HRVATSKI SABOR

KLASA: 022-03/17-01/96
URBROJ: 65-17-02

Zagreb, 21. lipnja 2017.

ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA HRVATSKOGA SABORA

PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA RADNIH TIJELA

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem ***Prijedlog strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine,*** koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora dostavila Vlada Republike Hrvatske, aktom od 21. lipnja 2017. godine.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Gabrijelu Žalac, ministricu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Nikolinu Klaić, državnu tajnicu u Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, te mr. sc. Davora Hušku, pomoćnika ministrice regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Klasa: **022-03/17-43/03**
Urbroj: **50301-25/18-17-4**

Zagreb, 21. lipnja 2017.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Prijedlog strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine

Na temelju članka 172. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, br. 81/13 i 113/16), a u vezi s člankom 12. stavkom 2. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 147/14), Vlada Republike Hrvatske podnosi Prijedlog strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Gabrijelu Žalac, ministricu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Nikolinu Klaić, državnu tajnicu u Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, te mr. sc. Davora Hušku, pomoćnika ministrice regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

PREDSJEDNIK

mr. sc. Andrej Plenković

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

PRIJEDLOG STRATEGIJE REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020. GODINE

Zagreb, lipanj 2017.

SAŽETAK

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine (u daljnjem tekstu: Strategija), uz kabinetski rad rezultat je intenzivnih partnerskih konzultacija provedenih u 2015. i 2016. godini tijekom kojih su, uz partnerske konzultacije na regionalnoj i lokalnoj razini, sjednice partnerskih vijeća statističkih (NUTS 2) regija, tj. Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske i Partnerskog vijeća Jadranske Hrvatske, održani i brojni intervjui s predstavnicima ministarstava i javnih poduzeća te tematski radni sastanci s dionicima regionalnog razvoja. Uvažavajući međusektorski karakter politike regionalnog razvoja, provedba opsežnih međusektorskih konzultacija, intervjua, rasprava i istraživanja imala je cilj stvaranje osjećaja vlasništva kako nad procesom izrade tako i aktivnim uključivanjem dionika u kasniju provedbu Strategije.

Prilikom utvrđivanja regionalnih razvojnih problema i potreba, uključeni su bili prije svega dionici lokalne i regionalne razine te je naglasak stavljen na njihovo viđenje i razumijevanje razvojnih problema s kojima se izravno i svakodnevno suočavaju i kao stručnjaci u svom području i kao građani koji žive na određenom području te se koriste uslugama javnog sektora. Budući da su među članovima partnerskih vijeća statističkih regija i predstavnici nacionalnih institucija, nalazi utvrđeni na regionalnoj i lokalnoj razini tijekom konzultacija propitivani su i s nacionalne razine kako bi se u što većoj mjeri objektivizirali subjektivni dojmovi lokalnih dionika.

Osnovno je načelo pri oblikovanju svih ciljeva, prioriteta i mjera Strategije postizanje komplementarnosti s ciljevima i prioritetima važećih nacionalnih razvojnih dokumenata, čime će se osigurati doprinos provedbe Strategije ostvarenju pojedinih sektorskih, a time i ukupnih razvojnih ciljeva Republike Hrvatske.

Vodeći se općim ciljem politike regionalnog razvoja, a to je: *pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala*, Strategijom su definirana tri strateška cilja politike regionalnog razvoja:

1. **POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA** koji obuhvaća sinergiju različitih aspekata razvoja društva, prostora i okoliša objedinjavajući, s jedne strane, mjere vezane uz unaprjeđenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta te podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života i, s druge strane, mjere osiguranja i unaprjeđenja osnovne lokalne i regionalne infrastrukture. Cilj također omogućava nastavak provedbe specifičnih politika razvoja potpomognutih područja, ali i područja s razvojnim posebnostima koja nisu nužno i nerazvijena već su razvojno specifična.

2. **POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI** kojim se podržava razvoj regionalnoga i lokalnoga gospodarstva, i to unaprjeđenjem gospodarske infrastrukture, stvaranjem poticajnoga poslovnog okruženja te jačanjem ljudskih potencijala i poticanjem obrazovanja povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini.

3. **SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM** sadržava različite vidove regionalnog razvojnog upravljanja usmjerene na pružanje odgovarajućega institucionalnog okruženja i potpore razvoju odgovarajućih tematskih područja. Cilj se

odnosi na uređenje procesa planiranja, provedbe, praćenja i vrednovanja provedbe razvojnih politika na svim razinama upravljanja, zatim na usklađivanje javnih politika i zakona na nacionalnoj i regionalnoj razini u svim sektorima te na jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti dionika na lokalnoj i regionalnoj razini.

Ciljevi su višedimenzionalni, integrativni te uvažavaju načela održivog razvoja. Za svaki su od strateških ciljeva definirani prioriteti, koji su potom razrađeni u niz odgovarajućih regionalnih razvojnih mjera.

Za Strategiju je proveden postupak strateške procjene utjecaja na okoliš uključujući i Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu. Naime, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike je u veljači 2017. godine dostavilo mišljenje o provedenom postupku strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš čime je predmetni postupak završen. U opisima mjera u okviru Strategije uključene su preporuke utvrđene na osnovi provedene strateške procjene utjecaja na okoliš, a vezano uz utjecaj Strategije na pojedine sastavnice okoliša.

Prilikom izrade Strategije provedeno je njezino prethodno vrednovanje. Temeljem provedenog postupka prethodnog vrednovanja evaluatori su ocijenili da Strategija odgovara svrsi i ciljevima koji se njome žele postići, da je izrađena u skladu s metodama i standardima strateškog planiranja te da predstavlja dobar instrument/alat za provedbu politike regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj.

SADRŽAJ

Popis tablica, slika, karata i okvira 5
Pokrate i akronimi 7
1. UVOD **10**
1.1. Metodologija izrade Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske 11
1.2. Regija u hrvatskom kontekstu 18
1.3. Politika regionalnog razvoja Republike Hrvatske 20
1.4. Potpomognuta područja i područja s razvojnim posebnostima 22
1.5. Urbana područja 27
2. ANALIZA **30**
2.1. Metodološki pristup provedbi SWOT analize 30
2.2. Makroekonomska kretanja hrvatskoga gospodarstva od 2006. 30
2.3. Analiza stanja društvenog razvoja sa SWOT analizom 34
2.4. Analiza stanja razvoja prostora i okoliša sa SWOT analizom 48
2.5. Analiza stanja razvoja gospodarstva sa SWOT analizom 69
2.6. Analiza stanja sustava regionalnog upravljanja sa SWOT analizom 85
2.7. Nove koncepcije za lokalni i regionalni razvoj Republike Hrvatske 96
3. STRATEGIJA **102**
3.1. Obuhvat Strategije i usklađenost s ključnim razvojnim dokumentima 102
3.2. Horizontalne teme politike regionalnog razvoja 105
3.3. Vizija, vrijednosti, strateški ciljevi i prioriteti 106
3.4. Opis mjera s pokazateljima ishoda 112
4. PROVEDBA **148**
4.1. Nositelj Strategije i provedbene strukture 148
4.2. Instrumenti provedbe i provedbeni mehanizam Strategije 151
4.3. Sustav praćenja i izvješćivanja 151
4.4. Sustav vanjskog vrednovanja Strategije, programa i projekata 155
4.5. Financijski okvir 156
5. ZAKLJUČAK **158**
PRILOG 1. Statistički prilog 160
PRILOG 2. Popis dionika, evidencija radionica i sastanaka 209
PRILOG 3. Provedbeni instrumenti - predlošci 215
PRILOG 4. Tablica pokazatelja (primjer) 220

PRILOG 5. Vanjska usklađenost Strategije s EU-om i nacionalnim razvojnim dokumentima 221

PRILOG 6. Reference 284

PRILOG 7. Sažetak Izvještaja prethodnog vrednovanja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine 286

PRILOG 8. Utjecaj mjera Strategije na okoliš, stanovništvo i zdravlje, ekološku mrežu, otpad i akcidente 290

PRILOG 9. Izvještaj o provedenom javnom savjetovanju 320

PRILOG 10. Pojmovnik 321

Popis tablica, slika, karata i okvira

Tablica 1. Lokacije SWOT radionica 15
Tablica 2. Urbana područja 29
Tablica 3. Projekcije osnovnih makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja, 2017. - 2018. godine 33
Tablica 4. Zone prema razinama onečišćenosti zraka na području Republike Hrvatske 57
Tablica 5. Aglomeracije prema razinama onečišćenosti zraka na području Republike Hrvatske 58
Tablica 6. Ocjena onečišćenosti zona i aglomeracija po onečišćujućim tvarima, 2013. godine 58
Tablica 7. Prostorni razmještaj zaštićenih područja prirode, NUTS 2 i NUTS 3, 2016. godine 61
Tablica 8. Županijske nejednakosti – odabrani pokazatelji 72
Tablica 9. Razvrstavanje županija prema vrijednosti indeksa razvijenosti 73
Tablica 10. Razvrstavanje gradova i općina prema vrijednosti indeksa razvijenosti 73
Tablica 11. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere Strategije 110
Tablica 12. Financijski okvir 157

Slika 1. Proces izrade Strategije 13
Slika 2. Model integriranog pristupa razvojnom upravljanju 14
Slika 3. Struktura strateškog dokumenta 18
Slika 4. Distribucija jedinica lokalne samouprave prema skupinama razvijenosti, 2013. godine 23
Slika 5. Distribucija stanovništva prema skupinama razvijenosti (000), 2013. godine 23
Slika 6. BDP, realna stopa rasta, Republike Hrvatska i EU 28, 2006. - 2015. godine 31
Slika 7. Zaposlene osobe (000) i registrirana stopa nezaposlenosti (%), Republika Hrvatska, 2006. - 2015. godine 31
Slika 8. BDP po stanovniku u tekućim cijenama prema paritetu kupovne moći, EU 28, 2015. godine 32
Slika 9. Javni vodovod, količina zahvaćene vode po slivovima, 2008. - 2014. godine, tis. m3 59
Slika 10. Javna kanalizacija, ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda po slivovima, 2008. - 2014. godine, tis. m3 59
Slika 11. Javna kanalizacija, ispuštanje pročišćenih otpadnih voda po slivovima, 2008. - 2014. godine, tis. m3 59
Slika 12. BDP po stanovniku NUTS 2 i NUTS 3, 2013. godine 70
Slika 13. BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, EU 28 = 100, 2001., 2008. i 2013. godine 71
Slika 14. Indeks razvijenosti županija, 2010. i 2013. godine 74
Slika 15. Rangiranje županija prema konkurentnosti, 2013. godine 75
Slika 16. Gustoća poduzeća (broj poduzeća po st.), NUTS 2 i NUTS 3 regije, 2016. godine 76
Slika 17. Javna uprava u Republici Hrvatskoj 85
Slika 18. Izdaci jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Republike Hrvatske i EU-a 88
Slika 19. Porezni prihodi i prihodi od pomoći JLP(R)S u Republici Hrvatskoj, 2002. – 2014. godine 89
Slika 20. Od linearnog prema kružnom gospodarstvu 97
Slika 21. Institucionalna struktura Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske 150

Slika 22. Proces planiranja i praćenja razvojnog projekta 153
Slika 23. Izvješćivanje o provedbi politike regionalnog razvoja 154
Slika 24. Razvojni ciljevi i prioriteti Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske 158

Karta 1. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave 19
Karta 2. Statističke (NUTS 2) regije, 2013. godine 20
Karta 3. Potpomognuta područja na lokalnoj razini 23
Karta 4. Brdsko-planinska područja 25
Karta 5. Pogranična područja 26
Karta 6. Sustav naselja u Republici Hrvatskoj 28
Karta 7. Prosječna starost stanovništva Republike Hrvatske, po gradovima i općinama, Popis 2011. godine 34
Karta 8. Regionalna distribucija bolnica u Republici Hrvatskoj, 2012. godine 38
Karta 9. Ekološka mreža Republike Hrvatske (Natura 2000) 62

Okvir 1: Sažetak osnovne analize društvenog razvoja 42
Okvir 2: Sažetak osnovne analize razvoja prostora i okoliša 63
Okvir 3: Sažetak osnovne analize razvoja gospodarstva 77

Pokrate i akronimi

AIK	Agencija za investicije i konkurentnost
APP	Aktivnosti, programi i projekti – elementi akcijskog plana
ARR	Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske
BDP	Bruto domaći proizvod
BPP	Brdsko-planinska područja
CEB	Razvojna banka vijeća Europe (engl. *Council of Europe Development Bank)*
DGU	Državna geodetska uprava
DO	Državno odvjetništvo
DŠJU	Državna škola za javnu upravu
DUR	Državni ured za reviziju
MDI	Ministarstvo državne imovine
EIB	Europska investicijska banka
EK	Europska komisija
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
EU	Europska unija
EUROSTAT	Statistički ured Europske unije
FZOEU	Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost
HAMAG-BICRO	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije
HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvoj
HCR	Hrvatski centar za razminiranje
HOK	Hrvatska obrtnička komora
HRPSOR	Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj
HZPR	Hrvatski zavod za prostorni razvoj
HUP	Hrvatska udruga poslodavaca
HTZ	Hrvatska turistička zajednica
ICPR	Program certificiranja regija za ulaganja (engl. Investment Certification Programme for Regions)
IKT	Informacijska i komunikacijska tehnologija
ISU	Izravna strana ulaganja (engl. *FDI – foreign direct investments*)
JH	Jadranska Hrvatska
JLP(R)S	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
KH	Kontinentalna Hrvatska
KKI	Kreativne i kulturne industrije
KN	Hrvatska kuna
LAG	Lokalna akcijska grupa
LRA	Lokalna razvojna agencija
MDOMSP	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

MFIN	Ministarstvo financija
MGIPU	Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja
MGPO	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
MINT	Ministarstvo turizma
MIZ	Ministarstvo zdravstva
MKUL	Ministarstvo kulture
MMPI	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
MPRAVO	Ministarstvo pravosuđa
MPOLJ	Ministarstvo poljoprivrede
MRMS	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
MRRFEU	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
MSP	Malo i srednje poduzetništvo
MU	Ministarstvo uprave
MVEP	Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
MZO	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
MZOE	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike
NN	Narodne novine
NUTS	Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku (fran. *Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques*)
OCD	Organizacije civilnog društva
OP	Operativni program
OPG	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva
PPDS	Područja posebne državne skrbi
PV	Partnersko vijeće
PV JH	Partnersko vijeće Jadranske Hrvatske
PV KH	Partnersko vijeće Kontinentalne Hrvatske
QoG	Kvaliteta vlasti (engl. *Quality of Government*)
SAFU	Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije
SDUŠ	Središnji državni ured za šport
SUMP	Održivi *plan urbane mobilnosti (eng.Sustainable urban mobility plans)*
TZ	Turistička zajednica
UN	Ujedinjeni narodi
WB	World Bank / Svjetska banka
ZBPP	Zakon o brdsko-planinskim područjima
ZO	Zakon o otocima
ZORGV	Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara
ZPPDS	Zakon o područjima posebne državne skrbi
ZPU	Zakon o prostornom uređenju
ZRP	Zajednički razvojni projekt

ZRRRH	Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske
ŽDO	Županijsko državno odvjetništvo
ŽPV	Županijsko partnersko vijeće
ŽRA	Županijska razvojna agencija
ŽRS	Županijska razvojna strategija

1. UVOD

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (u daljnjem tekstu: MRRFEU) u skladu s člankom 12. st. 2. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske[1] (u daljnjem teksta: ZRRRH) nositelj je izrade Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Strategija). Prva Strategija donesena je u svibnju 2010. godine, a odnosila se na razdoblje 2011. - 2013. godine te je, u skladu sa ZRRRH, potrebno donijeti Strategiju za razdoblje do 2020. godine.

Novom se Strategijom namjerava pridonijeti utvrđivanju prioritetnih aktivnosti usmjerenih prema jačanju razvojnog potencijala svih hrvatskih regija, smanjenju regionalnih razlika te jačanju i izgradnji razvojnog potencijala slabije razvijenih dijelova zemlje. Strategija daje okvir i smjernice za daljnji razvoj politike regionalnog razvoja na temelju utvrđenih strateških ciljeva i prioriteta, vodeći pritom posebno računa o:

- doprinosu ukupnom razvoju stvaranjem uvjeta koji će omogućiti povećanje konkurentnosti svih regija / područja
- smanjenju društvene i gospodarske razvojne nejednakosti među različitim područjima
- uspostavi okvira za koordinirane (nacionalne, regionalne i lokalne) teritorijalne inicijative kojima je cilj unaprijediti gospodarski i društveni razvoj na regionalnoj i lokalnoj razini.

Strategija uključuje provedbene instrumente potrebne za postizanje ujednačenog razvoja na razini države te smanjenje društveno-gospodarskih razvojnih razlika.

Strategija sadržava sljedeće cjeline:

- **Analizu stanja** koja uključuje sažeti prikaz makroekonomskih i razvojnih stanja i trendova, analizu regionalnih razlika i razvojnih potencijala na NUTS 2 i NUTS 3 razini, analizu razvijenosti potpomognutih područja (određenih na temelju indeksa razvijenosti), analizu stanja na otocima kao Ustavom definiranog područja posebne zaštite te identifikaciju i analizu drugih područja s razvojnim posebnostima prikladnima za integrirani teritorijalni pristup
- **SWOT analizu** lokalnih i regionalnih razvojnih potencijala i problema u razvojnim područjima društva, prostora i okoliša, gospodarstva i razvojnog upravljanja objedinjenih na razini NUTS 2 statističkih regija i naposljetku na razini Republike Hrvatske
- **Nove koncepcije i perspektive** za lokalni i regionalni razvoj u Republici Hrvatskoj
- **Strateške ciljeve, prioritete i mjere** regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj
- **Provedbene mehanizme,** uključujući razine odgovornosti i institucionalne strukture za upravljanje politikom regionalnog razvoja, financijski okvir, akcijski plan, sustav praćenja, izvještavanja i vrednovanja te informiranje i promidžbu.

Osim Strategije, koja se izrađuje za područje cijele Republike Hrvatske, zakonska je obveza izrade strateških dokumenata propisana i za razinu županija (NUTS 3 razina). Osim toga, integrirane teritorijalne strategije uvjet su za provedbu teritorijalnog pristupa za korištenje EU sredstvima. U taj su tip strateških dokumenata uključene: integrirane teritorijalne strategije posebno prepoznatih područja (npr. otoci, brdsko-planinska područja, ratom stradala područja itd.), integrirane strategije održivoga urbanog razvoja te strategije razvoja kojim upravlja lokalna zajednica (eng. *CLLD Strategies*).

[1] Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14)

1.1. Metodologija izrade Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske

Prema ZRRRH-u, pod **regionalnim razvojem** podrazumijeva se dugoročni proces unaprjeđenja održivog gospodarskog i društvenog razvoja nekog područja koji se ostvaruje kroz prepoznavanje, poticanje i upravljanje razvojnim potencijalom tog područja. MRRFEU je nadležno za provedbu **politike regionalnog razvoja** koja označava cjelovit i usklađen skup ciljeva, prioriteta, mjera i aktivnosti usmjerenih na poticanje dugoročnoga gospodarskog rasta i ukupno povećanje kvalitete života, u skladu s načelima održivog razvoja dugoročno usmjerenog na smanjenje regionalnih razlika. Za provedbu politike potrebno je izraditi i provoditi **Strategiju regionalnog razvoja Republike Hrvatske**. Ona predstavlja temeljni planski dokument politike regionalnoga razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja Republike Hrvatske te način njihova postizanja, područja s razvojnim posebnostima i međusobni odnos te aktivnosti tijela državne uprave i drugih sudionika regionalnog razvoja uključenih u provedbu Strategije. Ekonomski institut Zagreb stručno je podržao izradu Strategije projektom tehničke pomoći Ministarstvu pri definiranju razvojnih prioriteta na razini statističkih (NUTS 2) regija.

Metodologija izrade Strategije temelji se na suvremenom pristupu participativnoga strateškog planiranja održivog razvoja. U osnovnoj analizi obrađeni su propisi, faktografske informacije i kvantitativni (statistički) podaci kojima je trebalo dati i kvalitativnu dimenziju. S tom je svrhom osmišljen i proveden vrlo složen proces partnerskih konzultacija s ciljem izrade SWOT analize i formulacije Strategije. Tijekom izrade Strategije došlo se i do novih metodoloških spoznaja, čime je postignut i efekt učenja kroz proces participativnog planiranja. Iskustveno je utvrđeno da podaci osnovne analize često nisu dostatni za identifikaciju stvarnih problema jer su često zastarjeli, ne odražavaju stvarne probleme i teško je iz njih prepoznati uzroke aktualnih problema. Zato SWOT kao kvalitativna metoda na participativni način dopunjuje osnovnu analizu nalazima ključnih dionika. Povezivanjem rezultata analiza dobiva se cjelovitija slika o stanju. Iz toga također proizlazi nova spoznaja da ne mogu svi nalazi SWOT analize proizlaziti iz osnovne analize i time se također potvrđuje komplementarnost primjene različitih analitičkih metoda. U tekstu Strategije predstavljeni su sažetci analize, statističke tablice nalaze se u Prilogu 1., a cjelovita Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Analitička podloga) sa svim prilozima nalazi se na mrežnoj stranici MRRFEU-a[2]. Na osnovi nalaza SWOT analize definirana je hijerarhija ciljeva, prioriteta i mjera uz poštovanje uzročno-posljedičnih veza te primjenom induktivnog i deduktivnog načina mišljenja. Nakon formulacije ciljeva i prioriteta, razrađene su mjere (načini ostvarenja ciljeva), potom su definirane nadležnosti i provedbeni procesi, zatim pokazatelji kojima se mjeri napredak i uspješnost u provedbi, proces praćenja te mogući načini financiranja mjera. Cjelokupni proces planiranja i sadržaj strateškog dokumenta prošao je kroz proces prethodnog vrednovanja[3] i strateške procjene utjecaja na okoliš[4], što je dodatno pridonijelo kvaliteti i provedivosti razvojnog dokumenta.

---

[2] *Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske* dostupna je na mrežnoj stranici MRRFEU putem poveznice: https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/strategija-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3244

[3] Izvješće prethodnog vrednovanja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine dostupno je putem poveznice: https://razvoj.gov.hr/provedba-postupka-vrednovanja-strategije-regionalnog-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3272

[4] Strateška studija o utjecaju na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine sa prilozima dostupna je putem poveznice: https://razvoj.gov.hr/provedba-

Organizacija izrade Strategije temeljila se na timskom radu, aktivnom sudjelovanju svih partnera i uključivanju ključnih dionika u proces izrade Strategije. Nakon stručno pripremljene Analitičke podloge, uslijedio je proces konzultiranja stručne javnosti kako bi se osim prikupljenih i analiziranih faktografskih informacija identificirali realni razvojni problemi i potrebe, za što su provedeni intervjui, participativne radionice i stručne rasprave. Proces izrade Strategije po fazama predstavljen je na slici 1.

Inicijalni vremenski horizont Strategije trebao je biti usklađen sa sedmogodišnjim programskim razdobljem koje se koristi za programe na razini Europske unije. Time se želi povezati proces utvrđivanja nacionalnih razvojnih prioriteta s mogućnostima financiranja razvojnih aktivnosti, programa i projekata kroz ESI-ove fondove. S obzirom na vrlo specifične i izrazito zahtjevne procese pripreme programskih dokumenata koji su obilježili pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji u srpnju 2013. godine, nije bilo moguće vremenski uskladiti početak izrade te Strategije s procesom izrade operativnih programa za razdoblje 2014. - 2020. godine. Zbog navedenoga, moguće je produljenje provedbe Strategije na način da prati pravilo n + 3 kojim se omogućuje iskorištenje alociranih sredstava do kraja 2023. godine iz prethodnoga programskog razdoblja.

Strategija predstavlja dokument širokog obuhvata kojim se želi pridonijeti sveukupnom društveno-gospodarskom razvoju i konkurentnosti različitih područja Republike Hrvatske. Slijedom načela partnerstva, u izradu Strategije bili su uključeni: MRRFEU kao nositelj i koordinator izrade, sektorska ministarstva i druga državna tijela, osobito ona zadužena za izradu strateških dokumenata kojima se utječe i na regionalni razvoj, Ministarstvo financija, Državni zavod za statistiku, tijela zadužena za prostorno planiranje, jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave te regionalni koordinatori, veliki gradovi, znanstvena zajednica, poslovna zajednica te civilni sektor. MRRFEU je tijekom izrade Strategije pokrenuo međuresornu suradnju te održao partnerske konzultacije u ključnim fazama njezine izrade.

U pristupanju regionalnom razvoju primijenjen je spoj pristupa razvoju odozdo odnosno „bottom-up“ i pristup razvoju odozgo odnosno „top-down“. U užem smislu, priprema Strategije predstavlja pristup odozgo, a izradom županijskih (ili drugih strategija na razinama nižim od nacionalne) osigurava se pristup razvoju odozdo. Međutim, interaktivnim partnerskim pristupom u izradi svih navedenih dokumenata nestaju stroge granice među pristupima. Pritom su zadržani ključni elementi uspješnosti iz oba pristupa, a to su koordinacija odozgo bez koje nije moguće osigurati tijek procesa te uključenost svih zainteresiranih dionika (dio pristupa odozdo) bez koje se ne mogu postići maksimalni rezultati. U procesu definiranja regionalnih razvojnih prioriteta unutar NUTS 2 regija, a za potrebe izrade Strategije, kombinirani je pristup uključio:

- primjenu temeljnih odrednica nastalih na razini EU-a i/ili definiranih tijekom izrade nacionalnih programskih dokumenata za ESI fondove
- sudjelovanje razvojnih dionika s regionalne i lokalne te nacionalne razine u procesu definiranja razvojnih prioriteta, uključujući mogućnost sadržajnog doprinosa u svim fazama izrade
- dostupnost izrađenih stručnih podloga i podataka dionicima na razinama ispod nacionalne.

---

postupka-strateske-procjene-utjecaja-na-okolis-strategije-regionalnog-razvoja-R-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3282

Slika 1. Proces izrade Strategije

FAZA PRIPREME *(rujan 2014. – prosinac 2014.)*
Pripremljena **Analitička podloga** za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske

UVODNA FAZA 1 *(listopad 2015. – studeni 2015.)*
Pripremljeni tematski sažetci strateških dokumenata i studija
Provedeno 7 intervjua s ključnim dionicima na nacionalnoj razini – senzibilizacija i priprema za buduću koordinaciju regionalne politike
Ex-post **analiza Strategije 2011-2013/2015. -** interna radionica MRRFEU
Pregled analiza i studija s prijedlozima za utvrđivanje optimalnog obuhvata **prostornih cjelina** unutar NUTS 2 regija

FAZA 2 – KVALITATIVNA ANALIZA STANJA *(studeni 2015. – travanj 2016.)*
Provedeno 20 **intervjua s ključnim dionicima** na nacionalnoj razini
Analiziran **sustav financiranja kapitalnih projekata**
Predložen **optimalni prostorni obuhvat unutar NUTS 2 regija** za utvrđivanje razvojnih prioriteta pomoću participativnih radionica – određene lokacije za SWOT radionice (tablica 1.)
Provedene **radionice za pripremu sektorskih SWOT analiza – 5 radionica**, 4 tematska područja i predstavnici lokalne i regionalne razine izradili su 20 SWOT tablica (vidi Prilog 2.)
Formirana PV Kontinentalne i Jadranske Hrvatske (Odluka Vlade Republike Hrvatske, veljača 2016.)
Provedene **2 radionice za pripremu sinteza SWOT analiza** (13 županija i Grad Zagreb za Kontinentalnu i 7 županija za Jadransku Hrvatsku) – integrirane SWOT tablice na razini NUTS 2 (vidi Prilog 2.)

FAZA 3 – STRATEGIJA *(travanj – svibanj 2016.)*
Interna radionica MRRFEU i EIZ u svrhu definiranja strukture Strategije: **identifikacija problema, definiranje ciljeva i određivanje obuhvata Strategije**
Provedba 2 radionice s članovima Partnerskih vijeća Kontinentalne i Jadranske Hrvatske: **Definiranje strateških ciljeva, prioriteta i mjera**
Provedba 9 međuresornih sastanaka s predstavnicima institucija na nacionalnoj razini: **Utvrđivanje strateških ciljeva, prioriteta i razrada mjera** (vidi Prilog 2.)
Uključivanje stručnjaka za **prethodno vrednovanje i stratešku procjenu utjecaja na** okoliš u proces planiranja

FAZA 4 - PROVEDBENI MEHANIZAM *(lipanj 2016.)*
Definirane **provedbene strukture** i sustav koordinacije
Definiran indikativni **financijski okvir** i izvori financiranja mjera
Definirani **instrumenti i mehanizam provedbe Strategije** (Akcijski plan, proračun, smjernice) (vidi Prilog 3.)
Izrađen prijedlog sustava **praćenja i izvještavanja** (tablica pokazatelja i obrasci za izvještavanje o provedbi) (vidi Prilog 4.)
Izrađen prijedlog sustava vanjskog **vrednovanja Strategije, programa i projekata**

FAZA 5 – NACRT STRATEGIJE I PRILOZI *(lipanj – srpanj 2016.)*
Dizajniran nacrt Strategije **– razrađen sadržaj i pripremljen dokument**
Provedena zajednička **sjednica partnerskih vijeća JH i KH** – prezentiran prvi nacrt strateških ciljeva, prioriteta i mjera, definiran prijedlog vizije i utvrđeni dodatni inovativni elementi Strategije
Završno prikupljanje komentara i mišljenja od svih dionika uključenih u proces te priprema konačne verzije nacrta Strategije
Obrađene preporuke iz izvještaja prethodnog vrednovanja i strateške procjene utjecaja na okoliš

FAZA IZRADE KONAČNOG PRIJEDLOGA *(srpanj – rujan 2016.)*
Provedba obveznih postupaka koji prethode usvajanju Strategije od Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora:
- **Javna rasprava** putem postupka e-savjetovanja
- Izvještaj o obradi **komentara s e-savjetovanja**

Integriran pristup rješavanju složenih razvojnih izazova znači da se identificirani problemi i potrebe moraju rješavati koordinacijom aktivnosti u više resora - horizontalno. Odlazak na teren, prostorna organizacija nalaza prema lokacijama na kojima su se okupljali predstavnici određenog broja susjednih županija te potom u okviru partnerskih vijeća na NUTS 2 razini pridonosi kasnijoj razradi i konkretizaciji mjera kroz aktivnosti, programe i projekte i time provedbi, uvažavajući zahtjevnost sustava višerazinskog upravljanja i višestrukih nadležnosti u određenim razvojnim pitanjima. Politika regionalnog razvoja po prirodi je višerazinska, međusektorska te traži integriran i koordiniran pristup razvojnom upravljanju i temelji se na koncepciji održivog razvoja (UN, WB) prema kojemu se naglašava kako ekonomija, društvo i okoliš predstavljaju jednako bitne dijelove „razvoja" određene regije ili države (Dräger *et al.*, 2003.). Konceptualni model integriranog pristupa razvojnom upravljanju (slika 2.) korišten je za analizu integriranosti nalaza SWOT analize i definiranje Strategije.

Slika 2. Model integriranog pristupa razvojnom upravljanju

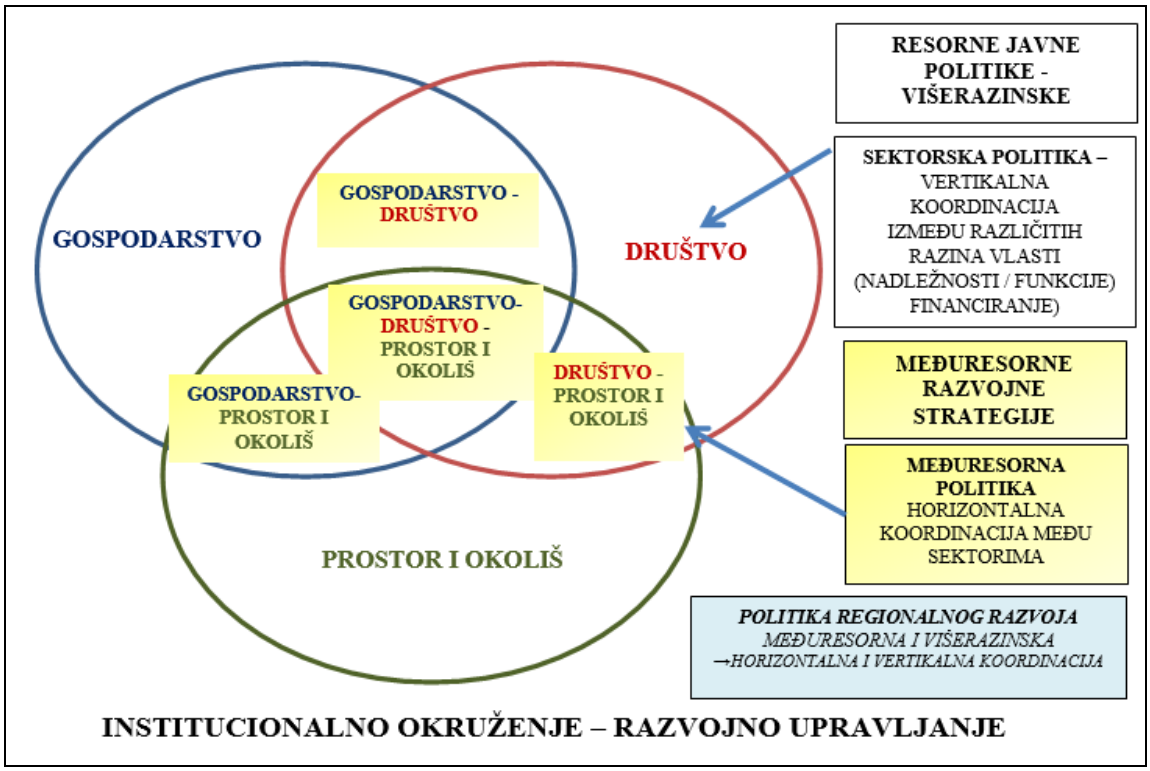

Izvor: EIZ, 2016.

Participativne radionice za izradu ***SWOT analiza*** organizirane su u suradnji s ključnim dionicima na regionalnoj i lokalnoj razini i primijenjena je metodologija participativnoga strateškog planiranja. Postupak je participativni i podrazumijeva uključivanje dionika kroz konzultacijski postupak na svim razinama razvojnog upravljanja – nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Svrha je radionica bila uz pomoć SWOT metodologije raspraviti i utvrditi kvalitativne razvojne probleme i potrebe nakon pripremljene osnovne analize. Na radionicama se u radnim skupinama tematski raspravljalo o vlastitim razvojnim **snagama i slabostima (SW)** te vanjski uvjetovanim **prilikama i prijetnjama (OT)** u područjima gospodarstva, društva, prostora i okoliša te razvojnog upravljanja. Rezultati radionica poslužili su definiranju razvojnih problema s kojima se izravno suočavaju razvojni dionici na regionalnoj i lokalnoj razini, kao i identifikaciji razvojnih učinaka javnih politika u spomenutim područjima. Nalazi analize stanja u SWOT tablicama sintetizirani su na razini NUTS 2 regija te u konačnici na razini Republike Hrvatske, kako bi se identificirali zajednički, ali i regionalno specifični razvojni problemi i potrebe koji se moraju rješavati

na nacionalnoj razini kroz Strategiju. S tom su svrhom organizirane radionice s članovima Partnerskih vijeća Kontinentalne Hrvatske (KH) i Jadranske Hrvatske (JH). Cilj je radionica bio identificirati razvojne probleme uzrokovane, s jedne strane, sektorskim politikama koje nedovoljno uzimaju u obzir razvojne posebnosti pojedinih područja u Republici Hrvatskoj i, s druge strane, razvojne potrebe takvih područja zbog razvojnih specifičnosti (geografija, insularnost, demografija, ekonomsko zaostajanje, povijesno nasljeđe i dr.). Na osnovi nalaza prikupljenih na razini cijele Republike Hrvatske pripremljen je nacrt Strategije čijom će se provedbom pridonijeti rješavanju identificiranih problema i potreba na regionalnoj i lokalnoj razini, u skladu s utvrđenim ciljevima i načelima upravljanja regionalnim razvojem u Republici Hrvatskoj[5].

Tablica 1. Lokacije SWOT radionica

	NUTS 2 i prostorne cjeline unutar statističkih regije		***Županije (NUTS 3)***	***Županijska središta*** *(lokacija i datum radionice)*
REPUBLIKA HRVATSKA	***NUTS 2 KONTINENTALNA HRVATSKA (KH)***	*Sjeverna Hrvatska*	***KZŽ*** *- Krapinsko-zagorska županija*	***Krapina*** *(11. 12. 2015.)*
			VŽ *- Varaždinska županija*	*Varaždin*
			MŽ *- Međimurska županija*	*Čakovec*
			KKŽ *- Koprivničko-križevačka županija*	*Koprivnica*
		Središnja Hrvatska	***GZG*** *- Grad Zagreb*	*Zagreb*
			ZGŽ *- Zagrebačka županija*	*Zagreb*
			KŽ *- Karlovačka županija*	*Karlovac*
			BBŽ *- Bjelovarsko-bilogorska županija*	***Bjelovar*** *(18. 12. 2015.)*
			SMŽ *- Sisačko-moslavačka županija*	*Sisak*
		Istočna Hrvatska – Slavonija i Baranja	***VPŽ*** *- Virovitičko-podravska županija*	*Virovitica*
			PSŽ *- Požeško-slavonska županija*	*Požega*
			BPŽ *- Brodsko-posavska županija*	***Sl. Brod*** *(17. 12. 2015.)*
			OBŽ *- Osječko-baranjska županija*	*Osijek*
			VSŽ *- Vukovarsko-srijemska županija*	*Vukovar*
	NUTS 2 JADRANSKA HRVATSKA (JH)	*Istra, Lika i Primorje*	***PGŽ*** *- Primorsko-goranska županija*	***Rijeka*** *(14. 12. 2015.)*
			LSŽ *- Ličko-senjska županija*	*Gospić*
			IŽ *- Istarska županija*	*Pazin*
		Južna Hrvatska - Dalmacija	***ZŽ*** *- Zadarska županija*	*Zadar*
			ŠKŽ *- Šibensko-kninska županija*	***Šibenik*** *(15. 12. 2015.)*
			SDŽ *- Splitsko-dalmatinska županija*	*Split*
			DNŽ *- Dubrovačko-neretvanska županija*	*Dubrovnik*

Izvor: EIZ, 2015.

Prostorni obuhvat za provedbu sektorskih SWOT radionica definiran je na osnovi nalaza i preporuka recentnijih znanstvenih i stručnih radova koji su se bavili regionalizacijom Republike Hrvatske u kontekstu pristupanja EU-u. Iako je prepoznato da su sadašnje

[5] Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14)

županije relativno male za učinkovitije regionalno razvojno upravljanje, a statističke regije nedovoljno institucionalizirane, ne postoji jednoznačna preporuka za određenje optimalnog broja mogućih regija za potrebe razvojnog planiranja i upravljanja na razini iznad današnjih županija (NUTS 3) i razini ispod statističkih regija (NUTS 2). Ono što se jasno može prepoznati je *efekt glavnog Grada Zagreba* u kojemu su koncentrirana nacionalna politička moć i upravna tijela kao sjedišta velikih gospodarskih subjekata. Učinci se izravno mogu prepoznati u statističkim pokazateljima, ali postoje i rezultati istraživanja koja upućuju na još daleko veće neizravne učinke glavnog Grada[6] koji, s druge strane, pokazuju izrazite razvojne neravnoteže u državi. U okviru izrade Strategije odlučeno je da se za potrebe konzultacijskog procesa prihvati radni prijedlog podjele na pet prostornih jedinica (vidi tablicu 1.).

Partnerska vijeća Kontinentalne i Jadranske Hrvatske uspostavljena su Odlukama Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 17. veljače 2016. godine[7], a konstituirana su kako slijedi:

- Partnersko vijeće Kontinentalne Hrvatske (PV KH) konstituirano je 18. ožujka 2016. godine. Sljedećih 13 županija i glavni grad Republike Hrvatske obuhvaćeni su ovom statističkom (NUTS 2) regijom: VŽ – Varaždinska županija, MŽ – Međimurska županija, KZŽ – Krapinsko-zagorska županija, KKŽ – Koprivničko-križevačka županija, BPS – Brodsko-posavska županija, OBŽ – Osječko-baranjska županija, PSŽ – Požeško-slavonska županija, VPŽ – Virovitičko-podravska županija, VSŽ – Vukovarsko-srijemska županija, BBŽ – Bjelovarsko-bilogorska županija, SMŽ – Sisačko-moslavačka županija, KŽ – Karlovačka županija, ZGŽ – Zagrebačka županija te GZG – Grad Zagreb.
- Partnersko vijeće Jadranske Hrvatske (PV JH) konstituirano je 21. ožujka 2016. godine. Sljedećih je sedam županija obuhvaćeno ovom statističkom (NUTS 2) regijom: ZŽ – Zadarska županija, ŠKŽ-Šibensko-kninska županija, SDŽ - Splitsko-dalmatinska županija, DNŽ – Dubrovačko-neretvanska županija, PGŽ - Primorsko-goranska županija, IŽ – Istarska županija te LSŽ – Ličko-senjska županija.

Podloga za rad članovima partnerskih vijeća bili su rezultati SWOT analiza izrađeni s predstavnicima lokalne i regionalne razine.[8] Zadatak im je bio razmotriti i potvrditi SWOT nalaze predstavnika lokalnih jedinica i županija na razini NUTS 2 regije. U Kontinentalnoj Hrvatskoj objedinjeni su nalazi s triju radionica na kojima su sudjelovali predstavnici iz 13 županija i Grada Zagreba, a u Jadranskoj Hrvatskoj objedinjeni su nalazi s dvije radionice na kojima su sudjelovali predstavnici iz sedam županija. Na NUTS 2 razini članovi PV-a imali su priliku raspravljati o mogućim suprotstavljenim mišljenjima nacionalne u odnosu na mišljenja lokalne i regionalne razine. Rasprava je stručno vođena, a zaključci su evidentirani te je na temelju njih pripremljeno izvješće sa sintezom SWOT nalaza za svaku NUTS 2 regiju. Kada se raspravljalo o snagama i slabostima u regionalnom razvoju, kut gledanja bio je odozdo (lokalna i regionalna perspektiva), a kada se raspravljalo o prilikama i prijetnjama za regionalni razvoj, kut gledanja bio je odozgo (nacionalna perspektiva). Sinteza SWOT-a nalazi se u poglavlju Analiza.

U trećoj je fazi izrade Strategije proveden niz sastanaka i radionica tijekom kojih je izrađena osnovna struktura strateškog dokumenta odnosno definirana je tzv. interventna logika. S tom

[6] Filipić P. (2016.a), *Economic Effects of the Capital City, ERSA 2016*. Rad pripremljen za konferenciju dostupan na poveznici: https://www.researchgate.net/publication/298722939

[7] Odluka o osnivanju Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske i Odluka o osnivanju Partnerskog vijeće Jadranske Hrvatske (NN 18/16 i 51/2016 – dopuna)

[8] Izvješće o provedbi 1. kruga SWOT radionica s predstavnicima lokalne i regionalne razine, radni materijal projekta MRRFEU

je svrhom primijenjena metoda problemskog stabla i stabla ciljeva te su induktivno-deduktivnom metodom sortirani problemski nalazi SWOT analiza. Nalazi SWOT analiza sintetizirani su na sastancima Partnerskih vijeća Kontinentalne i Jadranske Hrvatske i u tom je postupku provedeno i određivanje obuhvata Strategije s naglaskom na opći cilj politike regionalnog razvoja. Na slici 3. prikazana je osnovna struktura strateškog dokumenta.

Opći cilj politike regionalnog razvoja, a time i Strategije definiran je ZRRRH-om. Strateškim ciljevima konkretizirano je željeno buduće stanje na višoj razini razvoja i njihovo će se ostvarenje mjeriti na osnovi razvojnih pokazatelja. Ostvarenje ciljeva postiže se kroz realizaciju mjera u okviru definiranih prioriteta, a mjere se ostvaruju nizom konkretnih aktivnosti, programa i projekata (APP). Prioriteti i mjere u ovom kontekstu imaju svrhu tematskog objedinjavanja niza mogućih APP-ova te na određeni način predstavljaju vrstu niže rangiranih ciljeva. Strateški su ciljevi proizišli iz postupka daljnje sinteze nalaza i grupiranja prema tematskim područjima u skladu s koncepcijom održivog razvoja. Tijekom rasprava na radionicama članova partnerskih vijeća utvrđene su mogućnosti daljnje integracije razvojnih tema na razini strateških ciljeva. Prijedlog strateških ciljeva, prioriteta i mjera strukturiranih u skladu s interventnom logikom, generiran na regionalnoj NUTS 2 razini od predstavnika lokalne, regionalne i nacionalne razine, razmotren je dalje na sastancima tematskih radnih skupina na nacionalnoj razini. Međuresorne radne skupine sastojale su se od predstavnika tijela, organizacija, javnih poduzeća i udruga koji djeluju na razini Republike Hrvatske. U postupku konkretizacije sadržaja Strategije, predstavnici međuresornih tematskih radnih skupina organizirani su prema identificiranim razvojnim prioritetima i izravno su sudjelovali u specifikaciji i razradi razvojnih mjera unutar definiranih prioriteta. Time je u rješavanju regionalnih razvojnih prioriteta dan odgovor s nacionalne razine te se u budućoj provedbi razvojnih mjera očekuje aktivna suradnja dionika nacionalne razine. U procesu izrade konačnog nacrta aktivno su sudjelovali članovi partnerskih vijeća, predstavnici tematskih radnih skupina na nacionalnoj razini te građani tijekom postupka e-savjetovanja.

Opći cilj politike regionalnog razvoja, a time i Strategije definiran je ZRRRH-om. *Strateškim ciljevima* konkretizirano je željeno buduće stanje na višoj razini razvoja i njihovo će se ostvarenje mjeriti na osnovi *razvojnih pokazatelja*. Ostvarenje ciljeva postiže se kroz realizaciju mjera u okviru definiranih prioriteta, a mjere se ostvaruju nizom konkretnih aktivnosti, programa i projekata (APP). Prioriteti i mjere u ovom kontekstu imaju svrhu tematskog objedinjavanja niza mogućih APP-ova te na određeni način predstavljaju vrstu niže rangiranih ciljeva.[9] Strateški su ciljevi proizišli iz postupka daljnje sinteze nalaza i grupiranja prema tematskim područjima u skladu s koncepcijom održivog razvoja. Tijekom rasprava na radionicama članova partnerskih vijeća utvrđene su mogućnosti daljnje integracije razvojnih tema na razini strateških ciljeva. Prijedlog strateških ciljeva, prioriteta i mjera strukturiranih u skladu s interventnom logikom, generiran na regionalnoj NUTS 2 razini od predstavnika lokalne, regionalne i nacionalne razine, razmotren je dalje na sastancima tematskih radnih skupina na nacionalnoj razini. Međuresorne radne skupine sastojale su se od predstavnika tijela, organizacija, javnih poduzeća i udruga koji djeluju na razini Republike Hrvatske. U postupku konkretizacije sadržaja Strategije, predstavnici međuresornih tematskih radnih skupina organizirani su prema identificiranim razvojnim

[9] Pojam „prioritet“ u kontekstu ove Strategije ne označava rang važnosti unutar Strategije, nego vertikalno gledano obilježava srednju razinu cilja unutar interventne logike. Ostvarenjem niza mjera ostvaruje se prioritet, a ostvarenjem niza prioriteta ostvaruje se strateški cilj. Pojam „mjere“ u kontekstu Strategije na višoj je razini općenitosti te ne znači isto što i mjera u okviru aktivnosti koje se npr. provode za potpomognuta područja ili kada se govori o mjerama porezne politike. „Mjera“ na slici 3. ima slična obilježja kao i prioritet, jedino što je u sadržajnom smislu konkretnija od prioriteta te se ostvaruje nizom aktivnosti, programa i projekata.

prioritetima i izravno su sudjelovali u specifikaciji i razradi razvojnih mjera unutar definiranih prioriteta. Time je u rješavanju regionalnih razvojnih prioriteta dan odgovor s nacionalne razine te se u budućoj provedbi razvojnih mjera očekuje aktivna suradnja dionika nacionalne razine. U procesu izrade konačnog nacrta aktivno su sudjelovali članovi partnerskih vijeća, predstavnici tematskih radnih skupina na nacionalnoj razini te građani tijekom postupka e-savjetovanja.

Slika 3. Struktura strateškog dokumenta

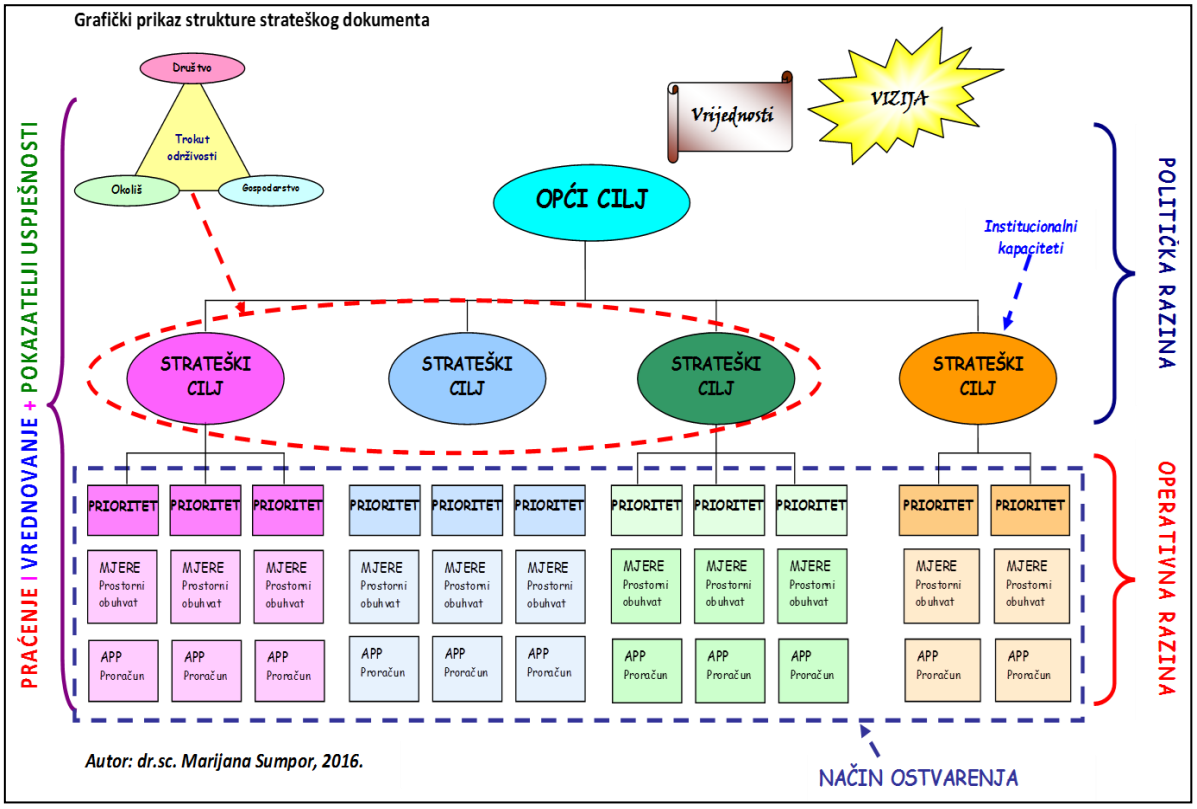

Nositelj Strategije nastavio je suradnju s dionicima nacionalne razine uključenima u proces njezine izrade jer je, u postupku izrade akcijskog plana, bilo potrebno utvrditi zajedničke aktivnosti, programe i projekte čijom će se realizacijom na godišnjoj razini pridonijeti realizaciji mjera, prioriteta i strateških ciljeva. Provedbeni mehanizam i instrumenti opisani su u zasebnom poglavlju ovog dokumenta. Akcijski plan zajedno s konkretnim aktivnostima, programima i projektima, financijskim planom i definiranim pokazateljima rezultata pripremaju se za trogodišnje razdoblje i ažuriraju godišnje te moraju biti usklađeni s proračunima nositelja i sunositelja mjera i APP-ova.

1.2. Regija u hrvatskom kontekstu

Tijekom procesa izrade Strategije naglasak je stavljen na proces osvještavanja kompleksnosti razvojne problematike i nužnosti interdisciplinarne suradnje među ključnim razvojnim dionicima. Već u prvom koraku izrade Strategije pojavile su se prepreke u razumijevanju tematike koje proizlaze iz razlike u razumijevanju ključnih pojmova kao što su regije, područja, teritoriji, mjesta, lokacije i sl. Govorimo o različitim perspektivama koje proizlaze iz činjenice da tim pojmovima barataju različite struke u svakodnevnoj razvojnoj praksi. Problemi koji se danas javljaju u regionalnom razvojnom kontekstu oslikavaju tradiciju slabe suradnje među strukama. Razvojni su problemi kompleksni i nije ih moguće rješavati linearno, jednodimenzionalno, nametljivo, bez propitivanja učinaka i procjene korisnosti i provjere razine zadovoljstva krajnjih korisnika javnih politika. Jasno, krajnji su

korisnici građani, tvrtke, institucije i treba ih pitati za njihovo mišljenje i pokušati ih uključiti u razvojne procese koliko je god moguće.

Karta 1. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

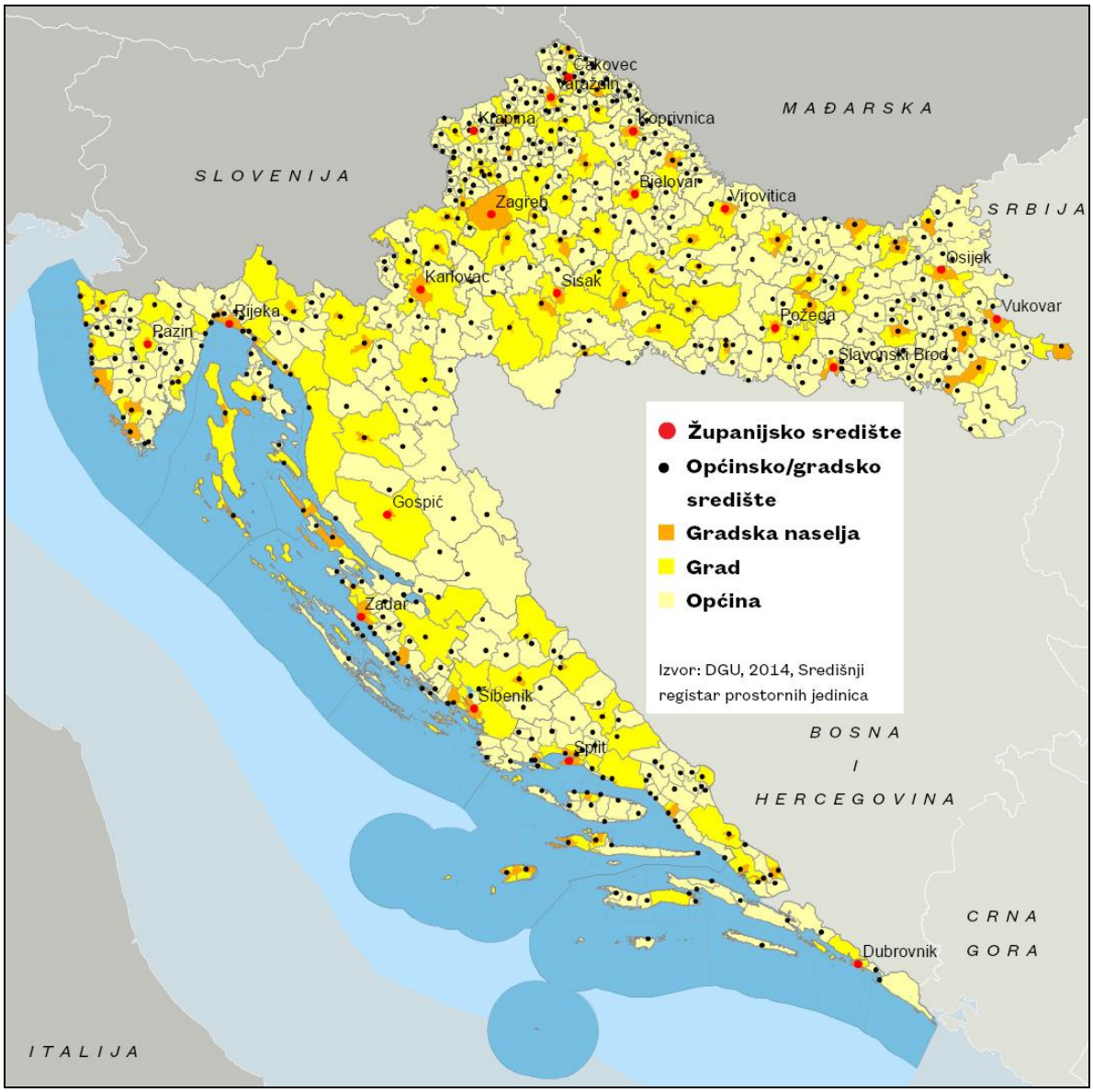

Izvor: Preuzeto iz *Nacrta prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske*, travanj 2017.

Državni zavod za statistiku kao glavni nositelj sustava službene statistike u Republici Hrvatskoj novu je Nacionalnu klasifikaciju prostornih jedinica za potrebe statistike počeo primjenjivati od 1. siječnja 2013. godine., a korištenje tom klasifikacijom za potrebe Kohezijske politike počelo je od 1. srpnja 2013. godine, odnosno nakon pristupanja Republike Hrvatske u članstvo EU-a. Karta 2. prikazuje hrvatske statističke regije NUTS 2 razine.

Osnovne odrednice pojma regije ili područja vizualno su predstavljene različitim kartografskim prikazima u Nacrtu prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (travanj 2017.) s različitim obilježjima kao što su upravno-teritorijalna, statistička, prirodna ili društvena. Kako postoje različite perspektive, javlja se potreba osvješćivanja da jednoznačno određivanje pojma regije gotovo nije moguće i da ovisi o kontekstu u kojemu se upotrebljava pojam regije ili područja. Bitno je širiti razumijevanje kako bi se omogućilo

rješavanje regionalnih razvojnih problema i otvaranje prema potencijalima koji se pružaju suradnjom među strukama i kroz stvaranje sinergija u aktivnom zajedničkom djelovanju. Time se omogućava ostvarivanje kvalitetnijih, otpornijih i učinkovitijih razvojnih rješenja. Županije koje predstavljaju hrvatske regije kao upravno-teritorijalne jedinice prikazane su na karti 1.

Karta 2. Statističke (NUTS 2) regije, 2013. godina

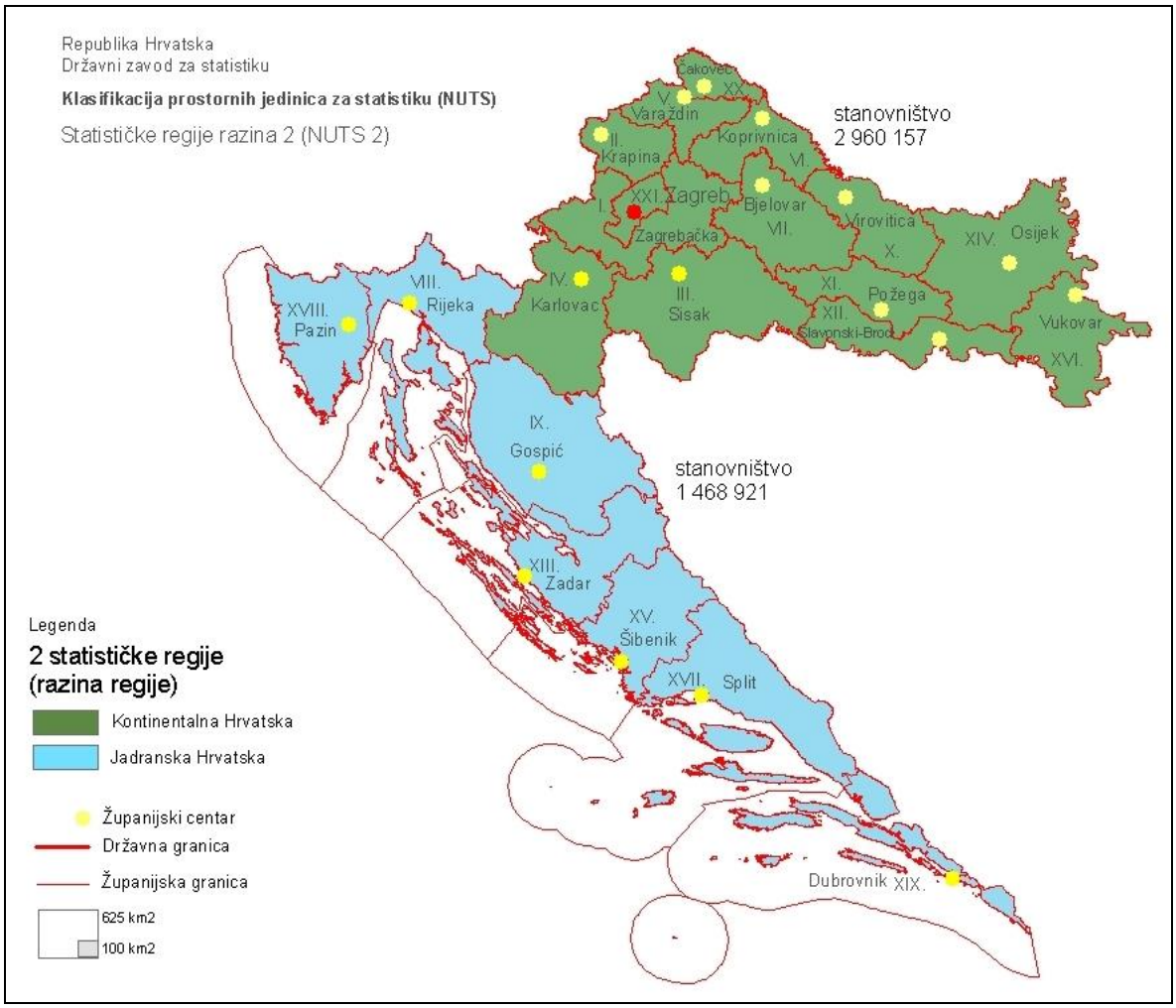

Izvor: DZS, 2013.

1.3. Politika regionalnog razvoja Republike Hrvatske

U skladu sa ZRRRH-om ***„Opći cilj politike regionalnog razvoja je pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.“*** Radi postizanja navedenog cilja politikom regionalnog razvoja posebno se nastoji osigurati: povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja središnje razine te ciljevima kohezijske politike Europske unije; potpora slabije razvijenim područjima za povećanje i optimalno služenje vlastitim razvojnim potencijalom otklanjanjem uzroka razvojnih teškoća; odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u pograničnom području; poticanje teritorijalne suradnje te učinkovito korištenje sredstava europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI fondovi) namijenjenih regionalnom i urbanom razvoju. ZRRRH predstavlja daljnji iskorak prema unaprjeđenju strateškog

planiranja regionalnog razvoja. Kako bi se olakšalo planiranje specifičnih mjera i projekata u funkciji dostizanja temeljnih strateških ciljeva politike regionalnog razvoja, ZRRRH-om je uvedena obveza donošenja *razvojnih programa namijenjenih poticanju regionalne konkurentnosti i urbanog razvoja te razvoju potpomognutih područja i drugih područja s razvojnim posebnostima*. Programi će se temeljiti na Strategiji, a predstavljat će programsku osnovicu za planiranje proračuna za središnje državno tijelo nadležno za regionalni razvoj.

Donošenjem ZRRRH-a ispunjen je jedan od preduvjeta za povlačenje sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj namijenjenih **urbanom razvoju**. Jasno definiranje urbanih područja te izrada strategija urbanog razvoja usklađenih s metodološkim smjernicama koje je pripremio nositelj politike regionalnog razvoja, predstavlja dugoročnu osnovicu za bolje planiranje urbanog razvoja i bolju pripremu razvojnih projekata, a s tim povezano i kvalitetnije korištenje sredstvima ESI fondova. Jačanju urbane dimenzije svakako pridonosi i odredba ZRRRH-a kojom se od jedinica područne (regionalne) samouprave traži da u svojim strateškim dokumentima stave poseban naglasak na ulogu velikih gradova i gradova sjedišta županija u poticanju razvoja, a s ciljem stvaranja jasne poveznice između strategija razvoja urbanih područja te županijskih razvojnih strategija (ŽRS).

ZRRRH-om je uvedena puna primjena nove kategorizacije **potpomognutih područja** definiranih prema indeksu razvijenosti koja se temelji na društveno-gospodarskim obilježjima lokalnih i regionalnih samoupravnih jedinica. Ona podrazumijeva da se sve postojeće i nove poticajne mjere koje u sebi sadržavaju i dimenziju poticanja uravnoteženog regionalnog razvoja jasno povežu s indeksom razvijenosti kao temeljnim mjerilom stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave čime se nastoji postići učinkovitost trošenja sredstava iz državnog proračuna namijenjenih poboljšanju položaja slabije razvijenih područja.

Uvođenjem kategorije **područja s razvojnim posebnostima** koja zbog iznimne prirodno-geografske raznolikosti te društveno-gospodarskih i demografskih obilježja značajno utječu na razvoj pojedinih područja, omogućeno je da se za pojedine prostore Republike Hrvatske izrade posebni teritorijalni razvojni programi neovisno o stupnju razvijenosti tih područja (npr. otoci, brdsko-planinska područja, demografski posebno ugrožena područja). Takva kategorizacija omogućuje da i druga područja, osim potpomognutih, imaju posebne povoljnosti kod sudjelovanja u programima koji se financiraju iz ESI fondova ili drugih izvora te kroz primjenu posebno kreiranih mjera za prevladavanje razvojnih izazova prilagođenih posebnostima tako izdvojenih područja.

Kako bi se potaknulo korištenje ESI fondova upravo u onim **područjima Republike Hrvatske koja najviše zaostaju** za prosjekom Republike Hrvatske prema stupnju razvijenosti, uvedena je, kao trajna mjera, obveza sufinanciranja pripreme i provedbe razvojnih projekata na potpomognutim područjima i drugim područjima s razvojnim posebnostima u skladu s proračunskim mogućnostima. S namjerom poticanja razvoja potpomognutih područja, za najslabije razvijena područja ZRRRH-a predviđa i druge mjere kao što su ustupanje prihoda od poreza na dobit i naknade za iskorištavanje mineralnih sirovina te uvođenje naknade javnim ustanovama nadležnim za upravljanje zaštićenim prirodnim područjima, a koje ostvaruju znatne financijske prihode, koju su obvezne uplaćivati JLS-ovima za potrebe financiranja razvojnih projekata u području zaštite okoliša, gospodarskog razvoja i društvene infrastrukture.

U svrhu osnaživanja institucionalnog okvira za planiranje i praćenje rezultata politike regionalnog razvoja te za što učinkovitiju komunikaciju i suradnju središnje, regionalne i lokalne razine, ZRRRH-om su postavljeni temelji za uspostavu partnerskih vijeća na razini statističkih (NUTS 2) regija. Prilikom izrade Strategije, ***Partnerska vijeća Kontinentalne i Jadranske Hrvatske*** pokazala su se vrlo učinkovitom platformom za suradnju svih triju razina vlasti, ali i za pružanje potpore regionalne i lokalne razine te gospodarskih subjekata, znanstveno-stručne zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnoga društva nositeljima politike regionalnoga razvoja na središnjoj razini.

Za osiguranje aktivnog doprinosa predstavnika regionalne i lokalne razine te znanstveno-stručne zajednice formuliranju politike regionalnog razvoja te praćenju njezinih rezultata i učinkovitosti, ZRRRH-om je također predviđeno osnivanje i ***Vijeća za regionalni razvoj***. Vijeće za regionalni razvoj trebalo bi postati trajno mjesto dijaloga svih triju razina vlasti te predstavnika znanstvenih i stručnih organizacija koje svojim djelovanjem može značajno pridonijeti daljnjem poboljšavanju nacionalne politike regionalnog razvoja. S obzirom na potrebu osnaživanja regionalnih koordinatora kao središta stručnosti i znanja koji će neposrednim djelovanjem u svom okruženju potaknuti planiranje i provedbu regionalnih strategija i projekata, ZRRRH-om, s tom svrhom, postavljen pravni okvir njihovog djelovanja u obavljanju poslova od općeg gospodarskog interesa. Uveden je mehanizam akreditacije koji će omogućiti transparentno i kontinuirano praćenje kvalitete njihova rada te njihovo uključivanje u sustav upravljanja i kontrole korištenja sredstava ESI fondova. S obzirom na važnost ***regionalnih koordinatora*** za proces programiranja i provedbe regionalne politike, uočena je potreba da se jačanje njihove uloge i unaprjeđenje njihovih kapaciteta potakne sa središnje razine. Upravo je, s ciljem jačanja ljudskih potencijala u upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i županijskim razvojnim agencijama za bolju pripremu i provedbu razvojnih projekata prihvatljivih za financiranje iz pristupnih fondova Europske unije, odnosno ESI fondova, Ministarstvo pokrenulo potprogram „Jačanje ljudskih potencijala na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini za učinkovitu pripremu i korištenje fondova Europske unije“.

U svrhu daljnjeg unaprjeđenja strateškog programiranja regionalnog razvoja, uvažavajući preporuke studije „Ocjena sustava strateškog planiranja i mogućnosti financiranja razvoja županija i lokalnih jedinica u kontekstu provođenja politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske“, (EIZ, 2012.), Ministarstvo je izradilo *Smjernice za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe te Smjernice za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje.* Smjernicama se nastojalo jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave pružiti detaljnije upute za izradu strateških dokumenata.

1.4. Potpomognuta područja i područja s razvojnim posebnostima

Potpomognuto područje je područje Republike Hrvatske koje je na temelju indeksa razvijenosti ocijenjeno kao područje koje prema stupnju razvijenosti zaostaje za nacionalnim prosjekom i čiji je razvoj potrebno dodatno poticati. Status potpomognutog područja stječu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa manja od 75 posto državnog prosjeka (županije iz I. skupine te gradovi i općine iz I. i II. skupine). Osnovni cilj poticanja razvoja potpomognutih područja je ravnomjerniji razvoj Republike Hrvatske i smanjenje zaostajanja tih jedinica za ostalim područjima Republike Hrvatske. Na karti 3. prikazan je obuhvat potpomognutih područja na lokalnoj razini.

Karta 3. Potpomognuta područja na lokalnoj razini

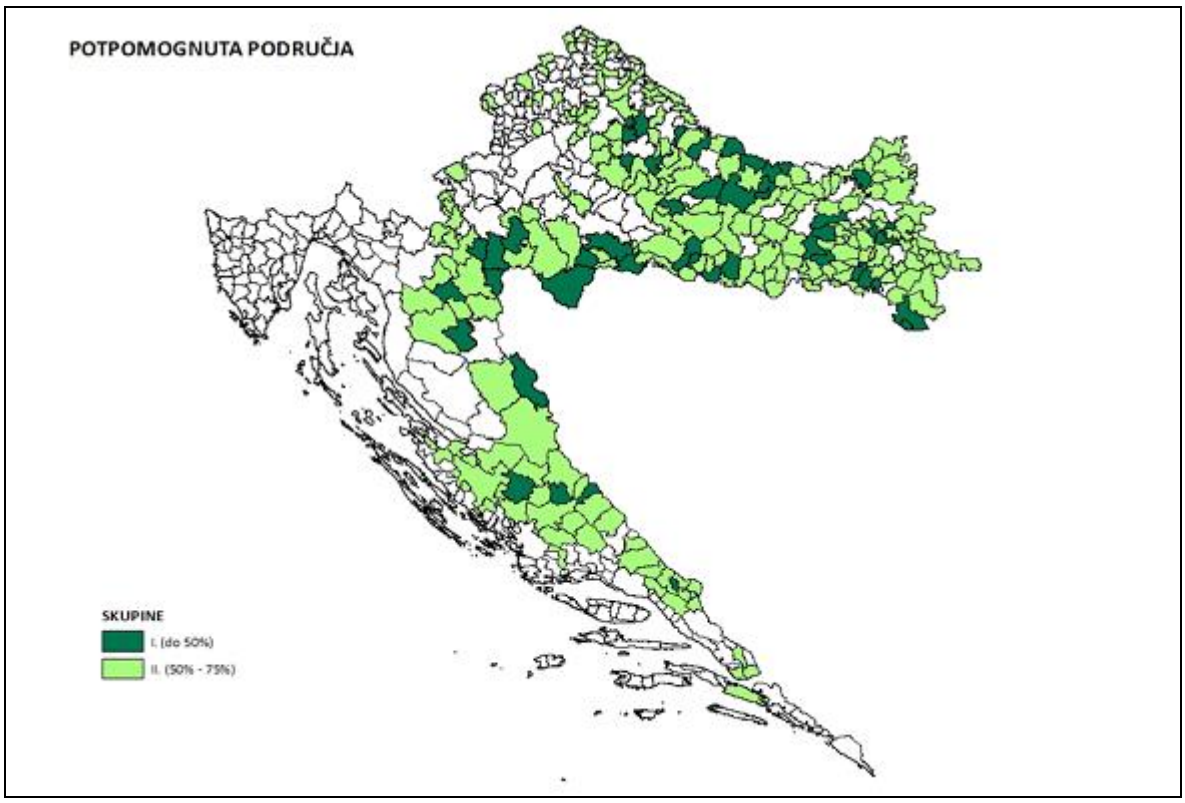

Izvor: MRRFEU, 2016.

Slika 4. Distribucija jedinica lokalne samouprave prema skupinama razvijenosti, 2013. godine

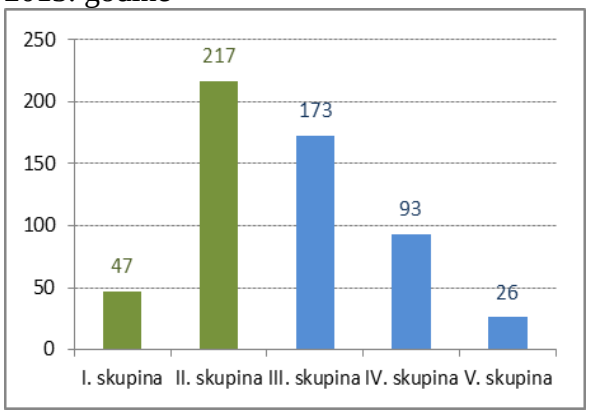

Izvor: EIZ i MRRFEU, 2016.

Slika 5. Distribucija stanovništva prema skupinama razvijenosti (000), 2013. godine

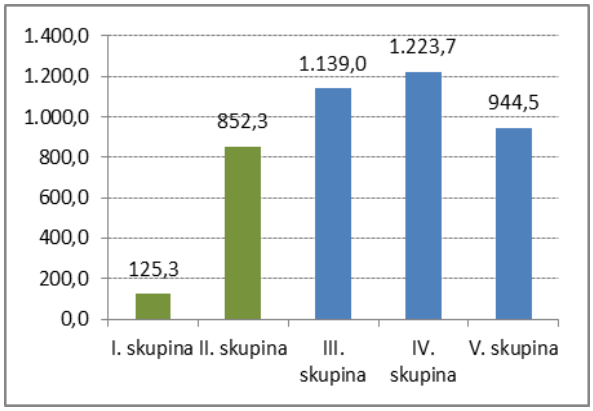

Izvor: EIZ i MRRFEU, 2016.

Distribucije JLS-a i stanovništva prema skupinama razvijenosti u 2013. prikazane su na slikama 4. i 5. Drugo poglavlje Analitičke podloge detaljnije opisuje pojedinosti strateških razvojnih dokumenata i zakona Republike Hrvatske koji određuju upravljanje regionalnim razvojem, uključujući potpomognuta područja i područja s razvojnim posebnostima.

Poseban status Grada Vukovara uređen je Zakonom o obnovi i razvoju Grada Vukovara (u daljnjem tekstu ZORGV)[10]. U ZORGV-u su istaknute poticajne mjere ubrzane obnove i razvoja Grada Vukovara te posebne poticajne mjere. Na temelju ZORGV-a, Vlada Republike

[10] Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara (NN 40/01, 90/05, 80/08, 38/09 i 148/13)

Hrvatske osnovala je Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara koji je započeo s radom 2002. godine. Fond treba ubrzati društveno i ekonomsko oživljavanje Grada Vukovara s naglaskom na obnovu i izgradnju gospodarstva i prateće komunalne infrastrukture. Fond ima značajnu ulogu i u objedinjavanju potreba u gradu izradom Plana i Programa te koordiniranjem svih relevantnih sudionika njegove provedbe. Prema utvrđenom Planu i Programu se svake godine iz državnog proračuna na poziciju Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije raspoređuju posebna sredstva za obnovu i razvoj Grada Vukovara. U ožujku 2009. godine usvojen je Pravilnik kojim su definirani način i rokovi izrade prijedloga Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara koji se izrađuje na participativni način, uključivanjem predstavnika svih skupina relevantnih za obnovu i razvoj Grada Vukovara. U Planu i programu obnove i razvoja Grada Vukovara 2014. - 2020. godine istaknuta su najvažnija područja obnove i razvoja Grada Vukovara: prostorno uređenje, graditeljstvo, okoliš, infrastruktura, promet, vodno gospodarstvo i zaštita okoliša; gospodarstvo, rad, poduzetništvo, poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo, ruralni razvoj i turizam; društvene djelatnosti (znanost, obrazovanje, sport i kultura); zdravstvo i socijalna skrb te obitelj i branitelji.

Područja s razvojnim posebnostima jesu geografska područja koja se prema svojim prirodno-geografskim te društveno-gospodarskim i demografskim obilježjima mogu izdvojiti od ostalih područja Republike Hrvatske te kao takva zahtijevaju poseban programsko-planski pristup od strane nositelja politike regionalnoga razvoja. Tu spadaju npr. otoci, brdsko-planinska područja, pogranična odnosno područja uz granicu. Uvođenje kategorije područja s razvojnim posebnostima u Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske 2014. godine vezano je uz činjenicu da na razvoj pojedinih područja utječu i iznimne prirodno-geografske raznolikosti te različiti povijesni i drugi čimbenici. Primjerice, zanimljivo je da od ukupno 264 grada i općina koje se nalaze u prve dvije razvojne skupine čak njih 99 nije bilo obuhvaćeno sustavom područja posebne državne skrbi i brdsko-planinskih područja te da ukupno 65 gradova i općina koji su bili obuhvaćeni sustavom područja PPDS-a i BPP-a imaju vrijednost indeksa razvijenosti veću od 75 %, što znači da ne ulaze u sustav potpomognutih područja (Prilog 1. – tablica 2.).[11]

Od 2003. godine 12 gradova i 33 općine svrstavaju se u **brdsko-planinska područja** (karta 4.). Brdsko-planinska područja utvrđena su na osnovi dvaju skupova pokazatelja: pokazatelja koji upućuju na brdsko-planinske posebnosti koje ostaju iste na svim razvojnim razinama i pokazatelja čije će vrijednosti s vremenom pokazati razvijaju li se ta područja zahvaljujući razvojnim mjerama. Zona s primijećenom jačom depopulacijom je širi brdski i gorski pojas istočnog dijela središnje Hrvatske (prostor oko Bilogore) te zapadne Slavonije (prostor Papuka i Krndije). Razlozi su također slaba razvijenost prometne infrastrukture, što dovodi do slabije ekonomske razvijenosti, a uzrok tomu je veća energija reljefa koja onemogućuje laku i jeftinu izgradnju većih prometnih koridora te na taj način posljedično izolira spomenuta područja.

[11] Detaljan popis JLS-ova sa statusom potpomognutog područja, nalazi se u *Analitičkoj podlozi za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske*, str. 221-229

Karta 4. Brdsko-planinska područja

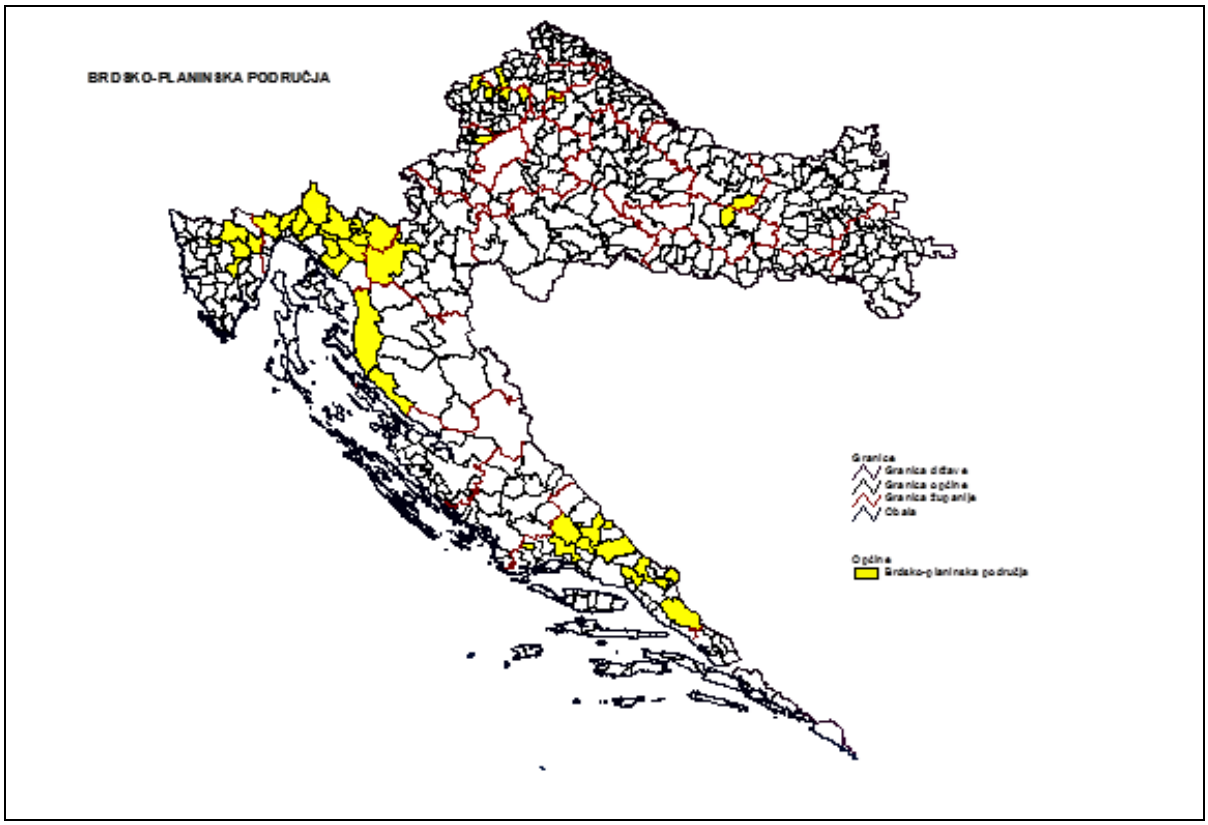

Izvor: MRRFEU

U Analitičkoj podlozi prepoznata je problematika depopulacije udaljenih (perifernih) ruralnih područja koja su suočena s nizom demografskih izazova. Starenje i iseljavanje su vrlo ozbiljni problemi koji dovode do smanjenja operativnosti u poslovnoj zajednici. Nedostatak odgovarajuće radne snage, kako kvalitativno tako i kvantitativno, može odbiti potencijalne investicije. Udaljena slabije dostupna ruralna područja suočena su s depopulacijom i poteškoćama u zadržavanju dobne strukture pogodne za radnu funkciju te razine usluga i funkcija od općega gospodarskog interesa. Radno aktivno stanovništvo, posebno ono mlado i obrazovanije, iseljava se u potrazi za boljim životnim i radnim prilikama. Ti su izazovi često povezani s tendencijom koncentracije ljudi u vrlo urbaniziranim područjima, što povećava postojeću neravnotežu u gustoći naseljenosti. Navedene demografske promjene ugrožavaju socijalnu i gospodarsku strukturu perifernih ruralnih područja. To u konačnici može dovesti do «začaranog kruga» i rizika od izumiranja stanovništva u nekim ruralnim područjima. Često predlagana rješenja temeljena na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (npr. rad na daljinu, e-usluge) mogu tek dijelom popuniti nedostatak odgovarajućih radnih mjesta u lokalnoj zajednici. Uvažavajući ove probleme, ustrojeno je Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku koje ima ulogu u osmišljavanju i provedbi mjera demografske politike koje bi pridonijele obnovi i razvoju stanovništva. Ministarstvo ima zadatak pratiti i analizirati demografske trendove i kretanja u Republici Hrvatskoj, posebice promjene u broju stanovnika, prirodnom kretanju stanovništva migracijama i strukturi stanovništva; predlagati mjere usmjerene na porast nataliteta, uravnoteženje dobne strukture, održanje prostorne ravnoteže stanovništva; motiviranja mladih za ostanak u Hrvatskoj, mjere podrške roditeljstvu te mjere usmjerene na usklađivanje obiteljskog i profesionalnog života; usklađivati rad državnih i ostalih tijela pri ostvarivanju aktivnosti demografskog razvitaka i populacijske politike; predlagati Vladi Republike Hrvatske promjene zakona i drugih propisa iz područja demografske politike te obavljati i poslove usmjerene na podizanje svijesti i edukaciju građana o važnosti

demografskih pitanja i revitalizacije stanovništva; pružati potporu lokalnoj i regionalnoj (područnoj) samoupravi te organizacijama civilnog društva u razradbi vlastitih programa usmjerenih na demografski razvitak.

Indikativna je ugroženost i pojačano pražnjenje pograničnih područja (karta 5.) što može upućivati na njihove strukturne slabosti prouzročene prometnom izoliranošću (slaba povezanost sa širim prostorom, a posebice s većim gradskim središtima u okolici), slabom gospodarskom razvijenošću i lošim društveno-gospodarskim pokazateljima.

Karta 5. Pogranična područja

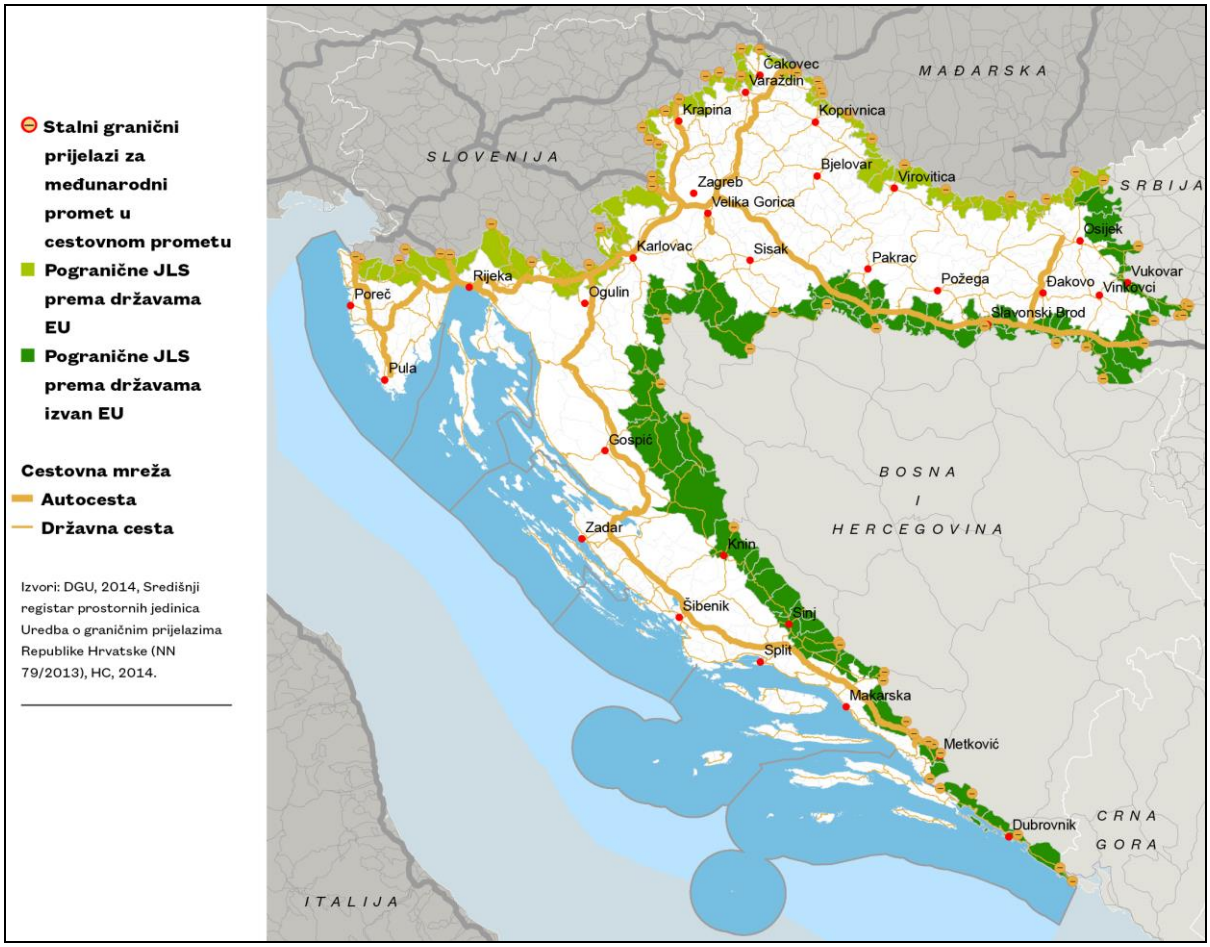

Izvor: Preuzeto iz *Nacrta prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske*, travanj 2017.

Otoci uglavnom pripadaju kategoriji područja s razvojnim posebnostima. Republika Hrvatska ima 1.244 otoka koji se geografski dijele na 78 otoka, 524 otočića i 642 hridi (vrh iznad razine mora) i grebena (vrh ispod razine mora). Stalno je naseljeno 47 otoka i poluotok Pelješac, a prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011. godine zabilježen je rast broja stanovnika na hrvatskim otocima (132.756 stanovnika, što je za 7.886 više u odnosu na 2001. godinu) koji žive u 344 naselja. Otoci zauzimaju oko 3.259 km², što čini 5,8 % površine hrvatskog kopna. Ukupna duljina hrvatske morske obalne crte iznosi 6.278 km, od čega je duljina obalne crte otoka 4.398 km (70 % ukupne morske obale). Naš je najveći otok Cres (405,7 km²), najviši je Brač (Vidova gora 778 m), najrazvedeniji je Pag, najduži otok je Hvar, a najnaseljeniji je otok Krk. Administrativno otoci pripadaju u sedam obalno-otočnih županija, 51 otočnom gradu / općini, a nekoliko malih otoka pripada u nadležnost sedam gradova na obali. Država u hrvatske otoke prosječno godišnje ulaže više od 1,2 milijarde kuna u izgradnju potrebne temeljne infrastrukture, subvencije i potpore.

Nacionalni program razvitka otoka (u daljnjem tekstu: NPRO) usvojen je 1997. godine i nacionalni je razvojni dokument prema kojem se vodi otočna razvojna politika. NPRO navodi sljedeća načela upravljanja otočnim razvojem: Otoci su razvojno jednakopravni dijelovi Hrvatske. Otok je sustav koji čine ekosustav otoka, čovjekove proizvodne, potrošne i prometne djelatnosti te društvena zajednica koja na njemu obitava. Održivo i potpuno korištenje otočnog bogatstva. Po donošenju NPRO-a uslijedilo je i donošenje Zakona o otocima (u daljnjem tekstu: ZO)[12] koji zajedno s nizom podzakonskih akata čini pravni okvir upravljanja razvojem otoka.

Zahvaljujući svojim komparativnim razvojnim prednostima, otoci se mogu čuvati i očuvati samo ako se koriste u cijelosti i održivo. Na otocima stoga treba poticati ulaganja koja su ekološki (koriste i čuvaju okoliš), gospodarski (vraćaju uloženo), tehnološki (ostvaruju predviđenu proizvodnju) i društveno (čuvaju i unaprjeđuju otočnu zajednicu) održiva. Otok je razvojna zajednica čiji je razvoj ponajprije briga otočana, a na državnoj i županijskoj razini osiguravaju se tek potrebni institucionalni uvjeti i uključivanje u nacionalne infrastrukturne i suprastrukturne sustave. Bitan je kontinuitet upravljanja razvojem otoka. Nositelji otočne razvojne politike trebaju do kraja ostvarivati programe koje su započeli te dugoročno odabirati, koristiti i mijenjati razvojne instrumente i mjere kojima će korisnike otočnih resursa usmjeravati prema potpunom i održivom korištenju. Slijedeći ta načela, održivi razvoj osnovni je cilj i svrha upravljanja otočnim gospodarstvom i ekosustavom nositelja otočne razvojne politike. Osnovni je cilj tako određen kao stalno i potpuno, gospodarski, ekološki, tehnološki i društveno održivo iskorištavanje otočnog potencijala.

Usporedba otočne razvojne politike s krovnom regionalnom politikom pokazuje nedovoljnu povezanost i nedostatak vertikalne koordinacije provedbe krovnog i regionalnih zakona. Treba upozoriti da je 2012. godine ratificiran Protokol Barcelonske konvencije o integralnom upravljanju obalnim područjem te da Republika Hrvatska članica EU-a mora izraditi Strategiju upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem Republike Hrvatske, a kao što je definirano Uredbom o izradi i provedbi dokumenata Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem[13]

Postoji određen broj JLS-a koji su i u kategoriji područja s razvojnim posebnostima i u kategoriji potpomognutih područja. Kao što je istaknuto u Analitičkoj podlozi, među JLS-ovima u kategoriji potpomognutih područja nalaze se samo deset od 45 brdsko-planinskih i tek jedna od 51 otočnog JLS-a. Uz to, svi brdsko-planinski JLS-i i (polu)otočna općina Ston svrstani su u II. skupinu. S druge strane, od 264 potpomognuta JLS-a, 142 su iznadprosječno stara (53,7 %), što govori o visokoj korelaciji nerazvijenosti i demografske ugroženosti, ali i o ravnomjernom razmještaju: starih JLS-ova podjednako ima i među najnerazvijenijima i među najrazvijenijima.

1.5. Urbana područja

ZRRRH-a uvodi se kategorija **urbanih područja**. Naime, uočena je potreba da se za pojedine prostore Republike Hrvatske izrade posebni teritorijalni razvojni programi bez obzira na stupanj razvijenosti tih područja. Kako problematika razvoja **urbanih područja** nije odgovarajuće bila zastupljena u postojećem normativnom okviru politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske, ZRRRH uvodi kategorije urbanih aglomeracija za šira područja

[12] Zakon o otocima (NN 34/99, 149/99, 32/02 i 33/06)
[13] Uredba o izradi i provedbi dokumenata Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem (NN 112/2014)

utjecaja četiriju najvećih gradova i kategorije većih odnosno manjih urbanih područja, s obvezom donošenja vlastitih strategija urbanog razvoja kao osnovice za planiranje projekata sufinanciranih iz ESI fondova i iz drugih izvora. Stoga planske dokumente politike regionalnog razvoja pored Strategije i županijskih razvojnih strategija sada čine i strategije razvoja urbanog područja. Urbane aglomeracije su: urbana aglomeracija Zagreb sa sjedištem u Zagrebu[14], urbana aglomeracija Split sa sjedištem u Splitu, urbana aglomeracija Rijeka sa sjedištem u Rijeci i urbana aglomeracija Osijek sa sjedištem u Osijeku. Gradovi Osijek, Rijeka, Split i Zagreb su kao sjedišta aglomeracija nositelji izrade strategije razvoja svojih urbanih aglomeracija koja će biti njihova osnova za daljnji rad, što uključuje i identificiranje projekata koji ispunjavaju uvjete za financiranje iz ESI fondova i koji su u interesu svih članova pojedine urbane aglomeracije.

Karta 6. Sustav naselja u Republici Hrvatskoj

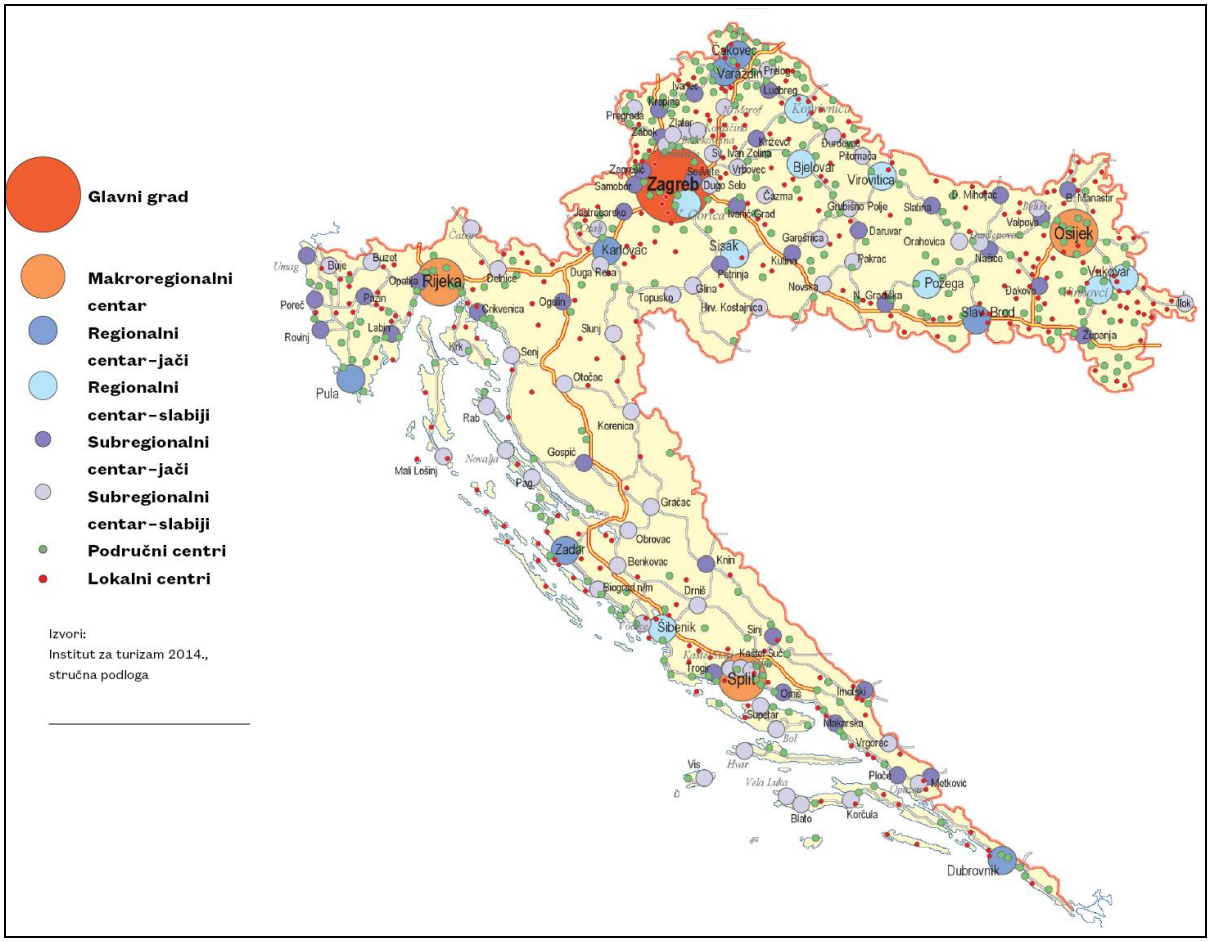

Izvor: Preuzeto iz *Nacrta prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske*, travanj 2017.

Urbana područja (urbane aglomeracije, veća i manja urbana područja) ustrojena su sa svrhom postizanja učinkovitijeg planiranja, usklađivanja i provedbe urbane dimenzije politike regionalnog razvoja te povlačenja sredstava iz ESI fondova namijenjenih urbanom razvoju. U tablici 2. popisani su gradovi po kategorijama urbanih područja, dok su pokazatelji društvenog i gospodarskog razvoja, uključujući i indeks razvijenosti za navedene gradove, dani u Prilogu 1 (tablice 3. i 4.).

[14] Zagreb je jedino urbano područje u Republici Hrvatskoj koje nužno u obuhvat mora uključiti administrativne teritorije okolnih JLS-ova koji su u sastavu susjednih županija, za razliku od bilo kojeg drugog urbanog područja.

Jedan od ciljeva kohezijske politike EU-a za razdoblje 2014. - 2020. godine je i potaknuti integrirane strategije koje potiču **održiv urbani razvoj** te jačaju otpornost gradova. Kohezijska politika EU-a za razdoblje 2014. - 2020. godine prepoznaje gradove kao pokretače razvoja, inovativnosti i kreativnosti, mjesta u kojima se koncentriraju razvojni potencijali i izazovi. U tom smislu i nova Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku[15] u odlukama i kreiranju politike na razini EU-a stavlja veći naglasak na ulogu gradova i urbanih područja. Procjenjuje se da će tijekom financijskog razdoblja 2014. do 2020. godine barem 50 % sredstava Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), i to u iznosu od oko 80 do 90 milijarda, biti uloženo u gradska područja. Jednako je tako predviđeno da se najmanje 5 % nacionalnih sredstava EFRR-a izdvaja za integrirani održivi urbani razvoj kako bi se osiguralo da to bude jedan od prioriteta svih država članica.

Tablica 2. Urbana područja

Urbane aglomeracije	Zagreb, Osijek, Rijeka, Split
Veća urbana područja (gradovi s više od 35.000 stanovnika a nisu uključeni u urbane aglomeracije)	Zadar, Slavonski Brod, Pula, Karlovac, Sisak, Varaždin, Šibenik, Dubrovnik, Bjelovar i Vinkovci
Manja urbana područja (gradovi s manje od 35.000 stanovnika čija središnja naselja imaju više od 15.000 stanovnika i/ili su sjedišta županija)	Vukovar, Koprivnica, Požega, Đakovo, Petrinja, Metković, Čakovec, Virovitica, Gospić, Krapina, Pazin, Slatina, Knin, Križevci, Nova Gradiška, Županja, Rovinj, Makarska, Kutina
Jedinstvena urbana područja	dva ili više urbanih područja koja neposredno graniče

Izvor: Sistematizacija prema članku 14. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14), MRRFEU

Najvećim je urbanim centrima u Republici Hrvatskoj osigurano 345,35 milijuna eura za provedbu aktivnosti namijenjenih održivom urbanom razvoju, koji se u Republici Hrvatskoj provodi putem mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU mehanizam). Mehanizam ITU novi je mehanizam Europske unije. U Republici Hrvatskoj ITU mehanizam se sastoji od skupa aktivnosti koje se u gradovima mogu financirati iz triju različitih fondova - Europskog fonda za regionalni razvoj, Kohezijskog fonda te Europskog socijalnog fonda, a provodi se kombinacijom odabranih specifičnih ciljeva u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014. - 2020. godine te Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014.-2020. godine s ciljem jačanja uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja. U skladu sa Sporazumom o partnerstvu, za financiranje aktivnosti kroz mehanizam ITU, odabrano je sedam najvećih urbanih centara u Republici Hrvatskoj s najvećom koncentracijom stanovništva, odnosno gradovi koji imaju više od 50.000 stanovnika u centralnim naseljima – Zagreb, Split, Rijeka, Osijek, Slavonski Brod, Zadar i Pula. Urbana područja koja su korisnici ITU mehanizma trebaju definirati smjer svoga razvoja u strateškom dokumentu odnosno izraditi strategiju razvoja urbanog područja. MRRFEU je u rujnu 2015. godine donijelo Smjernice za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje, s metodologijom za izradu strategija koje trebaju obuhvaćati integrirane mjere za suočavanje s ekonomskim, okolišnim, klimatskim, demografskim i socijalnim izazovima.

[15] Glavna uprava za regionalnu politiku Europske komisije 2012. preimenovana je u Glavnu upravu za regionalnu i urbanu politiku.

2. ANALIZA

2.1. Metodološki pristup provedbi SWOT analize

Analiza stanja prikazana u nastavku sastoji se od sažetka ažuriranih informacija i podataka predstavljenih u ***Analitičkoj podlozi*** koja je izrađena za potrebe ove Strategije te sažetka nalaza SWOT analize provedene u dva kruga radionica s predstavnicima lokalne i regionalne razine i s članovima partnerskih vijeća nakon osnivanja na temelju Odluka Vlade Republike Hrvatske u veljači 2016. godine. ***Cjelovita SWOT analiza*** objavljena je na mrežnoj stranici MRRFEU[16]. U metodološkom dijelu Analitičke podloge (Poglavlje 1.) opisana je SWOT metoda, a ovdje su sažeto predstavljeni ključni nalazi na razini Republike Hrvatske s naznakom mogućih regionalnih specifičnosti. Nalazi SWOT analize pokazuju višeslojnost i kompleksnost niza razvojnih pitanja. To se najviše očituje u ponavljanju određenih tema u analizi SWOT, kao što su imovinsko-pravni odnosi, demografski problemi, nedostatak suradnje i koordinacije. Navedeno potvrđuje važnost određene problematike i naglašava različita viđenja problema kao i mogućih rješenja. S obzirom na to da je često riječ o kompleksnim problemima, potrebno ih je rješavati na više razina i suradnjom ključnih dionika različitih struka. U proces SWOT analize bili su uključeni prije svega *dionici lokalne i regionalne razine* te je naglasak stavljen na njihovo viđenje i razumijevanje razvojnih problema s kojima se izravno i svakodnevno suočavaju i kao stručnjaci u svom području i kao građani koji žive na određenom području koji se koriste uslugama javnog sektora. Ovdje primijenjen pristup razvojnom planiranju poštuje mišljenje krajnjih korisnika i ključnih dionika na lokalnoj i regionalnoj razini. U rad partnerskih vijeća uključeni su i predstavnici nacionalnih institucija te su tijekom rasprava propitivani nalazi SWOT-a kako bi se u što većoj mjeri objektivizirali subjektivni dojmovi lokalnih dionika. Istodobno, participativnim je pristupom omogućeno da se u proces planiranja uključe nositelji i sunositelji budućih razvojnih mjera na nacionalnoj razini. Postupno se gradio „osjećaj vlasništva nad procesom“, pokrenuti su mehanizmi uzajamnog učenja i produbljivalo se razumijevanje problema kako bi se u buduće mogli što lakše zajednički rješavati.

U nastavku su prikazani podaci i informacije o stanju makroekonomskih kretanja u Hrvatskoj, rezultati analize stanja sa SWOT analizom društvenog razvoja, razvoja prostora i okoliša, gospodarskog razvoja te stanje u regionalnom razvojnom upravljanju. Na kraju su predstavljene nove razvojne koncepcije za lokalni i regionalni razvoj koje mogu obogatiti buduće mjere, aktivnosti, programe i projekte regionalnog razvoja Republike Hrvatske.

2.2. Makroekonomska kretanja hrvatskoga gospodarstva od 2006.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Republika Hrvatska je 2015. godine ostvarila ukupni bruto domaći proizvod (BDP) u iznosu od 334.219 milijuna kuna. Bruto domaći proizvod po stanovniku za Hrvatsku iste je godine iznosio 79.062 kune odnosno 10.390 eura. Nakon šest uzastopnih godina pada gospodarske aktivnosti, hrvatsko gospodarstvo u 2015. godini bilježi pozitivnu međugodišnju realnu stopu rasta BDP-a od 1 %. Za usporedbu, na razini EU 28 međugodišnji pad BDP-a zabilježen je samo u 2009. (-4,4 %) i 2012. godini (-0,5 %) (vidi slike 6. i 7.). Pozitivna gospodarska kretanja u 2015. godini ponajprije su bila potaknuta rastom izvoza roba i usluga te rastom domaće potražnje. Realni se izvoz roba i usluga u 2015. godini povećao za 9,2 %, a uvoz za 8,6 %. Od sastavnica domaće potražnje, najveće povećanje bilježi osobna potrošnja (međugodišnji rast od 1,2 %), a blagi oporavak bilježe i državna potrošnja (međugodišnja stopa rasta od 0,6 %) i investicije (međugodišnja

[16] Vidjeti bilješku br. 3.

stopa rasta od 1,0 %). Detaljan pregled osnovnih makroekonomskih pokazatelja gospodarstva Republike Hrvatske prikazan je u tablici 1. u Prilogu 1.

Slika 6. BDP, realne stope rasta, Republika Hrvatska i EU-28, 2006. - 2015. godine

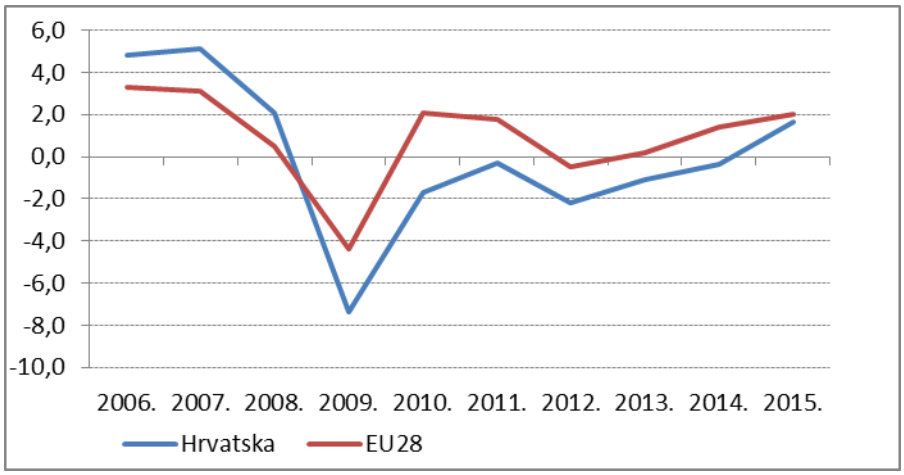

Izvor: Obrada EIZ, Eurostat

Slika 7. Zaposlene osobe (000) i registrirana stopa nezaposlenosti (%), Republika Hrvatska, 2006. - 2015. godine

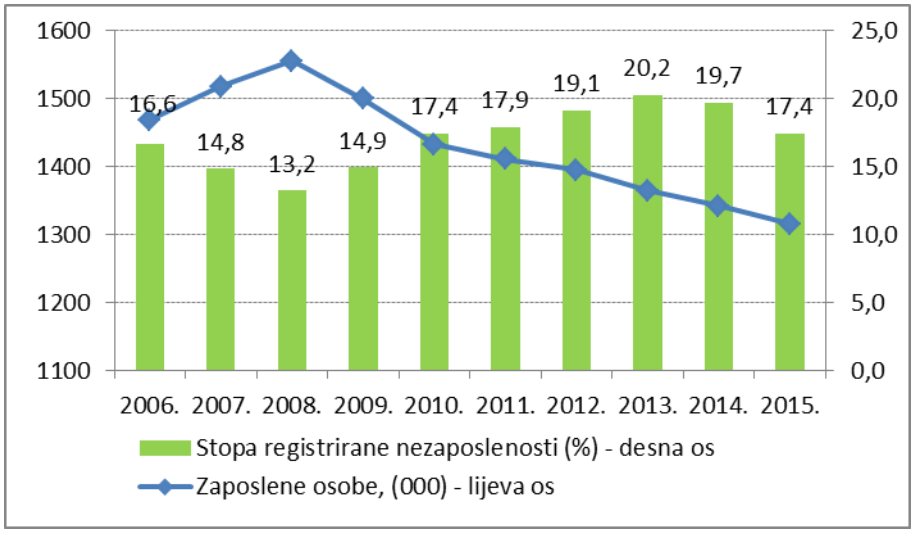

Izvor: Obrada EIZ, DZS

Analizira li se kretanje bruto domaćeg proizvoda za Hrvatsku od 2006. do 2015. godine, mogu se uočiti dva razdoblja. Prvo razdoblje je razdoblje prije gospodarske krize, od 2006. do 2008. godine koje obilježava kontinuirani rast bruto domaćeg proizvoda BDP-a, dok drugo razdoblje recesijskih kretanja počinje sredinom 2008. te traje do 2014. godine. Okosnica snažnom rastu hrvatskoga gospodarstva do 2008. godine bili su snažan priljev kapitala te izravna strana ulaganja (uključujući i prekogranične zajmove matičnih društva društvima kćerima). Međutim, priljev izravnih stranih ulaganja u manjoj je mjeri bio usmjeren u sektor razmjenjivih dobara, tako da je potaknuta domaća potražnja ponajprije pridonijela povećanju uvoza. U uvjetima tzv. upravljanoga fluktuirajućeg tečaja povećali su se gubici troškovne konkurentnosti te su se pogoršali izvozni rezultati. Hrvatsko je gospodarstvo tako do 2008.

godine ostvarilo deficit tekućeg računa u iznosu od 8,9 % BDP-a, dug opće države od 39,6 % BDP-a, dok je bruto vanjski dug iznosio 84,3 % BDP-a.

Slika 8. BDP po stanovniku u tekućim cijenama prema paritetu kupovne moći, EU 28, 2015. godine

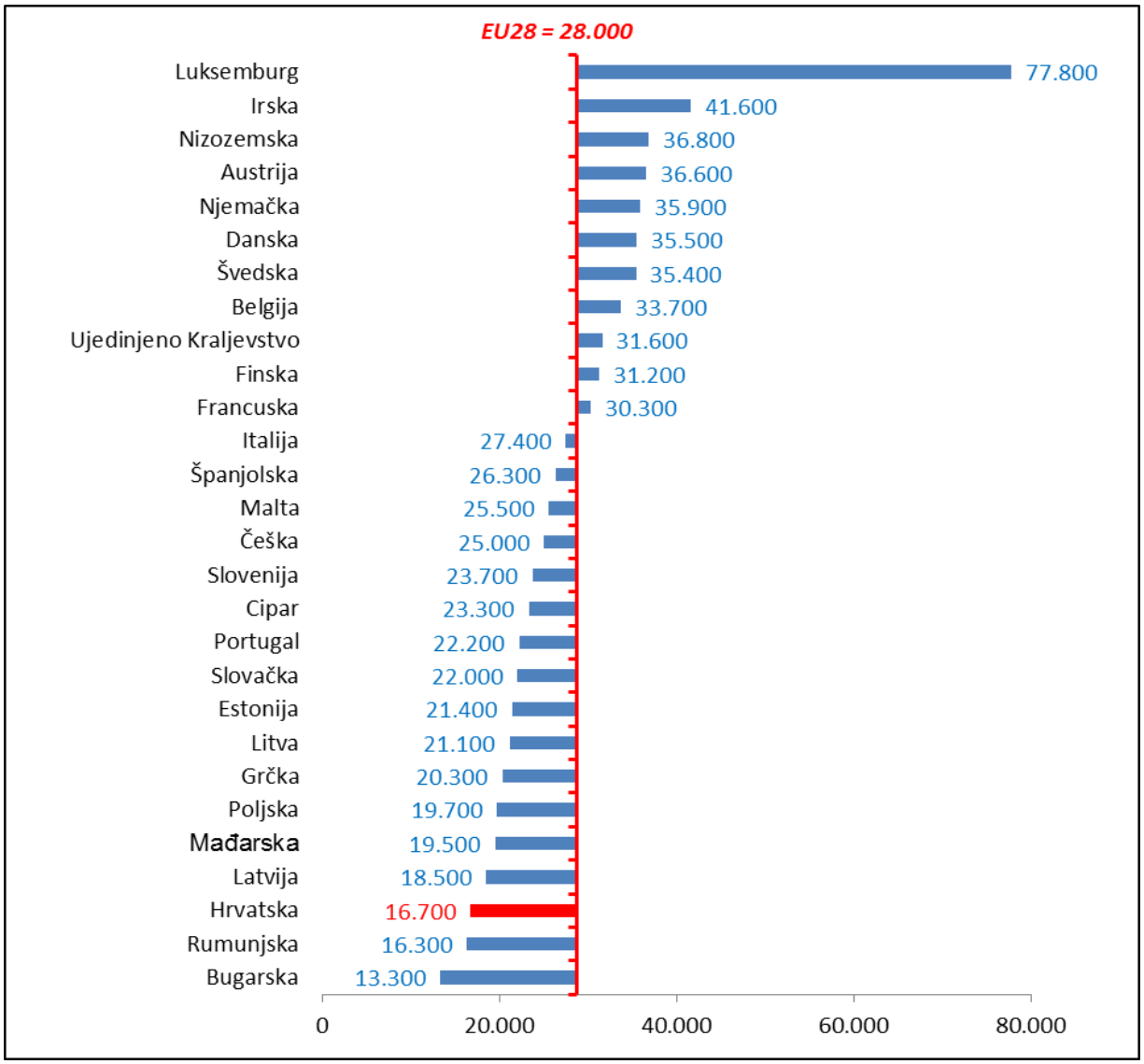

Izvor: Eurostat, obrada EIZ, 2016.

Negativna gospodarska kretanja u Hrvatskoj u razdoblju od 2008. do 2014. godine bila su potaknuta globalnom financijskom krizom, a nastavila su se potaknuta slabošću gospodarskog sustava, osobito njegovom niskom konkurentnošću. Zbog produljene recesije realni se BDP od 2008. do 2014. godine kumulativno smanjio za otprilike 12,5 %, dok je stopa registrirane nezaposlenosti povećana s 13,2 % u 2008. na 19,7 % u 2014. godini. Stabilnost javnih financija ozbiljno je narušena, tako da je deficit opće države tijekom razdoblja od 2011. do 2014. godine u prosjeku iznosio 6 % BDP-a. Dug opće države, koji je s 39,6 % BDP-a u 2008. eskalirao na 86,7 % u 2015. godini, postao je novim razlogom za zabrinutost. Rastuća je zaduženost javnog i privatnog sektora utjecala na rast bruto vanjskog duga. Ukupni je bruto inozemni dug iznosio 46,7 milijarda eura krajem prosinca 2014. godine te je povećan za 6,07 milijarda eura u usporedbi s krajem 2008. godine. Izraženo u postotku BDP-a, bruto inozemni dug povećan je s 84,3 % BDP-a u 2008. na 108,4 % BDP-a u 2014. godini. Promatrajući strukturu bruto inozemnog duga, najveći udio u ukupnom krajem 2014. imali su ostali domaći

sektori (38,6 %), a slijedi opća država (29,3 %), druge monetarne financijske institucije (17,5 %), dug nastao na temelju inozemnih izravnih ulaganja (13,7 %) te dug središnje banke (1 %). U uvjetima visokog deficita i prekomjernog duga opće države, Vijeće Europe je 28. siječnja 2014. godine otvorilo za Hrvatsku *proceduru prekomjernog deficita* (PPD) i preporučilo smanjenje deficita na razinu od 2,7 % BDP-a do 2016. Prema visini BDP-a po stanovniku izraženog u paritetu kupovne moći, Hrvatska se nalazi na samom začelju ljestvice zemalja (slika 8.). Nižu vrijednost BDP-a po stanovniku ostvaruju samo Rumunjska i Bugarska. U usporedbi s Luksemburgom koji bilježi najvišu razinu BDP-a po stanovniku, Hrvatska u 2015. godini ostvaruje 4,66 puta niži BDP po stanovniku.

Tablica 3. Projekcije osnovnih makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja, 2017. - 2018. godine

	2017.	2018.
Rast realnog BDP-a (u %)	3,3	2,9
Rast potrošnje kućanstava (u %)	3,2	2,7
Rast državne potrošnje (u %)	1,4	0,7
Rast realnih investicije u fiksni kapital (u %)	5,4	7,1
Rast izvoza roba i usluga, stalne cijene (u %)	6,8	5,9
Rast uvoza roba i usluga, stalne cijene (u %)	6,8	7,3
Rast tekućeg računa bilance plaćanja (ESA 2010 definicija, u % BDP-a)	-1,9	-1,7
Registrirana stopa nezaposlenosti (u %)	13,3	12,4
Javni dug (ESA 2010 definicija, u % BDP-a)	85,8	85,4
Tečaj HRK/EUR	7,48	7,50
Potrošačke cijene, (postotna promjena)	1,4	1,9

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb.

Prema prognozama EIZ-a nastavak pozitivnih stopa rasta realnog BDP-a koje su u 2016. godini iznosile 2,9 % očekuje se stopama od 3,3 % u 2017. i 2,9 % u 2018. godini (EIZ, 2017.) (tablica 3.). Pozitivne prognoze najvećim su dijelom zasnovane na oporavku domaće potražnje koja je nakon šest godina negativnog doprinosa, u 2015. i 2016. godini zabilježila porast, povoljnim kretanjima industrijske proizvodnje, nastavku visokih stopa rasta izvoza, ali i na deflaciji koja realni rast BDP-a čini većim od nominalnog. U 2016. godini je zabilježen pad proračunskog deficita ispod razine 3 % BDP-a i ispod ciljane vrijednosti od 2,7 % koju je za Hrvatsku preporučilo Vijeće Europe te je iznosio 0,8 % što znači da je Hrvatska formalno izašla iz procedure prekomjernog deficita te se i u 2017. i 2018. očekuje zadržavanje proračunskog deficita ispod granične razine (1,9 % u 2017. i 1,7 % u 2018. godini). Očekuje se blagi porast državne potrošnje od 1,4 % u 2017. i 0,7 % u 2018. godini te značajniji rast investicija od 5,4 % u 2017. te 7,1 % u 2018. godini. Vanjska trgovina, prema prognozama EIZ-a, trebala bi i dalje imati pozitivan doprinos rastu BDP-a, ali uz nešto niže stope rasta izvoza i uvoza. Tekući račun bilance plaćanja i dalje će biti u suficitu, ali nešto manjem, 1,9 % BDP-a u 2017. i 1,7 % BDP-a u 2018. godini. Pozitivan će doprinos imati priljevi iz EU fondova, dok će oporavak profita banaka u inozemnom vlasništvu imati negativan učinak na bilancu plaćanja. U nadolazećem razdoblju očekuje se da će tržište rada slijediti trendove u ukupnom gospodarstvu, s daljnjim smanjenjem broja nezaposlenih i blagim rastom broja zaposlenih koji će se uglavnom generirati u privatnom sektoru. Očekuje se da će stopa nezaposlenosti pasti na 13,3 %u 2017. i 12,4 % u 2018. godini.

2.3. Analiza stanja društvenog razvoja sa SWOT analizom

Kretanje stanovništva

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Republici Hrvatskoj bilo je 4.284.889 stanovnika, odnosno 3,4 % manje nego u prethodnom popisu iz 2001. godine. Za usporedbu, na razini EU 28 u istom je razdoblju zabilježen porast stanovnika od 3,0 %. U Jadranskoj je Hrvatskoj to smanjenje bilo nešto manje izraženo nego u Kontinentalnoj. Naime, u Jadranskoj je Hrvatskoj broj stanovnika smanjen 1,06 %, a u Kontinentalnoj čak 4,57 %. U desetogodišnjem razdoblju najveće se smanjenje broja stanovnika dogodilo u Vukovarsko-srijemskoj županiji (12,33 %). Prema procjenama, broj stanovnika u godinama nakon popisa nastavio se smanjivati. Prema podacima za 2015., sredinom godine broj stanovnika bio je 0,8 % manji u odnosu na prethodnu godinu. Porast broja stanovnika zabilježen je samo u Gradu Zagrebu (vidi Prilog 1. – tablica 5.). Već je dulje vrijeme u Republici Hrvatskoj prisutan prirodni pad. Stopa prirodnog pada u 2015. godini bila je -4,0 ‰, dok je na razini EU 28 iste godine po prvi puta od 1961. zabilježena stopa prirodnog pada od -0,3 ‰. Prirodni pad u 2015. godini zabilježen je u svim županijama. Županija s najvećim prirodnim padom 2015. godine bila je Osječko-baranjska županija (vidi Prilog 1. – tablica 6.).

Karta 7. Prosječna starost stanovništva Republike Hrvatske, po gradovima i općinama, Popis 2011. godine

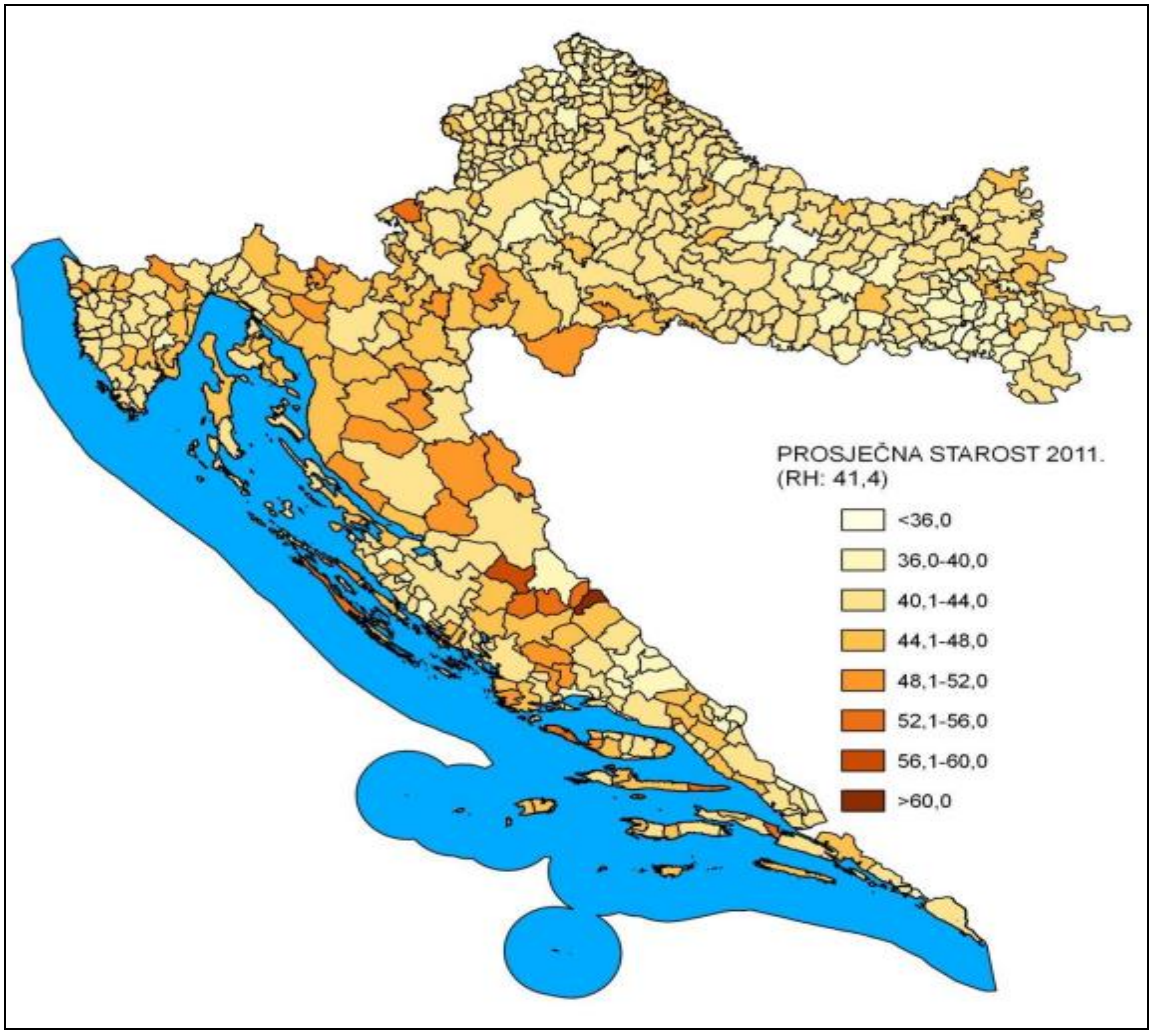

Izvor: Stručna podloga za izradu Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske „Demografski scenariji i migracije“ (Čipin et al., 2014)

U ovom dijelu treba istaknuti i problem demografskog starenja. Hrvatsko je stanovništvo među petnaest najstarijih svjetskih populacija. Nadalje, udio starijih u ukupnoj populaciji u stalnom je rastu. Najviše stanovništva starog 65 i više godina u odnosu na ukupno stanovništvo ima u Ličko-senjskoj županiji, 24,5 %, a najmanje u Međimurskoj županiji, 16,6 %. Prosječna starost hrvatskog stanovništva na lokalnoj razini prikazana je na karti 7.

Uz stopu prirodnog pada i starenje stanovništva, Hrvatska se suočava i s velikim iseljavanjem stanovništva u inozemstvo. U 2015. godini iz Hrvatske je u inozemstvo odselila 29.651 osoba. U isto vrijeme, stanovništvo iz inozemstva doseljava se u manjoj mjeri nego što se iseljava. Saldo migracije stanovništva Republike Hrvatske s inozemstvom bio je negativan i iznosio je -17.945. Prema broju odseljenih osoba iz Republike Hrvatske u inozemstvo na prvome je mjestu Grad Zagreb s 17,0 % od ukupnog broja odseljenih, slijede Primorsko-goranska županija s 8,6 % i Zagrebačka županija s 7,7 %. U ukupnom broju doseljenih osoba iz inozemstva u Republiku Hrvatsku u 2015. godini najveći su udio imali Grad Zagreb (23,6 %) i Splitsko-dalmatinska županija (15,6 %) (vidi Prilog 1. – tablica 7.).

Kultura

Republika Hrvatska ima bogatu i raznovrsnu ***kulturnu baštinu*** koju prema važećem Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara dijelimo na nepokretna, pokretna i nematerijalna kulturna dobra.[17] Kulturna dobra upisuju se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske[18], odnosno javnu knjigu koju vodi Ministarstvo kulture.[19] Registar kulturnih dobara sastoji se od tri liste: Liste zaštićenih kulturnih dobara (Z), Liste kulturnih dobara nacionalnog značenja (N) i Liste preventivno zaštićenih dobara (P). Ukupan broj kulturnih dobara upisanih u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske (stanje lipanj 2016.) je 9.077, od čega je nepokretnih kulturnih dobara 6.600, pokretnih kulturnih dobara (zbirke i pojedinačni predmeti) 2.329 te nematerijalnih kulturnih dobara 148. Od ukupnog broja nepokretnih kulturnih dobara zaštićeno je 6.099 pojedinačnih nepokretnih kulturnih dobara, 573 kulturno-povijesne cjeline te 12 kulturnih krajolika. Registar je aktivan sadržaj koji se mijenja i nadopunjuje svakodnevno s obzirom na nove postupke utvrđivanja svojstva kulturnog dobra, reviziju rješenja o zaštiti kulturnih dobara, brisanja iz Registra zbog gubitka svojstava kulturnog dobra te promjene ostalih značajnih podataka o dobrima (vidi Prilog 1. – tablice 8. i 9.).

Iznimna je vrijednost kulturne baštine na području Republike Hrvatske potvrđena upisom sedam nepokretnih kulturnih dobara u Popis svjetske kulturne baštine UNESCO-a: Povijesni kompleks Splita i Dioklecijanova palača, Stari grad Dubrovnik, Kompleks Eufrazijeve bazilike u povijesnom središtu Poreča, Katedrala svetog Jakova u Šibeniku, Povijesni grad Trogir, Starogradsko polje na Hvaru te Stećci - srednjovjekovna groblja nadgrobnih spomenika.

Na UNESCO-ovu je Listu nematerijalne baštine čovječanstva upisano 13 nematerijalnih kulturnih dobara, što čini značajnu bazu kulturno-turističkih resursa odnosno atrakcija: Čipkarstvo u Hrvatskoj, Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja, Festa sv. Vlaha, zaštitnika Dubrovnika, Godišnji proljetni ophod Kraljice ili Ljelje iz Gorjana, Godišnji pokladni ophod zvončari s područja Kastavštine, Procesija Za križen na otoku Hvaru, Umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka s područja Hrvatskog zagorja, Viteška

[17]Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03 - Ispravak, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15 i 44/17)

[18] Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (NN 89/11, 130/13)

[19] Dostupno na mrežnim stranicama Ministarstva kulture http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=31.

igra Sinjska alka, Medičarski obrt na području sjeverne Hrvatske, Bećarac-vokalno - instrumentalni napjev s područja Slavonije, Baranje i Srijema, Nijemo kolo s područja Dalmatinske zagore, Klapsko pjevanje te Mediteranska prehrana na hrvatskom Jadranu, njegovoj obali, otocima i dijelom zaleđa.

Najviše sredstava iz županijskih proračuna za kulturu izdvojile su 2015. godine Dubrovačko–neretvanska (11,15 %) i Ličko-senjska županija (7,44 %). S druge strane, najmanji udio proračuna za kulturu u županijskom proračunu iste godine zabilježen je u Virovitičko-podravskoj (2,96 %) i Zagrebačkoj županiji (3,63 %) (vidi Prilog 1. – tablica 10.).

Obrazovanje

U Kontinentalnoj su Hrvatskoj u pedagoškoj godini 2014./2015. bila 902 ***dječja vrtića*** koje je pohađalo ukupno 89.392 djece. U Jadranskoj Hrvatskoj u istom razdoblju bilo je 688 dječjih vrtića i 44.372 upisane djece. Broj upisane djece po odgojitelju i u Kontinentalnoj i u Jadranskoj Hrvatskoj bio je sedam. Prema broju djece koja dolaze na jednog odgojitelja, najviše odstupaju Krapinsko-zagorska županija s 11 djece na odgojitelja te Virovitičko-podravska i Brodsko-posavska s po desetero djece. Ukupan broj odgojitelja u Kontinentalnoj Hrvatskoj bio je 12.159. U isto je vrijeme u Jadranskoj Hrvatskoj bilo zaposleno 6.641 odgojitelja (Prilog 1. – tablica 11.).

Od 2.130 ***osnovnih škola***[20] na području Hrvatske, 1.404 njih djeluje u Kontinentalnoj. U tih je 1.404 osnovnih škola u školskoj godini 2014./2015. bilo 218.596 učenika i 21.741 učitelja[21]. Prema tome, na jednog učitelja bilo je deset učenika. U Jadranskoj Hrvatskoj iste je školske godine bilo 726 osnovnih škola s ukupno 104.599 upisanih učenika. Kao i u Kontinentalnoj Hrvatskoj, na jednog učitelja dolazi 10 učenika. Broj učitelja u Jadranskoj Hrvatskoj bio je 10.875. Najmanji broj učenika na jednog učitelja je u Ličko-senjskoj županiji, njih osam (Prilog 1. – tablica 12.)[22].

Srednjih škola[23] u školskoj godini 2014./2015. u Kontinentalnoj Hrvatskoj je bilo 449. Njih je pohađalo 121.318 učenika. Broj nastavnika[24] bio je 17.254, a na jednog nastavnika dolazi sedam učenika. Broj učenika na jednog nastavnika u Jadranskoj Hrvatskoj nešto je manji i iznosi šest učenika[25]. U Jadranskoj Hrvatskoj djelovale su 294 srednje škole u kojima je nastavu pohađalo 57.343 učenika (Prilog 1. – tablica 13.).

[20] Prema metodologiji Državnog zavoda za statistiku školom se smatra svaka skupina učenika koja prati nastavu određene vrste i stupnja prema istovrsnome nastavnom planu i programu na određenoj lokaciji. Svaka školska jedinica (područna škola/odjel) također se smatra školom.

[21] Za osnovne škole prikazan je broj učitelja koji predaju u jednoj ili više školskih jedinica (područnih škola/odjela) i ne odražava broj fizičkih osoba zaposlenih u osnovnim školama.

[22] Prema podacima Eurostata iz 2014. godine, u državama članicama EU 28 u prosjeku na jednog učitelja dolazi 14,8 djece, dok u Hrvatskoj na jednog učitelja dolazi 14,3 učenika. Za izračun broja učenika po učitelju Eurostat koristi specifičnu metodologiju vrednovanja ulaznih varijabli i rezultate agregira po specifičnim stupnjevima obrazovanja te Državni zavod za statistiku ne raspolaže usporedivim podacima za Republiku Hrvatsku na županijskoj razini.

[23] Ako jedna srednja škola obuhvaća nekoliko školskih jedinica različitih vrsta, npr. gimnaziju, tehničku, industrijsku i obrtničku školu, svaka takva jedinica smatra se zasebnom školom i tako se prikazuje. Vidi također objašnjenje u fusnoti 23.

[24] Za srednje škole prikazan je broj nastavnika koji predaju u određenoj vrsti škole. S obzirom na to da nastavnik može predavati u nekoliko vrsta škola, npr. u gimnaziji, tehničkoj, industrijskoj i obrtničkoj školi te srednjem obrazovanju odraslih, iskazani broj nastavnika ne daje broj fizičkih osoba zaposlenih u srednjim školama.

[25] Prema podacima koje je objavio Eurostat za 2014. godinu, u državama članicama EU 28 u prosjeku na jednog nastavnika dolazi 12,5 učenika polaznika srednje škole, dok u Hrvatskoj na jednog

Zdravstvo

Sustav zdravstva skrbio je 2015. godine za 4.118.220 ***osiguranika*** u Republici Hrvatskoj. Od toga je 2.798.359 osiguranika na području Kontinentalne, a 1.319.861 na području Jadranske Hrvatske.

Prema podacima iz 2015. godine[26] u Republici Hrvatskoj ukupno je 1.356 zdravstvenih ustanova koje obuhvaćaju:

- domove zdravlja (49)
- kliničke bolničke centre (5)
- kliničke bolnice (3)
- klinike (5)
- opće bolnice (20)
- specijalne bolnice (32)
- lječilišta (7)
- zavode za javno zdravstvo (22)
- ostale državne zavode (5)
- ustanove za hitnu pomoć (21)
- poliklinike (357)
- ustanove za medicinu rada (9)
- ljekarne (177)
- ustanove za njegu-skrb (206)
- trgovačka društva za obavljanje zdravstvene djelatnosti (438).

Od 72 bolničke ustanove i lječilišta, devet specijalnih bolnica i pet lječilišta nalazi se u privatnom vlasništvu. Registrirano je ukupno 5.263 jedinica privatne prakse (ordinacije, laboratoriji, privatna praksa ljekarnika, privatna praksa fizioterapeuta i zdravstvene njege u kući).
Ukupan broj ***timova opće medicine*** u punom radnom vremenu te je godine u Hrvatskoj bio 2.300. Analizira li se broj timova opće medicine na razini županija, vidljive su značajne razlike. Najveći je broj timova u Gradu Zagrebu (440). Potom slijedi Splitsko-dalmatinska županija s 241 timom. Najmanje je timova opće medicine u Ličko-senjskoj (31) i Požeško-slavonskoj županiji (38) (Prilog 1. – tablica 14.).

Hrvatska se s 5,5 ***bolničkih postelja*** na 1.000 stanovnika (2015.) nalazi neznatno iznad prosjeka EU-a od 5,2 bolničke postelje u 2014. godini[27]. Međutim, među županijama postoje velike razlike u broju bolničkih postelja na 1.000 stanovnika. Najviše ih ima Varaždinska županija, čak 10,75. S druge strane, najmanje ima Zagrebačka županija, tek 0,78 bolničkih postelja. Čak 14 županija ima broj bolničkih postelja na 1.000 stanovnika manji od prosjeka Hrvatske. Na jednu bolničku postelju 2015. godine u Hrvatskoj je dolazilo u prosjeku 31,72 pacijenata. Daleko više pacijenata po bolničkoj postelji od nacionalnog prosjeka imaju

---

nastavnika dolazi 9,3 učenika. Za izračun broja učenika po nastavniku Eurostat koristi specifičnu metodologiju vrednovanja ulaznih varijabli i rezultate agregira po specifičnim stupnjevima obrazovanja te Državni zavod za statistiku ne raspolaže usporedivim podacima za Republiku Hrvatsku na županijskoj razini.

[26] Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2015. godinu, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, rujan 2016.

[27] Eurostat još nije objavio podatak za 2015. godinu. Definicije bolnica i njihovih standarda razlikuju se od zemlje do zemlje jer neke zemlje statistički obuhvaćaju samo javne bolnice, a neke taj popis proširuju i na privatne bolnice, a neke uvrštavaju i vojne bolnice (OECD, 2011). Podaci Eurostat-a odnose se na različiti obuhvat bolnica u različitim zemljama stoga je važno napomenuti da statistika Eurostat-a za Hrvatsku ne obuhvaća privatne bolnice i zatvorsku bolnicu.

Međimurska (54,23), Ličko-senjska (49,28) i Virovitičko-podravska (44,86). Više pacijenata po bolničkoj postelji od prosjeka imaju i Koprivničko-križevačka, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Šibensko-kninska županija i Grad Zagreb. Najmanji broj pacijenata po postelji je u Zagrebačkoj županiji (9,32) (Prilog 1. – tablica 15.).

Po broju doktora koji rade u stacionarnim ustanovama prednjači Grad Zagreb s 2.297 doktora, što je 36 % od ukupnog broja doktora u stacionarnim ustanovama u Hrvatskoj. Na začelju liste po broju doktora u stacionarnim ustanovama su Zagrebačka (16) i Ličko-senjska županija (24). Podaci o broju svih doktora medicine u 2014. također upućuju na razlike među županijama. Jedna ih je trećina, preciznije 4.714, u Gradu Zagrebu. Slijede Splitsko-dalmatinska (1.504) i Primorsko-goranska (1.170). S druge strane, u Ličko-senjskoj županiji 2014. godine bilo je samo 109 doktora medicine. Slična je situacija i kad je riječ o zubnim terapeutima. Njih je 1.102 od ukupno 3.614 u Gradu Zagrebu, a u Ličko-senjskoj županiji 20 (Prilog 1. – tablica 16.).

Karta 8. Regionalna distribucija bolnica u Republici Hrvatskoj, 2012. godine

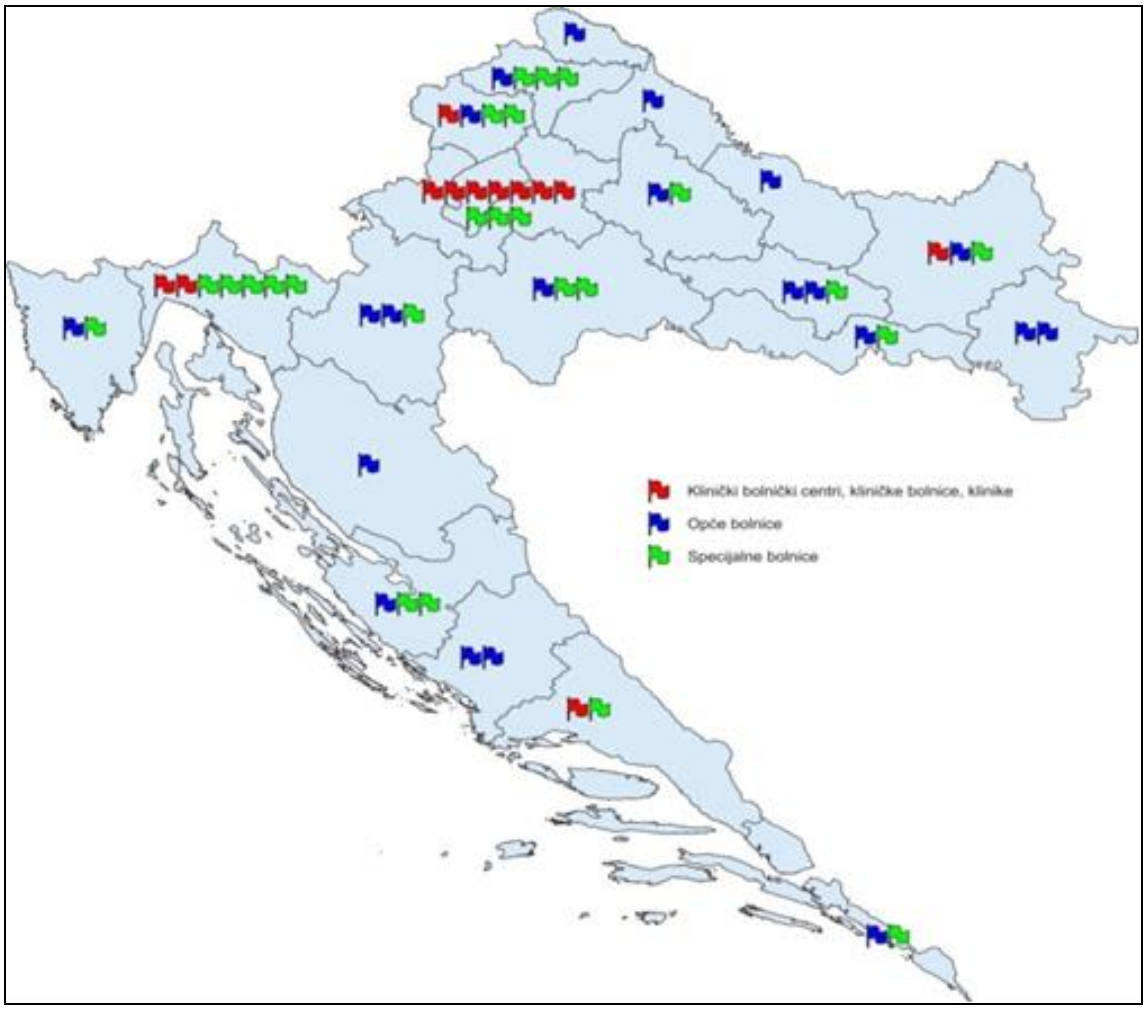

Izvor: Vehovec, M. (ur.), *O zdravstvu iz ekonomske perspektive*, EIZ, 2014.

Statistički podaci ukazuju na još uvijek relativno nezadovoljavajući odnos broja liječnika u bolnicama prema broju stanovnika u Hrvatskoj. Prema podacima Eurostata Hrvatska se sa 185 liječnika na 100.000 stanovnika u 2014. godini nalazi ispod prosjeka 24 zemlje Europske

unije[28] od 195 liječnika na 100.000 stanovnika. Istodobno najpovoljnija vrijednost ovog pokazatelja zabilježena je u Latviji (284 liječnika na 100.000 stanovnika), dok najmanje bolničkih liječnika na 100.000 stanovnika ima Belgija (69 liječnika)[29].

U sustavu zdravstva Republike Hrvatske krajem 2015. godine bilo je zaposleno ukupno 67.297 zdravstvenih radnika i suradnika (2014. godine - 65.757). Administrativnih radnika bilo je 5.113, a tehničkih 11.247 ili ukupno 16.360 (2014. godine – 16.607). Broj doktora medicine sa zaposlenjem u zdravstvu iznosio je 14.464, što je povećanje u odnosu na 2014. godinu za 2,8 % (2014. godine - 14.057). Najbrojniju profesionalnu skupinu unutar zdravstva čine medicinske sestre-medicinski tehničari, kojih je 29.678, što je 44,1 % od ukupno zaposlenih zdravstvenih radnika i suradnika.

Prema podacima Hrvatske liječničke komore iz prosinca 2016. godine[30], u zadnje tri i pol godine odnosno od pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju, 525 liječnika je napustilo zemlju i otišlo raditi u inozemstvo od čega gotovo polovina u dobi između 25-30 godina. Od ukupnog broja liječnika koji su napustili Republike Hrvatsku, većina je žena i to 53 % dok je muškaraca 47 %. Liječnici najviše odlaze raditi u Veliku Britaniju, Njemačku, Irsku, Austriju i Švedsku. Hrvatsku je napustilo više liječnika specijalista (305), no onih bez specijalizacije (221) – liječnika opće medicine. Među otišlim specijalistima najveći je broj anesteziologa (53), slijede internisti (34), psihijatri (33), radiolozi (26), ginekolozi (22) i opći kirurzi (18).

Najviše liječnika koji su napustili Hrvatsku otišlo je iz Zagreba (204) i Primorsko-goranske županije (63), a najmanje iz Požeško-slavonske županije (3).

Što se tiče zdravstvenih ustanova odlascima liječnika najviše su pogođeni klinički bolnički centri koje je napustilo 124 liječnika, a potom slijede opće bolnice koje je napustilo 70 liječnika. Domove zdravlja napustio je 71 liječnik, a zavode hitne medicine 59 liječnika.

U Hrvatskoj na 100.000 stanovnika u 2012. godini dolazi 1,4 bolnica. Najmanja gustoća bolnica je u Splitsko-dalmatinskoj županiji (0,4 na 100.000 stanovnika). S 3,8 bolnica na 100.000 stanovnika Požeško-slavonska županija ima najveću gustoću bolnica. Podaci za zemlje EU-a pokazuju kako najveći broj bolnica (5,1 bolnica na 100.000 stanovnika) ima Francuska, iza koje slijede Bugarska (4,7 bolnica na 100.000 stanovnika) i Grčka (4,1 bolnica na 100.000 stanovnika). Prosjek sedamnaest članica EU-a[31] za koje su dostupni podaci iznosi 3,0 bolnica na 100.000 stanovnika (WHO, 2011). Hrvatska pripada skupini zemalja koje imaju manje od 100 bolnica, a u kojoj su još Cipar, Latvija, Švedska, Danska, Estonija, Slovenija i Malta (HOPE, 2009). Prema ovom je pokazatelju Hrvatska najsličnija Sloveniji (1,4 bolnice na 100.000 stanovnika). Treba napomenuti da se te informacije temelje prije svega na podacima iz Statističkog ljetopisa Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i publikacije Ekonomskog instituta (*O zdravstvu iz ekonomske perspektive*, Vehovec, 2014.). Određeni se podaci zbog vremenskog odmaka mijenjaju pa je, primjerice, od 1. siječnja 2015. godine došlo do spajanja bolnica te se smanjuje ukupni broj bolnica.

[28] Prosjek ne uključuje Hrvatsku, Luksemburg, Slovačku i Švedsku.
[29] Podatak za Belgiju odnosi se na 2013. godinu.
[30] https://www.hlk.hr/EasyEdit/UserFiles/priop%C4%87enja/odlazak-lijecnika-na-rad-u-inozemstvo.pdf, priopćenje objavljeno 14. prosinca 2016., pristupljeno 06. ožujka 2017. godine
[31] Prosjek uključuje sljedeće države članice EU-a: Austriju, Belgiju, Bugarsku, Estoniju, Francusku, Grčku, Hrvatsku, Italiju, Latviju, Litvu, Njemačku, Mađarsku, Poljsku, Portugal, Rumunjsku, Slovačku, Sloveniju i Španjolsku.

Socijalna skrb

Stopa obuhvaćenosti stanovništva ***pomoćima za uzdržavanje*** u 2014. godini najviša je u bila u Šibensko-kninskoj županiji i iznosila je 5,4 %. Iza nje slijedi Virovitičko-podravska županija sa stopom obuhvaćenosti stanovništva s pomoći za uzdržavanje od 5,3 %. S druge strane, najmanje stope obuhvaćenosti stanovništva pomoćima za uzdržavanje imale su Istarska (0,6 %), Dubrovačko-neretvanska (0,7 %) i Primorsko-goranska županija (0,9 %) (Prilog 1. – tablica 17.).

Prema podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku na razini županija, za 2015. godinu, u Hrvatskoj postoji ukupno 17 domova socijalne skrbi ***za djecu***, 145 domova socijalne skrbi ***za odrasle*** i 66 domova ***za tjelesno ili mentalno oštećene osobe*** (djecu / odrasle)[32]. Najviše domova socijalne skrbi ***za djecu*** ima Primorsko-goranska županija. U Zagrebačkoj, Krapinsko-zagorskoj, Varaždinskoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Virovitičko-podravskoj, Međimurskoj, Ličko-senjskoj, Zadarskoj i Šibensko-kninskoj županiji nema domova socijalne skrbi za djecu. U Republici Hrvatskoj je 2015. bilo 818 korisnika državnih domova socijalne skrbi za djecu, od čega je najviše korisnika smješteno na području Grada Zagreba, Splitsko-dalmatinske, Osječko-baranjske te Primorsko-goranske županije. U nedržavne domove socijalne skrbi za djecu iste godine bilo je smješteno 216 korisnika. (Prilog 1. – tablica 18.).

Za razliku od domova socijalne skrbi za djecu, sve županije u Hrvatskoj imaju domove socijalne skrbi ***za odrasle***. Od ukupno 145 domova socijalne skrbi za odrasle, 32 ih se nalazi u Gradu Zagrebu. Od 16.676 korisnika domova socijalne skrbi za odrasle (državni i nedržavni domovi), koliko ih je bilo 2015. godine u Republici Hrvatskoj, 29 % ih je smješteno u domovima u Gradu Zagrebu. Domovi socijalne skrbi za odrasle s najvećim brojem korisnika nalaze se u Splitsko-dalmatinskoj, Primorsko-goranskoj, Osječko-baranjskoj, Istarskoj, Varaždinskoj, Međimurskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji (Prilog 1. – tablica 19.).

Što se tiče domova za ***tjelesno ili mentalno oštećene*** osobe (djecu / odrasle), oni ne postoje u Brodsko-posavskoj i Ličko-senjskoj županiji. Najviše domova te vrste nalazi se u Gradu Zagrebu. U Republici Hrvatskoj je 2015. godine bilo 10.603 korisnika domova socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu / odrasle) (8.254 korisnika državnih domova i 2.349 korisnika nedržavnih domova). Od ukupnog broja korisnika domova socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu / odrasle) u 2015. godini, najveći je broj smješten u Gradu Zagrebu (2.633 korisnika državnih domova i 179 korisnika nedržavnih domova) tj. 26,5 % te u Splitsko-dalmatinskoj županiji (1.116 korisnika državnih domova i 1.404 korisnika nedržavnih domova) odnosno 23,8 % (Prilog 1. – tablica 20.).

Organizacije civilnog društva u Republici Hrvatskoj

Civilno društvo obuhvaća šire područje društvenog života koje izravno ne pripada ni državnom ni privatnom, profitnom sektoru, odnosno, ono je arena djelovanja izvan obitelji, države i tržišta u kojoj se građani udružuju kako bi postigli zajedničke interese. Dakle, civilno društvo već samo po sebi – na različite načine – predstavlja aktivan odnos građanki i građana

[32] U skladu sa Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17), **dom socijalne skrbi** mogu osnovati Republika Hrvatska **(državni)**, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave **(nedržavni-decentralizirani)** te vjerska zajednica, trgovačko društvo, udruga i druga domaća i strana pravna ili fizička osoba **(ostali nedržavni domovi)**. U Strategiji su korišteni brojčani pokazatelji za domove socijalne skrbi, ali ne i fizičke i pravne osobe koje mogu pružati socijalnu uslugu smještaja i boravka bez osnivanja doma prema čl. 169. i 172. Zakona (udruga, vjerska zajednica, trgovačko društvo i druga domaća i strana pravna osoba, obrtnik, fizička osoba).

prema javnim politikama, službama i poslovima: od sudjelovanja u javnim raspravama i utjecaju na formiranje političke volje, preko konkretnih inicijativa usmjerenih na određene političke i pravne mjere, do preuzimanja dijela javnih poslova koje država i javne institucije ne mogu obaviti uopće, u potpunosti ili dovoljno kvalitetno. Zamah u razvoju organizacija civilnog društva počeo je izgradnjom današnjega institucionalnog i zakonodavnog okvira krajem prošloga i tijekom cijeloga prvog desetljeća ovog stoljeća, a okosnica su im institucije poput Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske (osnovan 1998.), Savjeta za razvoj civilnoga društva (osnovan 2002.) te Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva (osnovana 2003.). Osnutkom Zaklade "Kultura nova" 2011. godine stvoreni su uvjeti za promicanje i razvoj civilnog društva na području suvremene kulture i umjetnosti, čime je dodatno prepoznata važnost javnih zaklada u rješavanju problema sustavnog financiranja specifičnih područja djelovanja civilnog društva. Usvojen je niz zakona i strateških dokumenata, a posebno vrijedi istaknuti Zakon o volonterstvu[33], Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga[34], Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona[35], Zakon o udrugama[36] te Uredbu o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge[37]. Prema podacima službenih evidencija i registara[38] danas u Hrvatskoj djeluje više od 52.692 registriranih udruga, 232 zaklade, 12 fundacija i više od 500 sindikalnih udruga i udruga poslodavaca, 53 vjerske zajednice i više od 2.000 pravnih osoba Katoličke crkve, 430 organizacijskih oblika Pravoslavne crkve te, prema procjeni, više od 600 privatnih ustanova. Imajući u vidu da je oko 7.500 udruga registrirano u području sporta i rekreacije, više od 5.000 u području kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, više od 2.500 u različitim gospodarskim djelatnostima, gotovo 1.000 udruga djeluje u području tehničke kulture, u području socijalne i zdravstvene djelatnosti i okupljanja i zaštite djece, mladeži i obitelji ukupno više od 4.000 udruga, više je od 800 udruga proizišlih iz Domovinskog rata te više od 6.000 udruga djeluje u humanitarnim, ekološkim, hobističkim, odgojno-obrazovnim, znanstvenim, duhovnim odnosno područjima zaštite ljudskih prava i prava nacionalnih manjina, informacijskih i drugih djelatnosti, na toliki broj organizacija civilnog društva treba gledati kao na nacionalno bogatstvo.

Republika Hrvatska ima razvijen sustav financijskih potpora za programe i projekte organizacija civilnoga društva na državnoj i lokalnim razinama, a prema podacima što ih redovito od 2007. godine prikuplja i obrađuje Vladin Ured za udruge, godišnje se programima i projektima organizacija civilnoga društva iz javnih izvora dodijeli prosječno oko 1,5 milijarda kuna, pri čemu se trećina odnosi na državni proračun, a na proračune županija, gradova i općina preostale dvije trećine dodijeljenih bespovratnih sredstava. Bitno je napomenuti da su udruge u Republici Hrvatskoj do sada iskoristile gotovo 100 % raspoloživih sredstava fondova EU-a namijenjenih sektoru civilnog društva, kojima su financirane edukacije svih sektora u društvu, pružanje različitih socijalnih usluga kada ih država nije mogla pružiti, zaštita okoliša, socijalno poduzetništvo, borba protiv korupcije i sl. Iz međunarodno usporedivih istraživanja provedenih u Hrvatskoj (npr. Civicus-indeks civilnog

[33] Zakon o volonterstvu (NN 58/07 i 22/13)
[34] Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga (NN 16/07)
[35] Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona (NN 140/2009)
[36] Zakon o udrugama (NN 74/2014)
[37] Uredbu o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge (NN 26/2015)
[38] Zakladna knjiga Ministarstva uprave, Popisi udruga sindikata registriranih u Ministarstvu rada i mirovinskoga sustava, Evidencija vjerskih zajednica, Registar udruga; stanje na dan 05. listopada 2016.

društva) razvidno je da je najkritičnije područje razvoja civilnog društva u Hrvatskoj povezano s ograničenim prostorom za djelovanje, određenim kao zakonski, politički i sociokulturni okvir poticajan za razvoj civilnoga društva. Iako građani općenito imaju pozitivno stajalište prema organizacijama civilnog društva (OCD), ipak još uvijek nisu dostatno uključeni u rad organizacija ili inicijativa civilnog društva. To je izravno povezano s neodgovarajućim razvojem volonterstva te kulture davanja za projekte i programe od interesa za opće dobro.

Okvir 1: Sažetak osnovne analize društvenog razvoja

Kretanje stanovništva

- Kontinuirani trend smanjenja broja stanovnika u Hrvatskoj pokazuje da je 2011. godine bilo 3,4 % stanovnika manje nego u prethodnom popisu iz 2001. godine. Za usporedbu, na razini EU 28 u istom je razdoblju zabilježen porast broja stanovnika od 3,0 %.
- Snažniji je pad broja stanovnika u Kontinentalnoj Hrvatskoj (4,57 % manje u 2011. nego u 2001. godini) u usporedbi s Jadranskom Hrvatskom (1,06 % manje u 2011. nego u 2001. godini).
- Stopa prirodnog pada u 2014. u Hrvatskoj bila je -4,0 ‰, dok je na razini EU 28 iste godine zabilježena stopa prirodnog pada od -0,3 ‰.
- Najveće smanjenje broja bilježi Vukovarsko-srijemska županija; najveći prirodni pad stanovništva bilježi Osječko-baranjska županija, dok je porast stanovništva zabilježen samo u Gradu Zagrebu.
- Proces iseljavanja prisutan je u svim županijama, a najviše odseljenog stanovništva bilježe Grad Zagreb, Primorsko-goranska i Zagrebačka županija.

Starenje stanovništva

- Najviše starog stanovništva u odnosu na ukupno stanovništvo ima u Ličko-senjskoj županiji, a najmanje u Međimurskoj županiji.

Kulturna baština

- Veća koncentracija kulturnih dobara na području Jadranske Hrvatske; svih je sedam nepokretnih kulturnih dobara uvrštenih u Popis svjetske kulturne baštine UNESCO-a smješteno u Jadranskoj Hrvatskoj.
- Značajne razlike u visini javnih izdvajanja za kulturu; najviše sredstava iz županijskih proračuna za kulturu u 2015. godini izdvojile su Dubrovačko–neretvanska i Ličko-senjska županija, dok je najmanji udio proračuna za kulturu u županijskom proračunu zabilježen u Virovitičko-podravskoj (2,96 %) i Zagrebačkoj županiji (3,63 %).

Zdravstvo

- Među županijama su prisutne određene razlike u dostupnosti usluga zdravstvene zaštite; razlike u pokrivenosti liječnika primarne zdravstvene zaštite mjerenoj brojem timova opće medicine te u broju bolničkih postelja na 1.000 stanovnika; najveći broj timova opće medicine je u Gradu Zagrebu i Splitsko-dalmatinskoj županiji, dok je najmanje timova u Ličko-senjskoj i Požeško-slavonskoj županiji; čak 14 županija ima broj bolničkih postelja na 1.000 stanovnika manji od prosjeka Hrvatske.
- Razlike su prisutne i s obzirom na gustoću bolnica mjerenu brojem bolnica na 100.000 stanovnika - najmanja gustoća bolnica je u Splitsko-dalmatinskoj županiji, a najveća u Požeško-slavonskoj županiji.

- Hrvatska se s prosjekom od 1,4 bolnice na 100.000 stanovnika nalazi ispod prosjeka osamnaest zemalja EU-a od 3,0 bolnica na 100.000 stanovnika.
- Hrvatska je ispod prosjeka EU-a i prema odnosu broja bolničkih liječnika i stanovnika. U Hrvatskoj na 100.000 stanovnika dolazi 185 bolničkih liječnika, dok prosjek 24 zemlje Europske unije[39] iznosi 195 liječnika na 100.000 stanovnika.
- Hrvatska se s 5,5 bolničkih postelja na 1.000 stanovnika (2015.) nalazi neznatno iznad prosjeka EU-a od 5,2 bolničke postelje u 2014. godini.

Socijalna skrb

- Značajne su razlike među županijama s obzirom na udio socijalno ugroženog stanovništva - najveći udio socijalno ugroženog stanovništva zabilježen je u Šibensko-kninskoj i Virovitičko-podravskoj županiji, za razliku od Istarske, Dubrovačko-neretvanske i Primorsko-goranske županije koje imaju najpovoljniju strukturu stanovništva prema socijalnom statusu.

Civilno društvo

- Građani još uvijek nisu dostatno uključeni u rad organizacija ili inicijativa civilnog društva i to je izravno povezano s neodgovarajućim razvojem volonterstva te kulture davanja za projekte i programe od interesa za opće dobro.
- Tijekom prve polovine 2016. godine došlo je do velikih promjena u sustavu financiranja OCD-a te su znatno smanjena sredstva iz državnog proračuna.

Sažetak SWOT analize društvenog razvoja

DRUŠTVO – SNAGE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
o Postojeći obrazovni sustav raspolaže kvalitetnim kadrovima, mrežom škola, institucija visokog obrazovanja i obrazovanja odraslih o Uspostavljena mreža primarne i sekundarne zdravstvene zaštite, s dobrom kvalifikacijskom strukturom zaposlenih i kvalitetnim obrazovanjem kadrova u zdravstvu o Zadovoljavajući broj i razmještaj obrazovnih institucija o Većina stanovništva pokrivena zdravstvenom zaštitom o Organizirano civilno društvo s kvalitetnim programima o Iskustvo OCD-a u pripremi i provedbi EU projekata (osobito u području kulturne baštine).	
SWOT DRUŠTVO – SNAGE (KH)	**SWOT DRUŠTVO – SNAGE (JH)**
• Lokalna partnerstva za zapošljavanje • Razvijena mreža ustanova u kulturi, značajan ljudski potencijal u institucijama, udrugama i pojedinci koji stvaraju kulturu i nude bogate lokalne programe kulturnih manifestacija • Stanovništvo prepoznaje vrijednost raznovrsnosti i bogatstva kulturno-povijesne baštine • Organizirani i rasprostranjeni oblici očuvanja tradicije i suvremene kulture kroz aktivnosti udruga • Uz postojanje sportsko-rekreativnih programa, postoji i visoka motivacija i	• Zadovoljavajuća razvijenost mreže vrtića u urbanim područjima • Dobar obuhvat djece u odgojno-obrazovnom sustavu (predškolski odgoj, osnovne i srednje škole) • Kvalitetan i stručan kadar u osnovnim i srednjim školama • Visoka (zadovoljavajuća) razina zadržavanja učenika koji završavaju osnovnu i srednju školu • Kultura planiranja zdravstvene zaštite i prevencije bolesti (plan zdravlja) • Ponuda kulturnih sadržaja, uključujući UNESCO-ovu zaštićenu materijalnu i

[39] Prosjek ne uključuje Hrvatsku, Luksemburg, Slovačku i Švedsku.

entuzijazam za bavljenje sportom (vrhunski sportski rezultati) • Provedba programa deinstitucionalizacije korisnika socijalne skrbi • Postojanje uređenoga zakonskog okvira.	nematerijalnu baštinu • Dostupnost knjižničarskih usluga • Bogata tradicija rekreativnog i profesionalnog sporta • Osigurana sredstva za potrebe socijalno osjetljivih skupina • Uključivanje privatnog sektora i civilnog društva u pružanje usluga socijalne skrbi • Velik broj OCD-a (Primorsko-goranska i Istarska županija) • Osnovana lokalna partnerstva za zapošljavanje.

SWOT DRUŠTVO – SLABOSTI (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
○ Neusklađenost programa obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada (tromost sustava) ○ Nizak udio populacije (dob: 24 - 64) uključen u neke aktivnosti obrazovanja, usavršavanja i osposobljavanja ○ Starenje stanovništva i velik broj zaposlenih u radno intenzivnim djelatnostima koja dugotrajno izazivaju fizička oboljenja posebno žena ○ Fragmentirana radna snaga i niska mobilnost radne snage ○ Deficit i migracija liječnika ○ Loša infrastruktura u zdravstvu ○ Neodgovarajući sustav utvrđivanja cijena usluga u zdravstvu i socijalnoj skrbi ○ Nedostatak kadra za pružanje usluga socijalne skrbi ○ Nedovoljna razvijenost izvaninstitucionalne socijalne skrbi ○ Nedovoljno razvijena palijativna skrb ○ Upravljanje kulturnom baštinom ne prati potrebe suvremenog tržišta ○ Nedovoljno povezivanje kulture, kulturne baštine i turizma ○ Neriješeni imovinsko-pravni odnosi otežavaju održavanje i upravljanje objektima kulturno-povijesne baštine ○ Zapuštenost objekata kulturno-povijesne baštine na lokalnoj razini uslijed financijskih ograničenja i kompleksnosti postupaka obnavljanja ○ Nedovoljno razvijen sustav potpora za ravnomjerni razvoj sporta ○ Nedovoljna educiranost menadžmenta OCD-a, institucija, JLP(R)S-a, ustanova ○ Nedostatni institucionalni kapaciteti za pripremu i provedbu EU projekata.	
SWOT DRUŠTVO – SLABOSTI (KH)	**SWOT DRUŠTVO – SLABOSTI (JH)**
• Nedovoljna usklađenost djelovanja odgojno-obrazovnih institucija s potrebama i načinom života obitelji • Nema uvjeta za cjelodnevnu nastavu; nedostatna kvaliteta objekata infrastrukture i opreme te nedostatni kapaciteti za integraciju djece s teškoćama u razvoju u predškolske ustanove • Velik udio stanovništva bez škole ili samo sa završenom osnovnom školom te mali udio stanovništva sa završenim diplomskim i preddiplomskim studijem • Nezadovoljavajuća razina umrežavanja institucija, ustanova, dionika, a s ciljem	• Nezadovoljavajuća mreža vrtića u ruralnim područjima • Nepovoljan omjer broja djece po odgajatelju (osobito u Dubrovačko-neretvanskoj, Zadarskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji) • Problem financiranja vrtića (nepotpuna decentralizacija) • Nepostojanje uvjeta za organizaciju jednosmjenske nastave (urbana područja) (u Dubrovačko-neretvanskoj županiji manji problem) • Manjak stručnih suradnika predškolskog odgoja, edukacijsko-rehabilitacijskog

razvoja ljudskih potencijala na županijskoj razini i provedbe aktivne politike zapošljavanja • Slaba potražnja za zapošljavanjem osoba iznad 50 g., posebno žene • Slaba potražnja za zapošljavanjem mladih osoba, pogotovo bez radnog iskustva • Nepovoljna obrazovna struktura nezaposlenih • Nemogućnost specijalizacije što djeluje na kvalitetu zdravstvenih usluga • Nedovoljna ponuda lokalnih preventivnih programa za čuvanje zdravlja i prevenciju zdravstvenih rizika posebno vezano uz rad odnosno radno mjesto • Zapuštenost objekata kulturno-povijesne baštine na lokalnoj razini uslijed financijskih ograničenja i kompleksnosti postupaka obnavljanja te ograničeni kapaciteti za razvoj projekata u području kulture za financiranje iz EU izvora • Nedostatak sportskih objekata i zapuštenost postojećih sportskih objekata • Nedostatak financijskih sredstava za programe u sportu • Nedovoljno razvijena kultura bavljenja sportom za starije generacije i prevenciju bolesti • Nedovoljno razvijene usluge pružanja palijativne skrbi • Slabo razvijeni preventivni programi na lokalnoj razini usmjereni na karakteristične teškoće djece i mladih (problemi u ponašanju, ovisnost, vršnjačko nasilje, izlazak iz udomiteljskih obitelji i dr.) • Neujednačeno razvijeni programi izvaninstitucionalne skrbi za starije i nemoćne osobe i za osobe s invaliditetom • Nerazvijena izvaninstitucionalna socijalna skrb; ne promiče se razvoj socijalnih inovacija i pružanje novih oblika socijalnih usluga na lokalnoj razini • Slaba dostupnost socijalnih usluga u ruralnim područjima; nepostojanje mobilnih timova za pružanje socijalnih usluga • Nejasan sustav financiranja udruga – nedostatna financijska sredstva te velika ovisnost o financiranju iz javnih izvora • Nedovoljno razvijen partnerski odnos i	profila osnovnih i srednjih škola • Velika opterećenost nastavnika i profesora (visoko obrazovanje) • Neusklađenost obrazovnih programa (osobito strukovnih škola) za tržište/gospodarstvo i poljoprivredne djelatnosti • Nedovoljno razvijena kultura i sustav koji bi omogućio učinkovit transfer znanja i tehnologija • Nedovoljna zastupljenost programa osnovnih i srednjih škola na jeziku i pismu za manjine (jaka talijanska manjina u Istarskoj županiji) • Nedovoljna dostupnost, nedostatak smještajnih kapaciteta (za srednje škole i visokoškolske institucije) • Nedovoljna opremljenost ustanova za obrazovanje (praktikumi i laboratoriji) • Nedostatak đačkih i studentskih domova • Cjeloživotno obrazovanje: slaba iskorištenost programa (Zadarska županija, Splitsko-dalmatinska županija) i nedostatnost ustanova (Dubrovačko-neretvanska županija) • Otežan prijevoz (troškovi) učenika srednjih škola • Nejednaka dostupnost usluga zdravstvene skrbi na području dalmatinskih županija (Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska, Dubrovačko-neretvanska županija, otoci, brdsko-planinska područja) • Nedostatan kadar za pružanje zdravstvene i socijalne skrbi (specijalisti određenih profila) • Zdravstveni sustav ne može prihvatiti povećan pritisak u turističkoj sezoni • Nedostatak heliodroma na otocima • Neiskorišteni potencijal za razvoj zdravstvenog turizma • Nedovoljna turistička valorizacija kulturne baštine • Nedostatak strateškog promišljanja u promicanju kulture • Slaba ponuda kulturnog sadržaja van sezone • Koncentrirana ponuda kulturnog sadržaja u urbanim sredinama • Nedostatna sredstva za revitalizaciju kulturno-povijesne baštine

suradnja s javnim ustanovama • Nedovoljno razvijena praksa praćenja djelovanja udruga upisanih u registar udruga • Niža razina kvalitete života posebno u ruralnim područjima (SWOT Krapina i SWOT Slavonski Brod) • Loša opća društvena klima i osjećaj besperspektivnosti (SWOT Slavonski Brod) • Ubrzan razvoj medicinske tehnologije stvara probleme u korištenju i održavanju novih uređaja.	• Nedostatak infrastrukture za sport (osobito Ličko-senjska i Istarska županija) te neravnomjerna raspoređenost sportske infrastrukture • Nedovoljno se potiče i nedostaje svijesti za bavljenje rekreativnim, amaterskim i profesionalnim sportom • Neujednačena teritorijalna pokrivenost uslugama socijalne skrbi; nedostatna i neodgovarajuća infrastrukturna opremljenost ustanova socijalne skrbi • Preskupe i nedovoljan broj institucija koje skrbe za stare i nemoćne • Nepostojanje plana razvoja civilnog društva • Nedovoljna suradnja između javnog i civilnog sektora • Mala uključenost građana u razvoj svoje zajednice.

SWOT DRUŠTVO – PRILIKE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
○ Najavljena cjelovita kurikularna reforma ○ Rastući trend zdravstvenog turizma i korištenja prirodnih resursa ○ Dostupna telemedicinska tehnologija i podrška ○ Nacionalni program sporta ○ Razvoj volonterstva ○ Razvoj filantropije ○ Pokrivenost sektora strateškim dokumentima na nacionalnoj razini ○ Postojanje Strategije za razvoj ljudskih potencijala 2020.	
SWOT DRUŠTVO – PRILIKE (KH)	**SWOT DRUŠTVO – PRILIKE (JH)**
• Uspostava programa prekvalifikacije • Provedba Strategije razvoja zdravstva 2012. - 2020. • Provedba Plana razvoja ljudskih resursa u sustavu zdravstva • Provedba lokalnih programa prevencije bolesti i očuvanja zdravlja • Financiranje projekata u kulturi i projekata održivog korištenja kulturnih dobara iz EU fondova • Rastuća potražnja za uslugama u području sporta i rekreacije • Privatne inicijative u sustavu socijalnih usluga • Mogućnost razvoja suradnje civilnog sektora i sustava socijalne skrbi • Razvoj izvaninstitucionalne socijalne skrbi kroz EU fondove • Razvoj socijalnog poduzetništva – prilika za socijalno uključivanje osoba s	• Postupna (daljnja) decentralizacija osnovnog školstva • Program razvoja strukovnog obrazovanja (racionalizacija mreže strukovnih škola, uspostava regionalnih centara kompetencija – mjesta izvrsnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, korištenje mehanizama za praćenje kvalitete strukovnog obrazovanja i korisnosti) • Kreiranje novih obrazovnih programa (ICT, Nova ekonomija, društveno poduzetništvo, društveno odgovorno poduzetništvo, društvene inovacije) • Širenje sveučilišnog kampusa (Primorsko-goranska županija) • Provedba Plana razvoja ljudskih resursa u sustavu zdravstva • Razvoj kulturnih i kreativnih industrija • Potreba filmske industrije za novim

posebnim potrebama • Uključivanje civilnog sektora u razvojne aktivnosti.	lokacijama (osobito Šibensko-kninska i Dubrovačko-neretvanska županija) • Kulturno-povijesna baština - prilika za zapošljavanje • Stimuliranje izvaninstitucionalnog pružanja socijalnih usluga (pravno, financijski, stručno) • Razvoj socijalnog poduzetništva i socijalnih inovacija • Suradnja (za razvoj zajednice) OCD-a, institucija, ustanova • Mogućnost korištenja EU sredstava (osobito s ciljem očuvanja kulturno-povijesne baštine i razvoja infrastrukture) • Izrada lokalnih i regionalnih programa za mlade (Istarska i Ličko-senjska županija).

SWOT DRUŠTVO – PRIJETNJE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
○ Upravna ograničenja u unapređenju postojećih i pokretanju novih obrazovnih programa (tromost nacionalne razine, krutost) ○ Regionalno neujednačena raspoloživost ljudskih resursa u zdravstvu - manjak i odljev zdravstvenih djelatnika ○ Odlazak stručnog medicinskog kadra u ostale zemlje EU ○ Neuređenost zakonodavnog okvira kojim bi se omogućila ponuda lepeze socijalnih usluga i podržao razvoj službe podrške životu u zajednici ○ Neriješeni imovinsko-pravni odnosi, osobito u području kulture ○ Velik odlazak mladih ○ Zakon o udrugama - prenormiranost za male udruge.	
SWOT DRUŠTVO – PRIJETNJE (KH)	**SWOT DRUŠTVO – PRIJETNJE (JH)**
• Nedostatna financijska sredstva i ulaganja u sustav obrazovanja • Neriješen sustav financiranja i sufinanciranja sporta uzrokuje neizvjesnost u razvoju sporta i sportske infrastrukture na lokalnoj razini • Zapuštena imovina - loš imidž zajednice.	• Osjetno veće potrebe za zdravstvenim kadrom tijekom turističke sezone • Nedovoljno razvijena javna svijest o potrebi očuvanja kulturne baštine • Nedostatak centara za razvoj civilnog društva • Depopulacija i starenje stanovništva • Nedostupnost i neobjedinjenost podataka za donošenje odluka, planiranje • Odljev „mozgova“ • Zakonodavni okvir u području odgoja i obrazovanja nije uzeo dovoljno u obzir razvojne specifičnosti Ličko-senjske županije (slaba naseljenost).

2.4. Analiza stanja razvoja prostora i okoliša sa SWOT analizom

Politika prostornog razvoja

Prostorna politika Republike Hrvatske opisana je u Analitičkoj podlozi (2015.), gdje je i posebno opisana povezanost s regionalnom razvojnom politikom. Važeći Zakon o prostornom uređenju (u daljnjem tekstu: ZPU) je donesen krajem 2013. godine[40]. Temeljen je na članku 135. Ustava Republike Hrvatske kojim su jedinicama područne (regionalne) samouprave i jedinicama lokalne samouprave dane ovlasti za prostorno i urbanističko planiranje. Zakonodavstvom o prostornom uređenju uspostavljen je hijerarhijski sustav prostornih planova koji se već više od pola stoljeća izrađuju na svim upravnim razinama i postaju zakonskom obavezom nakon što ih donese Sabor, županijska skupština odnosno gradsko / općinsko vijeće. Hijerarhijski gledano, prostorni planovi donose se na državnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini.

Prostorni planovi državne razine su Državni plan prostornog razvoja, prostorni plan nacionalnog parka, prostorni plan parka prirode i drugi prostorni plan područja posebnih obilježja čija je obveza donošenja propisana Državnim planom prostornog razvoja i urbanistički plan uređenja izdvojenog građevinskog područja izvan naselja za gospodarsku i/ili javnu namjenu državnog značaja.
Prostorni planovi područne (regionalne) razine su prostorni plan županije, Prostorni plan Grada Zagreba i urbanistički plan uređenja izdvojenog građevinskog područja izvan naselja za gospodarsku i/ili javnu namjenu županijskog značaja.

Prostorni planovi lokalne razine su prostorni plan uređenja grada, odnosno općine, generalni urbanistički plan i urbanistički plan uređenja.

Što se međusobne usklađenosti tiče, prostorni plan niže razine mora biti usklađen s prostornim planom više razine. Nadalje, prostorni plan užega područja mora biti usklađen s prostornim planom šireg područja iste razine, dok prostorni planovi iste razine moraju biti međusobno usklađeni.
Razina JLS u cijelosti je obuhvaćena sustavom prostornog uređenja, ali ne i sustavom upravljanja regionalnim razvojem. Metodologija i postupak izrade razvojnih programa gradova i općina nisu propisani, tako da se već desetak godina po gradovima i općinama izrađuju međusobno neusporedivi razvojni dokumenti različite kakvoće i upotrebljivosti. Povezivanje prostornog uređenja i upravljanja regionalnim razvojem otežano je zbog neusklađenosti sustava upravljanja regionalnim razvojem na različitim upravnim razinama. Nedostaje usklađena metodologija izrade razvojnih programa gradova i općina koja bi se oslanjala na prostorne planove uređenja općina i gradova (PPUO i PPUG) i generalne urbanističke planove (GUP).
ZPU i niz pratećih podzakonskih akata obujmom i razrađenošću potvrđuje tradiciju prostornog uređenja u Hrvatskoj i dugogodišnje iskustvo u upravnim postupcima unutar hijerarhijskog sustava prostornog uređenja. Načela navedena u članku 7. ZPU-a kompatibilna su načelima koje u člancima 4. – 10. navodi ZRRRH:

- integralni pristup u prostornom planiranju
- uvažavanje znanstveno i stručno utvrđenih činjenica
- prostorna održivost razvitka i vrsnoće gradnje
- ostvarivanje i zaštita javnog i pojedinačnog interesa
- horizontalna integracija u zaštiti prostora
- vertikalna integracija

[40] Zakon o prostornom uređenju (NN 153/2013)

- javnost i slobodan pristup podacima i dokumentima značajnim za prostorno uređenje.

Ciljevi prostornog uređenja izvedeni iz ovih načela kompatibilni su osnovnim ciljevima politike regionalnog razvoja navedenim u člancima 2. i 12. ZRRRH-a. Članak 6. ZPU-a navodi:

- ravnomjeran prostorni razvoj usklađen s gospodarskim, društvenim i okolišnim polazištima
- prostorna održivost u odnosu na racionalno korištenje i očuvanje kapaciteta prostora na kopnu, moru i u podmorju u svrhu učinkovite zaštite prostora
- povezivanje teritorija Države s europskim sustavima prostornog uređenja
- njegovanje i razvijanje regionalnih prostornih osobitosti
- međusobno usklađen i dopunjujući razmještaj različitih ljudskih djelatnosti i aktivnosti u prostoru radi funkcionalnog i skladnog razvoja zajednice uz zaštitu integralnih vrijednosti prostora
- razumno korištenje i zaštita prirodnih dobara, očuvanje prirode, zaštita okoliša i prevencija od rizika onečišćenja
- zaštita kulturnih dobara i vrijednosti
- dobro organizirana raspodjela i uređenje građevinskog zemljišta
- kvalitetan i human razvoj gradskih i ruralnih naselja te siguran, zdrav, društveno funkcionalan životni i radni okoliš
- cjelovitost vrijednih obalnih ekosustava i kakvoća mora za kupanje i rekreaciju
- odgovarajući prometni sustav, osobito javni prijevoz
- opskrba, funkcionalna pristupačnost i uporaba usluga i građevina za potrebe različitih skupina stanovništva, osobito djece, starijih ljudi i osoba smanjenih sposobnosti i pokretljivosti
- kvaliteta, kultura i ljepota prostornog i arhitektonskog oblikovanja
- stvaranje visokovrijednoga izgrađenog prostora s uvažavanjem specifičnosti pojedinih cjelina te poštovanjem prirodnog i urbanog krajobraza i kulturnog naslijeđa, a posebice uređenja ugostiteljsko-turističkih područja na obalnom i kopnenom području uz zaštitu užeg obalnog pojasa od građenja
- prostorni uvjeti za razvoj gospodarstva
- nacionalna sigurnost i obrana Države te zaštita od prirodnih i drugih nesreća.

Načela i ciljevi ZPU-a odnose se na cijeli teritorij i akvatorij Republike Hrvatsku. Podjele su ipak uvedene jer je postupak planiranja prostora koji su pod zaštitom drukčiji, a određeno je i Zaštićeno obalno područje mora (ZOP). ZOP je područje od posebnog interesa za Državu, a obuhvaća područje obalnih JLS-a. Članak 45.(3) nalaže da se „Planiranje i korištenje prostora ZOP-a radi zaštite, ostvarenja ciljeva održivog, svrhovitog i gospodarski učinkovitog razvoja provodi uz ograničenja u pojasu kopna i otoka u širini od 1.000 m od obalne crte i pojasu mora u širini od 300 m od obalne crte…“ (uže od obalnog pojasa određenog Protokolom o integralnom upravljanju obalnim područjem).

Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: SPRRH) kojeg je Vlada Republike Hrvatsku u travnju 2017. prihvatila i uputila u proceduru donošenja Hrvatskom saboru, izradio je Hrvatski zavod za prostorni razvoj (HZPR), a nositelj SPRRH je Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja (u daljnjem tekstu: MGIPU). Osnovni razlog za izradu nove SPRRH-a je uzimanje u obzir pojava i procesa koji su uočeni praćenjem stanja u prostoru u razdoblju nakon donošenja prethodne Strategije prostornog uređenja Hrvatske (SPURH) iz 1997. godine. Ovdje treba podsjetiti da je još Strategija iz 1997. godine potvrdila samorazumljivu potrebu za međuresornom i interdisciplinarnom suradnjom na izradi strateških razvojnih dokumenata. Naglašavaju se različiti vidovi prostornog razvoja koje nakon disciplinarne analize treba interdisciplinarno objediniti, a

ciljevi su kompatibilni ciljevima današnjeg ZPU-a i ZRRRH-a. Tada je uočena potreba za izdvajanjem posebnih područja: ratom zahvaćena područja; područja uz državnu granicu; ruralni prostor i selo; brdsko-gorsko ruralno područje te otoci hrvatskog Jadrana.

Tijekom posljednjih desetak godina, a osobito u razdoblju nakon stjecanja punopravnog članstva Hrvatske u Europskoj uniji, usvojen je čitav niz resornih strategija i drugih razvojnih dokumenata, s posrednim ili neposrednim utjecajem na prostor. Bitno je spomenuti i mogućnost korištenja financijskih sredstava koje Hrvatska kao članica EU-a može iskoristiti za potrebe prostornog razvoja. Premda prostorno planiranje na razini EU-a nije u izvornoj nadležnosti EU-a, za razliku od regionalne i okolišne politike, nego u nadležnosti država članica, na razini EU-a usuglašeni su zajednički prostorno-planski razvojni ciljevi sagledavanjem prostora u cjelini i pojedinačno na razini regija sa sličnim razvojnim problemima i mogućnostima. Pritom prostorna komponenta razvoja nadilazi teritorijalne i političke granice. Prostorno je planiranje pozicionirano kao jedan od ključnih instrumenata za uspostavljanje dugoročnog i održivog okvira za gospodarski, socijalni i teritorijalni razvoj – kako unutar država članica tako i između njih. Usuglašavanjem zemalja članica i Europske komisije nastao je službeno prihvaćen, premda ne i pravno obvezujući, dokument Perspektiva europskoga prostornog razvoja (ESDP), koji je programski i politički okvir za sektorske politike, kako na razini EU-a tako i na razini pojedinih država članica te njihovih regionalnih i lokalnih vlasti koje imaju utjecaj na prostor. Njime se prostorne politike usmjeravaju prema uravnoteženom i održivom razvoju teritorija EU-a putem ostvarivanja zajedničkih ciljeva: ekonomska i socijalna kohezija, očuvanje i upravljanje prirodnim resursima i kulturnim nasljeđem te uravnotežena konkurentnost europskog teritorija.

SPRRH određuje dugoročne zadaće prostornog razvoja, strateška usmjerenja razvoja djelatnosti u prostoru i polazišta za koordinaciju njihovih razvojnih mjera u prostoru, na temelju ciljeva prostornog razvoja utvrđenih Zakonom o prostornom uređenju, te u skladu s ukupnim gospodarskim, društvenim i kulturnim razvojem, povezano s drugim temeljnim državnim razvojnim i strateškim dokumentima. SPRRH u osnovi sadržava: polazišta, osnovu i organizaciju prostornog razvoja sa smjernicama i prioritetima za postizanje ciljeva prostornog razvoja; razvoj prostornih sustava sa smjernicama za prostorni razvoj na regionalnoj i lokalnoj razini te mjere zaštite okoliša u skladu sa Strategijom održivog razvitka Republiku Hrvatske.

Opći je cilj prostornog razvoja uravnotežen i održiv prostorni razvoj na načelima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora. Postizanje cilja temelji se na postavkama koncepcije SPRRH, a to su afirmacija policentričnosti, ublažavanje tempa depopulacije najugroženijih područja, očuvanje identiteta hrvatskog prostora, korištenje prednosti geoprometnog položaja za razvoj posredničkih prometnih, gospodarskih i političkih funkcija, održivi razvoj gospodarstva i infrastrukturnih sustava, povezivanje s europskim prostorom, integrirani pristup prostornom uređenju te aktivna prilagodba dinamici promjena jačanjem kapaciteta hrvatskog prostora i sustava prostornog uređenja za prilagodbu posljedicama klimatskih promjena, društvenim promjenama, gospodarskim trendovima i tehnološkom napretku te za smanjenje rizika od katastrofa. Ostvarenje općeg cilja i postavki koncepcije planira se usmjeravanjem aktivnosti uz pomoć pet utvrđenih razvojnih prioriteta sa strateškim usmjerenjima prostornog razvoja do 2030. godine:

Prioritet 1. Održivost prostorne organizacije
Prioritet 2. Očuvanost identiteta prostora
Prioritet 3. Prometna povezanost
Prioritet 4. Razvoj energetskog sustava
Prioritet 5. Otpornost na promjene.

Politike prostornog razvoja i regionalnog razvoja ne trebaju biti samo kompatibilne (usklađene) nego i komplementarne (dopunjujuće). Od mnoštva zajedničkih razvojnih izazova i preporuka za njihovo rješavanje prepoznatih u SPRRH-u, mogu se izdvojiti najznačajniji, kako slijedi:

- u Strategiji se ističe nužnost uspostave stalne koordinacije i između sustava prostornog uređenja i sustava regionalnog razvoja, radi usklađivanja godišnjih i višegodišnjih razvojnih programa i projekata, osobito onih čiji je cilj poticanje regionalnog razvoja, urbanog razvoja i razvoja područja s posebnim razvojnim izazovima, s ovom Strategijom i prostornim planovima, što je u cilju učinkovite provedbe ove Strategije strateškim i operativnim dokumentima
- u postupke izrade i donošenja sektorskih razvojnih dokumenata potrebno je u najranijoj fazi uključiti, ovisno o razini za koju se donosi dokument, nadležne županijske zavode za prostorno uređenje ili HZPR te provesti odgovarajuće *ex-ante* vrednovanje mogućih utjecaja predloženih ciljeva, mjera i aktivnosti na prostorni razvoj područja za koje se donosi dokument
- u analizi stanja SPRRH-a ističe se kako teritorijalni ustroj JLS-a u odnosu na veličinu statističkih površina nije optimalan. S obzirom na broj JLS-a i ukupni broj prostornih planova, ističe se problem ispunjavanja propisanih zahtjeva u organizacijskom, kadrovskom i financijskom smislu
- navode se velike razlike u strukturi naseljenosti, funkcionalnoj razvijenosti i stupnju regionalnog razvoja prema indeksu razvijenosti, indeksu konkurentnosti, BDP-u itd. Identificirane su i regionalne nejednakosti u stupnju urbaniziranosti hrvatskog prostora. Kao natprosječno urbanizirane, identificirane su primorske makroregije Republike Hrvatske posebno splitska i riječka. Veza prostorne raspoređenosti i indeksa razvijenosti pokazuje da su, s iznimkom Zagrebačke i Varaždinske županije te Grada Zagreba, razvijenije županije u prostoru Jadranske Hrvatske. U urbanom sustavu ističu se mali gradovi, a nedostaju gradovi srednje veličine. Glavni grad Zagreb i sva tri ostala makroregionalna centra (Split, Rijeka i Osijek) te svi županijski centri (osim Zadra i Gospića) u razdoblju 2001. – 2011. zabilježili su smanjenje broja stanovnika
- ekonomski i demografski pokazatelji upućuju na dugoročno najveće negativne posljedice u prostoru u Virovitičko-podravskoj, Požeško-slavonskoj i Brodsko-posavskoj županiji te u dijelovima Sisačko-moslavačke, Ličko-senjske, Karlovačke i Bjelovarsko-bilogorske županije. Istočna Hrvatska (Slavonija, Baranja i zapadni Srijem), kao regija s najvećim udjelom naselja zahvaćenih depopulacijom (84,9 %), što, uz demografsko slabljenje Osijeka i njegove gradske regije te nepovoljne ekonomske trendove, upućuje na izrazito nazadovanje tog dijela Republike Hrvatske
- prostorna distribucija središnjih naselja svih stupnjeva centraliteta pokazuje neravnomjernost: mreža središnjih naselja vidljivo je najrjeđa u brdsko-planinskim i pograničnim dijelovima Republike Hrvatske te na dijelu otoka, odnosno u područjima s brojnim razvojnim ograničenjima i slabom dostupnošću usluga više razine. Najrazvijenija je u sjevernom i sjeverozapadnom dijelu središnje Hrvatske te u krajnjem istočnom dijelu Hrvatske. Otežavajuća je okolnost u planiranju buduće mreže središnjih naselja već prisutan trend smanjenja (broja) javnih sadržaja kao rezultat depopulacije: prestanak s radom područnih osnovnih škola ili odjela, zatvaranje zdravstvenih ustanova i poštanskih ureda te reorganizacija sustava sudstva i državne uprave. Gubitak proizvodnih i uslužnih djelatnosti te mogućnosti opskrbe, osobito u manjim naseljima i na pješačkim udaljenostima, imali su i vrlo diferencirane učinke u prostoru.

Prometna infrastruktura

O prometnoj infrastrukturi na nacionalnoj razini brine se prije svega Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture. No infrastrukturnih zahvata nema bez Strategije prostornog razvoja i prostornih planova. Istodobno, promet je vrlo značajna tema regionalne razvojne politike. U nastavku su ukratko istaknute osnovne značajke prometne infrastrukture u Republici Hrvatskoj, a podaci su preuzeti iz Strategije prometnog razvitka Republike Hrvatske 2014.-2030. i Nacrta prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske.

Mreža izgrađenih / rekonstruiranih cesta dovedena je do razine koja zadovoljava današnji trenutak gospodarskog stanja i osnova je za daljnji desetogodišnji razvoj, odnosno potencijal uključivanja Republike Hrvatske u europski cestovni sustav. Prisutan je problem izoliranosti Dubrovačko-neretvanske županije, čiji je teritorij fizički odvojen od ostalih dijelova hrvatskog i europskog teritorija. Prometni sektor u Republici Hrvatskoj pridonosi ukupnoj emisiji stakleničkih plinova s 20 %, a od toga je cestovni promet odgovoran za 95 %. Cestovni se promet većim dijelom sastoji od individualnog prometa, a što znači da postavlja sve veće prostorne zahtjeve u odnosu na neke druge prometne oblike. Osnovna prostorno-razvojna obilježja cestovne infrastrukture u Hrvatskoj pokazuje određene slabosti u dinamici izgradnje brzih i drugih državnih cesta u funkciji uspostave cjelovitog sustava cestovne mreže i izgradnje kritičnih dionica i objekta, ponajprije na mreži državnih cesta te na prilaznicama i obilaznicama većih gradova te nedovoljnoj izgrađenosti i moderniziranosti cesta na otocima i u drugim područjima razvojnih posebnosti.

Željeznički promet u odnosu na cestovni promet okolišno je prihvatljiviji. Iznimno zahtjevne tehnološke karakteristike uvjetuju da se razvoj zasniva na masovnom prijevozu roba i nešto manje putnika. Dužinom željezničkih pruga po stanovniku Republika Hrvatska premašuje europski prosjek, ali mreža je tehnološki neprilagođena današnjim potrebama s iznimkom magistralne pruge od granice sa Slovenijom do granice sa Srbijom te pojedinih sekcija koje su modernizirane. Postojeća željeznička mreža sastavni je dio mreže međunarodnih i nacionalnih željezničkih koridora. Obnovom i ponovnim puštanjem u promet EU koridora X. te rekonstrukcijom i obnovom koridora V.b postojeća željeznička mreža stavljena je u punu funkciju. Uključivanje i pridruživanje željezničke mreže Hrvatske europskoj željezničkoj mreži (mreža TER) zahtijeva uvažavanje elemenata koji određuju standarde i prostorni razmještaj europskih željezničkih komunikacija.

Stanje željezničke infrastrukture u Hrvatskoj obilježava:

- zastarjela željeznička mreža, nedovoljnog kapaciteta i opremljenosti
- kritični dijelovi dionice pruga (nagib, nosivost, radijusi, brzina, propusna moć) i željeznički prometni objekti (kolodvori, postaje, ranžirni i rasporedni kolodvori itd.), ponajprije na mreži državnih / europskih – magistralnih pruga
- nedostatak uvjeta za izgradnju ravničarske pruge Rijeka – Zagreb
- nepovezanost Istre i Dubrovnika na postojeću željezničku mrežu.

Infrastruktura riječnog prometa - Prirodne okolnosti s tri velika riječna sustava Save, Drave i Dunava, koji služe i kao prometna infrastruktura, gospodarski su potencijal koji zahtijeva minimalno korištenje novim prostornim resursima. Trenutačno taj segment prometne infrastrukture nije dovoljno iskorišten, čemu je razlog i zapuštenost, neopremljenost i poteškoće u primjenjivanju međudržavnih ugovora o korištenju pograničnim rijekama. Riječni promet trenutačno je aktivan samo na Dunavu, malim dijelom na Dravi, a potpuno je zanemariv na rijeci Savi. U mrežu malih i srednjih luka dunavskog prometnog koridora nisu uključene naše postojeće luke Slavonski Brod, Sisak, Vukovar i Osijek. U PPURH-u i PPŽ-u predviđena je mogućnost proširenja lučkih područja i operativnih akvatorija, izrađenim

operativnim (master) planovima luka Osijek, Vukovar i Brod. Na snazi je prostorni plan područja posebnih obilježja (PPPPO) višenamjenskog kanala Dunav-Sava.

Riječni promet obilježava:

- neuređenost postojećih riječnih objekata, ponajprije postojećih plovnih putova Save i Drave
- nedostatak prihvaćenog dugoročnog plana izgradnje luka i plovnih putova
- nedovršenost projekta kanala Sava – Dunav i projekta uređenja plovnog puta rijeke Save na IV./V. klasu
- neuređenost međudržavnih odnosa u vezi s režimom plovidbe Savom i Dunavom.

Luke u Republici Hrvatskoj razvrstane su prema njihovoj namjeni i važnosti u skladu sa Zakonom o pomorskom dobru i morskim lukama[41]: luke otvorene za javni promet (od (posebnoga) međunarodnoga gospodarskog značenja za državu, od županijske važnosti, od lokalne važnosti) i luke posebne namjene (od državnog interesa, od županijskog interesa). Ovisno o aktivnosti koje se u njima provode, luke posebne namjene klasificirane su u sljedeće kategorije: vojne luke, luke nautičkog turizma, industrijske luke, sportske luke, ribarske luke, brodogradilišne luke. Morske luke od međunarodnoga gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku jesu Rijeka, Šibenik, Zadar, Split, Ploče i Dubrovnik. Hrvatska ima ukupno 96 luka od županijske važnosti i 365 luka od lokalne važnosti. Može se zaključiti da je sustav luka u Republici Hrvatskoj primjereno uređen te da su izgrađene sve značajne državne i županijske luke. Oko 90 % operativnih površina luka nalazi se u urbanim cjelinama, a posljedica toga je ograničena ili nikakva mogućnost njihova prostornog razvoja. Izvan sustava pomorske infrastrukture ostala su postojeća tradicionalna privezišta unutar naselja i izvan građevinskog područja, ona u izdvojenim građevinskim područjima izvan naselja te ugostiteljsko-turističke i sportske namjene. Održavanjem javnog obalnog linijskog pomorskog prometa osigurava se redovita povezanost naseljenih otoka s kopnom i naseljenih otoka međusobno s primjerenim brojem dnevnih putovanja, a sve u cilju zadovoljenja potreba otočnog stanovništva, stvaranja boljih uvjeta za život na otocima i poticanja njihovog razvitka. Redoviti javni prijevoz u linijskom obalnom pomorskom prometu u Republici Hrvatskoj obuhvaća 53 državne linije koje održava 13 brodara sa ukupnom flotom od 77 brodova. Također, otočkom stanovništvu su kroz korištenje povlaštenih karata u pomorskom prijevozu osigurani potrebni preduvjeti za ostvarenje veće kvalitete života na hrvatskim otocima.

Pomorski promet obilježava:

- neusklađenost gospodarskog i turističkog korištenja lučkih prostora
- neodgovarajuće održavanje i opremljenost lučkih prostora prema kategoriji i namjeni luke.

Ukupni kapacitet vezova u moru i mjesta za smještaj plovnih objekata na kopnu u lukama nautičkog turizma jest 21.020 mjesta, i to u moru 15.834 i na kopnu 5.186. Prostornim je planovima županija predviđeno proširenje postojećih i izgradnja novih prihvatnih kapaciteta na oko 300 potencijalnih lokacija te je planirano 33.655 novih vezova, što je više nego jedan i po puta od postojećih kapaciteta. Kapacitet vezova luka nautičkog turizma i mjesta na kopnu predviđen je prostornim planovima županija. U skladu s provedenim istraživanjima i analizama te zaključcima Strategije razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske 2009. - 2019., prihvaćen je umjereni scenarij razvoja nautičkog turizma (planiranih 15.000 novih vezova) utemeljen na utvrđenom nosivom kapacitetu prostora, umjerenoj godišnjoj stopi rasta i načelu uravnoteženoga regionalnog razvoja s mogućnošću odstupanja zbog uvažavanja

[41] Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (NN 158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11 i 56/16)

obilježja pojedinih županija, koje je usklađeno s razvojem prateće komunalne i druge infrastrukture te potrebama osiguranja pune zaposlenosti stanovništva.

Međunarodni aerodromi u Hrvatskoj su zračne luke u Zagrebu, Splitu, Rijeci (Krk), Osijeku, Puli, Zadru i Dubrovniku. Zračne luke na otocima Lošinju i Braču nisu predviđene za međunarodni promet. Prema broju zračnih luka u odnosu na površinu i broj stanovnika, Hrvatska se ubraja u razvijenije države Europe. Sam prostorni razmještaj zračnih luka relativno je zadovoljavajući. Zračni promet razvio se na prihvatljivim pretpostavkama koje su omogućile da raspolažemo s primjerenom mrežom komercijalnih i malih zračnih luka. Mreža zračnih luka i pristaništa, napose u kopnenom dijelu Hrvatske, nema nove prostorne zahtjeve za prostor, no uočava se mali broj i neravnomjernost razmještaja letilišta.

Zahtjevi za racionalizacijom potrošnje energije i povećanjem učinkovitosti prometne infrastrukture uvjetovali su razvoj **intermodalnog prometa**. Osnovni je cilj sustava osiguravanje optimalnog prometno-gospodarskog servisa robama. Intermodalni prijevoz tereta znači prijevoz tereta u jedinicama, kombiniranjem najmanje dviju vrsta prijevoza u prijevoznom lancu, tijekom kojega se većinom puta prolazi željeznicom, unutarnjim vodenim putovima ili brodom te gdje je početni i završni cestovni dio puta što je moguće kraći. Intermodalni promet traži vrlo visoki stupanj organizacije potpomognut brzim razvojem IT tehnologije. U Hrvatskoj je intermodalni promet nedovoljno razvijen u prijevozu tereta i javnom prijevozu putnika. Intermodalni su terminali vrlo rijetki, a često je prisutno paralelno korištenje autobusnih i željezničkih linija. Osnovan je Klaster intermodalnog prijevoza čijim djelovanjem Republika Hrvatska sudjeluje u programima EU-a Marco Polo II, Inteligentna energija u Europi (CIP IEE), Eko inicijative (CIP EKO) i Europski transportni koridori (TEN-T).

IT infrastruktura

Kao što je istaknuto u nacrtu prijedloga SPRRH-a, predviđanja pokazuju da će se do 2020. godine digitalni sadržaji i aplikacije gotovo u potpunosti dostavljati putem interneta. Razvoj brzih i ultrabrzih mreža danas ima jednako revolucionaran učinak kao i razvoj prometne ili elektroenergetske mreže prije stotinu godina. Na temelju analize stanja razvijenosti elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj, vidljivo je zaostajanje u broju priključaka širokopojasnog pristupa za prosjekom država članica EU-a. Prisutna je neravnomjernost u broju i gustoći širokopojasnih priključaka po županijama koja je uzrokovana nepovoljnom demografskom strukturom, nepoznavanjem načina uporabe informacijskih i komunikacijskih tehnologija jednog dijela stanovništva te nedostatnom dostupnosti infrastrukture širokopojasnog pristupa u svim hrvatskim regijama. Pristupna čvorišta svih razina, od mjesnih do međunarodnih, povezana su svjetlovodnom tehnologijom, što omogućuje daljnji rast prometa u elektroničkim komunikacijama. Trenutačna tehnološka zastupljenost pokazuje dominaciju jedne vrste pristupa vezane za postojeću komunikacijsku mrežu bakrenih parica, koja uglavnom zadovoljava trenutačne zahtjeve, ali ne omogućuje značajniji kvalitativni iskorak dostupnosti širokopojasnog interneta i većim pristupnim brzinama.
Pristupne mreže utemeljene na svjetlovodnoj tehnologiji tek su se počele graditi te je priključaka manje od 1 %. Razlikuju se dva vrlo karakteristična pojavna oblika elektroničke komunikacijske mreže: u urbanim cjelinama i u ostalom prostoru (ponajprije magistralna mreža i GSM postaje).

Elektroničku komunikacijsku mrežu obilježava:
- neravnomjerna raspoređenost stabilne mreže
- tehničko-tehnološka neujednačenost ponajprije stabilne mreže

- nepotpunost IT kanalizacije u postojećim koridorima
- pokrivenost bežičnim komunikacijama u nekim dijelovima područja od posebnog interesa.

Razvoj elektroničke komunikacijske mreže, odnosno ravnomjerna pokrivenost teritorija, omogućit će dovršetak izgradnje stabilne i mobilne mreže, a primjenom najnovijih tehnologija IT povezivanja omogućit će se obavljanje velikog dijela poslova u mjestu boravka korisnika, čime se smanjuje opterećenje prostora prometom i omogućava decentralizirani razvoj gospodarstva.

Energetska infrastruktura

Osnovni energetski sustav čine sustavi za proizvodnju, prijenos, transport, opskrbu i skladištenje primarnih izvora energije (nafte, plina, ugljena, obnovljivih izvora) i sekundarnih izvora (električne energije, toplinske energije i derivata nafte). U prostoru je najvidljivija zračna mreža za prijenos i distribuciju električne energije s tendencijom da se u urbanim sredinama ta mreža premješta pod zemlju, najčešće u koridoru cesta. Kod ostalih energenata zahtjevi za prostorom rješavaju se uglavnom gradnjom pod zemljom i u postojećim infrastrukturnim koridorima. Na temelju prihvaćenih obveza EU-a, do 2020. godine nužno je osigurati oko 20 % potrebne energije iz obnovljivih izvora. Sukladno izvještaju EUROSTAT-a iz 2016. godine[42], prema najnovijim vrijednostima iz energetske bilance Hrvatske udio obnovljivih izvora u bruto finalnoj potrošnji iznosio je u 2013. godini 28,1 %, odnosno u 2014. 27,9 %. Republika Hrvatska je već ispunila cilj zadan za 2020. godinu.

Nacionalni program obuhvaća izgradnju malih hidroelektrana (MAHE), iskorištavanje Sunčeve energije (SUEN), bioenergije (BIEN), energije vjetra (ENWIN), geotermalne energije (u paketu razvoja i primjene plina - PLINACRO), razvoj plinskog transportnog sustava, uvođenje centralnih toplinskih sustava naselja (KUEN-CTS), unaprjeđenje toplinske izolacije objekata (KUEN-zgrada) i povećanje energetske efikasnosti (MIEE) kao metode za primjenu obnovljivih izvora energije, odnosno razvoja tehnologija za potrebe unaprjeđenja obnovljivih izvora energije. Cjevovodni transport ima veliki značaj u kontinentalnom, ali i podmorskom dijelu Hrvatske i pokriva potrebe opskrbe plinom, naftom, vodom i sirovinom, a ima odgovarajući zahtjev na prostornim resursom, posebno kad je riječ o izgradnji i potrebama održavanja magistralnih cjevovoda. Razmatra se izgradnja magistralnih plinovoda koji, ukoliko je moguće, ne bi nužno uvjetovali nove koridore, već bi se koristili postojeći magistralni koridori. Cjevovodni transport obilježava:
- velika sigurnost i komfor posluživanja te mogućnost dodatnog korištenja prostora i za druge namjene koje ne ugrožavaju sigurnost cjevovoda
- ujednačenost rasprostiranja državnim teritorijem.

Skladištenje nafte i derivata osigurava se na lokacijama rafinerija, terminalima JANAF-a i u javno-privatnim skladišnim kapacitetima. Glavnina kapaciteta nalazi se u rafinerijama Sisak, Rijeka, terminalima JANAF-a i regionalnim INA-inim distributivnim centrima. Ostali su kapaciteti u vlasništvu drugih distributera, ponajprije za potrebe skladištenja derivata.

Energetska učinkovitost – Republika Hrvatska se koristi energijom manje učinkovito od većine zapadnoeuropskih država. Trošimo 16,5 % više primarne energije po jedinici BDP-a od prosjeka potrošnje u EU-u (2012.). Ukupna se potrošnja energije Hrvatske nalazi u zlatnoj sredini – njezina energetska učinkovitost, svakako je bolja nego u državama regije (Makedonija, BiH, Srbija, Crna Gora, Albanija) i većini novih članica EU (Češka, Slovačka,

[42] Izvještaj EUROSTAT-a (http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7155577/8-10022016-AP-EN.pdf/38bf822f-8adf-4e54-b9c6-87b342ead339), pristupljeno 28. veljače 2017. godine

Poljska, Litva, Estonija, Bugarska, Rumunjska) te drugim državama istočne Europe (Rusija, Bjelorusija, Ukrajina). U usporedbi sa zapadnoeuropskim državama, u Hrvatskoj postoji značajan prostor za poboljšanjem energetske učinkovitosti, to više što potrošnja energije u Hrvatskoj raste. Kućanstva te javne i komercijalne usluge zajednički troše više od 40 % energije, a kućanstva sama troše više od 30 % ukupne potrošnje energije u Hrvatskoj. Prema podacima iz 2013. godine[43] ukupna potrošnja energije povećana je za 4,1 %, a ukupna potrošnja električne energije smanjena je za 1,5 %. Tijekom razdoblja od 2008. do 2013. godine ukupna potrošnja energije smanjila se s prosječnom godišnjom stopom od 1,7 %. Ukupna instalirana toplinska snaga proizvodnih jedinica u centraliziranim toplinskim sustavima (CTS) u Republici Hrvatskoj iznosi oko 1800 MW. Oko 10 % od ukupnog broja kućanstava u Republici Hrvatskoj priključeno je na CTS, a ukupni je broj korisnika oko 154.000. Veliki dio proizvodnih kapaciteta i mreža za distribuciju toplinske energije zastarjele su tehnologije kod kojih postoje mogućnosti za povećanjem energetske učinkovitosti.

Zaštita okoliša

Kad je riječ o investicijama i tekućim izdacima za zaštitu okoliša, postoje značajne razlike među županijama. U 2014. godini ukupne investicije u zaštitu okoliša iznosile su 2,9 milijarda kuna. Od toga su investicije u županijama Kontinentalne Hrvatske bile 2,5 milijarda kuna, a na području Jadranske Hrvatske 0,4 milijarda kuna.

Najveće ukupne investicije u zaštitu okoliša 2014. godine imao je Grad Zagreb (2,1 milijardu kuna). Od županija Jadranske Hrvatske treba izdvojiti Primorsko-goransku županiju s 0,2 milijarde kuna ukupnih investicija u zaštitu okoliša. S druge strane, najmanje iznose u zaštitu okoliša 2014. godine uložile su Zadarska (1,5 milijuna kuna) i Brodsko-posavska županija (2,2 milijuna kuna). Treba također naglasiti kako iznosi ukupnih ulaganja u zaštitu okoliša variraju od godine do godine (vidi Prilog 1. – tablica 21.).

Slična je situacija i u slučaju tekućih izdataka za zaštitu okoliša. Ukupni tekući izdaci za zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj 2014. godine iznosili su 2,7 milijarda kuna. U Kontinentalnoj Hrvatskoj iste godine iznosili su 2,0 milijarda kuna, a u Jadranskoj 0,7 milijarda kuna. Po visini tekućih izdataka za zaštitu okoliša ponovno se ističu Grad Zagreb s 1,4 milijarda kuna i Primorsko-goranska županija s 0,2 milijarde kuna. Najmanje tekuće izdatke za zaštitu okoliša imaju Požeško-slavonska, Virovitičko-podravska i Brodsko-posavska županija. Naime, tekući izdaci za zaštitu okoliša u 2014. u tim županijama iznosili su između 10,5 i 11 milijuna kuna (vidi Prilog 1. – tablica 22.).

Prema podacima Eurostata u 2014. godini ukupni su izdaci opće države za zaštitu okoliša u prosjeku činili 0,8 % BDP-a država članica EU 28. Od toga je 0,4 % BDP-a otpalo na izdatke vezane uz gospodarenje otpadom, po 0,1 % na gospodarenje otpadnim vodama, smanjenje onečišćenja, zaštitu biološke raznolikosti i krajolika te opću zaštitu okoliša. Istodobno Eurostat za Hrvatsku iskazuje podatak od 0,4 %, od čega 0,1 % otpada na zaštitu biološke raznolikosti i krajolika, a 0,3 % na opću zaštitu okoliša.

Izgrađeni su centri za gospodarenje otpadom u Primorsko-goranskoj i Istarskoj županiji. U Planu gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. godine[44] pod točkom 12.3. Terminski plan provedbe plana gospodarenja otpadom, Mjera M.1.4.5.

[43] „Energija u Hrvatskoj 2013. godine“, Godišnji energetski pregled, Ministarstvo gospodarstva (http://www.eihp.hr/wp-content/uploads/2015/02/Energija2013.pdf), pristupljeno 28. veljače 2017. godine

[44] Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. godine (NN 3/17)

Izgradnja centara za gospodarenje otpadom, 2022. godina definirana je kao rok završetka izgradnje svih centara za gospodarenje otpadom."

Kvaliteta zraka

Kvalitetu zraka na području Hrvatske prati i ocjenjuje, u skladu sa Zakonom o zaštiti zraka[45] i Pravilniku o praćenju kvalitete zraka[46], Hrvatska agencija za okoliš i prirodu (HAOP) koja je nastala 2015. godine spajanjem Agencije za zaštitu okoliša (AZO) i Državnog zavoda za zaštitu prirode (DZZP). Za potrebe mjerenja razine onečišćenosti zraka na području Republike Hrvatske određeno je pet zona (tablica 4.) i četiri aglomeracije (tablica 5.) (Uredba o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na području Republike Hrvatske[47]). Detaljni podaci o ocjeni kvalitete zraka prikazane su u Godišnjem izvješću o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2015. godinu (Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, listopad, 2016.) [48].

Tablica 4. Zone prema razinama onečišćenosti zraka na području Republike Hrvatske

Oznaka zone	**Naziv zone**	**Obuhvat zone**
HR 1	Kontinentalna Hrvatska	Osječko-baranjska županija (izuzimajući aglomeraciju HR OS), Požeško-slavonska županija, Virovitičko-podravska županija, Vukovarsko-srijemska županija, Bjelovarsko-bilogorska županija, Koprivničko-križevačka županija, Krapinsko-zagorska županija, Međimurska županija, Varaždinska županija i Zagrebačka županija (izuzimajući aglomeraciju HR ZG)
HR 2	Industrijska zona	Brodsko-posavska županija i Sisačko-moslavačka županija
HR 3	Lika, Gorski kotar i Primorje	Ličko-senjska županija, Karlovačka županija i Primorsko-goranska županija (izuzimajući aglomeraciju HR RI)
HR 4	Istra	Istarska županija
HR 5	Dalmacija	Zadarska županija, Šibensko-kninska županija, Splitsko-dalmatinska županija (izuzimajući aglomeraciju HR ST) i Dubrovačko-neretvanska županija

Izvor: HAOP, 2016.

[45] Zakon o zaštiti zraka (NN 130/11 i 47/14)
[46] Pravilnik o praćenju kvalitete zraka (NN 3/13)
[47] Uredba o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na području Republike Hrvatske (NN 1/14)
[48] Izvještaj preuzet s mrežne stranice: http://www.azo.hr/GodisnjiIzvjestajOPracenju, pristupljeno 16. srpnja 2016. godine

Tablica 5. Aglomeracije prema razinama onečišćenosti zraka na području Republike Hrvatske

Oznaka aglomeracije	**Naziv aglomeracije**	**Obuhvat aglomeracije**
HR ZG	Zagreb	Grad Zagreb, Grad Dugo Selo, Grad Samobor, Grad Sveta Nedjelja, Grad Velika Gorica i Grad Zaprešić
HR OS	Osijek	Grad Osijek
HR RI	Rijeka	Grad Rijeka, Grad Bakar, Grad Kastav, Grad Kraljevica, Grad Opatija, Općina Viškovo, Općina Čavle, Općina Jelenje, Općina Kostrena, Općina Klana, Općina Matulji, Općina Lovran i Općina Omišalj
HR ST	Split	Grad Split, Grad Kaštela, Grad Solin, Grad Trogir, Općina Klis, Općina Podstrana i Općina Seget

Izvor: HAOP, 2016.

Tablica 6. Ocjena onečišćenosti (nesukladnosti) zona i aglomeracija po onečišćujućim tvarima, 2013. godine

Onečišćujuća tvar	**Ocjena onečišćenosti zona i aglomeracija**
Sumporov dioksid - SO_2	Nijedna zona i aglomeracija nije ocjenjena kao onečišćena. Aglomeracije Zagreb, Osijek i Split su neocijenjene.
Dušikov dioksid - NO_2	Nijedna zona i aglomeracija nije ocjenjena kao onečišćena. Aglomeracija Split je neocijenjena.
Lebdeće čestice – PM_{10}	Aglomeracije Zagreb i Osijek i Industrijska zona su ocjenjene kao onečišćene. Aglomeracija Rijeka ocjenjena je kao čista. Zone Kontinentalna Hrvatska, Lika, Gorski kotar i Primorje, Istra i Dalmacija nisu ocjenjene, kao ni aglomeracija Split.
Lebdeće čestice - $PM_{2,5}$	Industrijska zona ocjenjena je kao onečišćena. Aglomeracija Zagreb ocjenjena je kao čista. Aglomeracije Rijeka i Split, te zone Kontinentalna Hrvatska, Lika, Gorski kotar i Primorje, Istra i Dalmacija nisu ocjenjene.
Ozon – O_3	Aglomeracija Rijeka ocjenjena je kao onečišćena. Aglomeracija Zagreb i Industrijska zona ocjenjene su kao čiste. Aglomeracija Split te zone Kontinentalna Hrvatska, Lika, Gorski kotar i Primorje, Istra i Dalmacija nisu ocjenjene.
Ugljikov monoksid - CO	Aglomeracije Zagreb, Osijek i Rijeka su ocjenjene kao čiste. Aglomeracija Split nije ocjenjena. Sve zone su ocjenjene kao čiste.
Benzen	Aglomeracije Zagreb, Osijek i Rijeka su ocjenjene kao čiste. Aglomeracija Split nije ocjenjena. Sve zone su ocjenjene kao čiste.
Pb i Cd u PM_{10}	Sve zone ocjenjene su kao čiste. Sve aglomeracije nisu ocjenjene.
Ni i As u PM_{10}	Industrijska zona ocjenjena je kao čista. Ostale zone i sve aglomeracije nisu ocjenjene.
B(a)P u PM_{10}	Aglomeracija Zagreb i sve zone ocjenjena su kao čiste. Aglomeracije Osijek, Rijeka i Split nisu ocjenjene.
Ukupna plinovita živa (Hg)	Direktive 2008/50/EK i 2004/107/EZ) ne propisuju graničnu i/ili ciljnu vrijednost te se ne može odrediti ocjena sukladnosti sa zahtjevima direktiva. Aglomeracija Zagreb ocjenjena je kao onečišćena u odnosu na hrvatske propise.

Izvor: Sistematizacija EIZ prema HAOP, 2016.

Razine onečišćenosti zraka određuju se prema donjim i gornjim pragovima procjene za sumporov dioksid (SO_2), dušikov dioksid (NO_2), lebdeće čestice (PM10), benzen, benzo(a)piren, olovo (Pb), arsen (As), kadmij (Cd) i nikal (Ni) u PM10, ugljikov monoksid (CO), graničnim vrijednostima za ukupnu plinovitu živu (Hg), te dugoročnim ciljem za prizemni ozon (O_3) s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi. Nijedna zona i aglomeracije nisu ocjenjene kao onečišćene s obzirom na vrijednosti sumporova dioksida (SO_2), dušikova dioksida (NO_2), ugljikova monoksida (CO) i benzena. Sumarna ocjena onečišćenosti (nesukladnosti) zona i aglomeracija po onečišćujućim tvarima prikazana je u tablici 6.

Vodoopskrba i odvodnja

Prema Zakonu o vodama [49] **javna vodoopskrba** je djelatnost zahvaćanja podzemnih i površinskih voda namijenjenih ljudskoj potrošnji i njihova kondicioniranja te isporuka do krajnjega korisnika ili do drugoga isporučitelja vodne usluge ako se ti poslovi obavljaju putem građevina javne vodoopskrbe te upravljanje tim građevinama. Javna vodoopskrba i odvodnja u nadležnosti je jedinica lokalne samouprave koje su obvezne samostalno ili u suradnji s drugima, osigurati njezino obavljanje na svom području. Za obavljanje djelatnosti mogu osnovati vlastito trgovačko društvo.

Kao što je istaknuto u nacrtu prijedloga SPRRH, područja namijenjena zahvaćanju vode za piće zaštićuju se kao zone sanitarne zaštite izvorišta. U Hrvatskoj su evidentirane zone sanitarne zaštite na ukupno 11.468 km2 ili 20 % kopnenog teritorija, pri čemu prevladavaju zone ograničenja i nadzora (III. zona). Korištenje voda odnosi se na zahvaćanje površinskih i podzemnih voda i korištenje za: proizvodnju električne energije, tehnološke potrebe, prodaju vode na tržištu i pogonske namjene; uzgoj slatkovodnih riba i drugih vodenih organizama; plovidbu; splavarenje i vožnju drugim plovilima; sport, kupanje, rekreaciju i slične namjene te postavljanje plutajućih ili plovećih objekata na vodama. Zaštita od štetnog djelovanja voda odnosi se na obranu od poplava, obranu od leda na vodotocima i zaštitu od erozija i bujica. Provodi se u skladu s planskim dokumentima i na temelju prethodnih procjena rizika od poplava za pojedino vodno područje. U sklopu upravljanja rizicima od štetnog djelovanja voda izrađene su karte opasnosti od poplava koje sadržavaju prikaz mogućnosti razvoja određenih poplavnih scenarija i karte rizika od poplava koje sadržavaju prikaz mogućih štetnih posljedica razvoja scenarija prikazanih u kartama opasnosti. Te su karte posebno bitne s motrišta korištenja raspoloživih prostornih resursa u planiranju novih građevinskih područja, odnosno povećanja postojećih, za širenje naselja i/ili usmjeravanje gospodarskih djelatnosti u prostoru. Uređenje voda podrazumijeva gradnju vodnih građevina (regulacijske, zaštitne i melioracijske) i održavanje voda s ciljem postizanja neškodljiva protoka voda.

S druge strane, **javna odvodnja** je djelatnost skupljanja otpadnih voda, njihova dovođenja do uređaja za pročišćavanje, pročišćavanja i izravnoga ili neizravnoga ispuštanja u površinske vode, obrade mulja koji nastaje u procesu njihova pročišćavanja, ako se ti poslovi obavljaju putem građevina javne odvodnje te upravljanje tim građevinama.

[49] Zakon o vodama (NN 153/09, 63/11, 130/11, 56/13 i 14/14)

Slika 9. Javni vodovod, količina zahvaćene vode po slivovima, 2008. - 2014. godine, tis. m^3

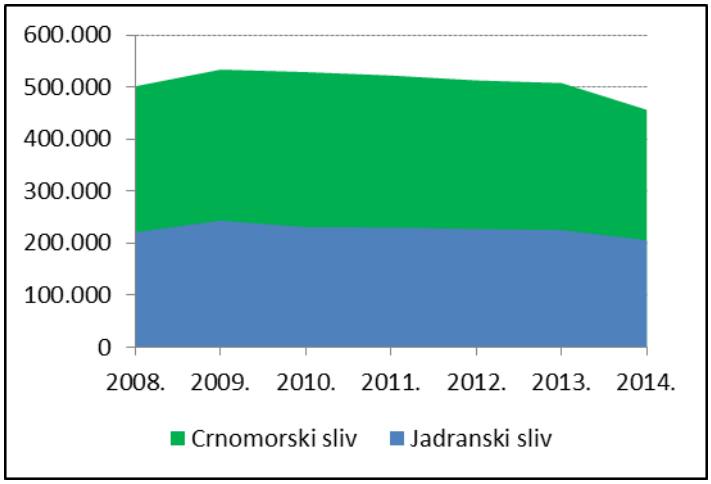

Izvor: obrada EIZ, DZS.

Slika 10. Javna kanalizacija, ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda po slivovima, 2008. - 2014. godine, tis. m^3

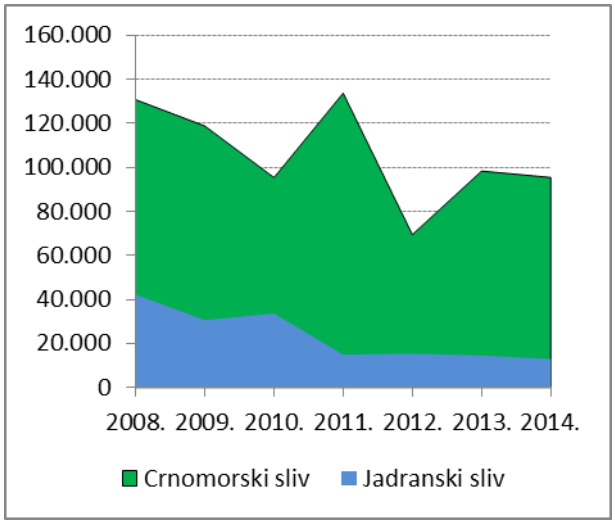

Izvor: DZS, obrada EIZ

Slika 11. Javna kanalizacija, ispuštanje pročišćenih otpadnih voda po slivovima, 2008. - 2014. godine, tis. m^3

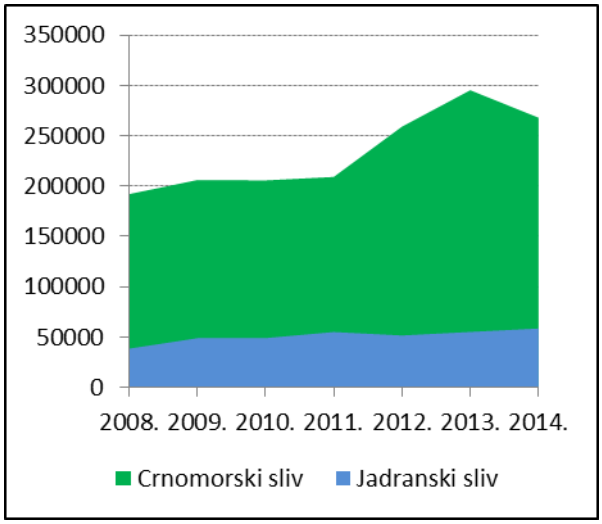

Izvor: DZS, obrada EIZ

Javna odvodnja uključuje i crpljenje i odvoz otpadnih voda iz septičkih i sabirnih jama. Slika 9. prikazuje količinu zahvaćene vode sustavom javne vodoopskrbe u Hrvatskoj po slivovima za razdoblje od 2008. do 2014. godine (više vidi tablicu 23. u Prilogu). Ukupno zahvaćena količina vode u Hrvatskoj se u promatranom razdoblju smanjila s 501,7 milijuna m^3 na 456,4 milijuna m^3. U području Crnomorskog sliva u 2014. godini bilo je zahvaćeno 55 % količine vode, dok ostatak zahvaćene vode otpada na Jadransko slivno područje. Količina otpadnih voda u sustavima javne odvodnje po slivovima prikazana je na slikama 10. i 11., i to odvojeno za pročišćene i nepročišćene otpadne vode, dok su detaljni podaci dani u tablicama 24. i 25. u Prilogu 1. U promatranom razdoblju iz sustava javne odvodnje ispušteno je između 322,7 milijuna m^3 (2008. godine) i 336 milijuna m^3 otpadnih voda (2009. godine). Udio pročišćenih otpadnih voda u ukupno ispuštenim otpadnim vodama povećao se s 65,8 % u 2008. godini na 73,8 % u 2014. godini. Zanimljivo je vidjeti strukturu ispuštenih otpadnih voda u području Crnomorskog sliva i Jadranskom slivnom području. Prosječno je 80 % otpadnih voda u području Crnomorskog sliva, a ostatak u jadranskom vodnom području. Primjetan je trend smanjivanja udjela nepročišćenih otpadnih voda u području Crnomorskog sliva sa 36,6 % u

2008. godini na 28,2 % u 2014. godini. Istodobno se u jadranskom vodnom području udio nepročišćenih otpadnih voda u ukupnim otpadnim vodama iz sustava javne kanalizacije smanjio s 52 na 18 %.

Prirodna baština

U Hrvatskoj je zaštićeno 41.715 područja razvrstanih u devet kategorija (tablica 7.). Najvrjednija područja zaštićena su u osam nacionalnih parkova, 11 parkova prirode i dva stroga rezervata. Svih osam nacionalnih parkova (Plitvička jezera, Kornati, Brijuni, Mljet, Krka, Sjeverni Velebit, Paklenica i Risnjak) ukupne površine 967 km^2 smješteno je na prostoru Jadranske Hrvatske.

Tablica 7. Prostorni razmještaj zaštićenih područja prirode, NUTS 2 i NUTS 3, 2016. godine

	Nacionalni parkovi (NP)	**Parkovi prirode (PP) i strogi rezervati (SR)**
Kontinentalna Hrvatska		**5 PP i 1 SR**
Grad Zagreb		PP Medvednica
Zagrebačka županija		PP Medvednica, PP Žumberak
Krapinsko-zagorska županija		PP Medvednica
Virovitičko-podravska županija		PP Papuk
Požeško-slavonska županija		PP Papuk
Osječko-baranjska županija		PP Kopački rit
Karlovačka županija		PP Žumberak; SR Bijele i Samarske stijene
Sisačko-moslavačka županija		PP Lonjsko polje
Jadranska Hrvatska	**8 NP površine 967 km^2**	**6 PP i 2 SR**
Primorsko-goranska županija	NP Risnjak	PP Učka; SR Bijele i Samarske stijene
Ličko-senjska županija	NP Plitvička jezera, NP Sjeverni Velebit NP Paklenica	SR Hajdučki i Rožanski kukovi
Zadarska županija		PP Telašćica, PP Vransko jezero
Šibensko-kninska županija	NP Kornati, NP Krka	PP Vransko jezero
Splitsko-dalmatinska županija		PP Biokovo
Istarska županija	NP Brijuni	PP Učka
Dubrovačko-neretvanska županija	NP Mljet	PP Lastovsko otočje
Republika Hrvatska	**8 NP površine 967 km^2**	**11 PP 4.022 km^2, 2 SR**

Izvor: Sistematizacija prema MGIPU, 2016.

Od 11 parkova prirode ukupne površine 4.022 km^2, na prostoru Kontinentalne Hrvatske nalazi se pet parkova prirode (Kopački rit, Lonjsko polje, Medvednica, Papuk i Žumberak – Samoborsko gorje) i jedan strogi rezervat (Bijele i Samarske stijene), dok se šest parkova nalazi na prostoru Jadranske Hrvatske (Telašćica, Velebit, Vransko jezero, Učka, Lastovsko otočje, Biokovo te dva stroga rezervata Hajdučki i Rožanski kukovi te Bijele i Samarske stijene). Ostala zaštićena područja razvrstana u šest kategorija su: 77 posebnih rezervata, dva regionalna parka, 85 spomenika prirode, 85 značajnih krajobraza, 28 park-šuma te 121

spomenik parkovne arhitekture. Ukupna je površina svih zaštićenih područja u Republici Hrvatskoj 7556 km^2, odnosno 8,6 % od ukupnoga državnog teritorija. Nacionalni park Plitvička jezera na UNESCO-ovu je Popisu svjetske prirodne baštine. Park prirode Velebit, na čijem su području i nacionalni parkovi Paklenica i Sjeverni Velebit, uvršten je u Popis rezervata biosfere u sklopu UNESCO-ova znanstvenog programa Čovjek i biosfera – MAB kao i prekogranični rezervat biosfere Mura – Drava – Dunav između Republike Hrvatske i Republike Mađarske, koji obuhvaća Regionalni park Mura – Drava te Park prirode Kopački rit. Parkovi prirode Kopački rit, Lonjsko polje, Park prirode Vransko jezero, Ornitološki rezervat Crna Mlaka i područje Delte Neretve uvršteni su u Popis međunarodno vrijednih močvara Konvencije o močvarama od međunarodnog značenja, osobito kao staništa ptica močvarica (Ramsar). Zbog bogatstva ptičjeg svijeta uvršteni su i u Popis važnih ornitoloških područja Europe (IBA). (MGIPU, 2015.).

Ekološka mreža i sustav prostornog uređenja – mreža Natura 2000

Ekološka mreža Republike Hrvatske dio je ekološke mreže očuvanih područja EU Natura 2000, a čine ju Područja očuvanja značajna za ptice (POP) i Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS).

Karta 9. Ekološka mreža Republike Hrvatske (Natura 2000)

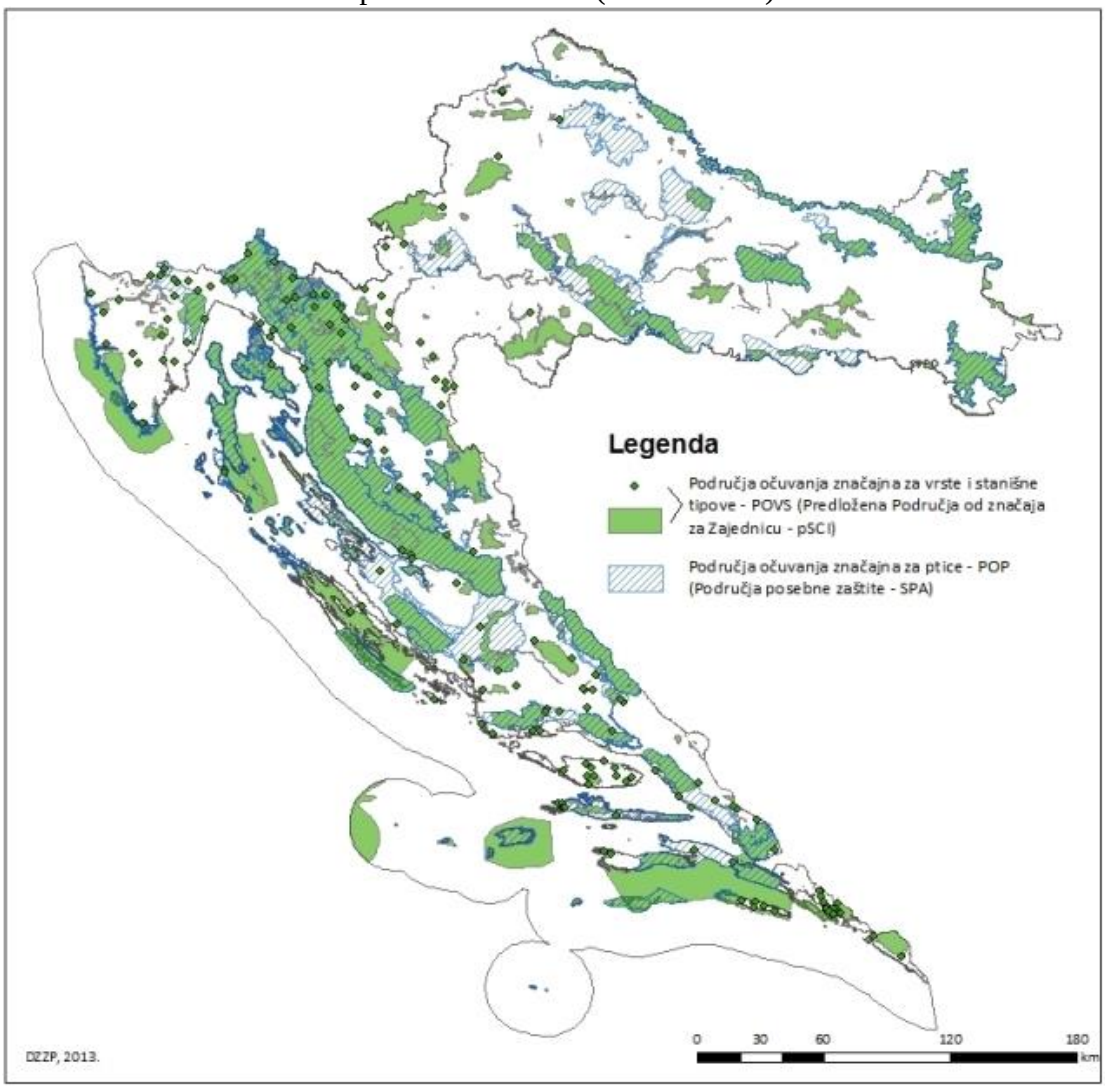

Izvor: DZZP, mrežna stranica: http://www.dzzp.hr/ekoloska-mreza/natura-2000-129.html

Prema postotku teritorija unutar mreže NATURA 2000, Ekološka mreža Republike Hrvatske obuhvaća 36,73 % kopnenog teritorija i 15,42 % obalnog mora, a sastoji se od 781 Područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove (POVS) te 38 Područja očuvanja značajnih za ptice (POP)[50]. Republika Hrvatska je u samom vrhu EU po postotku teritorija pokrivenog mrežom Natura 2000.

Okvir 2: Sažetak osnovne analize razvoja prostora i okoliša

Prostorni razvoj

- U analizi stanja SPRRH ističe se kako teritorijalni ustroj JLS-a u odnosu na veličinu statističkih površina nije optimalan. S obzirom na broj JLS-a i ukupni broj prostornih planova, ističe se problem ispunjavanja propisanih zahtjeva u organizacijskom, kadrovskom i financijskom smislu.
- Navode se velike razlike u strukturi naseljenosti, funkcionalnoj razvijenosti i stupnju regionalnog razvoja prema indeksu razvijenosti, indeksu konkurentnosti, BDP-u itd. Također su identificirane regionalne nejednakosti u stupnju urbaniziranosti hrvatskog prostora.
- Prostorna distribucija središnjih naselja svih stupnjeva centraliteta pokazuje neravnomjernost: mreža središnjih naselja vidljivo je najrjeđa u brdsko-planinskim i pograničnim dijelovima Republike Hrvatske te na dijelu otoka, odnosno u područjima s brojnim razvojnim ograničenjima i slabom dostupnošću usluga više razine.

Prometna infrastruktura

- Osnovna prostorno-razvojna obilježja cestovne infrastrukture u Hrvatskoj pokazuje određene slabosti u dinamici izgradnje brzih i drugih državnih cesta u funkciji uspostave cjelovitog sustava cestovne mreže i izgradnje kritičnih dionica i objekata, ponajprije na mreži državnih cesta te na prilaznicama i obilaznicama većih gradova, te nedovoljnoj izgrađenosti i moderniziranosti cesta na otocima i u drugim područjima s razvojnim posebnostima.

Željeznička infrastruktura

- Zastarjela željeznička mreža, nedovoljnog kapaciteta i opremljenosti.
- Kritični dijelovi dionice pruga (nagib, nosivost, radijusi, brzina, propusna moć) i željeznički prometni objekti (kolodvori, postaje, ranžirni i rasporedni kolodvori itd.), ponajprije na mreži državnih / europskih – magistralnih pruga
- Nedostatak uvjeta za izgradnju ravničarske pruge Rijeka – Zagreb.
- Nepovezanost Istre i Dubrovnika na postojeću željezničku mrežu.

Riječni promet

- Neuređenost postojećih riječnih objekata, ponajprije postojećih plovnih putova Save i Drave.
- Nedostatak prihvaćenoga dugoročnog plana izgradnje luka i plovnih putova.
- Nedovršenost projekta kanala Sava – Dunav i projekta uređenja plovnog puta rijeke Save na IV./V. klasu.
- Neuređenost međudržavnih odnosa u vezi s režimom plovidbe Savom i Dunavom.

[50] Podatak preuzet s mrežne stranice Državnog zavoda za zaštitu prirode. http://www.dzzp.hr/ekoloska-mreza/natura-2000/ekoloska-mreza-rh-natura-2000-1300.html, pristupljeno 27. lipnja 2016. godine.

Pomorski promet

- Neusklađenost gospodarskog i turističkog korištenja lučkih prostora.
- Neodgovarajuće održavanje i opremljenost lučkih prostora prema kategoriji i namjeni luke.

Intermodalni promet

- U Hrvatskoj je intermodalni promet nedovoljno razvijen u prijevozu tereta i javnom prijevozu putnika. Intermodalni terminali su vrlo rijetki, a često je prisutno paralelno korištenje autobusnih i željezničkih linija.

Elektronička komunikacijska mreža

- Neravnomjerna raspoređenost stabilne mreže.
- Tehničko-tehnološka neujednačenost ponajprije stabilne mreže.
- Nepotpunost IT kanalizacije u postojećim koridorima.
- Pokrivenost bežičnim komunikacijama u nekim dijelovima područja od posebnog interesa.

Energetika

- Republika Hrvatska se koristi energijom manje učinkovito od većine zapadnoeuropskih država. Trošimo 16,5 % više primarne energije po jedinici BDP-a od prosjeka potrošnje u EU-u (2012.).
- Na temelju prihvaćenih obveza EU-a, do 2020. godine nužno je osigurati oko 20 % potrebne energije iz obnovljivih izvora. Prema najnovijim vrijednostima iz energetske bilance Hrvatske udio obnovljivih izvora u bruto finalnoj potrošnji iznosio je u 2014. godini 27,9 %. Republika Hrvatska je već ispunila cilj zadan za 2020. godinu.

Investicije u zaštitu okoliša

- Značajne razlike među županijama u visini investicija i tekućih izdataka u zaštitu okoliša; najveće ukupne investicije i tekuće izdatke u zaštitu okoliša 2014. bilježe Grad Zagreb te Primorsko-goranska županija, dok su najmanje investicije u Brodsko-posavskoj i Zadarskoj županiji. Najmanje tekuće izdatke za zaštitu okoliša imaju Požeško-slavonska, Virovitičko-podravska i Brodsko-posavska županija.
- Prema podacima Eurostata, u 2014. godini ukupni su izdaci opće države za zaštitu okoliša u prosjeku činili 0,8 % BDP-a država članica EU 28, dok su za Hrvatsku iznosili dvostruko manje, tek 0,4 % BDP-a. Od ukupnih izdataka na razini EU 28 0,4 % BDP-a otpalo je na izdatke vezane uz gospodarenje otpadom tj. po 0,1 % na gospodarenje otpadnim vodama, smanjenje onečišćenja, zaštitu biološke raznolikosti i krajolika te opću zaštitu okoliša. Istodobno u Hrvatskoj izdaci opće države za zaštitu biološke raznolikosti i krajolika čine 0,1 %, a izdaci za zaštitu okoliša 0,3 % BDP-a.

Kvaliteta zraka

- Onečišćenja zraka prisutna su u većoj mjeri na području Brodsko-posavske i Sisačko-moslavačke županije, a po pojedinim onečišćivačima i području aglomeracija Zagreb, Osijek i Rijeka.
- Relativno zadovoljavajuća kvaliteta zraka.

Vodoopskrba i odvodnja

- u području Crnomorskog sliva zahvaćeno je 55 % količine vode, dok ostatak zahvaćene vode otpada na Jadransko slivno područje.
- prosječno je 80 % otpadnih voda u području Crnomorskog sliva, a ostatak u jadranskom vodnom području.

Prirodna baština

- Izrazito visoka pokrivenost zaštićenim područjima u Jadranskoj Hrvatskoj (svih osam nacionalnih parkova i 6 parkova prirode).
- Relativno veći dio teritorija Jadranske Hrvatske pokriven je mrežom NATURA 2000.

SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – SNAGE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
o Dobra pokrivenost prostornim planovima na svim razinama o Prostornim planovima predviđeno je i omogućeno uređenje i dobro opremanje poslovnih zona o Napredak u sustavu rješavanja prostorno-planske dokumentacije, sustav informiranja u prostornom planiranju o Aktivno civilno društvo razvijeno u zaštiti okoliša o Postignut napredak u razminiravaju minskih područja.	
SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – SNAGE (KH)	**SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – SNAGE (JH)**
• Učinkovit postupak dobivanja građevinskih dozvola • Razvijena cestovna, željeznička i infrastruktura zračnog prometa • Izgrađene luke riječnog prometa • Zadovoljavajuća telekomunikacijska infrastruktura • Osviještenost potrebe za zaštitom prirode • Očuvana biološka i krajobrazna raznolikost (Ekološka mreža) • Uspostavljen sustav zaštite i očuvanja prirodne baštine • Područje Vukovarsko-srijemske županije u potpunosti očišćeno od zaostalih mina • Zadovoljavajuće vrijednosti pokazatelja kvalitete vode i kvalitete okoliša pokazuju visoku razinu očuvanosti okoliša • Dobro gospodarenje javnim šumama • Uspostavljen sustav zaštite i očuvanja kulturne baštine • Definirane potrebe vodoopskrbe.	• Regionalni identitet – specifični identiteti pojedinih prostornih cjelina • Blizina zračne luke (osim u Ličko-senjskoj županiji) • Razvijena cestovna infrastruktura unutar regije • Zadovoljavajuća razina lučke infrastrukture • Dobro upravljanje zaštićenim područjima.

SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – SLABOSTI (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)
o Nedostatne usluge lokalnoga javnog prijevoza - nedostatak integriranog prijevoza u područjima koja gravitiraju velikim gradovima (osobito Zagrebu) o Neriješeni imovinsko-pravni odnosi o Neriješena vodoopskrbna infrastruktura, deficit vode posebice na otocima za održanje života o Nerazvijen široko-pojasni internet, osobito u ruralnim i udaljenim područjima o Loš pristup brzim cestama i autocestama, posebno za potrebe razvoja poslovnih zona o Podkapacitiranost ustanova za zaštitu okoliša na županijskoj razini o Neučinkovito upravljanje državnom imovinom te nedovoljna briga o napuštenim i nezavršenim objektima (industrijski, vojni, stambeni) i napuštenim nesaniranim

eksploatacijskim poljima mineralnih sirovina
- Nedovoljni prometni terminali
- Nedovoljno uključivanje JLP(R)S-a u proces usklađivanja katastra i zemljišnih knjiga
- Nedovoljna suradnja sektora poljoprivrede, šumarstva, prostornog planiranja, regionalnog razvoja, vodnog gospodarstva, turizma i sektora zaštite prirode u fazi planiranja i provođenja resornih strategija i upravljanja prostorom te privlačenje sredstava kroz projekte
- Nedostatak ugibališta, pješačkih i biciklističkih staza
- Nedovoljno korištenje obnovljivih izvora energije
- Nedovoljna iskorištenost hidroenergetskog potencijala (Republika Hrvatksa je iskoristila samo 50 % dostupnog hidroenergetskog potencijala)
- Nezadovoljavajući sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
- Loša pokrivenost vodovodnom mrežom, zastarjela vodoopskrbna infrastruktura i veliki gubici u mreži
- Nezadovoljavajuće gospodarenje otpadom, postojanje ilegalnih i neuređenih odlagališta
- Nestručna obnova kulturne baštine (obnova bez nadzora)
- Nezadovoljavajuće gospodarenje šumama u privatnom vlasništvu
- Nedovoljna educiranost dionika o novijim trendovima u zaštiti okoliša i prirode što se očituje u nedostatnim strategijama i programima upravljača i korisnika prirodnih dobara Republike Hrvatske
- Nedovoljno iskorištavanje EU fondova u području (prostornog uređenja i) zaštite okoliša.

SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – SLABOSTI (KH)	**SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – SLABOSTI (JH)**
• Loša prometna povezanost (Bjelovarsko-bilogorska županija, Požeško-slavonska županija, Podravski ipsilon) kao posljedica smanjenja broja korisnika uslijed procesa depopulacije izvan većih gradskih središta • Neiskorišten plovni potencijal rijeka, osobito u kontinentalnom dijelu Hrvatske • Slaba iskorištenost i nedovršenost postojećih prometnih koridora • Slaba željeznička infrastruktura i nerazvijen zračni promet (s izuzetkom Grada Zagreba) • Nedostatak IT infrastrukture (širokopojasni pristup internetu) • Nedostatak sustava za navodnjavanje i odvodnju • Loše stanje pročelja zgrada • Nedostatak financijskih sredstava za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara i ostalih građevina • Neusklađenost raspoloživosti građevinskih zemljišta u prostornim planovima (predimenzioniranost) i stvarne potražnje za gradnjom (poslovne zone za koje nema interesa) • Nedostatno upravljanje klizištima • Nedovoljno uključivanje lokalne zajednice u planiranje i upravljanje prostorom i	• Devastacija morske obale • Napuštanje sela • Nedovoljan stručni i administrativni kapacitet JLS-a za prostorno planiranje i zaštitu okoliša • Nedostatak upravljanja destinacijom (neprimjereno planiranje vršnih opterećenja u turističkoj sezoni) • Neosviještenost na svim razinama upravljanja o važnosti vodoopskrbe na otocima, obnovi starih cisterni i izgradnja novih paralelnih i/ili alternativnih resursa vode, kao i istraživanje resursa pitke vode • Nema planova upravljanja kulturnom baštinom (županije južne Hrvatske) • Unatoč ratificiranom Protokolu o integralnom upravljanju obalnim područjem, on se ne provodi i nema sustavnog integralnog upravljanja obalnim područjem • Neujednačenost prometne infrastrukture • Loša cestovna infrastruktura unutar regije (nerazvrstane i lokalne ceste) • Nezadovoljavajući javni prijevoz u naseljima i između njih (intermodalni promet) • Nedovoljna međuotočna povezanost, posebno van turističke sezone

korištenje lokalnih prirodnih dobara • Neodgovarajući sustav javnog prijevoza - neusklađenost različitih oblika prijevoza (autobus, željeznica) • Nedovoljno iskorišteni kapaciteti zračnih luka (izuzev Zračne luke Zagreb) • Neiskorištenost geoprometnog položaja (intermodalni transport) • Nedovoljna iskorištenost vodnih resursa - plovnost rijeka i kanala • Nedovoljno razvijena svijest o zaštiti okoliša • Nedovoljno korištenje prirodnih resursa - porast neobrađenog i zapuštenog poljoprivrednog zemljišta, nedovoljno korištenje vodnih resursa (termalne vode) • Nedovoljna opremljenost i osposobljenost operativnih snaga civilne zaštite te zastarjela infrastruktura za sustave ranih upozoravanja i obavještavanja • Nedovoljni kapaciteti stručnjaka za prijavu projekata za EU fondove u području prostornog uređenja, zaštite okoliša te kulturne baštine.	• Problem odvodnje u starim gradskim jezgrama • Neizgrađena odvodnja oborinskih voda • Prekomjerno korištenje prirodnih resursa (riblji fond) • Prekomjerno korištenje kulturne baštine u turističke svrhe • Neučinkovito upravljanje i korištenje potencijala biološke i krajobrazne raznolikosti • Nedovoljno razvijena svijest o zaštiti okoliša - neodgovorno ponašanje u okolišu • Neosviještenost stanovništva o važnosti očuvanja tradicijske baštine.

SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – PRILIKE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
○ Povećana turistička potražnja za kulturnim dobrima i ostalim vrijednim građevinama industrijske, vojne i druge arhitekture ○ Revitalizacija / regeneracija kulturne baštine i ostalih vrijednih građevina industrijske, vojne i druge arhitekture u javne, turističke i druge svrhe ○ Razvojni potencijali ruralnih područja ○ Mogućnosti financiranja projekata uspostave zadovoljavajućeg sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, osuvremenjivanja sustava vodoopskrbne infrastrukture te korištenja obnovljivih izvora energije kroz EU fondove ○ Prepoznata važnost rješavanja problema gospodarenja otpadom prvenstveno u županijskim središtima ○ Bogata prirodna i raznolika kulturna baština ○ Velik udio iznimnog krajolika – prirodni, kulturni i turistički potencijal ○ Prekogranična i transnacionalna suradnja.	
SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – PRILIKE (KH)	**SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – PRILIKE (JH)**
• Povoljan geoprometni položaj Kontinentalne Hrvatske (osim Požeško-slavonske županije) i koridori X, Vb, Vc i VII • Dobra prometna povezanost s velikim središtima u širem okružju (osim Požeško-slavonske županije) • Plovnost rijeka • Prostorne pretpostavke za višenamjenski	• Geoprometni položaj - koridori Vc i Jadransko-jonski pravac • Veliki nenaseljeni i očuvan prostor • Planovi prometnih terminala • EU fondovi za integrirani promet – Master plan prometa • Potencijali iskoristivih obnovljivih izvora energije • Natura 2000

kanal Dunav-Sava • Pogodan smještaj za gospodarske djelatnosti uz koridore • Hidroenergetski potencijal za elektrane • Potencijali očuvanih prirodnih resursa (rezerve vode) te očuvane prirodne i kulturne baštine • Potencijal korištenja zapuštenog poljoprivrednog zemljišta za tradicijsku, ekstenzivnu i/ili ekološku poljoprivrednu proizvodnju koja čuva zdrav okoliš, biološku raznolikost i suzbija strane invazivne vrste • Velika površina pod NATURA-om 2000.	• Visoka pokrivenost zaštićenim područjima • Očuvani prirodni resursi • Izrada krajobrazne osnove za cijelu Hrvatsku za učinkovitije planiranje prostora i razvoja • Osigurana sredstva za projekt boljeg prepoznavanja rasprostranjenosti stanja i vrsta staništa pomoću karte • Privlačna obala i more za razvoj turizma • Veliki potencijal zaleđa za razvoj poljoprivrede i turizma • Pogodne klimatološke razlike unutar regije.

SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – PRIJETNJE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
○ Visoki troškovi i dugotrajnost postupka rješavanja imovinsko-pravnih odnosa te posljedično propadanje i urušavanje objekata, ugrožena tradicijska etno-baština i sl. ○ Usitnjenost posjeda stvara poteškoće u gospodarenju prostorom ○ Poteškoće u revitalizaciji napuštenih i nezavršenih objekata u državnom vlasništvu ○ Neujednačena kvaliteta cestovne i željezničke infrastrukture, zastarjela i nedostatna željeznička mreža i putnički vozni park ○ Smanjenje državnih sredstava za financiranje županijskih i lokalnih cesta ○ Neujednačena infrastruktura prostornih podataka ○ Nedovoljno sektorsko integriranje upravljanja prostorom ○ Nepostojanje kontinuiteta u regulativi vezanoj uz gospodarenje otpadom te nedosljednost u provedbi ili nepostojanje propisa o gospodarenju otpadom te spor, skup postupak dobivanja dozvola za gospodarenje otpadom ○ Elementarne nepogode (obilne padaline, klimatske nepogode), klimatska varijabilnost i klimatske promjene ○ Nezadovoljavajuće gospodarenje državnim šumama ○ Prevelika autonomija nacionalnih subjekata u gospodarenju prirodnim resursima (javna poduzeća ne slijede partnerski pristup i nisu otvoreni za dvosmjernu suradnju) ○ Prekogranična onečišćenja pograničnih područja (tlo i vode, more, a posebno zrak) ○ Neusklađenost sektorskih i nacionalnih politika i regionalnih zakona ○ Nezadovoljavajuća koordinacija u izgradnji velike infrastrukture ○ Slaba međusektorska i međuinstitucionalna suradnja na području očuvanja kulturne baštine i održivoga gospodarskog korištenja kulturnih dobara ○ Starenje stanovništva u ruralnim područjima ○ Minirana i minski sumnjiva područja.	
SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – PRIJETNJE (KH)	**SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – PRIJETNJE (JH)**
• Ukidanje važnih željezničkih linija • Brojnost klizišta • Neusklađenost politike gospodarenja vodama s europskim trendom davanja prostora rijekama i vraćanja riječnih staništa u izvorno stanje • Ograničavajući propisi za izgradnju	• Zapuštenost poljoprivrednog zemljišta (nastanak fosiliziranoga agrarnog pejzaža) • Poteškoće u utvrđivanju granice pomorskog dobra • Depopulacija stanovništva na otocima i Gorskom kotaru, u udaljenim područjima i selima

potrebne kritične infrastrukture za obranu od ugroza (posebice rješavanje imovinsko-pravnih odnosa za izgradnju nasipa) • Nekontrolirano i neprimjereno korištenje kulturne baštine uslijed vanjskih pritisaka • Napuštanje tradicijske poljoprivrede koja je u službi zaštite biološke raznolikosti, zdravog okoliša i proizvodnje zdrave hrane.	• Zapuštenost vodoopskrbnih sustava na otocima, cisterni za skupljanje kišnice, deficit vode, posebice tijekom ljetnih mjeseci • Odsječenost pojedinih otoka od vodoopskrbnih sustava i neulaganje u istraživanja resursa pitke vode • Neujednačena prometna povezanost s velikim središtima u okružju • Odsječenost Dubrovačko-neretvanske županije od hrvatskog i europskog teritorija • Nedostupnost širokopojasne mreže u ruralnim područjima i na otocima • Zaštita prirode prema NATURA-i 2000 u već izgrađenim područjima • Šumski požari i požari makije • Zagađenost mora • moguće posljedice po okoliš i prirodu ili devastaciju zaštićenih područja uslijed istraživanja ugljikovodika i eksploatacije mora • Zaslanjivanje i onečišćenje pesticidima poljoprivrednih površina • Masovni i neodrživi oblici turizma.

2.5. Analiza stanja razvoja gospodarstva sa SWOT analizom

Regionalni bruto domaći proizvod

Bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku Republike Hrvatske iznosio je u 2013. godini 77.465 kuna. Najveći dio BDP-a pritom se ostvaruje u Kontinentalnoj Hrvatskoj, čak 68,1 % (189,397 milijarda kuna), dok Jadranska Hrvatska sudjeluje s 31,9 % (88,645 milijardi kuna). Samo se u Gradu Zagrebu ostvaruje jedna trećina ukupnog BDP-a Republike Hrvatske (33,1 %) odnosno gotovo polovina (48,7 %) BDP-a Kontinentalne Hrvatske. S druge strane, čak je 53,1 % BDP-a Jadranske Hrvatske ostvareno u dvije županije: Primorsko-goranskoj (27,4 %) i Splitsko-dalmatinskoj županiji (25,7 %). S obzirom na ostvareni BDP po stanovniku, statističke regije znatno ne odstupaju od državnog prosjeka. BDP po stanovniku iznosio je 2013. godine za Kontinentalnu Hrvatsku 78.805 kuna (10.405 eura), što je 1,7 % iznad nacionalnog prosjeka. Jadranska Hrvatska imala je 74.751 kuna (9.870 eura) BDP-a po stanovniku, što je 3,5 % ispod nacionalnog prosjeka.

Slika 12. BDP po stanovniku NUTS 2 i NUTS 3, (Republika Hrvatska =100) 2013. godine

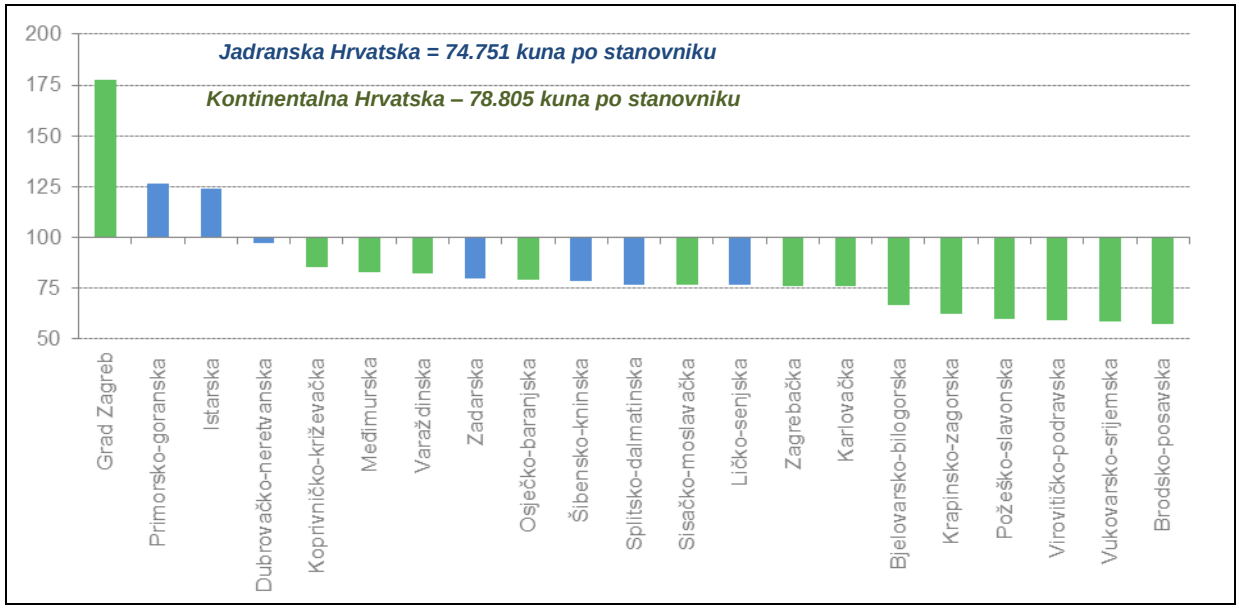

Izvor: DZS, obrada EIZ

Za razliku od statističkih regija, među županijama prisutne su značajnije razlike u vrijednosti BDP-a po stanovniku. Ispodprosječni BDP po stanovniku 2013. godine zabilježen je u čak osamnaest županija (slika 12.). Županije s najnižim BDP-om po stanovniku 2013. godine bile su Brodsko-posavska s 57,3 %, Vukovarsko-srijemska s 58,9 % i Virovitičko-podravska županija s 59,1 % nacionalnog prosjeka. Osim Grada Zagreba, koji je sa 137.321 kunu (18.132 eura) BDP-a po stanovniku bio za 77,3 % iznad nacionalnog prosjeka, iznadprosječni BDP po stanovniku ostvarile su još samo dvije županije: Primorsko-goranska (26,2 % iznad nacionalnog prosjeka) i Istarska (24,3 % iznad nacionalnog prosjeka). Iz opisanog se izvodi zaključak da razlikama u visini BDP-a županija najvećim dijelom pridonose ekstremne vrijednosti zabilježene u Gradu Zagrebu (vidi Prilog 1. – tablica 26.)

Gospodarska kriza negativno se odražava i na kretanje regionalnog bruto domaćeg proizvoda i na regionalne nejednakosti. Analizom kretanja bruto domaćeg proizvoda po stanovniku za Hrvatsku, NUTS 2 i NUTS 3 regije od 2001. do 2013. godine, uočavaju se dva razdoblja. Razdoblje od 2001. do 2008. godine obilježio je rast BDP-a po stanovniku na razini cjelokupnoga gospodarstva i NUTS 2 i NUTS 3 regija. BDP po stanovniku Jadranske Hrvatske pritom je rastao po prosječnoj nominalnoj godišnjoj stopi od 8,8 %, a Kontinentalne Hrvatske po stopi od 8,6 % (rast na državnoj razini bio je 8,6 %). Na razini županija najbrži nominalni rast bilježile su Ličko-senjska (10,3 %), Dubrovačko-neretvanska (10,2 %) te Zadarska i Šibensko-kninska županija (10,1 %). S druge strane, od početka gospodarske krize odnosno od sredine 2008. godine pa do 2013. godine, primjetne su oscilacije u kretanju BDP-a po stanovniku. BDP po stanovniku Jadranske Hrvatske se od 2008. do 2013. godine u prosjeku godišnje smanjivao za 1,0 %, Kontinentalne Hrvatske za 0,7 %, dok je BDP po stanovniku Hrvatske zabilježio prosječnu godišnju stopu pada od 0,8 %. Najbrži pad BDP-a po stanovniku ostvaren je u Ličko-senjskoj (2,6 % godišnje), Zadarskoj te Virovitičko-podravskoj županiji (2,5 %), dok samo Šibensko-kninska županija bilježi pozitivnu prosječnu godišnju stopu rasta BDP-a po stanovniku od 0,1 %.

Slika 13. BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, EU 28 = 100, 2001., 2008. i 2013. godine

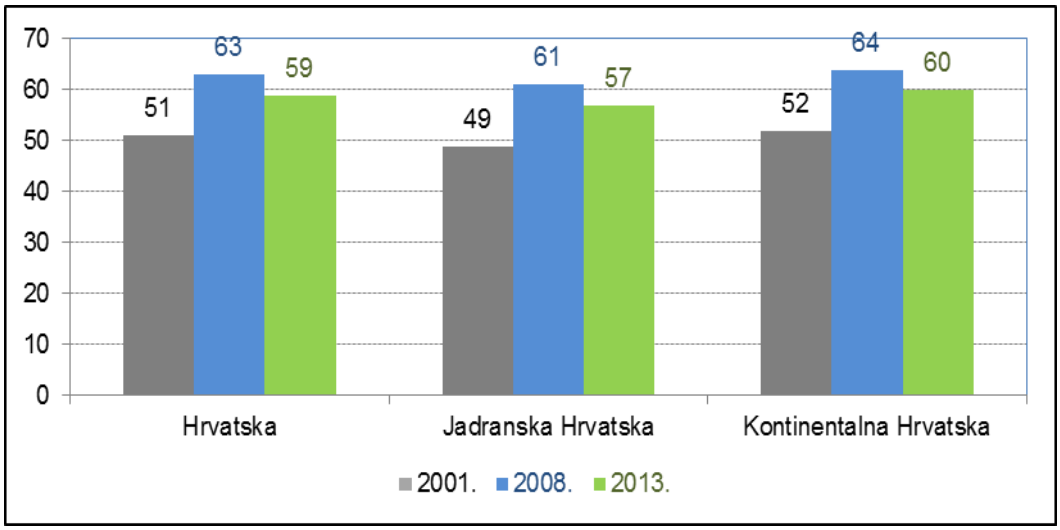

Izvor: Eurostat, obrada EIZ i MRRFEU, 2016.

U pogledu brzine konvergencije prema gospodarstvu EU-a, kao posljedica gospodarske krize, u razdoblju od 2008. do 2013. godine dolazi do povećanja jaza između BDP-a po stanovniku statističkih NUTS 2 regija i EU 28. BDP po stanovniku Jadranske Hrvatske je 2008. bio za 39 % niži od prosječnog BDP po stanovniku na razini EU 28, dok se 2013. godine ta razlika povećala na 43 % (slika 13.). Kontinentalna Hrvatska 2008. godine bilježi BDP po stanovniku na razini 64 % prosjeka EU, a 2013. pada na razinu od 60 % EU 28. U razdoblju od 2001. do 2008. godine zabilježena je konvergencija i cjelokupnoga hrvatskoga gospodarstva i NUTS 2 regija prema prosjeku EU 28.

Regionalne nejednakosti – odabrani pokazatelji

Osim prema BDP-u po stanovniku, velike razlike među županijama zabilježene su i prema drugim uobičajenim pokazateljima regionalnih razlika. Raspon vrijednosti odabranih pokazatelja na razini županija prikazan je u tablici 8., a detaljni podaci po županijama dani su u tablicama u Prilogu 1. Gustoća naseljenosti uvelike se razlikuje od županije do županije. Najveća gustoća naseljenosti prisutna je u Gradu Zagrebu, i to 8,0 puta veća nego u sljedećoj najgušće naseljenoj županiji – Međimurskoj, 16,6 puta veća od državnog prosjeka te čak 37 puta veća nego u najrjeđe naseljenoj, Ličko-senjskoj županiji (9,1 stanovnik po kilometru kvadratnom). Udio obrazovanog stanovništva u ukupnom stanovništvu u dobi od 16 do 65 godina pokazatelj je kvalitete ljudskog kapitala pojedine županije. U 2011. godini najvišu vrijednost tog pokazatelja bilježe Grad Zagreb (29,0 %) i Primorsko-goranska županija (20,1 %), dok je najniža vrijednost tog pokazatelja zabilježena u Virovitičko-podravskoj županiji (8,2 %).

Promotre li se razlike u visini neto-plaća, vidljivo je da su na županijskoj razini u 2013. godini najniže prosječne mjesečne neto-plaće isplaćene u Varaždinskoj županiji (4.429 kuna), dok najviše prosječne mjesečne neto-plaće ostvaruju zaposleni na području Grada Zagreba (6.437 kuna). Još su izraženije razlike u nezaposlenosti, tako da je u ožujku 2016. godine najviša stopa nezaposlenosti od 32,6 % zabilježena u Virovitičko-podravskoj županiji, a najniža stopa nezaposlenosti zabilježena je u Gradu Zagrebu (8,6 %) i Istarskoj županiji (8,9 %). Slično, prema podacima HZMO-a, na zaposleno stanovništvo otpada više od polovine stanovništva grada Zagreba (54,1 %) te 38 % stanovništva Istarske županije, dok u Vukovarsko-srijemskoj

županiji zaposleni čine tek 22,5 % od ukupnog stanovništva. Podaci se nalaze u tablicama 27.-32. i 36 u Prilogu 1.

Tablica 8. Županijske nejednakosti – odabrani pokazatelji

	Županije		Raspon	Državni prosjek	EU 28
	Najmanja vrijednost	Najveća vrijednost			
Gustoća naseljenosti (st/km^2), 2014.*	9,1	1.245,6	136,9	74,9	116,7
Udio visokoobrazovanog stanovništva u ukupnom stanovništvu, 2011.	8,2 %	29,0 %	1,4	16,4 %	23,7 %***
Stopa nezaposlenosti, ožujak 2016.**	8,6 %	32,6 %	3,8	17,4 %	9,6 %
Stopa zaposlenosti stanovništva, ožujak 2016.**	22,5 %	54,1 %	2,4	43,2 %	65,6 %
Neto-plaće u kunama, 2013.	4.429	6.437	1,5	5.507	n.u.
Indeks razvijenosti, 2013.	5,6	186,4	33,3	100	n.u.
Udio nezaposlenih mladih osoba (15 - 24) u ukupnom broju nezaposlenih osoba, ožujak 2016.	12,4 %	23,9 %	1,9	16,9 %	20,4 %
Stopa nezaposlenosti mladih, 2011.	28,3 %	53,3 %	1,9	39,3 %	20,3 %
Štedni depoziti kućanstva u eurima, mil. 2012.	132,8	5.383,3	40,3	885,34	n.u.

*Napomena: *Procjena na temelju broja stanovnika iz 2014. godine, **podatak se odnosi na udio u stanovništvu 15 - 64, ***podaci za EU 28 odnose se na 2015. godinu; n. u. – nije usporedivo.*
Izvor: DZS, HZMO, obrada EIZ, 2016., Filipić, 2016.b.

Razvrstavanje županija prema vrijednosti indeksa razvijenosti

Na temelju prvog Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske iz 2009. godine[51], Vlada Republike Hrvatske je 29. travnja 2010. godine donijela Uredbu o izračunu indeksa razvijenosti [52] . Indeks razvijenosti izračunava se i za županije i za jedinice lokalne samouprave, a koristi se radi njihova razvrstavanja u razvojne skupine i utvrđivanja potpomognutih područja. Vrijednost indeksa razvijenosti za svaku jedinicu lokalne i područne (regionalne) samouprave izračunava se kao ponderirani prosjek odstupanja standardiziranih vrijednosti pet pokazatelja od državnog prosjeka. Pokazatelji koji ulaze u izračun su: stopa nezaposlenosti (s ponderom od 30 % u izračunu indeksa), dohodak po stanovniku (s ponderom od 30 % u izračunu indeksa), proračunski prihodi jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku (s ponderom od 15 % u izračunu indeksa), opće kretanje stanovništva (s ponderom od 15 % u izračunu indeksa) te stopa obrazovanosti (s ponderom od 15 % u izračunu indeksa). Vrijednosti indeksa se objavljuju na Internet stranicama ministarstva nadležnog za regionalni razvoj, a do sada su objavljeni izračuni u 2010. i 2013. godini.

[51] Prvi Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09) stavljen je van snage donošenjem novog Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN147/13)
[52] Uredba indeksu razvijenosti (NN 63/10, 158/13)

Tablica 9. Razvrstavanje županija prema vrijednosti indeksa razvijenosti

Razvojna skupina	**Vrijednosti indeksa razvijenosti**
I. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75 % prosjeka Republike Hrvatske
II. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti između 75 % i 100 % prosjeka Republike Hrvatske
III. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti između 100 % i 125 % prosjeka Republike Hrvatske
IV. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti iznad 125 % prosjeka Republike Hrvatske

Tablica 10. Razvrstavanje gradova i općina prema vrijednosti indeksa razvijenosti

Razvojna skupina	**Vrijednosti indeksa razvijenosti**
I. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti manja od 50 % prosjeka Republike Hrvatske
II. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti između 50 % i 75 % prosjeka Republike Hrvatske
III. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti između 75 % i 100 % prosjeka Republike Hrvatske
IV. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti između 100 % i 125 % prosjeka Republike Hrvatske
V. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti iznad 125 % prosjeka Republike Hrvatske

Status potpomognutog područja stječu one JLP(R)S čija je vrijednost indeksa manja od 75 % od državnog prosjeka (županije iz I. skupine te gradovi i općine iz I. i II. skupine). Prema vrijednostima indeksa razvijenosti objavljenima 2013. godine, čak se 12 županija nalazi u prvoj skupini i stječe status potpomognutog područja. S druge strane, samo su tri županije u najrazvijenijoj skupini - Grad Zagreb, Primorsko-goranska i Istarska županija - s vrijednošću indeksa razvijenosti iznad 125 % od državnog prosjeka. Po tri županije nalaze se u III. i u II. razvojnoj skupini (Prilog 1. – tablica 32.). U skladu sa ZRRRH-om županije se prema vrijednosti indeksa razvijenosti svrstavaju u četiri, a jedinice lokalne samouprave razvrstavaju u pet razvojnih skupina.

Status potpomognutog područja stječu one JLP(R)S čija je vrijednost indeksa manja od 75 % od državnog prosjeka (županije iz I. skupine te gradovi i općine iz I. i II. skupine). Prema vrijednostima indeksa razvijenosti objavljenima 2013. godine, čak se 12 županija nalazi u prvoj skupini i stječe status potpomognutog područja. S druge strane, samo su tri županije u najrazvijenijoj skupini - Grad Zagreb, Primorsko-goranska i Istarska županija - s vrijednošću indeksa razvijenosti iznad 125 % od državnog prosjeka. Po tri županije nalaze se u III. i u II. razvojnoj skupini (Prilog 1. – tablica 32.). U skladu sa ZRRRH-om županije se prema vrijednosti indeksa razvijenosti svrstavaju u četiri, a jedinice lokalne samouprave razvrstavaju u pet razvojnih skupina.

Slika 14. Indeks razvijenosti županija, 2010. i 2013. godine

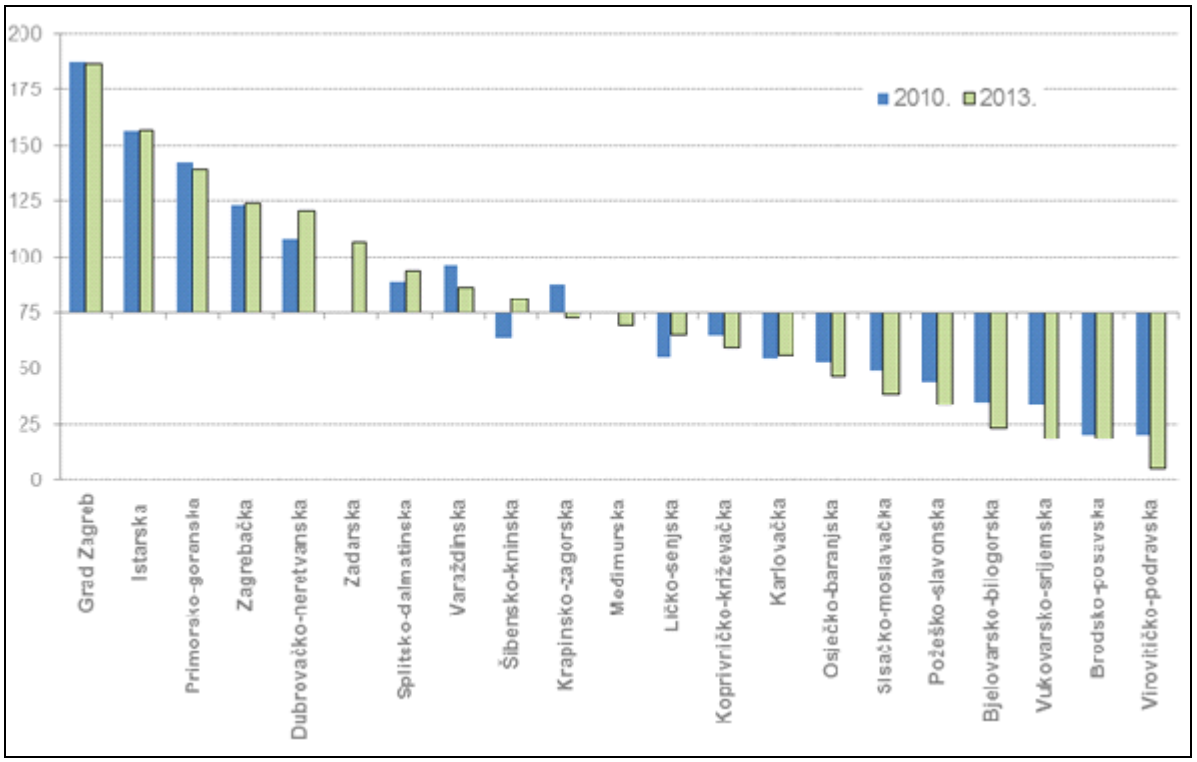

Izvor: MRRFEU, 2013.

Regionalni indeks konkurentnosti (RIK)

Analiza konkurentnosti županija (NUTS 3 regija) utemeljena je na nalazima istraživanja „Regionalni indeks konkurentnosti Republike Hrvatske 2013.“ (Nacionalno vijeće za konkurentnost, 2013.) provedenog u trogodišnjim razmacima: 2007., 2010. i 2013. godine[53].

Regionalni indeks konkurentnosti temelji se na definiciji konkurentnosti kojom se koristi Svjetski gospodarski forum: Konkurentnost je skup institucija, politika i faktora koji određuju razinu produktivnosti u nekoj zemlji i na definiciji Europske Unije prema kojoj je regionalna konkurentnost sposobnost kreiranja atraktivnog i održivog okruženja za poslovanje i življenje (RIK, str. 13.). Istraživanje se temelji na metodologiji Svjetskoga gospodarskog foruma (WEF) i Instituta za razvoj menadžmenta (IMD). Regionalna konkurentnost mjeri se s pomoću kvantitativnih (statistički podindeks) i kvalitativnih podataka (anketni podindeks) o poslovnom sektoru (poduzeća) i poslovnom okruženju. Statistički podindeks sastoji se od 8 stupova , a anketni od 9 stupova konkurentnosti.

[53] Od 2010. godine istraživanje provodi istraživački tim Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Instituta za međunarodne odnose (IRMO). Godine 2007. istraživanje je provodilo Nacionalno vijeće za konkurentnost u suradnji s UNDP-em.

Slika 15. Rangiranje županija prema konkurentnosti, 2013. godine

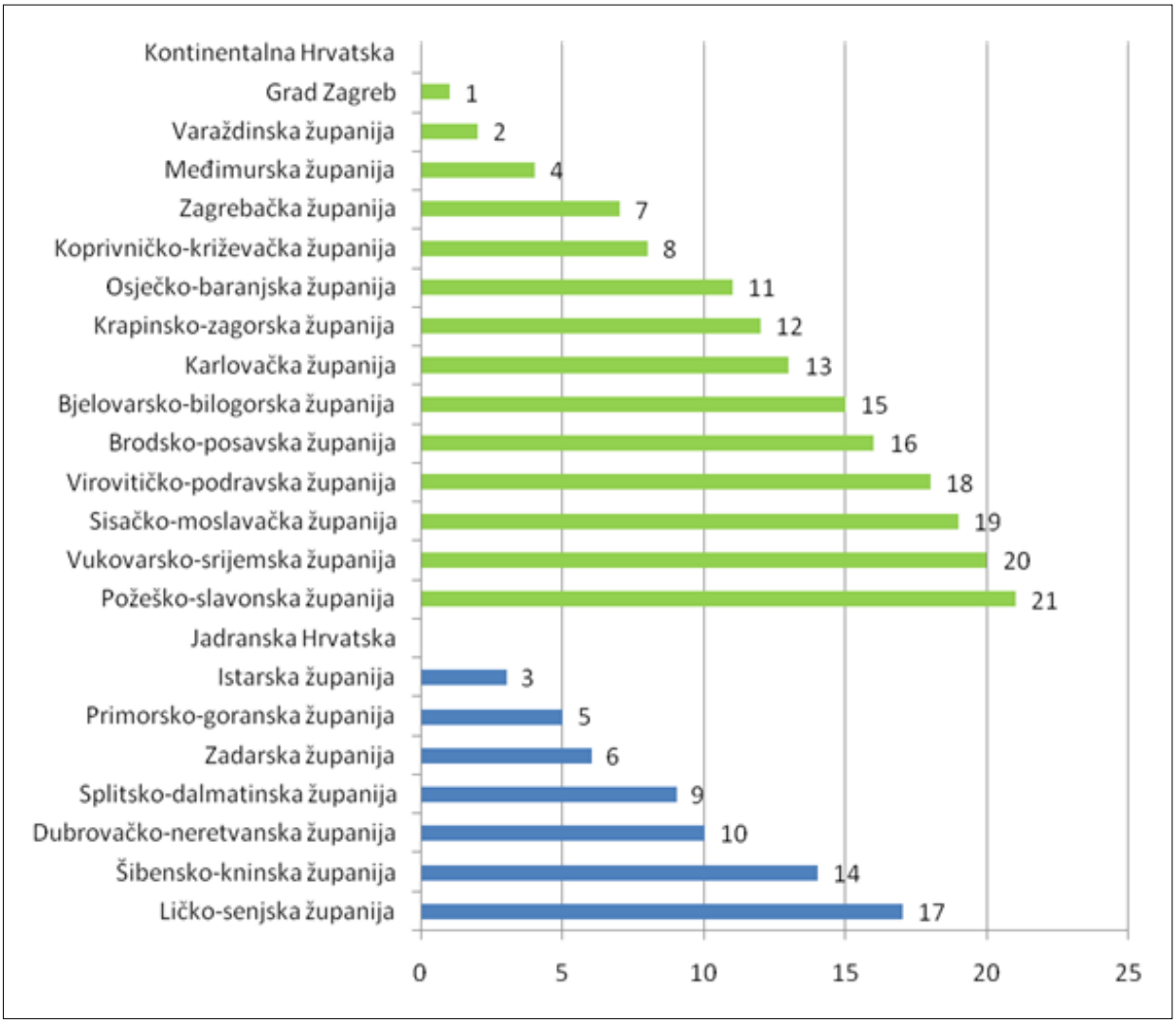

Izvor: Obrada EIZ, *Nacionalno vijeće za konkurentnost*, 2013.

Premda se kao najkonkurentnije županije ističu Grad Zagreb i Varaždinska županija, obje smještene u Kontinentalnoj Hrvatskoj, čak se devet županija ove NUTS 2 regije nalazi u donjem dijelu ljestvice konkurentnosti. Vrlo dobru konkurentsku poziciju zauzimaju i Istarska, Primorsko-goranska i Splitsko-dalmatinska županija. Poslovno okruženje u najkonkurentnijim županijama (Grad Zagreb, Varaždinska, Istarska, Međimurska i Primorsko-goranska) obilježava pozitivni migracijski saldo (osim Međimurske i Varaždinske županije), značajnija uloga poduzetničkih zona (osim Grada Zagreba), povoljnija obrazovna struktura stanovništva (osim Međimurske i Varaždinske županije). Najkonkurentnije županije obilježava i veća gustoća poslovnih dionika, veći broj zaposlenih po stanovniku, bolji odnos broja zaposlenih u malim i srednjim poduzećima i broja stanovnika te veći broj obrta po stanovniku. Nasuprot tome, poslovno okruženje u najmanje konkurentnim županijama (Požeško-slavonska, Vukovarsko-srijemska, Sisačko-moslavačka, Virovitičko-podravska i Ličko-senjska) obilježava značajno iseljavanje stanovništva, manji broj poduzetničkih zona (osim Virovitičko-podravske i Ličko-senjske županije) te nepovoljnija obrazovna struktura stanovništva. Usporedi li se konkurentnost županija u 2013. godini s konkurentnošću u 2010., može se uočiti jačanje konkurentnosti u Osječko-baranjskoj (s 14. na 11. mjesto), Krapinsko-zagorskoj (s 15. na 12 mjesto) i Zadarskoj županiji (s 9. na 6. mjesto). Istodobno, konkurentski su oslabile dvije županije: Bjelovarsko-bilogorska (s 11. na 15. mjesto) i Sisačko-moslavačka županija (s 16. na 19. mjesto).

Zanimljivo je uočiti da se rangiranje županija prema konkurentnosti poklapa s rangiranjem županija prema vrijednosti BDP-a po stanovniku i prema vrijednosti indeksa razvijenosti. Jednako tako, svih sedam najmanje konkurentnih županija ujedno su županije s najnižim indeksom razvijenosti, ispod 75 % prosjeka Republike Hrvatske.

Poduzetništvo kao vid konkurentnosti

Jedan od osnovnih pokazatelja konkurentnosti je i broj poduzeća koji upućuju na postojeći potencijal za provedbu poduzetničke aktivnosti. Prema podacima za 2016. godinu, u Hrvatskoj je u prosjeku aktivno 2,3 poduzeća po km^2. Pri tome u Kontinentalnoj Hrvatskoj po kilometru kvadratnom ima nešto više poduzeća, 2,6, dok Jadranska Hrvatska broji svega 2,0 poduzeća na kilometar kvadratni. Na županijskoj razini, Grad Zagreb odskače s čak 70 poduzeća po km^2, a najmanja gustoća poduzetništva zabilježena je u Ličko-senjskoj županiji s 0,2 poduzeća po km^2.

Slika 16. Gustoća poduzeća (broj poduzeća po stanovniku), NUTS 2 i NUTS 3 regije, 2016. godine

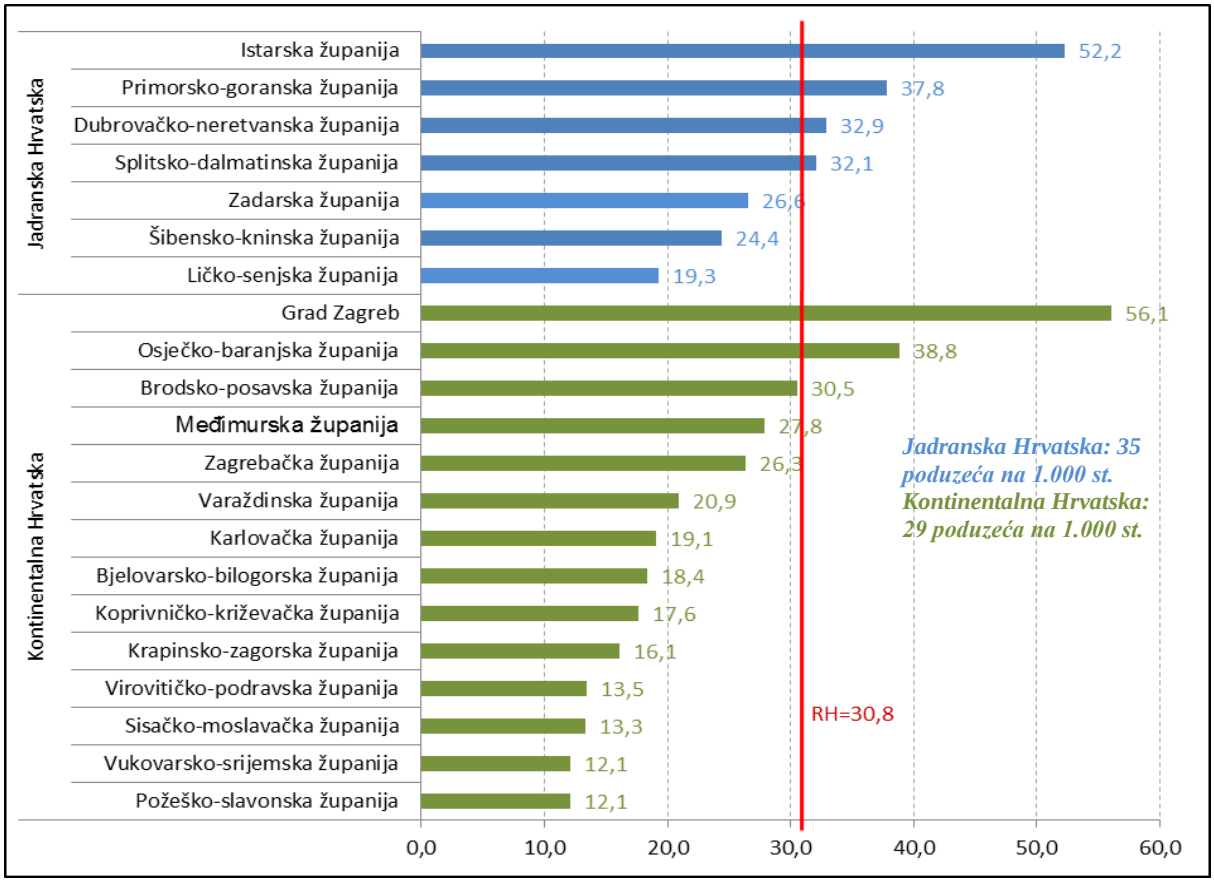

Izvor: Obrada prema podacima Poslovne Hrvatske

Gledano u odnosu na broj stanovnika, najveći broj poduzeća na 1.000 stanovnika u 2016. godini bilježe Grad Zagrebu, 56,1 poduzeće (82 % iznad državnog prosjeka) i Istarska županija (52,2 poduzeća na 1.000 stanovnika), dok najmanje, 12,1 poduzeća na 1.000 stanovnika imaju Vukovarsko-srijemska i Požeško-slavonska županija. Jadranska Hrvatska se prema vrijednosti tog pokazatelja nalazi iznad državnog prosjeka (34,7 poduzeća na 1.000 stanovnika). Visoke vrijednosti bilježe Istarska, Primorsko-goranska, Dubrovačko-neretvanska i Splitsko-dalmatinska županija. S druge strane, Kontinentalna Hrvatska se s 29 poduzeća na 1.000 stanovnika nalazi ispod državnog prosjeka, što je posljedica ispodprosječnih vrijednosti pokazatelja u svim županijama ove NUTS regije (s iznimkom

Grada Zagreba koji ima 56,1 poduzeća na km2). Rezultati su prikazani na slici 16., a detaljni podaci o broju poduzeća na 1.000 stanovnika po županijama dani su u Prilogu 1. - tablici 33.

Kretanje broja poduzetnika tijekom prvih pet mjeseci 2016. godine

Prema podacima tvrtke Bisnode, u razdoblju od siječnja do svibnja 2016. u Hrvatskoj je osnovano 6.221 novih poslovnih subjekata, pri čemu nešto više od polovine, 55,6 %, čine jednostavna trgovačka društva („tvrtke za 10 kuna"). Istodobno, ugašeno je 3.513 poslovnih subjekata, što znači da se na jedno ugašeno poduzeće otvaralo 1,77 novih. Gledano na razini županija, prednjači Grad Zagreb s 1.953 novoosnovana poslovna subjekta, iza kojeg slijede Splitsko-dalmatinska županija s 646 te Šibensko-kninska s 151 novoosnovanim poslovnim subjektom. Zahvaljujući izrazito niskom broju ugašenih subjekata (18 ugašenih subjekata), Šibensko-kninska županija bilježi i najpovoljniji omjer ugašenih i osnovanih poduzeća. U prvih pet mjeseci 2016. na svaki se ugašeni poslovnih subjekt otvaralo čak osam novih subjekata. Povoljan omjer bilježi i Splitsko-dalmatinska županija u kojoj se na jedan ugašeni poslovni subjekt otvaralo 2,51 novih.

Poduzetnička infrastruktura

Poduzetničku infrastrukturu čine poduzetničke zone[54] i poduzetničke potporne institucije[55]. Prema podacima iz Jedinstvenog registra poduzetničke infrastrukture u Republici Hrvatskoj sa stanjem 21. lipnja 2016. godine bilo je ukupno 118 poduzetničkih zona. Usporedi li se Kontinentalnu i Jadransku Hrvatsku, uočava se da je u županijama Kontinentalne Hrvatske više poduzetničkih zona, i to njih 86 u odnosu na 32 u Jadranskoj Hrvatskoj. Među županijama znatne su razlike u broju poduzetničkih zona. U Gradu Zagrebu i Zadarskoj županiji ne nalazi se niti jedna poduzetnička zona. S druge strane, u Međimurskoj ih je županiji deset, a u Sisačko-moslavačkoj, Karlovačkoj, Koprivničko-križevačkoj i Splitsko-dalmatinskoj po devet. Od ukupno 105 poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj, 76 ih se nalazi u Kontinentalnoj Hrvatskoj. Najveća koncentracija poduzetničkih potpornih institucija je u Gradu Zagrebu, gdje ih se nalazi 15. U Krapinsko-zagorskoj županiji postoji samo jedna poduzetnička potporna institucija, dok u Splitsko-dalmatinskoj ne djeluje niti jedna (vidi Prilog 1. – tablica 34.).

Okvir 3: Sažetak osnovne analize razvoja gospodarstva

- Izrazite su međužupanijske nejednakosti s obzirom na vrijednosti osnovnih pokazatelja društvenog i gospodarskog razvoja (obrazovna struktura stanovništva, nezaposlenost, zaposlenost, plaće, indeks razvijenosti, konkurentnost, razvijenost poduzetništva, devizna štednja kućanstava); najpovoljnije vrijednosti pokazatelja društvenog i gospodarskog razvoja bilježe Grad Zagreb, Primorsko-goranska i Istarska županija, dok najnepovoljnije vrijednosti pokazatelja društvenog i gospodarskog razvoja najčešće bilježe Vukovarsko-srijemska, Virovitičko-podravska i Brodsko-posavska županija.
- S obzirom na vrijednosti osnovnih pokazatelja demografskog, društvenog i gospodarskog razvoja (gustoća stanovništva, obrazovna struktura stanovništva, nezaposlenost, zaposlenost), Hrvatska značajno zaostaje za prosjekom EU 28.

[54] Poduzetničke zone su infrastrukturno opremljena područja definirana prostornim planovima, namijenjena obavljanju određenih vrsta poduzetničkih aktivnosti.

[55] Poduzetničke potporne institucije su gospodarski subjekti usmjereni na stvaranje kvalitetnoga poduzetničkog okruženja koje provode programe usmjerene na razvoj poduzetništva. U njih se ubrajaju razvojne agencije, poduzetnički centri, poslovni inkubatori, poduzetnički akceleratori, poslovni parkovi, znanstveno-tehnološki parkovi i centri kompetencije.

- Rangiranje županija prema konkurentnosti poklapa se s rangiranjem županija prema vrijednosti BDP-a po stanovniku i vrijednosti indeksa razvijenosti; svih sedam najmanje konkurentnih županija ujedno su županije s najnižim indeksom razvijenosti (ispod 75 % prosjeka Republike Hrvatske).
- Poslovno okruženje u najkonkurentnijim županijama (Grad Zagreb, Varaždinska, Istarska, Međimurska i Primorsko-goranska) obilježava pozitivni migracijski saldo, značajnija uloga poduzetničkih zona (osim Grada Zagreba) te povoljnija obrazovna struktura stanovništva.
- Dodatno, utvrđena je negativna veza između konkurentnosti županija te iseljavanja stanovništva, manjeg broja poduzetničkih zona (Požeško-slavonska, Vukovarsko-srijemska, Sisačko-moslavačka, Virovitičko-podravska i Ličko-senjska).
- Poduzetnička je aktivnost nešto izraženija u županijama Jadranske Hrvatske, koja bilježi iznadprosječan broj poduzeća na 1.000 stanovnika (35 prema državnom prosjeku od 31 poduzeća na 1.000 stanovnika).
- Poduzetnička je infrastruktura razvijenija u županijama Kontinentalne Hrvatske u kojima ima više poduzetničkih zona u odnosu na Jadransku Hrvatsku.

SWOT analiza razvoja gospodarstva

SWOT GOSPODARSTVO – SNAGE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
○ Tradicijske poljoprivredne prakse koje čuvaju biološku raznolikosti i osiguravaju proizvodnju zdrave i ekološki prihvatljive hrane ○ Lokalne i županijske poticajne mjere.	
SWOT GOSPODARSTVO – SNAGE (KH)	**SWOT GOSPODARSTVO – SNAGE (JH)**
• Tradicija industrije, obrtništva i poduzetništva • Operativni proizvodni kapaciteti u prerađivačkoj industriji, osobito u proizvodnji hrane i pića, tekstila i odjeće, metala i proizvoda od metala, proizvodnji strojeva i uređaja, proizvodnji kože i proizvoda od kože i preradi drva i proizvoda od drva • Izvozna orijentacija i konkurentnost dijela prerađivačke industrije • Razmjerno razvijen IT sektor i postojanje obrazovanih kadrova u IT • Razmjerno razvijeni kontinentalni turizam, osobito zdravstveni turizam (toplice) • Rastući broj malih poljoprivrednih gospodarstava • Visoka koncentracija kvalitetnih visokoškolskih ustanova i učilišta za obrazovanje odraslih • Podrška obrtničkih komora u provedbi programa strukovnog obrazovanja • Razmjerno obrazovana i motivirana radna snaga • Dobra cestovna povezanost (osim Bjelovarsko-bilogorske i Požeško-slavonske županije)	• Tradicija turizma koji se temelji na prirodnim ljepotama te destinacijskog i zdravstvenog turizma • Kulturni turizam u povijesnim obalnim i priobalnim gradovima • Velik broj i prepoznata kvaliteta autohtonih prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda te vina • Tradicija ribarstva i novije djelatnosti marikulture s izvoznom perspektivom • Tradicija obrtništva i industrije (brodogradnja, prerada metala) • Tradicija pomorstva i brodarstva • Obrazovna infrastruktura – srednjoškolske i visokoobrazovne ustanove • Određen broj razvijenih poslovnih zona doprinosi lokalnom i regionalnom razvoju.

• Razvijena poslovna infrastruktura (primjer: Panonski drvni centar kompetencija u Virovitičko-podravskoj županiji, Tehnološki park u Varaždinu, Poduzetnički inkubator BIOS u Osijeku, brojne poduzetničke zone) i dostupnost potpornih institucija uključujući mrežu županijskih gospodarskih i obrtničkih komora te razvojne agencije • Lokalna i regionalna vlast prepoznaje važnost povoljne poduzetničke klime i potiče ju (županije sjeverozapadne Hrvatske) • Otvorenost stranim ulaganjima.	

SWOT GOSPODARSTVO – SLABOSTI (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
○ Nedovoljno upravljanje razvojem turizma i izrazita sezonalnost turizma ○ Nepovezanost poljoprivrede i turizma te drugih gospodarskih subjekata ○ Nedovoljno iskorištavanje energije voda i ostalih obnovljivih izvora energije vodi u ovisnost o fosilnim gorivima ○ Slaba povezanost znanosti i gospodarstva ○ Nespecijalizirane i neprimjereno infrastrukturno opremljene poduzetničke zone ○ Učestala pojava „rada na crno“ zbog neučinkovite primjene zakonodavstva.	
SWOT GOSPODARSTVO – SLABOSTI (KH)	**SWOT GOSPODARSTVO – SLABOSTI (JH)**
• Nisko profitabilno gospodarstvo i niska primanja zaposlenih u prerađivačkoj industriji (tekstil, koža, drvo) • Nedovoljno iskorišteni turistički potencijali, manjak kvalitetnih turističkih programa i proizvoda od šireg regionalnog značenja • Nedovoljna umreženost i klasterizacija poslovnih subjekata, posebno u sektorima poljoprivrede i u području zaštite prirode i turizma • Nekonkurentnost poljoprivredne proizvodnje i poteškoće u zadovoljavanju potreba tržišta • Propadanje poljoprivrednog zemljišta zbog zapuštenosti uzrokovanom depopulacijom i starenjem stanovništva te nepopularnost poljoprivrede kao zanimanja među mladima • Nedovoljna potpora malim tradicijskim poljoprivrednicima, čuvarima biološke raznolikosti, okoliša, tradicije te proizvođačima hrane s dodatnom ekološkom i zdravstvenom vrijednošću; nedostatak brendiranja tradicijskih	• Nedovoljno domaćih proizvoda u ukupnoj turističkoj ponudi • Orijentiranost nabave velikih turističkih subjekata na uvoz zbog nedostatne ponude prehrambenih proizvoda • Visok udio turizma u BDP-u čini gospodarstvo osjetljivim na vanjske poremećaje • Forsiranje razvoja turističkih kapaciteta temeljenih samo na (nepovratnom) trošenju prostora bez vizije konačnih kapaciteta povezanih s drugim razvojnim ograničenjima i razvojem države • Dominantna usmjerenost gospodarstva na razvoj turizma uz zanemarivanje drugih djelatnosti • Nedovoljno korištenje kulturno-povijesne baštine u turističke svrhe • Nekonkurentno gospodarstvo – poduzetništvo iz nužde, a ne iz prilike • Nedostatak inovativnih proizvoda • Zastarjele tehnologije u prerađivačkoj industriji • Male površine poljoprivrednog zemljišta • Nedovoljna iskorištenost poljoprivrednog

poljoprivrednih proizvoda s dodanom ekološkom vrijednosti • Neiskorištenost lovnog potencijala (Karlovačka županija) • Povećavanje udjela staračkih domaćinstava, što otežava razvoj poljoprivrede • Orijentacija dijela poduzetnika isključivo na domaće tržište, ne i na izvoz • Niska akumulativnost lokalnih poduzetnika • Nestajanje obrta i malih i srednjih poduzetnika • Poduzetnici i poljoprivrednici nedovoljno koriste poticajne mjere zbog administrativne zahtjevnosti i uvjeta dodjele • Razvojni dionici su nedovoljno educirani o čuvanju biološke raznolikosti, prirodne baštine i okoliša • Područja su neravnomjerno razvijena zbog koncentracije poslovnih subjekata i gospodarskih aktivnosti u većim gradovima • Poduzetnici i radnici nisu dovoljno osvijestili koristi daljnjeg obrazovanja, usavršavanja i osobnog razvoja • Slaba suradnja gospodarstva i gospodarskih asocijacija i sustava obrazovanja u školovanju za zanimanja u kojima nedostaje radne snage • Otpor djelatnika škola prema novinama koje bi školske programe prilagodile potrebama tržišta rada • Slaba mobilnost radnika i stanovništva otežava popunjavanje stručnih radnih mjesta u udaljenijim naseljima i ruralnim krajevima države • Nedovoljna povezanost znanosti i gospodarstva - poslovni sektor nedovoljno ulaže u istraživanje i razvoj; niska razina znanja o upravljanju i korištenju intelektualnog i industrijskog vlasništva • Velik broj nefunkcionalnih, nedovoljno komunalno opremljenih i nedovoljno specijaliziranih poduzetničkih zona • Nedostatak odgovarajućih ljudskih kapaciteta na lokalnoj razini za kvalitetnije upravljanje poslovnim zonama; nedostatak stručnjaka za podršku poduzetnicima • Parcele u poslovnim zonama premalene za	zemljišta • Iznadprosječna starost stanovništva (opadanje radno-aktivnog stanovništva) • Nedostatak visokoškolskog obrazovanja u STEM područjima • Nedostatak interesa za obrtničko obrazovanje i deficitarna zanimanja općenito • Premala ulaganja u istraživanje i razvoj • Neujednačena prometna povezanost • Nedostatak intermodalnog prijevoza • Nedostatak energetske infrastrukture za obnovljive izvore energije • Nepostojanje prerađivačkih i skladišnih kapaciteta za poljoprivredu i ribarstvo • Nedostatak ribarskih luka • Nedovoljno razvijene poduzetničke potporne institucije • Nedovoljno korištenje državnih poticajnih mjera • Neprilagođeni kriteriji za poticajne mjere – mikro i mali poduzetnici često ih ne mogu zadovoljiti.

potrebe većih investitora (Karlovačka županija) • Nedostatak specifičnih znanja za pružanje kvalitetnih usluga u gospodarskim potpornim institucijama (npr. nedostaje znanje o upravljanju projektnim ciklusom) • Uz postojeće uspješne gospodarske potporne institucije nema dovoljno tehnoloških parkova, inkubatora i klasterski usmjerenih centara kompetencije; nedostaju potporne institucije kojima bi glavna djelatnost bila poticanje poljoprivredne proizvodnje i domaće trgovine poljoprivrednim proizvodima (npr. veletržnice i burze poljoprivrednih proizvoda) • Nedovoljno razvijena sposobnost privlačenja stranih ulagača na lokalnoj i regionalnoj razini • Nekorištenje dijela poticajnih sredstava za poduzetnike • Neučinkovita borba protiv sive ekonomije koja je osobito prisutna u uslužnim djelatnostima.	

SWOT GOSPODARSTVO – PRILIKE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
○ Mogućnost proizvodnje energije iz obnovljivih izvora (sunce, vjetar, hidropotencijal, biomasa) ○ Resursi za energetsku tranziciju / dekarbonizaciju gospodarstva ○ Državne potpore razvoju zelene ekonomije, kružnog gospodarstva i održive ekološke proizvodnje ○ Prednosti geostrateškog i prometnog položaja ○ Revitalizacija neiskorištene vojne infrastrukture i industrijskih objekata ○ Slobodan pristup velikom tržištu Europske unije ○ Dostupnost ESI fondova i sredstava programa Europske unije.	
SWOT GOSPODARSTVO – PRILIKE (KH)	**SWOT GOSPODARSTVO – PRILIKE (JH)**
• Neiskorišteni poljoprivredni potencijali • Prilika za razvoj poljoprivrede (melioracije) nakon razvoja sustava navodnjavanja i odvodnje • Širenje poduzetničkih potpornih institucija u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji • Bogata prirodna baština pogodna za daljnji razvoj lovnog, zdravstvenog, gastro i cikloturizma • Bogata kulturno-povijesna baština pogodna za daljnji razvoj kulturnog turizma • Dobra sirovinska osnova za daljnji razvoj	• Potencijali ruralnih područja za proizvodnju proizvoda visoke dodane vrijednosti (vino, med, masline itd.) • Mogućnost korištenja mineralnih sirovina (kamen i arhitektonsko-građevni kamen) s izuzetkom područja ograničenja po posebnom zakonu (ZPU) • Prilike za održivi razvitak koji se temelji na očuvanom okolišu • Turistička potražnja za poljoprivrednim proizvodima u ruralnim područjima • Potencijal teritorijalnog brendiranja (npr. prehrambeno-poljoprivredni proizvodi),

drvno-prerađivačke industrije (Slavonski hrast) • Razvoj potaknut povezivanjem gospodarskih subjekata u klastere i proizvođačke organizacije • Iskoristivi obnovljivi izvori energije (geotermalni izvori u Karlovačkoj županiji, hidropotencijal rijeke Drave, drvna biomasa i dr.) • Za brendiranje pogodni proizvodi tradicijske poljoprivrede u Hrvatskoj koji doprinose razvoju biološke raznolikosti • Postojanje obnovljivih izvora energije s potencijalom ekonomskog iskorištavanja u proizvodnji toplinske i električne energije (npr. geotermalni, drvna biomasa) • Sačuvano, nezagađeno, kvalitetno poljoprivredno zemljište pogodno za ekološku poljoprivredu te voćarstvo, povrtlarstvo i vinogradarstvo • Dosljedna provedba Strategije razvoja obrazovanja, znanosti i tehnologije (učenje na radnom mjestu, centri kompetencija, regionalni kooperacijski odbori) • Daljnji razvoj prometne infrastrukture, željezničke infrastrukture i uređenje plovnosti rijeke Save (razmatraju se alternative sukladno potencijalnim potrebama prijevoza robe i ljudi) • Mogućnost stavljanja u funkciju zračne luke u Varaždinu za poslovne i turističke svrhe • Intenzivnije korištenje postojeće poslovne infrastrukture • Trend povratka proizvodnje iz Kine • Trend implementacija europskih politika i legislative koji podržavaju razvoj mikropoduzetništva te malog i srednjeg poduzetništva, obiteljskog poduzetništva i samozapošljavanja inovativnih MSP-a • Postojeće državne poticajne mjere financiranja poduzetnika • Mogućnost primjene alternativnih načina rješavanja sporova korištenjem postojećih kapaciteta pri asocijacijama poduzetnika.	brendiranja destinacije i brendiranja Hrvatske na globalnoj razini • Mogućnost produljenja turističke sezone selektivnim oblicima turizma • Potencijal korištenja bogate i raznolike kulturno-povijesne i prirodne baštine u turizmu • Mogućnost daljnjeg razvoja zdravstvenog i socijalnog turizma • Raspoloživost sredstava za financiranje razvoja cjeloživotnog obrazovanja iz Europskoga socijalnog fonda • Prilike za ulaganja u istraživanje i razvoj kroz bolju suradnju znanosti, gospodarstva i javnog sektora • Dodatna mogućnost razvoja putem ulaganja u IT infrastrukturu (razvoj širokopojasnog pristupa internetu) • Razmjerno povoljan geostrateški i prometni položaj (paneuropski koridor Vc, Jadransko-jonska autocesta / Plavi koridor) • Dostupnost državnih poticajnih mjera • Potencijal jačeg korištenja poticajnih mjera uz uvjet njihova usklađivanja i nadopunjavanja te prenošenje nadležnosti za dio provedbe mjera na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave • Funkcionalna i fiskalna decentralizacija.

SWOT GOSPODARSTVO – PRIJETNJE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)
o Odljev mladoga, visokoobrazovanog stanovništva u veće urbane sredine (Grad Zagreb) i inozemstvo o Neriješeni imovinsko-pravni odnosi i njihovo složeno i dugotrajno rješavanje; poseban

problem imovinsko-pravnih odnosa s državom u slučaju napuštenih vojnih i industrijskih kompleksa
- Usitnjenost posjeda
- Nekoherentnost javnih politika i njihovo donošenje bez zadovoljavajućih priprema i analiza kao i naknadnih evaluacija njihovih učinaka te bez dovoljnog uključivanja ključnih dionika
- Nedovoljna koordinacija tijela državne i lokalne te regionalne vlasti stvara prepreku ulaganjima
- Neplaćanja i kašnjenje u plaćanjima te nedjelotvornost institucija u sprečavanju i kažnjavanju neplaćanja
- Izostanak sustavne i kvalitetne horizontalne i vertikalne komunikacije među tijelima državne i lokalne te područne (regionalne) samouprave kao i s partnerskim institucijama
- Prevelika reguliranost, preklapanje nadležnosti institucija, česte promjene i složenost zakonodavnog okvira, dugotrajnost sudskih sporova
- Niska razina stranih izravnih ulaganja zbog birokratiziranosti poslovanja
- Poteškoće u provedbi poticajnih mjera zbog nedovoljnoga administrativnog kapaciteta na nacionalnoj razini
- Nepostojanje strategije povezivanja turizma i poljoprivrede na nacionalnoj razini.

SWOT GOSPODARSTVO – PRIJETNJE (KH)	**SWOT GOSPODARSTVO – PRIJETNJE (JH)**
• Začarani krug kontinuiranog pada gospodarske aktivnosti i pada udjela radno-aktivnog stanovništva; posljedični odljev radne snage uslijed nedostatka radnih mjesta • Stavljanje kulturne baštine u gospodarsku funkciju iziskuje veća financijska sredstva s obzirom na zakonski propisane mjere zaštite i očuvanja • Nepostojanje strategije povezivanja turizma, zaštite prirode i tradicijske poljoprivrede na nacionalnoj razini • Visoka stopa nezaposlenosti s nepovoljnom strukturom nezaposlenih • Neučinkovit sustav poticaja suradnje znanosti i gospodarstva • Neusklađenost obrazovne strukture s potrebama gospodarstva – višak osoba sa završenim obrazovanjem društveno-humanističkog područja, manjak radnika tehničke struke - nefleksibilnost sustava obrazovanja i dugotrajni postupci odobravanja novih obrazovnih programa • Izostanak sustavnog povezivanja i suradnje svih poduzetničkih potpornih institucija te neuvrštavanje HOK-a i HGK-a u poduzetničke potporne institucije (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture[56])	• Konflikt gospodarskih djelatnosti kao što je turizam i održivo korištenje prostornih resursa • Nemogućnost razvoja gospodarstva na minski sumnjivim područjima • Sustav obrazovanja ne odgovara potrebama tržišta rada • Nepostojanje instrumenata koji bi poticali aktiviranje imovine • Nedovoljan stupanj fiskalne i funkcionalne decentralizacije i prenaglašena uloga središnje države • Nemogućnost upravljanja resursima zbog centralizacije (šume, vode, državno poljoprivredno zemljište) • Složenost propisa koji reguliraju poslovanje poduzetnika i česte promjene poreznih propisa i visoko porezno opterećenje.

[56] Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture (NN 93/13, 114/13 i 41/14)

• Nespremnost poduzetnika na pojačanu izloženost konkurenciji iz svih zemalja EU-a nakon pristupanja Republike Hrvatske EU. • Konkurencija susjednih država u privlačenju stranih ulaganja • Otpori reformama u sustavu javne uprave i pravosuđa • Loše funkcioniranje javnih službi na svim razinama, zbog izostanka edukacije na različitim razinama javne uprave i pravosudnih dužnosnika • Česte promjene stručnih osoba u tijelima državne uprave, izostanak kriterija za ocjenu učinkovitosti i motivaciju zaposlenih • Nepostojanje jedinstvene metodologije za projekte za koje natječaje raspisuju različita ministarstva • Nepovoljna podjela Republike Hrvatske na dvije NUTS 2 statističke regije - Grad Zagreb je daleko razvijeniji od ostatka Kontinentalne Hrvatske te povećava prosječnu razvijenost cijele te NUTS 2 regije, što može nepovoljno utjecati na korisnike onih poticajnih mjera koje uzimaju u obzir stupanj razvijenosti • Veličina javnog sektora i velik broj jedinica lokalne samouprave predstavlja prijetnju u smislu rastućih izdataka gospodarstvenika za funkcioniranje države • Administrativne prepreke poslovanju poduzetnika; nesustavan i nejednak pristup institucija različitim gospodarskim subjektima (ovo je osobito problem kod obrta i OPG-ova) • Prekomjerno porezno opterećenje i otežan pristup financiranju poduzetnika te neprimjereni poticaji za poljoprivrednu proizvodnju • Neučinkovit sustav fiskalnog izravnanja za JLP(R)S • Neprimjerena raspodjela poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu • Neučinkovita savjetodavna potpora i zaštita interesa malih poljoprivrednika.	

2.6. Analiza stanja sustava regionalnog upravljanja sa SWOT analizom

Sustav javne uprave u Republici Hrvatskoj

Na slici 17. predstavljena je shema javne uprave u Hrvatskoj na kojoj su prikazane tri razine javnog upravljanja – središnja, regionalna i lokalna. Horizontalno su prikazane tri skupine institucija – državna uprava, lokalna i područna (regionalna) samouprava i pravne osobe s javnim ovlastima koje provode javne politike, programe i aktivnosti po prostornoj vertikali.

Slika 17. Javna uprava u Republici Hrvatskoj[57]

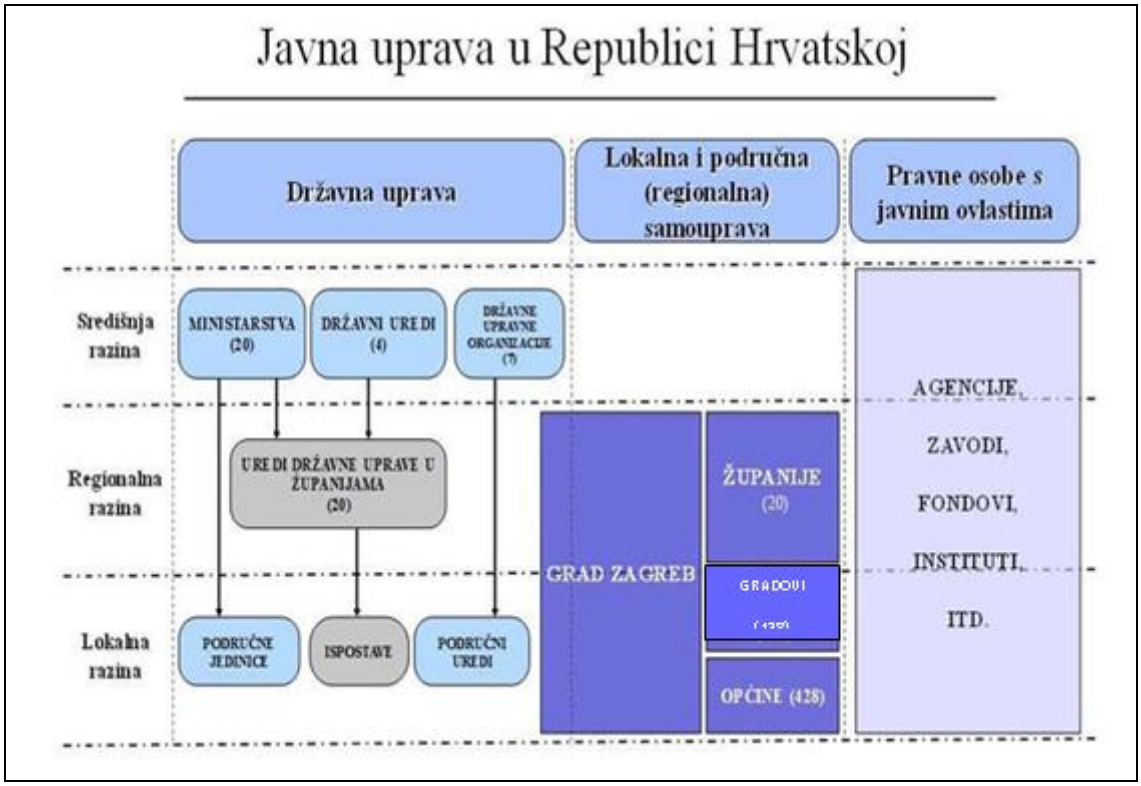

Izvor: Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020. godine, Ministarstvo uprave (NN 70/15).

Iz slike 17. razvidno je da mnoštvo institucija djeluje unutar svake skupine institucija i provodi aktivnosti na nekom određenom području Republike Hrvatske. Kao što je bilo uvodno prezentirano, područja se različito određuju, tako da osim administrativno-teritorijalnog ustroja i političkih institucija, djeluje mnoštvo institucija kroz dekoncentrirane urede različitoga prostornog obuhvata (školstvo, sudstvo, unutarnji poslovi i sl.) i različito definiranih prostornih cjelina, na primjer određeno prirodnim resursom za koji je tijelo ili pravna osoba zadužena (vode, šume, struja i sl.).

Kompleksnost sustava javne uprave Republike Hrvatske proizlazi iz niza nedorečenosti propisa u provedbenim dijelovima za različite javne politike, nejasnoće vezane uz nadležnosti za pojedina pitanja i nedovršen proces političke, funkcionalne i fiskalne decentralizacije. Uz problematiku javne uprave vežu se problemi horizontalne koordinacije među resorima na nacionalnoj razini, nedefinirane nadležnosti po vertikali državne uprave uključujući dekoncentrirana tijela na nižim razinama uprave, lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravne osobe s javnim ovlastima s vlastitim sustavima regionalne organizacije poslovanja.

[57] Broj gradova povećan je sa 127 na 128, jer je Popovača stekla status grada 2013. godine.

Problemi javne uprave s kojima se Republika Hrvatska nosi godinama prepoznata su i u Izvješću Europske komisije za Hrvatsku 2016. godine gdje je istaknuto nekoliko problema koji se izravno odnose na upravljanje lokalnim i regionalnim razvojem u Hrvatskoj:

- investicijski su planovi poduzeća u državnom vlasništvu za 2015. sveukupno bili znatno skromniji nego protekle dvije godine. Ti podaci upućuju na nedostatke u strateškom planiranju ulaganja u nekim poduzećima u državnom vlasništvu. Među preprekama ulaganjima poduzeća u državnom vlasništvu koje je utvrdio Centar za praćenje poslovanja energetskog sektora i investicije (CEI) jesu rješavanje pitanja vlasništva, dugački postupci eksproprijacije imovine, neusklađenost katastra, zemljišnih knjiga i stvarne situacije, različita administrativna obrada istih pitanja u različitim tijelima javne uprave te nesigurnost postupaka javne nabave zbog žalbi koje dovode do znatnih zakašnjenja (str. 62)
- slabo poslovno i administrativno okruženje također ometa ulaganja poduzeća u državnom vlasništvu i privatnih korporacija. Štoviše, ulaganja poduzeća u državnom vlasništvu ometaju nedostaci u strateškom planiranju i koordinaciji (str. 74)
- ekstenzivno je opisana problematika vertikalne i horizontalne rascjepkanosti u javnoj upravi (str.75 i dalje)
- sadašnji sustav teritorijalne organizacije uzrokuje velike nejednakosti. Sadašnji ustroj obilježen je nepotpunom decentralizacijom, u kojoj je tijelima jedinica lokalne samouprave formalno dodijeljen niz funkcija i odgovornosti, iako se one u velikom dijelu i dalje financiraju iz središnjeg proračuna. S obzirom na to da je glavni izvor prihoda jedinica lokalne samouprave porez na dohodak, jedinice iz najmanje razvijenih dijelova Hrvatske imaju najslabiji financijski kapacitet, što stvara velike regionalne nejednakosti u pružanju javnih usluga (str. 77)
- u Strategiji razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020. godine opširno se raspravlja o glavnim slabim točkama sustava javne uprave te predlažu opsežni planovi reformi. U dokumentu se uviđa da je učinkovitost pružanja javnih usluga i obavljanja javnih funkcija slaba zbog vrlo rascjepkanog sustava, a posebice na razini lokalnih tijela vlasti, no također i zbog pretjerane krutosti organizacijskih struktura. U Strategiji se ističe da je tijekom posljednjih nekoliko desetljeća nekoliko puta povećan broj jedinica lokalne uprave, što je prouzročilo smanjenje kapaciteta tih jedinica za obavljanje javnih funkcija (str. 78).

U okviru projekta „Potpora jačanju regionalne i teritorijalne dimenzije u programskim dokumentima za EU fondove 2014. – 2020.“ izrađena je analiza nadležnosti središnje, područne (regionalne) i lokalne razine vlasti za provedbu infrastrukturnih i drugih projekata (MRRFEU, 2014.).[58] Na osnovi prikazanih nadležnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te središnje države stječe se dojam da u mnogim područjima postoje preklapanja nadležnosti. Izgradnja infrastrukturnih projekata povjerena je, u pravilu, svim razinama vlasti, odnosno pojedinoj razini uglavnom nije dodijeljena isključiva nadležnost nad provedbom određenih infrastrukturnih projekata. Jedinice lokalne samouprave najčešće nemaju dovoljan ni fiskalni ni administrativni kapacitet za financiranje i provedbu infrastrukturnih projekata, osobito ne za tako veliki obuhvat projekata kako je to omogućeno postojećim propisima. Bilo bi poželjno da se točno odrede nadležnosti pojedine razine vlasti za provedbu konkretnih infrastrukturnih projekata, pri čemu te nadležnosti treba odrediti na temelju postojećih fiskalnih i administrativnih kapaciteta pojedine razine državne vlasti. Višim razinama vlasti, osim nadležnosti za provedbu projekata, treba dodijeliti i nadležnost za

[58] Dokument se nalazi na mrežnoj stranici Ministarstva: https://razvoj.gov.hr/djelokrug-1939/eu-fondovi/financijsko-razdoblje-eu-2007-2013/projekti/projekt-potpora-jacanju-regionalne-i-teritorijalne-dimenzije-u-programskim-dokumentima-za-eu-fondove-2014-2020/185.

njihovo planiranje na osnovi objektivnih sadašnjih i procijenjenih budućih potreba kako ne bi dolazilo do nepotrebnog multipliciranja objekata.

Dionici nacionalne razine vlasti prema resorima

Za potrebe analize dionika na nacionalnoj razini, provedeno je ukupno 27 intervjua i analiziran je niz strateških razvojnih dokumenata različitih resora. Nakon devet održanih sastanaka s predstavnicima nacionalnih institucija tijekom prve faze projekta, provedeno je još 19 sastanaka s predstavnicima ministarstava, tijela državne uprave i javnih poduzeća tijekom druge faze. Institucije su odabrane na osnovi iskustava međuresorne suradnje i identificirane buduće potrebe za suradnjom u području regionalne razvojne politike. Nakon uvodnih orijentacijskih sastanaka utvrđeno je da ovaj način pristupanja ključnim nositeljima različitih razvojnih politika ima višestruke pozitivne učinke na proces planiranja. Pouka je u ovom procesu da je dobro u ranoj fazi planiranja senzibilizirati buduće sunositelje razvojnih mjera i aktivnosti te će se sve strane lakše sporazumjeti u kasnijim fazama izrade Strategije i kasnijoj provedbi pojedinih aktivnosti. Takav je pristup proaktivan, izgrađujući i daje dionicima mogućnost da pravodobno reagiraju i aktivno sudjeluju u procesu planiranja. Takav pristup značajno pridonosi izgradnji osjećaja vlasništva nad procesom koji je nužan uvjet za uspješnu provedbu strateških dokumenata i planova. Očekuje se da će ovaj pristup omogućiti bolje sagledavanje institucionalnih kapaciteta, posebice za razvojnu suradnju na različitim razinama upravljanja.

Predstavnici institucija nacionalne razine članovi su Partnerskih vijeća Kontinentalne i Jadranske Hrvatske, dok su predstavnici onih institucija koje su identificirane tijekom procesa planiranja kao potencijalni sunositelji određenih regionalnih razvojnih aktivnosti uključeni u rad međuresornih tematskih radnih skupina. Pristup radu u radnim skupinama bio je fokusiran na konkretne teme koje su proizišle iz rasprava na sastancima Partnerskih vijeća.

Decentralizacija u Republici Hrvatskoj

U studiji *„Istraživačke podloge za raspravu o prijedlozima mjera za funkcijsku, fiskalnu i administrativnu reformu i za ostvarivanje ciljeva decentralizacije u Republici Hrvatskoj: Analiza lokalnih proračuna i ciljevi decentralizacije“*, EIZ (2013.) objašnjeno je da decentralizacija podrazumijeva prenošenje prava na odlučivanje o pitanjima od interesa za građane s najviše razine državne vlasti na neku nižu razinu. Decentralizacija, dakle, u *političkom smislu*, znači slabljenje političke moći središnje države i jačanje moći države na lokalnoj ili regionalnoj razini, što implicira i veću participaciju građana u donošenju odluka. Kako bi se mogla provesti decentralizacija u političkom smislu, nužno je da središnja država dodijeli nižim razinama pravo odlučivanja o određenim pitanjima, odnosno da na njih prenese nadležnost za određene javne usluge ili funkcije države. To prenošenje nadležnosti na niže razine vlasti zove se *funkcionalna decentralizacija*. Niže razine vlasti ne mogu obavljati poslove koje su joj dane u nadležnost u procesu funkcionalne decentralizacije, ako ne mogu upravljati lokalnim javnim financijama. Stoga funkcionalna decentralizacija zahtijeva i *fiskalnu decentralizaciju*, odnosno prijenos prava na određivanje visine i strukture rashoda te prava na prikupljanje poreza i određivanje visine poreza na niže razine vlasti.

Slika 18. Izdaci jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Republika Hrvatska i EU-a

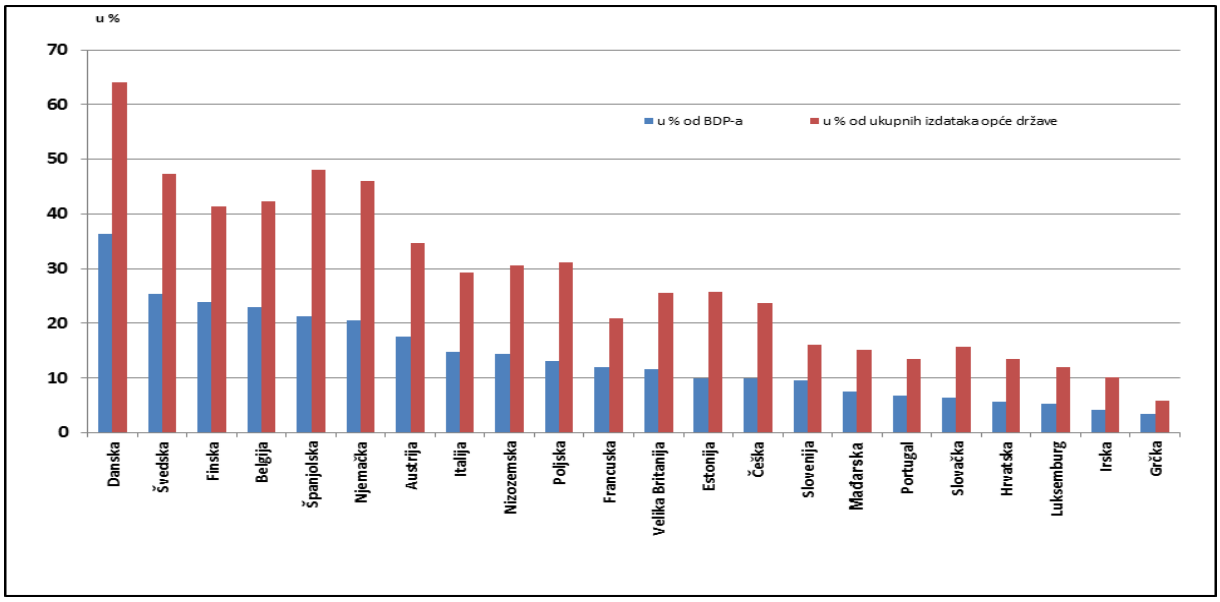

Napomena: * Članice Europske unije bez Bugarske, Cipra, Latvije, Litve, Malte i Rumunjske.
Izvor: OECD, Ministarstvo financija, Državni zavod za statistiku

Razina decentralizacije u Hrvatskoj niska je u usporedbi s drugim članicama EU-a (slika 18.). Udio izdataka jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u ukupnim izdacima opće države iznosio je 2013. godine 13,5 %. Izdaci jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u BDP-u u Hrvatskoj iste su godine iznosili 5,7 %, pa je Hrvatska prema tom pokazatelju stupnja decentralizacije bila među zemljama s najmanjim stupnjem decentralizacije u EU-u. Osim niske razine rashoda nad kojima upravljaju JLP(R)S, problem predstavlja i činjenica da su dominantan izvor sredstva za pokriće tih rashoda porezi, prije svega porez na dohodak. U Hrvatskoj su regionalne razlike u stopi zaposlenosti i razlike u visinama dohodaka zaposlenih značajne, što utječe na nejednakost fiskalnog kapaciteta jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Financiranje rashoda JLP(R)S ponajprije porezima, a tek manjim dijelom pomoćima koje proizlaze iz sustava fiskalnog izravnanja, dovodi do razlika u opskrbljenosti lokalnim javnim dobrima i uslugama u različitim dijelovima zemlje (slika 19.). Drugim riječima, sustav fiskalnog izravnanja ne uspijeva bitno utjecati na ujednačavanje regionalne razvijenosti u Hrvatskoj.

Slika 19. Porezni prihodi i prihodi od pomoći JLP(R)S u Republici Hrvatskoj, 2002. – 2014. godine

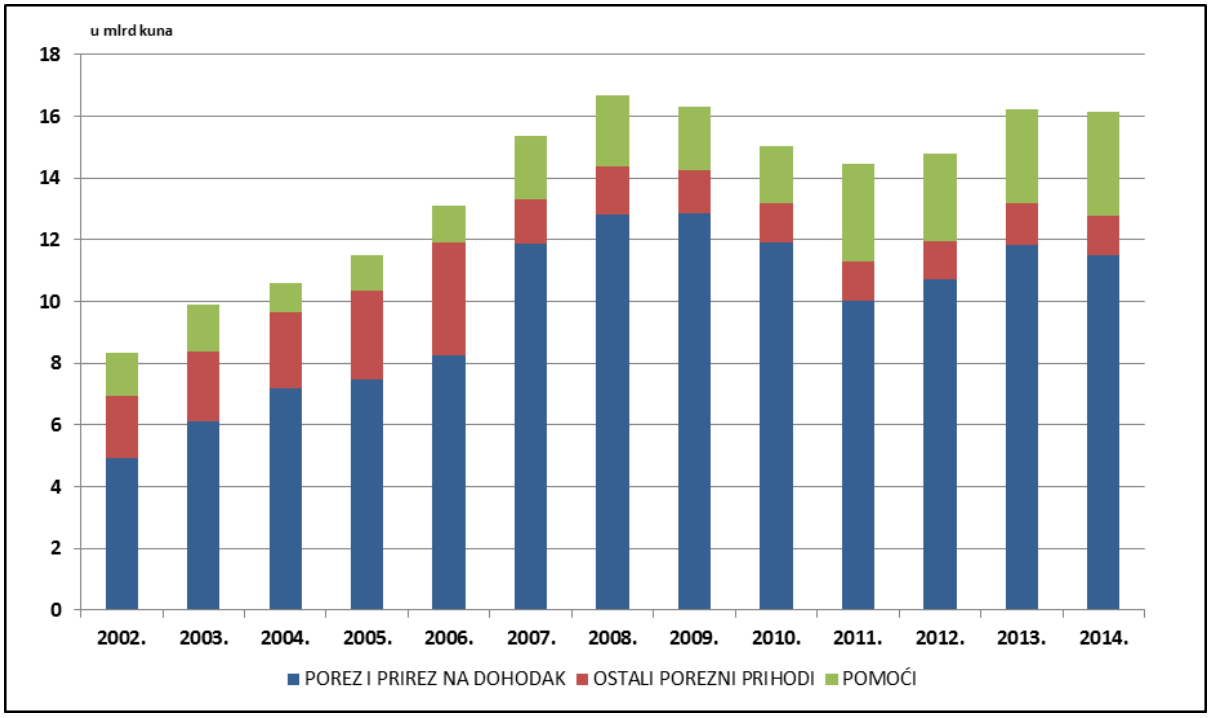

Izvor: Ministarstvo financija

Fiskalni kapaciteti županija

U Analitičkoj podlozi (MRRFEU, 2015.) predstavljeni su rezultati analize koju su proveli Bajo, Primorac, Sopek i Vuco (2015.). Analizirali su neto fiskalnu poziciju županija koja označava razliku ukupnih prihoda i rashoda poslovanja na području županije[59]. Praćenje neto fiskalnih pozicija po županijama bitno je za provedbu regionalne politike jer jasno pokazuje fiskalne kapacitete (sposobnosti prikupljanja prihoda) i potrebe lokalnih jedinica na području županija.

Ukupni prihodi proračuna opće države od 2011. do 2013. prosječno su se kretali oko 136,4 mlrd. kuna (41,2 % BDP-a), a rashodi oko 156,9 mlrd. kuna (47,4 % BDP-a). U sklopu proračuna opće države, proračuni svih lokalnih jedinica iznose 15,5 mlrd. kuna, odnosno tek oko 10 % od proračuna opće države. Stoga se u istraživanju prišlo analizi i rasporedu prihoda i rashoda proračuna opće države po županijama u iznosu od 129 mlrd. kuna (prema lokacijskoj pripadnosti po županijama). To su prihodi i rashodi lokalne i središnje države (državni proračun i izvanproračunski fondovi), prikazani po županijama. Rashodi proračuna opće države podijeljeni su po razinama vlasti na kojima se troše. Rashodi državnog proračuna detaljno su podijeljeni oslanjajući se na funkcijsku klasifikaciju. Unutar funkcija prikazane su pripadajuće organizacijske cjeline (ministarstva, uredi, službe itd.) čiji rashodi najvećim dijelom pripadaju u navedenu funkcijsku klasifikaciju[60]. Raspodjela rashoda državnog

[59] Prihodi koji se prikupljaju na području županije ne podrazumijevaju samo prihode koji se evidentiraju u proračunima JLP(R)S, već sve prihode koji lokacijski pripadaju području određene županije (čak i one koji se evidentiraju u proračunu središnje države). Jednako vrijedi i za rashode.

[60] Zbog razlika u metodologiji razrade prihodne i rashodne strane proračuna nije moguće jednoznačno raspoznati neto-učinke po izvorima ili funkcijama – prihodi se ne mogu jednoznačno upariti s rashodima. Primjerice, na prihodnoj strani se pojavljuju doprinosi od mirovinskog osiguranja, a na rashodnoj cijeli rashod HZMO-a koji uključuje isplatu mirovina, ali i rashode za zaposlene i materijalne rashode Zavoda.

proračuna po županijama obavljena je detaljnije – po programima tih organizacijskih cjelina. Osim državnog proračuna, posebna je podjela rashoda obavljena za rashode JLP(R)S-a i izvanproračunske fondove. Iz analize su isključene pojedine stavke rashoda i izdataka: rashodi za nabavu nefinancijske imovine, rashodi za subjekte unutar općeg proračuna, izdaci za financijsku imovinu i zaduživanja, rashodi i izdaci subjekata javnog sektora koji nisu uključeni u obuhvat opće države. Rashodi JLP(R)S-a analizirani su prema ekonomskoj namjeni (primjerice naknade zaposlenima, subvencije, pomoći itd.).

Zbog isključivanja stavki povezanih s transakcijama na nefinancijskoj imovini, na prihodnoj i rashodnoj strani te primitaka od izdataka za financiranje (financijska imovina i zaduživanje), *izračunatu neto fiskalnu poziciju Republike Hrvatske ne treba miješati sa službenom mjerom viška / manjka proračuna* opće države. Najveći udio u rashodima po županijama ima iznos prosječne mirovine i broja umirovljenika, što se koristi kao ključ za raspodjelu rashoda Zavoda za mirovinsko osiguranje koji čine 28 % od promatranih rashoda. S udjelom od 17 % slijede podaci o broju pregleda liječnika (u ordinaciji i u kući) i upućivanja na specijalistički pregled koji su korišteni za raspodjelu rashoda povezanih sa zdravstvom – Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, dio Ministarstva zdravstva te program zaštite, očuvanja i unapređenja zdravlja. Na trećem su mjestu podaci o pojedinačnim stavkama rashoda JLP(R)S (ukupno 14 %). S udjelom od 13 % ukupno promatranih rashoda slijede rashodi koji su po županijama podijeljeni po ključu broja stanovnika, a odnose se na čak 72 proračunska korisnika (uglavnom usluge od općega javnog interesa i svih građana poput Vlade Republike Hrvatse, Hrvatskog sabora, Državnog inspektorata, Ministarstva uprave, Ustavnog suda itd.).

Prosječna je neto fiskalna pozicija na razini Republike Hrvatske pozitivna i iznosi 383 mil. kuna. Analiza po županijama pokazuje, međutim, zabrinjavajuće rezultate. Od 21 županije, samo četiri su u razdoblju 2011. - 2013. zabilježile pozitivnu neto fiskalnu poziciju. Najbolju prosječnu godišnju neto fiskalnu poziciju ima Grad Zagreb (13,7 mlrd. kuna) te Istarska (795 mil. kuna), Primorsko-goranska (731 mil. kuna) i Zagrebačka županija (134 mil. kuna). Ostale županije bilježe negativne neto fiskalne pozicije, od čega najslabije imaju Vukovarsko-srijemska (1,69 mlrd. kuna) i Osječko-baranjska županija (1,67 mlrd. kuna) (vidi Prilog 1. - tablice 36. - 37.). Metodologijom za lokacijsku klasifikaciju prihoda i rashoda po odabranim ključevima razrađenom u Institutu za financije moguće je utvrditi neto fiskalni položaj svake županije (prihodi koji se prikupljaju prema rashodima koji se troše na području pojedine županije) i pružiti okvir za procjene vladinih politika i reformi usmjerenih prema regionalnom razvoju, ali i ocijeniti njihov utjecaj na prihode i rashode. Rezultati analize pokazali su određene neučinkovitosti u postojećem regionalnom ustroju. Takav model regionalnog ustroja u kojemu se na području većine županija troši više od uplata, nije dugoročno održiv.

U Analitičkoj podlozi predstavljeni su rezultati analize koju je proveo Ekonomski institut, Zagreb 2013. godine[61]. Provedeno je istraživanje u kojemu su analizirani prihodi i rashodi proračuna svih jedinica lokalne samouprave i izračunati fiskalni kapaciteti općina, gradova i županija u 2011. godini. Analize su pokazale značajne razlike u fiskalnim kapacitetima županija, gradova i općina, i to i na prihodnoj i na rashodnoj strani proračuna. Županije imaju daleko manji fiskalni kapacitet mjeren prosječnom razinom ukupnih prihoda i ukupnih rashoda po stanovniku od gradova i općina. Također se može primijetiti velika ovisnost županija, gradova i općina o primljenim pomoćima koji su im nužni za pružanje javnih usluga. Prosječno su županije u 2011. godini ostvarivale 455 kuna, gradovi 3.050 kuna, a općine 2.323 kune po stanovniku prihoda bez pomoći. Takve razine prihoda bez pomoći bile

[61] Ekonomski institut, Zagreb (2013.): Istraživačke podloge za raspravu o prijedlozima mjera za funkcijsku, fiskalnu i administrativnu reformu i za ostvarivanje ciljeva decentralizacije u Republici Hrvatskoj: Analiza izvršenja lokalnih proračuna i ciljevi decentralizacije

su 2011. godine dovoljne za financiranje: 45,9 % ukupnih rashoda ostvarenih u županijama; 83,4 % ukupnih rashoda ostvarenih u gradovima; te 77,3 % ukupnih rashoda ostvarenih u općinama.

Iskustva izrade županijskih razvojnih strategija

U kontekstu pokretanja procesa uspostave i jačanja administrativnih i institucionalnih kapaciteta za strateško planiranje i upravljanje regionalnim razvojem kako na nacionalnoj tako i na regionalnoj razini, donesen je Pravilnik o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija[62] (u daljnjem tekstu: Pravilnik), koji je predstavljao osnovu za pokretanje sustavnog procesa programiranja odnosno izrade strateških razvojnih dokumenata na županijskoj razini. Na temelju postavljenih zakonskih okvira 2009. godine, u svim županijama u Republici Hrvatskoj izrađena je prva generacija županijskih razvojnih strategija za razdoblje 2011. - 2013. Proces izvještavanja o provedbi politike regionalnog razvoja na županijskoj razini prema MRRFEU-u pokrenut je 2012. godine. Na osnovi informacija iz izvješća za razdoblje 2011. - 2015. godine županije su izdvojile sljedeće probleme i izazove u provedbi ŽRS-a:

- *nedostatna financijska sredstva* i neizvjesna financijska perspektiva s obzirom na to da su tijekom izvještajnih razdoblja zabilježeni mnogobrojni negativni trendovi u pogledu brojnih makroekonomskih pokazatelja. Višegodišnja recesija, zajedno s rastućom inflacijom pridonijela je izazovima u realizaciji ciljeva postavljenih unutar ŽRS-a. Nadalje, smanjenje prihoda državnog proračuna, manjak u državnom proračunu kao i pad kredita poslovnih banaka doveo je do smanjenja raspoloživih financijskih sredstva i do rasta nelikvidnosti. Sukladno tome, zabilježene su poteškoće u provedbi određenih projekata i projektnih aktivnosti;
- *nepostojanje zakonske obaveze za izvještavanjem* izravno uključenih dionika u provedbu ŽRS-a (JLP(R)S, ustanove, organizacije, institucije) te ključnih dionika u privatnom i nevladinom sektoru;
- *nedovoljno poznavanje procesa strateškog planiranja od strane glavnih dionika* uključenih u proces s obzirom na to da jedinice lokalne samouprave te javne institucije nisu u dovoljnoj mjeri bile upoznate sa strateškim planiranjem ni samim sadržajem ŽRS-a koja bi trebala predstavljati ishodišni dokument razvoja, što je rezultiralo neusklađenošću razvojnih planskih dokumenata. Uočena je potreba za dodatnom edukacijom dionika te nositelja provedbe ŽRS-a na području strateškog programiranja;
- *nepovezivanje proračuna sa strateškim dokumentima* (ŽRS, planovi ukupnog razvoja JLS-a, akcijski planovi i sl.), odnosno izvršenje proračuna s provedbom mjera strateških dokumenata. Problemi su se prije svega odnosili na nepostojanje propisanog sustava planiranja, tj. obaveze planiranja proračuna za JLP(R)S u skladu sa ŽRS-ima, odnosno akcijskim planom ŽRS-a;
- *nemogućnost utvrđivanja rezultata temeljenih na pokazateljima*. Razvojni učinci provedenih mjera nisu se mogli kvalitetno i jednoobrazno mjeriti ni iskazati jer nisu bili jasno definirani isti pokazatelji za iste aktivnosti (stoga je vrlo teško iskazati djelovanje provedenih mjera u realnom sektoru), a uz to su svaki JLS i ostali dionici razvoja vodili različite evidencije;
- *administrativne prepreke u provedbi ŽRS-a* - riječ je o birokracijskim poteškoćama prilikom pribavljanja potrebnih odobrenja, dozvola i potvrda za pokretanje određene investicijske aktivnosti. Administrativna neučinkovitost zajedno s nedostatnim i neprikladnim informiranjem o otvorenim nacionalnim, europskim i međunarodnim

[62] Pravilnik o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 53/10)

natječajima za financiranje i/ili sufinanciranje projekata, pridonijelo je poteškoćama u ostvarenju ciljeva ŽRS-a.

Upravljanje i raspolaganje nekretninama u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave[63]

Potkraj 2014. godine jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave upravljale su i raspolagale s 22.425 **poslovnih prostora** površine 3.613.966 m², 18.371 **stanom površine** 933.762 m² i s građevinskim zemljištem površine 338.174.458 m² te su na temelju upravljanja i raspolaganja tim nekretninama od 2012. do 2014. godine ostvarile **prihode** u visini 2.811.466.915,00 kn (detaljniji podaci po županijama dani su u Prilogu 1. - tablice 38. – 40.). Državni ured za reviziju ocijenio je upravljanje i raspolaganje nekretninama učinkovitim za sedam županija (Karlovačku, Koprivničko-križevačku, Međimursku, Primorsko-goransku, Virovitičko-podravsku, Vukovarsko-srijemsku i Zagrebačku), 19 gradova (Buzet, Čakovec, Duga Resa, Gospić, Karlovac, Kastav, Ivanec, Labin, Ludbreg, Opatija, Ozalj, Prelog, Senj, Slavonski Brod, Slunj, Umag-Umago, Vinkovci, Virovitica i Zaprešić) i šest općina (Domašinec, Kotoriba, Nedelišće, Orehovica, Rakovica i Sveti Martin na Muri). U slučaju preostale 541 lokalne i područne (regionalne) jedinice, raspolaganje i upravljanje nekretninama ocijenjeno je neučinkovitim.

Revizijom učinkovitosti upravljanja i raspolaganja nekretninama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je, između ostalog, utvrđeno da jedinice lokalne samouprave ne raspolažu podacima o stvarnom stanju imovine kojom upravljaju i raspolažu ili bi trebale upravljati i raspolagati i da nisu uspostavile registar imovine. Utvrđeno je da jedinice lokalne samouprave nisu definirale namjenu nekretnina kojima upravljaju i raspolažu te da ne vode evidenciju o prihodima i rashodima ostvarenim na temelju upravljanja i raspolaganja nekretninama po svakoj jedinici nekretnine. Dodatno, revizijom je ustanovljeno da jedinice lokalne samouprave nisu donijele strategiju upravljanja i raspolaganja nekretninama, godišnji plan upravljanja i raspolaganja te da nisu propisale način izvještavanja o njihovom ostvarenju. Nadalje, prilikom stjecanja nekretnina nisu obavljene analize s ciljem utvrđivanja ekonomske opravdanosti odabranog oblika stjecanja nekretnine te mogućnosti korištenja postojećih nekretnina jedinica lokalne samouprave. Tako je krajem 2014. godine čak 3.473 poslovna prostora i 1.979 stanova bilo izvan upotrebe i nije poduzeto dovoljno radnji za njihovo stavljanje u funkciju. Provedenom revizijom ustanovljeno je kako su pojedini poslovni prostori davani u zakup bez provedbe postupka javnog natječaja i bez zaključivanja ugovora o zakupu. S pojedinim korisnicima stanova nisu zaključeni ugovori o najmu i nije obračunavana i naplaćivana najamnina. Utvrđeno je da jedinice lokalne samouprave nisu propisanim procedurama detaljno utvrdile postupke i aktivnosti u vezi s upravljanjem i raspolaganjem nekretninama.

S ciljem povećanja učinkovitosti upravljanja i raspolaganja nekretninama, Državni ured za reviziju navodi u Izvješću *niz preporuka* usmjerenih na uklanjanje utvrđenih slabosti i propusta u sustavu upravljanja i raspolaganja nekretninama jedinica lokalne samouprave:

[63] Cjelovitost podataka o nekretninama na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, normativno uređenje upravljanja i raspolaganja nekretninama i ocjena učinkovitosti upravljanja nekretninama detaljno su prikazani u Izvješću o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja i raspolaganja nekretninama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave Državnog ureda za reviziju (2016.). Revizija je obuhvaćala poslovanje nekretninama (poslovni prostori, stanovi i građevinska zemljišta) u svim lokalnim i regionalnim jedinicama u Republici Hrvatskoj od 2012. do 2014. godine.

- *jedinice lokalne samouprave moraju biti upoznate sa stvarnim stanjem imovine* kojom upravljaju i raspolažu, upravljati i raspolagati nekretninama u skladu sa zakonima i drugim propisima te provjeravati upis vlasničkih prava u zemljišnim knjigama
- sva imovina za koju su riješeni imovinskopravni odnosi mora se popisati u poslovnim knjigama i iskazati u financijskim izvještajima, dok je za imovinu za koju nisu riješeni imovinskopravni odnosi nužno započeti *rješavanje imovinsko-pravnih odnosa* i evidentiranje u poslovnim knjigama; jedinice lokalne samouprave moraju nad nekretninama koje im pripadaju pokrenuti postupak upisa prava vlasništva u svoju te uskladiti podatke u zemljišnim knjigama i katastru
- *registar imovine* valja se ustrojiti i na način i s podacima propisanim za registar državne imovine, kako bi se osigurali podaci o cjelokupnoj imovini s kojom raspolažu jedinice lokalne samouprave te stvorili osnovni preduvjeti za učinkovito upravljanje i raspolaganje nekretninama i za donošenje planskih dokumenata
- prema Izvješću potrebno je i *utvrditi namjenu nekretnina* s kojim jedinica lokalne samouprave upravlja i raspolaže te ustrojiti evidenciju o ostvarenim prihodima i rashodima od upravljanja i raspolaganja nekretninama po svakoj jedinici nekretnine kako bi se mogla utvrditi i pratiti učinkovitost upravljanja i raspolaganja nekretninama
- jedinice lokalne samouprave svakako bi trebale donijeti *strategiju upravljanja i raspolaganja nekretninama*, koja će sadržavati definirane srednjoročne ciljeve i smjernice upravljanja i raspolaganja (uz uvažavanje gospodarskih i razvojnih interesa jedinice lokalne samouprave) te godišnji plan s kratkoročnim ciljevima i smjernicama upravljanja i raspolaganja nekretninama; s tim povezano potrebno je i propisati način izvještavanja o upravljanju i raspolaganju nekretninama, odnosno o ostvarenju strategije i plana upravljanja i raspolaganja
- Izvješće također daje naputak jedinicama lokalne samouprave prema kojemu *stjecanju nekretnina treba prethoditi analiza ekonomske opravdanosti* odabranog oblika stjecanja nekretnine, a koja bi, između ostalog, ispitala mogu li se djelatnosti zbog kojih se kupuju nekretnine odnosno uzimaju u zakup obavljati koristeći se postojećim nekretninama jedinice lokalne samouprave (za poslovne prostore i stanove koji nisu u funkciji bilo bi potrebno poduzeti aktivnosti za njihovo stavljanje u funkciju prema utvrđenoj namjeni)
- prije gradnje nekretnina nužno je riješiti *imovinskopravne odnose i utvrditi ukupnu vrijednost ulaganja s izvorima financiranja* te osigurati potrebna financijska sredstva
- potrebno je donijeti odnosno doraditi *pisane procedure* vezane uz poslove upravljanja i raspolaganja nekretninama te ovlasti i nadležnosti zaposlenika za obavljanje i kontrolu navedenih poslova kako bi se unaprijedilo njihovo obavljanje.

SWOT analiza regionalnog razvojnog upravljanja

<table>
<tr><th colspan="2">SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – SNAGE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)</th></tr>
<tr><td colspan="2">o Iskustvo i motiviranost djelatnika lokalne i područne (regionalne) samouprave i potpornih institucija u pripremi i provedbi projekata
o Dobra suradnja JLS-a i županija te kvalitetna koordinacija razvojnih dionika (LAG, LRA, poduzetnički centri, inkubatori)
o Regionalni koordinatori dobro povezuju razvojne dionike
o Dobra vertikalna suradnja regionalnih koordinatora i MRRFEU-a
o Iskustvo u strateškom planiranju na regionalnoj razini i vidljiv napredak u razvojnom planiranju – ŽRS.</td></tr>
<tr><th>SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – SNAGE (KH)</th><th>SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – SNAGE (JH)</th></tr>
<tr><td>• Ojačani razvojno-upravljački kapaciteti</td><td>• Dobra komunikacija županijskih uprava i</td></tr>
</table>

regionalnih koordinatora i drugih ključnih dionika vezano za pripremu i provedbu EU projekata • Ojačani financijski kapaciteti u uvjetima kada je u provedbi više projekata (županije u istočnom dijelu Hrvatske) • Bolja informiranost o EU fondovima • Međusobno usklađeno djelovanje regionalnih koordinatora županija • Razvijena partnerstva i međuinstitucionalna suradnja.	regionalnih koordinatora • Sinergija akademske zajednice s JLS-ovima i potpornim institucijama • Identificirane razvojne potrebe u regionalnim i lokalnim dokumentima • Dobra iskustva u projektima prekogranične suradnje.

SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – SLABOSTI (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
○ Nedovoljna koordinacija i preklapanje ingerencija institucija na lokalnoj i regionalnoj razini ○ Nedostatak sustavnog upravljanja ljudskim potencijalima ○ Nedovoljno razvijeni ljudski kapaciteti lokalne i regionalne samouprave u pripremi i provedbi razvojnih projekata ○ Nedovoljna suradnja javnog, privatnog, znanstvenog sektora i sektora civilnog društva u planiranju razvoja te nedostatak multidisciplinarnog pristupa pripremi razvojnih projekata ○ Nedovoljno razvijeni kapaciteti strateškog planiranja i upravljanja na lokalnoj i regionalnoj razini ○ Nedovoljno razvijena praksa u vođenju programske klasifikacije u proračunima JLP(R)S-a, što otežava usklađivanje strateških dokumenata i proračuna ○ Vrlo slabi fiskalni kapaciteti JLS-a i nedostatak financijskih sredstava za pripremu tehničke dokumentacije projekata, problemi s financijskim upravljanjem projekata ○ Neusklađenost investicijskih planova javnih poduzeća, razvojnih planova županije i JLS-a ○ Neprimjereni kriteriji i nedosljednost u alokaciji sredstava za razvojne projekte ○ Baze projekata na regionalnoj i lokalnoj razini nisu dovoljno popunjene projektima spremnim za financiranje ○ Nedostatno razvijena primjena IKT-a u radu JLP(R)S-a ○ Nedovoljno razvijeni kontrolni mehanizmi za potrebe učinkovitog nadzora JLP(R)S-a nad poduzećima u vlasništvu, osobito u dijelu dodjele subvencija, transfera, pomoći i sl. ○ Nekoordinirano upravljanje prirodnim, kulturnim i povijesnim vrijednostima.	
SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – SLABOSTI (KH)	**SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE - SLABOSTI (JH)**
• Nedostatak menadžerskih znanja i vještina čelnika / ključnih dužnosnika, donositelja odluka JLP(R)S-a • Nema redovite horizontalne međužupanijske koordinacije regionalnih koordinatora • Nedovoljno razvijeno upravljanje rizicima na lokalnoj razini (primjer elementarne nepogode) • Izražen utjecaj političkih struktura na razini stručnog djelovanja.	• Nepostojanje zasebnog indeksa razvijenosti za otoke posebice s obzirom na razvojne i fizičke posebnosti • Jadranska regija nije uspjela realizirati niti jedan zajednički razvojni projekt • Nedovoljna participacija i zainteresiranost javnosti o strateškom planiranju • Predugi i nepotrebno složeni administrativni postupci javnih institucija.

SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – PRILIKE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
o Novi zakonski okvir o regionalnom razvoju omogućuje bolju suradnju JLS-a i središnje vlasti te bolje planiranje o Zakonski propisano trogodišnje planiranje proračuna potiče jačanje srednjoročne razvojne perspektive o Mogućnosti financiranja razvojnih aktivnosti i projekata kroz EU fondove, programe zajednice i: - nove financijske instrumente (JASPERS i sl.) - ITU mehanizam za urbani razvoj nakon uspostave urbanih aglomeracija i urbanih područja prema ZRRRH-u - programe transnacionalne i prekogranične suradnje hrvatskih regija i regija susjednih država o Zapošljavanje dodatnih ljudi na projektima o Uspostava Središnje elektroničke baze razvojnih projekta Republike Hrvatske (SEBRP) omogućit će učinkovitije planiranje, provedbu i praćenje provedbe politike regionalnog razvoja o Mogućnost pripreme projekata na hrvatskom jeziku o E-savjetovanje - prilika za utjecanje na zakone, propise i strategije o Aktiviranje državne imovine u funkciji lokalnog i regionalnog razvoja – revitalizacija kroz projekte o Novi propisi - Zakon o proračunu i Zakon o sustavu unutarnjih kontrola omogućuju bolje upravljanje rizicima o Državna poduzeća svojim strateškim planiranjem sudjeluju u regionalnom razvoju o Definiranje strateškog usmjerenja upravljanja prirodnim resursima (Hrvatske vode, Hrvatske šume, HEP) o Unaprjeđenje sustava upravljanja kritičnom infrastrukturom (DUZS, novi propisi vezani uz npr. protu-poplavne kanale, skladišta za obvezne rezerve naftnih derivata i sl.) – novi propisi.	
SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – PRILIKE (KH)	**SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE - PRILIKE (JH)**
Nisu istaknute regionalno specifične prilike, već su sistemske prirode i odnose se na cjelokupno područje Republike Hrvatske.	

SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – PRIJETNJE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)
o Administrativni kapaciteti na nacionalnoj razini nisu dostatni za korištenje EU fondova za financiranje infrastrukturnih projekata o Nedostatak sustava financiranja regionalnih koordinatora od strane države o Nedovoljna vertikalna i horizontalna komunikacija; nedovoljna međuresorna komunikacija na nacionalnoj razini o Nedostatna koordinacija nacionalnih tijela zaduženih za razvoj i regionalnih koordinatora, npr. određivanje i donošenje dugoročnih prioriteta bez sudjelovanja JLP(R)S-a o Visok stupanj centralizacije u donošenju strateških odluka / projekata o Nedostatak komunikacije i razvojne suradnje uprava nacionalnih parkova i općina, gradova i županija u čijem su prostoru o Baze projekata na nižim upravnim razinama nisu usklađene na nacionalnoj razini o Nejasno razlikovanje regionalnih i nacionalnih razvojnih projekata o Pravna nesigurnost zbog čestih zakonskih izmjena te administrativna zahtjevnost novih propisa donesenih bez procjene učinaka propisa, otežana realizacija projekata zbog složenog zakonodavstva o Nedorečenost zakona o korištenju / upravljanju prirodnim resursima (mogućnosti i zabrane

nisu jasno definirane) te dodatni postupci uvjetovani zaštitom prirodne i kulturne baštine usporavaju projekte i poskupljuju provedbu
- Projekti financirani iz državnog proračuna ne slijede u cijelosti proračun projekta
- Izostanak kontrolnih mehanizama u provedbi razvojnih projekata, što otvara prostor za korupciju i ekonomsku štetu za društvo u cjelini
- Postojeći izvori financiranja projekata nisu dovoljno dostupni zbog naglašenog problema garancija / jamstava
- Nedovoljna sredstva za financiranje projekata civilnog sektora i svih sektora koji sudjeluju u prekograničnim i transnacionalnim programima
- Centralizacija sredstava i ovisnost o nacionalnim izvorima financiranja sprječava odgovarajući razvoj javnih usluga u području obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi na lokalnoj razini
- Složenost i sporost decentralizacije stvara neizvjesnost u planiranju 3-godišnjih proračuna za pojedine decentralizirane funkcije (vatrogastvo)
- Netransparentan tijek informacija o formalnim obvezama i mogućnostima JLP(R)S-a
- Dugotrajan i složen postupak javne nabave
- Nedostatak i neprimjerenost kriterija alokacije sredstava za razvojne projekte
- Nedostatak službenih statističkih podataka za lokalnu i regionalnu razinu, nedostupnost javnih podataka
- Potencijalne sigurnosne prijetnje - negativni utjecaj na turizam
- Nedovoljno održavanje kanala, jaruga i jaraka;
- Zastarjela metodologija procjena šteta; nefunkcionalna aplikacija prijave šteta u poljoprivredi izazvanih elementarnim nepogodama te nedostatak kulture upravljanja kritičnom infrastrukturom
- Otežano novo zapošljavanje u javnom sektoru zbog zakonskih ograničenja
- Indeks razvijenosti ne uzima u obzir unutar županijske razvojne razlike te je izrazita razlika između Grada Zagreba i ostalih hrvatskih regija.

SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – PRIJETNJE (KH)	SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE - PRIJETNJE (JH)
• Statističke regije (NUTS 2) neprihvatljive istočnom dijelu Kontinentalne Hrvatske zbog „efekta glavnog grada“ na zajedničke razvojne pokazatelje • Državne potpore: složen sustav i nepravedna raspodjela državnih potpora po regijama.	• Neusklađenost nacionalnih propisa (ribarstvo i ruralni razvoj) sa zahtjevima razvojnih programa i projekata.

2.7. Nove koncepcije za lokalni i regionalni razvoj Republike Hrvatske

Tijekom analize stanja, a posebno tijekom SWOT radionica, spomenute su različite novije, inovativne, razvojne koncepcije i pristupi. One predstavljaju **razvojne prilike** za hrvatske regije, gradove i općine. Kako su trenutačna iskustva, informacije i statistike koje bi se mogle prikupiti i obraditi na razini Republike Hrvatske, županija i lokalnih jedinica još uvijek relativno ograničeni, analitički je dio Strategije dopunjen njihovim kratkim opisima u nastavku. Svrha ovog dijela analize je integracija novih prilika u mjere kao i buduće aktivnosti, programe ili projekte. Riječ je uglavnom o integrativnim razvojnim koncepcijama i pristupima iz međunarodne razvojne prakse pa ih svakako treba istražiti, testirati i prevesti u hrvatski razvojni kontekst. Određena iskustva u vezi s pojedinim pitanjima postoje na projektnoj razini, ali ih treba jasno identificirati i pokrenuti procese transfera znanja i spoznaja. Osim toga, te će nove koncepcije i trendovi zahtijevati spremnost za usvajanje

novih znanja i vještina. U nastavku su istaknute i ukratko predstavljene ponajprije integrativne razvojne koncepcije i pristupi lokalnom i regionalnom razvoju koji postaju sve popularnijima u EU-u i Republici Hrvatskoj, no potrebno je još vremena i prakse kako bi se stekla značajnija iskustva i mogli procijeniti razvojni učinci.

Pristup razvoju utemeljen na mjestu (engl. *place-based development approach*) predstavio je Fabrizio Barca (2009.)[64]. Kao začetnik nove paradigme lokalnog i regionalnog razvoja naglašava identifikaciju i mobilizaciju unutarnjih potencijala, to jest sposobnosti mjesta da rastu oslanjajući se na vlastite resurse, a posebice ljudske potencijale i inovativne kapacitete. Cilj je tomu pristupu razviti lokalni osjećaj vlasništva nad strategijom kako bi mogli iskoristiti neiskorišteni gospodarski potencijal u svim regijama, što predstavlja osnovu za strategije održivog razvoja i ostvarivanje ljudskog blagostanja. Takvi procesi zahtijevaju snažne i prilagodljive lokalne institucije, kao što su regionalne razvojne agencije. Istodobno, takvi pristupi zahtijevaju uključivanje širokog raspona dionika i mehanizme za prepoznavanje resursa u lokalnom gospodarstvu koji mogu biti osnova za lokalne strategije rasta.[65]

Kružno gospodarstvo razvojna je koncepcija koja predstavlja svojevrsnu alternativu istrošenom modelu linearnoga gospodarstva vođenog načelima ,,uzmi, izradi, konzumiraj, baci" i nova je uzdanica EU-a za pametan, održiv i uključiv rast. Temeljne postavke takva sustava obilježava težnja prema učinkovitom korištenju, recikliranju i ponovnom korištenju resursa kako bi se ograničili negativni ekološki otisci europskoga gospodarstva, ali ujedno i smanjili troškovi u gospodarskim aktivnostima s ciljem gospodarskog rasta. Kružno gospodarstvo industrijski je sustav koji će imati različite posljedice za različite europske regije. Ekoinovacije koje potiču prijelaz, javljaju se i različito se šire na različitim lokacijama. Regionalna perspektiva bila je jedna od najmanje istraženih perspektiva tog pomaka prema novom ekonomskom modelu. Prijelaz s linearnog na kružno gospodarstvo prikazuje slika 20.

Slika 20. Od linearnog prema kružnom gospodarstvu

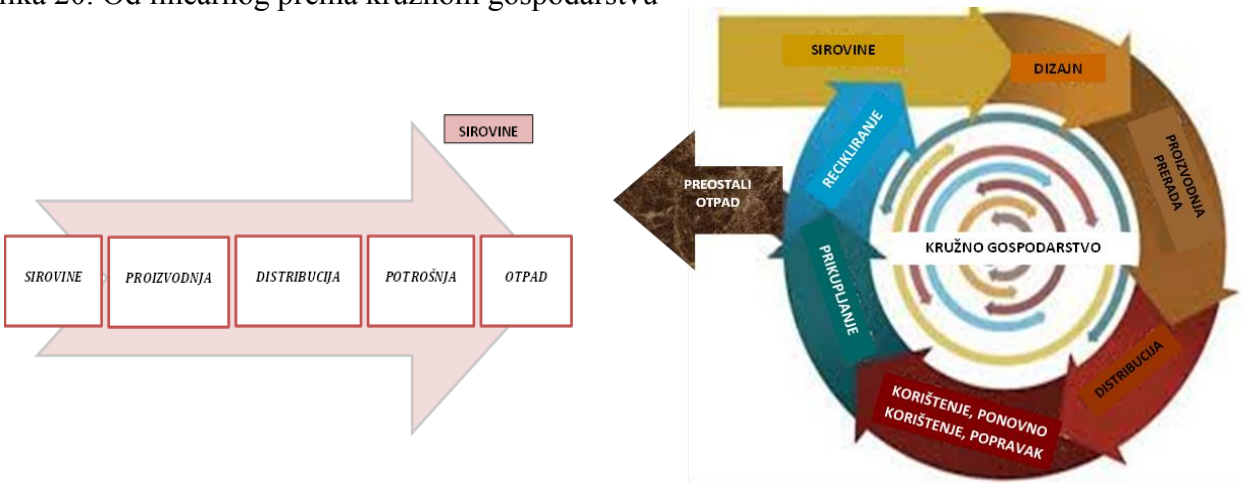

Izvor: HRPSOR, 2015.

[64] Barca, Fabrizio (2009.) *An Agenda for a reformed Cohesion Policy*. A Place-based approach to meeting European Union challenges and expectations. Brussels: DG Regio, European Commission.
[65] Tomaney, John, (2010.) *Place-based approaches to regional development: global trends and Australian implications*, Centre for Urban and Regional Development Studies, Newcastle University (UK) Institute of Regional Studies, Monash University, A report for the Australian Business Foundation.

Postoje razne aktivnosti kojima se regije mogu upustiti u potpori kružnom gospodarstvu. Regionalne i lokalne vlasti imaju na raspolaganju brojne alate kako bi podržale pomak prema kružnom gospodarstvu. [66]

Otpornost regija (engl. resilient regions) razvojna je koncepcija koja se nastavlja na koncepciju održivog razvoja. Biti otporan postalo je itekako bitno otkako je globalna kriza pokazala svoju snagu i moć, šireći (uglavnom) negativne učinke u gospodarstvima velikog broja zemalja u svijetu. U regionalnoj ekonomici izraz *regional resilience* označava otpornost regija na različite vrste izvanjskih šokova. Prevladava percepcija da su globalizacijski procesi učinili regije, mikroregije pa i pojedina mjesta podložnijim različitim utjecajima. Zašto neke regije uspijevaju prebroditi nepovoljne ekonomske okolnosti i održati visoku kvalitetu života ljudi koji u njoj žive, dok drugima to ne uspijeva? To pitanje treba sagledati iz perspektive različitih disciplina i regionalnih promjena, preispitati značenje termina *regija* te uzeti u obzir vrijeme, prostor, institucije i razvojne dionike.

Zeleni gradovi usmjereni su na unaprjeđenje urbanog okoliša i razvoja u smjeru zdravih i održivih područja za življenje. To su gradovi koji nastoje poboljšati kvalitetu života svojih građana i smanjenjem utjecaja na globalni okoliš, podizanjem / postavljanjem visokih standarda u okolišu s ciljem ostvarenja zelenije budućnosti. Economist Intelligence Unit (u suradnji sa Siemens-om) razvio je metodologiju mjerenja indeksa zelenoga grada (Green City Index). Gradovi obuhvaćeni mjerenjem indeksa neovisno su odabrani prema veličini i važnosti (uglavnom glavni gradovi, središta velikog broja stanovnika ili poslovna središta), kako bi se osigurala vjerodostojnost i usporedivost. U izračun indeksa ulazi otprilike 30 pokazatelja svrstanih u osam do devet kategorija ovisno o regiji i dostupnosti podataka. Pokazatelji se odnose na emisiju ugljičnog dioksida, energiju, zgrade / građevine, korištenje zemljišta, transport, vodu i zdravstvo, gospodarenje otpadom, kvalitetu zraka i upravljanje okolišem (oko polovine pokazatelja su kvantitativni, uobičajeno prikupljeni iz službenih javnih izvora). Od hrvatskih gradova u izračun vrijednosti indeksa ušao je Zagreb te je u ukupnom poretku na 26.-om mjestu od 30 europskih gradova obuhvaćenih indeksom[67].

Pametan grad usmjeren je na razvoj grada visoke kvalitete ljudskog života i pozitivan odnos prema prirodnoj okolini. Pametni grad definira se i kao grad koji zadovoljava svim potrebama svojih građana u potpunosti i učinkovito, u skladu sa standardima ili iznad standarda i ciljeva koje postavljaju lokalni, nacionalni i međunarodni standardi održivosti. Građani sa svojom kreativnošću, znanjem i vještinama, zajedno s umreženom gradskom infrastrukturom te uslugama usmjerenim prema korisniku, predstavljaju glavne prednosti suvremenih gradova u kontekstu postizanja gospodarskog rasta i bolje kvalitete života [68]. Cilj je izgradnje pametnoga grada poboljšanje kvalitete života uporabom tehnologije kako bi se poboljšala učinkovitost pružanja usluga i zadovoljavanje potreba stanovnika. IKT omogućuje gradskim službenicima izravno komunicirati s lokalnom zajednicom i službama zaduženima za gradsku infrastrukturu kako bi se pratila zbivanja u gradu, razvoj grada te omogućila bolja kvaliteta

[66] Više o kružnoj ekonomiji vidi Circular Economy Strategy http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm; HRPSOR, Gospodarstvo i održivost, ožujak 2015. godine http://www.hrpsor.hr/admin/uploads/article/files/gio_41_web.pdf; Thematic paper „Regions in transition towards a circular economy“, 2014. https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/sites/default/files/report/RIM%20Plus_Circular%20Economy_Thematic_Paper%204.pdf

[67] Osim pametnih i zelenih gradova, u literaturi se spominju i zdravi gradovi. U Hrvatskoj postoji Hrvatska mreža zdravih gradova koja okuplja više od 20-ak gradova i županija koji provode projekte i aktivnosti vezane za unaprjeđenje zdravlja pojedinca i društva u cjelini.

[68] Izvor (http://lider.media/smartcities-2016/, pristupljeno 24. lipnja 2016. godine)

života. Postoje i koncepcije slične koncepciji pametnoga grada pod nazivima digitalni grad, fleksibilni grad, informatički grad, inteligentni grad, grad utemeljen na znanju, telegrad i sl.

Socijalna inovacija je novo rješenje nekoga društvenog problema djelotvornije, učinkovitije, održivije ili naprosto bolje od postojećeg rješenja. Novo rješenje donosi korist društvu u cjelini, a ne pojedincima osobno[69]. Socijalne inovacije mogu se definirati kao nove ideje (proizvodi, usluge, modeli) koje istodobno zadovoljavaju potrebe društva i stvaraju nove odnose i suradnju. Takve se inovacije smatraju dobrima za društvo i omogućuju veće uključivanje društva u pružanje socijalnih usluga[70]. Obilježava ih sposobnost odgovaranja na potrebe društva koje tradicionalne javne politike ne uspijevaju riješiti; osnaživanje skupina i pojedinaca te spremnost na promjene društvenih odnosa. Socijalnim inovacijama povećava se kvaliteta socijalnih usluga i troškovna učinkovitost te nude istovjetni ili čak napredniji ishodi unatoč značajnim proračunskim ograničenjima. Mogu se pojavljivati unutar države, profitnog i neprofitnog sektora ili u institucionalnim i sektorskim međuprostorima. Često su rezultat socijalnih i političkih izazova koje promiču socijalni pokreti i koji se bave (po)micanjem socijalnih, političkih i mentalnih barijera, izgradnjom identiteta zajednica, mobilizacijom i društveno-političkim akcijama. Prepoznato je da društva s niskom razinom povjerenja i niskom razinom socijalnog kapitala teško uvode i primjenjuju inovacije. U njima nema prostora za raspravu o socijalnim inovacijama i postoji strah od socijalnih inovacija kao što su strah od gubitka moći, položaja, utjecaja u društvu i sl. Novija interdisciplinarna istraživanja upozorila su na važnost ove teme za održivi lokalni i regionalni razvoj.

Kulturne i kreativne industrije (KKI) jedan su od najdinamičnijih sektora gospodarstva EU-a. Značenje KKI-ja potvrđuje i podatak da izravno ili neizravno zapošljava oko 7 milijuna ljudi odnosno 3,3 % aktivnog stanovništva EU-a te čine 4,2 % bruto domaćeg proizvoda (Ernst i Young, 2014). Na važnost kreativne i kulturne ekonomije u Hrvatskoj[71] ukazuju podaci prema kojima KKI sektor u ukupnom BDP-u hrvatskoga gospodarstva sudjeluje s 2,3 % (2012.) te čini 8,9 % ukupne zaposlenosti (124.304 zaposlene osobe u 2014. godini, što uključuje zaposlene u sektoru KKI te zaposlene u kreativnim i kulturnim zanimanjima u ostatku gospodarstva). KKI je na razini politika EU-a prepoznat kao jedan od pokretača društvene i teritorijalne kohezije, kreativnosti i inovacija, s pozitivnim učincima prelijevanja na ostatak ekonomije i društva u cjelini. Sektor je prepoznat u Strategiji Europa 2020 te u skladu s time Europska komisija surađuje s nacionalnim, regionalnim i gradskim vlastima kako bi se međusobno razmijenili primjeri najbolje prakse u kulturnom i regionalnom razvoju. Financiranje regija i gradova dostupno je putem brojnih EU programa, uključujući i potporu kulturi u regionalnom razvoju (EFRR, ESF, Creative Europe).

Brendiranje regija i lokalnih jedinica može pomoći u rješavanju problema vezanih uz otežani razvoj određenih područja Hrvatske zbog nedovoljnih ulaganja, nedostatka obrazovane radne snage koja ima potrebne kvalifikacije i kompetencije za razvoj određene djelatnosti. Privlačenju i zadržavanju investitora i talentiranih pojedinca te posjetitelja uvelike može pridonijeti brendiranje regije odnosno jedinice lokalne samouprave. Ono se odnosi na stvaranje i predstavljanje imidža po kojemu je ta regija specifična i drukčija od drugih prema

[69] Stanford Graduate School of Business, https://www.gsb.stanford.edu/faculty-research/centers-initiatives/csi/defining-social-innovation, (pristupljeno 20. rujna 2015. godine)

[70] Robin Murray, Julie Caulier-Grice i Geoff Mulgan, 2010, *The Open Book of Social Innovation*, London: The Young Foundation i NESTA, http://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/The-Open-Book-of-Social-Innovationg.pdf

[71] Sektor KKI sastavljen je od 12 podsektora: muzeji, knjižnice i baština; umjetnost; glazba i izvedbene umjetnosti; dizajn; film; fotografija; zanati (umjetnički obrti); arhitektura; računalni programi, igre i novi mediji, elektronički mediji; izdavaštvo te oglašavanje i tržišno komuniciranje.

ciljnoj publici. U konačnici, njegov je rezultat poboljšanje standarda i kvalitete života stanovništva na tom području. U brendiranju regije, odnosno lokalne jedinice, poruke se komuniciraju različitim skupinama ciljne publike koja obuhvaća međunarodne investitore i investitore iz drugih gradova i regija, poslovne i turističke posjetitelje te pojedince koje se želi privući za doseljavanje na to područje. Prepoznatljiv imidž i identitet određenog područja stvara osnovu za plasiranje na tržište prepoznatljivih proizvoda i njihovu bolju prodaju**.**

Zelena ekonomija / zeleno gospodarstvo je gospodarstvo kojemu je cilj smanjiti rizike po okoliš i oskudice resursa te ublažiti klimatske promjene. Smatra se da, za razliku od klasičnoga gospodarstva, temeljno obilježje i cilj zelenoga gospodarstva nije samo učinkovitost nego i pravednost. Zeleno gospodarstvo mora osigurati da prelazak na nisko ugljično gospodarstvo, koje učinkovito koristi i upravlja svojim resursima, bude i socijalno uključivo. *Zeleni rast* gospodarstva uvažava potrebu za smanjivanjem neodrživih pritisaka proizvodnje i potrošnje na okoliš. *Zelene vještine* potrebne su za prelazak na održive načine proizvodnje i potrošnje. Prije svega, to su vještine potrebne za prilagodbu djelatnosti intenzivnih ugljikom održivijim načinima proizvodnje te vještine potrebne u zelenim djelatnostima i djelatnostima koje se mogu smatrati motorima ekoloških inovacija. *Djelatnosti intenzivne ugljikom* su poljoprivreda, ribarstvo, rudarstvo, proizvodnja električne energije i plina, proizvodnja naftnih derivata, koksa i nuklearnog goriva, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te ostalih nemetalnih minerala i dr. Unutar tih djelatnosti najviše je radnih mjesta u prometu i poljoprivredi. U tim se djelatnostima može očekivati, s jedne strane, smanjenje broja zaposlenih, a s druge strane, njihova će transformacija rezultirati potražnjom za vještinama kojih nemaju oni koji su sada zaposleni u tim djelatnostima. *Zelene djelatnosti i motori ekoloških inovacija* su npr. energetski učinkovita gradnja i proizvodnja energije iz obnovljivih izvora. Zelene vještine nisu samo one vezane uz nove tehnologiju nego i upravljačke vještine i znanja potrebna za uvođenje tih tehnologija, komunikacijske vještine nužne da procesi transformacije proteknu bez kriza, vještine koje su potrebne za organizaciju i podršku prelasku radnika iz djelatnosti intenzivnih ugljikom u nisko ugljične djelatnosti. U ovom se kontekstu još mogu istaknuti često spominjane *ekološke ili ekoinovacije, nisko ugljične djelatnosti,* čiste *tehnologije*, *čisti* ili *zeleni proizvodi*, o*rganska poljoprivreda* i sl.

Socijalna ekonomija je tzv. treći sektor gospodarstva, sektor koji se nalazi između privatnog i javnog. Obuhvaća organizacije kao što su udruge, neprofitne organizacije, zadruge, socijalna poduzeća, zaklade i dobrotvorne organizacije. *Socijalno poduzetništvo* je poduzetništvo koje stvara inovativna rješenja za neriješene društvene probleme i da poboljša živote različitih skupina ljudi. Primarni cilj socijalnog poduzetništva nije iskoristiti tržišne prilike radi ostvarivanja dobiti, nego riješiti društvene probleme. *Socijalna poduzeća* obilježava privatna aktivnost koja se provodi u javnom interesu. Vođena je poduzetničkom strategijom, ali joj osnovni cilj nije maksimizacija dobiti nego postizanje određenoga gospodarskog ili društvenog cilja i ponuda inovativnog rješenja za probleme poput socijalne isključenosti i nezaposlenosti.

Sijeda i bijela ekonomija predstavljaju ekonomiju koja se temelji na iskorištavanju novih prilika koje nastaju promjenom demografske strukture populacije, a time i potrošača. Te se prilike pojavljuju zahvaljujući tome što rastuća populacija starijih radnika, mladih umirovljenika i starijih osoba ima specifične potrebe i znatnu kupovnu moć. Zahvaljujući tome, razvoj i poboljšanje novih proizvoda i usluga za osobe starije dobi smatra se značajnim čimbenikom budućega gospodarskog rasta i razvoja. Proizvodi i usluge namijenjeni starijim osobama obuhvaćaju one vezane uz turizam i rekreaciju (koji se još smatraju proizvodima *sijede* ili *srebrne* ekonomije) te proizvode i usluge vezane uz zdravstvenu skrb te skrb za starije i nemoćne osobe (koji se još smatraju proizvodima *bijele* ekonomije).

Plava ekonomija je ekonomski model koji je u svojoj knjizi predstavio Gunter Pauli 2012. godine i čija je svrha poticanje obnavljanja. Usredotočen je na nastojanje da ekosustavi održe svoj evolucijski put kako bi svi imali koristi od beskrajnoga prirodnog toka kreativnosti, prilagođavanja i obilja. Govori o tehnološkim inovacijama utemeljenim na prirodi.[72]

Kvaliteta vlasti (engl. quality of government - QoG) prati se na razini država članica EU-a i regija, a istraživanje su proveli Charron i drugi (2012.) te podrazumijeva nisku korupciju i visoku zaštitu vladavine prava, djelotvornosti i odgovornosti vlasti kako na nacionalnoj tako i na regionalnoj razini. Navode pet hipoteza o tome zašto neke regije imaju bolju kvalitetu vlasti (QoG): (1) Razine društveno-političkog razvoja bit će pozitivno povezane s EQI-jem u regijama i državama diljem EU-a; (2) QoG unutar i između država u EU sustavno je povezano s veličinom regije ili države; (3) QoG pozitivno je povezana s društvenim povjerenjem unutar i između država u EU-u; (4) Veća razina političke decentralizacije bit će povezane s višim razinama unutar državne varijance QoG; (5) Veća razina političke decentralizacije sustavno će utjecati na razinu QoG-a na razini zemlje. Zaključili su da se regije s niskim QoG-om u EU-u neće moći koristiti sredstvima kohezijske politike na učinkovit i djelotvoran način. Pronalaženje prave kombinacije poticaja i javnih politika koje poboljšavaju QoG u regijama koje zaostaju u razvoju moglo bi pridonijeti većem rastu i većoj konvergenciji među EU-ovim regijama.[73]

[72] Dostupno putem poveznice: www.theblueeconomy.org.

[73] Charron, Nicholas, Lapuente, Victor i Lewis Dijkstra, 2012. *Regionalno upravljanje je bitno: istraživanje regionalnih varijacija kakvoće vlasti u EU*, radni papiri, Serija kratkih radova u regionalnim istraživanjima i pokazateljima koje proizvodi Glavna uprava za regionalnu politiku, WP 01/2012.

3. STRATEGIJA

3.1. Obuhvat Strategije i usklađenost s ključnim razvojnim dokumentima

Kako bi se mogao odrediti obuhvat Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, bilo je nužno steći pregled nad cijelim spektrom drugih razvojnih dokumenata od značenja za razvoj države. Potrebno je bilo postaviti dva osnovna pitanja:

- Prvo, postoje li krovni razvojni dokumenti u kojima su predviđeni ciljevi kojima treba pridonijeti resor regionalnog razvoja? Ako da, onda takve aktivnosti, programe i projekte treba predvidjeti u Strategiji.
- Drugo, postoje li u okviru postojećih razvojnih dokumenata pitanja koja nisu obuhvatila prostorno / regionalnu dimenziju? Strategija u tom slučaju može ponuditi komplementarne aktivnosti, programe i projekte.

U procesu konzultacija i intervjuiranja ključnih dionika propitivala su se ta dva pitanja te su na osnovi uvida u dokumente i preporuke sugovornika identificirani razvojni dokumenti vezani uz pitanja Europske unije (Europa 2020., Sporazum o partnerstvu, operativni programi[74] i Nacionalni program reformi[75]) te nacionalni strateški dokumenti vezani uz različite resore javnih politika. Preporuke generirane iz intervjua ugrađene su u mjere Strategije.

Usklađenost s razvojnim ciljevima Europske unije

Pristupanjem Europskoj uniji, fondovi EU-a postali su bitan element društveno-gospodarskog razvoja Republike Hrvatske. Novootvoreni pristup znatnim financijskim sredstvima predstavlja značajan razvojni potencijal za sve sektore i sve regije unutar Republike Hrvatske koji se ne smije i ne može zanemariti prilikom izrade bilo kojeg strateškog dokumenta.

Prema regulatornom okviru za europske strukturne i investicijske fondove (ESI fondove), države članice su, za razdoblje 2014. - 2020., bile u obvezi izraditi Sporazum o partnerstvu te jedan ili više operativnih programa. Sporazum o partnerstvu Republike Hrvatske Europska je komisija usvojila 30. listopada 2014. godine. Sporazumom o partnerstvu utvrđeni su mehanizmi kojima se osigurava usklađenost sa Strategijom Unije za pametan, održiv i uključiv rast (Strategija Europa 2020.) te sa zadaćama za pojedine fondove EU-a u skladu s njihovim ciljevima koji se temelje na Ugovorima o pristupanju, uključujući ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju.

Europska je komisija u prosincu 2014. godine usvojila dva operativna programa Republike Hrvatske: Operativni program „Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020." te Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020." U svibnju 2015. godine Europska je komisija usvojila Program ruralnog razvoja, a u listopadu 2015. i Operativni program za pomorstvo i ribarstvo Republike Hrvatske 2014. - 2020. godine. Uz navedene programe, 13 je programa europske teritorijalne suradnje u kojima sudjeluje Republika Hrvatska u razdoblju

[74] Strategija Europa 2020., Sporazum o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020. te Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020 i Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. dostupni su na mrežnoj stranici: http://www.strukturnifondovi.hr/vazni-dokumenti.

[75] Nacionalni program reformi 2017. dostupan je putem poveznice: https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2017/04%20travanj/33%20sjednica%20VRH/33%20-%201.pdf

2014. - 2020. godine (5 prekograničnih, 4 transnacionalnih i 4 međuregionalna programa). Pri izradi planskih dokumenata regionalnoga razvoja za tekuće programsko razdoblje, potrebno je voditi računa o njihovoj usklađenosti sa sadržajem navedenih dokumenta za korištenje ESI fondova.

Financiranje iz ESI fondova u novoj financijskoj perspektivi usmjereno je na 11 tematskih ciljeva:

1) Veća ulaganja u istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije
2) Poboljšanje pristupa informacijskim i komunikacijskim tehnologijama te njihova korištenja i kvalitete
3) Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika, poljoprivrednog sektora (za Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj) te sektora ribarstva i akvakulture (za Europski ribarski fond)
4) Podržavanje prijelaza na gospodarstvo temeljeno na niskim emisijama CO_2 u svim sektorima
5) Poticanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije opasnosti te upravljanje rizicima
6) Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa
7) Promicanje održivog prometa i poboljšanje mrežnih infrastruktura
8) Promicanje zapošljavanja i podržavanje mobilnosti radne snage
9) Promicanje društvene uključenosti i borba protiv siromaštva i diskriminacije
10) Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje
11) Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovita javna uprava.

U okviru svakoga tematskog cilja predviđeni su pojedinačni investicijski prioriteti koje države članice mogu odabrati te na temelju njih definirati specifična područja ulaganja i svoje specifične razvojne ciljeve.

Kako bi se uz sektorski usmjerene ciljeve ostvarila i teritorijalna koncentracija ulaganja, s ciljem jačanja teritorijalne kohezije, EU je za tekuće financijsko razdoblje predložila i niz teritorijalnih pristupa (integrirane teritorijalne investicije, održivi urbani razvoj, razvoj upravljan od strane lokalne zajednice[76]).

Nacionalni program reformi

Obveza svake države članice Europske unije jest sudjelovanje u Europskom semestru. Europski semestar je ciklus koordinacije ekonomske i fiskalne politike unutar Europske unije u okviru kojeg države članice usklađuju svoje politike s ekonomskom politikom definiranom na razini EU. Glavne obveze koje proizlaze iz sudjelovanja u Europskom semestru jesu izrada godišnjih Nacionalnih programa reformi i Programa konvergencije, odnosno Programa stabilnosti za države članice eurozone. U sklopu Europskog semestra države članice Europske unije podnose Nacionalni program reformi do kraja travnja svake godine. On opisuje mjere koje Vlada Republike Hrvatske poduzima za rješavanje strukturnih izazova s kojima se suočava Republika Hrvatska, u skladu s preporukama Vijeća Europske unije. Nacionalni program reformi izrađuje Međuresorna radna skupina za Europski semestar. Na sjednici održanoj 27. travnja 2017. godine Vlada Republike Hrvatske usvojila je Nacionalni program reformi za 2017. godinu koji definira reformske mjere i aktivnosti usmjerene ostvarivanju

[76] Europski strukturni i iinvesticijski fondovi u Republici Hrvatskoj u financijskom razdoblju 2014. - 2020. godine.

dugoročno održivog gospodarskog rasta, povećanju zaposlenosti i stvaranju novih radnih mjesta te smanjenju makroekonomskih neravnoteža.
U skladu s tim, NPR definira tri glavna cilja:

1. Jačanje konkurentnosti gospodarstva
2. Povećanje zapošljivosti i povezivanje obrazovanja s tržištem rada
3. Održivost javnih financija.

Teritorijalna agenda EU 2020

Teritorijalna agenda je krovni dokument EU-a u području prostornog planiranja. Izrada Teritorijalne agende uslijedila je nakon donošenja i postupne implementacije Perspektive prostornog razvoja EU-a iz 1999. godine, vodećih smjernica za prostorni razvoj europskog kontinenta (CEMAT 2000. godine), uspješne realizacije niza projekata u okviru inicijative Interreg i istraživanja u okviru programa ESPON (Europska mreža opservatorija prostornog planiranja). Teritorijalna agenda usklađena je s dokumentima o urbanom razvoju i teritorijalnoj koheziji.

Zadatci prostornog razvoja EU-a definirani u Teritorijalnoj agendi su:

- jačanje teritorijalne kohezije
- jačanje regionalnog identiteta i bolje korištenje raznolikosti (potencijala) prostora.

Ciljevi prostornog razvoja postavljeni u Teritorijalnoj agendi su:

- jačanje policentričnog razvoja i inovacija kroz umrežavanje gradova-regija i drugih gradova
- novi oblici teritorijalnog upravljanja i partnerstva između ruralnih i urbanih područja
- promocija konkurentnih i inovativnih regionalnih klastera u Europi - potpora jačanju transeuropskih mreža
- promoviranje transeuropskog upravljanja rizicima, uključujući i rizike od utjecaja klimatskih promjena
- jačanje ekološke strukture i kulturnih resursa kao dodatnih razvojnih vrijednosti.

Nacionalni strateški razvojni dokumenti od značenja za Strategiju

Osnovno je načelo pri oblikovanju svih ciljeva, prioriteta i mjera Strategije postizanje komplementarnosti s ciljevima i prioritetima važećih nacionalnih razvojnih dokumenata, čime će se osigurati doprinos provedbe Strategije ostvarenju pojedinih sektorskih, a time i ukupnih razvojnih ciljeva Republike Hrvatske.

Strateški razvojni dokumenti na nacionalnoj razini s kojima je provjerena usklađenost Strategije su sljedeći: Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. - 2020., Strategija upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske za razdoblje od 2013. do 2017. godine, Strateški plan Ministarstva kulture 2015. - 2017., Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011. - 2020., Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje 2016. - 2020., Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, Strategija i akcijski plan biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (2008.), Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.), Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti Republike Hrvatske 2014. - 2020., Strategija razvoja javne uprave za razdoblje 2015. - 2020., Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (2009.), Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine, Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u Republici Hrvatskoj 2016. - 2020., Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. - 2020., Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016., Strategija

prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2030., Strategija upravljanja vodama (2009.), Strategija gospodarenja otpadom (2005.), Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske (2009.), Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije do 2020. godine, Strategija poticanja inovacija Republike Hrvatske 2014. - 2020., Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020.“, Operativni program „Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020.“, Program ruralnog razvoja 2014. - 2020.

U Prilogu 5. nalazi se tablica unutar koje je istaknuta koherentnost svake pojedinačne mjere Strategije s ključnim nacionalnim dokumentima kojima su definirani strateški ciljevi i razvojni prioriteti pojedinih gospodarskih sektora Republike Hrvatske.

Osvrt na prethodnu Strategiju regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011. - 2013.

Prvi zakonodavni i strateški okvir planiranja i upravljanja regionalnim razvojem postavljen je donošenjem prvog Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske 2009. godine[77] te na njemu utemeljene Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011. - 2013. usvojene na Vladi Republike Hrvatske 2010. godine. Strategijom je po prvi put definiran strateški, institucionalni i pravni okvir potreban za provedbu regionalne politike. Nastala je kao rezultat intenzivnih rasprava i konzultacija na središnjoj i regionalnoj razini uvažavajući načelo partnerstva. U primjenu je uveden novi model definiranja potpomognutih područja zasnovan na postupku ocjenjivanja i razvrstavanja teritorijalnih jedinica primjenom jedinstvenog kriterija - indeksa razvijenosti. Uvođenjem jedinstvene kategorizacije potpomognutih područja iz primjene počinje se isključivati višedimenzionalno ocjenjivanje razvoja koje se temeljilo na područnim zakonima (brdsko-planinska područja, otoci, područja posebne državne skrbi, grad Vukovar). Obilježila je početak intenzivne suradnje središnje razine sa županijama, što je osobito došlo do izražaja tijekom konzultacijskog procesa u svrhu utvrđivanja regionalnih razvojnih prioriteta. Razvojni prioriteti na nižim razinama upravljanja trebali su se uklapati u prioritete identificirane u Strategiji, čime je naglasak stavljen na važnost međusobne usklađenosti strateških dokumenata regionalnog razvoja, a u svrhu postizanja integriranosti u ostvarenju nacionalnih, regionalnih i lokalnih razvojnih ciljeva. Ocjenom provedbe te Strategije identificirane su pojedine aktivnosti koje su uzete u obzir prilikom programiranja nove Strategije, a u svrhu prevladavanja uočenih nedostataka. Kao najveći nedostatci prethodne Strategije prepoznati su: nepostojanje akcijskog plana kao provedbenog dokumenta Strategije, nepostojanje pokazatelja za praćenje ostvarenja postavljenih ciljeva (postignuća) te institucionalne organizacije za njezinu provedbu. Ciljevi nisu bili dovoljno konkretni da bi se mogli kvantificirati, tj. nisu ispunjavali SMART kriterije (specifični, mjerljivi, dohvatljivi, realni, vremenski ograničeni). U nedostatku povezanosti ciljeva s pokazateljima teško je utvrditi njihovu učinkovitost i djelotvornost. S obzirom na nepostojanje akcijskog plana, provedba Strategije bila je parcijalna.

3.2. Horizontalne teme politike regionalnog razvoja

Uobičajene horizontalne teme koje se razmatraju u kontekstu doprinosa razvoju u različitim sektorima/aspektima su teme jednakih mogućnosti, održivog razvoja i zaštite okoliša, promicanja načela dobrog upravljanja, uporaba informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sl. U Strategiji regionalnog razvoja Republike Hrvatske također je prepoznato nekoliko horizontalnih tema, čiji je sadržaj relevantan u okviru većine predloženih prioriteta i mjera u smislu praćenja ostvarenja učinaka povezanih s pojedinom horizontalnom temom. Te su teme navedene u nastavku.

[77] Vidi bilješku 54.

Demografija

Tema koja se osobito nametnula tijekom procesa strateškog planiranja odnosi se na različite demografske probleme. Problemi starenja stanovništva, nepovoljne stope nataliteta, nepovoljnih migracijskih procesa – unutar države i prema inozemstvu te brojni drugi negativni demografski učinci – rezultiraju nizom razvojnih problema na lokalnoj i regionalnoj razini. Kako bi u srednjem i duljem roku bio zabilježen napredak u smislu rješavanja demografskih problema, potrebno je provesti niz mjera te odgovarajućih aktivnosti, projekata i programa. Mjere koje je u tom smislu potrebno osmisliti i provoditi u okviru su nadležnosti različitih sektora. Stoga se projekti i programi vezani za ispravljanje demografskih neravnoteža protežu u ovoj Strategiji kroz sva tri strateška cilja, kako bi se na problem djelovalo iz različitih perspektiva te omogućio nužan multidimenzionalan pristup rješavanju toga složenog problema. Kombiniranim djelovanjem niza mjera možebitno se mogu očekivati pozitivni pomaci u ovom segmentu.

Prostor i okoliš

Druga je značajna tema vezana za prostor i okoliš. Dio mjera i s njima povezanih aktivnosti, projekata i programa imaju učinke na prostor i okoliš. U kontekstu prostornog utjecaja provedbe mjera Strategije, ona uzima u obzir i relevantne informacije sadržane u Nacrtu prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske[78] te na taj način nastoji osigurati usklađenost i povezanost tih dvaju dokumenata kako bi se provedbom mjera osigurao prostorno održivi razvoj.
Sastavni je dio procesa izrade Strategije regionalnog razvoja izrada Strateške studije o utjecaju Strategije na okoliš (u daljnjem tekstu: Strateška studija)[79] kako bi se ustanovilo za koje se mjere očekuje da će imati utjecaj na okoliš te kakav je njihov očekivani utjecaj. Utjecaj je ocijenjen kvalitativno – ocjenom pozitivan, neutralan ili negativan. Za one mjere za koje se očekuje da će imati utjecaja na okoliš, Strateškom su studijom dane i odgovarajuće preporuke za unaprjeđenje predloženih mjera kako bi se smanjio ili neutralizirao negativan utjecaj te povećao pozitivan utjecaj provedbe pojedine mjere.

Digitalizacija i informatizacija

Suvremena je strategija prepoznala važnost digitalnih tehnologija te informatizacije cjelokupnog sustava. To je također jedna od horizontalnih tema koja će biti ugrađena u provedbu većine mjera, ovisno o primjenjivosti teme u pojedinim područjima te administrativnih i financijskih mogućnosti nužnih za provedbu te ambiciozne ideje.

3.3. Vizija, vrijednosti, strateški ciljevi i prioriteti

Vizija

Hrvatska 2020.: Zemlja regija blagostanja i sretnih ljudi.

[78] Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske Vlada Republike Hrvatske je usvojila na sjednici održanoj 20. travnja 2017.
[79] Strateška studija o utjecaju na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine dostupna je putem poveznice: https://razvoj.gov.hr/provedba-postupka-strateske-procjene-utjecaja-na-okolis-strategije-regionalnog-razvoja-rh-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3282

Vrijednosti

- Kontinuirano učenje i transfer znanja
- Participacija u odlučivanju
- Otpornost i održivost
- Aktiviranje lokalnih razvojnih potencijala
- Kultura sustavnog javnog upravljanja
- Socijalna osjetljivost

Proces strateškog planiranja i izrade Strategije izrazito je participativnog karaktera. Na temelju prikupljenih podataka i izrađene analitičke podloge, niza održanih participativnih radionica na kojima su sudjelovali predstavnici različitih razina upravljanja te kroz interne rasprave predstavnika timova EIZ-a i MRRFEU-a, poštujući faze procesa strateškog planiranja, identificirana su tri strateška cilja koja se namjeravaju ostvariti Strategijom. Ciljevi su višedimenzionalni, integrativni i uzimaju u obzir načela održivog razvoja. U okviru prvoga strateškog cilja očekuje se sinergija različitih vidova razvoja društva, prostora i okoliša. Drugi strateški cilj podržava razvoj regionalnog i lokalnog gospodarstva. Treći strateški cilj sadržava različite vidove regionalnog razvojnog upravljanja usmjerene na pružanje odgovarajućega institucionalnog okruženja i potpore razvoju spomenutih tematskih područja. Za svaki od strateških ciljeva definirani su prioriteti, koji su potom razrađeni u niz odgovarajućih mjera kako bi se i ostvarili. Svaki strateški cilj sadržava u sebi po tri definirana prioriteta, dok broj mjera po pojedinom prioritetu varira. Uspostavljena je jasna hijerarhija / poveznica na relaciji strateški cilj – prioritet - mjera. U nastavku su detaljniji opisi strateških ciljeva s prioritetima i pokazateljima učinka, dok će detaljniji opisi mjera biti prikazani u dijelu pod nazivom Opis mjera s pokazateljima ishoda, u kojem je naznačena i međusobna povezanost mjera kroz različite prioritete pa je u njihovoj provedbi posebno bitna koordinacija aktivnosti i nositelja njihove provedbe.

Strateški ciljevi i prioriteti s pokazateljima učinka su kako slijedi:

Strateški cilj 1: Povećanje kvalitete života poticanjem održivog teritorijalnog razvoja
Pokazatelj: Indeks razvijenosti na razini županija, gradova i općina

Prioritet 1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života: U okviru Prioriteta 1.1. predložene mjere obuhvaćaju niz aktivnosti, projekata i programa vezanih za unaprjeđenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta, zatim podizanja razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života, dok je dio aktivnosti usmjeren na pružanje potpore afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva.

Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture: Kroz aktivnosti, projekte i programe predložene prioritetom 1.2. nastoji se razviti lokalna i regionalna infrastruktura u skladu s potrebama društva te održivo koristiti i vrednovati kulturna i prirodna baština. Poseban skup aktivnosti usmjeren je pružanju potpore u primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini usklađenih s nacionalnim politikama.

Prioritet 1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima: Posebno mjesto u novoj Strategiji i dalje imaju potpomognuta područja i područja s razvojnim posebnostima, stoga su prioritetom 1.3. obuhvaćene i odgovarajuće mjere vezane za takva područja. Niz aktivnosti, projekata i programa usmjeren je na pružanje potpore razvoju potpomognutih područja, održivom otočnom razvoju te razvoju brdsko-planinskih područja.

Osim navedenih područja, predlaže se i znatan broj aktivnosti, projekata i programa usmjerenih na ublažavanje negativnih učinaka nekontroliranog širenja razvoja urbanih područja na kvalitetu života te stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima, kao područja s razvojnim posebnostima.

Strateški cilj 2: Povećanje konkurentnosti regionalnoga gospodarstva i zaposlenosti
Pokazatelj: Regionalni indeks konkurentnosti

Prioritet 2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini: Ovaj je prioritet usmjeren na realizaciju nekoliko mjera koje obuhvaćaju definiranje i primjenu jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona, niz aktivnosti, projekata i programa usmjerenih na aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini te primjenu novih znanja, vještina i razvoj financijskih instrumenata za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine.

Prioritet 2.2. Stvaranje poticajnoga poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini: Mjere u okviru ovog prioriteta odnose se na jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija za razvoj lokalnog i regionalnog gospodarstva, pružanje kontinuirane potpore novim gospodarskim subjektima i novim oblicima udruživanja gospodarskih subjekata. Dio aktivnosti, projekata i programa posebno je usmjeren na pružanje potpore aktivnim poduzetnicima u potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima.

Prioritet 2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini: U okviru ovog prioriteta se kroz niz predviđenih aktivnosti, projekata i programa pruža potpora povećanju kvalitete radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini te će se poticati migracije prema područjima s nedostatkom radne snage kako bi se ujednačila ponuda i potražnja na tržištu rada. Aktivnosti obuhvaćene ovom mjerom izravno su povezane i s dijelom aktivnosti obuhvaćenih prioritetom 1.1. pa je posebnu pozornost potrebno posvetiti usklađivanju provedbe aktivnosti predviđenih ovim prioritetima.

Strateški cilj 3: Sustavno upravljanje regionalnim razvojem
Pokazatelj: Indeks kvalitete regionalnoga razvojnog upravljanja na razini županija

Prioritet 3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti): U okviru ovog prioriteta niz je aktivnosti, projekata i programa usmjerenih na uređenje procesa planiranja, provedbe, praćenja i vrednovanja provedbe razvojnih politika na svim razinama upravljanja. Prioritetom je također obuhvaćeno unaprjeđenje upravljanja projektima na svim razinama upravljanja regionalnim razvojem (vertikalna koordinacija), s obzirom na to da neometana provedba projekata umnogome može pridonijeti stabilnom okruženju za razvoj. Osim navedenog, aktivnosti unutar ovog prioriteta usmjerene su i na usklađivanje funkcionalne i fiskalne decentralizacije s mogućnostima pružatelja javnih usluga te povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja.

Prioritet 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije i integrativnog pristupa): Aktivnosti u okviru ovog prioriteta usmjerene su na usklađivanje javnih politika i zakona na nacionalnoj i regionalnoj razini u svim sektorima, poboljšanje prije svega horizontalne koordinacije dionika u razvojnom upravljanju te unaprjeđenje međusektorske suradnje u pripremi i provedbi regionalnih razvojnih projekata. Kroz taj se

prioritet također nastoji uspostaviti i funkcionalni sustav koordinacije institucija nadležnih za civilnu zaštitu (stožeri).

Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini: Ovaj je prioritet usmjeren prije svega na dionike regionalne i lokalne razine i potrebu jačanja njihovih financijskih i administrativnih kapaciteta. Predviđa se niz aktivnosti usmjerenih na jačanje potpore regionalnoj i lokalnoj razini u provedbi propisa i financiranju projekata, funkcionalno i koordinirano upravljanje regionalnim razvojem te unaprjeđenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja. Tablični pregled strateških ciljeva, prioriteta i mjera Strategije, predstavljen je u nastavku.

Tablica 11. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere Strategije

STRATEŠKI CILJ 1.	**POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA**
Horizontalna pitanja	***Demografski učinci*** *(obrazloženje u opisnom dijelu Strategije s referencijama na razne mjere koje imaju demografski učinak pod svim strateškim ciljevima);* ***prostorni učinci i okolišni učinci***
PRIORITET 1.1	**Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života**
Mjera 1.1.1.	*Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu*
Mjera 1.1.2.	*Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini*
Mjera 1.1.3.	*Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva*
PRIORITET 1.2.	**Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture**
Mjera 1.2.1.	*Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja*
Mjera 1.2.2.	*Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja*
Mjera 1.2.3.	*Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine*
Mjera 1.2.4.	*Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini*
PRIORITET 1.3.	**Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima**
Mjera 1.3.1.	*Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja*
Mjera 1.3.2.	*Pružanje podrške održivom otočnom razvoju*
Mjera 1.3.3.	*Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja*
Mjera 1.3.4.	*Unaprjeđenje kvalitete života i razvoj urbanih područja*
Mjera 1.3.5.	*Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima*
Unaprijeđen „Indeks razvijenosti“ je funkcionalan alat za provedbu aktivnosti, programa i projekata te praćenje njihove provedbe u kontekstu ostvarenja ciljeva Strategije, a posebno za praćenje strateškog cilja „Povećanje kvalitete života poticanjem održivog teritorijalnog razvoja“.	

STRATEŠKI CILJ 2.	**POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI**
Horizontalna pitanja	***Demografski učinci*** *(obrazloženje u opisnom dijelu Strategije s referencijama na razne mjere koje imaju demografski učinak pod svim strateškim ciljevima);* ***prostorni učinci i okolišni učinci***
PRIORITET 2.1	**Unaprjeđenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini**
Mjera 2.1.1.	*Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona*
Mjera 2.1.2.	*Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1., 3.1.4.)*
Mjera 2.1.3.	*Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja povijesnih jezgri naselja i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1., 1.2.3., 3.3.1)*
PRIORITET 2.2	**Stvaranje poticajnoga poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini**
Mjera 2.2.1.	*Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija*

Mjera 2.2.2.	*Aktiviranje lokalnog razvoja kroz potporu novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim koncepcijama*
Mjera 2.2.3.	*Razvoj kolaborativne ekonomije kroz potporu udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini*
Mjera 2.2.4.	*Povećanje atraktivnosti regija kroz teritorijalno brendiranje*
PRIORITET 2.3	**Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini**
Mjera 2.3.1.	*Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini*
Mjera 2.3.2.	*Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage*
Unaprijeđen „Regionalni indeks konkurentnosti" je funkcionalan alat za provedbu aktivnosti, programa i projekata te praćenje njihove provedbe u kontekstu ostvarenja ciljeva Strategije, a posebno strateškog cilja „Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti".	

STRATEŠKI CILJ 3.	**SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM**
Horizontalna pitanja	***Demografski učinci*** *(obrazloženje u opisnom dijelu Strategije s referencama na razne mjere koje imaju demografski učinak pod svim strateškim ciljevima);* ***prostorni učinci i okolišni učinci***
PRIORITET 3.1.	**Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)**
Mjera 3.1.1.	*Unapređenje ciklusa upravljana javnim politikama na svim razinama upravljanja*
Mjera 3.1.2.	*Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima*
Mjera 3.1.3.	*Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije*
Mjera 3.1.4.	*Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja*
PRIORITET 3.2.	**Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije i integrativnog pristupa)**
Mjera 3.2.1.	*Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini*
Mjera 3.2.2.	*Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju*
PRIORITET 3.3.	**Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini**
Mjera 3.3.1.	*Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata*
Mjera 3.3.2.	*Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja*
Razvoj indeksa za mjerenje kvalitete upravljanja regionalnim i lokalnim razvojem „Indeks kvalitete vlasti" (*QoG – Quality of Government*) Europske komisije, Charron *et al.*, 2012. „*Regional Governance Matters: A Study on Regional Variation in Quality of Government within the EU*").Tim se indeksom može mjeriti napredak ostvarenja na razini strateškog cilja.	

3.4. Opis mjera s pokazateljima ishoda

U daljnjem tekstu slijedi detaljniji opis mjera. Opisi mjera sadržavaju informacije o ciljevima i prioritetima uz koje se veže pojedina mjera te indikativni popis *aktivnosti, programa, projekata (*u daljnjem tekstu*:* APP*)* koji se predviđaju provoditi u okviru pojedine mjere. Detaljniji opis mjere sadržava i informacije o ulozi MRRFEU, glavnog nositelja Strategije, koja na razini provedbe mjere može biti naglašeno provedbenog i/ili koordinativnog karaktera s obzirom na međuresornu prirodu dokumenta. Navedene su također institucije s kojima je nužno surađivati u provedbi brojnih APP-ova u okviru provedbenog instrumenta – Akcijskog plana (vidi poglavlje 4. Provedba). Tablični prikaz mjere sadržava informacije i o pokazatelju ishoda, izvoru informacije o pokazatelju te završava ocjenom potencijalnog utjecaja na okoliš i preporukama na osnovi provedene strateške procjene utjecaja na okoliš[80]. Realizacija mjera pratiti će se provedbom konkretnih APP-ova koji će pridonositi ostvarenju pojedine mjere, temeljem izvještaja o praćenju provedbe.

Opisi mjera su indikativni i ne ograničavaju provoditelja da ih obogati APP-ima ako pridonose ostvarenju mjera, prioriteta i ciljeva Strategije. Opisi su osnova za daljnju konkretizaciju provedbe kroz Akcijski plan, a tijekom izrade posebno treba povesti računa o horizontalnim temama prepoznatim u Strategiji. Na temelju Akcijskog plana moguće je procijeniti troškove provedbe pojedine mjere za dotično razdoblje provedbe. Financijski okvir predstavljen je u sljedećem poglavlju (Provedba) i poslužit će kao orijentacija u identifikaciji izvora financiranja pojedinih APP-ova na razini svake mjere.

[80] Strateška studija o utjecaju na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine sa prilozima dostupna je putem poveznice: https://razvoj.gov.hr/provedba-postupka-strateske-procjene-utjecaja-na-okolis-strategije-regionalnog-razvoja-rh-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3282

<table>
<tr><td>Strateški cilj:</td><td colspan="5">1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA</td></tr>
<tr><td>Prioritet:</td><td colspan="5">1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života</td></tr>
<tr><td>Naziv mjere:</td><td colspan="5">1.1.1. Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu</td></tr>
<tr><td>Opis mjere:</td><td colspan="5">• Analiza sustava obrazovanja s razradom i mogućnostima nadogradnje postojećih nadležnosti s preporukama vezanim uz daljnju decentralizaciju (veza 3.1.3.)
• Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa utvrđivanja potreba pojedinih odgojno-obrazovnih ustanova i JLP(R)S za infrastrukturnim, materijalnim i ljudskim resursima
• Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa mreža predškolskih i školskih ustanova i programa, strukovnih škola i programa te programa obrazovanja odraslih, centara izvrsnosti i centara kompetencija po županijama i regijama (npr. stjecanje novih znanja – zelena /plava ekonomija, stručno usavršavanje učitelja u realnom sektoru, interdisciplinarni studiji, razvoj IKT)
• Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa uključivanja nezaposlenih osoba, osoba niže razine obrazovanosti i kvalifikacija, socijalno marginaliziranih i isključenih, osoba s invalidnošću, starijih građana te useljenika u obrazovanju odraslih
• Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa vezanih za uključivanje djece s teškoćama u razvoju u sustav obrazovanja (uključujući jačanje kapaciteta za rehabilitaciju)
• Podrška provedbi aktivnosti praćenja učinaka mjera u odgoju, obrazovanju i sportu
• Usklađivanje srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja s potrebama društva i gospodarstva (veza 2.3.2.)
• Poboljšanje sustava potpora sportu i aktivnosti vezane uz poticanje poboljšanja vertikalne koordinacije aktivnosti (suradnja ključnih dionika na svim razinama) (veza 3.1.1.)
• Potpora aktivnostima koje pridonose dobrom upravljanju u sportu i/ili obrazovnim aktivnostima koje razvijaju kapacitete lokalnih dionika u sportu
• Pružanje podrške izgradnji kapaciteta organizacija civilnoga društva za provedbu programa građanskog odgoja i obrazovanja i društveno korisnog učenja</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Koordinacija</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MZO, SDUŠ, MDOMSP, MRMS, MFIN, HZZ, HGK, JLP(R)S</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda (izvor):</td><td colspan="5">Smanjenje raspona u razvijenosti kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta; povećanje prosječne razvijenosti kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta u Republici Hrvatskoj
(Izvor: DZS, tablice u Prilogu 1.)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>0</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5">Ovdje je dan orijentacijski prikaz smjera i intenziteta potencijalnog utjecaja na</td></tr>
</table>

	okoliš. Detaljna analiza napravljena je u sklopu strateške procjene čiji je sažetak dio Strategije u Prilogu 8.
	Preporuke: • Aktivnosti maksimalno usmjeravati u područja gdje postoji već koncentracija ranjivih skupina te u području s naglašenim problemima neusklađenosti između obrazovne strukture i potreba gospodarstva.

Strateški cilj:	**1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA**				
Prioritet:	**1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života**				
Naziv mjere:	*1.1.2. Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini*				
Opis mjere:	• Podrška u aktivnom upravljanju ljudskim resursima u sustavu zdravstva • Praćenje, vrednovanje i, u skladu s preporukama, usklađivanje organizacije zdravstvene zaštite s potrebama stalno nastanjenog stanovništva te potrebama povremenih korisnika (npr. pojačane potrebe tijekom ljetne sezone u JH) • Usklađivanje sustava zdravstva s postojećim kapacitetima (iskorištenosti istih) i razvojem medicinske tehnologije • Unaprjeđenje kapaciteta za razvoj zdravstvenog i lječilišnog turizma (veza 2.2.1.) • Podrška u aktivnostima unaprjeđenja sustava socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini • Podrška u provedbi programa prevencije daljnje socijalne isključenosti i ublažavanje negativnih učinaka kao posljedice socijalne isključenosti na lokalnoj razini • Podrška u razvoju aktivnosti, projekata i programa u zdravstvu i socijalnoj skrbi koji uključuju djecu s teškoćama u razvoju • Pružanje potpore razvoju palijativne skrbi • Podrška u aktivnostima povećanja djelotvornosti rada centara za socijalnu skrb te u nastavku procesa deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi • Razvoj i širenje usluga usmjerenih podizanju kvalitete života socijalno osjetljivih skupina u zajednici • Analiza mogućnosti smanjivanja opterećenja proračuna nerazvijenih JLP(R)S socijalnim izdacima i djelovanjem u skladu s preporukama analize				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MIZ, MDOMSP, MINT, JLP(R)S, Hrvatska zajednica županija				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Smanjenje razlika u broju liječnika primarne zdravstvene zaštite po stanovniku (obiteljski liječnici, pedijatri, ginekolozi, stomatolozi); Smanjenje razlika u prosječnom vremenu čekanja na pregled u bolnicama po županijama; Dostupnost usluga zdravstvene i socijalne skrbi; Zadovoljstvo građana dostupnošću i kvalitetom pružanih usluga u zdravstvu i socijalnoj skrbi (Izvori: DZS, Ljetopis Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, MIZ, MDOMSP, anketno ispitivanje)				
Potencijalni	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO	EKOLOŠKA	OTPAD	AKCIDENTI

utjecaj na okoliš:		I ZDRAVLJE	MREŽA		
	0	+	0	0	0
	Ovdje je dan orijentacijski prikaz smjera i intenziteta potencijalnog utjecaja na okoliš. Detaljna analiza napravljena je u sklopu strateške procjene, čiji je sažetak dio Strategije u Prilogu 8.				
	Preporuke: -				

Strateški cilj:	**1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA**
Prioritet:	**1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života**
Naziv mjere:	*1.1.3. Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva*
Opis mjere:	• Razvoj smjernica i potpora aktivnostima vezanim uz kvalitetno korištenje i razvoj sadržaja vezanih uz kulturna dobra, pojedinačne spomenike kulture i zaštićene cjeline te očuvane povijesne urbane i ruralne kulturne krajolike s ciljem njihove daljnje zaštite i valorizacije u kontekstu razvoja humanističkih, prirodnih, tehničkih i drugih znanosti te razvoja gospodarskih aktivnosti (osobito razvoja turizma) (veza s mjerom 1.2.3.) • Razvoj i provedba mjera zaštite kulturnog identiteta lokalne zajednice u smislu tradicijske arhitekture i graditeljskog nasljeđa te interdisciplinarno osmišljavanje kulture i turizma • Potpora regijama u definiranju kulturnog identiteta (npr. uključivanje kulturne baštine, osobito krajolika u *brending*) (veza 2.2.5.) • Korištenje nematerijalne kulturne baštine kao podloge za nove turističke sadržaje i proizvode • Poticanje razvoja kreativnih i kulturnih industrija (općenito poticanje razvoja kreativnosti i implementacija kreativnih pristupa na svim razinama) • Podrška u promicanju programa i aktivnosti u kulturi • Koordiniranje pružanja potpore regionalnih i lokalnih dionika u skladu s potrebama i aktivnostima civilnog društva • Podrška razvoju civilnog društva usmjerenog ujednačavanju društveno-ekonomskog razvoja (npr. potpora razvoju socijalnih inovacija) te suradnje organizacija civilnoga društva i javne uprave u rješavanju problema lokalne zajednice • Podrška provedbi aktivnosti vezanih uz uspostavu programa osposobljavanja dužnosnika i službenika na državnoj i lokalnoj razini za učinkovitu suradnju s civilnim društvom u oblikovanju i provedbi javnih politika • Razvoj volonterstva na lokalnoj i regionalnoj razini kroz poticanje i razvoj volonterskih programa u organizacijama / ustanovama (npr. pružateljima socijalnih usluga, volontiranje učenika i studenata i sl.) • Podrška razvoju klubova mladih i programa za mlade na lokalnoj i regionalnoj razini • Suradnja u uspostavi sustava vrednovanja društvenog doprinosa civilnog sektora, posebno doprinos lokalnom i regionalnom razvoju • Promicanje programa i aktivnosti za održivi razvoj lokalne zajednice te aktivnosti vezane za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama na lokalnoj i regionalnoj razini
Uloga MRRFEU:	Koordinacija

<table>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">UZUVRH, MKUL, JLP(R)S, Hrvatska zajednica županija</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda (izvor):</td><td colspan="5">Ukupna sredstva izdvojena po stanovniku po županijama
Razlika u iznosu sredstava izdvojenih po stanovniku po županijama
(Izvor: Izvješća Ministarstva kulture)</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>+</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5">Ovdje je dan orijentacijski prikaz smjera i intenziteta potencijalnog utjecaja na okoliš. Detaljna analiza napravljena je u sklopu strateške procjene, čiji je sažetak dio Strategije u Prilogu 8.</td></tr>
<tr><td colspan="5">Preporuke:
• Poticati revitalizaciju zapuštenih graditeljskih elemenata kulturne baštine u suradnji s nosiocima nematerijalne baštine poput tradicijskih obrta, turističkim djelatnostima ili poduzetnicima u kulturi.</td></tr>
</table>

Strateški cilj:	**1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA**
Prioritet:	**1.2. Osiguranje i unaprjeđenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture**
Naziv mjere:	*1.2.1. Razvoj javne infrastrukture od **lokalnog značenja***
Opis mjere:	• Podrška u osiguravanju i dostupnosti društvene infrastrukture za ugrožene skupine društva (uključujući i starije osobe) s ciljem socijalnog uključivanja • Podrška u aktivnostima JLS-ova koji sudjeluju u razvoju mreža predškolskih, školskih ustanova, strukovnih škola te ustanova za obrazovanje odraslih, centara izvrsnosti i centara kompetencija • Podrška unaprjeđenju rada ustanova odgoja i obrazovanja osobito informatizacije i opremanja strukovnih škola (specijalizirane učionice, kabineti i sl.) • Osiguravanje smještajnih kapaciteta za učenike i studente, razvoj kampusa visokih učilišta te osiguravanje mogućnosti ostvarivanja produljenog boravka u osnovnim školama • Rekonstrukcija, obnova ili izgradnja i/ili opremanje javne sportske građevine te potpora u provedbi aktivnosti koje pridonose boljem održavanju i upravljanju javnom sportskom građevinom • Rekonstrukcija, obnova ili izgradnja i/ili opremanje školske sportske dvorane i/ili igrališta na kojem se provodi program javnih potreba u sportu • Potpora stambenom zbrinjavanju mladih obitelji (uz npr. sufinanciranje vrtića (oprema, zaposlenost), prijevoza učenika i sl.), osobito u izrazito ruralnim područjima • Podrška razvoju lokalnih sustava javne vodoopskrbe i odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, zaštite od poplava i drugih oblika štetnog djelovanja voda i navodnjavanja • Podrška aktivnostima ujednačavanja kvalitete, razvijenosti i učinkovitijeg korištenja prometne infrastrukture sukladno dokumentima prostornog uređenja, radi bolje povezanosti s čvorištima s većim volumenima prometa, ublažavanja prometne izoliranosti, smanjenja zagušenosti i povećanja sigurnosti, razvoja turističke destinacije uz poticanje zelene mobilnosti i razvoj javne turističke infrastrukture

<table>
<tr><td></td><td>

Podrška izradi projekata „Održivog plana urbane i regionalne mobilnosti“ (engl. SUMP)
Podrška ulaganjima u željezničku infrastrukturu u svrhu povećanja propusne moći pruge i povećanja teretnoga i putničkoga željezničkog prometa
Podrška u aktivnostima poboljšanja kvalitete lokalnih usluga u prometu
Podrška razvoju javne infrastrukture u funkciji turizma
Osiguravanje dostupnosti širokopojasnoj internetskoj mreži
Podrška u lokalnim aktivnostima stavljanja u funkciju neaktivnih nekretnina (osobito onih u državnom vlasništvu), npr. stavljanje u funkciju razvoja socijalnog poduzetništva
Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima Unaprjeđenje suradnje OCD-ova i lokalne zajednice u korištenju javnih prostora

</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td>Koordinacija i provedba</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td>MZO, SDUŠ, MPOLJ, MDI, MMPI, MZOE, MGIPU i odgovarajući subjekti prostornog uređenja, MINT, HTZ, TZ, Hrvatske vode, HKG, JLP(R)S</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda (izvor):</td><td>Pokazatelji će se pratiti na razini aktivnosti / programa / projekata</td></tr>
<tr><td>Potencijalni utjecaj na okoliš</td><td>
<table>
<tr><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>-/+</td><td>+</td><td>-/+</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>
Preporuke:

Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere maksimalno je potrebno uspostaviti dobru suradnju među susjednim JLP(R)S-ima i razvijati projekte cjelovito, racionalnim korištenjem prostora.
Prilikom planiranja lokacija zahvata potrebno je promatrati širi kontekst, odnosno izvan administrativnih granica, kako bi se izbjegli negativni kumulativni ili sinergijski utjecaji.
Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je realno procijeniti stvarne potrebe nove izgradnje i težiti maksimalnoj uporabi postojećih građevina društvene i sportske namjene, infrastrukturnih koridora i prometnica.
Prilikom revitalizacije postojećih građevina i planiranja novih društvenih i sportskih građevina posebnu pozornost treba posvetiti i uređenju krajobraza oko objekta zbog postizanja visoko funkcionalnog i estetski privlačnog eksterijera te zbog uklapanja samog objekta u okolni krajobraz, odnosno u svrhu kvalitetnijeg boravka u prirodnom okruženju. Takve je objekte s prostranim eksterijerom potrebno planirati kao dio zelene infrastrukture grada.
Lociranjem i materijalima izgradnje potrebno je poštovati kulturološki kontekst područja.
Stavljanjem u funkciju neaktivnih nekretnina, osobito onih u državnom vlasništvu, predlaže se prioritetna revitalizacija onih koje imaju kulturološku ili potencijalno kulturološku vrijednost.
Projekte razvijati u skladu s dokumentom Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene, EK (eng: Non-paper Gudielines for Project Managers: Making vunerable investments climate resilient, European Commission).

</td></tr>
</table>

	• Prilikom realizacije aktivnosti potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene. • Infrastrukturne projekte planirati na način da se ne ugrožavaju ciljne vrste i stanišni tipovi područja ekološke mreže. • Prilikom planiranja sustava za obranu od poplava, posebno u dijelovima izvan izgrađenih dijelova građevinskih područja, potrebno je maksimalno primijeniti načela ekološki prihvatljivih sustava zaštite od poplava na način da se rijekama da prostora za prirodno plavljenje, očuva povezanost sustava vodotoka, uzme u obzir i krajobrazna vrijednost vodnih tijela, očekivano kretanje velikih voda, sigurnost metoda zaštite od poplava i dr. Potrebno je također razmotriti i druge mogućnosti primjene alternativnih metoda obrane od poplava, kao što su promjene u načinu korištenja površina, korištenje prirodnih retencija za zadržavanje dijela vodnog vala te obnova poplavnih područja rijeka.

Strateški cilj:	**1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA**
Prioritet:	**1.2. Osiguranje i unaprjeđenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture**
Naziv mjere:	*1.2.2. Razvoj javne infrastrukture od **regionalnog značenja***
Opis mjere:	• Podrška u osiguravanju smještajnih kapaciteta za učenike i studente, razvoju kampusa visokih učilišta te osiguravanju dnevnog boravka u školama • Podrška u osiguravanju i dostupnosti društvene infrastrukture za ugrožene skupine društva (uključujući i starije osobe) s ciljem socijalnog uključivanja • Podrška aktivnostima ujednačavanja kvalitete, razvijenosti i učinkovitijeg korištenja prometne infrastrukture u skladu s dokumentima prostornog uređenja, radi bolje povezanosti s čvorištima s većim volumenima prometa, ublažavanja prometne izoliranosti, smanjenja zagušenosti i povećanja sigurnosti, razvoja turističke destinacije na regionalnoj razini uz poticanje zelene mobilnosti • Podrška izradi projekata „Održivog plana urbane i regionalne mobilnosti“ (engl. *SUMP*) • Podrška razvoju multimodalnoga integriranog prometa i suradnja u aktivnostima poboljšanja kvalitete usluga u prometu • Podrška u aktivnostima ulaganja u željezničku infrastrukturu u svrhu povećanja propusne moći pruge i povećanja teretnoga i putničkoga željezničkog prometa • Podrška u aktivnostima ulaganja u riječnu prometnu infrastrukturu u svrhu povećanja prometa i razvoja nautičkog turizma na unutarnjim plovnim putovima • Podrška u aktivnostima osiguravanja dostupnosti širokopojasnoj internetskoj mreži • Suradnja u aktivnostima stavljanja u funkciju neaktivnih nekretnina (osobito onih u državnom vlasništvu) u projektima od regionalnog razvojnog značaja • Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima • Podrška razvoju regionalnog sustava javne vodoopskrbe i odvodnje • Podrška razvoju javne infrastrukture u funkciji turizma • Rekonstrukcija, obnova ili izgradnja i/ili opremanje školske sportske

<table>
<tr><td></td><td>dvorane i/ili igrališta na kojem se provodi program javnih potreba u sportu
• Potpora aktivnostima planiranja i upravljanja prostorom
• Suradnja u aktivnostima uspostave, održavanja i razvoja infrastrukture prostornih podataka
• Podrška aktivnostima integralnog upravljanja morem i obalnim područjem
• Podrška u unaprjeđenju suradnje OCD-a i lokalne zajednice u korištenju javnih prostora od regionalnog značenja</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td>Koordinacija i provedba</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td>MGIPU i odgovarajući subjekti prostornog uređenja, MZO, MMPI, MINT, SDUŠ, Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Agencija za znanost i visoko obrazovanje, HTZ, TZ, HŽ Infrastruktura, Hrvatske ceste, HGK, JLP(R)S i regionalni koordinatori</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda (izvor):</td><td>Pokazatelji će se pratiti na razini aktivnosti / programa / projekata</td></tr>
<tr><td>Potencijalni utjecaj na okoliš</td><td>
<table>
<tr><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>-/+</td><td>+</td><td>-/+</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>
Preporuke:
• Isto kao 1.2.1.
• Gdje je moguće, trase prometnica planirati na način da zaobilaze šumsko područje ili ga presijecaju u najmanjoj mogućoj mjeri.
• Razvoj multimodalnoga integriranog prometa omogućiti kroz maksimalno iskorištavanje postojeće infrastrukture, uz minimalnu gradnju nove.
• Prilikom razvoja riječne infrastrukture potrebno je maksimalno iskoristiti i preurediti već izgrađenu riječnu infrastrukturu.
• Infrastrukturne projekte planirati na način da se ne ugrožavaju ciljne vrste i stanišni tipovi područja ekološke mreže.
• Pri planiranju plovnih putova uspostaviti izravnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem pronalaženja najprihvatljivijeg rješenja uzimajući u obzir obilježja ekološke mreže.
• Projekte razvijati sukladno dokumentu Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene, EK (eng: Non-paper Gudielines for Project Managers: Making vunerable investments climate resilient, European Commission)
• Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere, osobito onih vezanih uz promet, potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te u najvećoj mogućoj mjeri smanjiti emisije stakleničkih plinova</td></tr>
</table>

Strateški cilj:	**1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA**
Prioritet:	**1.2. Osiguranje i unaprjeđenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture**
Naziv mjere:	*1.2.3. Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine*

<table>
<tr><td>Opis mjere:</td><td>

Podrška u aktivnostima kvalitetnog korištenja i razvoja sadržaja vezanih uz kulturna dobra, pojedinačne spomenike kulture i zaštićene cjeline te očuvane povijesne urbane i ruralne kulturne krajolike s ciljem njihove daljnje zaštite i valorizacije u kontekstu razvoja humanističkih, prirodnih, tehničkih i drugih znanosti te gospodarskih aktivnosti (osobito razvoja turizma) (veza 1.1.3., 2.1.3., 3.3.1.)
Podrška razvoju učinkovitijeg modela obnove i stavljanja kulturne baštine u prihvatljivu funkciju
Podrška pripremi programa revitalizacije u području kulturne baštine
Podrška provedbi aktivnosti revitalizacije kulturnih dobara
Podrška aktivnostima razvoja sadržaja i programa vezanih uz zaštićena područja prirode
Podrška aktivnostima očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti u funkciji lokalnog i regionalnog razvoja
Podrška aktivnostima biološke i krajobrazne sanacije napuštenih eksploatacijskih polja mineralnih sirovina sa svrhom stvaranja preduvjeta za daljnji razvoj
Podrška aktivnostima povezivanja korištenja kulturne i prirodne baštine s potrebama turizma i obrazovanja, poduzetničke potporne infrastrukture, kulture i socijalnog poduzetništva na regionalnoj i lokalnoj razini
Podrška izradi planova upravljanja kulturnom baštinom
Razvoj modela suradnje za povezivanje predstavnika lokalnih gospodarskih subjekata i uprava nacionalnih parkova i parkova prirode i održavanje redovnih susreta radi daljnjeg razvoja turističke destinacije i jačanja lokalnoga gospodarstva
Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima

</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td>Koordinacija</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td>MKUL, MZOE, MGIPU i odgovarajući subjekti prostornog uređenja, MGPO, MINT, MINT, HTZ, HZ, MZO, SDUŠ, Javne ustanove županija za zaštitu prirode, HGK, JLP(R)S i regionalni koordinatori</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda (izvor):</td><td>Smanjenje razlika u očuvanosti kulturne baštine po regijama i bolja očuvanost zaštićenih područja prirode
(Izvor: registri MKUL, Javne ustanove županija za zaštitu prirode)</td></tr>
<tr><td>Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>
<table>
<tr><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>-/+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>
Preporuke:

Prilikom uređenja eksterijera oko nepokretnih kulturnih dobara potrebno je voditi računa da se poštuje povijesno uređenje, ali da se uskladi s funkcionalnim potrebama današnjih namjena tih objekata. Bitno je pratiti i tradiciju svakog objekta te se koristiti prirodnim materijalima u uređenju eksterijera (npr. kamen, šljunak, drvo).
Pri korištenju, obnovi i zaštiti kulturne i prirodne baštine voditi računa o aktualnim projekcijama kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih klimatskih promjena.

</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Strateški cilj:</td><td colspan="5">1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA</td></tr>
<tr><td>Prioritet:</td><td colspan="5">1.2. Osiguranje i unaprjeđenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture</td></tr>
<tr><td>Naziv mjere:</td><td colspan="5">1.2.4. Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini</td></tr>
<tr><td>Opis mjere:</td><td colspan="5">• Podrška u unaprjeđenju sustava upravljanja zaštićenim prirodnim područjima lokalnoga značaja (veza 3.1.1., 3.2.1.)
• Podrška u razminiranju miniranih područja
• Podrška u aktivnostima potpune primjene mjera energetske učinkovitosti i boljeg iskorištavanja obnovljivih i drugih održivih izvora energije
• Podrška aktivnostima vezanim za gospodarenje vodama
• Podrška uspostavi i funkcioniranju cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, uključujući ponovnu uporabu u okviru mjera za sprječavanje nastanka otpada, odvojeno sakupljanje i sortiranje otpada, reciklažna dvorišta, pogone za recikliranje i oporabu otpada, centri za gospodarenje otpadom, sanaciju postojećih odlagališta otpada te osiguravanje daljnje provedbe Plana gospodarenja otpadom na područjima svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
• Podrška regionalnom energetskom razvoju (npr. energetska postrojenja u funkciji razvoja gospodarstva)
• Podrška primjeni mjera energetske obnove zgrada javnog i stambenog sektora
• Definiranje odgovornosti regionalnih i lokalnih dionika u održavanju energetske infrastrukture (neovisno o objektu – software, postrojenje, zgrada i sl.)
• Podrška uvođenju i razvoju novih financijskih instrumenata za obnavljanje i poticanje energetske učinkovitosti građevina
• Podrška u unaprjeđenju cestovne i željezničke infrastrukture u smislu povećanja njezine energetske učinkovitosti (npr. unaprjeđenje rasvjete, odvodnje, zaštita od buke, elektrifikacija željeznica, rampe, nadvožnjaci)
• Promicanje i potpora boljoj organizaciji i korištenju zelenoga javnog prijevoza s ciljem smanjenja ispuštanja CO_2
• Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Koordinacija</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MZOE, FZOEU, MGPO, MGIPU, MMPI, HŽ Infrastruktura, Hrvatske ceste, HGK, JLP(R)S, energetske agencije i regionalni koordinatori</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda (izvor):</td><td colspan="5">Smanjenje razlika u primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti (Izvor: HAOP i FZOEU)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>--/+</td><td>+</td><td>--/+</td><td>+</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5">Preporuke: (veza 3.1.1. i 3.2.4.)
• Prilikom planiranja lokacija zahvata potrebno je promatrati širi kontekst odnosno izvan administrativnih granica kako bi se izbjegli negativni kumulativni ili sinergijski utjecaji.</td></tr>
</table>

	• Usuglasiti poticanje gradnje velikih hidrotehničkih sustava u svrhu proizvodnje električne energije koji obuhvaćaju gradnju velikih brana, akumulacija i potapanje krških polja ili rijeka. • Za potrebe infrastrukturnih zahvata OIE-a maksimalno iskoristiti postojeće infrastrukturne koridore. • Kod iskorištavanja OIE-a potrebno je paziti na smještaj tih objekata u prostor - na način da se ne ošteti reljef i lokalni elementi krajobrazne raznolikosti. • Kod sanacije odlagališta bitno je uključiti krajobrazno uređenje prostora u svrhu što boljeg uklapanja u okoliš. Kod smještaja novih odlagališta u prostor potrebno je paziti na vizualnu izloženost, prirodnost nekog područja te imati evidenciju već degradiranih prostora kako bi se oni mogli iskoristiti u tu svrhu. • Lociranjem i materijalima izgradnje poštovati kulturološki kontekst područja i izbjegavati blizinu kulturološki vrijednih područja. • Bitno je poticati energetsku neovisnost kod razvoja gospodarstva u smislu korištenja malih postrojenja OIE-a, lokalno po pojedinom postrojenju ili objektu. • Planirani razvoj povećanja korištenja biomase kao OIE planirati uz konzultacije s "Hrvatskim šumama" d.o.o. i predstavnicima privatnih šuma koji se bave proizvodnjom biomase, radi osiguravanja kontinuirane opskrbe novih postrojenja biomasom, odnosno utvrđivanja dovoljnih zaliha biomase za opskrbu. • Preporuke vezane za upravljanje zaštićenim područjima povezati s onima u mjerama 3.1.1. i 3.2.4. • Projekte razvijati u skladu s dokumentom Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene, EK (eng: *Non-paper Gudielines for Project Managers: Making vunerable investments climate resilient, European Commission*). • Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene. • Pri planiranju lokacija infrastrukturnih objekata OIE-a uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem pronalaženja najprihvatljivijeg rješenja, uzimajući u obzir obilježja ekološke mreže, posebno u slučaju vjetroelektrana i hidroelektrana te malih hidroelektrana.

Strateški cilj:	**1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA**
Prioritet:	**1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima**
Naziv mjere:	*1.3.1. Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja*
Opis mjere:	• Poticanje ostanka te povratka iseljenog i naseljavanja novog stanovništva na potpomognutim područjima svih zanimanja, a osobito onih koji mogu obavljanjem djelatnosti pridonijeti gospodarskom i društvenom razvoju tih područja (veza 2.3.2.) • Razvoj i unaprjeđivanje kvalitete komunalne, društvene, prometne, energetske i IKT infrastrukture u skladu s potrebama stanovništva i gospodarstva (veza 1.2.1.)

<table>
<tr><td></td><td colspan="5">

Razvoj i unaprjeđivanje kvalitete javnih usluga (uključujući zdravstvo i soc. skrb) (veza 1.1.2.)
Podrška ujednačavanju kvalitete, razvijenosti i poboljšanje organizacije prometne infrastrukture radi bolje povezanosti s urbanim središtima i ublažavanja prometne izoliranosti (veza 1.2.1. i 1.2.2.)
Razrada modela privlačenja investicija u potpomognuta područja, uključujući razradu i provedbu aktivnosti marketinga i distribucije / logistike s ciljem privlačenja privatnog sektora u područjima skuplje izgradnje infrastrukture kako bi se ostvario prihvatljiv volumen tržišta i posljedično odgovarajuća dobit (veza 2.2.1., 2.2.3. i 2.2.4.)
Razvoj i provedba programa integriranih teritorijalnih intervencija na potpomognutim područjima te priprema ciljnih poziva za financiranje iz ESI fondova i drugih potencijalnih izvora
Razrada posebnih kriterija odabira te oblikovanje potpora za projekte s potpomognutih područja, demografski ugroženih i rijetko naseljenih područja kod dodjele sredstava (ESI fondovi i dr.)
Potpora transferu znanja i praktičnoj primjerni iskustava drugih država s ciljem razvoja novih projektnih ideja i osiguranja odgovarajuće zalihe projekta za slabije razvijena / deprivirana područja
Stimulirati naseljavanje radno aktivnog stanovništva dodjelom građevinskog zemljišta i stambenih jedinica
Evaluacija i revizija indeksa razvijenosti (veza 3.1.1.)
Podrška u razminiranju miniranih područja
Primjena koncepcije kružne ekonomije na način pametnog korištenja prirodnog resursa (primjer slavonskog hrasta)
Operacije vezane za dodjelu i raspodjelu sredstava te oslobođenja plaćanja nameta s različitih osnova (odnosi se na različite oblike olakšica pri plaćanju poreza na dohodak i dobit te druge porezne olakšice, pomoći za različite vrste sufinanciranja, povoljniji tretman različitih naknada, poticaje za poduzetnike početnike te za samozapošljavanje, produljenje trajanja potpore npr. poduzetnicima, inkubatorima i dr.) (veza 3.1.3.)
Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima

</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Koordinacija i provedba</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MFIN, MGPO, MZO, MMPI, MKUL, MINT, MPOLJ, MZOE, MUP, HGK, JLP(R)S i regionalni koordinatori</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda (izvor):</td><td colspan="5">Smanjenje broja teritorijalnih jedinica sa statusom potpomognutog područja;
Zadržavanje stanovništva na potpomognutim područjima
(Izvor: MRRFEU, izvješća o praćenju, DZS, MUP)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>+</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5">Preporuke:

Jednako kao 1.2.1., 1.2.2. i 1.2.4.
Infrastrukturne zahvata planirati u postojećim ili zajedničkim koridorima.
Prilikom planiranja lokacija zahvata potrebno je promatrati širi kontekst odnosno izvan administrativnih granica kako bi se izbjegli negativni kumulativni ili sinergijski utjecaji.
Sve razminirane površine čim prije vratiti u sustav redovitoga gospodarenja

</td></tr>
</table>

	(izvanredne revizije gospodarskih osnova ili programa gospodarenja u šumsko-gospodarskim planovima te izvanredne revizije lovno-gospodarskih osnova). • Poticati razvoj različitih tipova ekološke i održive poljoprivrede. • Lociranjem i materijalima izgradnje potrebno je poštovati kulturološki kontekst područja. • Projekte razvijati u skladu s dokumentom Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene, EK (eng: *Non-paper Gudielines for Project Managers: Making vunerable investments climate resilient, European Commission*). • Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene.

Strateški cilj:	**1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA**
Prioritet:	**1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima**
Naziv mjere:	*1.3.2. Pružanje podrške održivom otočnom razvoju*
Opis mjere:	• Revizija otočne politike i izrada novoga nacionalnog otočnog razvojnog strateškog dokumenta • Podrška razvoju otočnih LAG-ova i njihovim aktivnostima umrežavanja, općenito jačanje kapaciteta OCD-a za ravnomjeran društveno-gospodarski razvoj na otocima • Priprema ciljanih poziva za financiranje iz ESIF-a i drugih izvora • Revidiranje kriterija razvrstavanja otoka u skupine u novom zakonodavnom okviru u svrhu strateškog planiranja njihova razvoja prema pripadnosti određenoj skupini (veza 3.1.1.) • Uspostava sustava praćenja i vrednovanja otočne politike, izrada kompozitnog indeksa održivosti razvoja otoka te uvođenje korektivnog faktora za izračun razvijenosti otočnih i obalno-otočnih gradova i općina (veza 3.1.1.) • Uspostava, izgradnja i razvoj cestovne prometne infrastrukture prema (kopnu), na i među otocima radi bolje povezanosti otoka s kopnom, međusobno te bolje međusobne povezanosti otočnih naselja sa svrhom ublažavanja izoliranosti i povećanja sigurnosti (veza 1.2.1. i 1.2.2.) • Poboljšanje pomorske i zračne međuotočne povezanosti uvođenjem odgovarajućih redovnih i izvanrednih linija te optimiranje zračnog prijevoza (izbor: avioni, hidroavioni, helikopteri) i izgradnja odgovarajuće infrastrukture (veza 1.2.2.) • Subvencije određenim kategorijama otočnog stanovništva u otočnom cestovnom, pomorskom i zračnom prijevozu (veza 1.2.2.) • Pristup širokopojasnom internetu na svim naseljenim otocima (veza 1.2.2.) • Poticanje poljoprivrednih projekata i obrada neobrađenih zemljišta (veza 3.1.4.) • Razvoj i izgradnja komunalne infrastrukture – priprema podloga i tehničke dokumentacije te gradnja sustava vodoopskrbe (sekundarna vodoopskrbna i hidrantska mreža te paralelnih i/ili alternativnih sustava kao što su kaptacija,

<table>
<tr><td></td><td colspan="5">desalinizacija, revitalizacija starih cisterni i uključivanje istih u sustav vodoopskrbe), te sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda i gospodarenje otpadom; povlastice u potrošnji pitke vode do osiguravanja njezine stalne dostupnosti (veza 1.2.1. i 1.2.2.)
• Podrška razvoju i uvođenju novih tehnologija u energetski sustav kroz sufinanciranje OIE i jačanje kapaciteta otočana (npr. solarna energija, desalinizacija, kinetička energija vjetra, biomasa, potencijalna energija mora…)
• Primjena koncepta kružnog gospodarstva za korištenje otočnih resursa
• Unaprjeđenje otočnoga odgojno-obrazovnog sustava (škole na daljinu, stipendiranje deficitarnih zanimanja, olakšavanje zapošljavanja stručnih suradnika, izdavanje zavičajne čitanke, poticanje projekta broda-škole) (veza 1.1.1.)
• Unaprjeđenje sustava obrazovanja odraslih na otocima (financiranje obrazovanja za deficitarna zanimanja, dopisno-konzultativna nastava, nastava na daljinu)
• Unaprjeđenje otočnoga zdravstvenog sustava (heliodromi i brzi brodovi za hitnu medicinsku pomoć, prilagodba kvota pacijenata, telemedicina) (veza 1.1.2.)
• Unaprjeđenje pravne dostupnosti otočnih nekretnina; sređivanje imovinsko-pravnih odnosa fizičkih i pravnih osoba na nekretninama na otocima; usklađivanje zemljišnih knjiga i katastra sa stvarnim stanjem te potpora u aktivnostima vezanim uz stavljanje u funkciju neaktivnih nekretnina (veza 1.2.1., 1.2.2., 2.1.2. i 3.1.4.)
• Očuvanje i revitalizacija otočnih povijesnih jezgri naselja (veza 2.1.3.)
• Izrada i provedba programa financijskih povlastica za razvoj otočnoga gospodarstva (porezne olakšice za otočane, sufinanciranje kapitalnih projekata, zaštita otočnih proizvoda, kreditne linije otočnim gospodarstvenicima, poticaji za poduzetnike početnike, produljenje trajanja potpora otočnim poduzetnicima, potpore otočnim poslodavcima za očuvanje radnih mjesta na otocima, povlaštene cijene u pomorskom prijevozu putničkih i teretnih vozila i dr.)
• Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Provedba i koordinacija</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MMPI, MFIN, MKUL, MINT, MGPO, MZO, MPOLJ, MZOE, MIZ, SDUŠ, HGK, JLP(R)S i regionalni koordinatori</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda (izvor):</td><td colspan="5">Zadržavanje stanovništva na otocima; Praćenje vrijednosti indeksa razvijenosti na otocima
(Izvor: MRRFEU, DZS, MUP)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>-/+</td><td>+</td><td>-/+</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5">Preporuke:
Preporuke se mogu povezati s onima za mjeru 1.3.1.
Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere, osobito onih vezanih uz promet, potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova te u najvećoj mogućoj mjeri smanjiti emisije stakleničkih plinova.</td></tr>
</table>

Strateški cilj:	**1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA**				
Prioritet:	**1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima**				
Naziv mjere:	*1.3.3. Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja*				
Opis mjere:	• Izrada analize (vrednovanje) i preporuke za redefiniranje obuhvata brdsko-planinskih područja • Razvoj i unaprjeđivanje kvalitete javnih usluga te prilagodba standarda / kriterija u pružanju javnih usluga posebnostima rjeđe naseljenosti brdsko-planinskih područja (veza 1.1.1.) • Poticanje ostanka te povratka iseljenog i naseljavanja novog stanovništva na brdsko-planinskim područjima svih zanimanja, a osobito onih koji mogu obavljanjem djelatnosti pridonijeti gospodarskom i društvenom razvoju tih područja (integrirane mjere fokusirane na stvaranje prilika za zapošljavanje, stambeno zbrinjavanje i podizanje kvalitete života) (veza 2.3.2.) • Priprema ciljanih poziva za financiranje projekata iz ESIF i drugih izvora te oblikovanje posebnih kriterija za financiranje projekata s brdsko-planinskih područja • Razvoj i unaprjeđivanje kvalitete komunalne, društvene, prometne, energetske i IKT infrastrukture u skladu s potrebama brdsko-planinskih područja (veza 1.2.1.) • Razrada modela poticanja (samo)zapošljavanja kroz obavljanje više integriranih djelatnosti npr. poljoprivrede, šumarstva, obrta, turizma i sl. • Potpora transferu znanja i praktičnoj primjeni iskustava drugih država s ciljem razvoja novih projektnih ideja i osiguranja odgovarajuće zalihe projekata za brdsko-planinska područja • Primjena koncepcije kružnoga gospodarstva za korištenje resursa brdsko-planinskih područja • Podrška u razminiranju miniranih područja • Provedba edukacija za razvoj specifičnih zanimanja u svrhu razvoja turizma i podizanja kvalitete turističke usluge (npr. gorski vodiči) • Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima • Izrada i provedba programa financijskih povlastica u brdsko-planinskim područjima (porezne olakšice, sufinanciranje kapitalnih projekata, održavanja nerazvrstanih cesta u zimskim uvjetima, poticaji za poduzetnike početnike, za samozapošljavanje, produljenje trajanja potpora, pravo ubiranja šumskih plodova te prvokupa šumskog sortimenta i dr.) (veza 3.1.3.)				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija i provedba				
Suradnja u provedbi:	MMPI, MFIN, MGPO, MINT, MZO, MIZ, MPOLJ, SDUŠ, Hrvatske šume, HGK, JLS				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Zadržavanje stanovništva na brdsko-planinskim područjima (Izvor: MRRFEU, DZS, MUP)				
Potencijalni utjecaj na	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI

okoliš:	-/+	+	-/+	-/+	+
	Preporuke: Preporuke se mogu povezati s onima za mjeru 1.3.1.				

Strateški cilj:	**1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA**
Prioritet:	**1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima**
Naziv mjere:	*1.3.4. Unapređenje kvalitete života i razvoj urbanih područja (veza 1.2.1.)*
Opis mjere:	• Uspostava sustava praćenja i vrednovanja učinaka razvoja urbanih područja • Podrška nositeljima strategija razvoja urbanog područja (zajedničko djelovanje JLS-ova na razvoju urbanog područja) • Podrška razvoju gradova (npr. pametna specijalizacija, projekti pametnih gradova, zeleni gradovi, zdravi, gradovi mladih, primjena koncepcije kružnoga gospodarstva i sl.) • Jačanje integriranog i održivog upravljanja gradovima te unaprjeđenje dostupnosti i pristupačnosti javnih servisa (digitalizacija javnih gradskih servisa – SMART rješenja) • Provedba aktivnosti usmjerenih na rješavanje pitanja nezaposlenosti, socijalne isključenosti te siromaštva i drugih sličnih problema u urbanim područjima • Podrška aktivnostima integrirane revitalizacije povijesnih jezgri gradova (veza 2.1.3.) • Podrška procesima urbane preobrazbe napuštenih kompleksa i nekretnina, urbane sanacije dijelova urbanih područja: zone inicijalno nezakonite gradnje, zone s nedostajućim javnim sadržajima i infrastrukturom (veza 1.2.1., 2.1.2. i 3.1.4.) • Jačanje kapaciteta za upravljanje *brownfield* područjima i njihove revitalizacije • Podrška razvoju sustava urbane zelene infrastrukture (veza 1.2.1. i 1.2.4.) • Podrška rješenjima kojima se uspostavljaju sustavi temeljeni na koncepciji održive urbane mobilnosti (veza 1.2.1.) • Podrška aktivnostima koje odgovaraju na demografske promjene u gradovima (kvalitetno starenje, koncepcija sijede ekonomije i sl.) • Podrška razvoju urbane poljoprivrede i uzgoja te prodaje hrane u urbanim sredinama, podrška uređenju gradskih vrtova u urbanim sredinama • Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima • Provedba aktivnosti usmjerenih na rješavanje problema potrošnje velike količine energije, zagađenosti, prometnih zagušenja (usmjeriti aktivnosti na pametno upravljanje prometom), loše povezanosti s okruženjem i sl. u urbanim područjima (veza 1.2.4.) • Pružanje podrške aktivnostima vezanim za kontrolirano / održivo širenje urbanih središta u skladu s koncepcijom kompaktnoga grada • Podržavanje uvođenja OIE-a u urbane sredine (veza 1.2.4.) • Brendiranje gradova znanja (npr. sveučilišni, veleučilišni gradovi) i brendiranje regija te osmišljavanje zajedničkog *brenda* temeljenog na sličnostima (veza 2.2.4.)
Uloga MRRFEU:	Koordinacija i provedba

<table>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MGIPU i odgovarajući subjekti prostornog uređenja, MZOE, MZO, MKUL, MINT, MGPO, MPOLJ, Hrvatske šume, HGK, Javne ustanove županija za zaštitu prirode, JLS – gradovi, aglomeracije</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda (izvor):</td><td colspan="5">Kvaliteta života u urbanom području
(Izvor: baza podataka Urban Audit - Eurostat)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>+</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5">Preporuke:
• Kroz uspostavljanje zelene infrastrukture gradova, omogućiti uređenje zapuštenih prostora, izvedbu krovnih vrtova na velikim objektima – šoping-centrima i sl. te uspostavu zelenih zidova i krovnih vrtova na dijelovima grada gdje nedostaju zelene površine.
• Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene.</td></tr>
</table>

Strateški cilj:	**1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA**
Prioritet:	**1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima**
Naziv mjere:	*1.3.5. Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima*
Opis mjere:	• Poticanje prekogranične suradnje u svrhu učinkovitijeg korištenja fondova EU-a i podizanje kvalitete života lokalnog stanovništva kroz razvoj turizma • Poticanje suradnje javnih vlasti i dionika za zdravo, sigurno i pristupačno pogranično područje (u područjima javnog zdravstva i zdravstvene skrbi, usluga soc. skrbi, sigurnosti (civilna zaštita, služba sigurnosti i hitna služba), prekograničnog javnog prijevoza i održive službe mobilnosti) • Poticanje održivog razvoja turizma i turističkih proizvoda u pograničnim područjima, promocija destinacija temeljenih na kulturnom i prirodnom nasljeđu; unaprjeđenje baze znanja i kapaciteta za aktivno očuvanje nasljeđa i održivi turizam • Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima uzimajući u obzir konkretne utjecaje u području suradnje; zaštita i obnova biološke raznolikosti i promocija usluga ekosustava, jačanje kapaciteta, razvoj zajedničkih koordiniranih pristupa u planiranju, nadzoru i upravljanju Natura 2000 i ostalim vrstama i tipovima staništa u prekograničnim područjima (veza 1.2.4.) • Promicanje i unaprjeđenje korištenja obnovljivih izvora energije (veza 1.2.4.) • Povećanje sigurnosti pograničnog područja od prirodnih katastrofa i katastrofa uzrokovanih ljudskim faktorom, te potpora razvoju sustava prevencije, kontrole (uključujući procjene rizika od štetnih događaja) i sanacije onečišćenja (zrak, vode, rijeka i jezera, tlo) • Podrška čišćenju miniranih područja • Unaprjeđenje kvalitete okolišnih uvjeta mora i obalnog područja korištenjem održivih i inovativnih tehnologija i pristupa u Jadranskoj

<table>
<tr><td></td><td colspan="5">Hrvatskoj
• Poboljšanje usluga u sektoru javnog zdravstva i socijalne skrbi (veza 1.1.2.)
• Jačanje regionalnog kapaciteta za inovacije te poboljšanje vještina i poduzetničkih kompetencija za unaprjeđenje ekonomskih i socijalnih inovacija (veza 2.2.2.)
• Jačanje okvirnih uvjeta za inovacije u relevantnim sektorima plave ekonomije
• Poticanje poslovne suradnje MSP-a u pograničnom području (veza 2.2.3.)
• Jačanje konkurentnosti i razvoja poslovnog okruženja u pograničnom području (veza 2.2.1.)
• Jačanje uloge obrazovnih ustanova kao centara specifičnih lokalnih znanja u regiji
• Poboljšanje kvalitete, sigurnosti i ekološke održivosti usluga i čvorišta pomorskog i obalnog prijevoza promicanjem multimodalnih rješenja (veza 1.2.1. i 1.2.2.)
• Poboljšanje planiranja i koordinacije regionalnih putničkih prijevoznih sustava u svrhu boljeg povezivanja s nacionalnim i europskim prijevoznim mrežama (veza 1.2.2.)
• Poboljšanje koordinacije između sudionika u teretnom prijevozu s ciljem povećanja broja multimodalnih okolišno prihvatljivih prijevoznih rješenja (veza 1.2.2.)
• Potpora aktivnostima ujednačavanja kvalitete, razvijenosti i učinkovitog iskorištenja prometne infrastrukture radi bolje povezanosti, povećanja sigurnosti i ublažavanja prometne izoliranosti pograničnih područja (veza 1.2.1. i 1.2.2.)
• Poticanje naseljavanja u pograničnom području kroz razne oblike poticajnih mjera (smanjenja poreza i raznih obveznih davanja prema državi)</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Koordinacija i provedba</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MZOE, MIZ, MMPI, MINT, MGPO, MPOLJ, DUZS, HCR, HGK, JLP(R)S i regionalni koordinatori</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda (izvor):</td><td colspan="5">Povećanje vrijednosti indeksa razvijenosti jedinica u pograničnim područjima; Zadržavanje stanovništva u pograničnim područjima
(Izvor: MRRFEU, DZS, MUP)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>-/+</td><td>+</td><td>-/+</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5">Preporuke:
• Preporuke se mogu povezati s onima za mjeru 1.2.1., 1.2.2. i 1.3.1.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Strateški cilj:</td><td colspan="5">2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI</td></tr>
<tr><td>Prioritet:</td><td colspan="5">2.1. Unaprjeđenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini</td></tr>
<tr><td>Naziv mjere:</td><td colspan="5">2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona</td></tr>
<tr><td>Opis mjere:</td><td colspan="5">• Nadogradnja Jedinstvenog registra poduzetničke infrastrukture informacijama o uslugama poduzetničkih zona i omogućavanje pretrage po vrstama usluga
• Razvoj smjernica i preporuka jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave za osnivanje i financiranje opremanja i poslovanja poduzetničkih zona (uz konzultiranje asocijacija poduzetnika na odgovarajućoj razini)
• Revizija sustava potpora za poduzetničke zone u skladu s rezultatima analize učinkovitosti postojećeg sustava potpora
• Poboljšanje promocije poduzetničkih zona
• Analize učinkovitosti poduzetničkih zona i analiza potreba za uslugama poduzetničkih zona i definiranje indikatora za praćenje učinkovitosti poduzetničkih zona
• Analiza učinkovitosti sustava potpora za unaprjeđenje poslovnih aktivnosti poduzetničkih zona</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Koordinacija</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MGPO, AIK, HGK, HUP, HOK, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda i izvor:</td><td colspan="5">Povećanje popunjenosti postojećih poduzetničkih zona (u % od ukupne površine)
Povećanje broja gospodarskih subjekata u poduzetničkim zonama
(Izvor: MGPO-va izvješća o praćenju mjere, podaci prikupljeni od JLS-ova i poduzetničkih zona)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>0</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5">Preporuke:
• Predlaže se da se ulaganja vezana za stvaranje povoljnih uvjeta za poduzetništvo te općenito ona za unaprjeđenje uspješnosti i kvalitete poduzetničke klime usmjere u područja u kojima su zabilježeni nepovoljniji uvjeti i gdje već postoje neiskorištene poduzetničke zone (a u spoju s npr. većom nezaposlenošću mladih i radno sposobnih). Poticati suradnju između raznih sektora djelatnosti.
• Prilikom razvoja smjernica i preporuka za osnivanje poduzetničkih zona uzeti u obzir i možebitna okolišna ograničenja, npr. zone sanitarne zaštite, područja ekološke mreže, blizina naselja, poplavna područja i sl., sve ovisno o vrsti gospodarskih aktivnosti koje će se tamo odvijati.</td></tr>
</table>

Strateški cilj:	**2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI**
Prioritet:	**2.1. Unaprjeđenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj**

<table>
<tr><td></td><td colspan="5">razini</td></tr>
<tr><td>Naziv mjere:</td><td colspan="5">2.1.2. Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (1.2.1. i 3.1.4.)</td></tr>
<tr><td>Opis mjere:</td><td colspan="5">• Podrška u pripremi evidencija nefinancijske imovine u državnom vlasništvu na području JLP(R)S-a, koja bi mogla biti predmet zamjene između države i JLP(R)S-a, odnosno ponude ulagačima od strane JLP(R)S-a ako postoji poseban državni interes
• Izrada ususta vljenih uputa u svrhu bolje informiranosti i pronalaženja zainteresiranih ulagača u nekretnine u vlasništvu države, a na području JLP(R)S-a (primjerice, vodiči koji će olakšati u podnošenju zahtjeva, promocija dobrih praksi i transfer znanja (npr. otok Obonjan))
• Podrška uspostavi redovite komunikacije između ključnih dionika radi rješavanja otvorenih pitanja u međusobnim imovinsko-pravnim odnosima (JLP(R)S, Općinska državna odvjetništva, MDI, Agencija za poljoprivredno zemljište i dr.)
• Suradnja asocijacija poduzetnika – zakupaca u procesima poticanja vidljivosti i redovitosti objavljivanja planova prodaje poslovnih prostora u državnom vlasništvu i vlasništvu JLP(R)S-a (za dugogodišnje zakupnike)
• Program edukacije o upravljanju državnom imovinom za sve dionike (javni, privatni, civilni sektor i asocijacije poduzetnika)
• Priprema smjernica i modela suradnje među ključnim dionicima za razvoj i provedbu projekata u vezi s upravljanjem napuštenim vojnim i industrijskim kompleksima u državnom vlasništvu i vlasništvu jedinica lokalne i regionalne samouprave
• Podrška projektima revitalizacije vojnih i industrijskih kompleksa uz pridodavanje novih održivih gospodarskih sadržaja tim objektima (inkubatori / akceleratori za poduzetnike, socijalne poduzetnike, kulturne i kreativne industrije i sl.)</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Koordinacija i provedba</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MDI, MPRAVO, MGIPU, MPOLJ, MINT, MKUL, MGPO, Hrvatski zavod za prostorni razvoj, Agencija za poljoprivredno zemljište, Općinska državna odvjetništva, partnerska vijeća, regionalni koordinatori, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda i izvor:</td><td colspan="5">Povećanje površine aktiviranog zemljišta u državnom vlasništvu
Povećanje prihoda od prodaje nefinancijske imovine u državnom vlasništvu
(Izvor: Izvješća o praćenju, podaci prikupljeni od JLS-a, MDI-ja i Agencije za poljoprivredno zemljište)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>+</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5">Preporuke:
• U modele suradnje predlaže se uključiti i nositelje nematerijalne baštine na način da im se olakša pristup, upotreba ili otkup prostora potrebnih za obavljane temeljne djelatnosti, a koji su u državnom vlasništvu. Nositelji nematerijalne baštine u takvim slučajevima mogu biti tradicijski obrti, kulturno-umjetnička društva i sl.
• Prilikom stavljanja neaktivnih nekretnina u funkciju, prednost dati graditeljskim kulturnim dobrima ako je moguće njihovo održivo korištenje.
• Preporuke se mogu povezati s onima u 2.1.2.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Strateški cilj:</td><td colspan="5">2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI</td></tr>
<tr><td>Prioritet:</td><td colspan="5">2.1. Unaprjeđenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini</td></tr>
<tr><td>Naziv mjere:</td><td colspan="5">2.1.3. Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja povijesnih jezgri naselja i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1., 1.2.3. i 3.3.1.)</td></tr>
<tr><td>Opis mjere:</td><td colspan="5">• Razvoj financijskih instrumenata i drugih oblika financiranja ulaganja u održavanje povijesnih jezgri naselja i objekata kulturne baštine (zaklade, javno-privatna partnerstva i sl.)
• Podrška pripremi i provedbi projekata održavanja povijesnih jezgri naselja i objekata kulturne baštine financiranih bespovratnim sredstvima (projekti EU-a, projekti drugih međunarodnih organizacija)
• Financijska potpora za održavanje povijesnih jezgri naselja i objekata kulturne baštine sukladno indeksu regionalne razvijenosti
• Edukacije i transfer znanja o programima održavanja i održivog upravljanja povijesnim jezgrama naselja i objektima kulturne baštine
• Poticanje primjene novih znanja i vještina za vođenje složenih projekata održavanja i revitalizacije povijesnih jezgri naselja</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Koordinacija i provedba</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MKUL, MGIPU i odgovarajući subjekti prostornog uređenja, MINT, HTZ, TZ, JLS, HGK, HOK</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda i izvor:</td><td colspan="5">Povećanje ulaganja u održavanje starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (Izvor: MKUL, izvješća o praćenju, podaci JLP(R)S)</td></tr>
<tr><td>Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td rowspan="2"></td><td>+</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5">Preporuke:
• Preporuke se mogu povezati s onima u 2.1.2.
• Pri razradi projekata vezanih uz održavanje povijesnih jezgri i objekata kulturne baštine voditi računa o aktualnim projekcijama kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih klimatskih promjena.</td></tr>
</table>

Strateški cilj:	**2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI**
Prioritet:	**2.2. Stvaranje poticajnoga poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini**
Naziv mjere:	*2.2.1. Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija*

<table>
<tr><td>Opis mjere:</td><td colspan="5">

Prilagodba sustava potpora za unaprjeđenje poslovnih aktivnosti poduzetničkih potpornih institucija, u skladu s rezultatima i preporukama analize učinkovitosti[81] (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, NN 93/13, 114/13 i 41/14)
Uvođenje novih tehnologija u upravljanju informacijama i usklađivanje evidencija vezanih uz mogućnosti ulaganja na svim razinama javnog upravljanja
Stvaranje jedinstvenog modela komunikacije s investitorima na svim razinama države
Identifikacija dobrih rješenja i praksi proizišlih iz provedenih projekata vezanih uz razvoj poduzetničkih potpornih institucija (npr. investors friendly region) - daljnji nastavak aktivnosti započetih Programom certificiranja regija za ulaganja (ICPR)
Analiza učinkovitosti sustava potpora za unaprjeđenje poslovnih aktivnosti poduzetničkih potpornih institucija
Razvoj i promocija centara kompetencija na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3. i 1.3.5.)
Podrška inicijativama potpornih institucija usmjerenih razvoju novih djelatnosti i načina poslovanja (npr. kružne ekonomije, zelene ekonomije, socijalne ekonomije, srebrne ili sijede ekonomije, socijalnog poduzetništva, socijalnih inovacija i sl.)
Podrška aktivnostima praćenja konkurentnosti hrvatskih regija - priprema studije i izračun regionalnog indeksa konkurentnosti (RIK)
Podrška aktivnostima poduzetničkih potpornih institucija na ciljanom privlačenju (stranih) ulaganja (veza 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3. i 1.3.5.)
Razvoj modela suradnje i provedba mjera koje potiču koordinaciju i zajedničko djelovanje više županija i lokalnih jedinica te regionalnih asocijacija poduzetnika (područne komore) u aktivnostima privlačenja (stranih) ulaganja (veza 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3. i 1.3.5.)
Podrška u unaprjeđenju suradnje JLP(R)S-a putem zajedničkih krovnih organizacija u aktivnostima vezanim uz razvoj regionalnoga gospodarstva, pri čemu u suradnju mogu biti uključene i druge institucije

</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Koordinacija</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MGPO, MRMS, MVEP, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, AIK, Nacionalno vijeće za konkurentnost, MPOLJ, HGK, HOK, partnerska vijeća, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina i regionalni koordinatori</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda i izvor:</td><td colspan="5">Povećanje novih izravnih ulaganja
Povećanje broja aktivnih centara kompetencija na lokalnoj i regionalnoj razini (Izvor: HNB, FINA, MFIN, MGPO, JLP(R)S izvješće o praćenju)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>+</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>

[81]Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, NN 93/13, 114/13, 41/14

	Preporuke: • Predlaže se maksimalno usmjeriti aktivnosti u područja gdje postoji prilika za veće uključivanje osoba u nepovoljnijem položaju (npr. dugotrajno nezaposlene osobe, mlado nezaposleno stanovništvo ili nezaposlene osobe starije zrele dobi i dr.). Jednako tako, što je moguće više uključiti cjelokupno lokalno stanovništvo u razvoj i unaprjeđenje (lokalne) zajednice (npr. volonterstvo). Potrebno je uvažavati kvalifikacije pojedinaca na lokalnoj i regionalnoj razini i u skladno s tim definirati koje će se djelatnosti razvijati u pojedinim regijama.

Strateški cilj:	**2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI**
Prioritet:	**2.2. Stvaranje poticajnoga poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini**
Naziv mjere:	*2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz potporu novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim koncepcijama*
Opis mjere:	• Podrška u razvoju i provedbi mjera poticanja obrazovanja u sklopu Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO) za potrebe razvoja poduzetništva uključujući nove koncepcije kao što su zelena ekonomija, ekološke inovacije, društveno odgovorno poslovanje i sl. • Identifikacija i aktivna promocija novih oblika poduzetništva za mlade kroz obrazovne i akademske institucije te kroz aktivnosti civilnog društva (veza 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3. i 1.3.5.) • Istraživanje potreba novih poduzetnika za novim znanjima i vještinama (veza 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3. i 1.3.5.) • Analiza postojećeg sustava poticanja poduzetničkog mentorstva i razvoj preporuka za unaprjeđenje sustava poticanja poduzetničkog mentorstva • Podrška aktivnostima usmjerenih unaprjeđenju poduzetničkog ekosustava na lokalnoj i regionalnoj razini, a posebno povezivanju poduzetnika, organizacija i institucija radi međusobnog upoznavanja, informiranja, edukacije • Podrška u aktivnostima JLP(R)S-a usmjerenih povezivanju poduzetnika sa znanstvenim i obrazovnim institucijama (osobito radi obrazovanja te istraživanja i razvoja u područjima visoke tehnologije) • Podrška u razvoju i provedbi promotivnih i edukativnih mjera vezanih uz razvoj socijalnog poduzetništva na lokalnoj razini • Suradnja u razvoju programa transfera poslovanja na sljedeće generacije vlasnika • Podrška u razvoju i nastavku suradnje u projektima vezanim uz inovacije i klastere i sl. (npr. projekti - Inovacijska mreža za industriju; Potpora inicijativama klastera konkurentnosti)
Uloga MRRFEU:	Koordinacija
Suradnja u provedbi:	MGPO, MDOMSP, MZO, MPOLJ, MRMS, SDUŠ, HZZ, HOK, HGK, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina, regionalni koordinatori
Pokazatelj ishoda i izvor:	Povećanje udjela visokotehnoloških tvrtki u novoosnovanim tvrtkama, broj zaposlenih u novoosnovanim tvrtkama Povećanje broja zaposlenih u visokotehnološkim tvrtkama Povećanje broja poduzeća koja obavljaju djelatnost na području inovativnih

	tehnologija, socijalnog poduzetništva i sl. (Izvor: Izvješće o praćenju, NKD, FINA)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	0	0	0
	Preporuke: • Poticati neki oblik certifikacije privatnih šumarskih tvrtki / obrta radi podizanja konkurentnosti privatnoga šumarskog sektora i postizanja jamstva odgovornoga / održivoga gospodarenja privatnim šumama.				

Strateški cilj:	**2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI**				
Prioritet:	**2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini**				
Naziv mjere:	*2.2.3. Razvoj kolaborativne ekonomije kroz potporu udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini*				
Opis mjere:	• Unaprjeđenje postojećih i razvoj novih mjera poticanja udruživanja u klastere na regionalnoj razini te prepoznavanje takvih klastera u Strategiji pametne specijalizacije • Podrška u izradi analiza novih koncepata kolaborativne ekonomije, definiranju preporuka za udruživanje gospodarskih subjekata te promociji novih gospodarskih koncepcija i dobrih praksi • Istraživanje spremnosti gospodarskih subjekata za povezivanje i prihvatljivih oblika povezivanja • Podrška izradi marketinških strategija i organizacija plasmana specifičnih lokalnih i regionalnih proizvoda karakterističnih za pojedino područje na nacionalnoj i međunarodnoj razini (veza 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3. i 1.3.5.) • Podrška povezivanju i razvoju zajedničkih projekata lokalnih proizvođačkih i uslužnih subjekata uključujući javne ustanove (npr. bolnice, škole), povezivanje proizvođača s ciljem razvoja turističke ponude (npr. nacionalni parkovi, izletišta, kolodvori, popularna okupljališta) i dr. • Podrška u dizanju kvalitete ponude lokalnih proizvoda kroz suradnju javnih i obrazovnih institucija te organizacije civilnog društva. • Podrška u jačanju kapaciteta lokalnih institucija u primjeni propisa javne nabave s ciljem aktiviranja lokalne i regionalne ponude roba i usluga • Podrška aktivnostima povezivanja međuregionalne ponude roba i usluga, posebice za zadovoljavanje povećanih potreba tijekom turističke sezone				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MGPO, MPOLJ, MINT, AIK, HOK, HGK, HUP, regionalni koordinatori, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Povećanje broja zajedničkih projekata novoosnovanih klastera i drugih oblika udruživanja poduzetnika (Izvor: Izvješće o praćenju, MGPO, županije, komore)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	0	0	0

	Preporuke: • Poticati aktivnosti brendiranja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Kroz mjere poticanja obrazovanja za potrebe razvoja poduzetništva uključiti i edukacije poljoprivrednika o mogućnostima udruživanja i što učinkovitijeg plasmana proizvoda na tržište. Uključiti i edukaciju o prednostima primjene ekološke poljoprivrede i dobivanja ekoznaka. • Prilikom „brendiranja“ i „labelinga“ određenih proizvoda i usluga te povezivanja međuregionalne ponude roba i usluga potrebno je uključiti i kulturološku komponentu. Poticati i podržavati lokalna udruženja tradicijskih obrta u plasmanu njihovih proizvoda kao produkata karakterističnih za određeno područje kako bi se pridonijelo kulturnoj prepoznatljivosti određenog područja i pozitivnom učinku na nematerijalnu baštinu. • Usmjeravati aktivnosti na povezivanje poduzetnika / obrtnika u raznim sektorima djelatnosti (poljoprivreda / turizam, zdravstvene institucije / domaći proizvođači itd.).

<table>
<tr><td>Strateški cilj:</td><td colspan="5">2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI</td></tr>
<tr><td>Prioritet:</td><td colspan="5">2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini</td></tr>
<tr><td>Naziv mjere:</td><td colspan="5">2.2.4. Povećanje atraktivnosti regija kroz teritorijalno brendiranje</td></tr>
<tr><td>Opis mjere:</td><td colspan="5">• Izrada Hrvatskog paketa prednosti i investicijskog profila regija po sektorima, s posebnim naglaskom na uključivanju kulturne baštine i krajolika u brendiranje turizma i posebnih oblika turizma
• Izrada i provedba komunikacijske strategije s ciljem promocije hrvatskih regija
• Podrška izradi smjernica „brand strategija“, uključujući odgovarajuća terenska istraživanja
• Sektorsko brendiranje i brendiranje lokacija, uključujući pripremu potrebnih studija i izradu kreativnih rješenja
• Podrška suradnji gospodarskih subjekata na brendiranju i labellingu turističkih proizvoda i usluga u destinaciji s ciljem podizanja kvalitete turističke ponude</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Koordinacija</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MINT, MGPO, MINT, HTZ, TZ, HGK, HOK, JLP(R)S, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda i izvor:</td><td colspan="5">Povećanje broja izrađenih brand strategija
Povećanje broja brendiranih sektora i lokacija
(Izvor: Izvješće o praćenju)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>0</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5">Preporuke:
• Prilikom brendiranja i labellinga određenih proizvoda i usluga te povezivanja međuregionalne ponude roba i usluga poželjno je uključiti i kulturološku komponentu.
• Poticati aktivnosti brendiranja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.</td></tr>
</table>

Strateški cilj:	**2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI**
Prioritet:	**2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini**
Naziv mjere:	*2.3.1. Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini*
Opis mjere:	• Kontinuirano osnaživanje lokalnih partnerstva za zapošljavanje (LPZ) i pružanje potpore lokalnim dionicima (obrazovne institucije, uredi HZZ-a, predstavnici privatnog, javnog, i civilnog sektora, uključujući komore) u prepoznavanju potreba za radnom snagom i unaprjeđenju ljudskih potencijala • Analiza potreba poduzetnika i uvjeta za gospodarski razvoj na potpomognutim područjima u suradnji s asocijacijama poduzetnika (komorama) • Podrška u djelovanju tehničkih tajništva LPZ-a i lokalnih inicijativa te radu „regionalnih kooperacijskih odbora“ • Suradnja na provedbi mjera vezanih za daljnji razvoj Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira (HKO) na regionalnoj razini u smjeru razvoja programa obrazovanja na svim razinama te praćenja kretanja zapošljivosti, razvoju srednjoškolskih programa za deficitarna zanimanja • Podrška razvoju novih programa obrazovanja nezaposlenih osoba, poglavito dugotrajno nezaposlenih osoba kao posebno ranjive skupine, s ciljem njihova zapošljavanja • Podrška u povezivanju dionika sustava strukovnog obrazovanja, obrazovanja odraslih i tržišta rada, a s ciljem promicanja važnosti strukovnog obrazovanja za gospodarski sektor i društvo u cjelini, analize potreba poslodavaca za kompetentnim radnicima, stjecanja kompetencija koje će povećati konkurentnost učenika/polaznika na tržištu rada i nastavak obrazovanja/osposobljavanja, osiguranja kvalitetnih mjesta naukovanja kod poslodavaca, opremanja školskih radionica, cjeloživotnog usavršavanja strukovnih nastavnika u školama i mentora kod poslodavaca • Podrška u razvoju i provedbi programa cjeloživotnog učenja (veza 1.1.1.) prema načelima HKO-a • Razvoj posebnog programa poticanja samozapošljavanja u skladu s prihvaćenim europskim politikama kroz obrt kao tradicionalni oblik obiteljskog poduzetništva i druge oblike malog i srednjeg poduzetništva, uključujući obiteljska poljoprivredna gospodarstva • Širenje i potpora daljnjem razvoju Centara za informiranje i savjetovanje o karijeri (CISOK) (trenutno postoji 11 centara u 10 gradova) i drugim inicijativama za povećanje zapošljivosti svih, a posebno mladih osoba • Donošenje smjernica za razvoj regionalnih tržišta rada • Podrška zadržavanju starijih osoba na tržištu rada • Praćenje učinaka kvalifikacijske strukture stanovništva na regionalni razvoj • Analiza potreba za razvojem ljudskih potencijala koje proizlaze iz županijskih razvojnih strategija
Uloga MRRFEU:	Koordinacija
Suradnja u provedbi:	MZO, MRMS, MDOMSP, HZZ, SDUŠ, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, HGK, HOK, županije

Pokazatelj ishoda i izvor:	Povećanje broja zaposlenih osoba koje su osposobljavane u zanimanjima koja su prepoznata kao deficitarna Povećanje broja zaposlenih osoba koje su osposobljavane iz skupine dugotrajno nezaposlenih i ostalih ranjivih stanovnika Smanjenje broja nezaposlenih mladih (Izvor: Izvješće o praćenju, HZZ)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	0	+	0	0	0
	Preporuke: -				

Strateški cilj:	**2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI**				
Prioritet:	**2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini**				
Naziv mjere:	*2.3.2. Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage*				
Opis mjere:	• Priprema programa poticanja zapošljavanja u subjektima s nedostatkom zaposlenih na potpomognutim područjima • Izrada baze podataka manjka zaposlenih u javnim službama na potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima • Dizajniranje primjerenih mjera stimuliranja zapošljavanja (olakšavanje rješavanja stambenog pitanja, prednost pri odobravanju specijalističkog usavršavanja npr. za doktore medicine) (veza 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3. i 1.3.5.) • Podrška u izradi baze podataka o raspoloživim stambenim objektima za privlačenje i osiguravanje smještaja deficitarne radne snage na regionalnoj razini i potpora u promociji slobodnih radnih mjesta za koja se nude stimulirajući uvjeti (veza 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3. i 1.3.5.) • Priprema programa privlačenja radnika prema područjima gdje nedostaje radne snage određenih kvalifikacija				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija i provedba				
Suradnja u provedbi:	HZZ, JLP(R)S (potpomognuta područja)				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Povećanje broja novozaposlenih u rijetko naseljenim područjima Povećanje broja novozaposlenih u područjima s nedostatkom radne snage Porast stanovništva u JLP(R)S-ima s manjim indeksom razvijenosti (potpomognuta područja.) i JLS-ovima s pojačanim trendom iseljavanja (Izvješće o praćenju, HZZ)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	0	0	0
	Preporuke: -				

Strateški cilj:	**3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM**				
Prioritet:	***3.1 Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)***				
Naziv mjere:	*3.1.1. Unapređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja*				
Opis mjere:	• Razvoj i provedba propisa o strateškom planiranju kojima se usklađuju kratkoročni, srednjoročni i dugoročni strateški upravljački procesi • Uspostavljanje sustava upravljanja javnim politikama koji obuhvaća i povezuje ciklički sve upravljačke faze: analizu, planiranje, provedbu, praćenje, izvješćivanje i vrednovanje, te se usklađuje s horizontalnim pitanjima (ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama, zaštite okoliša, otpornost, održivost, demografija, društvena uključenost, inovacije itd.) • Sustavno usklađivanje strateških dokumenata lokalne i regionalne razine s nadređenim strateškim dokumentima (veza 3.2.1.) • Usklađivanje strateškog planiranja u upravljanju imovinom JLP(R)S-a s načelima upravljanja imovinom Strategije upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske 2013. - 2017. (veza Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja i raspolaganja nekretninama JLP(R)S, DUR 2016.) • Suradnja ključnih dionika na svim razinama upravljanja i MFIN u procesu pripreme izmjena zakona o proračunu i fiskalnoj odgovornosti • Razvoj smjernica i primjena metodologije vrednovanja programa i velikih razvojnih projekata te transfer dobrih praksa o primjeni evaluacijskih preporuka • Suradnja ključnih dionika na svim razinama upravljanja, MRRFEU i MFIN u unaprjeđenju procesa pripreme i usklađivanja planova razvojnih programa (proračuni) sa strateškim dokumentima • Uspostava djelotvornog sustava praćenja realizacije razvojnih dokumenata JLP(R)S-a i javna objava izvješća na nacionalnoj razini, uz identifikaciju i evidenciju dobrih praksa • Uređenje sustava redovitog prikupljanja, obrade i objave podataka i informacija radi praćenja regionalnog razvoja, dostupno svim dionicima • Izrada smjernica za definiranje pokazatelja s preporukama • Praćenje učinaka i postupno unaprjeđenje izračuna indeksa razvijenosti u skladu s potrebama sustava provedbe i praćenja regionalne i drugih resornih razvojnih politika • Unaprjeđenje modela podjele Republike Hrvatske na statističke regije (NUTS 2), uz uvažavanje endogenih razvojnih potencijala i potreba hrvatskih regija za novo programsko razdoblje 2021. - 2028. • Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija i provedba				
Suradnja u provedbi:	MFIN, MU, DUR, svi ostali TDU-i, HGK, Hrvatska zajednica županija, JLP(R)S				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Praćenje provedbe Zakona o strateškom planiranju Sustav praćenja i vrednovanja na nacionalnoj razini operativan (Izvor: MRRFEU, MFIN, MU, ostali TDU-i, JLP(R)S, izvješće o praćenju)				
Potencijalni	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO	EKOLOŠKA	OTPAD	AKCIDENTI

utjecaj na okoliš:		I ZDRAVLJE	MREŽA		
	0	+	0	0	0
	Preporuke: • Što je moguće više poticati suradnju i interesno povezivanje susjednih županija / JLP(R)S-a radi smanjenja razlika (a istodobno jačanja njihovih potencijala i kapaciteta) između jedinica obuhvaćenih određenom regijom. • Kod pripreme razvojnih dokumenata voditi računa da se razvijaju i jačaju one djelatnosti za koje postoje predispozicije razvoja koje nisu vezane za administrativnu podjelu prostora. • Kod prepoznavanja razvojnih potreba i pripreme razvojnih dokumenata sagledavati i potencijale ekološke mreže u vidu prepoznavanja gospodarskih koristi i usluga ekosistema koje nudi, u skladu s očuvanjem ciljnih vrsta i staništa i cjelovitosti ekološke mreže. Pritom je potrebno uspostaviti suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode kao bi se pronašli odgovarajući mehanizmi za održivo upravljanje i korištenje resursa unutar područja ekološke mreže. • Prilikom realizacije aktivnosti potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene.				

Strateški cilj:	**3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM**
Prioritet:	**3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)**
Naziv mjere:	*3.1.2. Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima*
Opis mjere:	• Sudjelovanje u unaprjeđenju hrvatske metodologije analize troškova i koristi (CBA) za velike razvojne projekte - Izrada nacionalnih smjernica • Razvoj mehanizama međuresorne i međurazinske suradnje za prethodno usuglašavanje postupaka planiranja i određivanje osnovnih i posebnih kriterija financiranja javnih projekata • Podrška razvoju sustava rješavanja sporova primjenom alternativnih načina, posebno medijacije • Omogućavanje transfera znanja i iskustava kroz aktivnosti vidljivosti i komunikacijsku strategiju • Uspostavljena i funkcionalna jedinstvena baza projekata (SEBRP) te postupno objedinjavanje projektnih baza različitih tijela (npr. usklađivanje hodograma projekata i jasno određivanje institucionalnih nadležnosti za pojedine korake u procesima) • Utvrđivanje različitih definicija regionalizacije (npr. promet, okoliš, obrazovanje, HEP, šume, vode, područja s razvojnim posebnostima i sl.) te razjašnjavanje što se u pojedinim područjima smatra regionalnim, a što nacionalnim razvojnim projektom u SEBRP-u • Podrška u procesima umrežavanja JLP(R)S-ova radi razvoja i provedbe projekata s naglaskom na regionalni razvoj • Definiranje smjernica za dobro upravljanje projektima u području klimatskih promjena, provedba procesa usuglašavanja postupaka planiranja za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u procesu planiranja, provedbe, praćenja i vrednovanja projekata na svim razinama upravljanja regionalnim razvojem.
Uloga	Koordinacija i provedba

<table>
<tr><td>MRRFEU:</td><td></td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td>MMPI, MZOE, MPOLJ, HGK, HOK, javna poduzeća, partnerska vijeća, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina, regionalni koordinatori</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda i izvor:</td><td>Povećanje broja velikih regionalnih razvojnih projekata
Povećanje broja projekata koji su ostvareni interesnim povezivanjem susjednih JLP(R)S-a
(Izvor: Izvješće o praćenju, MMPI, MZOE, MPOLJ, javna poduzeća, partnerska vijeća, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>
<table>
<tr><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>+</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Preporuke:
Što je moguće više poticati suradnju i interesno povezivanje susjednih županija / JLP(R)S-a radi smanjenja razlika (a istodobno jačanja njihovih potencijala i kapaciteta) između jedinica obuhvaćenih određenom regijom.
Kod pripreme razvojnih dokumenata voditi računa da se razvijaju i jačaju one djelatnosti za koje postoje predispozicije razvoja koje nisu vezane za administrativnu podjelu prostora.
Uspostaviti izravnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem usklađivanja procesa planiranja i provedbe projekata i postupaka strateške procjene, utjecaja zahvata te postupaka ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu. Poticati regionalne šumarske projekte usmjerene na potpomognuta područja, s obzirom na to da obiluju neiskorištenim šumskim potencijalima, osobito u privatnom sektoru. Nastojati poticati udruživanje šumoposjednika (zadrugarstvo), budući da se svako kvalitetno gospodarenje šumama pozitivno odražava na nekoliko okolišnih komponenti (krajobraz, bioraznolikost, gospodarenje vodama itd.).
Prilikom realizacije aktivnosti potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene.
</td></tr>
</table>

Strateški cilj:	**3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM**
Prioritet:	**3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)**
Naziv mjere:	*3.1.3. Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije*
Opis mjere:	• Uspostava redovitog sustava praćenja javnih usluga i otkrivanje administrativnih prepreka i provjera potreba korisnika u korištenju javnih usluga koje se pružaju na nižim upravno-teritorijalnim razinama te razvoj participativnih pristupa praćenju (ref. 3.1.1.) • Uspostava sustava redovitoga vanjskog vrednovanja javnih politika, programa i projekata kojima se uređuje pružanje javnih usluga i upravljanje javnim dobrima (prirodni resursi, kulturna dobra) na nižim upravno-teritorijalnim razinama uz uključivanje ključnih dionika (ref. 3.1.1.) • Analiza nadležnosti i kapaciteta pružanja javnih usluga JLP(R)S, utvrđivanje sustava određivanja i evaluacije kvalitete javnih usluga te definiranje odgovarajućega fiskalnog kapaciteta JLP(R)S-a • Vrednovanje i prijedlog mogućnosti smanjenja ovisnosti o nacionalnim

<table>
<tr><td></td><td colspan="5">izvorima financiranja i istraživanje i primjena najboljih praksi
• Razvoj i provedba mehanizma aktivnog sudjelovanja ključnih dionika u procesu vanjskog vrednovanja, unaprjeđenja i pojednostavljenja sustava i modela fiskalnog izravnanja
• Razvoj mehanizama upravljanja javnim dobrima i edukacijskih programa (prirodnim resursima, kulturnim dobrima) za ključne dionike na regionalnoj i lokalnoj razini (npr. utvrđivanje granica pomorskog dobra na regionalnoj razini; upravljanje koncesijama)
• Razvoj sustava praćenja kvalitete pružanja javnih usluga na lokalnoj i regionalnoj razini na osnovi „indeksa kvalitete upravljanja“ u skladu s preporukama međunarodnih istraživanja (Europska komisija i Svjetska banka)</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Koordinacija</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MFIN, MU, MMPI, MKUL, MZO, MIZ, MDOMSP, SDUŠ, HGK, HOK, partnerska vijeća, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda i izvor:</td><td colspan="5">Zadovoljstvo korisnika javnim uslugama
(Izvor: MRRFEU)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>+</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5">Preporuke: -</td></tr>
</table>

Strateški cilj:	**3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM**
Prioritet:	**3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)**
Naziv mjere:	*3.1.4. Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja (veza 1.2.1. i 2.1.2.)*
Opis mjere:	• Uspostava međuinstitucionalne suradnje za rješavanje pretpostavki za upravljanje imovinom uključujući katastarske izmjere (DGU) i imovinsko-pravne odnose (ODO – Općinska državna odvjetništva) • Suradnja u pripremi analiza i razvoju poreznih modela • Suradnja u razvoju programa edukacije i oblicima transfera znanja o kriterijima i načinima učinkovitog upravljanja državnom imovinom • Potpora u pripremi kompleksnih razvojnih projekata i rješavanju zahtjeva vezanih uz upravljanje imovinom (npr. *brownfield*-projekti, projekti revitalizacije kulturne baštine, valorizacije tradicijske etnobaštine i sl.) (veza 2.1.2.,) te utvrđivanje modela suradnje svih institucija (ODO, ŽDO, MDI, DGU, nadležna ministarstva i dr.) s ciljem ubrzanja postupaka vezanih uz rješavanje imovinsko-pravnih odnosa i ishođenje dozvola • Aktivnosti unaprjeđenja međusektorske suradnje u rješavanju pitanja vezanih uz upravljanje imovinom mogu biti izrada smjernica, analiza, provedba konferencija, okruglih stolova, aktivnosti ekspertnih timova za specifične projekte, redovita objava informacija – posebne IT platforme za razmjenu informacija radi transparentnijeg poslovanja, antikoruptivne mjere i prevencija, razvoj participativnih modela za uključivanje građana, redovite edukacije korisnika, promocija i objava rezultata i dobrih praksa, procjena

<table>
<tr><td></td><td>vlastitih kapaciteta i možebitna dekoncentracija poslovanja nadležnih institucija – uspostavljanje projektnih timova i ureda i sl.

Napomena: Mjere vezane uz državnu imovinu nalaze se u sva tri strateška cilja Strategije. One su međusobno povezane horizontalno, pri čemu su mjere pod SC3 obuhvatnije i odnose se na cjelokupni sustav upravljanja regionalnim razvojem. Realizacijom mjere 2.1.2., koja je usmjerena na JLPRS-e i jačanje regionalne konkurentnosti gospodarstva, pridonosi se i povećanju učinkovitosti upravljanja imovinom na nacionalnoj razini, uz istodobni pozitivan doprinos aktivnosti, programa i projekata koji će se provoditi pod mjerom 3.1.4. na realizaciju mjere 2.1.2. Aktivnostima, programima i projektima u okviru mjere 3.1.4. pridonosi se rješavanju problema na nacionalnoj razini kako bi se oni mogli dalje rješavati na nižim razinama vlasti, što je predviđeno aktivnostima, programima i projektima u okviru mjere 2.1.2. i mjere 1.2.1.</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td>Koordinacija</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td>MDI, MFIN, MGIPU i odgovarajući subjekti prostornog uređenja, MZOE, MKUL, MINT, MPOLJ, DGU, DO (Državno odvjetništvo), HGK, JLP(R)S</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda i izvor:</td><td>Povećanje udjela ukupnog portfelja državne imovine stavljene u funkciju u ukupnom portfelju (na svim razinama upravljanja)
(Izvor: Izvješće o praćenju, MDI, Agencija za poljoprivredno zemljište, JLS)</td></tr>
<tr><td>Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>
<table>
<tr><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>+</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>
Preporuke: -
</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Strateški cilj:</td><td>3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM</td></tr>
<tr><td>Prioritet:</td><td>3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije i integrativnog pristupa)</td></tr>
<tr><td>Naziv mjere:</td><td>3.2.1. Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini</td></tr>
<tr><td>Opis mjere:</td><td>

Uspostava i aktiviranje rada Vijeća za regionalni razvoj
Razvoj modela međuresorne regionalne koordinacije te prijenos dobrih praksa i promocija inovativnih modela usklađivanja nacionalnih propisa i koordinacije zahtjeva regionalnih razvojnih programa i projekata
Razvoj i primjena inovativnih modela i alata suradnje za potrebe međusektorske (javni, privatni, civilni i akademski sektor) i međuresorne (tijela zadužena za različite javne politike) suradnje u pripremi i provedbi regionalnih razvojnih projekata (nacionalna i NUTS 2 razina)
Poticanje horizontalne suradnje na nacionalnoj razini kroz aktivnosti obrazovanja ključnih dionika o kompleksnim razvojno upravljačkim temama bitnim za razvoj projekata, uključujući zaštitu prirode, energetsku učinkovitost, kulturnu baštinu, ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba klimatskim promjenama, održivi razvoj i sl. (veza 3.3.1. lokalna razina)
Provedba edukativnih aktivnosti za lokalne i regionalne službenike i

</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td>dužnosnike vezane za provedbu savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja javnih politika i razvojnih odluka
• Transfer dobrih praksa učinkovite provedbe savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja javnih politika (putem e-Savjetovanja i ostalih metoda)

Napomena: Nastojanja ove Strategije usmjerena su na to da se postojeći propisi provode i za to jačaju postojeći kapaciteti nadležnih institucija i tijela. Ako su možebitno potrebne legislativne promjene, trebat će prethodno provesti niz aktivnosti i pripremiti analize specifičnih zakona i propisa, a to će se odrediti Akcijskim planom.</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td>Koordinacija</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td>MU, MZOE, MKUL, HGK, partnerska vijeća, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina, JLP(R)S</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda i izvor:</td><td>Uspostavljen i funkcionalan model međuresorne koordinacije Strategije na nacionalnoj razini
(Izvor: Izvješće o praćenju, sva ministarstva)</td></tr>
<tr><td>Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>
<table>
<tr><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>0</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>
Preporuke:
• Uspostaviti izravnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem usklađivanja procesa planiranja i provedbe projekata i postupaka ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.</td></tr>
</table>

Strateški cilj:	**3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM**
Prioritet:	**3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije i integrativnog pristupa)**
Naziv mjere:	*3.2.2. Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju*
Opis mjere:	• Uspostava koordinacijskog mehanizma za suradnju nacionalnih, regionalnih i lokalnih dionika u upravljanju regionalnim razvojem • Suradnja u uspostavi funkcionalnog sustava koordinacije institucija nadležnih za civilnu zaštitu (stožeri) - uspostava nacionalnoga stručnog tijela za djelovanje u izvanrednim i kriznim situacijama te unaprjeđenje zakonske osnove (uključujući razvoj metodologije, modela koordinacije) (veza 1.2.1. i 1.2.2.) • Podrška JLP(R)S-u u razvoju i provedbi programa prevencije štetnih posljedica uzrokovanih izvanrednim događanjima kao npr. elementarnih nepogoda (veza 1.2.1. i 1.2.2.) • Podrška u vođenju evidencija rizične infrastrukture i sustavu održavanja (veza 1.2.1. i 1.2.2.) • Podrška u primjeni modela sustavnog uključivanja dionika s lokalne i regionalne razine u procese strateškog planiranja i programiranja na nacionalnoj razini i transfer dobrih praksa • Podrška u primjeni modela suradnje i koordinacije aktivnosti između lokalnih i regionalnih dionika u upravljanju razvojem i transfer dobrih

<table>
<tr><td></td><td colspan="5">praksa
• Jačanje komunikacijskih vještina i kulture međuresorne i međusektorske komunikacije među dionicima kroz edukativne programe
• Razvoj modela mentorstva (npr. twinning-projekti), transfera znanja kroz najbolje prakse i uspostava pouzdanog mehanizma informiranja JLP(R)S-a o obvezama i mogućnostima suradnje i javnog upravljanja</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Koordinacija</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MU, MUP, MORH, MPOLJ, DUZS, Hrvatske vode, HGK, JLP(R)S, partnerska vijeća, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda i izvor:</td><td colspan="5">Uspostavljena i aktivna koordinativna tijela za upravljanje rizicima
Razvijen model horizontalne i vertikalne koordinacije dionika na regionalnoj razini za rješavanje kompleksnih razvojnih problema
(Izvor: Izvješće o praćenju)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>+</td><td>+</td><td>+</td><td>0</td><td>+</td></tr>
<tr><td colspan="5">Preporuke:
• Težište prioriteta s područja reagiranja, održavanja i jačanja spremnosti operativnih kapaciteta treba prebaciti na preventivno djelovanje, prije svega na razvoj javnih politika usmjerenih na upravljanje rizicima.
• U sustav postupanja u slučaju iznenadnih događanja uključiti i Hrvatske šume d.o.o. i Savjetodavnu službu (u dio Razina nadležnosti i naziv (su)nositelja mjere).
• Mjere ublažavanja posljedica izvanrednih događaja u najvećoj mogućoj mjeri razvijati na način da se ne ugroze područja ekološke mreže.</td></tr>
</table>

Strateški cilj:	**3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM**
Prioritet:	**3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini**
Naziv mjere:	*3.3.1. Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata*

<table>
<tr><td>Opis mjere:</td><td>

Jačanje upravljačkih, provedbenih i komunikacijskih sposobnosti nositelja i sunositelja mjera Strategije (članovi provedbenog tijela Strategije i međuresornih radnih skupina)
Jačanje upravljačkih i komunikacijskih vještina članova partnerskih vijeća (programi edukacije i suradnja s pružateljima edukacija)
Podrška regionalnim koordinatorima (veza 2.2.1.)
Priprema i jačanje kapaciteta na regionalnoj i lokalnoj razini za postupno preuzimanje većih odgovornosti za upravljanje EU sredstvima (npr. ITU mehanizam, ESIF 2021-2028.) (veza 3.1.2.)
Poticanje horizontalne suradnje na regionalnoj i lokalnoj razini kroz aktivnosti obrazovanja ključnih dionika o kompleksnim razvojno-upravljačkim temama bitnim za razvoj projekata, uključujući zaštitu prirode, energetsku učinkovitost, kulturnu baštinu, ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba klimatskim promjenama, održivi razvoj i sl. na regionalnoj i lokalnoj razini (veza mjere 2.1.3. i 3.2.1. na nacionalnoj razini)
Programi sufinanciranja tehničke dokumentacije za pripremu projektne dokumentacije
Unaprjeđenje postojećih i razvoj novih mehanizama sufinanciranja i predfinanciranja provedbe EU projekata (Fond za sufinanciranje provedbe EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini, programi HBOR-a za JLP(R)S-e)
Sustavno praćenje postupaka procjene projekata te razvoj i transfer dobrih praksa kroz edukacije i publiciranje iskustava na lokalnoj i regionalnoj razini
Edukacija i uvođenje novih alata za rješavanje sporova (medijacije) u postupku izrade, procjene i provedbe projekata

</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td>Koordinacija i provedba</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td>Svi partneri u provedbi nacionalne razine, JLP(R)S, partnerska vijeća, regionalni koordinatori</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda i izvor:</td><td>Uspješno provedeni projekti jačanja financijskih i administrativnih kapaciteta na lokalnoj i regionalnoj razini
(Izvor: MRRFEU-ovo izvješće o praćenju)</td></tr>
<tr><td>Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>
<table>
<tr><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>+</td><td>+</td><td>+</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>
Preporuke:

(veza s mjerom 3.1.1.) Tijekom pripreme razvojnih dokumenata i projekata podizati svijest, u suradnji s HAOP-om i MZOE o važnosti očuvanja ciljnih vrsta i staništa područja ekološke mreže. Pritom se maksimalno usmjeriti na isticanje mogućnosti i mehanizama s ciljem održivog korištenja resursa unutar tih područja (npr. slatkovodni ribnjaci, marikultura) u odnosu na ograničenja vezana za ekološku mrežu.
Uspostaviti i učinkovitu koordinaciju s predstavnicima privatnih šumovlasnika u Republici Hrvatskoj, tj. Hrvatskim savezom udruga privatnih šumovlasnika i šumarskim sektorom Savjetodavne službe radi dobivanja vjerodostojnih informacija o broju potencijalnih i prijavljenih projekata. Dobar izvor informacija u vezi s ovim pitanjem je i HGK.

</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Strateški cilj:</td><td colspan="5">3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM</td></tr>
<tr><td>Prioritet:</td><td colspan="5">3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini</td></tr>
<tr><td>Naziv mjere:</td><td colspan="5">3.3.2. Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja</td></tr>
<tr><td>Opis mjere:</td><td colspan="5">• Jačanje znanja i vještina predstavnika tijela zaduženih za provedbu poticajnih mjera
• Daljnji razvoj trening-programa o primjeni propisa vezanih uz državne potpore, širenje baze edukatora i uspostava redovite edukacije za dionike na lokalnoj i regionalnoj razini
• Razvoj jednostavnih mehanizama razmjene praktičnih iskustava i informiranja ključnih dionika uključenih u procese vezane uz razvoj, organizaciju i podjelu poticajnih mjere
• Uspostava sustava redovitog vrednovanja, izrade preporuka za periodičnu prilagodbu karte regionalnih potpora
• Funkcionalan registar potpora uz vođenje brige o regionalnim i lokalnim razvojnim potrebama, prilagođavanje intenziteta potpora (veza mjere u okviru prioriteta 1.3.)</td></tr>
<tr><td>Uloga MRRFEU:</td><td colspan="5">Koordinacija</td></tr>
<tr><td>Suradnja u provedbi:</td><td colspan="5">MFIN, MU (DŠJU), HGK, partnerska vijeća, regionalni koordinatori, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova i Udruga općina</td></tr>
<tr><td>Pokazatelj ishoda i izvor:</td><td colspan="5">Smanjenje broja predmeta kršenja propisa vezanih uz državne potpore
(Izvor: Izvješće o praćenju)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Potencijalni utjecaj na okoliš:</td><td>OKOLIŠ</td><td>STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE</td><td>EKOLOŠKA MREŽA</td><td>OTPAD</td><td>AKCIDENTI</td></tr>
<tr><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td colspan="6">Preporuke: -</td></tr>
</table>

4. PROVEDBA

4.1. Nositelj Strategije i provedbene strukture

ZRRRH-om je ministarstvo nadležno za regionalni razvoj određeno za nositelja izrade Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske. Jedno od temeljnih načela politike regionalnog razvoja jest partnerstvo i suradnja. Naime, politika regionalnog razvoja temelji se na partnerstvu i suradnji između javnog, privatnog i civilnog sektora, pod čim se podrazumijeva suradnja između tijela državne uprave, jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, gospodarskih subjekata, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnog društva. U kontekstu provedbe politike regionalnog razvoja ZRRRH-om te na njemu utemeljenim podzakonskim aktima predviđena je uspostava odgovarajućih tijela. ZRRRH tako postavlja temelje za osnivanje **Vijeća za regionalni razvoj**, a u svrhu aktivnog doprinosa jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te znanstvene i stručne zajednice u unaprjeđenju politike regionalnog razvoja. Osnivanjem Vijeća nastoji se osigurati institucionalni okvir dijaloga tri razine odlučivanja, uvažavajući pritom doprinos znanstvene i stručne zajednice. Članove Vijeća imenuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra nadležnog za regionalni razvoj. U skladu sa ZRRRH-om, planski dokumenti politike regionalnog razvoja (Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske, županijska razvojna strategija odnosno strategija razvoja Grada Zagreba te strategija razvoja urbanog područja) donose se u postupku savjetovanja s odgovarajućim partnerskim vijećem.

Uspostava **partnerskih vijeća** (Partnersko vijeće statističke regije, Partnersko vijeće za područje županije ili županijsko partnerstvo, Partnersko vijeće za urbano područje) predviđena je ZRRRH-om, a detaljnije regulirana Uredbom o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća[82] (u daljnjem tekstu: Uredba). Partnersko vijeće statističke regije savjetodavno je tijelo osnovano radi sudjelovanja u utvrđivanju prioriteta razvoja statističke regije, predlaganja strateških projekata na razini statističke regije te njihove provedbe i praćenja. Partnersko vijeće Kontinentalne Hrvatske i Partnersko vijeće Jadranske Hrvatske osnovana su Odlukama Vlade Republike Hrvatske[83] 17. veljače 2016. godine kojima je utvrđen njihov sastav. Na zajedničku inicijativu najmanje tri županije iz područja jedne statističke regije Uredbom je omogućeno osnivanje podvijeća partnerskog vijeća statističke regije. Ono podrazumijeva funkcionalno povezivanje županija jedne statističke regije u svrhu realizacije odgovarajućih zajedničkih interesa ili rješavanja određenih zajedničkih problema. ZRRRH i Uredba propisuju i osnivanje **Partnerskog vijeća za područje županije** kao savjetodavnog tijela u svrhu sudjelovanja u donošenju županijske razvojne strategije, utvrđivanja prioriteta razvoja na svom području, predlaganja strateških projekata za razvoj županija te njihove provedbe i praćenja. **Partnersko vijeće za urbano područje** osniva se kao savjetodavno tijelo radi sudjelovanja u donošenju strategije razvoja urbanog područja, utvrđivanja prioriteta razvoja urbanog područja, predlaganja strateških projekata bitnih za razvoj urbanog područja te njihove provedbe i praćenja. Sva se partnerska vijeća osnivaju u skladu s načelom partnerstva i suradnje, vodeći računa o zastupljenosti ključnih dionika razvoja iz javnog, privatnog i civilnog sektora na području za koje se osnivaju, onemogućujući pretežiti utjecaj samo jedne kategorije dionika.

ZRRRH-om je istaknuta već prepoznata važnost **regionalnih koordinatora** u kreiranju i provedbi politike regionalnog razvoja na regionalnoj razini te njihove uloge kao ključne spone

[82] Uredba o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća (NN 103/15)
[83] Odluka o osnivanju Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske i Odluka o osnivanju Partnerskog vijeće Jadranske Hrvatske (NN 18/16 i 51/2016 – dopuna)

između središnje razine odlučivanja te nižih razina razvojnog upravljanja. U svrhu učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja, jedinica područne (regionalne) samouprave osniva regionalnu razvojnu agenciju kao javnu ustanovu ili trgovačko društvo, odnosno ustrojava upravno tijelo. ZRRR-om su utvrđeni poslovi koje za jedinicu područne (regionalne) samouprave regionalni koordinatori obavljaju od općega gospodarskog interesa. Pravilnikom o provedbi postupka akreditacije regionalnih koordinatora[84] određeni su kriteriji za procjenu sposobnosti i način provedbe postupka za utvrđivanje sposobnosti regionalnih koordinatora za obavljanje poslova od općega gospodarskog interesa. Postupkom akreditacije pridonosi se njihovu kapacitiranju, unaprjeđenju ljudskih potencijala te njihovom postupnom uvođenju u sustav upravljanja i kontrole korištenja fondova ESI-ja.

S obzirom na međuresorni karakter politike regionalnog razvoja, nužno je potrebna međuresorna suradnja kako u razvoju tako i u provedbi Strategije. Razmatrajući nadležnost pojedinih resora, za provedbu Strategijom identificiranih mjera regionalnog razvoja prepoznat je niz tijela državne uprave i drugih javnih tijela koja preuzimaju funkciju njihovih sunositelja. Nositelj Strategije treba pripremiti smjernice za međuresornu suradnju i koordinaciju, organizirati redovite sastanke tematskih radnih skupina te uputiti nositelje i sunositelje mjera u postupke izvješćivanja.

[84] Pravilnik o provedbi postupka akreditacije regionalnih koordinatora (NN 121/15)

Slika 21. Institucionalna struktura Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske

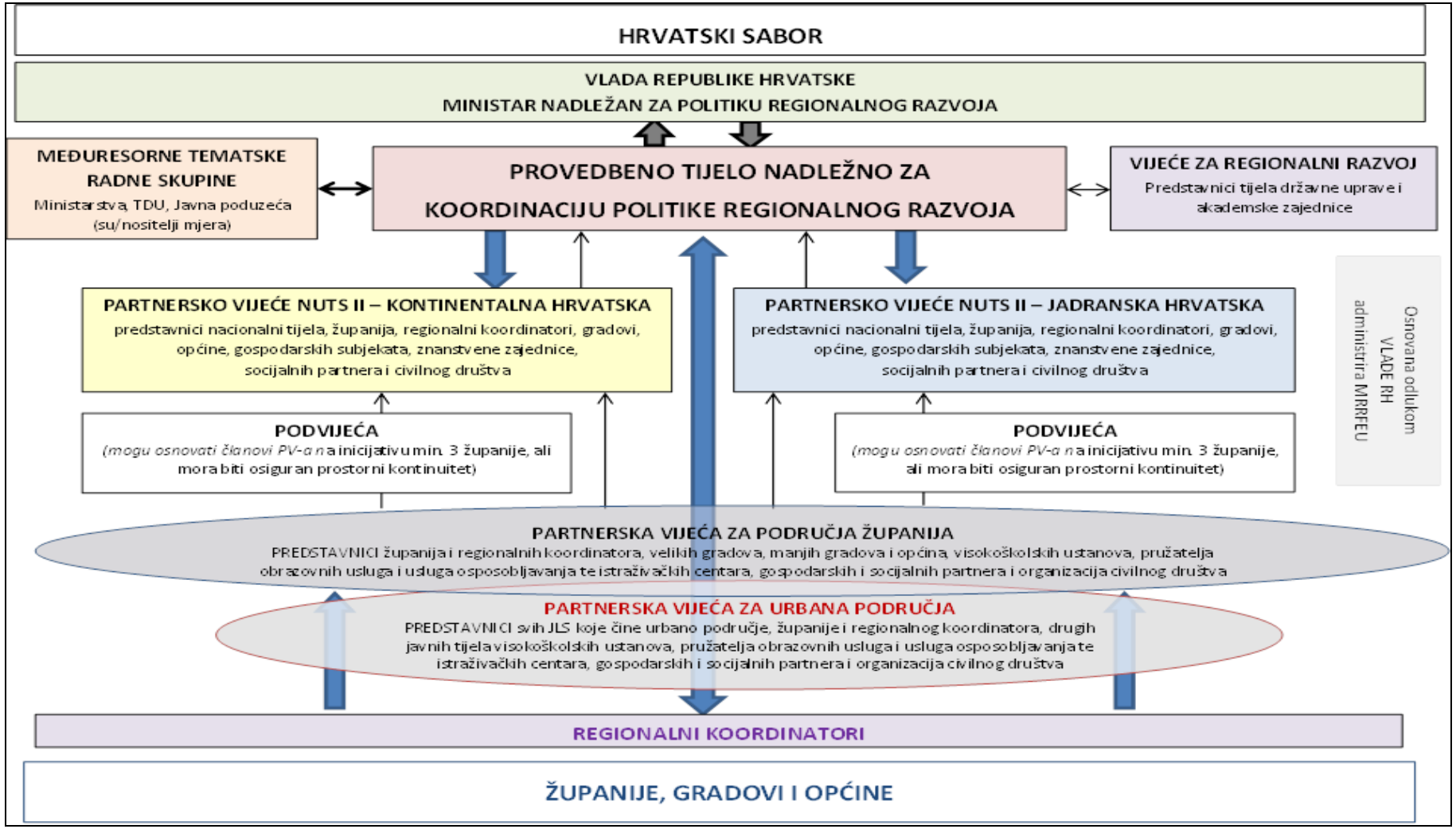

Izvor: Pripremljeno na osnovi Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske i Uredbe o partnerskim vijećima

4.2. Instrumenti provedbe i provedbeni mehanizam Strategije

Instrumente provedbe Strategije regionalnog razvoja čine:
- Financijski plan (obrazac Prilog 3. - tablica 0.)
- Akcijski plan i pokazatelji (obrazac Prilog 3. – tablica 1.)
- Izvješće o provedbi akcijskog plana (obrazac Prilog 3. – tablica 2.)
- Financijski plan i ostvarenje financijskog plana (obrazac Prilog 3. – tablica 3.)
- Izvori financijskih sredstava (obrazac Prilog 3. – tablica 4.)

4.3. Sustav praćenja i izvješćivanja

Za potrebe praćenja provedbe Strategije uspostavit će se sustav praćenja na osnovi pokazatelja koji se dijelom već prate, ali ih treba unaprijediti ili neke pokazatelje tek treba dizajnirati, testirati i utvrditi polaznu vrijednost u prvoj godini provedbe Strategije kako bi se mogao mjeriti napredak tijekom provedbe i učinci u razdoblju nakon provedene Strategije. Uspostavom sustava pokazatelja stvara se osnova za trajno praćenje politike regionalnog razvoja.

Ovom Strategijom predlaže se praćenje učinaka na razini strateških ciljeva s pomoću sljedećih indeksa kojima bi se mjerio raspon razvijenosti između županija, a cilj je smanjenje razlika odnosno raspona između najviše i najmanje vrijednosti pojedinog indeksa:
Strateški cilj 1: Indeks razvijenosti županija
Strateški cilj 2: Regionalni indeks konkurentnosti na razini županija
Strateški cilj 3: Indeks kvalitete regionalnoga razvojnog upravljanja na razini županija

Prva se dva indeksa prate i redovito ažuriraju, izrađuju se na osnovi studije. Treći indeks treba razviti i modelski prilagoditi potrebama Republike Hrvatske za razinu županija na osnovi predloška studije izrađene za potrebe Europske komisije koja obuhvaća NUTS 2 regije država članica[85].

Prijedlozi pokazatelja na razini mjera istaknuti su u okviru opisa mjera i navedeni su izvori. Određene pokazatelje treba definirati i pokrenuti anketno ispitivanje u prvoj godini provedbe Strategije kako bi se utvrdile polazne vrijednosti i kako bi se mogao mjeriti napredak tijekom i nakon završetka razdoblja provedbe Strategije. Republika Hrvatska nema razvijenu praksu javnog upravljanja na osnovi ciklusa javnih politika koji ima jasno definirane faze: analizu, formulaciju, provedbu, praćenje i vrednovanje. Unatoč tome, praćenje javnih politika putem pokazatelja pokrenuto je kroz proračunski proces tijekom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji te su od 2009. godine tijela državne uprave i svi korisnici državnog proračuna obvezni izrađivati strateške planove s pokazateljima. Do sada se još nije uspjela uspostaviti veza između tih trogodišnjih institucionalnih strateških dokumenata i integriranih razvojnih strategija za provedbu javnih politika. Posebnu poteškoću predstavljaju međuresorne strategije. U nadležnosti MRRFEU-a izrađen je indeks razvijenosti kojim se prati stupanj razvijenosti gradova, općina i županija. Tijekom postupka analize stanja za potrebe Strategije istaknute su određene poteškoće u upravljanju regionalnom razvojem, a koje se vežu uz rezultate indeksa te indeks vrijedi unaprijediti i prilagoditi potrebama praćenja ove Strategije ubuduće. Istodobno, ovom se Strategijom pridonosi unaprjeđenju sustava javne uprave i procesu praćenja politike regionalnog razvoja putem pokazatelja.

[85]Charron et al. 2012. Regional Governance Matters, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/2012_02_governance.pdf

Potrebno je ustrojiti organizacijsku jedinicu za praćenje provedbe Strategije čije će glavne zadaće biti.:

- upravljanje informacijama
- prikupljanje podataka i ažuriranje baza podataka
- priprema periodičnih izvješća i publikacija
- uspostava i administracija interaktivne *web*-stranice
- praćenje realizacije Strategije kroz izvješća nositelja / sunositelja mjera i APP-ova
- praćenje pokazatelja.

Za potrebe pokretanja sustava praćenja provedbe Strategije na osnovi novih pokazatelja predlaže se izraditi **studije i/ili anketna ispitivanja** u prvoj godini provedbe:

- Indeks razvijenosti (izrada novog/dorada postojećeg modela)
- Regionalni indeks konkurentnosti (ažurirati izvješće)
- Indeks kvalitete regionalnog razvojnog upravljanja na razini županija
- *Kompozitni indeks za sva tri strateška cilja na razini općeg cilja politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske*
- Praćenje promjena vrijednosti indeksa za potpomognuta područja, otoke, brdsko-planinska područja, pogranična područja
- Izrada indeksa višestruke deprivacije za izdvajanje područja posebno pogođenih siromaštvom
- Zadovoljstvo građana dostupnošću i kvalitetom pružanih usluga u zdravstvu i socijalnoj skrbi
- Doprinos kulturnog identiteta razvoju regije
- Doprinos civilnog društva razvoju regije
- Zadovoljstvo građana razvijenošću javne infrastrukture od lokalnog značenja, npr. dostupnost i kvaliteta usluge
- Zadovoljstvo građana razvijenošću javne infrastrukture od regionalnog značenja, npr. dostupnost i kvaliteta usluge
- Stupanj očuvanosti kulturne i prirodne baštine po županijama
- Primjene mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti po županijama
- Zadovoljstvo korisnika decentraliziranih javnih usluga.

Interaktivna mrežna stranica za javno praćenje provedbe Strategije

Primjer interaktivne mrežne stranice za praćenje strateškog dokumenta je Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva 2012. – 2016., Vlada Republike Hrvatske Ured za udruge - http://strategija.udruge.hr/. Putem takve platforme istodobno se omogućava relativno jednostavno administrativno izvješćivanje i praćenje provedbe od strane ključnih dionika, građana i svih zainteresiranih koji imaju pristup internetu. Primjer je odgovarajući jer je spomenuta Strategija također međuresornog karaktera i uključuje vrlo velik broj dionika i tijela državne uprave koja su uključena u proces provedbe mjera i aktivnosti. Osim toga, ovime je jasno da je uspostava takve *web*-stranice tehnički provediva, iskustva postoje unutar Vlade Republike Hrvatske i lako su primjenjiva za potrebe ove Strategije.

Središnja elektronička baza razvojnih projekata i razvojnih pokazatelja

U skladu sa ZRRRH-om [86] te Pravilnikom o ustrojavanju, sadržaju i načinu vođenja središnje elektroničke baze razvojnih projekata i razvojnih pokazatelja[87] (u daljnjem tekstu: Pravilnik),

[86] Članak 16. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN [14]7/14)

MRRFEU je ustrojilo središnju elektroničku bazu razvojnih projekata i razvojnih pokazatelja (u daljnjem tekstu: Baza) za potrebe učinkovitog planiranja, provedbe i praćenja provedbe politike regionalnog razvoja.

U Bazu se unose podaci o razvojnim projektima kojih su prijavitelji / korisnici i/ili predlagatelji javnopravna tijela te koji se financiraju iz nacionalnih javnih izvora i/ili fondova Europske unije i/ili drugih izvora financiranja.

Na temelju Pravilnika, prema teritorijalnom obuhvatu i značenju (razini), razlikuju se sljedeće vrste projekata: lokalni, županijski, regionalni i nacionalni. Razvojni se projekti u Bazi dodatno razvrstavaju prema sektorima, izvorima financiranja i vrstama projekta.

Baza je planirana kao sustav koji sadržava podatke o razvojnim projektima od unosa podataka o projektu u fazi projektne ideje do trenutka izvršenja provedbe ili odustajanja od projekta i praćenje ostvarenja razvojnih pokazatelja projekta po njegovoj provedbi. Nadležnost nad Bazom ima ministarstvo nadležno za regionalni razvoj.

U radu Baze sudjeluju regionalni koordinatori kao primarni unositelji projekta te djelatnici MRRFEU-a i ostalih odgovornih institucija kojima su dodijeljene administrativne odnosno uloge na razini sektora u koji projekt primarno pripada (odgovorne institucije), koji na temelju uloga imaju ovlasti nad pojedinim dijelom procesa praćenja razvojnog projekta (ovlašteni unositelji podataka).

Ovlast za korištenje Bazom MRRFEU dodjeljuje ovisno o sektoru i/ili teritoriju (županija) na kojem se projekt provodi te se razlikuju pet razina ovlasti.

Proces planiranja i praćenja razvojnog projekta može imati pet mogućih statusa (idejna faza, u pripremi, provedba, završen, ugašen - odustajanje od projekta,) pri čemu je cilj što veći broj unesenih projekata dovesti do razine pripremljenosti kandidata za sufinanciranje. Razina pripremljenosti je tim viši čim je više pripremnih radnji iz pripremne faze realizirano (izrađene studije, ishođene suglasnosti i dozvole, pripremljena i/ili provedena javna nabava, otklonjeni rizici itd.).

Slika 22. Proces planiranja i praćenja razvojnog projekta

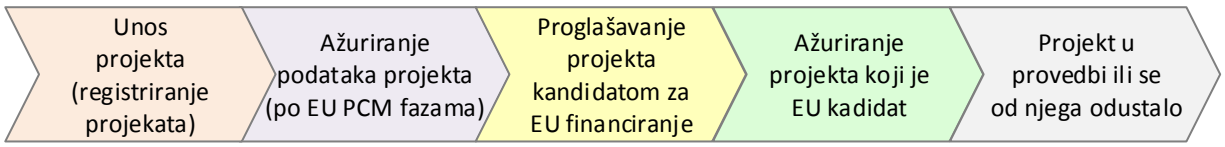

Izvor: MRRFEU, 2016.

Predloženi projekti, prihvaćeni za sufinanciranje tijekom provedbe prate se kroz zasebne sustave za praćenje sufinanciranih projekata i prestaju se pratiti u Bazi. U Bazi se prate samo ključni koraci u provedbi projekta te njihovi razvojni pokazatelji po njihovoj provedbi. Nakon završetka projekta prate se i ažuriraju predviđeni razvojni pokazatelji kao indikatori uspješnosti projekta. Razvojni pokazatelji su kvantitativni i kvalitativni podaci koji omogućuju praćenje, izvješćivanje i vrednovanje uspješnosti u postizanju utvrđenih razvojnih ciljeva kojima se pridonosi provedbom projekta. U Bazi su kategorizirani prema sektoru.

[87] Pravilnik o ustrojavanju, sadržaju i načinu vođenja središnje elektroničke baze razvojnih projekata i razvojnih pokazatelja (NN 121/15)

Cilj takva načina praćenja projekata jest veća apsorpcija sufinanciranih sredstava, bolja pripremljenost projekata, kvalitetnije i pravodobno planiranje strategija razvoja i alokacije sredstava, pravodobno otvaranje ciljnih poziva te posljedično i brža provedba te veći postotak realiziranih projekata regionalnoga razvoja.

U skladu s odredbama Pravilnika, u svibnju 2016. godine donesen je Priručnik za korištenje središnje elektroničke baze razvojnih projekata i razvojnih pokazatelja.

Programom Vlade Republike Hrvatske za mandat 2016. - 2020. kao jedan od posebnih ciljeva utvrđeno je uvođenje zakonske obveze unosa razvojnih projekata JLR(P)S i javnih i državnih poduzeća u postojeću Bazu. U skladu s time, Vlada Republike Hrvatske će predložiti izmjene zakonske regulative u cilju objedinjavanja svih razvojnih projekata na razini Republike Hrvatske kao preduvjet za uspješno planiranje i veću učinkovitost u povlačenju sredstava iz EU fondova.

Izvješćivanje

U skladu s člankom 49. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske provodi se postupak izvješćivanja o provedbi politike regionalnog razvoja za svaku kalendarsku godinu te će se na opisani način pratiti i učinci provedbe Strategije. Navedeni se postupak provodi na sljedeći način:

Slika 23. Izvješćivanje o provedbi politike regionalnog razvoja

Izvor: Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, članak 49

4.4. Sustav vanjskog vrednovanja Strategije, programa i projekata

Vrednovanje Strategije regionalnog razvoja provodit će se u skladu s Pravilnikom o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja[88]. Pravilnikom su definirani ključni pojmovi i kriteriji i načela vrednovanja.

Prema čl. 4. Pravilnika, vrednovanje politike regionalnoga razvoja provodi se kroz vrednovanje planskih dokumenata politike regionalnog razvoja utvrđenih u čl. 11. ZRRRH te na njima utemeljenim programima.

Kroz proces vrednovanja utvrđuje se jesu li postignuti zadani ciljevi (opći ili specifični) utvrđeni u planskom dokumentu te u kojoj su mjeri aktivnosti koje su prethodile ostvarenju cilja pridonijele realizaciji samog cilja. Naglašena je usredotočenost na ostvarenje općeg cilja te na dugoročne rezultate i utjecaje utvrđene u planskim dokumentima.

Vrednovanje tijekom izrade (prethodno vrednovanje)Strategije i strateška procjena utjecaja na okoliš

Strategija je prošla kroz postupak prethodnog vrednovanja. Sažetak izvješća vanjskog vrednovatelja nalazi se u Prilogu 7., a cjelokupno izvješće je dostupno na internetskoj stranici MRRFEU[89]. Izrađivači Strategije i vrednovatelj tijekom procesa izrade dokumenta aktivno su surađivali te postupno i zajednički pridonosili unaprjeđenju kvalitete Strategije.

Vrednovanje tijekom izrade pomaže kako bi se osiguralo da je planski dokument u što većoj mjeri relevantan i koherentan, a zaključci tog vrednovanja integriraju se u planski dokument tijekom izrade. Vrednovanje tijekom izrade usmjereno je ponajprije na analizu snaga, slabosti i razvojnog potencijala te pruža relevantnim dionicima prethodnu prosudbu o tome jesu li razvojna pitanja ispravno utvrđena, jesu li predložena strategija i ciljevi relevantni, je li vidljiva koherentnost u odnosu na nadređene politike i smjernice, jesu li očekivani učinci realni i sl. Vrednovanje tijekom izrade pruža potrebnu osnovu za praćenje i buduće vrednovanje, na način da osigurava oblikovanje jasnih i mjerljivih ciljeva te pokazatelja za praćenje ostvarenja ciljeva.

Osim prethodnog vrednovanja, proveden je i postupak strateške procjene utjecaja na okoliš. Sažetak izvješća se nalazi u Prilogu 8., a cjelokupno izvješće dostupno je na internetskoj stranici Ministarstva [90]. Stvaranje sinergijskih učinaka u suradnji između izrađivača Strategije i procjenitelja vrlo je dragocjeno. Kroz pravodobno usuglašavanje pristupa ostvaruju se komplementarnosti koje stvaraju dodanu vrijednost Strategiji što će se očitovati u budućoj provedbi aktivnosti, programa i projekata.

Vrednovanje tijekom provedbe i nakon provedbe Strategije

Vrednovanje tijekom provedbe Strategije je prilagodljivo te nositelji provedbe može samostalno odlučivati što će se vrednovati i kada. Vrednovanje na taj način postaje upravljačkim alatom kojim se pomaže izvedba planskih dokumenata. Vrednovanje tijekom provedbe pomaže donositeljima odluka da tijekom provedbe utvrde nedostatke u provedbi

[88] Pravilnik o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja (NN 121/15)

[89] Izvješće prethodnog vrednovanja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, dostupno na poveznici https://razvoj.gov.hr/provedba-postupka-vrednovanja-strategije-regionalnog-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3272

[90] Strateška studija o utjecaju na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, dostupna na poveznici https://razvoj.gov.hr/provedba-postupka-strateske-procjene-utjecaja-na-okolis-strategije-regionalnog-razvoja-rh-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3282

Startegije i, slijedom toga, poduzmu potrebne korake ako su potrebne njegove izmjene. Rezultati vrednovanja bit će od velike koristi za pokretanje sljedećeg ciklusa programiranja te će poslužiti kao ulazne informacije u analizi stanja za reviziju postojećega i izradu sljedeće strategije. Vrednovanje nakon provedbe ocjenjuje cjelokupni učinak Strategije odnosno njezinu djelotvornost i učinkovitost te održivost i korisnost provedbenih mjera, prioriteta i ciljeva. Već se sada može očekivati produljenje provedbe Strategije s obzirom na pravilo n+3 u provedbi operacija operativnih programa. Stoga će se završetak provedbe mnogih aktivnosti koje će se financirati iz fondova ESI-ja provoditi do kraja 2023. godine. Završetak Strategije može se predvidjeti u tom razdoblju.

Primjena odredaba o vrednovanju iz Pravilnika primjenjivat će se na sve elemente ove Strategije. To znači da će se isti postupci vrednovanja primjenjivati za sve programe i projekte koji će se pokretati i provoditi u okviru procesa provedbe ove Strategije. Sva izvješća o procjeni i analizama pojedinih mjera, programa i projekata poslužit će kao ulazne informacije za provedbu postupka vrednovanja tijekom i nakon provedbe Strategije.

4.5. Financijski okvir

Strategija će se realizirati putem provedbe niza konkretnih projekata koji će poduprijeti ostvarenje definiranih mjera, prioriteta i ciljeva u predviđenom razdoblju. Uspješnost provedbe svih predviđenih projekata, a time i mjera, prioriteta i ciljeva, osigurat će se u prvom trogodišnjem razdoblju prema aktivnostima, programima i projektima utvrđenim u izrađenom Nacrtu prijedloga akcijskog plana za 2017.-2019. za provedbu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Nacrt prijedloga akcijskog plana). Njime je ostvarena poveznica Strategije i svih očekivanih izvora financiranja njezine provedbe (npr. sredstva javnih proračuna, fondovi EU-a, javno-privatna partnerstva i dr.).

Nacrt prijedloga akcijskog plana temelj je iz kojeg je izveden financijski okvir za provedbu Strategije. Financijskim okvirom daje se sažet uvid u financijsku vrijednost i izvore financiranja ciljeva, prioriteta i mjera za realizaciju Strategije, a detaljna razrada financiranja u trogodišnjem razdoblju nalazi se u Nacrtu prijedlogu akcijskog plana. Ukupna procijenjena vrijednost Strategije iznosi 32.264.526.155,20 kuna.

Tablica 12. Financijski okvir Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske

	Ciljevi i prioriteti	Procjena potrebnih sredstava u trogodišnjem razdoblju	Izvor financiranja				
			MRRFEU	Ostali korisnici DP-a	EU pomoći	Javna poduzeća	Ostali izvori
1.	**POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA**	**30.954.327.649,10**	**561.684.414,66**	**9.545.730.911,82**	**14.309.636.531,90**	**3.647.734.105,96**	**2.889.541.684,75**
1.1.	Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života	1.330.241.548,23	0,00	586.325.229,81	695.520.662,85	0,00	48.395.655,58
1.2.	Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture	25.108.526.143,26	150.804.086,65	6.555.352.774,00	12.129.857.397,54	3.647.734.105,96	2.624.777.779,11
1.3.	Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima	4.515.559.957,61	410.880.328,02	2.404.052.908,01	1.484.258.471,52	0,00	216.368.250,07
2.	**POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI**	1.255.196.397,28	0,00	449.355.307,53	778.396.864,73	0,00	27.444.225,01
2.1.	Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini	59.216.979,46	0,00	2.184.935,96	33.055.311,32	0,00	23.976.732,18
2.2.	Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini	315.881.471,32	0,00	26.654.432,85	285.759.545,64	0,00	3.467.492,83
2.3.	Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini	880.097.946,50	0,00	420.515.938,73	459.582.007,77	0,00	0,00
3.	**SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM**	55.002.108,82	948.606,35	7.731.874,63	38.613.722,36	0,00	7.707.905,48
3.1.	Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)	38.483.226,69	0,00	5.820.783,98	27.442.306,20	0,00	5.220.136,52
3.2.	Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije i integrativnog pristupa)	1.273.764,85	802.666,91	454.466,68	0,00	0,00	16.631,26
3.3.	Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini	15.245.117,27	145.939,44	1.456.623,97	11.171.416,17	0,00	2.471.137,70

*Prema Nacrtu prijedloga akcijskog plana

5. ZAKLJUČAK

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine ima tri strateška cilja i devet razvojnih prioriteta. Svaki prioritet sastoji se od dvije do pet razvojnih mjera kojima su obuhvaćene mogućnosti rješavanja prepoznatih razvojnih poteškoća te korištenje razvojnih potencijala, uključujući razvojne dionike – ljude, prostor u kojem žive i djeluju te infrastrukturu kojom se koriste za ostvarenje općeg cilja politike regionalnog razvoja. Rezime ciljeva i prioriteta prikazan je na sljedećoj slici:

Slika 24. Razvojni ciljevi i prioriteti Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske

STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE CILJEVI I PRIORITETI			
SC 1: POVEĆANA KVALITETA ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA	**P1.1:** Regionalno ujednačena KVALITETA ŽIVOTA	**P1.2:** Razvijena lokalna i regionalna (komunalna) INFRASTRUKTURA	**P1.3:** Podržan razvoj svih PODRUČJA Hrvatske
SC 2: POVEĆANA KONKURENTNOST REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI	**P2.1:** Razvijena regionalna i lokalna GOSPODRASKA INFRASTRUKTURA	**P2.2:** Unaprijeđeno regionalno i lokalno POSLOVNO OKRUŽENJE	**P2.3:** Unaprijeđeni LJUDSKI POTENCIJALI za regionalno i lokalno gospodarstvo
SC 3: SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM	**P3.1:** Učinkovito regionalno razvojno upravljanje (supsidijarnost) - VERTIKALNA KOORIDNACIJA	**P3.2:** Djelotvorna međusektorska i participativna RAZVOJNA SURADNJA - HORIZONTALNA KOORDINACIJA	**P3.3: Ojačani** ADMINISTRATIVNI KAPACITETI za lokalni i regionalni razvoj
OPĆI CILJ: "Cilj politike regionalnog razvoja je pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala" (ZRR RH, 2014.)	PROSTOR I OKRUŽENJE	INFRASTRUKTURA	LJUDI

Proces izrade ove Strategije bitan je jer način na koji je izrađen ovaj planski dokument izravno pridonosi njegovoj budućoj provedbi. Bez uključivanja provoditelja, partnerskih institucija i krajnjih korisnika u sam proces izrade, provedba čak i najbolje osmišljena razvojnog plana stala bi u trenutku usvajanja dokumenta. Dokument tada nije ničiji.

S prvim korakom izrade ove Strategije svjesno se išlo na uključivanje svih onih koji će i u budućnosti imati značajnu ulogu u procesu provedbe politike regionalnog razvoja, na svim razinama regionalnog razvojnog upravljanja. Popis sudionika uključenih u proces planiranja nalazi se u Prilogu 3., a treba napomenuti da će u proces provedbe biti uključeni i mnogi drugi koji do sada nisu bili uključeni, a sudjelovat će u procesu izrade budućih akcijskih planova. Iz

ovoga jasno proizlazi da je u uvjetima sudjelovanja velikog broja dionika *uloga koordinacije razvojnih aktivnosti glavnog nositelja Strategije*, ministarstva nadležnog za regionalni razvoj (MRRFEU), od presudnog značenja. U provedbi će biti potrebni kapaciteti za upravljanje procesom i koordinacijom brojnih aktivnosti koje uključuju suradnju s partnerima tijekom pripreme akcijskih planova na godišnjoj razini za trogodišnja razdoblja, zatim praćenje provedbe svih aktivnosti, programa i projekata (APP) putem sustava izvješćivanja, te izravno uključivanje djelatnika MRRFEU-a u provedbu pojedinih mjera i APP-ova. Navedeno podrazumijeva da je potrebno ojačati kapacitete kako brojem djelatnika zaduženih za nove poslove u budućnosti tako i vezano uz kontinuirani proces razvoja vještina potrebnih za komunikaciju s velikim brojem dionika zbog predviđenog mnoštva međuresornih sastanaka i višerazinskog upravljanja kroz partnerska vijeća i suradnju s regionalnim koordinatorima, upravljanje informacijama i podacima zbog ustrojavanja informatičkog sustava praćenja politike regionalnog razvoja, pronalaženja jednostavnih rješenja za informatizaciju sustava izvješćivanja o provedbi aktivnosti, i sl. Navedeno treba biti obuhvaćeno trajnim aktivnostima resornog ministarstva i predviđeno proračunom, a preliminarna je procjena navedena u poglavlju 4. Provedba.

U postupku usvajanja Strategije, nacrt se upućuje u postupak e-savjetovanja uz istodobno informiranje ključnih dionika i šire javnosti da se uključe. Nakon završetka postupka, MRRFEU izrađuje izvješće i dorađuje nacrt Strategije u skladu s prihvaćenim komentarima, a neprihvaćene obrazlaže u izvješću za javnost. MRRFEU priprema procjenu fiskalnog učinka i upućuje dokument dalje u postupak koordinacije nadležnih tijela te priprema prijedlog za usvajanja na razini Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora. Istodobno, MRRFEU priprema Akcijski plan i plan proračuna za trogodišnje razdoblje u skladu s propisanim postupcima vezanim uz proračunski proces.

Na kraju, treba još jednom spomenuti da ova Strategija nije dokument jednog tijela državne uprave, već dokument svih građana Republike Hrvatske, svih regija, županija, gradova i općina, starih, mladih i djece. Dokument predstavlja dogovor o tome što u narednom razdoblju želimo promijeniti, unaprijediti i postići. Ako poštujemo dogovor, uspjet ćemo riješiti mnoge probleme, a neke ćemo nastaviti rješavati. S vremenom ćemo otkriti i nove mogućnosti i potencijale, ostanemo li otvoreni za njih, čak iako sada, tijekom planiranja, nismo znali da postoje.

PRILOZI

PRILOG 1. Statistički prilog

Popis tablica i slika u Prilogu 1.

Tablica 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji hrvatskoga gospodarstva od 2006. do 2015. godine

Tablica 2. JLS sa statusom PPDS ili BPP čija je vrijednost indeksa razvijenosti iznad 75 %

Tablica 3. Manja urbana područja – odabrani pokazatelji, rang prema indeksu razvijenosti

Tablica 4. Veća urbana područja i aglomeracije – odabrani pokazatelji, rang prema indeksu razvijenosti

Tablica 5. Procjena stanovništva u Republici Hrvatskoj, NUTS 2 i NUTS 3 u 2012., 2013.,2014. i 2015. godini

Tablica 6. Prirodni prirast stanovništva u Republici Hrvatskoj, NUTS 2 i NUTS 3 u 2001. i u razdoblju 2011. - 2015. godine

Tablica 7. Migracijski saldo s inozemstvom u Republici Hrvatskoj, NUTS 2 i NUTS 3 u izabranim godinama

Tablica 8. Zaštićena i preventivno zaštićena kulturna dobra po županijama, stanje 15. lipnja 2016. godine

Tablica 9. Nepokretna i pokretna kulturna dobra i nematerijalna baština po županijama, 2016. godine

Tablica 10. Udio proračuna za kulturu u županijskom proračunu u 2014. i 2015. godini, u postotcima

Tablica 11. Predškolsko obrazovanje u pedagoškoj godini 2014./2015. po županijama

Tablica 12. Osnovnoškolsko obrazovanje u školskoj godini 2014./2015., po županijama

Tablica 13. Srednje obrazovanje u školskoj godini 2014./2015., po županijama

Tablica 14. Broj timova opće medicine i osiguranika u skrbi po županijama u 2015. godini

Tablica 15. Rad stacionarnih ustanova u Republici Hrvatskoj u 2015. godini, po županijama

Tablica 16. Doktori medicine, zubni terapeuti i farmaceuti po županijama, stanje 31. prosinca 2014. godine

Tablica 17. Obuhvaćenost stanovništva (u postotku) s pomoći za uzdržavanje na razini županija, 2008. - 2014. godine (stanje 31. prosinca)

Tablica 18. Ukupan broj domova socijalne skrbi za djecu i odrasle po županijama, 2015. godine

Tablica 19. Struktura domova socijalne skrbi za djecu i odrasle po županijama, 2015. godina, u postotcima

Tablica 20. Ukupan broj korisnika domova socijalne skrbi za djecu i odrasle po županijama, 2015. godina

Tablica 21. Ukupne investicije u zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj, NUTS 2 i NUTS 3 (u tis. kuna) u razdoblju 2008. - 2014. godine

Tablica 22. Tekući izdaci u zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj, NUTS 2 i NUTS 3 u razdoblju 2008. - 2014. godine (u tis. kn)

Slika 1. Položaj i obuhvat planiranih CGO-a sukladno Planu gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2007. do 2015. prema trenutnom statusu realizacije

Tablica 23. Javni vodovod - količine zahvaćene vode u Republici Hrvatskoj po slivovima, tis. m^3, 2008. - 2014. godine

Tablica 24. Javna odvodnja - količine isporučene vode (nepročišćene vode) u Republici Hrvatskoj po slivovima, tis. m^3, 2008. - 2014. godine
Tablica 25. Javna odvodnja - količine isporučene vode (pročišćene vode) u Republici Hrvatskoj po slivovima, tis. m^3, 2008. - 2014. godine
Tablica 26. Bruto domaći proizvod po stanovniku, Republici Hrvatskoj, NUTS 2 regije i županije, 2001., 2008. i 2013. godine
Tablica 27. Udio stanovništva starijeg od 15 godina sa završenom najmanje višom školom u ukupnom stanovništvu, 2011. godine
Tablica 28. Udio zaposlenih u ukupnom stanovništvu, 2012., 2013., 2014., 2016.* godine
Tablica 29. Stope nezaposlenosti, 2008., 2010., 2013. i 2016. godine
Tablica 30. Prosječne mjesečne neto-plaće, u kunama, 2008. - 2013. godine
Tablica 31. Udio nezaposlenih mladih (15 - 24) u ukupnom broju nezaposlenih osoba
Tablica 32. Vrijednosti indeksa razvijenosti po županijama, 2010. i 2013. godine (prema rastućem redoslijedu za 2013.)
Tablica 33. Broj poduzeća, obrta i samostalnih djelatnika na 1.000 stanovnika i na km^2
Tablica 34. Poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije po županijama
Tablica 35. Štedni depoziti kućanstava u eurima, NUTS 2 i županije, kraj 2012. godine
Tablica 36. Prihodi, rashodi i neto fiskalne pozicije županija, prosjek razdoblja 2011. - 2013. godine (u mil. kn)
Tablica 37. Prihodi, rashodi i neto fiskalne pozicije po stanovniku svih županija, prosjek razdoblja 2011. - 2013. godine (u kn)
Tablica 38. Broj i površina poslovnih prostora u lokalnim jedinicama prema uporabi po županijama, stanje 31. prosinca 2014. godine
Tablica 39. Broj i površina stanova u lokalnim jedinicama prema uporabi po županijama, stanje 31. prosinca 2014. godine
Tablica 40. Ostvareni prihodi od upravljanja i raspolaganja poslovnim prostorima, stanovima i zemljištem po županijama, mil. kn, 2012. - 2014. godine

Tablica 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji hrvatskoga gospodarstva od 2006. do 2015. godine

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
REALNA GOSPODARSKA AKTIVNOST										
BDP, tekuće cijene, mil. HRK	294.437	322.310	347.685	330.966	328.041	332.587	330.456	329.571	328.431	334.219
BDP, realni (%-tna promjena)	4,8	5,2	2,1	-7,4	-1,7	-0,3	-2,2	-1,1	-0,4	1,6
BDP po stanovniku, EUR	9.322	10.187	11.166	10.471	10.479	10.446	10.297	10.228	10.162	10.390
Industrijska proizvodnja, fizički obujam (%-tna promjena)	4,1	4,9	1,2	-9,2	-1,4	-1,2	-5,5	-1,8	1,2	2,7
Trgovina na malo, realni promet (%-tna promjena)	2,2	5,3	-0,5	15,3	-1,8	17,9	19,1	20,2	19,7	17,4
Građevinarstvo, fizički obujam (%-tna promjena)	9,4	2,4	11,8	-6,5	-15,9	-8,5	-11,1	-4,7	-7,3	0,6
Turizam, noćenja (000)	53.007	56.005	57.103	56.300	56.416	60.354	62.743	64.828	66.484	71.605
ZAPOSLENOST, PLAĆE I CIJENE										
Stopa registrirane nezaposlenosti	16,6	14,8	13,2	14,9	17,4	17,9	19,1	20,2	19,7	17,4
Neto-plaća, u HRK	4.603	4.841	5.178	5.311	5.343	5.429	5.478	5.515	5.533	5.771
Potrošačke cijene (%-tna promjena)	3,2	2,9	6,1	2,4	1,1	2,3	3,4	2,2	-0,2	-0,5
Cijene industrijskih proizvoda	2,9	3,4	8,4	-0,4	4,3	6,3	7,0	0,5	-2,7	-3,9
VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA										
Izvoz, mil. EUR	8.251,6	9.004,1	9.585,1	7.529,4	8.905,2	9.582,2	9.628,5	9.589,4	10.368,8	11.530,7
Uvoz, mil. EUR	17.104,7	18.833,0	20.817,1	15.220,1	15.137,0	16.281,1	16.215,9	16.527,9	17.129,4	18.482,0
Saldo VTR, mil. EUR	-8.853,1	-9.828,9	-11.232,0	-7.690,7	-6.231,8	-6.698,9	-6.587,4	-6.938,5	-6.760,6	-6.951,3
DRŽAVNI PRORAČUN										
Ukupni prihodi, mil. HRK	95.236	108.321	115.773	110.258	107.466	107.070	109.559	108.585	114.045	107.481
Ukupni rashodi, mil. HRK	95.950	108.008	115.292	117.924	120.323	119.940	118.730	123.506	125.690	114.392
DUG OPĆE DRŽAVE, mil. HRK	114.462	121.654	137.559	162.071	191.288	216.707	233.558	270.857	284.184	289.669
DUG OPĆE DRŽAVE, % BDP-a	38,9	37,7	39,6	49,0	58,3	65,2	70,7	82,2	86,5	86,7
SALDO TEKUĆEG RAČUNA PLATNE BILANCE, mil. EUR	-2.615	-3.139	-4.278	-2.300	-488	-316	-21	443	368	2.293
BRUTO INOZEMNI DUG, krajem razdoblja, mil. EUR	29.725	33.721	40.590	45.600	46.908	46.397	45.297	45.958	46.664	45.534
BRUTO INOZEMNI DUG, krajem razdoblja, % BDP-a	73,9	76,8	84,3	101,1	104,2	103,7	103,0	105,6	108,4	103,7
DEVIZNI PRIHOD OD TURIZMA, mil. EUR	6.293	6.753	7.459	6.379	6.230	6.617	6.858	7.202	7.402	7.961
Prosječni srednji tečaj HRK/EUR	7,32	7,34	7,22	7,34	7,29	7,43	7,52	7,57	7,63	7,61
Prosječni srednji tečaj HRK/USD	5,84	5,37	4,93	5,28	5,50	5,34	5,85	5,71	5,75	6,86

Izvor: DZS, HNB, Ministarstvo financija

Tablica 2. JLS sa statusom PPDS ili BPP čija je vrijednost indeksa razvijenosti iznad 75 % prosjeka Republike Hrvatske

Grad / Općina	Indeks razvijenosti	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeficijent starosti	Status
Dubrovnik	126,8 %	42,4	125,0	25,6	PPDS
Buzet	115,2 %	41,9	119,6	22,3	BPP
Matulji	111,9 %	42,5	134,9	24,2	PPDS
Karlobag	111,9 %	50,2	292,9	40,2	BPP
Fužine	111,5 %	47,6	225,7	32,6	BPP
Lokve	108,1 %	46,7	205,6	31,4	BPP
Zadar	107,0 %	40,8	104,8	23,0	PPDS
Vinodolska općina	106,2 %	45,5	173,0	29,2	BPP
Konavle	105,3 %	41,0	104,2	23,3	PPDS
Skrad	103,7 %	50,2	293,3	37,0	BPP
Klana	103,1 %	43,9	160,5	28,4	BPP
Delnice	102,7 %	44,5	154,2	26,7	BPP
Stubičke Toplice	102,3 %	43,8	144,2	27,5	BPP
Župa dubrovačka	101,6 %	37,4	69,6	17,4	PPDS
Osijek	101,5 %	41,9	120,1	23,8	PPDS
Čavle	101,2 %	41,5	111,7	21,8	BPP
Lupoglav	100,1 %	44,2	150,0	28,2	BPP
Sisak	99,7 %	43,5	141,2	26,2	PPDS
Vodice	99,5 %	43,1	136,3	28,1	PPDS
Karlovac	98,9 %	43,8	146,6	26,8	PPDS
Starigrad	98,2 %	45,6	177,0	32,5	PPDS
Jelenje	97,9 %	41,3	108,4	20,8	BPP
Bistra	97,6 %	40,2	92,9	21,0	BPP
Mrkopalj	97,4 %	48,4	240,2	34,4	BPP
Ravna Gora	97,2 %	46,8	208,1	30,7	BPP
Grožnjan	96,5 %	44,6	147,0	26,4	PPDS
Lanišće	96,5 %	49,7	332,5	40,4	PPDS
Pisarovina	94,6 %	43,3	128,6	27,4	PPDS
Gračišće	94,2 %	42,5	122,3	26,4	BPP
Oprtalj	92,8 %	45,5	189,7	28,1	PPDS
Dubrovačko primorje	92,6 %	45,2	168,6	32,6	PPDS
Lovinac	92,4 %	50,9	276,1	43,6	PPDS
Brod Moravice	91,8 %	48,5	228,3	36,4	PPDS
Čabar	91,6 %	45,7	179,2	27,6	BPP
Ogulin	89,7 %	42,6	122,9	24,3	BPP
Senj	89,4 %	45,7	180,9	30,2	BPP
Vinkovci	89,2 %	39,3	83,6	20,6	PPDS
Gospić	88,7 %	42,5	122,3	26,4	BPP
Motovun	88,4 %	44,4	143,7	24,9	BPP
Klis	86,9 %	40,1	91,7	21,4	BPP

Grad / Općina	Indeks razvijenosti	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeficijent starosti	Status
Virovitica	86,8 %	40,8	99,1	21,4	PPDS
Daruvar	86,7 %	43,0	131,1	26,0	PPDS
Perušić	86,7 %	50,2	266,5	40,7	PPDS
Cerovlje	86,6 %	42,3	114,2	24,4	BPP
Orahovica	86,2 %	41,6	112,2	22,9	BPP
Novi Golubovec	84,5 %	40,6	99,1	20,9	BPP
Vrbovsko	84,3 %	46,3	190,2	30,0	BPP
Ljubešćica	84,2 %	40,4	93,6	21,3	BPP
Pakoštane	83,2 %	39,7	89,5	23,1	PPDS
Radoboj	83,0 %	40,5	98,7	21,7	BPP
Galovac	82,5 %	39,0	75,3	19,3	PPDS
Sinj	81,4 %	38,8	77,7	19,5	BPP
Jasenice	80,6 %	41,8	109,0	24,2	PPDS
Primorski Dolac	80,4 %	43,4	126,4	27,4	BPP
Dekanovec	79,9 %	40,8	111,0	23,5	PPDS
Dicmo	79,8 %	39,8	90,8	23,5	BPP
Vrgorac	79,5 %	40,3	89,9	21,9	BPP
Zemunik Donji	78,8 %	44,8	158,2	28,9	PPDS
Plitvička Jezera	78,7 %	41,9	111,1	25,6	PPDS
Pojezerje	78,5 %	39,6	84,7	21,3	PPDS
Đurmanec	78,3 %	40,1	93,9	20,6	BPP
Kraljevec na Sutli	77,0 %	41,5	110,4	23,9	PPDS
Lepoglava	76,9 %	40,8	102,8	20,3	BPP
Lećevica	75,4 %	50,7	301,2	41,9	PPDS
Jesenje	75,2 %	41,0	100,9	21,0	BPP
Privlaka (Vinkovci)	60,3 %	39,9	86,9	22,0	PPDS
Republika Hrvatska		41,7	115	24,1	
Najmanja vrijednost	60,3 %	37,4	69,6	17,4	
Najveća vrijednost	115,2 %	50,9	332,5	43,6	
Raspon	1,9	1,4	4,8	2,5	

Izvor: MRRFEU, obrada EIZ

Tablica 3. Manja urbana područja – odabrani pokazatelji, rang prema indeksu razvijenosti

Manja urbana područja	Broj stanovnika		Kretanje stanovništva	Gustoća naseljenosti	Prosječni dohodak po st.	Prosječni izvorni prihodi* po st.	Prosječna stopa nezaposlenosti	Udio obrazovanog stan. u dobi od 16 - 65 godina	Indeks razvijenosti
	2001.	2011.	2011./2001.	2011.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2011.	2013.
Rovinj	14.234	14.294	100,4	184,3	35.698	5.674	6,7 %	82,70 %	132,3 %
Knin	15.190	15.407	101,4	43,3	20.704	827	27,00 %	76,25 %	69,4 %
Slatina	14.819	13.686	92,4	82	21.203	1.316	27,10 %	72,50 %	70,5 %
Vukovar	31.670	27.683	87,4	277	26.206	1.272	23,40 %	79,60 %	70,6 %
Đakovo	30.092	27.745	92,2	163,4	20.117	1.004	22,90 %	74,20 %	72,8 %
Nova Gradiška	15.833	14.229	89,9	290,2	22.270	1.440	26,90 %	74,90 %	74,1 %
Metković	15.384	16.788	109,1	330	19.464	1.087	20,90 %	81,60 %	79,9 %
Križevci	22.324	21.122	94,6	80	23.920	1.612	12,80 %	67,30 %	85,6 %
Požega	28.201	26.248	93,1	196,7	25.397	1.647	17,70 %	77,00 %	86,4 %
Virovitica	22.618	21.291	94,1	125,3	26.537	1.784	19,80 %	75,70 %	86,8 %
Gospić	12.980	12.745	98,2	13,2	31.135	2.013	12,60 %	79,60 %	88,7 %
Krapina	12.950	12.480	96,4	262,7	30.173	1.795	13,70 %	77,50 %	96,5 %
Čakovec	27.526	27.104	98,4	371,5	30.523	2.449	12,80 %	79,30 %	102,5 %
Županja	13.775	12.090	87,8	240,8	22.093	1.605	27,50 %	75,00 %	76,1 %
Pazin	9.227	8.638	93,6	61,9	32.733	3.011	8,50 %	77,70 %	109,5 %
Koprivnica	30.994	30.854	99,5	338,9	33.700	3.254	11,60 %	77,00 %	111,2 %
Makarska	13.716	13.834	100,9	364,2	26.424	3.999	10,00 %	85,90 %	117,0 %
Kutina	24.597	22.760	92,5	77,0	28.569	2.141	18,2 %	75,83 %	92,04 %
Petrinja	23.413	24.671	105,4	64,8	24.505	1.218	26,3 %	74,80 %	67,30 %
Manja urbana područja	**379.543**	**363.669**	**95,8**	**100,5**	**26.388**	**2.060**	-	-	-
Republika Hrvatska	**4.437.460**	**4.284.889**	**96,6**	**75,7**	**28.759**	**2.969**	**16,00 %**	**77,70 %**	**100**
Najmanja vrijednost	*9.227*	*8.638*	*87*	*13*	*19.464*	*827*	*6,7 %*	*67,30 %*	*67,3 %*
Najveća vrijednost	*31.670*	*30.854*	*126*	*364*	*35.698*	*5.674*	*27,5 %*	*85,90 %*	*132,3 %*
Raspon	*3,4*	*3,6*	*1,4*	*28*	*1,8*	*6,9*	*4,1*	*1,3*	*2,0*

Izvor: MRRFEU, obrada EIZ

Tablica 4. Veća urbana područja i aglomeracije – odabrani pokazatelji, rang prema indeksu razvijenosti

Veće urbano područje (VUP)	Obuhvat Grad/Općina	Broj stanovnika		Kretanje stanovništva	Gustoća naseljenosti	Prosječni dohodak po st.	Prosječni izvorni prihodi po st.	Prosječna stopa nezaposlenosti	Udio obrazovanog stan. u dobi 16-65 godina	Indeks razvijenosti
		2001.	2011.	2011/2001	2011.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2011.	2013.
Pula	Svetvinčenat	2.218	2.202	99,28	27,7	29.984	2.843	6,7%	78,46%	105,32%
	Barban	2.802	2.721	97,11	30,2	32.988	2.241	7,1%	81,3%	107,36%
	Vodnjan	5.651	6.119	108,28	60,8	26.976	5.206	10,5%	73,09%	111,04%
	Marčana	3.903	4.253	108,97	32,4	29.719	2.952	7,2%	83,25%	112,91%
	Pula	58.594	57.460	98,06	1073,0	34.304	4.025	9,8%	84,55%	117,61%
	Ližnjan	2.945	3.965	134,63	58,3	26.099	4.907	7,3%	84,87%	122,82%
	Medulin	6.004	6.481	107,94	189,8	31.099	7.033	6,1%	89,40%	142,67%
Ukupno VUP PULA		**82.117**	**83.201**	**101,32**	**149,4**	**32.831**	**3.876**	**9,2%**	**82,1%**	**-**
Zadar	Novigrad (Zadar)	2.368	2.375	100,30	88,7	21.386	1.416	17,0%	65,78%	67,36%
	Škabrnja	1.772	1.776	100,23	78,8	21.147	925	14,9%	69,63%	67,83%
	Poličnik	4.664	4.469	95,82	54,8	19.882	2.130	16,5%	65,38%	68,31%
	Posedarje	3.513	3.607	102,68	46,5	21.016	1.632	16,2%	68,27%	68,89%
	VRSI	2.453	2.053	83,69	55,7	13.990	2.410	26,0%	67,95%	72,80%
	Ražanac	3.107	2.940	94,63	42,6	17.767	2.273	17,9%	66,27%	78,34%
	Bibinje	3.923	3.985	101,58	309,9	18.629	2.697	19,8%	72,90%	78,67%
	Zemunik Donji	1.903	2.060	108,25	37,5	23.329	1.815	14,5%	74,98%	78,82%
	Galovac	1.190	1.234	103,70	130,6	26.766	703	15,8%	70,43%	82,49%
	Sukošan	4.402	4.583	104,11	81,6	21.006	1.958	18,5%	76,10%	85,04%
	Preko	3.871	3.805	98,30	69,4	24.332	3.116	9,6%	69,96%	101,91%
	Kali	1.731	1.638	94,63	174,1	27.561	2.455	8,9%	71,07%	102,89%
	Zadar	72.718	75.062	103,22	387,2	29.072	3.365	14,2%	86,06%	107,04%
	Nin	2.150	2.744	127,63	51,9	22.015	5.814	13,4%	73,34%	109,29%
	Kukljica	650	714	109,85	105,2	22.534	4.398	10,9%	71,10%	111,47%
Ukupno VUP ZADAR		**110.415**	**113.045**	**102,38**	**147,7**	**26.423**	**2.770**	**14,8%**	**71,3%**	**-**

Veće urbano područje (VUP)	Naziv	Broj stanovnika		Kretanje stanovništva	Gustoća naseljenosti	Prosječni dohodak po st.	Prosječni izvorni prihodi po st.	Prosječna stopa nezaposlenosti	Udio obrazovanog stan. u dobi 16-65 godina	Indeks razvijenosti
		2001.	2011.	2011/2001	2011.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2011.	2013.
Slavonski Brod	Bebrina	3.541	3.252	91,84	32,3	13.805	483	30,4%	55,5%	50,22%
	Podcrkavlje	2.683	2.553	95,15	26,9	15.429	637	28,9%	63,01%	57,59%
	Garčin	5.320	4.806	90,34	54,9	17.541	802	25,5%	63,89%	61,57%
	Gornja Vrba	2.559	2.512	98,16	122,9	14.076	971	26,6%	66,89%	62,11%
	Donji Andrijevci	4.393	3.709	84,43	64,8	17.380	748	23,1%	67,08%	63,88%
	Sibinj	7.549	6.895	91,34	66,6	17.668	601	24,9%	70,18%	64,65%
	Brodski Stupnik	3.526	3.036	86,10	51,8	17.466	721	23,8%	71,22%	65,31%
	Bukovlje	3.005	3.108	103,43	98,4	15.073	681	26,1%	71,19%	68,57%
	Klakar	2.417	2.319	95,95	43,3	18.873	837	21,5%	69,07%	69,81%
	Slavonski Brod	64.612	59.141	91,53	1087,8	23.929	1.686	21,3%	79,63%	83,30%
Ukupno VUP SLAVONSKI BROD		**99.605**	**91.331**	**91,69**	**137,8**	**21.423**	**1.280**	**22,7%**	**67,8%**	-
Vinkovci	Vinkovci	35.912	35.312	98,3	375,5	25.879	1.869	19,60 %	80,30 %	89,2 %
Bjelovar	Bjelovar	41.869	40.276	96,2	214,5	27.553	1.959	18,90 %	75,40 %	89,4 %
Karlovac	Karlovac	59.395	55.705	93,8	138,7	31.482	2.317	16,20 %	80,80 %	98,9 %
Sisak	Sisak	52.236	47.768	91,4	113,2	32.426	3.065	20,90 %	81,00 %	99,7 %
Šibenik	Šibenik	51.553	46.332	89,9	114,4	30.647	2.556	13,10 %	83,70 %	103,4 %
Varaždin	Varaždin	49.075	46.946	95,7	789,7	35.471	3.384	11,20 %	86,90 %	116,1 %
Dubrovnik	Dubrovnik	43.770	42.615	97,4	298,1	34.690	5.093	10,00 %	88,20 %	126,8 %
UKUPNO VUP		**625.947**	**602.531**	**96,26**	**299,1**	**29.125**	**2.764**	**15,51**	**73,70%**	-
Republika Hrvatska		**4.437.460**	**4.284.889**	**96,60**	**75,7**	**28.759**	**2.969**	**16,0%**	**77,7%**	**100,00%**
Najmanja vrijednost		**35.912**	**35.312**	**89,9**	**113,2**	**21.423**	**1.280**	**9,20%**	**67,80%**	-
Najveća vrijednost		**110.415**	**113.045**	**102,38**	**789,7**	**35.471**	**5.093**	**22,70%**	**88,20%**	-
Raspon		**3,1**	**3,2**	**1,1**	**7,0**	**1,7**	**4,0**	**2,5**	**1,3**	-

Urbana aglomeracija (UA)	Grad/Općina	Broj stanovnika		Kretanje stanovništva	Gustoća naseljenosti	Prosječni dohodak po st.	Prosječni izvorni prihodi po st.	Prosječna stopa nezaposlenosti	Udio obrazovanog stan. u dobi od 16-65 godina	Indeks razvijenosti
		2001.	2011.	2011/2001	2011.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2011.	2013.
Rijeka	Čavle	6.749	7.220	107,0	85,5	29.422	2.144	14,0%	81,91%	101,20%
	Kastav	8.891	10.440	117,4	912,6	32.773	2.857	11,4%	88,08%	114,81%
	Klana	1.931	1.975	102,3	21,0	30.501	1.900	9,4%	81,89%	103,12%
	Kostrena	3.897	4.180	107,3	348,0	35.360	9.800	11,7%	89,28%	153,55%
	Kraljevica	4.579	4.618	100,9	263,0	31.278	2.937	11,3%	85,15%	108,94%
	Lovran	3.987	4.101	102,9	202,7	35.652	5.675	12,0%	89,06%	121,06%
	Mošćenička Draga	1.641	1.535	93,5	33,4	29.361	5.960	9,8%	87,56%	116,31%
	Opatija	12.719	11.659	91,7	175,7	34.360	6.875	10,9%	90,41%	131,56%
	Rijeka	144.043	128.624	89,3	2968,5	35.520	4.503	14,6%	86,00%	115,49%
	Viškovo	8.907	14.445	162,2	777,0	29.161	3.129	12,0%	85,69%	124,27%
Ukupno UA RIJEKA		**197.344**	**188797**	**95,7**	**456,1**	**34.472**	**4.107**	**13,7%**	**86,50%**	
Osijek	Antunovac	3.559	3.703	104,0	64,5	23.860	2.444	18,6%	69,70%	70,12%
	Belišće	11.786	10.825	91,8	153,5	22.684	1.497	28,7%	69,77%	71,28%
	Bilje	5.480	5.642	103,0	21,7	24.401	1.902	20,0%	69,94%	73,79%
	Bizovac	4.979	4.507	90,5	44,9	20.916	1.430	22,6%	68,48%	72,08%
	Čeminac	3.246	2.909	89,6	47,0	22.129	1.305	21,9%	64,17%	71,39%
	Čepin	12.901	11.599	89,9	96,0	22.484	1.084	20,3%	73,70%	77,36%
	Koška	4.411	3.980	90,2	32,5	18.433	1.170	32,3%	62,70%	58,94%
	Darda	7.062	6.908	97,8	73,3	19.310	1.163	33,0%	66,05%	62,16%
	Erdut	8.417	7.308	86,8	46,4	18.821	929	28,7%	64,46%	61,81%
	Ernestinovo	2.225	2.189	98,4	67,7	25.729	1.232	22,6%	70,85%	69,78%
	Kneževi Vinogradi	5.186	4.614	89,0	18,5	19.881	1.502	31,3%	60,04%	60,55%
	Osijek	114.616	108.048	94,3	617,5	31.621	2.794	17,6%	83,27%	101,53%
	Petrijevci	3.068	2.870	93,5	51,6	20.056	1.138	22,2%	72,90%	73,46%
	Punitovci	1.850	1.803	97,5	42,6	15.979	805	26,7%	56,87%	58,80%
	Šodolovci	1.955	1.653	84,6	22,7	11.544	879	35,4%	65,07%	48,64%
	Tordinci	2.251	2.032	90,3	40,4	18.706	770	18,4%	59,48%	67,33%

	Valpovo	12.327	11.563	93,8	81,6	24.431	1.630	23,5%	74,49%	79,68%
	Vladislavci	2.124	1.882	88,6	58,5	17.334	934	26,2%	53,74%	57,68%
	Vuka	1.312	1.200	91,5	48,8	21.549	1.440	22,5%	60,48%	70,71%
Ukupno UA OSIJEK		**208.755**	**195.235**	**93,5**	**101,6**	**27.120**	**2.009**	**21,0%**	**66,64%**	
Split	Dicmo	2.657	2.802	105,5	40,5	20.535	1.711	19,6%	72,91%	79,83%
	Dugi Rat	7.305	7.092	97,1	651,2	22.454	1.682	17,1%	82,06%	89,28%
	Dugopolje	3.120	3.469	111,2	54,7	24.209	7.939	17,1%	75,55%	113,17%
	Kaštela	34.103	38.667	113,4	668,3	22.445	2.057	22,0%	81,98%	90,84%
	Klis	4.367	4.801	109,9	32,3	21.575	1.710	18,2%	79,59%	86,93%
	Lećevica	740	583	78,8	6,7	28.740	1.061	21,3%	57,69%	75,37%
	Muć	4.074	3.882	95,3	17,4	21.352	1.401	20,4%	61,41%	72,15%
	Omiš	15.472	14.936	96,5	56,1	23.854	2.464	20,5%	79,27%	87,75%
	Podstrana	7.341	9.129	124,4	785,6	20.997	2.458	18,4%	85,00%	96,63%
	Sinj	25.373	24.826	97,8	127,0	23.586	1.301	22,3%	82,10%	81,37%
	Solin	19.011	23.926	125,9	696,7	26.389	2.912	17,5%	84,25%	104,58%
	Split	188.694	178.102	94,4	2235,2	31.953	3.405	19,3%	88,17%	105,44%
	Trogir	12.995	13.192	101,5	336,5	25.541	3.181	18,1%	82,11%	100,53%
Ukupno UA SPLIT		**325.252**	**325.407**	**100,0**	**252,9**	**28.235**	**2.786**	**19,7%**	**77,85%**	
Zagreb	Bistra	6.098	6.632	108,8	125,2	27.884	1.704	13,2%	76,67%	97,62%
	Brckovljani	6.675	6.837	102,4	98,2	17.864	1.656	18,6%	63,27%	76,31%
	Brdovec	10.287	11.134	108,2	298,7	29.078	2.061	11,1%	80,65%	104,34%
	Donja Stubica	5.930	5.680	95,8	131,4	24.990	1.405	11,3%	68,71%	87,63%
	Dubravica	1.586	1.437	90,6	70,2	25.175	1.864	16,0%	71,34%	86,79%
	Dugo Selo	14.441	17.466	120,9	323,8	29.238	2.126	12,5%	78,78%	105,60%
	Gornja Stubica	5.726	5.284	92,3	108,9	20.560	959	16,0%	63,17%	73,38%
	Jakovlje	3.952	3.930	99,4	110,0	26.223	1.474	13,7%	68,63%	88,39%
	Jastrebarsko	16.689	15.866	95,1	70,0	30.423	2.364	9,2%	78,50%	104,03%
	Klinča Sela	4.927	5.231	106,2	67,7	23.387	1.693	6,7%	75,70%	94,93%
	Kravarsko	1.983	1.987	100,2	34,2	25.670	1.330	14,4%	66,77%	86,06%
	Luka	1.419	1.351	95,2	78,6	24.179	1.636	15,1%	68,26%	85,50%
	Marija Bistrica	6.612	5.976	90,4	87,9	24.784	1.770	11,9%	73,45%	89,05%
	Marija Gorica	2.089	2.233	106,9	130,6	25.869	1.867	10,5%	76,21%	97,68%
	Orle	2.145	1.975	92,1	34,3	19.658	831	14,3%	64,50%	74,07%
	Oroslavje	6.253	6.138	98,2	191,1	28.032	1.605	13,9%	75,69%	92,83%
	Pisarovina	3.697	3.689	99,8	25,4	26.013	2.930	8,3%	61,30%	94,60%

	Pokupsko	2.492	2.224	89,2	21,0	19.372	1.042	14,3%	57,52%	70,43%
	Pušća	2.484	2.700	108,7	158,2	30.687	2.123	15,1%	76,29%	99,74%
	Rugvica	7.608	7.871	103,5	84,1	18.551	1.612	16,8%	70,35%	81,12%
	Samobor	36.206	37.633	103,9	150,0	37.608	3.548	9,5%	80,96%	120,57%
	Stubičke Toplice	2.752	2.805	101,9	103,5	31.089	2.043	12,5%	78,58%	102,27%
	Stupnik	3.251	3.735	114,9	150,1	28.069	3.711	11,7%	81,82%	112,65%
	Sveta Nedelja (Samobor)	15.506	18.059	116,5	281,6	34.918	2.916	9,9%	82,60%	118,72%
	Sveti Ivan Zelina	16.268	15.959	98,1	86,1	25.008	1.600	9,0%	72,65%	92,39%
	Velika Gorica	63.517	63.517	100,0	193,8	32.586	2.526	9,0%	82,05%	109,78%
	Veliko Trgovišće	5.220	4.945	94,7	107,2	24.523	1.472	10,6%	67,17%	86,51%
	Zabok	9.365	8.994	96,0	254,6	33.134	2.571	10,2%	78,19%	107,01%
	Zagreb	779.145	790.017	101,4	1231,8	41.992	6.137	10,6%	86,93%	139,82%
	Zaprešić	23.125	25.223	109,1	470,2	36.241	3.752	8,9%	85,63%	123,57%
Ukupno UA ZAGREB		**1.067.448**	**1.086.528**	**101,8**	**370,4**	**38.989**	**4.998**	**10,6%**	**73,7%**	
UKUPNO URBANE AGLOMERACIJE		**1.798.799**	**1.795.967**	**99,8**	**274,0**	**35.263**	**4.175**	**13,7%**	**76,2%**	
Republika Hrvatska		**4.437.460**	**4.284.889**	**96,6**	**75,7**	**28.759**	**2.969**	**16,0%**	**77,7%**	**100,00%**
Najmanja vrijednost		**197.344**	**188.797**	**93,5**	**101,6**	**27.120**	**2.009**	**10,6%**	**66,6%**	
Najveća vrijednost		**1.067.448**	**1.086.528**	**101,8**	**456,1**	**38.989**	**4.998**	**21,0%**	**86,5%**	
Raspon		**5,4**	**5,8**	**1,1**	**4,5**	**1,4**	**2,5**	**2,0**	**1,3**	

Izvor: MRRFEU, obrada MRRFEU i EIZ

Stanovništvo

Tablica 5. Procjena stanovništva u Republici Hrvatskoj, NUTS 2 i NUTS 3 u 2012., 2013., 2014. i 2015. godini

NUTS 2 / Županija	2012.	2013.	2014.	2015.
Kontinentalna Hrvatska	2.858.933	2.848.785	2.833.732	2.806.218
Zagrebačka	318.235	318.837	318.453	316.506
Krapinsko-zagorska	131.734	130.895	129.968	128.905
Sisačko-moslavačka	169.379	167.036	163.975	160.292
Karlovačka	126.997	125.688	124.127	121.840
Varaždinska	175.150	174.434	173.454	171.879
Koprivničko-križevačka	114.846	114.346	113.688	112.357
Bjelovarsko-bilogorska	118.083	116.959	115.536	113.746
Virovitičko-podravska	83.820	83.029	82.162	80.610
Požeško-slavonska	76.651	75.801	74.991	73.473
Brodsko-posavska	157.086	155.956	154.082	151.012
Osječko-baranjska	302.751	300.950	298.272	294.233
Vukovarsko-srijemska	177.583	175.932	173.441	169.224
Međimurska	113.561	113.417	113.159	112.576
Grad Zagreb	793.057	795.505	798.424	799.565
Jadranska Hrvatska	1.408.625	1.406.904	1.404.658	1.397.386
Primorsko-goranska	295.300	294.705	293.811	291.654
Ličko-senjska	49.942	49.364	48.670	47.634
Zadarska	170.955	171.594	171.462	170.168
Šibensko-kninska	107.595	106.540	105.532	104.315
Splitsko-dalmatinska	454.777	454.711	454.627	453.155
Istarska	207.719	207.793	208.201	208.180
Dubrovačko-neretvanska	122.337	122.197	122.355	122.280
Republika Hrvatska	4.267.558	4.255.689	4.238.389	4.203.604
Najmanja vrijednost	*49.942,00*	*49.364,00*	*48.670,00*	*47.634*
Najveća vrijednost	*793.057,00*	*795.505,00*	*798.424,00*	*799.565*
Raspon	*15,9*	*16,1*	*16,4*	*16,8*

Izvor: DZS, Priopćenje broj 7.1.4. T1, 2013.-2016.

Tablica 6. Prirodni prirast* stanovništva u Republici Hrvatskoj, NUTS 2 i NUTS 3 u 2001. i u razdoblju 2011. - 2015. godine

NUTS 2 / Županija	2001.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Kontinentalna Hrvatska	-6.952	-7.345	-7.223	-7.617	-8.043	-9.486
Zagrebačka	-489	-67	-248	-428	-482	-980
Krapinsko-zagorska	-824	-688	-708	-730	-715	-807
Sisačko-moslavačka	-874	-1.081	-842	-1.116	-1.072	-1.348
Karlovačka	-950	-997	-905	-801	-990	1.075
Varaždinska	-476	-593	-608	-635	-635	-911
Koprivničko-križevačka	-506	-499	-483	-343	-514	-616
Bjelovarsko-bilogorska	-645	-656	-640	-633	-608	-842
Virovitičko-podravska	-359	-430	-390	-382	-408	-440
Požeško-slavonska	-141	-355	-278	-305	-294	-440
Brodsko-posavska	-113	-343	-472	-405	-545	-811
Osječko-baranjska	-605	-1.079	-1.177	-1.039	-1.260	-1.557
Vukovarsko-srijemska	-52	-571	-553	-668	-619	-962
Međimurska	109	-1	16	-26	6	-65
Grad Zagreb	-1.027	15	65	-106	93	-782
Jadranska Hrvatska	-1.607	-2.477	-2.716	-2.830	-3.230	-2.982
Primorsko-goranska	-1.041	-1.014	-1.128	-1.018	-1.160	-1.440
Ličko-senjska	-417	-447	-493	-446	-522	-533
Zadarska	154	-28	-123	-99	-298	-504
Šibensko-kninska	-280	-504	-530	-562	-550	-775
Splitsko-dalmatinska	430	-77	75	-277	-334	1.042
Istarska	-552	-395	-470	-366	-413	-713
Dubrovačko-neretvanska	99	-12	-47	-62	47	-59
Republika Hrvatska	-8.559	-9.822	-9.939	-10.447	-11.273	-12.468
Najmanja vrijednost	-1.041	-1.081	-1.177	-1.116	-1.260	-1.557
Najveća vrijednost	430	15	75	-26	93	-59
Raspon	-0,4	0,0	-0,1	0,0	-0,1	0,0

Izvor: DZS, Priopćenje broj 7.1.1., T2, 2012.-2016.

*Prirodni je prirast razlika između broja živorođene djece i broja umrlih osoba.

Tablica 7. Migracijski saldo s inozemstvom u Republici Hrvatskoj, NUTS 2 i NUTS 3 u izabranim godinama

NUTS 2 / Županija	2001.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Kontinentalna Hrvatska	5.775	-3.744	-3.876	-4.243	-8.372	-13.985
Zagrebačka	3.439	865	714	-160	-1.148	-1.624
Krapinsko-zagorska	48	-120	-169	-68	-177	-291
Sisačko-moslavačka	174	-1.551	-1.529	-1.364	-1.059	-1.387
Karlovačka	-28	-586	-504	-536	-564	-644
Varaždinska	47	66	-124	-167	-391	-597
Koprivničko-križevačka	66	-145	-85	-67	-209	-284
Bjelovarsko-bilogorska	-162	-771	-574	-297	-333	-504
Virovitičko-podravska	-157	-326	-447	-169	-377	-705
Požeško-slavonska	150	-685	-810	-159	-317	-903
Brodsko-posavska	-520	-689	-699	-479	-702	-1.271
Osječko-baranjska	340	-554	-766	-588	-1.127	-1.742
Vukovarsko-srijemska	-281	-1.239	-871	-694	-1.307	-1.533
Međimurska	79	-148	-164	-85	-280	-212
Grad Zagreb	2.580	2.139	2.152	590	-381	-2.288
Jadranska Hrvatska	10.179	-421	-42	-641	-1.848	-3.960
Primorsko-goranska	1.134	249	368	-46	-478	-1.500
Ličko-senjska	97	-297	-335	-234	-345	-366
Zadarska	1.609	742	727	-157	-714	-930
Šibensko-kninska	902	-900	-857	-661	-262	-514
Splitsko-dalmatinska	4.249	32	-169	406	-270	-327
Istarska	1.476	-89	214	257	130	-204
Dubrovačko-neretvanska	712	-158	10	-206	91	-119
Republika Hrvatska	16.954	-4.165	-3.918	-4.884	-10.220	-17.945
Najmanja vrijednost	*-520*	*-1.551*	*-1.529*	*-1.364*	*-1.307*	*-2.288*
Najveća vrijednost	*4.249*	*2.139*	*2.152*	*590*	*130*	*-119*
Raspon	*-8,2*	*-1,4*	*-1,4*	*-0,4*	*-0,1*	*-0,1*

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2002., tablica 36-14., str. 608; DZS, Statistički ljetopis 2013., tablica 5-26., str. 126, DZS, Statistički ljetopis 2013., tablica 5-28., str.131., DZS, Statistički ljetopis 2014., tablica 5-28., str. 135; DZS, Statistički ljetopis 2015., tablica 5-28., str. 137., DZS, Statistički ljetopis 2016., tablica 5-28., str 137

Napomena: Migracijski saldo je razlika broja doseljenih i odseljenih stanovnika.

Kultura

Tablica 8. Zaštićena i preventivno zaštićena kulturna dobra po županijama, stanje 15. lipnja 2016. godine

Županija	KULTURNA DOBRA			
	Z (zaštićena)	P (preventivno zaštićena)	UKUPNO	*N (nacionalno značenje)*
Primorsko-goranska	592	32	**624**	
Bjelovarsko-bilogorska	181	32	**213**	
Ličko-senjska	282	26	**308**	
Dubrovačko-neretvanska	735	104	**839**	*10*
Brodsko-posavska	122	30	**152**	*4*
Krapinsko-zagorska	239	30	**275**	
Koprivničko-križevačka	154	36	**194**	
Međimurska	84	40	**94**	*3*
Šibensko-kninska	398	10	**428**	*1*
Splitsko-dalmatinska	1.481	30	**1.618**	*2*
Zadarska	394	137	**471**	*9*
Istarska	423	77	**500**	*7*
Požeško-slavonska	166	77	**202**	
Vukovarsko-srijemska	251	36	**294**	
Karlovačka	270	43	**301**	
Virovitičko-podravska	110	31	**111**	
Sisačko-moslavačka	288	1	**336**	
Osječko-baranjska	492	48	**509**	
Zagrebačka	345	17	**404**	
Grad Zagreb	791	59	**847**	
Varaždinska	287	56	**318**	*6*
Ostalo (Više naselja / županija)[91]	39	31	**39**	
UKUPNO	**8.124**	**953**	**9.077**	***42***

Izvor: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Registar kulturnih dobara, 2016.

[91] Nematerijalna kulturna dobra vezana su uz više naselja te nije moguća podjela tih dobara prema statističkim regijama tj. na Kontinentalnu i Jadransku Hrvatsku stoga su u tablici navedena pod „Ostalo (više naselja/županija).

Tablica 9. Nepokretna i pokretna kulturna dobra i nematerijalna baština po županijama, 2016. godine

NUTS 2 / ŽUPANIJA	KULTURNA DOBRA			
	NEPOKRETNO	POKRETNO	NEMATERIJA-LNA BAŠTINA	*UKUPNO*
KONTINENTALNA HRVATSKA				
Bjelovarsko-bilogorska	180	32	1	213
Brodsko-posavska	114	34	4	152
Karlovačka	246	52	3	301
Koprivničko-križevačka	129	60	5	194
Krapinsko-zagorska	203	69	3	275
Međimurska	58	32	4	94
Osječko-baranjska	410	96	3	509
Požeško-slavonska	175	25	2	202
Sisačko-moslavačka	288	46	2	336
Varaždinska	219	94	5	318
Virovitičko-podravska	92	17	2	111
Vukovarsko-srijemska	229	59	6	294
Zagrebačka	298	99	7	404
Grad Zagreb	607	230	10	847
UKUPNO	**3.248**	**945**	**57**	**4.250**
JADRANSKA HRVATSKA				
Istarska	325	169	6	500
Ličko-senjska	271	32	5	308
Primorsko-goranska	426	192	6	624
Splitsko-dalmatinska	1.140	463	15	1.618
Šibensko-kninska	327	98	3	428
Dubrovačko-neretvanska	565	267	7	839
Zadarska	298	163	10	471
UKUPNO	**3.352**	**1.384**	**52**	**9.038**
Ostalo (više naselja / županija)	-	-	39	**9.077**
UKUPNO	**6600**	**2329**	**148**	**9077**

Izvor: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Registar kulturnih dobara, 2016.

Tablica 10. Udio proračuna za kulturu u županijskom proračunu u 2014. i 2015. godini, u postotcima

Županija	2014.	2015.
Zagrebačka	4,40	3,63
Krapinsko-zagorska	3,66	3,95
Sisačko-moslavačka	5,17	4,82
Karlovačka	6,02	5,01
Varaždinska	4,76	5,00
Koprivničko-križevačka	3,60	6,15
Bjelovarsko-bilogorska	4,59	4,06
Virovitičko-podravska	4,97	2,96
Požeško-slavonska	5,48	4,72
Brodsko-posavska	4,55	4,88
Osječko-baranjska	6,55	5,72
Vukovarsko-srijemska	5,97	6,02
Međimurska	5,00	5,25
Grad Zagreb	6,33	6,98
Primorsko-goranska	6,86	7,21
Ličko-senjska	4,86	7,44
Zadarska	4,81	3,93
Šibensko-kninska	8,73	5,46
Splitsko-dalmatinska	6,28	6,78
Istarska	5,18	5,26
Dubrovačko-neretvanska	8,97	11,15
Republika Hrvatska	**5,96**	**6,05**
Najmanja vrijednost	*3,6*	*3,0*
Najveća vrijednost	*9,0*	*11,2*
Raspon	*2,5*	*3,7*

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2016., tablica 28-19., str. 546

Obrazovanje

Tablica 11. Predškolsko obrazovanje u pedagoškoj godini 2014./2015. po županijama

NUTS 2 / Županija	Dječji vrtići[92]	Broj djece	Broj odgojitelja	Broj djece po odgojitelju
Kontinentalna Hrvatska	**902**	**89.392**	**12.159**	**7**
Zagrebačka	98	10.446	1.517	7
Krapinsko-zagorska	31	3.786	347	11
Sisačko-moslavačka	32	3.485	469	7
Karlovačka	37	3.062	370	8
Varaždinska	52	4.937	581	8
Koprivničko-križevačka	45	2.931	361	8
Bjelovarsko-bilogorska	41	2.704	320	8
Virovitičko-podravska	13	1.645	164	10
Požeško-slavonska	20	1.431	171	8
Brodsko-posavska	27	2.431	235	10
Osječko-baranjska	107	6.167	702	9
Vukovarsko-srijemska	51	3.238	391	8
Međimurska	56	3.368	443	8
Grad Zagreb	292	39.761	6.088	7
Jadranska Hrvatska	**688**	**44.372**	**6.641**	**7**
Primorsko-goranska	119	8.678	1.291	7
Ličko-senjska	13	912	146	6
Zadarska	78	5.067	668	8
Šibensko-kninska	52	2.956	453	7
Splitsko-dalmatinska	240	15.265	2.261	7
Istarska	137	7.116	1.260	6
Dubrovačko-neretvanska	49	4.378	562	8
Republika Hrvatska	**1590**	**133.764**	**18.800**	**7**
Najmanja vrijednost	13	912	146	6
Najveća vrijednost	292	39.761	6.088	11
Raspon	22,5	43,6	41,7	1,8

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2015., tablica 26-27., str. 530

[92] Podaci o broju dječjih vrtića prema Priopćenju Državnog zavoda za statistiku od 07. svibnja 2015. godine, broj 8.1.8. rezultat su statističke obrade podataka koje na obrascu Godišnji izvještaj za dječje vrtiće i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja (obrazac DV-PO) daju samostalni dječji vrtići, dječji vrtići s područnim odjelima i područni odjeli te druge pravne osobe (osnovne škole, igraonice u knjižnicama te druge zdravstvene, socijalne, sportske i kulturne ustanove i udruge koje su ostvarivale programe predškolskog odgoja) u Republici Hrvatskoj koje su radile u pedagoškoj godini 2014./2015., a odnose se na dan 31. listopada 2014. Istraživanjem su obuhvaćeni dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja i naobrazbe na području Republike Hrvatske.

Tablica 12. Osnovnoškolsko obrazovanje u školskoj godini 2014./2015., po županijama

NUTS 2 / Županija	Osnovne škole	Broj učenika	Broj učitelja	Broj učenika po učitelju
Kontinentalna Hrvatska	**1.404**	**218.596**	**21.741**	**10**
Zagrebačka	128	25.978	2.269	11
Krapinsko-zagorska	88	9.869	1.071	9
Sisačko-moslavačka	95	12.355	1.270	10
Karlovačka	81	8.787	1.032	9
Varaždinska	74	14.023	1.384	10
Koprivničko-križevačka	93	9.118	981	9
Bjelovarsko-bilogorska	108	9.143	1.031	9
Virovitičko-podravska	79	6.574	669	10
Požeško-slavonska	63	6.312	619	10
Brodsko-posavska	115	13.125	1.249	11
Osječko-baranjska	187	23.048	2.419	10
Vukovarsko-srijemska	92	14.960	1.630	9
Međimurska	59	9.747	1.089	9
Grad Zagreb	142	55.557	5.028	11
Jadranska Hrvatska	**726**	**104.599**	**10.875**	**10**
Primorsko-goranska	120	19.033	2.013	9
Ličko-senjska	47	3.423	453	8
Zadarska	116	13.525	1.348	10
Šibensko-kninska	55	7.509	838	9
Splitsko-dalmatinska	213	37.269	3.530	11
Istarska	105	14.530	1.640	9
Dubrovačko-neretvanska	70	9.310	1.053	9
Republika Hrvatska	**2130**	**323.195**	**32.616**	**10**
Najmanja vrijednost	*47*	*3.423*	*453*	*8*
Najveća vrijednost	*213*	*55.557*	*5.028*	*11*
Raspon	*4,5*	*16,2*	*11,1*	*1,4*

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2015, tablica 26-27., str. 530

Tablica 13. Srednje obrazovanje u školskoj godini 2014./2015., po županijama

NUTS 2 / Županija	Srednje škole	Broj učenika	Broj nastavnika	Broj učenika po nastavniku
Kontinentalna Hrvatska	**449**	**121.318**	**17.254**	**7**
Zagrebačka	33	7.416	1.126	7
Krapinsko-zagorska	24	5.377	801	7
Sisačko-moslavačka	29	5.791	950	6
Karlovačka	28	4.820	831	6
Varaždinska	30	7.867	1.468	5
Koprivničko-križevačka	18	4.687	785	6
Bjelovarsko-bilogorska	27	5.377	907	6
Virovitičko-podravska	16	3.743	605	6
Požeško-slavonska	15	3.862	550	7
Brodsko-posavska	15	6.866	671	10
Osječko-baranjska	52	13.432	1.921	7
Vukovarsko-srijemska	29	8.064	1.245	6
Međimurska	22	4.299	781	6
Grad Zagreb	111	39.717	4.613	9
Jadranska Hrvatska	**294**	**57.343**	**9.502**	**6**
Primorsko-goranska	58	10.230	1.739	6
Ličko-senjska	12	1.637	317	5
Zadarska	35	7.659	1.125	7
Šibensko-kninska	22	4.528	743	6
Splitsko-dalmatinska	92	20.913	3.079	7
Istarska	44	6.919	1.459	5
Dubrovačko-neretvanska	31	5.457	1.040	5
Republika Hrvatska	**743**	**178.661**	**26.756**	**7**
Najmanja vrijednost	*12*	*1.637*	*317*	*5*
Najveća vrijednost	*111*	*39.717*	*4.613*	*10*
Raspon	*9,3*	*24,3*	*14,6*	*2,0*

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2015., tablica 26-27., str. 531

Zdravstvo

Tablica 14. Broj timova opće medicine i osiguranika u skrbi po županijama u 2015. godini

NUTS 2 / Županija	Broj timova opće medicine	Broj osiguranika u skrbi
Kontinentalna Hrvatska	**1.507**	**2.798.359**
Zagrebačka	143	286.172
Krapinsko-zagorska	76	127.530
Sisačko-moslavačka	94	161.950
Karlovačka	75	117.258
Varaždinska	86	161.426
Koprivničko-križevačka	57	106.620
Bjelovarsko-bilogorska	66	118.055
Virovitičko-podravska	46	83.560
Požeško-slavonska	38	72.628
Brodsko-posavska	76	156.061
Osječko-baranjska	165	287.616
Vukovarsko-srijemska	91	167.981
Međimurska	54	114.644
Grad Zagreb	440	836.858
Jadranska Hrvatska	**793**	**1.319.861**
Primorsko-goranska	173	292.146
Ličko-senjska	31	43.739
Zadarska	94	154.440
Šibensko-kninska	60	99.218
Splitsko-dalmatinska	241	411.512
Istarska	120	208.631
Dubrovačko-neretvanska	74	110.175
Republika Hrvatska	**2.300**	**4.118.220**
Najmanja vrijednost	*31*	*43.739*
Najveća vrijednost	*440*	*836.858*
Raspon	*14,2*	*19,1*

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2015. godinu, str. 99

Tablica 15. Rad stacionarnih ustanova u Republici Hrvatskoj u 2015. godini, po županijama

Županija	Broj postelja na 1000 stanovnika	Broj pacijenata po postelji	Broj doktora
Zagrebačka	0,78	9,32	16
Krapinsko-zagorska	8,81	27,13	184
Sisačko-moslavačka	7,64	13,95	165
Karlovačka	4,34	37,55	178
Varaždinska	10,75	20,14	257
Koprivničko-križevačka	3,08	41,12	88
Bjelovarsko-bilogorska	4,73	26,73	121
Virovitičko-podravska	2,69	44,86	76
Požeško-slavonska	7,18	31,48	120
Brodsko-posavska	4,48	35,57	264
Osječko-baranjska	4,06	39,92	467
Vukovarsko-srijemska	2,67	39,71	189
Međimurska	2,58	54,23	121
Grad Zagreb	8,25	40,24	2.297
Primorsko-goranska	8,43	25,38	527
Ličko-senjska	1,94	49,28	24
Zadarska	6,19	24,48	202
Šibensko-kninska	3,98	36,6	173
Splitsko-dalmatinska	4,44	27,51	591
Istarska	3,75	30,21	209
Dubrovačko-neretvanska	4,59	31,88	132
Republika Hrvatska	5,5	31,72	6.401
Najmanja vrijednost	*0,78*	*9,32*	*16,00*
Najveća vrijednost	*10,75*	*54,23*	*2297,00*
Raspon	*13,78*	*5,82*	*143,56*

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2015. godinu, str. 211-216

Tablica 16. Doktori medicine, zubni terapeuti i farmaceuti po županijama, stanje 31. prosinca 2014. godine

Županija	Doktori medicine	Zubni terapeuti	Farmaceuti
Kontinentalna Hrvatska	**9.868**	**2.239**	**1.861**
Zagrebačka	361	191	177
Krapinsko-zagorska	374	75	67
Sisačko-moslavačka	446	104	89
Karlovačka	389	84	77
Varaždinska	493	105	97
Koprivničko-križevačka	264	55	58
Bjelovarsko-bilogorska	267	67	66
Virovitičko-podravska	178	39	37
Požeško-slavonska	224	43	33
Brodsko-posavska	467	82	76
Osječko-baranjska	997	146	136
Vukovarsko-srijemska	419	79	76
Međimurska	275	67	72
Grad Zagreb	4.714	1.102	800
Jadranska Hrvatska	**4596**	**1.375**	**936**
Primorsko-goranska	1.170	426	202
Ličko-senjska	109	32	20
Zadarska	517	130	119
Šibensko-kninska	350	84	67
Splitsko-dalmatinska	1.504	384	302
Istarska	599	225	144
Dubrovačko-neretvanska	347	94	82
Republika Hrvatska	**14.464**	**3.614**	**2.797**
Najmanja vrijednost	*109*	*32*	*20*
Najveća vrijednost	*4.714*	*1.102*	*800*
Raspon	*43,2*	*34,4*	*40,0*

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2016., tablica 29-13., str. 562

Socijalna skrb

Tablica 17. Obuhvaćenost stanovništva (u postotku) s pomoći za uzdržavanje na razini županija, 2008. - 2014. godine (stanje 31. prosinca)

Županija	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Zagrebačka	1	1	1	0,9	1,2	1,3	1,3
Krapinsko-zagorska	0,9	0,8	0,9	1	1	1,2	1,1
Sisačko-moslavačka	3,8	3,9	4	4,1	4,8	5,1	4,9
Karlovačka	4,1	4,2	4,5	4,4	5	5,1	4,4
Varaždinska	1,6	1,7	1,8	1,9	2	2,3	2,3
Koprivničko-križevačka	1,9	2	2,3	2,4	2,5	3,1	2,2
Bjelovarsko-bilogorska	2,9	2,9	3,2	3,3	3,5	3,6	3,5
Virovitičko-podravska	3,6	3,8	4	4,1	4,9	4,9	5,3
Požeško-slavonska	2,2	2,3	2,6	2,4	3,4	3,3	2,6
Brodsko-posavska	3,4	3,3	3,8	4,1	4,8	4,4	3,9
Osječko-baranjska	3,5	3,7	4,2	4,5	4,5	5,2	4,5
Vukovarsko-srijemska	3,2	3,5	3,9	3,5	3,9	4,8	4,5
Međimurska	4,2	4,4	4,8	4,8	5	4,9	4,4
Grad Zagreb	1	1,1	1,1	1,2	1,4	1,4	1,3
Primorsko-goranska	0,7	0,8	0,9	0,9	0,9	1	0,9
Ličko-senjska	2	2,1	2,3	2,2	2,2	2,7	2,6
Zadarska	2,4	2,3	2,4	2,3	2,9	2,1	1,3
Šibensko-kninska	7,7	7,4	7,6	7,6	10	7,6	5,4
Splitsko-dalmatinska	1,3	1,3	1,3	1,4	1,7	1,5	1,6
Istarska	0,5	0,6	0,7	0,7	0,6	0,8	0,6
Dubrovačko-neretvanska	0,8	0,8	0,8	0,7	1,2	0,9	0,7
Republika Hrvatska	**2,1**	**2,1**	**2,3**	**2,3**	**2,7**	**2,6**	**2,4**
Najmanja vrijednost	*0,50*	*0,60*	*0,70*	*0,70*	*0,60*	*0,80*	*0,60*
Najveća vrijednost	*7,70*	*7,40*	*7,60*	*7,60*	*10,00*	*7,60*	*5,40*
Raspon	*15,40*	*12,33*	*10,86*	*10,86*	*16,67*	*9,50*	*9,00*

Izvor: DZS, Statistički ljetopis prema podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Tablica 18. Ukupan broj domova socijalne skrbi za djecu i odrasle po županijama[93], 2015. godine

Županija	Domovi socijalne skrbi za djecu [94]	Domovi socijalne skrbi za odrasle [95]	Domovi za osobe s invaliditetom (djecu / odrasle)[96]
Kontinentalna Hrvatska	**10**	**100**	**39**
Zagrebačka	0	13	6
Krapinsko-zagorska	0	4	2
Sisačko-moslavačka	2	3	2
Karlovačka	1	3	2
Varaždinska	0	6	5
Koprivničko-križevačka	1	6	3
Bjelovarsko-bilogorska	0	5	2
Virovitičko-podravska	0	3	1
Požeško-slavonska	1	4	1
Brodsko-posavska	1	2	0
Osječko-baranjska	2	8	1
Vukovarsko-srijemska	1	5	2
Međimurska	0	6	1
Grad Zagreb	1	32	11
Jadranska Hrvatska	**7**	**45**	**27**
Primorsko-goranska	4	9	4
Ličko-senjska	0	1	0
Zadarska	0	1	5
Šibensko-kninska	0	4	2
Splitsko-dalmatinska	1	16	6
Istarska	1	8	7
Dubrovačko-neretvanska	1	6	3
Republika Hrvatska	**17**	**145**	**66**
Najmanja vrijednost	*0*	*1*	*0*
Najveća vrijednost	*4*	*32*	*11*
Raspon	*0-4*	*1-32*	*0-11*

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2017.

[93] U skladu sa Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17), **dom socijalne skrbi** mogu osnovati Republika Hrvatska (državni), jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (nedržavni-decentralizirani) te vjerska zajednica, trgovačko društvo, udruga i druga domaća i strana pravna ili fizička osoba (ostali nedržavni domovi). U Strategiji su korišteni brojčani pokazatelji za domove socijalne skrbi, ali ne i fizičke i pravne osobe koje mogu pružati socijalnu uslugu smještaja i boravka bez osnivanja doma prema čl. 169. i 172. Zakona (udruga, vjerska zajednica, trgovačko društvo i druga domaća i strana pravna osoba, obrtnik, fizička osoba).

[94] Domovi socijalne skrbi za djecu: domovi za djecu i mlađe punoljetne osobe bez roditelja ili bez odgovarajuće roditeljske skrbi (državni i nedržavni)

[95] Domovi socijalne skrbi za odrasle osobe: državni za starije osobe i teško bolesne odrasle osobe, nedržavni - decentralizirani domovi za starije osobe i teško bolesne odrasle osobe, nedržavni – drugi domovi socijalne skrbi za starije osobe i teško bolesne odrasle osobe

[96] Domovi za osobe s invaliditetom (djecu/odrasle): 1. domovi za djecu s teškoćama u razvoju; 2. domovi za odrasle osobe s tjelesnim, intelektualnim i osjetilnim oštećenjima (državni i nedržavni); 3. domovi za odrasle osobe s mentalnim oštećenjem (psihički bolesne odrasle osobe) (državni i nedržavni).

Tablica 19. Struktura domova socijalne skrbi za djecu i odrasle po županijama, 2015. godine, u postotcima

Županija/vrsta doma s obzirom na korisničke skupine	Domovi socijalne skrbi za djecu - ukupno	Domovi socijalne skrbi za odrasle - ukupno	Domovi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu / odrasle)
Kontinentalna Hrvatska	59	69	59
Zagrebačka	0	9	9,1
Krapinsko-zagorska	0	2,8	3
Sisačko-moslavačka	11,8	2,1	3
Karlovačka	5,9	2,1	3
Varaždinska	0	4,1	7,6
Koprivničko-križevačka	5,9	4,1	4,5
Bjelovarsko-bilogorska	0	3,4	3
Virovitičko-podravska	0	2,1	1,5
Požeško-slavonska	5,9	2,8	1,5
Brodsko-posavska	5,9	1,4	0
Osječko-baranjska	11,8	5,5	1,5
Vukovarsko-srijemska	5,9	3,4	3
Međimurska	0	4,1	1,5
Grad Zagreb	5,9	22,1	16,7
Jadranska Hrvatska	41	31	41
Primorsko-goranska	23,5	6,2	6,1
Ličko-senjska	0	0,7	0
Zadarska	0	0,7	7,6
Šibensko-kninska	0	2,8	3
Splitsko-dalmatinska	5,9	11	9,1
Istarska	5,9	5,5	10,6
Dubrovačko-neretvanska	5,9	4,1	4,5
Republika Hrvatska	**100**	**100**	**100**
Najmanja vrijednost	*0*	*0,7*	*0*
Najveća vrijednost	*23,5*	*22,1*	*20*
Raspon	-	*31,6*	-

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2017.

Tablica 20. Ukupan broj korisnika domova socijalne skrbi za djecu i odrasle po županijama, 2015. godine

	DRŽAVNI DOMOVI[97]			NEDRŽAVNI DOMOVI[98]		
Županija	Domovi socijalne skrbi za djecu – ukupno	Domovi socijalne skrbi za odrasle – ukupno	Domovi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu / odrasle)	Domovi socijalne skrbi za djecu - ukupno	Domovi socijalne skrbi za odrasle - ukupno	Domovi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu / odrasle)
Kontinentalna Hrvatska	540	0	5.701	200	11.700	1.810
Zagrebačka	0	0	651	0	751	127
Krapinsko-zagorska	0	0	641	0	385	0
Sisačko-moslavačka	30	0	58	99	471	96
Karlovačka	64	0	163	0	306	369
Varaždinska	0	0	108	0	794	703
Koprivničko-križevačka	21	0	0	0	426	227
Bjelovarsko-bilogorska	0	0	317	0	485	0
Virovitičko-podravska	0	0	140	0	130	0
Požeško-slavonska	42	0	275	0	478	0
Brodsko-posavska	40	0	0	0	300	0
Osječko-baranjska	108	0	124	101	932	0
Vukovarsko-srijemska	44	0	423	0	662	0
Međimurska	0	0	168	0	719	109
Grad Zagreb	191	0	2.633	0	4.861	179

[97] Podaci domova socijalne skrbi kojih je osnivač Republika Hrvatska

[98] Podaci domova socijalne skrbi kojih osnivač nije Republika Hrvatska (nedržavni-decentralizirani domovi koje osnivaju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, te ostali nedržavni domovi (osnivači kojih mogu biti: vjerska zajednica, trgovačko društvo, udruga i druga domaća i strana pravna ili fizička osoba))

Jadranska Hrvatska	278	169	2.553	16	4.807	539
Primorsko-goranska	102	0	425	16	1.077	59
Ličko-senjska	0	0	0	0	354	0
Zadarska	0	0	305	0	367	7
Šibensko-kninska	0	86	154	0	403	187
Splitsko-dalmatinska	109	0	1.116	0	1.404	0
Istarska	40	0	404	0	841	286
Dubrovačko-neretvanska	27	83	149	0	361	0
Republika Hrvatska	818	169	8.254	216	16.507	2.349
Najmanja vrijednost	*0*	*0*	*0*	*0*	130	*0*
Najveća vrijednost	*191*	*86*	2.633	*101*	4.918	703
Raspon	-	-	-	-	*37,8*	-

Izvor: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2017.

Zaštita okoliša

Tablica 21. Ukupne investicije u zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj, NUTS 2 i NUTS 3 (u tis. kuna) u razdoblju 2008. - 2014. godine

Županija	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Kontinentalna Hrvatska	1.287.278	672.649	1.219.273	2.081.488	800.493	1.584.193	2.467.996
Zagrebačka	20.991	22.993	14.061	7.547	10.966	12.949	19.300
Krapinsko-zagorska	4.276	5.588	925	7.858	3.071	3.989	34.365
Sisačko-moslavačka	131.542	207.631	360.406	341.626	299.366	205.811	108.386
Karlovačka	6.674	13.889	16.778	19.107	4.835	6.137	5.089
Varaždinska	76.661	60.790	34.866	66.333	72.379	35.651	27.596
Koprivničko-križevačka	7.030	12.785	19.352	20.414	23.410	10.942	14.797
Bjelovarsko-bilogorska	10.214	2.772	2.905	12.402	1.642	2.997	4.915
Virovitičko-podravska	15.113	12.717	7.270	13.179	8.897	2.319	3.979
Požeško-slavonska	4.326	4.713	1.883	4.191	6.570	4.654	4.960
Brodsko-posavska	4.510	3.365	7.100	52.914	1.257	716	2.218
Osječko-baranjska	52.510	30.919	216.834	53.774	48.115	261.777	87.377
Vukovarsko-srijemska	48.360	16.456	21.848	68.857	8.040	14.483	20.382
Međimurska	72.198	50.914	45.688	55.825	55.156	49.145	28.207
Grad Zagreb	832.873	227.117	469.357	1.357.461	256.789	972.623	2.106.425
Jadranska Hrvatska	1.029.222	1.457.458	1.013.010	747.743	320.590	498.721	441.575
Primorsko-goranska	829.995	1.261.578	881.590	486.722	182.342	276.424	201.430
Ličko-senjska	8.992	2.895	1.747	1.376	978	847	21.224
Zadarska	670	50.950	14.553	141.781	5.241	2.213	1.477
Šibensko-kninska	12.631	5.862	13.811	14.317	3.517	5.321	12.961
Splitsko-dalmatinska	70.240	50.713	44.072	21.589	25.721	84.438	119.034
Istarska	97.668	83.001	53.803	73.553	96.176	103.962	60.386
Dubrovačko-neretvanska	9.026	2.459	3.434	8.405	6.615	25.516	25.063
Republika Hrvatska	2.316.500	2.130.107	2.232.283	2.829.231	1.121.083	2.082.914	2.909.571
Najmanja vrijednost	670	2.459	925	1.376	978	716	1.477
Najveća vrijednost	832.873	227.117	469.357	1.357.461	299.366	972.623	2.106.425
Raspon	1243,1	92,4	507,4	986,5	306,1	1358,4	1426,2

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2010., tablica 25-17., str. 455; DZS, Statistički ljetopis 2011., tablica 26-17., str. 456; DZS, Statistički ljetopis 2012., tablica 25-17., str. 449; DZS, Statistički ljetopis 2013., tablica 25-17., str. 457; DSZ Statistički ljetopis 2014., tablica 25-17., str. 474; DSZ, Statistički ljetopis 2015., tablica 25-17., str. 490.; DSZ, Statistički ljetopis 2016., tablica 25-17., str. 482.

Tablica 22. Tekući izdaci u zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj, NUTS 2 i NUTS 3 u razdoblju 2008. - 2014. godine (u tis. kn)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Kontinentalna Hrvatska	881.904	996.599	949.867	1.332.297	1.685.043	975.276	2.015.828
Zagrebačka	41.969	51.279	50.180	43.072	59.104	71.268	60.821
Krapinsko-zagorska	13.991	14.793	14.311	54.832	14.829	10.449	49.705
Sisačko-moslavačka	60.855	91.386	69.023	88.059	84.531	85.181	111.522
Karlovačka	16.384	32.872	28.032	27.501	33.947	29.162	52.730
Varaždinska	41.210	47.805	45.440	43.798	58.167	67.087	127.381
Koprivničko-križevačka	35.934	34.068	40.284	42.847	36.929	29.319	33.677
Bjelovarsko-bilogorska	10.915	20.026	24.044	34.659	15.681	28.760	14.934
Virovitičko-podravska	12.582	9.822	9.367	11.989	11.570	13.278	10.848
Požeško-slavonska	13.206	10.394	8.749	31.033	12.644	13.518	10.529
Brodsko-posavska	8.728	6.177	6.123	6.151	5.963	7.569	10.989
Osječko-baranjska	52.260	65.656	57.156	58.875	56.229	51.263	81.929
Vukovarsko-srijemska	21.797	11.900	9.667	14.822	10.684	12.462	12.878
Međimurska	26.023	20.246	26.602	28.647	29.310	27.136	30.290
Grad Zagreb	526.050	580.175	560.889	846.012	1.255.455	528.824	1.407.595
Jadranska Hrvatska	481.392	492.798	497.468	589.038	599.127	616.796	700.512
Primorsko-goranska	211.913	233.950	209.386	219.259	245.459	233.244	199.772
Ličko-senjska	2.065	1.224	793	1.645	3.946	2.098	142.565
Zadarska	7.692	14.300	13.774	50.891	29.389	14.988	23.235
Šibensko-kninska	15.931	11.035	12.177	14.899	15.929	21.295	14.744
Splitsko-dalmatinska	88.251	63.564	89.408	88.523	90.167	83.704	83.422
Istarska	118.216	133.974	135.383	173.953	173.952	220.597	196.312
Dubrovačko-neretvanska	37.324	34.751	36.547	39.868	40.285	40.870	40.462
Republika Hrvatska	1.363.296	1.489.397	1.447.335	1.921.335	2.284.170	1.592.072	2.716.340
Najmanja vrijednost	*2.065*	*1.224*	*793*	*1.645*	*3.946*	*2.098*	10.529
Najveća vrijednost	*526.050*	*580.175*	*560.889*	*846.012*	*1.255.455*	*528.824*	1.407.595
Raspon	*254,7*	*474,0*	*707,3*	*514,3*	*318,2*	*252,1*	*133,7*

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2010., tablica 25-18., str. 457; DZS, Statistički ljetopis 2011., tablica 26-18., str. 458; DZS, Statistički ljetopis 2012., tablica 25-18., str. 451; DZS, Statistički ljetopis 2013., tablica 25-18., str. 458; DZS, Statistički ljetopis 2014., tablica 25-21., str. 479; DZS, Statistički ljetopis 2015., tablica 25-21., str. 495; DZS, Statistički ljetopis 2016., tablica 25-18., str. 484

Slika 1: Položaj i obuhvat planiranih centara za gospodarenje otpadom sukladno Planu gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2007. do 2015. prema trenutnom statusu realizacije

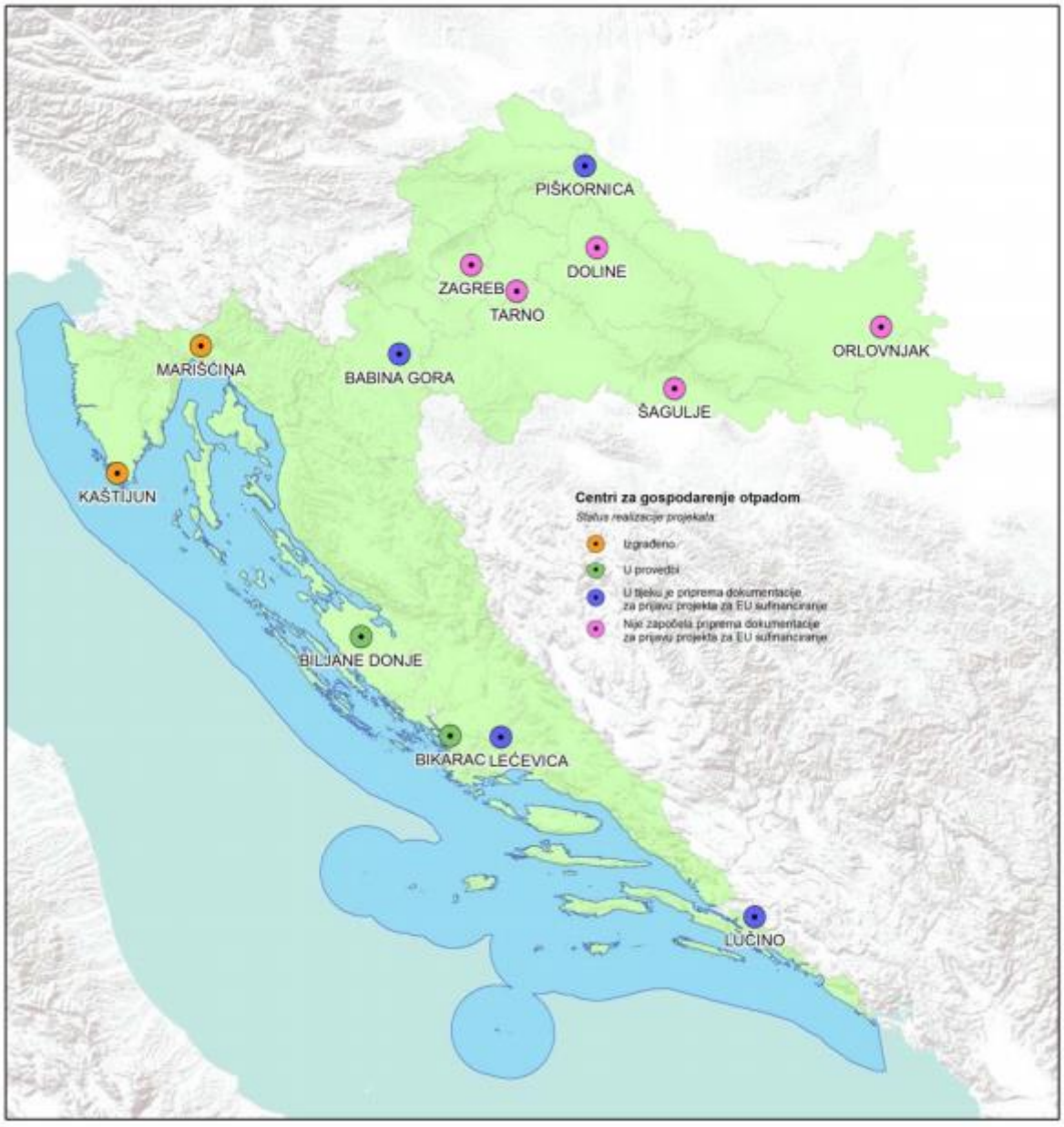

Tablica 23. Javni vodovod - količine zahvaćene vode u Republici Hrvatskoj po slivovima, tis. m^3, 2008. - 2014. godine

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Ukupno	**501.719**	**533.744**	**529.014**	**522.323**	**512.954**	**507.879**	**456.394**
Crnomorski sliv	**280.700**	**290.182**	**298.319**	**292.134**	**285.825**	**282.619**	**250.882**
Dunav	14.014	10.651	14.851	6.978	6.723	6.259	5.400
Drava	40.024	44.467	42.189	41.760	41.479	39.318	36.173
Mura	7.166	6.977	6.990	7.043	6.548	6.864	6.192
Sava	188.894	192.345	198.227	202.607	197.838	195.796	171.912
Kupa	22.297	26.474	25.501	19.799	19.563	20.188	19.282
Una	1.200	1.619	1.681	1.542	1.649	1.577	1.551
Lonja	4.835	4.878	6.104	3.980	3.846	4.031	6.702
Bosut	2.270	2.771	2.776	8.425	8.179	8.586	3.670
Jadranski sliv	**221.019**	**243.592**	**230.695**	**230.189**	**227.129**	**225.260**	**205.512**
Mirna	21.289	21.737	15.681	16.031	15.213	14.136	12.336
Krka	5.701	6.222	5.732	21.111	21.340	21.071	21.343
Cetina	14.227	14.493	13.870	17.591	18.735	17.485	16.213
Neretva	9.053	9.163	9.224	11.031	11.461	11.130	11.334
Ostali vodotoci	69.022	77.837	73.779	28.322	26.535	25.540	19.692
Priobalni pojas	92.367	97.853	96.860	125.673	123.773	124.823	117.967
Otoci	9.360	16.287	15.549	10.430	10.072	11.075	6.627

Izvor: DZS, 2015.

Tablica 24. Javna odvodnja - količine isporučene vode (nepročišćene vode) u Republici Hrvatskoj po slivovima, tis. m^3, 2008. - 2014. godine

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Ukupno otpadne vode	**322.718**	**324.781**	**301.030**	**342.800**	**328.553**	**393.544**	**363.353**
Nepročišćene vode	**130.685**	**118.739**	**95.321**	**133.650**	**69.418**	**98.280**	**95.351**
Crnomorski sliv	88.432	88.106	61.679	118.689	54.029	83.752	82.404
Dunav	976	1.034	1.814	1.828	1.271	1.179	980
Drava	19.986	20.619	12.113	17.387	12.829	16.864	18.138
Mura	369	340	347	592	516	821	217
Sava	56.767	55.336	35.622	89.328	32.136	57.351	57.191
Kupa	5.628	5.651	6.607	5.095	3.310	3.163	2.423
Una	16	25	49	49	23	21	23
Lonja	2.840	3.251	2.448	2.510	2.044	2.453	2.408
Bosut	1.850	1.850	2.679	1.900	1.900	1.900	1.024
Jadranski sliv	**42.253**	**30.633**	**33.642**	**14.961**	**15.389**	**14.528**	**12.947**
Mirna	-	-	-	-	-	-	-
Krka	3.307	643	698	707	685	660	575
Cetina	2.679	2.564	2.569	1.568	1.420	90	90
Neretva	1.558	1.606	1.615	1.646	1.771	1.656	1.524
Ostali vodotoci	31.632	24.501	27.529	9.719	9.554	10.103	9.225
Otoci	3.077	1.319	1.231	1.321	1.959	2.019	1.533

Izvor: DZS, 2015.

Tablica 25. Javna odvodnja - količine isporučene vode (pročišćene vode) u Republici Hrvatskoj po slivovima, tis. m^3, 2008. - 2014. godine

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Ukupno otpadne vode	**322.718**	**324.781**	**301.030**	**342.800**	**328.553**	**393.544**	**363.353**
Pročišćene vode	**192.033**	**206.042**	**205.709**	**209.150**	**259.135**	**295.264**	**268.002**
Crnomorski sliv	**153.483**	**157.037**	**156.629**	**154.048**	**207.481**	**240.068**	**209.383**
Dunav	942	942	1.300	885	761	1.062	1.398
Drava	13.750	14.426	15.839	15.150	13.053	13.723	15.107
Mura	1.840	2.105	2.105	1.882	1.852	1.498	1.908
Sava	108.599	110.619	123.926	124.228	178.457	206.965	173.170
Kupa	155	173	173	389	5.980	6.966	6.199
Lonja	26.668	27.239	7.387	6.451	4.016	5.424	6.802
Bosut	1.529	1.533	5.899	5.063	3.362	4.430	4.799
Jadranski sliv	38.550	49.005	49.080	55.102	51.654	55.196	58.619
Mirna	204	237	237	237	226	235	336
Krka	15	3.487	3.488	3.457	3.413	3.714	3.946
Cetina	174	91	132	132	145	145	145
Neretva	1.760	1.866	1.866	2.115	2.175	2.456	2.435
Ostali vodotoci	32.251	38.012	37.395	43.848	40.827	44.185	46.215
Otoci	4.146	5.312	5.962	5.313	4.868	4.461	5.542

Izvor: DZS, 2015.

Tablica 26. Bruto domaći proizvod po stanovniku, Republika Hrvatska, NUTS 2 regije i županije, 2001., 2008. i 2013. godine

NUTS 2 / Županija	BDP po stanovniku (kn)			Nominalna promjena	
	2001.	2008.	2013.	2008. (2001. = 100)	2013. (2008. = 100)
Kontinentalna Hrvatska	**45.958**	**81.624**	**78.805**	**177,6**	**96,5**
Grad Zagreb	76.149	141.756	137.321	186,2	96,9
Zagrebačka županija	32.729	61.927	58.930	189,2	95,2
Krapinsko-zagorska županija	35.507	52.606	48.321	148,2	91,9
Varaždinska županija	41.660	67.195	63.734	161,3	94,8
Koprivničko-križevačka županija	49.338	68.593	66.404	139,0	96,8
Međimurska županija	37.415	66.255	64.231	177,1	96,9
Bjelovarsko-bilogorska županija	33.485	57.212	51.785	170,9	90,5
Virovitičko-podravska županija	33.659	51.846	45.764	154,0	88,3
Požeško-slavonska županija	32.309	50.023	46.214	154,8	92,4
Brodsko-posavska županija	28.877	46.664	44.366	161,6	95,1
Osječko-baranjska županija	34.886	66.903	61.503	191,8	91,9
Vukovarsko-srijemska županija	27.452	50.264	45.629	183,1	90,8
Karlovačka županija	38.444	60.598	58.792	157,6	97,0
Sisačko-moslavačka županija	36.615	57.708	59.390	157,6	102,9
Jadranska Hrvatska	**43.495**	**78.662**	**74.751**	**180,9**	**95,0**
Primorsko-goranska županija	53.168	97.245	97.924	182,9	100,7
Ličko-senjska županija	34.049	67.601	59.384	198,5	87,8
Zadarska županija	35.743	70.233	61.899	196,5	88,1
Šibensko-kninska županija	30.987	60.711	60.975	195,9	100,4
Splitsko-dalmatinska županija	36.585	65.540	59.444	179,1	90,7
Istarska županija	61.538	99.119	96.268	161,1	97,1
Dubrovačko-neretvanska županija	40.712	80.200	75.501	197,0	94,1
Republika Hrvatska	**45.175**	**80.653**	**77.465**	**178,5**	**96,0**
Najmanja vrijednost	*27.452*	*46.664*	*44.366*	*139,0*	*87,8*
Najveća vrijednost	*76.149*	*141.756*	*137.321*	*198,5*	*100,7*
Raspon vrijednosti	*2,8*	*3,0*	*3,1*	*1,4*	*1,2*

Izvor: DZS, obrada EIZ

Tablica 27. Udio stanovništva starijeg od 15 godina sa završenom najmanje višom školom u ukupnom stanovništvu, 2011. godine

NUTS 2 / Županija	2011.
Kontinentalna Hrvatska	16,0 %
Grad Zagreb	29,0 %
Zagrebačka županija	12,4 %
Krapinsko-zagorska županija	9,2 %
Varaždinska županija	11,9 %
Koprivničko-križevačka županija	10,7 %
Međimurska županija	10,1 %
Bjelovarsko-bilogorska županija	9,3 %
Virovitičko-podravska županija	8,2 %
Požeško-slavonska županija	10,0 %
Brodsko-posavska županija	9,5 %
Osječko-baranjska županija	12,7 %
Vukovarsko-srijemska županija	9,5 %
Karlovačka županija	12,8 %
Sisačko-moslavačka županija	10,5 %
Jadranska Hrvatska	17,3 %
Primorsko-goranska županija	20,1 %
Ličko-senjska županija	10,5 %
Zadarska županija	14,8 %
Šibensko-kninska županija	13,2 %
Splitsko-dalmatinska županija	18,0 %
Istarska županija	16,6 %
Dubrovačko-neretvanska županija	18,7 %
Republika Hrvatska	16,4 %
Najmanja vrijednost	8,2 %
Najveća vrijednost	29,0 %
Raspon	16,0 %

Izvor: DZS, obrada EIZ

Tablica 28. Udio zaposlenih u ukupnom stanovništvu, 2012., 2013., 2014., 2016.* godine

NUTS 2 / Županija	2012.	2013.	2014.	2016.
Kontinentalna Hrvatska	**32,9 %**	**31,4 %**	**31,7 %**	**34,2 %**
Grad Zagreb	50,3 %	49,0 %	48,1 %	54,1 %
Zagrebačka	23,8 %	22,7 %	23,0 %	22,8 %
Krapinsko-zagorska	25,4 %	24,7 %	25,2 %	27,4 %
Varaždinska	33,9 %	32,5 %	33,5 %	35,7 %
Koprivničko-križevačka	28,3 %	23,5 %	26,2 %	29,0 %
Međimurska	31,2 %	30,5 %	31,1 %	34,9 %
Bjelovarsko-bilogorska	26,3 %	23,5 %	25,1 %	25,9 %
Virovitičko-podravska	23,6 %	20,6 %	22,9 %	23,2 %
Požeško-slavonska	23,0 %	21,4 %	22,3 %	24,4 %
Brodsko-posavska	21,6 %	20,2 %	20,5 %	22,9 %
Osječko-baranjska	28,5 %	26,1 %	25,8 %	27,7 %
Vukovarsko-srijemska	23,5 %	21,6 %	22,0 %	22,5 %
Karlovačka	27,5 %	27,1 %	27,8 %	27,0 %
Sisačko-moslavačka	24,2 %	23,2 %	23,4 %	22,9 %
Jadranska Hrvatska	**31,4 %**	**30,3 %**	**30,3 %**	**32,4 %**
Primorsko-goranska	35,8 %	34,9 %	34,0 %	36,7 %
Ličko-senjska	26,3 %	25,7 %	26,5 %	27,8 %
Zadarska	26,1 %	25,1 %	25,4 %	27,9 %
Šibensko-kninska	25,9 %	25,9 %	26,1 %	26,6 %
Splitsko-dalmatinska	29,4 %	28,2 %	28,2 %	30,4 %
Istarska	37,8 %	36,2 %	36,2 %	38,3 %
Dubrovačko-neretvanska	31,3 %	30,4 %	30,8 %	32,7 %
Republika Hrvatska	**32,4 %**	**31,0 %**	**31,2 %**	**33,6 %**
Najmanja vrijednost	*21,6 %*	*20,2 %*	*20,5 %*	*22,5 %*
Najveća vrijednost	*50,3 %*	*49,0 %*	*48,1 %*	*54,1 %*
Raspon	*2,3*	*2,4*	*2,3*	*2,4*

Izvor: DZS i HZMO, obrada EIZ

*Napomena: *Udio za 2016. godinu izračunat je na temelju podataka o broju zaposlenih za ožujak 2016. godine te podataka o broju stanovnika, procjena sredinom 2014. godine*

Tablica 29. Stope nezaposlenosti, 2008., 2010., 2013. i 2016. godine

NUTS 2 / Županija	2008.	2010.	2013.	2016.
Kontinentalna Hrvatska	**14,10 %**	**18,20 %**	**21,90 %**	**17,1 %**
Grad Zagreb	6,20 %	8,40 %	10,80 %	8,6 %
Zagrebačka županija	10,60 %	16,30 %	21,90 %	16,2 %
Krapinsko-zagorska županija	9,60 %	16,40 %	21,50 %	15,2 %
Varaždinska županija	9,80 %	14,10 %	17,30 %	10,1 %
Koprivničko-križevačka županija	14,00 %	18,60 %	26,40 %	16,9 %
Međimurska županija	11,60 %	16,60 %	19,20 %	12,7 %
Bjelovarsko-bilogorska županija	23,10 %	29,30 %	32,50 %	27,3 %
Virovitičko-podravska županija	25,80 %	30,40 %	39,30 %	32,6 %
Požeško-slavonska županija	19,40 %	24,40 %	31,30 %	23,4 %
Brodsko-posavska županija	24,70 %	31,90 %	37,70 %	27,7 %
Osječko-baranjska županija	22,00 %	28,20 %	32,70 %	29,0 %
Vukovarsko-srijemska županija	27,50 %	31,80 %	37,20 %	30,0 %
Karlovačka županija	21,80 %	26,00 %	26,50 %	20,9 %
Sisačko-moslavačka županija	24,90 %	30,80 %	35,50 %	31,4 %
Jadranska Hrvatska	**14,70 %**	**18,40 %**	**21,60 %**	**17,9 %**
Primorsko-goranska županija	10,80 %	14,80 %	17,00 %	13,4 %
Ličko-senjska županija	18,80 %	21,50 %	23,40 %	22,3 %
Zadarska županija	17,70 %	21,10 %	22,70 %	16,3 %
Šibensko-kninska županija	19,60 %	23,30 %	25,00 %	22,6 %
Splitsko-dalmatinska županija	19,10 %	22,70 %	28,10 %	24,3 %
Istarska županija	6,70 %	10,70 %	12,80 %	8,9 %
Dubrovačko-neretvanska županija	15,30 %	17,90 %	20,70 %	18,8 %
Republika Hrvatska	**14,30 %**	**18,20 %**	**21,80 %**	**17,4 %**
Najmanja vrijednost	*6,20 %*	*8,40 %*	*10,80 %*	*8,6 %*
Najveća vrijednost	*27,50 %*	*31,90 %*	*39,30 %*	*32,6 %*
Raspon	*4,4*	*3,8*	*3,6*	*3,8*

Izvor: DZS i HZMO, obrada EIZ

Tablica 30. Prosječne mjesečne neto-plaće, u kunama, 2008. - 2013. godine

NUTS 2 / Županija	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Kontinentalna Hrvatska	**n.p.**	**n.p.**	**n.p.**	**n.p.**	**n.p.**	**n.p.**
Grad Zagreb	6.040	6.159	6.245	6.359	6.366	6.437
Zagrebačka županija	4.960	5.053	5.085	4.944	5.209	5.165
Krapinsko-zagorska županija	4.411	4.499	4.549	4.704	4.711	4.725
Varaždinska županija	4.292	4.318	4.345	4.423	4.374	4.429
Koprivničko-križevačka	4.635	4.838	4.874	4.985	5.057	5.116
Međimurska županija	4.133	4.220	4.251	4.380	4.443	4.460
Bjelovarsko-bilogorska	4.421	4.440	4.498	4.538	4.587	4.626
Virovitičko-podravska	4.267	4.349	4.415	4.563	4.632	4.676
Požeško-slavonska županija	4.457	4.603	4.605	4.794	4.899	4.797
Brodsko-posavska županija	4.464	4.599	4.649	4.761	4.840	4.887
Osječko-baranjska županija	4.600	4.707	4.774	4.892	5.011	5.076
Vukovarsko-srijemska	4.501	4.563	4.630	4.748	4.804	4.799
Karlovačka županija	4.876	5.077	5.119	5.249	5.303	5.275
Sisačko-moslavačka županija	4.857	5.029	5.014	5.135	5.138	5.119
Jadranska Hrvatska	**n.p.**	**n.p.**	**n.p.**	**n.p.**	**n.p.**	**n.p.**
Primorsko-goranska županija	5.193	5.285	5.312	5.418	5.464	5.518
Ličko-senjska županija	4.777	4.841	4.923	5.090	4.947	5.061
Zadarska županija	4.996	5.105	5.137	5.280	5.268	5.364
Šibensko-kninska županija	4.889	4.963	5.031	5.172	5.042	5.120
Splitsko-dalmatinska	4.947	5.002	5.089	5.170	5.221	5.215
Istarska županija	5.106	5.201	5.269	5.348	5.411	5.456
Dubrovačko-neretvanska	5.055	5.155	5.240	5.348	5.376	5.407
Republika Hrvatska	5.161	5.271	5.329	5.429	5.469	**5.507**
Najmanja vrijednost	*4.133*	*4.220*	*4.251*	*4.380*	*4.374*	*4.429*
Najveća vrijednost	*6.040*	*6.159*	*6.245*	*6.359*	*6.366*	*6.437*
Raspon	*1,46*	*1,46*	*1,47*	*1,45*	*1,46*	*1,45*

Izvor: DZS, obrada EIZ

Tablica 31. Udio nezaposlenih mladih (15 – 24 godine) u ukupnom broju nezaposlenih osoba

NUTS 2 / Županija	2008.	2010.	2012.	2014.	2016.
Kontinentalna Hrvatska	**18,7 %**	**20,1 %**	**21,0 %**	**18,8 %**	**17,4 %**
Grad Zagreb	14,9 %	16,1 %	16,5 %	14,3 %	12,4 %
Zagrebačka županija	17,1 %	19,0 %	22,9 %	20,6 %	18,4 %
Krapinsko-zagorska županija	17,7 %	21,7 %	25,3 %	21,8 %	18,9 %
Varaždinska županija	17,3 %	19,7 %	21,1 %	17,6 %	14,7 %
Koprivničko-križevačka županija	22,5 %	23,4 %	23,4 %	21,2 %	20,8 %
Međimurska županija	22,4 %	23,8 %	22,8 %	21,6 %	21,8 %
Bjelovarsko-bilogorska županija	21,4 %	22,6 %	23,9 %	21,0 %	19,7 %
Virovitičko-podravska županija	21,2 %	21,8 %	23,6 %	20,1 %	19,3 %
Požeško-slavonska županija	23,2 %	24,4 %	24,9 %	23,4 %	23,9 %
Brodsko-posavska županija	19,9 %	23,0 %	23,2 %	20,9 %	20,3 %
Osječko-baranjska županija	20,3 %	21,2 %	21,3 %	19,1 %	18,3 %
Vukovarsko-srijemska županija	21,2 %	21,8 %	22,7 %	21,1 %	19,6 %
Karlovačka županija	13,5 %	15,7 %	17,2 %	15,2 %	14,5 %
Sisačko-moslavačka županija	17,1 %	19,0 %	19,5 %	18,0 %	16,4 %
Jadranska Hrvatska	**15,1 %**	**17,3 %**	**18,4 %**	**16,4 %**	**15,8 %**
Primorsko-goranska županija	14,1 %	16,6 %	16,9 %	14,4 %	14,1 %
Ličko-senjska županija	16,8 %	19,6 %	23,0 %	21,4 %	20,2 %
Zadarska županija	12,6 %	15,6 %	18,0 %	16,8 %	16,9 %
Šibensko-kninska županija	14,9 %	18,1 %	20,0 %	18,4 %	16,8 %
Splitsko-dalmatinska županija	16,4 %	18,1 %	18,8 %	16,7 %	16,0 %
Istarska županija	14,5 %	15,7 %	16,8 %	14,4 %	13,7 %
Dubrovačko-neretvanska županija	14,1 %	17,1 %	18,9 %	17,1 %	16,3 %
Republika Hrvatska	**17,5 %**	**19,2 %**	**20,2 %**	**18,1 %**	**16,9 %**
Najmanja vrijednost	*12,6 %*	*15,6 %*	*16,5 %*	*14,3 %*	*12,4 %*
Najveća vrijednost	*23,2 %*	*24,4 %*	*25,3 %*	*23,4 %*	*23,9 %*
Raspon	*1,8*	*1,6*	*1,5*	*1,6*	*1,9*

Izvor: Obrada EIZ, HZZ

Tablica 32. Vrijednosti indeksa razvijenosti po županijama, 2010. i 2013. godine (prema rastućem redoslijedu za 2013. godinu)

Županija	2010.	2013.
Virovitičko-podravska županija	20,5 (I.)	5,6 (I.)
Brodsko-posavska županija	20,6 (I.)	18,4 (I.)
Vukovarsko-srijemska županija	33,4 (I.)	18,7 (I.)
Bjelovarsko-bilogorska županija	35,2 (I.)	23,3 (I.)
Požeško-slavonska županija	44,0 (I.)	33,8 (I.)
Sisačko-moslavačka županija	48,5 (I.)	38,7 (I.)
Osječko-baranjska županija	52,9 (I.)	46,1 (I.)
Karlovačka županija	54,5 (I.)	56,3 (I.)
Koprivničko-križevačka županija	64,3 (I.)	59,2 (I.)
Ličko-senjska županija	55,5 (I.)	64,8 (I.)
Međimurska županija	75,1 (II.)	69,7 (I.)
Krapinsko-zagorska županija	87,7 (II.)	73,2 (II.)
Šibensko-kninska županija	63,3 (I.)	80,9 (II.)
Varaždinska županija	96,3 (II.)	86,3 (II.)
Splitsko-dalmatinska županija	89,1 (II.)	93,8 (II.)
Zadarska županija	75,6 (II.)	106,4 (III.)
Dubrovačko-neretvanska županija	107,9 (III.)	120,8 (III.)
Zagrebačka županija	123,2 (III.)	124,2 (III.)
Primorsko-goranska županija	142,3 (IV.)	139,2 (IV.)
Istarska županija	156,1 (IV.)	156,8 (IV.) (IV.9
Grad Zagreb	187,5 (IV.)	186,4 (IV.)
Najmanja vrijednost	*20,5*	*5,6*
Najveća vrijednost	*187,5*	*186,4*
Raspon	*9,1*	*33,5*

Izvor: MRRFEU, 2016. godine

Napomena: Vrijednosti u zagradama predstavljaju razvojnu skupinu u koju je svrstana županija prema vrijednosti indeksa razvijenosti.

Tablica 33. Broj poduzeća, obrta i samostalnih djelatnika na 1.000 stanovnika i na km^2

NUTS 2 / Županija	Trgovačka društva na 1.000 st.	Obrti i samostalni djelatnici na 1.000 st.	Trgovačka društva na km^2	Obrti i samostalni djelatnici na km^2
Kontinentalna Hrvatska	**29,0**	**48,5**	**2,6**	**4,3**
Grad Zagreb	56,1	76,1	69,9	94,7
Zagrebačka županija	26,3	44,7	2,7	4,7
Krapinsko-zagorska županija	16,1	37,1	1,7	3,9
Varaždinska županija	20,9	39,6	2,9	5,4
Koprivničko-križevačka županija	17,6	41,6	1,1	2,7
Međimurska županija	27,8	42,5	4,3	6,6
Bjelovarsko-bilogorska županija	18,4	32,2	0,8	1,4
Virovitičko-podravska županija	13,5	37,4	0,5	1,5
Požeško-slavonska županija	12,1	30,3	0,5	1,2
Brodsko-posavska županija	30,5	30,5	1,0	2,3
Osječko-baranjska županija	38,8	38,8	1,3	2,8
Vukovarsko-srijemska županija	12,1	35,0	0,9	2,5
Karlovačka županija	19,1	38,4	0,7	1,3
Sisačko-moslavačka županija	13,3	30,7	0,5	1,1
Jadranska Hrvatska	**34,7**	**64,6**	**2,0**	**3,7**
Primorsko-goranska županija	37,8	68,9	3,1	5,6
Ličko-senjska županija	19,3	46,4	0,2	0,4
Zadarska županija	26,6	55,2	1,2	2,6
Šibensko-kninska županija	24,4	56,0	0,9	2,0
Splitsko-dalmatinska županija	32,1	56,9	3,2	5,7
Istarska županija	52,2	91,8	3,9	6,8
Dubrovačko-neretvanska županija	32,9	64,2	2,3	4,4
Republika Hrvatska	**30,8**	**53,8**	**2,3**	**4,0**
Najmanja vrijednost	*12,1*	*30,3*	*0,2*	*0,4*
Najveća vrijednost	*56,1*	*76,1*	*69,9*	*94,7*
Raspon	*4,63*	*2,51*	*349,5*	*236,75*

Izvor: Obrada EIZ, Poslovna Hrvatska

Tablica 34. Poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije po županijama

NUTS 2 / Županija	Poduzetničke zone	Poduzetničke potporne institucije
Kontinentalna Hrvatska	**86**	**76**
Zagrebačka	3	4
Krapinsko-zagorska	7	1
Sisačko-moslavačka	9	5
Karlovačka	9	2
Varaždinska	5	6
Koprivničko-križevačka	9	4
Bjelovarsko-bilogorska	6	7
Virovitičko-podravska	5	4
Požeško-slavonska	4	7
Brodsko-posavska	6	5
Osječko-baranjska	5	4
Vukovarsko-srijemska	8	6
Međimurska	10	6
Grad Zagreb	0	15
Jadranska Hrvatska	**32**	**29**
Primorsko-goranska	4	8
Ličko-senjska	8	2
Zadarska	0	4
Šibensko-kninska	3	3
Splitsko-dalmatinska	9	0
Istarska	2	8
Dubrovačko-neretvanska	6	4
Republika Hrvatska	**118**	**105**

Izvor: Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture, http://reg.minpo.hr/pi/public/ (pristupljeno 21. lipnja 2016. godine)

Tablica 35. Štedni depoziti kućanstava u eurima, NUTS 2 i županije, kraj 2012. godine

NUTS 2 / Županija	Depoziti u eurima	Republika Hrvatska = 100 (%)
Kontinentalna Hrvatska	**10.578,6**	**56,9**
Grad Zagreb	5.383,3	29,0
Zagrebačka županija	1.229,6	6,6
Krapinsko-zagorska županija	263,9	1,4
Varaždinska županija	440,2	2,4
Koprivničko-križevačka županija	237,8	1,3
Međimurska županija	399,2	2,1
Bjelovarsko-bilogorska županija	295,0	1,6
Virovitičko-podravska županija	132,8	0,7
Požeško-slavonska županija	183,2	1,0
Brodsko-posavska županija	358,3	1,9
Osječko-baranjska županija	727,2	3,9
Vukovarsko-srijemska županija	273,0	1,5
Karlovačka županija	363,1	2,0
Sisačko-moslavačka županija	292,0	1,6
Jadranska Hrvatska	**8.013,6**	**43,1**
Primorsko-goranska županija	1.769,3	9,5
Ličko-senjska županija	172,9	0,9
Zadarska županija	849,5	4,6
Šibensko-kninska županija	519,6	2,8
Splitsko-dalmatinska županija	2.623,1	14,1
Istarska županija	1.313,5	7,1
Dubrovačko-neretvanska županija	765,7	4,1
Republika Hrvatska	**18.592,2**	**100,0**

Izvor: Filipić, 2016., str. 126

Javna uprava

Tablica 36. Prihodi, rashodi i neto fiskalne pozicije županija, prosjek razdoblja 2011. - 2013. godine (u mil. kn)

Županija	Prihodi	Rashodi	Neto fiskalna pozicija
Zagrebačka	8.417	8.283	134
Krapinsko-zagorska	2.964	3.709	-746
Sisačko-moslavačka	4.047	5.193	-1.146
Karlovačka	3.188	3.920	-732
Varaždinska	4.277	4.726	-449
Koprivničko-križevačka	2.777	3.385	-608
Bjelovarsko-bilogorska	2.513	3.469	-956
Primorsko-goranska	10.519	9.788	731
Ličko-senjska	1.263	1.924	-662
Virovitičko-podravska	1.699	2.452	-752
Požeško-slavonska	1.522	2.160	-638
Brodsko-posavska	2.969	4.117	-1.148
Zadarska	4.397	5.146	-749
Osječko-baranjska	7.113	8.787	-1.674
Šibensko-kninska	2.686	3.529	-844
Vukovarsko-srijemska	3.387	5.076	-1.689
Splitsko-dalmatinska	11.647	13.042	-1.396
Istarska	7.475	6.680	795
Dubrovačko-neretvanska	3.520	3.969	-449
Međimurska	2.586	2.886	-300
Grad Zagreb	40.117	26.456	13.661
Hrvatska	129.083	128.700	383

Izvor: Preuzeto iz Bajo, Primorac, Sopek i Vuco (2015.)

Tablica 37. Prihodi, rashodi i neto fiskalne pozicije po stanovniku svih županija, prosjek razdoblja 2011. - 2013. godine (u kn)

Županija	Prihodi	Rashodi	Neto fiskalna pozicija
Zagrebačka	26.450	26.029	421
Krapinsko-zagorska	22.492	28.151	-5.659
Sisačko-moslavačka	23.892	30.661	-6.768
Karlovačka	25.092	30.851	-5.759
Varaždinska	24.426	26.990	-2.564
Koprivničko-križevačka	24.172	29.464	-5.292
Bjelovarsko-bilogorska	21.271	29.361	-8.090
Primorsko-goranska	35.616	33.142	2.474
Ličko-senjska	25.253	38.489	-13.237
Virovitičko-podravska	20.274	29.250	-8.976
Požeško-slavonska	19.830	28.144	-8.314
Brodsko-posavska	18.902	26.207	-7.305
Zadarska	25.725	30.109	-4.384
Osječko-baranjska	23.496	29.024	-5.528
Šibensko-kninska	24.930	32.760	-7.831
Vukovarsko-srijemska	19.082	28.601	-9.519
Splitsko-dalmatinska	25.613	28.682	-3.069
Istarska	35.965	32.140	3.826
Dubrovačko-neretvanska	28.772	32.446	-3.674
Međimurska	22.765	25.407	-2.642
Grad Zagreb	50.589	33.362	17.227
Hrvatska	30.245	30.155	90

Izvor: Preuzeto iz Bajo, Primorac, Sopek i Vuco (2015.)

Tablica 38. Broj i površina poslovnih prostora u lokalnim jedinicama prema uporabi po županijama, stanje 31. prosinca 2014. godine

NUTS 2 regija / županija	Poslovni prostori u uporabi		Poslovni prostori izvan uporabe		Poslovni prostori ukupno	
	Broj	m^2	Broj	m^2	Broj	m^2
Kontinentalna Hrvatska	**9.849**	**1.912.249**	**2.242**	**220.759**	**12.091**	**2.133.008**
Grad Zagreb	2.886	559.381	1.284	50.956	4.170	610.337
Zagrebačka	793	135.601	90	20.158	883	155.759
Krapinsko-zagorska	421	60.658	41	5.132	462	65.790
Varaždinska	465	85.290	42	5.397	507	90.687
Koprivničko-križevačka	558	196.930	60	15.731	618	212.661
Međimurska	592	73.653	35	3.112	627	76.765
Bjelovarsko-bilogorska	420	85.719	142	15.209	562	100.928
Virovitičko-podravska	204	33.808	29	5.087	233	38.895
Požeško-slavonska	236	77.241	24	2.592	260	79.833
Brodsko-posavska	592	129.365	120	14.187	712	143.552
Osječko-baranjska	985	166.428	136	17.109	1.121	183.537
Vukovarsko-srijemska	546	107.153	70	6.101	616	113.254
Karlovačka	465	55.023	73	9.490	538	64.513
Sisačko-moslavačka	686	145.999	96	50.498	782	196.497
Jadranska Hrvatska	**9.103**	**1.289.401**	**1.231**	**191.557**	**10.334**	**1.480.958**
Primorsko-goranska	3.115	584.460	427	55.387	3.542	639.847
Ličko-senjska	180	38.840	50	10.496	230	49.336
Zadarska	782	72.999	88	7.638	870	80.637
Šibensko-kninska	474	43.835	75	10.792	549	54.627
Splitsko-dalmatinska	1.644	263.268	286	73.359	1.930	336.627
Istarska	2.258	186.669	254	29.009	2.512	215.678
Dubrovačko-neretvanska	650	99.330	51	4.876	701	104.206
Republika Hrvatska	**18.952**	**3.201.650**	**3.473**	**412.316**	**22.425**	**3.613.966**
Najmanja vrijednost	180	33.808	24	2.592	230	38.895
Najveća vrijednost	2.886	559.381	1.284	73.359	4.170	610.337
Raspon	16,0	16,5	53,5	28,3	18,1	15,7

Izvor: Državni ured za reviziju, obrada EIZ

Tablica 39. Broj i površina stanova u lokalnim jedinicama prema uporabi po županijama, stanje 31. prosinca 2014. godine

NUTS 2 regija/županija	Stanovi u uporabi - ukupno		*Od toga bespravno*		Stanovi izvan uporabe		Ukupno stanovi	
	Broj	m^2	*Broj*	*m^2*	Broj	m^2	Broj	m^2
Kontinentalna Hrvatska	**11.025**	**551.806**	***1.484***	***63.028***	**1.485**	**80.268**	**12.510**	**632.074**
Grad Zagreb	6.585	346.751	*1.294*	*54.811*	919	50.522	7.504	397.273
Zagrebačka	263	11.955	*42*	*2.049*	15	1.058	278	13.013
Krapinsko-zagorska	45	2.161	*1*	*50*	23	1.291	68	3.452
Varaždinska	359	18.468	*1*	*26*	38	2.295	397	20.763
Koprivničko-križevačka	97	4.559	*0*	*0*	34	1.967	131	6.526
Međimurska	114	4.787	*1*	*9*	15	941	129	5.728
Bjelovarsko-bilogorska	175	8.482	*2*	*109*	23	1.032	198	9.514
Virovitičko-podravska	185	8.863	*0*	*0*	27	1.414	212	10.277
Požeško-slavonska	156	8.324	*3*	*99*	27	3.455	183	11.779
Brodsko-posavska	256	12.423	*7*	*385*	38	1.883	294	14.306
Osječko-baranjska	1.560	68.965	*92*	*3.733*	141	5.517	1.701	74.482
Vukovarsko-srijemska	202	10.269	*3*	*123*	29	1.867	231	12.136
Karlovačka	624	26.994	*27*	*1.098*	35	1.448	659	28.442
Sisačko-moslavačka	404	18.805	*11*	*536*	121	5.578	525	24.383
Jadranska Hrvatska	**5.367**	**277.822**	***557***	***28.031***	**494**	**23.866**	**5.861**	**301.688**
Primorsko-goranska	2.431	121.366	*120*	*6.273*	160	8.269	2.591	129.635
Ličko-senjska	111	5.197	*2*	*98*	24	1.265	135	6.462
Zadarska	354	18.225	*23*	*1.141*	42	1.935	396	20.160
Šibensko-kninska	161	8.321	*13*	*797*	6	266	167	8.587
Splitsko-dalmatinska	776	43.381	*179*	*10.640*	38	2.141	814	45.522
Istarska	1.189	64.578	*137*	*5.761*	166	6.834	1.355	71.412
Dubrovačko-neretvanska	345	16.754	*83*	*3.321*	58	3.156	403	19.910
Republika Hrvatska	**16.392**	**829.628**	***2.041***	***91.059***	**1.979**	**104.134**	**18.371**	**933.762**
Najmanja vrijednost	45	2.161	*0*	*0*	6	266	68	3.452
Najveća vrijednost	6.585	346.751	*1.294*	*54.811*	919	50.522	7.504	397.273
Raspon	146,3	160,5			153,2	189,9	110,4	115,1

Izvor: Državni ured za reviziju, obrada EIZ

Tablica 40. Ostvareni prihodi od upravljanja i raspolaganja poslovnim prostorima, stanovima i zemljištem po županijama, mil. kn, 2012. - 2014. godine

	Prodaja i zakup poslovnog prostora	Prodaja i najam stanova	Prodaja i zakup zemljišta	Drugi oblici raspolaganja	Ukupno poslovni prihodi
Kontinentalna Hrvatska	398,0	117,7	450,6	19,6	986,0
Grad Zagreb	178,3	67,1	231,1	0,0	476,5
Zagrebačka	16,8	1,1	30,8	3,8	52,5
Krapinsko-zagorska	7,6	0,5	10,6	0,0	18,7
Varaždinska	20,2	3,8	29,1	2,3	55,4
Koprivničko-križevačka	6,5	1,2	17,6	0,0	25,4
Međimurska	15,2	1,5	26,3	2,0	44,9
Bjelovarsko-bilogorska	14,8	2,9	3,1	5,4	26,2
Virovitičko-podravska	21,5	1,8	32,1	1,5	56,9
Požeško-slavonska	1,4	6,6	2,8	0,0	10,8
Brodsko-posavska	17,4	2,3	11,1	4,6	35,4
Osječko-baranjska	64,8	13,4	19,9	0,0	98,1
Vukovarsko-srijemska	7,2	2,4	24,0	0,0	33,6
Karlovačka	8,9	9,3	7,7	0,0	25,9
Sisačko-moslavačka	17,4	3,9	4,5	0,0	25,8
Jadranska Hrvatska	801,5	115,3	754,0	154,7	1.825,5
Primorsko-goranska	327,9	41,0	250,1	15,9	634,8
Ličko-senjska	10,6	2,7	9,4	0,6	23,3
Zadarska	63,6	5,3	70,9	0,0	139,7
Šibensko-kninska	18,3	5,7	24,0	3,1	51,0
Splitsko-dalmatinska	120,5	8,3	85,4	2,7	216,9
Istarska	170,3	49,3	290,5	31,9	542,0
Dubrovačko-neretvanska	90,4	3,0	23,8	100,6	217,8
Republika Hrvatska	**1.199,5**	**233,0**	**1.204,6**	**174,4**	**2.811,5**
Najmanja vrijednost	*1,40*	*0,50*	*2,80*	*0,00*	*1,40*
Najveća vrijednost	*178,30*	*67,10*	*290,50*	*100,60*	*178,30*
Raspon	*127,4*	*134,2*	*103,8*		*127,4*

Izvor: Državni ured za reviziju, obrada EIZ

PRILOG 2. Popis dionika, evidencija radionica i sastanaka[99]

SWOT radionica u svrhu izrade Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske 11. prosinca 2015., Krapina			
Međimurska županija	Koprivničko-križevačka županija	Krapinsko-zagorska županija	Varaždinska županija

SWOT radionica u svrhu izrade Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske 14. prosinca 2015., Rijeka		
Ličko-senjska županija	Istarska županija	Primorsko-goranska županija

SWOT radionica u svrhu izrade Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske 15. prosinca 2015., Šibenik			
Splitsko-dalmatinska županija	Dubrovačko-neretvanska županija	Šibensko-kninska županija	Zadarska županija

SWOT radionica u svrhu izrade Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske 17. prosinca 2015., Slavonski Brod				
Brodsko-posavska županija	Osječko-baranjska županija	Požeško-slavonska županija	Virovitičko-podravska županija	Vukovarsko-srijemska županija

SWOT radionica u svrhu izrade Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske 18. prosinca 2015., Bjelovar				
Bjelovarsko-bilogorska županija	Grad Zagreb	Karlovačka županija	Sisačko-moslavačka županija	Zagrebačka županija

1. sjednica Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske 18. ožujka 2016., Ivanić Grad			
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta	Bjelovarsko-bilogorska županija	Međimurska županija
Ministarstvo financija	Ministarstvo poduzetništva	Brodsko-posavska županija	Osječko-baranjska županija
Ministarstvo gospodarstva	Ministarstvo socijalne politike i mladih	Grad Zagreb	Požeško-slavonska županija
Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja	Karlovačka županija	Sisačko-moslavačka županija
Ministarstvo uprave	Ministarstvo pomorstva, prometa i	Koprivničko-križevačka županija	Varaždinska županija

[99] SWOT radionice, sjednice Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske i Partnerskog vijeća Jadranske Hrvatske te tematske radne skupine održane su u razdoblju od prosinca 2015. godine do lipnja 2016. godine, stoga su u ovom prilogu navedeni tada važeći nazivi tijela koji nisu u skladu sa sada važećim Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave (NN 93/16 i 104/16).

	infrastrukture		
Ministarstvo kulture	Ministarstvo poljoprivrede	Krapinsko-zagorska županija	Virovitičko-podravska županija
Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	Ministarstvo turizma	Vukovarsko-srijemska županija	
Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	Ministarstvo zdravlja	Udruga gradova u Republici Hrvatskoj	
Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske	Hrvatska gospodarska komora	Hrvatska obrtnička komora	
Hrvatska udruga poslodavaca	Hrvatska turistička zajednica	Udruga „Zelena akcija“	
Znanstvena zajednica			

1. sjednica Partnerskog vijeća Jadranske Hrvatske 21. ožujka 2016., Split			
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	Dubrovačko-neretvanska županija	Istarska županija
Ministarstvo financija	Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja	Ličko-senjska županija	Primorsko-goranska županija
Ministarstvo gospodarstva	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta	Splitsko-dalmatinska županija	Šibensko-kninska županija
Ministarstvo uprave	Ministarstvo poduzetništva	Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske	Zadarska županija
Ministarstvo kulture	Ministarstvo poljoprivrede	Hrvatska zajednica županija	Udruga općina u Republici Hrvatskoj
Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	Ministarstvo turizma	Hrvatska gospodarska komora	Hrvatska obrtnička komora
Hrvatska poljoprivredna komora	Hrvatska udruga poslodavaca	Hrvatska turistička zajednica	Udruga za prirodoslovna istraživanja „UPRIS“
Znanstvena zajednica			

2. sjednica Partnerskog vijeća Jadranske Hrvatske 2. svibnja 2016., Gospić			
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	Ministarstvo financija	Dubrovačko-neretvanska županija	Istarska županija
Ministarstvo uprave	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	Ličko-senjska županija	Primorsko-goranska županija
Ministarstvo poljoprivrede	Ministarstvo turizma	Splitsko-dalmatinska županija	Šibensko-kninska županija

Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta	Hrvatska zajednica županija	Zadarska županija
Ministarstvo zdravlja	Ministarstvo socijalne Politike i mladih	Udruga općina u Republici Hrvatskoj	Hrvatska udruga poslodavaca
Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja	Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske	Hrvatska gospodarska komora	Hrvatska poljoprivredna komora
Hrvatska turistička zajednica	Udruga za prirodoslovna istraživanja „UPRIS“	Udruga za rad s mladima „Breza“	

2. sjednica Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske 4. svibnja 2016., Ivanić Grad			
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	Ministarstvo financija	Bjelovarsko-bilogorska županija	Brodsko-posavska županija
Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	Ministarstvo uprave	Grad Zagreb	Karlovačka županija
Ministarstvo kulture	Ministarstvo turizma	Koprivničko-križevačka županija	Krapinsko-zagorska županija
Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	Ministarstvo zdravlja	Međimurska županija	Osječko-baranjska županija
Ministarstvo poljoprivrede	Ministarstvo socijalne politike i mladih	Požeško-slavonska županija	Sisačko-moslavačka županija
Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta	Varaždinska županija	Virovitičko-podravska županija
Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske	Hrvatska zajednica županija	Vukovarsko-srijemska županija	Zagrebačka županija
Hrvatska gospodarska komora	Hrvatska obrtnička komora	Udruga gradova u Republici Hrvatskoj	Udruga općina u Republici Hrvatskoj
Hrvatska poljoprivredna komora	Hrvatska turistička zajednica	Mreža mladih Hrvatske	Udruga za rad s mladima „BREZA“

Zajednička 3. sjednica Partnerskih vijeća Kontinentalne i Jadranske Hrvatske 17. lipnja 2016., Zagreb			
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	Ministarstvo financija	Bjelovarsko-bilogorska županija	Brodsko-posavska županija
Ministarstvo gospodarstva	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	Grad Zagreb	Karlovačka županija
Ministarstvo kulture	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	Krapinsko-zagorska županija	Osječko-baranjska županija
Ministarstvo turizma	Ministarstvo zdravlja	Sisačko-moslavačka županija	Varaždinska županija

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja	Ministarstvo poduzetništva i obrta	Virovitičko-podravska županija	Vukovarsko-srijemska županija
Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske	Udruga općina u Republici Hrvatskoj	Hrvatska gospodarska komora	Zagrebačka županija
Hrvatska obrtnička komora	Hrvatska turistička zajednica	Mreža mladih Hrvatske	

Zajednička 3. sjednica Partnerskog vijeća Jadranske Hrvatske i Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske 17. lipnja 2016., Zagreb			
Ministarstvo gospodarstva	Ministarstvo financija	Dubrovačko-neretvanska županija	Ličko-senjska županija
Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	Ministarstvo turizma	Primorsko-goranska županija	Splitsko-dalmatinska županija
Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja	Ministarstvo zdravlja	Šibensko-kninska županija	Zadarska županija
Ministarstvo poduzetništva i obrta	Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske	Hrvatska zajednica županija	Hrvatska turistička zajednica
Udruga za prirodoslovna istraživanja „UPRIS“	Znanstvena zajednica		

TEMATSKA RADNA SKUPINA - 23. svibnja 2016.			
STRATEŠKI CILJ 1. – POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA KROZ ODRŽIVI TERITORIJALNI RAZVOJ[100] Prioritet 1.1. Obogaćivanje znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture Prioritet 1.3. Podrška područjima s razvojnim posebnostima			
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	Ministarstvo financija	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	Ministarstvo gospodarstva
Ministarstvo zdravlja	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta	Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja
Ministarstvo kulture	Ministarstvo socijalne politike i mladih	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	Ministarstvo turizma
Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske	Državni ured za upravljanje državnom imovinom	Hrvatski zavod za prostorni razvoj	Hrvatski zavod za zapošljavanje
Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost	HŽ-putnički prijevoz HŽ -infrastruktura	Hrvatska elektroprivreda	Hrvatske vode
Hrvatske ceste	Hrvatska obrtnička komora	Udruga općina u Republici Hrvatskoj	Institut za razvoj i međunarodne odnose
Dvokut ECRO d.o.o.			

TEMATSKA RADNA SKUPINA - 24. svibnja 2016. godine	
STRATEŠKI CILJ 2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI Prioritet 2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini Prioritet 2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini Prioritet 2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini	
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	Ministarstvo gospodarstva
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta	Ministarstvo turizma
Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	Državni ured za upravljanje državnom imovinom
Hrvatski zavod za zapošljavanje	Hrvatski zavod za prostorni razvoj
Nacionalno vijeće za konkurentnost	Agencija za investicije i konkurentnost
Hrvatska obrtnička komora	Institut za razvoj i međunarodne odnose
Dvokut ECRO d.o.o.	

[100] Nazivi strateških ciljeva i prioriteta odnose se na radne nazive istih koji su se koristili u vrijeme sastanka tematskih radnih skupina

TEMATSKA RADNA SKUPINA - 25. svibnja 2016. godine **STRATEŠKI CILJ 3. – SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM** Prioritet 3.1. Učinkovito upravljanje Prioritet 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini	
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
Ministarstvo turizma	Ministarstvo financija
Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske	Državni ured za upravljanje državnom imovinom
Ured za udruge Republike Hrvatske	Hrvatska obrtnička komora
HŽ-Putnički prijevoz HŽ -Infrastruktura	Hrvatska zajednica županija
Institut za razvoj i međunarodne odnose	Dvokut ECRO d.o.o.

PRILOG 3. Provedbeni instrumenti - predlošci

Tablica 0. Financijski plan Strategije za trogodišnje proračunsko razdoblje

R.br.*	Naziv cilja /prioriteta/mjere/APP	Indikativni financijski plan 2017.	Indikativni financijski plan 2018.	Indikativni financijski plan 2019.	Referenca na izvor (Državni proračun, OP, dr.)
1.	STRATEŠKI CILJ	0,00			
1.1.	PRIORITET	0,00			
1.1.1.	Mjera				
1.1.2.	Mjera				
1.1.3.	Mjera				
1.2.	Prioritet	0,00			
1.2.1.	Mjera				
1.2.2.	Mjera				
1.2.3.	Mjera				
1.2.4.	Mjera				
1.3.	Prioritet	0,00			
1.3.1.	Mjera				
1.3.2.	Mjera				
1.3.3.	Mjera				
1.3.4.	Mjera				
1.3.5.	Mjera				
2.	STRATEŠKI CILJ	0,00			
2.1.	PRIORITET	0,00			
2.1.1.	Mjera				
2.1.2.	Mjera				
2.1.3.	Mjera				
2.2.	PRIORITET	0,00			
2.2.1.	Mjera				
2.2.2.	Mjera				
2.2.3.	Mjera				
2.2.4.	Mjera				
2.2.5.	Mjera				
2.2.6.	Mjera				
2.3.	PRIORITET	0,00			
2.3.1.	Mjera				
2.3.2.	Mjera				
3.	STRATEŠKI CILJ	0,00			
3.1.	PRIORITET	0,00			
3.1.1.	Mjera				
3.1.2.	Mjera				
3.1.3.	Mjera				
3.1.4.	Mjera				
3.2.	PRIORITET	0,00			
3.2.1.	Mjera				
3.2.2.	Mjera				
3.3.	PRIORITET	0,00			
3.3.1.	Mjera				
3.3.2.	Mjera				
Napomene:					
*numerički kod cilja/prioriteta/mjere u SRRRH					

Tablica 1. Akcijski plan i pokazatelji *(primjer)*

R.br.*	Naziv strateškog cilja /prioriteta/mjere/ APP (Aktivnosti, programi, projekti)	Nositelj Mjere/APP	Sunositelj(i) Mjere/APP	Osnova suradnje ** (O, Ur, S, Ug)	Pokazatelji****				
					Naziv	Definicija/Opis	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (godina)	Ciljana vrijednost (godina)
1.	**Strateški cilj**								
1.1.	**Prioritet**								
1.1.1.	**Mjera**								
1.1.1.1.	APP:								
1.1.1.2.	APP:								
1.1.1.3.	APP:								
1.1.2.	**Mjera**								
1.1.2.1.	APP:								
1.1.2.2.	APP:								
1.1.2.3.	APP:								
1.1.3.	**Mjera**								
1.1.3.1.	APP:								
1.1.3.2.	APP:								
1.1.3.3.	APP:								
1.2.	**Prioritet**								
1.2.1.	**Mjera**								
1.2.1.1.	APP:								
1.2.1.2.	APP:								
itd.	itd.								
2.	**Strateški cilj**								
2.1.	**Prioritet**								
2.1.1.	**Mjera**								
2.1.1.1.	APP:								
2.1.1.2.	APP:								
2.1.1.3.	APP:								
2.1.2.	**Mjera**								
2.1.2.1.	APP:								
2.1.2.2.	APP:								
2.1.2.3.	APP:								
2.1.3.	**Mjera**								
2.1.3.1.	APP:								
2.1.3.2.	APP:								
itd.	itd.								

Napomene:

* numerički kod cilja / prioriteta / mjere / APP-a u Strategiji

** Sunositelj - oblik formalizacije suradnje kroz odluku (O), uredbu (Ur), sporazum (S), ugovor (Ug)

*** Status provedba - (NE) ne provodi se; (DA) - provedba u tijeku; (R) - realizirano

**** Pokazatelji: Strateški cilj - pokazatelj učinka; Mjera - pokazatelj ishoda; APP - pokazatelj rezultata

Tablica 2. Izvještaj o provedbi Akcijskog plana *(primjer)*

R.br.*	**Naziv strateškog cilja /prioriteta/mjere/ APP** (Aktivnosti, programi, projekti)	**Nositelj Mjere/ APP**	**Sunositelj(i) Mjere/APP**	**Osnova suradnje ** (O, Ur, S, Ug)**	**Status provedbe*** (NE, DA, R)**	**Pokazatelji****						Napomena
						Naziv	Definicija/Opis	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (godina)	Ciljana vrijednost (godina)	Ostvarena vrijednost (godina)	
1.	**Strateški cilj**											
1.1.	**Prioritet**											
1.1.1.	**Mjera**											
1.1.1.1.	APP:											
1.1.1.2.	APP:											
1.1.1.3.	APP:											
1.1.2.	**Mjera**											
1.1.2.1.	APP:											
1.1.2.2.	APP:											
1.1.2.3.	APP:											
1.1.3.	**Mjera**											
1.1.3.1.	APP:											
1.1.3.2.	APP:											
1.1.3.3.	APP:											
1.2.	**Prioritet**											
1.2.1.	**Mjera**											
1.2.1.1.	APP:											
1.2.1.2.	APP:											
itd.	itd.											
2.	**Cilj**											
2.1.	**Prioritet**											
2.1.1.	**Mjera**											
2.1.1.1.	APP:											
2.1.1.2.	APP:											
2.1.1.3.	APP:											
2.1.2.	**Mjera**											
2.1.2.1.	APP:											
2.1.2.2.	APP:											
2.1.2.3.	APP:											
2.1.3.	**Mjera**											
2.1.3.1.	APP:											
2.1.3.2.	APP:											
itd.	itd.											

Napomene:

* numerički kod cilja / prioriteta / mjere / APP-a u Strategiji

** Sunositelj - oblik formalizacije suradnje kroz odluku (O), uredbu (Ur), sporazum (S), ugovor (Ug)

*** Status provedba - (NE) ne provodi se; (DA) - provedba u tijeku; (R) - realizirano

**** Pokazatelji: Strateški cilj - pokazatelj učinka; Mjera - pokazatelj ishoda; APP - pokazatelj rezultata

Tablica 3. Financijski plan i ostvarenje financijskog plana *(primjer)*

R.br.*	Naziv cilja /prioriteta/mjere/APP	Plan Iznos sredstava u godini n**	Plan Iznos sredstava u godini n+1	Plan Iznos sredstava u godini n+2	Ostvarenje Iznos sredstava u godini n**	Ostvarenje Iznos sredstava u godini n+1	Ostvrenje Iznos sredstava u godini n+2
1.	**Cilj**						
1.1.	**Prioritet**						
1.1.1.	**Mjera**						
1.1.1.1.	APP:						
1.1.1.2.	APP:						
1.1.1.3.	APP:						
1.1.2.	**Mjera**						
1.1.2.1.	APP:						
1.1.2.2.	APP:						
1.1.2.3.	APP:						
1.1.3.	**Mjera**						
1.1.3.1.	APP:						
1.1.3.2.	APP:						
1.1.3.3.	APP:						
1.2.	**Prioritet**						
1.2.1.	**Mjera**						
1.2.1.1.	APP:						
1.2.1.2.	APP:						
itd.	itd.						
2.	**Cilj**						
2.1.	**Prioritet**						
2.1.1.	**Mjera**						
2.1.1.1.	APP:						
2.1.1.2.	APP:						
2.1.1.3.	APP:						
2.1.2.	**Mjera**						
2.1.2.1.	APP:						
2.1.2.2.	APP:						
2.1.2.3.	APP:						
2.1.3.	**Mjera**						
2.1.3.1.	APP:						
2.1.3.2.	APP:						
itd.	itd.						

Napomene:

* numerički kod cilja / prioriteta / mjere / APP-a u Strategiji

**n - prva godina provedbe Strategije (2017.)

Tablica 4. Izvori sredstava *(primjer)*

R.br.*	Naziv strateškog cilja /prioriteta/mjere/ APP (Aktivnosti, programi, projekti)	Ukupno planirana sredstva (sve godine***)					Planirana sredstva u prvoj godini provedbe (godina n**)				
		Državni proračun	Pomoći EU	Javna poduzeća	Ostali izvori****	Sveukupno	Državni proračun	Pomoći EU	Javna poduzeća	Ostali izvori****	Sveukupno
1.	**Cilj**										
1.1.	**Prioritet**										
1.1.1.	**Mjera**										
1.1.1.1.	APP:										
1.1.1.2.	APP:										
1.1.1.3.	APP:										
1.1.2.	**Mjera**										
1.1.2.1.	APP:										
1.1.2.2.	APP:										
1.1.2.3.	APP:										
1.1.3.	**Mjera**										
1.1.3.1.	APP:										
1.1.3.2.	APP:										
1.1.3.3.	APP:										
1.2.	**Prioritet**										
1.2.1.	**Mjera**										
1.2.1.1.	APP:										
1.2.1.2.	APP:										
itd.	itd.										
2.	**Cilj**										
2.1.	**Prioritet**										
2.1.1.	**Mjera**										
2.1.1.1.	APP:										
2.1.1.2.	APP:										
2.1.1.3.	APP:										
2.1.2.	**Mjera**										
2.1.2.1.	APP:										
2.1.2.2.	APP:										
2.1.2.3.	APP:										
2.1.3.	**Mjera**										
2.1.3.1.	APP:										
2.1.3.2.	APP:										
itd.	itd.										

Napomene:

* numerički kod cilja / prioriteta / mjere / APP-a u Strategiji

** n - prva godina provedbe Strategije (2017.)

*** Za trogodišnje razdoblje n + (n + 1) + (n + 2)

**** Javno-privatna partnerstva, koncesije, sredstva privatnog sektora i drugi izvori.

PRILOG 4. Tablica pokazatelja (primjer)

ELEMENTI STRATEGIJE	VRSTE POKAZATELJA	RED. BR.	PRIJEDLOG POKAZATELJA	OPIS IZVORA	Mjerna jed.	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
STRATEŠKI CILJ	POKAZATELJI UČINKA	1. 2. 3.	Indeks razvijenosti JLP(R)S-a Regionalni indeks konkurentnosti Indeks kvalitete regionalnoga razvojnog upravljanja	1. Studija / revizija postojećeg indeksa (dinamika revizije svake 3 godine, u tijeku 2016.) 2. Studija / revizija postojećeg indeksa (dinamika revizije svake 3 godine, u tijeku 2016.) 3. Nova studija – potrebno pokrenuti javni natječaj (dinamika revizije godišnja, 2016.)			
MJERA	POKAZATELJI ISHODA	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.2.1. 1.2.2. …					
AKTIVNOSTI PROGRAMI PROJEKT	POKAZATELJI REZULTATA	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.2.1. 1.2.2. …					

PRILOG 5. Vanjska usklađenost Strategije s EU-om i nacionalnim razvojnim dokumentima

A. Vanjska usklađenost Strategije s EU-ovim razvojnim dokumentima

Mjere za provedbu Strategije podupiru realizaciju ciljeva i mjera relevantnih nacionalnih dokumenata koji su osnovica za povlačenje sredstava iz europskih investicijskih fondova. Time se proširuju mogućnosti financiranja provedbe svih mjera i povećava vjerojatnost uspješnog ostvarenja postavljenih ciljeva regionalnog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine. Predviđene mjere podržavaju infrastrukturna ulaganja u prioritetnim sektorima, što je u skladu s **Operativnim programom Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020. godine i Programom ruralnog razvoja 2014. - 2020. godine** (npr. M 07 - Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima, M 04 – Ulaganja u fizičku imovinu). Kod mjera koje obuhvaćaju aktivnosti vezane za jačanje upravljačkih kapaciteta, znanja i osnaživanje aktivnih mjera zapošljavanja vidljiva je usklađenost s **Operativnim programom Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020.** te pojedinim mjerama i podmjerama **Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020. godine** (npr. Mjera 16 – Suradnja, Mjera 01 – Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja).

Usklađenost mjera Strategije s dokumentima za povlačenje sredstava EU fondova (Operativni program za konkurentnost i koheziju 2014. - 2020. (OPKK), Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020. (OPULJP) i Program ruralnog razvoja 2014. - 2020. (PRR))

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
1.1.1. Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu	OPULJP	10. - Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje	10iii - Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unapređenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija 10iv – Poboljšanje značenja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na	10.iii.2. Promicanje pristupa cjeloživotnom učenju kroz unapređivanje ključnih kompetencija studenata, te primjenu informacijskih i komunikacijskih tehnologija u poučavanju i učenju 10.iv.1. Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika te mogućnosti za daljnje obrazovanje

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
			posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizmima za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i razvojem sustava učenja koji se temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja	
		11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11ii - Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini	11ii1. Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja
	OPKK	10. - Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje	10a – Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje kroz razvoj infrastrukture za obrazovanje i osposobljavanje	10a1. Razvoj digitalno zrelih škola koje su spremne za korištenje potencijala IKT–a u obrazovanju i razvoju vještina 21. stoljeća, potrebnih na tržištu rada 10a3. Povećanje relevantnosti strukovnog obrazovanja poboljšanjem uvjeta za stjecanje praktičnih vještina u ciljanim sektorima strukovnog obrazovanja kako bi se postigla bolja zapošljivost studenata SOO-a
	PRR	M01 – Prenošenje	Podmjera 1.1. - Potpora za	M01 – Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		znanja i aktivnosti informiranja	strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	
1.1.2. Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini	OPULJP	9. – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9iv - Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa	9iv.1. Održivo poboljšanje pristupa zdravstvenoj skrbi u nerazvijenim područjima i za ranjive skupine te promocija zdravlja 9iv.2. Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući potporu procesu deinstitucionalizacije
	OPKK	9. – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9a – Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu što pridonosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju, smanjujući nejednakosti u smislu zdravstvenog statusa, promičući socijalnu uključenost, kulturne i rekreativne usluge te prelazak s institucijske skrbi na skrb u zajednici	9a1. Poboljšanje pristupa primarnoj i hitnoj zdravstvenoj zaštiti, s naglaskom na udaljena i deprivirana područja 9a3. Promicanje socijalne uključenosti i smanjenje nejednakosti prelaskom s institucionalne skrbi na skrb u zajednici putem poboljšane socijalne infrastrukture
1.1.3. Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva	OPKK	6. – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6c – Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine	6c1. – Povećanje zaposlenosti i turističkih izdataka kroz bolje upravljanje kulturnom baštinom
	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11ii - Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi	11ii1. Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
			omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini	
	PRR	M07 - Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	Podmjera 7.5. - Potpora ulaganju za javno korištenje u rekreativnu infrastrukturu, turističke informacije i malu turističku infrastrukturu	
1.2.1. Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja	OPKK	10. - Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje	10a – Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje kroz razvoj infrastrukture za obrazovanje i osposobljavanje	10a2. - Modernizacija, unaprjeđenje i proširenje infrastrukture studentskog smještaja u visokom obrazovanju s ciljem poboljšanja pristupa visokom obrazovanju te završetak studija za studente u nepovoljnom položaju 10a3. Povećanje relevantnosti strukovnog obrazovanja poboljšanjem uvjeta za stjecanje praktičnih vještina u ciljanim sektorima strukovnog obrazovanja kako bi se postigla bolja zapošljivost studenata SOO-a
	PRR	M01 – Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja	Podmjera 1.1. - Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	
1.2.2. Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značenja	OPKK	2. – Poboljšanje dostupnosti, korištenja i kvalitete informacijskih i komunikacijskih tehnologija	2a – Daljnji razvoj širokopojasnog pristupa i iskorak prema mrežama velikih brzina i podrška prihvaćanju novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo 2c – Jačanje aplikacija informacijskih i komunikacijskih tehnologija za e-upravu, e-učenje, e-uključenost, e-kulturu i e-zdravlje	2a1. Razvoj širokopojasne infrastrukture mreža sljedeće generacije (NGN) u područjima bez zadovoljavajućeg komercijalnog interesa za investicije u infrastrukturu mreža sljedeće generacije (NGN), za maksimalno povećanje socijalne i gospodarske koristi 2c1. Povećanje korištenja IKT-a u komunikaciji između građana i javne uprave putem uspostave

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
				IKT koordinacijske strukture i softverskih rješenja
		5. – Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije i upravljanje rizicima	5a – Podupiranje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu 5b – Poticanje ulaganja za rješavanje specifičnih rizika, osiguravanje otpornosti na katastrofe i razvoj sustava upravljanja u slučaju katastrofa	5a1. – Poboljšanje praćenja i predviđanja klimatskih promjena te planiranja mjera prilagodbe 5b1. – Poboljšanje nacionalnih sustava upravljanja u kriznim situacijama
		6. – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6ii – Ulaganje u sektor vodnog gospodarstva kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve	6ii1. – Poboljšanje javnog vodoopskrbnog sustava u svrhu osiguranja kvalitete i sigurnosti opskrbe pitkom vodom 6ii2 – Razvoj sustava prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja voda
		7. – Promicanje održivog transporta i eliminacije uskih grla u ključnim mrežnim infrastrukturama	7a – Podupiranje multimodalnog jedinstvenog europskog prometnog prostora ulaganjem u TEN-T 7b – Poboljšanje regionalne mobilnosti povezivanjem sekundarnih i tercijarnih čvorišta s infrastrukturom TEN-T-a, uključujući multimodalna čvorišta	7a1. Poboljšanje cestovne mreže TEN-T i pristupa cestovnoj mreži TEN-T 7b1. – Povećanje sigurnosti cestovnog prometa na dionicama s velikim volumenom mješovitog prometa
	PRR	M07 – Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima M05 – Obnavljanje	Podmjera 7.2. - Potpora za ulaganja u izradu, poboljšanje ili proširenje svih vrsta male infrastrukture, uključujući ulaganja u obnovljive izvore energije i uštedu energije	

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti	Podmjera 5.2. - Potpora za ulaganja u obnovu poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama i katastrofalnim događajima	
1.2.3. Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine	OPKK	6. – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6c – Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine 6iii – Zaštita i obnova bioraznolikosti i tla te promicanje usluga ekosustava, uključujući Natura 2000 mrežu i zelenu infrastrukturu	6c1. – Povećanje zaposlenosti i turističkih izdataka kroz bolje upravljanje kulturnom baštinom 6c2. – Povećanje privlačnosti edukacijskog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine 6iii2. – Uspostava okvira za održivo upravljanje bioraznolikošću (primarno Natura 2000)
	PRR	M10 – Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene M04 – Ulaganja u fizičku imovinu	Podmjera 10.1. – Plaćanja povezana s poljoprivredom, okolišem i klimatskim promjenama Podmjera 4.4. - Potpora za neproduktivna ulaganja povezana s ostvarenjem ciljeva poljoprivrede, okoliša i klimatskih promjena	
		Mjera 11 – Ekološki uzgoj	Podmjera 11.1. - Plaćanja za prijelaz na prakse i metode ekološkog uzgoja	
1.2.4. Podrška	PRR	M07 - Temeljne	Podmjera 7.2. - Potpora ulaganjima	

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini		usluge i obnova sela u ruralnim područjima M04 - Ulaganja u fizičku imovinu	u izradu, poboljšanje ili proširenje svih vrsta male infrastrukture, uključujući ulaganja u obnovljive izvore energije i uštedu energije 4.4. Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva	
		Mjera 11 – Ekološki uzgoj	Podmjera 11.1. - Plaćanja za prijelaz na prakse i metode ekološkog uzgoja	
	OPKK	5. – Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije i upravljanje rizicima	5a – Podupiranje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	5a1. – Poboljšanje praćenja i predviđanja klimatskih promjena te planiranja mjera prilagodbe
		4. - Podržavanje prelaska na niskougljično gospodarstvo u svim sektorima	4b – Promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u poduzećima	4b1. – Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja OIE u proizvodnim / prerađivačkim industrijama 4b2. – Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja OIE-a u privatnom uslužnom sektoru (turizam, trgovina)
			4c –- Podupiranje energetske učinkovitosti, pametnog upravljanja energijom i korištenje obnovljivih izvora energije u javnoj infrastrukturi, uključujući javne zgrade te u stambenom sektoru	4c1. –Smanjenje energetske potrošnje u zgradama javnog sektora 4c2. – Smanjenje energetske potrošnje u stambenim zgradama (u višestambenim zgradama i obiteljskim kućama)
		6. – Očuvanje i zaštita okoliša i	6i – Ulaganje u sektor otpada kako bi se ispunili zahtjevi pravne	6i1. - Smanjena količina otpada koji se odlaže na odlagališta

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		promocija učinkovitosti resursa	stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve	
1.3.1. Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja	PRR	Mjera M06- Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	Podmjera 6.4. Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima	
		M04 – Ulaganja u fizičku imovinu	Podmjera 4.1. - Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva	
		M05 – Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti	Podmjera 5.2. - Potpora za ulaganja u obnovu poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama i katastrofalnim događajima	
	OPKK	9. – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9a – Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu što pridonosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju, smanjujući nejednakosti u smislu zdravstvenog statusa, promičući socijalnu uključenost, kulturne i	9a1. - Poboljšanje pristupa primarnoj i hitnoj zdravstvenoj zaštiti, s naglaskom na udaljena i deprivirana područja 9a3. - Promicanje socijalne uključenosti i smanjenje nejednakosti prelaskom s institucionalne skrbi na skrb u zajednici putem poboljšane socijalne infrastrukture

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
			rekreativne usluge te prelazak s institucijske skrbi na skrb u zajednici	
1.3.2. Pružanje podrške održivom otočnom razvoju	OPKK	9. – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9a – Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu što pridonosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju, smanjujući nejednakosti u smislu zdravstvenog statusa, promičući socijalnu uključenost, kulturne i rekreativne usluge te prelazak s institucijske skrbi na skrb u zajednici	9a1. - Poboljšanje pristupa primarnoj i hitnoj zdravstvenoj zaštiti, s naglaskom na udaljena i deprivirana područja 9a3. - Promicanje socijalne uključenosti i smanjenje nejednakosti prelaskom s institucionalne skrbi na skrb u zajednici putem poboljšane socijalne infrastrukture
		6. – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6ii – Ulaganje u sektor vodnog gospodarstva kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve	6ii1. – Poboljšanje javnoga vodoopskrbnog sustava u svrhu osiguranja kvalitete i sigurnosti opskrbe pitkom vodom 6ii2. – Razvoj sustava prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja voda
	OPULJP	9. – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9iv - Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa	9iv.1. - Održivo poboljšanje pristupa zdravstvenoj skrbi u nerazvijenim područjima i za ranjive skupine te promocija zdravlja 9iv.2. - Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući potporu procesu deinstitucionalizacije
		8. – Promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i	8ii – Održiva integracija mladih na tržište rada (ESF), posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju, uključujući	8ii1. - Povećanje zapošljavanja i integracije dugotrajno nezaposlenih iz NEET skupine na tržište rada i za sve iz NEET skupine od 2019. godine

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		podrška mobilnosti radne snage	mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade	
	PRR	M06 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja Mjera 13 - Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima	Podmjera 6.1. Potpora za pokretanjem poslovanja mladim poljoprivrednicima Podmjera 6.3. – Potpora za pokretanjem poslovanja za razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava Podmjera 13.3. - Plaćanja u područjima s posebnim ograničenjima	
1.3.3. Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja	PRR	Mjera 07 – Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	Podmjera 7.2. - Potpora za ulaganja u izradu, poboljšanje ili proširenje svih vrsta male infrastrukture, uključujući ulaganja u obnovljive izvore energije i uštedu energije Podmjera 7.4. - Potpora za ulaganja u uspostavu, poboljšanje ili širenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	
		M05 – Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog	Podmjera 5.2. - Potpora za ulaganja u obnovu poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala narušenog	

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti	elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama i katastrofalnim događajima	
	OPKK	5. – Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije i upravljanje rizicima	5a – Podupiranje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	5a1. – Poboljšanje praćenja i predviđanja klimatskih promjena te planiranja mjera prilagodbe
	OPULJP	10. - Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje	10iii – Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unaprjeđenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija 10iv – Poboljšanje značenja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na	10iii3. - Poboljšanje obrazovnog sustava za odrasle i unaprjeđenje vještina i kompetencija odraslih polaznika 10iv.1. - Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika i mogućnosti za daljnje obrazovanje

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
			posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizmima za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i razvojem sustava učenja koji se temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja	
	PRR	Mjera 13 – Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima	Podmjera 13.1. - Plaćanja u gorsko-planinskim područjima	
1.3.4. Unapređenje kvalitete života i razvoj urbanih područja	OPKK	5. – Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije i upravljanje rizicima	5a – Podupiranje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	5a1. – Poboljšanje praćenja i predviđanja klimatskih promjena te planiranja mjera prilagodbe
		6. – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6e – Aktivnosti kojima se poboljšava urbani okoliš, revitalizacija gradova, obnova i dekontaminacija nekadašnjeg industrijskog zemljišta (uključujući prenamijenjena područja), smanjenje zagađenja zraka i promicanje mjera za smanjenje buke	6e2. – Obnova *brownfield* lokacija (bivša vojna i industrijska područja) unutar ITU-a

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		4. - Podržavanje prelaska na niskougljično gospodarstvo u svim sektorima	4c. - Podupiranje energetske učinkovitosti, pametnog upravljanja energijom i korištenja OIE-a u javnoj infrastrukturi, uključujući javne zgrade, te u stambenom sektoru	4c1. – Smanjenje potrošnje energije u zgradama javnog sektora 4c2. – Smanjenje potrošnje energije u stambenim zgradama (u višestambenim zgradama i kućama) 4c3. – Povećanje učinkovitosti sustava toplinarstva 4c4. – Povećanje učinkovitosti javne rasvjete
	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1. - Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
		9. – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9iv - Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa	9iv.2. - Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući potporu procesu deinstitucionalizacije
1.3.5. Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima	OPKK	1. - Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija	1a – Poboljšanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije s ciljem razvijanja uspješnosti istraživanja i inovacija te promoviranje centara za kompetencije, posebno onih od europskog interesa 1b – Promicanje poslovnih ulaganja u inovacijama i istraživanjima te razvoj veza i sinergija između poduzeća IR centara i visokog	1a1. - Povećana sposobnost sektora za IRI za provedbu istraživanja vrhunske kvalitete i zadovoljavanje potreba gospodarstva 1b1. - Povećani razvoj novih proizvoda i usluga iz aktivnosti istraživanja i razvoja 1b2. - Jačanje djelatnosti IRI poslovnog sektora kroz stvaranje povoljnoga inovacijskog okruženja

Mjera Strategije	Dokumenti s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
			obrazovanja, posebno razvoja proizvoda i usluga, tehnološko povezivanje, socijalna inovacija, ekološka inovacija itd.	
	OPKK	6. – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6c – Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine 6iii – Zaštita i obnova bioraznolikosti i tla te promicanje usluga ekosustava, uključujući Natura 2000 mrežu i zelenu infrastrukturu	6c1. – Povećanje zaposlenosti i turističkih izdataka kroz bolje upravljanje kulturnom baštinom 6c2. – Povećanje privlačnosti edukacijskog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine 6iii2. – Uspostava okvira za održivo upravljanje bioraznolikošću (primarno Natura 2000)
		5. – Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije i upravljanje rizicima	5a – Podupiranje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	5a1. – Poboljšanje praćenja i predviđanja klimatskih promjena te planiranja mjera prilagodbe
		1. - Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija	1a – Poboljšanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije s ciljem razvijanja uspješnosti istraživanja i inovacija te promoviranje centara za kompetencije, posebno onih od europskog interesa	1a1. - Povećana sposobnost sektora za IRI za provedbu istraživanja vrhunske kvalitete i zadovoljavanje potreba gospodarstva 1b1. - Povećani razvoj novih proizvoda i usluga iz aktivnosti istraživanja i razvoja 1b2. - Jačanje djelatnosti IRI poslovnog sektora kroz stvaranje povoljnoga inovacijskog okruženja
	OPKK	7. – Promicanje održivog transporta i eliminacije uskih grla u ključnim mrežnim infrastrukturama	7a – Podupiranje multimodalnoga jedinstvenog europskog prometnog prostora ulaganjem u TEN-T	7a1. - Poboljšanje cestovne mreže TEN-T i pristupa cestovnoj mreži TEN-T

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
	OPULJP	9. – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9iv - Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa	9iv.1. - Održivo poboljšanje pristupa zdravstvenoj skrbi u nerazvijenim područjima i za ranjive skupine te promocija zdravlja 9iv.2. - Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući potporu procesu deinstitucionalizacije
	PRR	M04 – Ulaganja u fizičku imovinu	Podmjera 4.1. - Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva	
		M06 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	Podmjera 6.2. - Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivredne djelatnosti u ruralnim područjima	
			Podmjera 6.3. - Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	
		M13 - Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima	Podmjera 13.3. Plaćanja u područjima s posebnim ograničenjima	
2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona	OPKK	3. – Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora (za EPFRR) i sektora za ribarstvo i akvakulturu (za	3a- Promicanje poduzetništva, posebno olakšavajući ekonomsko iskorištavanja novih ideja i poticanje stvaranja novih poduzeća, uključujući putem poslovnih inkubatora 3d – Podupiranje kapaciteta MSP-ova za rast na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim	3a2. Omogućavanje povoljnog okruženja za osnivanje i razvoj poduzeća 3d1. Poboljšani razvoj i rast MSP-ova na domaćem i stranim tržištima

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		EFPR)	tržištima i inovacijske procese	
2.1.2. Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1, 3.1.4.)	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1. Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
	OPKK	10. - Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje	10iii – Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unapređenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija	10iii3. Poboljšanje obrazovnog sustava za odrasle i unapređenje vještina i kompetencija odraslih polaznika
2.1.3. Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja povijesnih jezgri naselja i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1, 1.2.3. i 3.3.1)	OPULJP	10. - Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje	10iv – Poboljšanje značenja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizmima za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i	10.iv.1. Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika i mogućnosti za daljnje obrazovanje

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
			razvojem sustava učenja koji se temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja	
	OPKK	6. – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6c – Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine	6c1. – Povećanje zaposlenosti i turističkih izdataka kroz bolje upravljanje kulturnom baštinom
	PRR	M07 – Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	Podmjera 7.4. - Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	
2.2.1. Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1. – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
	OPKK	3. – Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora (za EPFRR) i sektora za	3a - Promicanje poduzetništva, posebno olakšavajući ekonomsko iskorištavanja novih ideja i poticanje stvaranja novih poduzeća, uključujući putem poslovnih inkubatora 3d – Podupiranje kapaciteta MSP-	3a2. Omogućavanje povoljnog okruženja za osnivanje i razvoj poduzeća 3d1. Poboljšani razvoj i rast MSP-ova na domaćem i stranim tržištima

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		ribarstvo i akvakulturu (za EFPR)	ova za rast na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima i inovacijske procese	
2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim koncepcijama	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11ii - Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini	11ii1. - Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja
		9. – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9v – Promicanje društvenog poduzetništva i strukovne integracije u društvenim poduzećima te socijalne ekonomije i ekonomije solidarnosti radi olakšavanja pristupa zapošljavanju	9v1. - Povećanje broja i održivosti društvenih poduzeća i njihovih zaposlenika
	OPKK	1. - Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija	1a – Poboljšanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije s ciljem razvijanja uspješnosti istraživanja i inovacija te promoviranje centara za kompetencije, posebno onih od europskog interesa 1b – Promicanje poslovnih ulaganja u inovacijama i istraživanjima te razvoj veza i sinergija između poduzeća IR centara i visokog	1a1. - Povećana sposobnost sektora za IRI za provedbu istraživanja vrhunske kvalitete i zadovoljavanje potreba gospodarstva 1b1. - Povećani razvoj novih proizvoda i usluga iz aktivnosti istraživanja i razvoja 1b2. - Jačanje djelatnosti IRI poslovnog sektora kroz stvaranje povoljnoga inovacijskog okruženja

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
			obrazovanja, posebno razvoja proizvoda i usluga, tehnološko povezivanje, socijalna inovacija, ekološka inovacija itd.	
	PRR	M06 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	Podmjera 6.1. - Potpora mladim poljoprivrednicima	
		M01 – Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja	Podmjera 1.1. - Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	
2.2.3. Razvoj kolaborativne ekonomije kroz potporu udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini	PRR	M09 – Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija	Podmjera 9.1. - Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija u poljoprivrednom i šumarskom sektoru	
		M04 – Ulaganja u fizičku imovinu	Podmjera 4.2. Potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda	
	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1. – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
			11ii - Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike,	11ii1. - Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja

Mjera Strategije	Dokumenti s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
			uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini	
	OPKK	3. – Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora (za EPFRR) i sektora za ribarstvo i akvakulturu (za EFPR)	3d – Podupiranje kapaciteta MSP-ova za rast na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima i inovacijske procese	3d1. Poboljšani razvoj i rast MSP-ova na domaćem i stranim tržištima
2.2.4. Povećanje atraktivnosti regija kroz teritorijalno brendiranje	OPKK	6. – Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine	6c – Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine	6c1. – Povećanje zaposlenosti i turističkih izdataka kroz bolje upravljanje kulturnom baštinom 6c2. – Povećanje privlačnosti, edukacijskog kapaciteta i održiva upravljanja odredištima prirodne baštine
	PRR	MO06 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	Podmjera 6.2. Potpore za osnivanje poduzeća za nepoljoprivredne djelatnosti u ruralnim područjima	
2.3.1. Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini	OPULJP	8. – Promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage	8i – Pristup zapošljavanju za osobe koje traže posao i neaktivne osobe, uključujući one koji su dugotrajno nezaposleni i one koji su daleko od tržišta rada, kao i provedbom lokalnih inicijativa za zapošljavanje	8i1. - Povećanje zapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice dugotrajno nezaposlenih i osoba čije vještine ne odgovaraju potrebama tržišta rada 8i3. - Povećanje održivog samozapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice žena

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
			i potpore za mobilnost radne snage 8ii – Održiva integracija mladih na tržište rada (ESF), posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade 8iv – Modernizacija ustanova tržišta rada kao što su javne i privatne službe za zapošljavanje te bolja usklađenost s potrebama tržišta rada, uključujući putem djelovanja koja povećavaju transnacionalnu mobilnost radne snage, kao i putem programa mobilnosti, te bolja suradnja institucija i relevantnih dionika	8ii1. - Povećanje zapošljavanja i integracije dugotrajno nezaposlenih iz NEET skupine na tržište rada i za sve iz NEET skupine od 2019. godine
	OPULJP	9. – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9i – Aktivna uključenost, uključujući s ciljem promicanja jednakih mogućnosti te aktivnog sudjelovanja i pooljšanja zapošljivosti	9i1. - Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz promociju integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina, i borba protiv svih oblika diskriminacije
	PRR	M01 – Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja	Podmjera 1.1. Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	
2.3.2. Poticanje	OPULJP	8. – Promicanje	8i – Pristup zapošljavanju za osobe	8i1. - Povećanje zapošljavanja nezaposlenih osoba,

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage		održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage	koje traže posao i neaktivne osobe, uključujući one koji su dugotrajno nezaposleni i one koji su daleko od tržišta rada te provedbom lokalnih inicijativa za zapošljavanje i potpore za mobilnost radne snage 8ii – Održiva integracija mladih na tržište rada (ESF), posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade 8iv – Modernizacija ustanova tržišta rada kao što su javne i privatne službe za zapošljavanje te bolja usklađenost s potrebama tržišta rada, uključujući putem djelovanja koja povećavaju transnacionalnu mobilnost radne snage, kao i putem programa mobilnosti te bolja suradnja institucija i relevantnih dionika	posebice dugotrajno nezaposlenih i osoba čije vještine ne odgovaraju potrebama tržišta rada 8i3. - Povećanje održivog samozapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice žena 8ii1. - Povećanje zapošljavanja i integracije dugotrajno nezaposlenih iz NEET skupine na tržište rada i za sve iz NEET skupine od 2019. godine
	OPULJP	9. – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake	9i – Aktivna uključenost, uključujući s ciljem promicanja jednakih mogućnosti te aktivnog sudjelovanja i poboljšanja zapošljivosti	9i1. - Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz promociju integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina, i borba protiv svih oblika diskriminacije

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		diskriminacije		
3.1.1. Unapređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1. – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
3.1.2. Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1. – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
	PRR	Mjera 16 – Suradnja	Podmjera 16.4. - Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje aktivnosti u lokalnom kontekstu u vezi s razvojem kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta	
3.1.3. Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije		strana te učinkovite javne uprave	uređivanja i dobrog upravljanja	
	PRR	9. – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9iv - Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa	9iv.1. - Održivo poboljšanje pristupa zdravstvenoj skrbi u nerazvijenim područjima i za ranjive skupine te promocija zdravlja 9iv.2. - Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući potporu procesu deinstitucionalizacije
3.1.4. Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja (veza mjera 1.2.1. i 2.1.2.)	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1. – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
3.2.1. Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1. – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
3.2.2. Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
dionika u regionalnom razvojnom upravljanju		strana te učinkovite javne uprave	uređivanja i dobrog upravljanja	
	PRR	Mjera 16. – Suradnja	Podmjera 16.4. Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje aktivnosti u lokalnom kontekstu u vezi s razvojem kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta	Mjera 16 – Suradnja
3.3.1. Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata	OPULJP	11. – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
			11ii – Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini	11ii1 – Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja
	PRR	Mjera 01 – Prenošenje znanja i aktivnosti	Podmjera 1.1 Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		informiranja		
		Mjera 02 - Savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima	Podmjera 2.1. Potpora za pružanje savjetodavnih usluga	
		Mjera 16. – Suradnja	Podmjera 16.4. Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje aktivnosti u lokalnom kontekstu u vezi s razvojem kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta	
3.3.2. Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja	OPULJP	11ii – Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i	11ii1 – Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja	11ii – Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini

Mjera Strategije	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a / Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a / Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini		
	PRR	Mjera 01 – Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja	Podmjera 1.1. Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	

Izvor: MRRFEU, 2016.

B. Usklađenost Strategije s nacionalnim razvojnim dokumentima

Osnovno je načelo pri oblikovanju svih ciljeva, prioriteta i mjera Strategije postizanje komplementarnosti s ciljevima i prioritetima važećih nacionalnih razvojnih dokumenata, čime će se osigurati doprinos provedbe Strategije ostvarenju pojedinih sektorskih, a time i ukupnih razvojnih ciljeva Republike Hrvatske.

Strateški razvojni dokumenti na nacionalnoj razini s kojima je provjerena usklađenost Strategije su sljedeći: Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020., Strategija upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske za razdoblje od 2013. do 2017. godine, Strateški plan Ministarstva kulture 2015. - 2017., Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011. - 2020., Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje 2016. - 2020., Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, Strategija i akcijski plan biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (2008.), Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.), Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti Republike Hrvatske 2014. - 2020., Strategija razvoja javne uprave za razdoblje 2015. - 2020., Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (2009.), Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine, Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u Republici Hrvatskoj 2016. - 2020, Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. - 2020, Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republike Hrvatske 2011. - 2016., Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2030., Strategija upravljanja vodama (2009.), Strategija gospodarenja otpadom (2005.), Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske (2009), Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije do 2020. godine, Strategija poticanja inovacija Republike Hrvatske 2014. - 2020., Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.), Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020, Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020., Program ruralnog razvoja 2014.-2020.

U tablici je navedena koherentnost svake pojedinačne mjere Strategije s ključnim nacionalnim dokumentima kojima su definirani strateški ciljevi i razvojnih prioriteta pojedinih gospodarskih sektora Republike Hrvatske. Izdvojeni komentari prate tablice.

U okviru cilja 1 - **Poticanje kvalitete života poticanjem održivoga teritorijalnog razvoja** podržava se održivi teritorijalni razvoj Republike Hrvatske i jačanje ukupne kvalitete života stanovništva Republike Hrvatske. Za realizaciju tog cilja predviđena su tri razvojna prioriteta u okviru kojih je definirano ukupno 12 konkretno oblikovanih mjera. Mjerama u okviru cilja 1 djelovat će se na jačanje svih razvojnih potencijala i resursa koji imaju presudan učinak na jačanje kvalitete života, a ključni je naglasak na obrazovanju i jačanju kompetencija i vještina za konkurentnost na tržištu rada, razvoju lokalne i regionalne infrastrukture, poboljšanju kvalitete prirodnog okoliša, ravnomjernoj naseljenosti i postizanju ujednačenog razvoja svih područja, s naglaskom na područja s posebnim razvojnim ograničenjima. S obzirom na njihov sadržaj, mjere iz okvira cilja 1 će sinergijskim učincima u najvećoj mjeri poduprijeti realizaciju **Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije** (npr. *Mjera 1.1.1. Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu, Mjera 1.2.1. Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja te Mjera 1.2.2. Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja*). Djelovanjem na poboljšanje i zaštitu kvalitete prirodnog okoliša osigurat će se doprinos realizaciji **Strategije održivog razvitka Republike Hrvatske** i sektorskih strategija iz područja zaštite okoliša (npr. **Strategija krajobrazne i biološke raznolikosti, Strategija upravljanja vodama, Strategija gospodarenja otpadom**). Zaštiti okoliša izravno i neizravno pridonose sve mjere, budući da se borba protiv klimatskih

promjena provlači kao horizontalna tema u sadržaju gotovo svih mjera. Usklađenost s ciljevima i prioritetima relevantnih nacionalnih strategija iz sektora zaštite okoliša je posebice vidljiva u sadržaju *Mjere 1.2.3. Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine i Mjere 1.2.4. Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini*. Poboljšanjem energetske učinkovitosti (npr. *Mjera 1.2.4. Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini*) također će se djelovati na ispunjenje ciljeva zaštite okoliša i poboljšanje uvjeta života za lokalno stanovništvo te ujedno doprinijeti ostvarenju ciljeva **Dugoročne strategije za poticanje ulaganja u obnovu nacionalnog fonda zgrada Republike Hrvatske i Programa energetske obnove obiteljskih kuća, višestambenih zgrada i komercijalnih nestambenih zgrada.** Predviđenim ulaganjima u poboljšanje razvoja prometne infrastrukture izravno će se djelovati na ispunjenje ciljeva **Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020.** (npr. *Mjera 1.2.2. Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja, Mjera 1.3.3. Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja*), a predviđena ulaganja u jačanje kvalitete zdravstvenih i socijalnih usluga su u skladu s ciljevima **Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti 2014. - 2020.**, **Nacionalne strategije razvoja zdravstva 2012. - 2020. godine** i **Strategije razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011.-2016** (npr. *Mjera 1.3.1. Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja, Mjera 1.1.2. Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini*). Gotovo sve mjere u okviru cilja 1 su također u potpunosti usklađene s vizijom i ciljevima prostornog razvoja definiranima u okviru Nacrta prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.). U skladu s tim dokumentom, podupirat će se ulaganja koja će pridonijeti infrastrukturnim poboljšanjima i stoga povećanju kvalitete života na području Republike Hrvatske, uz istodobno poštovanje posebnih vrijednosti, ograničenja i specifičnosti prostora (npr. *Mjera 1.2.2. Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja, Mjera 1.3.1. Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja, Mjera 1.3.2. Pružanje podrške održivom otočnom razvoju* i druge).

Usklađenost Strategije s drugim ključnim nacionalnim razvojnim dokumentima – CILJ 1

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			**Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima**		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
1. **Poveća nje kvalitete održivog života poticanjem teritorijalnog razvoja**	1.1. Podizan je razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života	1.1.1. Unapređe nje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu	**Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije** (2014.)	CJELOŽIVOTNO UČENJE: 1. Izgraditi sustav za identificiranje, poticanje i razvoj sposobnosti i potencijala pojedinaca te ojačati službe za cjeloživotno osobno i profesionalno usmjeravanje 2. Unaprijediti kvalitetu i uspostaviti sustav osiguranja kvalitete 3. Razviti procese i sustav priznavanja neformalno i informalno stečenih znanja i vještina RANI I PREDŠKOLSKI, OSNOVNOŠKOLSKI I SREDNJOŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE: 1. Unaprijediti razvojni potencijal odgojno-obrazovnih ustanova 6. Razviti cjelovit sustav podrške učenicima 7. Osigurati optimalne uvjete rada odgojno obrazovnih ustanova VISOKO OBRAZOVANJE: 1. Unaprijediti studijske programe	6.1. Uspostaviti standardizirane mehanizme rane identifikacije razvojnih potreba i mogućih teškoća djece 6.3. Izgradnja kapaciteta cjelovite podrške djeci i učenicima 7.1. Uspostaviti optimalnu mrežu odgojno-obrazovnih ustanova 7.4. Unaprjeđivanje rada odgojno-obrazovnih ustanova u kojima se ostvaruju posebni programi odgoja i obrazovanja za učenike s poteškoćama 1.1. Uskladiti broj i profil studijskih programa s društvenim i gospodarskim potrebama

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
				dosljednom provedbom postavki Bolonjske reforme i redefinirati kompetencije koje se njime stječu OBRAZOVANJE ODRASLIH: 1. Osigurati preduvjete za povećanje uključenosti odraslih u procese cjeloživotnog učenja i obrazovanja 2. Unaprijediti i proširiti učenje, obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje kroz rad 3.Uspostaviti sustav osiguranja kvalitete u obrazovanju odraslih	
			Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine	5. Osnažiti kapacitete građanskih inicijativa i organizacija civilnog društva koje djeluju u lokalnim zajednicama za aktivno sudjelovanje u društvenim procesima	10. Uvesti i sustavno provoditi građanski odgoj i obrazovanje na svim razinama obrazovnog sustava 12. Uvođenje odgojno-obrazovnih sadržaja usmjerenih stjecanju znanja, stajališta i vrijednosti u vezi s volontiranjem u obrazovni sustav
			Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti Republike Hrvatske (2014. – 2020).	2. Osiguravanje uvjeta za sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih kao i smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba	1. Povećanje dostupnosti odgoja i obrazovanja na svim razinama neovisno o ekonomskom statusu pojedinca 2. Poticanje inkluzivnog obrazovanja kroz uključivanje djece i učenika s teškoćama u redoviti sustav odgoja i obrazovanja

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
					3. Unaprjeđenje kvalitete obrazovanja na svim razinama obrazovanja 4. Poticanje cjeloživotnog učenja i povećanje broja odraslih osoba uključenih u programe obrazovanja
			Strategija cjeloživotnoga profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u Republici Hrvatskoj 2016. – 2020.	2. Poticanje cjeloživotnoga profesionalnog usmjeravanja (CPU) prema potrebama tržišta rada i gospodarstva	2.2. Razviti usluge CPU-a prema potrebama tržišta rada i gospodarstva
			Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske (S3)	1. Usmjeravanje kapaciteta u području znanja i inovacija na područja od najvećeg potencijala za Hrvatsku radi pokretanja konkurentnosti i društveno-gospodarskog razvoja i transformacije hrvatskog gospodarstva kroz učinkovite aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija	6. Razvoj pametnih vještina – unaprjeđenje kvalifikacija postojeće i nove radne snage za pametnu specijalizaciju
		1.1.2. Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i	**Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. – 2020.**	2. Ujednačavanje i poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite 3. Poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti zdravstvenog sustava 4. Povećanje dostupnosti	2. Jačanje i bolje korištenje ljudskih resursa u zdravstvu 5. Poticanje kvalitete u zdravstvenoj zaštiti

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
		lokalnoj razini		zdravstvene zaštite	
			Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti Republike Hrvatske (2014. – 2020).	1. Osiguravanje uvjeta za uspješnu borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu 2. Osiguravanje uvjeta za sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih kao i smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba	2. Unapređenje dostupnosti, priuštivosti i kvalitete socijalnih usluga 1. Zdravstvena zaštita najranjivijih skupina poboljšanjem dostupnosti zdravstvene zaštite 1. Unaprjeđenje kvalitete života starijih osoba i širenje usluga u zajednici
			Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republike Hrvatske 2011. – 2016.	1. Pridonijeti osiguranju minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva, olakšavanju pristupa socijalnim pravima, te primjerenom zadovoljavanju potreba socijalno osjetljivih skupina.	1. Povećati djelotvornost sustava socijalnih pomoći, 2. Provesti decentralizaciju sustava socijalne skrbi 3. Zaustaviti trendove institucionalizacije te provesti deinstitucionalizaciju i transformaciju domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba 4. Povećati iskoristivost pretpristupnih fondova Europske unije, programa EU-a i strukturnih fondova
		1.1.3. Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva	**Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012.**	5. Osnažiti kapacitete građanskih inicijativa i organizacija civilnog društva koje djeluju u lokalnim zajednicama za aktivno sudjelovanje u društvenim procesima 4. Osigurati ujednačen razvoj i	7. Poboljšati djelotvornost savjetovanja s OCD-om u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata 1. Poboljšati djelotvornost postojećih i ustanoviti nove institucionalne oblike i modele

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			do 2016. godine	zastupljenost organizacija civilnog društva u svim regijama Republike Hrvatske. Unaprijediti sudjelovanje OCD-a u procesu donošenja odluka na lokalnim razinama.	potpore razvoju civilnog društva na nacionalnoj i lokalnim razinama
			Strateški plan Ministarstva kulture 2015. – 2017.	1. Razvoj kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i proizvodnje te javne komunikacije 2. Zaštićena i očuvana kulturna baština	1.1. Potpora umjetničkom stvaralaštvu, poduzetništvu i participaciji u kulturi 1.2. Razvoj nezavisne (izvaninstitucionalne) kulture 2.2. Osiguran optimalan model zaštite i upravljanja kulturnim dobrima
	1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture	*1.2.1. Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja*	**Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.)**	CJELOŽIVOTNO UČENJE: 4. Izgraditi sustav za identificiranje, poticanje i razvoj sposobnosti i potencijala pojedinaca te ojačati službe za cjeloživotno osobno i profesionalno usmjeravanje RANI I PREDŠKOLSKI, OSNOVNOŠKOLSKI I SREDNJOŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE: 7. Osigurati optimalne uvjete rada odgojno obrazovnih ustanova OBRAZOVANJE ODRASLIH: 1. Osigurati preduvjete za povećanje uključenosti odraslih u	6.3. Izgradnja kapaciteta za cjelovit sustav podrške djeci i učenicima 7.2. Ujednačavanje uvjeta rada u odgojno obrazovnim ustanovama

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
				procese cjeloživotnog učenja i obrazovanja	
			Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2030.	3. Unaprjeđenje regionalne povezanosti u putničkom prometu jačanjem teritorijalne kohezije 6. Unaprjeđenje prometnog sustava u smislu organizacije i operativnog ustrojstva, a s ciljem osiguranja učinkovitosti i održivosti samog sustava	3.1. Unaprjeđenje regionalne povezanosti na kopnu 3.2. Unaprjeđenje regionalne povezanosti prema otocima /s otoka / među otocima 6.4. Unaprjeđenje sigurnosti prometnog sustava
			Strategija upravljanja vodama (2009.)	1. Osigurati dovoljno kvalitetne pitke vode za javnu vodoopskrbu stanovništva 3. Zaštititi ljude i materijalna dobra od štetnog djelovanja voda	N/A
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	1. Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na načelima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	1. Održivost prostorne organizacije 3. Prometna povezanost
		1.2.2. Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značenja	**Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.)**	RANI I PREDŠKOLSKI, OSNOVNOŠKOLSKI I SREDNJOŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE: 7. Osigurati optimalne uvjete rada odgojno obrazovnih ustanova	6.3. Izgradnja kapaciteta za cjelovit sustav potpore djeci i učenicima 7.2. Ujednačavanje uvjeta rada u odgojno obrazovnim ustanovama
			Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne	2. Osiguravanje uvjeta za sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih kao i	4. Unaprjeđenje standarda stanovanja ranjivih skupina

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			isključenosti Republike Hrvatske (2014. – 2020.)	smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba	
			Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2030.	4. Unaprjeđenje pristupačnosti u putničkom prometu unutar i prema glavnim urbanim aglomeracijama 5. Unaprjeđenje pristupačnosti u teretnom prometu 6. Unaprjeđenje prometnog sustava u smislu organizacije i operativnog ustrojstva, a s ciljem osiguranja učinkovitosti i održivosti samog sustava	4.1. - 4.6. Unaprjeđenje pristupačnosti u putničkom prometu – čvorišta (Zagreb, Rijeka, Split, Osijek, Dubrovnik, Zadar) 5.1. - 5.5. Unaprjeđenje pristupačnosti u teretnom prometu – Središnja Hrvatska, Sjeverni Jadran, Istočna Hrvatska, Sjeverna i Srednja Dalmacija, Južna Dalmacija 6.4. Unaprjeđenje sigurnosti prometnog sustava
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na načelima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	1. Održivost prostorne organizacije 3. Prometna povezanost
		1.2.3. Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine	**Strateški plan Ministarstva kulture 2015. – 2017.**	1. Razvoj kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i proizvodnje te javne komunikacije	Strateški plan Ministarstva kulture 2015. - 2017.
			Strategija i akcijski plan	1. Očuvati sveukupnu biološku, krajobraznu i geološku raznolikost	N/A

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (2008.)	kao temeljnu vrijednost i potencijal za daljnji razvitak Republike Hrvatske 4. Osigurati integralnu zaštitu prirode kroz suradnju s drugim sektorima	
			Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (2009.)	Učinkovita zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti, primjenom i unaprjeđivanjem postojećih i donošenjem novih zakonskih propisa te razumnim gospodarenjem i zaštitom prirodnih vrijednosti, primjenom naprednih tehnologija, integriranjem politike zaštite prirode u razvojne politike pojedinih sektora, uz praćenje pritisaka te uz stručni nadzor	14. Poticati razvojne modele koji, primjereno značajkama prostora, unaprjeđuju prostor, uz očuvanje fizičke i ekološke cjelovitosti resursnih područja. 15. Velike infrastrukturne sustave razvijati funkcionalnom integracijom teritorija Republike Hrvatske.
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na načelima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	2. Očuvanost identiteta prostora
		1.2.4. Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na	**Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za**	6. Unaprjeđenje prometnog sustava u smislu organizacije i operativnog ustrojstva, a s ciljem osiguranja učinkovitosti i održivosti samog sustava	6.3. Unaprjeđenje operativnih postavki sustava

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
		lokalnoj i regionalnoj razini	**razdoblje 2014. – 2030.**		
			Dugoročna strategija za poticanje ulaganja u obnovu nacionalnog fonda zgrada Republike Hrvatske 2014.-2050.	Identificirati djelotvorne mjere za dugoročno poticanje troškovno učinkovite integralne obnove fonda zgrada Republike Hrvatske do 2050. godine koji obuhvaća sve zgrade stambenog i nestambenog sektora	N/A
			Program energetske obnove obiteljskih kuća 2014.-2020.	1. Utvrditi stanje postojećeg stambenog fonda Republike Hrvatske te analizirati potrošnju energije i energetsku učinkovitost u postojećem stambenom fondu Republike Hrvatske; 2. Utvrditi potencijale i mogućnosti za smanjenje potrošnje energije u postojećim obiteljskim kućama; 3. Razraditi korake provedbe i ocijeniti moguće učinke mjera za poticanje poboljšanja energetske učinkovitosti energije u postojećim obiteljskim kućama	N/A
			Program energetske obnove	1. Utvrditi stanje postojećeg stambenog fonda Republike Hrvatske te analizirati potrošnju	N/A

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			višestambenih zgrada 2014.-2020.	energije i energetsku učinkovitost u postojećem stambenom fondu Republike Hrvatske; 2. Utvrditi potencijale i mogućnosti za smanjenje potrošnje energije u postojećim stambenim zgradama; 3. Razraditi korake provedbe i ocijeniti moguće učinke mjera za poticanje poboljšanja energetske učinkovitosti u postojećim stambenim zgradama	
			Program energetske obnove komercijalnih nestambenih zgrada 2014.-2020.	Pokretanje sveobuhvatne energetske obnove komercijalnih nestambenih zgrada u Republici Hrvatskoj	N/A
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na principima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	3. Prometna povezanost 4. Razvoj energetskog sustava 5. Otpornost na promjene
			Strategija gospodarenja otpadom (2005.)	1. Izbjegavanje nastajanja otpada – smanjivanje količina i opasnih svojstava otpada 2. Povećavanje udjela	N/A

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
				kontroliranog skupljanja i zbrinjavanja otpada 3. Sanacija postojećih odlagališta	
			Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske (2009.)	3. Održivost energetskog razvoja	N/A
			Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije do 2020. godine	Doseći udio energije iz OIE-a u bruto neposrednoj potrošnji energije od 20 % do 2020. godine	N/A
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na načelima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	3. Prometna povezanost 4. Razvoj energetskog sustava 5. Otpornost na promjene
	1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima	*1.3.1. Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja*	**Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. – 2016.**	1. Pridonijeti osiguranju minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva, olakšavanju pristupa socijalnim pravima, te primjerenom zadovoljavanju potreba socijalno osjetljivih skupina.	2. Provesti decentralizaciju sustava socijalne skrbi
			Nacrt prijedloga strategije	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na principima	1. Održivost prostorne organizacije 3. Prometna povezanost

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	4. Razvoj energetskog sustava 5. Otpornost na promjene
			Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. – 2020.	2. Ujednačavanje i poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite	5. Poticanje kvalitete u zdravstvenoj zaštiti
			Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2030.	3. Unaprjeđenje regionalne povezanosti u putničkom prometu jačanjem teritorijalne kohezije	3.1. Unaprjeđenje regionalne povezanosti na kopnu
			Strategija upravljanja vodama (2009.)	1. Osigurati dovoljno kvalitetne pitke vode za javnu vodoopskrbu stanovništva 3.Zaštititi ljude i materijalna dobra od štetnog djelovanja voda	N/A
			Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske (2009.)	1. Sigurnost opskrbe energijom 3. Održivost energetskog razvoja	N/A
			Program energetske obnove	1. Utvrditi stanje postojećeg stambenog fonda Republike Hrvatske te analizirati potrošnju	N/A

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			obiteljskih kuća 2014.-2020.	energije i energetsku učinkovitost u postojećem stambenom fondu Republike Hrvatske; 2. Utvrditi potencijale i mogućnosti za smanjenje potrošnje energije u postojećim obiteljskim kućama; 3. Razraditi korake provedbe i ocijeniti moguće učinke mjera za poticanje poboljšanja energetske učinkovitosti energije u postojećim obiteljskim kućama	
			Program energetske obnove višestambenih zgrada 2014.-2020.	1. Utvrditi stanje postojećeg stambenog fonda Republike Hrvatske te analizirati potrošnju energije i energetsku učinkovitost u postojećem stambenom fondu Republike Hrvatske; 2. Utvrditi potencijale i mogućnosti za smanjenje potrošnje energije u postojećim stambenim zgradama; 3. Razraditi korake provedbe i ocijeniti moguće učinke mjera za poticanje poboljšanja energetske učinkovitosti u postojećim stambenim zgradama	N/A
			Program energetske obnove	Pokretanje sveobuhvatne energetske obnove komercijalnih nestambenih zgrada u Republici	N/A

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			komercijalnih nestambenih zgrada 2014.-2020.	Hrvatskoj	
			Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (2009.)	Zaustaviti daljnji pad prirodnog prirasta stanovništva i nepovoljna migracijska kretanja	7. Planski usmjeravati ukupne migracijske tokove koji će pridonijeti povoljnijim demografskim kretanjima, osobito one usmjerene na povratak mlađe, nedavno iseljene populacije
		1.3.2. Pružanje podrške održivom otočnom razvoju	**Strategija upravljanja vodama (2009.)**	1. Osigurati dovoljno kvalitetne pitke vode za javnu vodoopskrbu stanovništva 3. Zaštititi ljude i materijalna dobra od štetnog djelovanja voda	N/A
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na principima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	1. Održivost prostorne organizacije 2. Očuvanost identiteta prostora 3. Prometna povezanost 5. Otpornost na promjene
			Program energetske obnove obiteljskih kuća 2014.-2020.	1. Utvrditi stanje postojećeg stambenog fonda Republike Hrvatske te analizirati potrošnju energije i energetsku učinkovitost u postojećem stambenom fondu Republike Hrvatske; 2. Utvrditi potencijale i mogućnosti za smanjenje potrošnje energije u	N/A

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
				postojećim obiteljskim kućama; 3. Razraditi korake provedbe i ocijeniti moguće učinke mjera za poticanje poboljšanja energetske učinkovitosti energije u postojećim obiteljskim kućama	
			Program energetske obnove višestambenih zgrada 2014.-2020.	1. Utvrditi stanje postojećeg stambenog fonda Republike Hrvatske te analizirati potrošnju energije i energetsku učinkovitost u postojećem stambenom fondu Republike Hrvatske; 2. Utvrditi potencijale i mogućnosti za smanjenje potrošnje energije u postojećim stambenim zgradama; 3. Razraditi korake provedbe i ocijeniti moguće učinke mjera za poticanje poboljšanja energetske učinkovitosti u postojećim stambenim zgradama	N/A
			Program energetske obnove komercijalnih nestambenih zgrada 2014.-2020.	Pokretanje sveobuhvatne energetske obnove komercijalnih nestambenih zgrada u Republici Hrvatskoj	N/A
			Strategija	3. Unaprjeđenje regionalne	3.1. Unaprjeđenje regionalne

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2030.	povezanosti u putničkom prometu jačanjem teritorijalne kohezije	povezanosti na kopnu 3.2. Unaprjeđenje regionalne povezanosti prema otocima / s otoka / među otocima
			Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. – 2020.	4. Povećanje dostupnosti zdravstvene zaštite	5.Poticanje kvalitete u zdravstvenoj zaštiti
			Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. – 2016.	2. Povećanje dostupnosti i kvalitete socijalnih usluga uz regionalnu ravnomjernost	N/A
			Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj od 2013. – 2020. godine	1. Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj	2. Poboljšan pristup financiranju 3. Promocija poduzetništva 5. Poboljšano poslovno okruženje
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na načelima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta	1. Održivost prostorne organizacije 2. Očuvanost identiteta prostora 3. Prometna povezanost 5. Otpornost na promjene

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
				prostora	
		1.3.3. Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja	**Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (2009.)**	Zaustaviti daljnji pad prirodnog prirasta stanovništva i nepovoljna migracijska kretanja	7. Planski usmjeravati ukupne migracijske tokove koji će pridonijeti povoljnijim demografskim kretanjima, osobito one usmjerene na povratak mlađe, nedavno iseljene populacije
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na principima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	1. Održivost prostorne organizacije 3. Prometna povezanost 5. Otpornost na promjene
			Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj od 2013. – 2020. godine	1. Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj	3. Promocija poduzetništva
			Strategija cjeloživotnoga profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u Republici Hrvatskoj 2016. – 2020.	2. Poticanje cjeloživotnoga profesionalnog usmjeravanja (CPU) prema potrebama tržišta rada i gospodarstva	2.2. Razviti usluge CPU-a prema potrebama tržišta rada i gospodarstva
			Strategija	4. Unaprjeđenje pristupačnosti u	4.1. - 4.6. Unaprjeđenje

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2030.	putničkom prometu unutar i prema glavnim urbanim aglomeracijama	pristupačnosti u putničkom prometu – čvorišta (Zagreb, Rijeka, Split, Osijek, Dubrovnik, Zadar)
			Strategija upravljanja vodama (2009.)	1. Osigurati dovoljno kvalitetne pitke vode za javnu vodoopskrbu stanovništva	N/A
			Program energetske obnove obiteljskih kuća 2014.-2020.	1. Utvrditi stanje postojećeg stambenog fonda Republike Hrvatske te analizirati potrošnju energije i energetsku učinkovitost u postojećem stambenom fondu Republike Hrvatske; 2. Utvrditi potencijale i mogućnosti za smanjenje potrošnje energije u postojećim obiteljskim kućama; 3. Razraditi korake provedbe i ocijeniti moguće učinke mjera za poticanje poboljšanja energetske učinkovitosti energije u postojećim obiteljskim kućama	N/A
			Program energetske obnove višestambenih zgrada 2014.-2020.	1. Utvrditi stanje postojećeg stambenog fonda Republike Hrvatske te analizirati potrošnju energije i energetsku učinkovitost u postojećem stambenom fondu Republike Hrvatske; 2. Utvrditi potencijale i mogućnosti	N/A

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
				za smanjenje potrošnje energije u postojećim stambenim zgradama; 3. Razraditi korake provedbe i ocijeniti moguće učinke mjera za poticanje poboljšanja energetske učinkovitosti u postojećim stambenim zgradama	
			Program energetske obnove komercijalnih nestambenih zgrada 2014.-2020.	Pokretanje sveobuhvatne energetske obnove komercijalnih nestambenih zgrada u Republici Hrvatskoj	
		1.3.4. Unapređenje kvalitete života i razvoj urbanih područja	**Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske (2009.)**	1. Sigurnost opskrbe energijom 3. Održivost energetskog razvoja	N/A
			Program energetske obnove obiteljskih kuća 2014.-2020.	1. Utvrditi stanje postojećeg stambenog fonda Republike Hrvatske te analizirati potrošnju energije i energetsku učinkovitost u postojećem stambenom fondu Republike Hrvatske; 2. Utvrditi potencijale i mogućnosti za smanjenje potrošnje energije u postojećim obiteljskim kućama; 3. Razraditi korake provedbe i ocijeniti moguće učinke mjera za	N/A

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
				poticanje poboljšanja energetske učinkovitosti energije u postojećim obiteljskim kućama	
			Program energetske obnove višestambenih zgrada 2014.-2020.	1. Utvrditi stanje postojećeg stambenog fonda Republike Hrvatske te analizirati potrošnju energije i energetsku učinkovitost u postojećem stambenom fondu Republike Hrvatske; 2. Utvrditi potencijale i mogućnosti za smanjenje potrošnje energije u postojećim stambenim zgradama; 3. Razraditi korake provedbe i ocijeniti moguće učinke mjera za poticanje poboljšanja energetske učinkovitosti u postojećim stambenim zgradama	N/A
			Program energetske obnove komercijalnih nestambenih zgrada 2014.-2020.	Pokretanje sveobuhvatne energetske obnove komercijalnih nestambenih zgrada u Republici Hrvatskoj	N/A
			Dugoročna strategija za poticanje ulaganja u obnovu nacionalnog	Identificirati djelotvorne mjere za dugoročno poticanje troškovno učinkovite integralne obnove fonda zgrada Republike Hrvatske do 2050. godine koji obuhvaća sve zgrade stambenog i nestambenog	N/A

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			fonda zgrada Republike Hrvatske 2014.-2050.	sektora	
			Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (2009.)	Jačanje prostorno-razvojne strukture uravnoteženim policentričnim razvitkom temeljenim na opremljenosti kvalitetnom infrastrukturom, stvaranjem mreže gradova srednje i male veličine te uvažavanjem osobitosti prirodne i kulturne baštine kao važnih čimbenika nacionalnoga prostornog identiteta.	Poticati razvojne modele koji, primjereno značajkama prostora, unaprjeđuju prostor, uz očuvanje fizičke i ekološke cjelovitosti resursnih područja.
			Nacrt prijedloga strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (2015.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na načelima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	1. Održivost prostorne organizacije, 2. Očuvanost identiteta prostora 4. Razvoj energetskog sustava
		1.3.5. Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima	**Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije do 2020. godine**	Doseći udio energije iz OIE-a u bruto neposrednoj potrošnji energije od 20 % do 2020. godine	N/A
			Strategija održivog razvitka Republike	Učinkovita zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti	Smanjiti gubitak morske i obalne biološke raznolikosti i povećati broj zaštićenih područja. U planiranju i uređivanju prostora

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			Hrvatske (2009)		te planiranju i korištenju prirodnih dobara osigurati očuvanje značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza te održavanje bioloških, geoloških i kulturnih vrijednosti koje određuju njegovo značenje i estetski doživljaj
			Dugoročna strategija za poticanje ulaganja u obnovu nacionalnog fonda zgrada Republike Hrvatske 2014.-2050.	Identificirati djelotvorne mjere za dugoročno poticanje troškovno učinkovite integralne obnove fonda zgrada Republike Hrvatske do 2050. godine koji obuhvaća sve zgrade stambenog i nestambenog sektora	N/A
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na načelima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	1. Održivost prostorne organizacije 2. Očuvanje identiteta prostora 3. Prometna povezanost 4. Razvoj energetskog sustava 5. Otpornost na promjene
			Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.	3. Unaprjeđenje regionalne povezanosti u putničkom prometu jačanjem teritorijalne kohezije	1.3. Unaprjeđenje regionalne povezanosti na kopnu

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			– 2030.		
			Strategija poticanja inovacija u Republici Hrvatskoj 2014. – 2020.	1. Poboljšana inovacijska izvedba u Republici Hrvatskoj 3. Jačanje ljudskih kapaciteta za istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije	1.1. Poboljšanje učinkovitosti nacionalnog inovacijskog sustava, 3.2. Rješavanje društvenih izazova kroz primjenu društveno korisnih inovacija
			Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj od 2013. – 2020. godine	1. Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj	3. Promocija poduzetništva 4. Poboljšanje poduzetničkih vještina 5. Poboljšano poslovno okruženje
			Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske (S3)	1. Usmjeravanje kapaciteta u području znanja i inovacija na područja od najvećeg potencijala za Hrvatsku radi pokretanja konkurentnosti i društveno-gospodarskog razvoja i transformacije hrvatskog gospodarstva kroz učinkovite aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija	2. Prevladavanje rascjepkanosti inovacijskog lanca vrijednosti i jaza između znanstveno-istraživačkog i poslovnog sektora

Za potporu ostvarenju cilja 2 - **Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti** definirana su tri razvojna prioriteta te devet mjera. Sadržaj mjera pokazuje da su ključne aktivnosti za ispunjenje ovog cilja usmjerene na jačanje regionalnih i lokalnih gospodarstava. To će se ostvariti kroz snažniju potporu razvoju poduzetništva, osnaživanje primjene inovacija u poduzetničkom poslovanju i stavljanjem u funkciju razvoja nedovoljno iskorištenih razvojnih resursa (npr. zaštićenih prirodnih područja i kulturnih dobara). U odnosu na ciljeve i prioritete nacionalnih strateških dokumenata, najuočljivija je poveznica mjera u okviru ovog cilja s dokumentima vezanima za razvoj poduzetništva. Tako je, između ostalog, vidljiva jasna usklađenost sa **Strategijom razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. - 2020.** (npr. *Mjera 2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona* i *Mjera 2.2.1. Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija),* **Strategijom razvoja klastera Republike Hrvatske 2011. - 2020.** (npr. *Mjera 2.2.3. Razvoj kolaborativne ekonomije kroz potporu udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini*) i **Strategijom pametne specijalizacije Republike Hrvatske** (npr. *Mjera 2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim koncepcijama*). Usporedba sadržaja mjera u okviru ovog cilja s vizijom i ciljevima **Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (nacrt, 2015.)** pokazuje visok stupanj komplementarnosti i s ovim nacionalnim dokumentom, kao što je, primjerice, vidljivo iz sadržaja mjere *2.1.3. Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine*.

Usklađenost Strategije s drugim ključnim nacionalnim razvojnim dokumentima – CILJ 2

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			**Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima**		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
2. Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti	2.1 Unaprjeđenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini	*2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona*	**Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. – 2020.**	1. Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj	3. Promocija poduzetništva 5. Poboljšano poslovno okruženje

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na principima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	1. Održivost prostorne organizacije, 4. Otpornost na promjene
		2.1.2. Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1. i 3.1.4.)	**Strategija upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske za razdoblje od 2013. do 2017. godine**	Cilj je dugoročno osigurati učinkovito i transparentno upravljanje i raspolaganje imovinom Republike Hrvatske čija je održivost važna za život i rad postojećih i budućih naraštaja, te osigurati da imovina Republike Hrvatske bude u službi gospodarskog i rasta te zaštite nacionalnih interesa.	N/A
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na načelima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	1. Održivost prostorne organizacije
		2.1.3. Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja povijesnih jezgri naselja i objekata kulturne baštine	**Strateški plan Ministarstva kulture 2015. – 2017.**	Opći cilj 2. Zaštićena i očuvana kulturna baština	Posebni cilj 2.1. Razvoj službe zaštite i očuvanja kulturne baštine Republike Posebni cilj 2.2. Osiguran optimalni model zaštite i upravljanja kulturnim dobrima

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
		(veza 1.2.1, 1.2.3. i 3.3.1.)	**Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)**	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na načelima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	2. Očuvanost identiteta prostora
	2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini	*2.2.1. Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija*	**Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. – 2020.**	1. Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj	1. Poboljšanje ekonomske uspješnosti 5. Poboljšano poslovno okruženje
		2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz potporu novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim konceptima	**Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. – 2020.**	1. Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj	1. Poboljšanje ekonomske uspješnosti 3. Promocija poduzetništva 4. Poboljšanje poduzetničkih vještina
			Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske (S3)	1. Usmjeravanje kapaciteta u području znanja i inovacija na područja od najvećeg potencijala za Hrvatsku radi pokretanja konkurentnosti i društveno-gospodarskog razvoja i transformacije hrvatskog gospodarstva kroz učinkovite aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija	2. Prevladavanje rascjepkanosti inovacijskog lanca vrijednosti i jaza između znanstveno-istraživačkog i poslovnog sektora
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na principima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	5. Otpornost na promjene

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
		2.2.3. Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini	**Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011. – 2020.**	1. Jačanje klastera i klasterskih udruženja 2. Jačanje znanja i vještina za razvoj klastera	2.1.4. Informiranje i promidžba politike razvoja klastera 2.2.3. Umrežavanje klastera na regionalnoj razini 2.5.1. Jačanje znanja i vještina 2.5.2. Informacijske i komunikacijske aktivnosti klastera
			Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje 2016. – 2020.	1. Usmjeravanje kapaciteta u području znanja i inovacija na područja od najvećeg potencijala za Hrvatsku radi pokretanja konkurentnosti i društveno-gospodarskog razvoja i transformacije hrvatskog gospodarstva kroz učinkovite aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija	5. Partnerski rad na rješavanju društvenih izazova
			Strategija razvoja poduzetništva 2013. – 2020.	1. Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj	1. Poboljšanje ekonomske uspješnosti 4. Promocija poduzetništva 5. Poboljšano poslovno okruženje
			Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine	4. Povećanje turističke potrošnje	7. Pokretanje novih programa za poticanje razvoja malih, srednjih i velikih poduzetničkih poduhvata (mjera) 10. Stvaranje poduzetničkih klastera (mjera)

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
		2.2.4. Povećanje atraktivnosti regija kroz teritorijalno brendiranje	**Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine**	3. Investicije	7. Pokretanje novih programa za poticanje razvoja malih, srednjih i velikih poduzetničkih poduhvata (mjera) 10. Stvaranje poduzetničkih klastera 25. Promocija investicija u turizmu
			Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011. – 2020.	2. Jačanje znanja i vještina za razvoj klastera	2.1.4. Informiranje i promidžba politike razvoja klastera
			Strategija razvoja poduzetništva 2013. – 2020.	Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Hrvatskoj	1. Poboljšanje ekonomske uspješnosti 3. Promocija poduzetništva
			Strateški plan Ministarstva kulture 2015. – 2017.	2. Zaštićena i očuvana kulturna baština	2.2. Osiguran optimalni model zaštite i upravljanja kulturnim dobrima
			Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (2009.)	2. Jačanje prostorno-razvojne strukture uravnoteženim policentričnim razvitkom temeljenim na opremljenosti kvalitetnom infrastrukturom, stvaranjem mreže gradova srednje i male veličine te uvažavanjem osobitosti prirodne i kulturne baštine kao važnih čimbenika nacionalnoga prostornog identiteta	5. U planiranju i uređivanju prostora te planiranju i korištenju prirodnih dobara osigurati očuvanje značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza te održavanje bioloških, geoloških i kulturnih vrijednosti koje određuju njegovo značenje i estetski doživljaj
			Nacrt prijedloga strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske (2017.)	Opći cilj: Uravnotežen i održiv prostorni razvoj na načelima teritorijalne kohezije u funkciji poboljšanja kvalitete života i ublažavanja depopulacijskih trendova, uz očuvanje identiteta prostora	4.2. Očuvanost identiteta prostora

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
			Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje 2016. – 2020. godine i Akcijski plan za provedbu Strategije pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje 2016. – 2017.	Usmjeravanje kapaciteta u području znanja i inovacija na područja od najvećeg potencijala za Hrvatsku radi pokretanja konkurentnosti i društveno-gospodarskog razvoja i transformacije hrvatskog gospodarstva kroz učinkovite aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija.	3. Modernizacija i diverzifikacija hrvatskog gospodarstva kroz ulaganja poslovnog sektora u istraživanje, razvoj i inovacije

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
	2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini	*2.3.1. Podrška povećanju osposobljenost radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini*	**Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.)**	CJELOŽIVOTNO UČENJE: 1. Izgraditi sustav za identificiranje, poticanje i razvoj sposobnosti i potencijala pojedinaca te ojačati službe za cjeloživotno osobno i profesionalno usmjeravanje 3. Razviti procese i sustav priznavanja neformalno i informalno stečenih znanja i vještina 2. Provesti cjelovitu kurikularnu reformu RANI PREDŠKOLSKI, OSNOVNOŠKOLSKI I SREDNJOŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE: 1. Unaprijediti razvojni potencijal odgojno-obrazovnih ustanova 7. Osigurati optimalne uvjete rada odgojno obrazovnih ustanova OBRAZOVANJE ODRASLIH: 1. Osigurati preduvjete za povećanje uključenosti odraslih u procese cjeloživotnog učenja i obrazovanja 3. Uspostaviti sustav osiguranja kvalitete u obrazovanju odraslih	2.5. Razviti i uvesti cjelovit sustav vrednovanja, ocjenjivanja i izvještavanja o razini usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda (ishoda učenja) 2.4. Izraditi i uvesti nacionalne kurikulume 7.1. Uspostaviti optimalnu mrežu odgojno obrazovnih ustanova
			Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti Republike Hrvatske 2014. – 2020.	1. Osiguravanje uvjeta za uspješnu borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu 2. Osiguravanje uvjeta za sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih kao i smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba	1. Povećanje dostupnosti odgoja i obrazovanja na svim razinama neovisno o ekonomskom statusu pojedinca 3. Unaprjeđenje kvalitete obrazovanja na svim razinama obrazovanja 1. Korištenje mjera aktivne politike zapošljavanja i omogućavanje

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
					stručnog osposobljavanja
		2.3.2. Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage	**Strategija razvoja javne uprave za razdoblje 2015. – 2020.**	1. Povećanje učinkovitosti i djelotvornosti u sustavu javne uprave	7. Unaprijeđen sustav stručnog usavršavanja u javnoj upravi
			Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (2009.)	1. Zaustaviti daljnji pad prirodnog prirasta stanovništva i nepovoljna migracijska kretanja	4. Donijeti i provoditi strategiju stambenog zbrinjavanja na nacionalnoj, lokalnoj i regionalnoj razini, osobito za mlade koji tek dolaze na tržište rada i osnivaju obitelji 7. Planski usmjeravati ukupne migracijske tokove koji će pridonijeti povoljnijim demografskim kretanjima, osobito one usmjerene na povratak mlađe, nedavno iseljene populacije

Ciljem 3 - **Sustavno upravljanje regionalnim razvojem** djelovat će se na osnaživanje kapaciteta, sposobnosti i suradnje za dugoročni održivi regionalni razvoj. Cilj podupiru tri razvojna prioriteta unutar kojih je ukupno osam mjera. U okviru mjera su najzastupljenije aktivnosti, programi i projekti usmjereni na poboljšanje učinkovitosti javnih politika i osnaživanje mehanizama za kvalitetno upravljanje razvojem (npr. međusektorska suradnja, koordinacija, participativni pristup u upravljanju razvojem i dr.). Stoga se mjerama u okviru ovog cilja u najvećoj mjeri pridonosi realizaciji ciljeva nacionalne **Strategije razvoja javne uprave 2015. - 2020.** (npr. *Mjera 3.1.1. Unapređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja, Mjera 3.2.2. Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju* i ostale).

Usklađenost Strategije s drugim ključnim nacionalnim razvojnim dokumentima – CILJ 3

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			**Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima**		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
3. Sustavno upravljanje regionalnim razvojem	3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidija-rnosti)	*3.1.1. Unapređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja*	*Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020.*	Cilj 1. Unaprijeđeni procesi u javnoj upravi Cilj 3. Povećana dostupnost informacija javne uprave	Mjera 1.1. Unaprijediti proces stvaranja javnih politika i strateškog planiranja u javnoj upravi Mjera 3.1. Unaprijediti pristup informacijama javne uprave
		3.1.2. Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima	Nema usklađenosti Strategije s drugim nacionalnim razvojnim dokumentima		
		3.1.3. Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima	*Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020.*	Cilj 17. Racionalizirani sustav lokalne i područne (regionalne) samouprave	Mjera 17.1. Definirati model funkcionalne i fiskalne decentralizacije

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
		funkcionalne i fiskalne decentralizacije			
		3.1.4. Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja (veza mjera 1.2.1. i 2.1.2.)	Strategija upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu republike hrvatske za razdoblje od 2013. do 2017. godine	Cilj je dugoročno osigurati učinkovito i transparentno upravljanje i raspolaganje imovinom Republike Hrvatske čija je održivost bitna za život i rad postojećih i budućih naraštaja te osigurati da imovina Republike Hrvatske bude u službi gospodarskog i rasta te zaštite nacionalnih interesa.	N/A
	3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije i integrativnog pristupa)	*3.2.1. Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini*	*Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020.*	Cilj 2. Olakšana komunikacija korisnika upravnih usluga s javnopravnim tijelima Cilj 16. Poboljšana koordinacija djelovanja javne uprave	Mjera 2.1. Uspostaviti jedinstvena upravna mjesta Mjera 2.3. Unaprijediti sustav elektroničkih usluga Mjera 2.3. Unaprijediti sustav elektroničkih usluga Mjera 16.1. Unaprijediti horizontalnu koordinaciju središnjih tijela državne uprave
		3.2.2. Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom	*Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020*	Cilj 16. Poboljšana koordinacija djelovanja javne uprave	Mjera 16.1. Unaprijediti horizontalnu koordinaciju središnjih tijela državne uprave Mjera 16.2. Unaprijediti međusobnu suradnju središnjih tijela državne uprave, ureda državne

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
Strateški cilj	**Prioritet**	**Mjera**		**Strateški cilj**	**Prioritet**
		upravljanju			uprave u županijama i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
	3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini	*3.3.1. Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata*	*Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020*	Cilj 7. Unaprijeđen sustav stručnog usavršavanja u javnoj upravi	Mjera 7.1. Jačati kompetencije svih zaposlenih u javnoj upravi Mjera 7.2. Jačati kapacitete za dobro upravljanje Mjera 7.3. Razvoj i implementacija novih te kontinuirano unaprjeđivanje postojećih metodologija i mehanizama u sustavu usavršavanja u javnoj upravi
		3.3.2. Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja	Nema usklađenosti Strategije s drugim nacionalnim razvojnim dokumentima		

Izvor: MRRFEU, 2016.

PRILOG 6. Reference

Citirani radovi i studije

Bajo, A.; Primorac, M.; Sopek P, Vuco M. (2015): Neto fiskalni položaj županija od 2011. do 2013., Newsletter Instituta za financije br. 94, Zagreb

Charron, Nicholas, Lapuente, Victor i Lewis Dijkstra, 2012. "Regional Governance Matters", WP 01/2012.

Economist Intelligence Unit (u suradnji sa Siemensom), Metodologija mjerenja indeksa zelenog grada (Green City Index)

Ekonomski institut, Zagreb (2016), Smjernice za reformu fiskalnih odnosa u Republici Hrvatskoj, Ekonomski institut, Zagreb.

Ekonomski institut, Zagreb, (2015) Mapiranje kreativnih i kulturnih industrija u Republici Hrvatskoj, Zagreb: Ekonomski institut, Zagreb.

Ekonomski institut, Zagreb, Croatian Economic Outlook Quarterly, br. 67., ožujak 2016.

Ernst and Young, (2014.): Creating growth Measuring cultural and creative markets in the EU, Studio EY France.

European Agenda for Culture, How can cultural and creative industries contribute to economic transformation through smart specialisation? POLICY HANDBOOK on: How to strategically use the EU support programmes, including Structural Funds, to foster the potential of culture for local, regional and national development and the spill-over effects on the wider economy?, 2012. Dostupan na poveznici: http://ec.europa.eu/culture/policy/cultural-creative-industries/index_en.htm

Filipić, Petar (2016.a), Economic Effects of the Capital City, ERSA 2016. Rad pripremljen za konferenciju dostupan na poveznici: https://www.researchgate.net/publication/298722939

Filipić, Petar (2016.b), The estimate of regional balances of payments in Croatia, Finacial Theory and Practice, Vol.40/1, p. 85-128, dostupan na poveznici: http://www.fintp.hr/en/archive/the-estimate-of-regional-balances-of-payments-in-croatia_835/

Murray, Robin, Caulier-Grice, Julie i Geoff Mulgan, The Open Book of Social Innovation, London: The Young Foundation i NESTA, 2010. dostupan na poveznici: http://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/The-Open-Book-of-Social-Innovationg.pdf

Stanford Graduate School of Business, Defining social innovation, dostupan na poveznici: https://www.gsb.stanford.edu/faculty-research/centers-initiatives/csi/defining-social-innovation, (pristupljeno 27. lipnja 2016.)

The Department for Culture, Media & Sport - DCMS, Creative Industries Mapping, 1998.

Vehovec, Maja (ur.), O zdravstvu iz ekonomske perspektive, EIZ, 2014.

Strateški dokumenti i izvještaji

Ministarstvo uprave Republike Hrvatske, Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020. godine, NN 70/15.

Republika Hrvatska, Nacionalni program razvoja otoka, usvojio Sabor Republike Hrvatske, 1997.

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, 1997.

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja, Zavod za prostorno planiranje, Izmjena i dopuna Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske, 2013.

Hrvatski zavod za prostorni razvoj, Nacrt prijedloga Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske, travanj 2017.

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, 1999.

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja, Zavod za prostorno planiranje, Izmjene i dopune Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, 2013.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis, 2015.

MRRFEU i EIZ, Izvještaj o provedbi 1. kruga SWOT radionica s predstavnicima lokalne i regionalne razine, radni materijal projekta MRRFEU, radni materija projekta, 2016.

MRRFEU i EIZ, Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske, studija, 2015.

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske (UDUVRH), Nacionalna Strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2012. - 2016., dostupna na poveznici: https://udruge.gov.hr/nacionalna-strategija-stvaranja-poticajnog-okruzenja-za-razvoj-civilnoga-drustva-2012-2016/274

Izvješće Europske komisije za Hrvatsku 2016. godine

PRILOG 7. Sažetak Izvještaja prethodnog vrednovanja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine

Sažetak prethodnog vrednovanja

Uvod

U svrhu realizacije prethodnog vrednovanja Strategije, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (u daljnjem tekstu: MRRFEU) angažiralo je Institut za razvoj i međunarodne odnose iz Zagreba.

U Početnom izvješću koje je isporučeno 18. svibnja 2016. detaljno je obrazložen metodološki pristup i vremenski plan realizacije prethodnog vrednovanja. Proces je pratio pojedine faze izrade Strategije te su uslijedile isporuke rezultata prethodnog vrednovanja: Prvog faznog izvješća (Ocjena izrađene SWOT analize uz komentar na izrađenu Analitičku podlogu) 31. svibnja 2016.; Drugog faznog izvješća (Ocjena definiranih strateških ciljeva, prioriteta i mjera) 20. lipnja 2016. te Trećeg faznog izvješća (Ocjena identificiranih provedbenih mehanizama i izrađenog financijskog okvira) 10. srpnja 2016.

Prethodno vrednovanje imalo je dva specifična cilja:
- Poboljšati konačnu kvalitetu Strategije kroz ocjenu njene relevantnosti, djelotvornosti, učinkovitosti, usklađenosti, dosljednosti, komplementarnosti i održivosti;
- Omogućiti da rezultati vrednovanja posluže kao osnova za kontinuirano unapređivanje politike regionalnoga razvoja Republike Hrvatske, kroz stvaranje osnove za: djelotvorno upravljanje, podizanje razine znanja i vještina uključenih dionika iz područja prethodnog vrednovanja te za osnaživanje odgovornosti ključnih dionika za korištenje javnih sredstava i ostvarivanje održivih rezultata Strategije.

Zbog izrazito ograničenog vremena koje je Programskom timu bilo na raspolaganju za izradu Strategije, proces vrednovanja odvijao se vrlo fleksibilno. Primjerice, podrazumijevao je često vraćanje na evaluacijska pitanja iz prethodne faze vrednovanja Strategije, ovisno o fazi gotovosti inputa koji je zaprimljen od Programskog tima.

Valja posebno istaknuti da zadatak prethodnog vrednovanja niti u jednom trenutku nije bio shvaćen kao „ocjenjivanje“, već kao timski rad s Programskim timom, kontinuirana „razvojna rasprava“, svrhovita i vrlo bliska suradnja s jednim ciljem – kako zajednički doći do što usklađenijeg, u što većoj mjeri dobro argumentiranog i što lakše provedivog dokumenta.

Ocjena SWOT analize, uz osvrt na izrađenu analitičku podlogu

Evaluatori su dobili na uvid spomenutu *Analitičku podlogu za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske* s detaljnim statističkim podacima te su predložili da se temeljem tog fakticiteta načini vrlo sažeta analiza stanja, koja sadrži: opis i komentar promjena te poglavito ocjene stanja kao i osvrt na novije razvojne teme značajne za lokalni, regionalni i urbani razvoj zemlje.

S obzirom na velik opseg zaprimljenog SWOT izvještaja, a slijedom primjene evaluacijskih kriterija relevantnosti i usklađenosti te dodatnih kriterija (korisnost, jasnoća), evaluatori su predložili radikalno kraćenje svih sastavnica SWOT analize, objedinjavanje navoda i sl. Pri tome su pazili da sažimanje izuzetno ekstenzivne analize ne ugrozi postizanje usklađenosti te isticanje svih ključnih slabosti, snaga, prilika i prijetnji.

Detaljno razrađena i ekstenzivna SWOT analiza bila je posljedica dobrog participativnog pristupa Programskog tima, tj. brojnih vrlo sadržajnih rasprava sa svim ključnim dionicima na lokalnoj i regionalnoj razini. Bilo je razvidno da su prepoznate ključne slabosti i snage kao i vanjske prilike i prijetnje. Iako su izdvojene slabosti u svim segmentima razvoja daleko nadmašile snage u SWOT analizi, ipak su identificirane ključne snage, a prepoznate su i sve značajnije prilike. Time je vidljivo da je Programski tim, uz intenzivnu i predanu suradnju i vrlo konstruktivan doprinos dionika na svim razinama, prepoznao najznačajnije potencijale za budući regionalni razvoj Republike Hrvatske.

Evaluatori su posebnu pažnju posvetili detektiranju mogućih nadopuna SWOT analize dodatnim ključnim elementima. U tu svrhu, vrednovanje je bilo usmjereno i na provjeru odražava li SWOT analiza u dovoljnoj mjeri novije razvojne teme. Primjerice, jačanje osnove za razvoj kružnog gospodarstva, podrška pametnoj specijalizaciji, podizanje svijesti i podrška jačanju socijalnih inovacija i socijalnog poduzetništva, osnaživanje novih oblika održive regionalne i urbane vladavine (razvojno upravljanje), jačanje kulturnih i kreativnih industrija, razvoj zelenog gospodarstva/poduzetništva, zelenog prometa/mobilnosti, zelenih, zdravih i pametnih gradova, razvoj plave i sive ekonomije i niz drugih. Slijedom značaja navođenja razvojnih potencijala u Strategiji, evaluatori su predložili da se navedenim novijim razvojnim temama/konceptima posveti kratka zasebna analiza. Programski tim je prihvatio sugestije evaluatora te je naredna verzija SWOT analize u daljnjem nacrtu Strategije poboljšana i značajno sažeta.

Ocjena definiranih strateških ciljeva, prioriteta i mjera

Evaluacija je potvrdila da su sve planirane intervencije u okviru tri utvrđena strateška cilja vidljivo komplementarne s odmah uočljivim i vrlo naglašenim efektom međusobnog osnaživanja prioriteta i mjera u okviru istog cilja kao i između mjera različitih ciljeva. Ciljevi su jasno razgraničeni, jednostavni su, mjerljivi, realni i komplementarni. Ciljevi tvore sinergiju u pogledu namjeravanih ishoda, onoga što se regionalnim razvojem želi postići.

Evaluatori su imali niz sugestija glede unutrašnje usklađenosti Strategije o kojoj su vodili računa do samog kraja provedenog procesa vrednovanja. Mišljenja su da je matrica ciljeva, prioriteta i mjera dobro strukturirana, s dobrom hijerarhijom i međusobnom povezanosti. Međutim, ocijenili su da je vertikalna unutrašnja usklađenost prioriteta i mjera u većoj mjeri vrlo uočljiva u odnosu na uzorno odrađenu SWOT analizu, a tek u manjoj mjeri u odnosu na analizu stanja.

Nepotpuna usklađenost raspravljena je s Programskim timom i oba su se tima složila oko prijedloga da dorađena SWOT analiza bude inkorporirana direktno u analizu stanja i to na način da je svaki dio SWOT analize koji se odnosi na pojedini sektor/područje, umetnut u analizu stanja, tj. slijedi iza nalaza za to područje.

Prilikom vrednovanja unutrašnje usklađenosti Strategije evaluatori *su* posebnu pozornost posvetili poglavlju 2.6. „*Novi koncepti za lokalni i regionalni razvoj Republike Hrvatske",* koje je bilo na raspolaganju evaluatorima kada su zaprimili sažetu analizu stanja. Uvođenje ovog poglavlja bila je konstruktivna reakcija Programskog tima na sugestiju evaluatora iz prethodne faze evaluacije - da se u Strategiji sagleda značaj i razvojni potencijal novijih razvojnih tema i koncepata u Hrvatskoj. Evaluatori su ovo poglavlje ocijenili bitnim doprinosom te iskorakom u odnosu na većinu klasičnih, dosadašnjih strateških dokumenata u Republici Hrvatskoj.

Evaluatori su i u fazi definiranja strateških ciljeva, prioriteta i mjera Strategije obratili pozornost na jasnoću iskaza, sveobuhvatnost, obujam i sadržajnu ujednačenost mjera kako bi njihovi opisi bili u što većoj mjeri ujednačeni. Programski tim prihvatio je sugestije evaluatora te su mjere u svim segmentima sadržajno dorađene. Unutrašnja usklađenost u odnosu na SWOT analizu i analizu stanja, kojoj su evalutori posvetili posebnu pozornost s obzirom da u početku nije bila posve postignuta, u osnovi je zadovoljavajuća nakon dodatne redakcije od strane Programskog tima.

Ocjena identificiranih provedbenih mehanizama i izrađenog financijskog okvira

Evaluatorski tim pratio je izradu Nacrta prijedloga akcijskog plana za provedbu Strategije u prve tri godine. Konačna ocjena Akcijskog plana obuhvaćena je Završnim izvješćem o postupku vrednovanja.

Prema mišljenju evaluatora, predloženim mjerama postići će se očekivana razina ostvarivanja ciljeva i utjecaj na društveno-gospodarsku situaciju, na situaciju u okolišu/prostoru te na razvojno upravljanje na razini statističkih regija.

Evaluatori su zaključili da su provedbena poglavlja kvalitetno odrađena, s jasno obrazloženom podjelom nadležnosti. Programskom timu upućeno je nekoliko minornih sugestija u svrhu postizanja bolje jasnoće i preglednosti ovog dijela Strategije.

Konačno, u ovoj fazi izrade Strategije evaluatori su ocijenili kvalitetu sastava i rada partnerstva i procesa konzultacija. Vrednovanje je poglavito bilo usmjereno na ocjenu jesu li u proces konzultacija na adekvatan način uključeni svi relevantni dionici **sa nacionalne i regionalne razine.**

Evaluatori su sudjelovali na svim radionicama, konzultacijama i sastancima konzultacijskog procesa, a koje su organizirane nakon njihova uključivanja u proces prethodnog vrednovanja. Temeljem svih prikupljenih materijala te vlastitog iskustva praćenja i sudjelovanja u konzultacijskom procesu, kvaliteta sastava i rada partnerstva, kao i kvaliteta cjelokupnog konzultacijskog procesa ocijenjena je odličnim. Raznovrsnost i broj uključenih dionika vidljiv je iz Priloga 3. Strategije.

Vrednovanje je potvrdilo da cjelokupan proces izrade Strategije može poslužiti kao primjer najbolje prakse kada je riječ o primjeni participativnog pristupa. Ovakav pristup evaluatori smatraju ključnom pretpostavkom za uspješnu primjenu multisektorskog, integriranog pristupa u provedbi Strategije, s vidljivim održivim učincima za razvoj svih područja Republike Hrvatske.

Zaključak

U cjelini, evaluatori vrlo pozitivnim ocjenjuju metodologiju vođenja čitavog projekta od strane Programskog tima u svim fazama izrade Strategije.
Uz naglašeno participativan pristup, Programski je tim koristio i niz inovativnih rješenja kako bi se od strane ključnih aktera na svim razinama pribavile nužne informacije, ocjene stanja, ideje i kvalitetni prijedlozi. Izradu nekoliko novih, sadržajno nestandardnih poglavlja za jedan strateški dokument, evaluatori smatraju dodanom vrijednosti Strategije.

Suradnja evaluatorskog i Programskog tima bila je kontinuirana, interaktivna i vrlo bliska te je uključivala niz izrazito svrhovitih sadržajnih i metodoloških rasprava što je izuzetno olakšalo postizanje ciljeva vrednovanja. Detaljni komentari, zaključci i preporuke evaluatora

navedeni su u tri Fazna izvješća prethodnog vrednovanja koja su pratila ključne faze izrade Strategije, a Završno će izvješće dati ocjenu spomenutih dijelova koji u trenutku pisanja ovog priloga nisu bili izrađeni.

Temeljem provedenog postupka prethodnog vrednovanja evaluatori ocjenjuju da Strategija odgovara svrsi i ciljevima koji se njome žele postići, da je izrađena u skladu s metodama i standardima strateškog planiranja te da predstavlja dobar instrument/alat za provedbu politike regionalnoga razvoja u Republici Hrvatskoj.

PRILOG 8. Utjecaj mjera Strategije na okoliš, stanovništvo i zdravlje, ekološku mrežu, otpad i akcidente

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
Prioritet 1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života					
1.1.1. Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu	0	Očekuje se pozitivan utjecaj u vidu poboljšanja i olakšanja uvjeta školovanja i kvalitete života te smanjenja razlika između regija unutar Republike Hrvatske u razvijenosti i dostupnosti odgojno-obrazovnih i sportskih ustanova ranjivim skupinama stanovništva. Moguć je razvoj određenih djelatnosti na nekom prostoru u skladu sa specifičnim kvalifikacijama stanovništva na tom području.	0	0	0
1.1.2. Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini	0	Očekuje se pozitivan utjecaj na poboljšanje dostupnosti zdravstvenih usluga svim stanovnicima Republici Hrvatskoj ali i posjetiteljima tijekom turističke sezone, a	0	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
		općenito će se to odraziti na povećanje kvalitete života.			
1.1.3. Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva	Provedbom aktivnosti unutar ove mjere pozitivni utjecaji prvenstveno se odnose na kulturnu baštinu. Definiranje kulturnog identiteta regija može pozitivno utjecati na nematerijalna kulturna dobra poput tradicionalnih vještina ili običaja podržavajući njihov razvoj i očuvanje. Promicanje programa i aktivnosti u kulturi te kvalitetno korištenje i razvoj sadržaja vezanih uz kulturna dobra pridonijet će, ne samo zaštiti i očuvanju kulturne baštine nego i njezinu održivom korištenju. Višestruka korist može se postići revitalizacijom zapuštenih graditeljskih elemenata kulturne baštine u suradnji s nosiocima nematerijalne baštine, turističkim djelatnostima	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz povećanje pristupačnosti raznih društveno-kulturnih sadržaja, a posebno se to odnosi na povećanje dostupnih sadržaja informatizacijom (digitalizacija, e-podrška različitih oblika). Moguće je očekivati i smanjenje broja nezaposlenih kroz zapošljavanje pružatelja navedenih usluga.			

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
	ili poduzetnicima u kulturi. Promicanje programa i aktivnosti za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama na lokalnoj i regionalnoj razini pozitivno će pridonijeti u vidu preventivnog djelovanja s ciljem smanjenja ljudskih, gospodarskih, ekonomskih, kulturnih i inih šteta koje mogu nastati kao posljedica klimatskih promjena.				
Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture					
1.2.1. Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja	Pozitivan utjecaj moguć je u obliku stavljanja u funkciju neaktivnih nekretnina, a koje imaju kulturološku vrijednost, ili na neizravan način kada se razvojem infrastrukture omogućavaju povoljniji uvjeti za život u ruralnim, kulturološki vrijednim područjima. Na taj je način moguće sprječavanje odljeva	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje kvalitete i olakšanje uvjeta školovanja, a time i kvalitete života stanovništva. Očekuje se smanjenje razlika između regija unutar Republike Hrvatske u razvijenosti i dostupnosti odgojno-obrazovnih i sportskih ustanova. Očekuje se također povećanje	Negativan utjecaj na ekološku mrežu najviše se očituje ako se izgradnja ovih građevina ne planira u skladu s ograničenjima područja ekološke mreže, odnosno ako postoji opasnost ugrožavanja ciljnih vrsta i staništa. U odnosu na aktivnosti unutar ove mjere, značajan utjecaj se prvenstveno može očekivati izgradnjom		

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
	stanovništva i zadržavanje tradicionalnog načina života. Gledano u cjelini razvoj sustava javne infrastrukture (vodoopskrbe i odvodnje) djelovat će pozitivno u vidu poboljšanja kemijskog i količinskog stanja grupiranih tijela podzemne vode, poboljšanja ekološkog i kemijskog stanja površinskih vodnih tijela (smanjenje gubitaka vode u vodoopskrbnom sustavu i opterećenja recipijenata otpadnih voda) što će se odraziti i na sve ostale sastavnice okoliša. Učinkovitije korištenje prometne infrastrukture umanjuje emisije onečišćujućih tvari koje nastaju kao posljedica sagorijevanja fosilnih goriva u motorima s unutrašnjim izgaranje. Željeznički promet pri tome je prepoznat kao	kvalitete života u manje razvijenim područjima Republike Hrvatske (ruralna područja, otoci), a time se povećava mogućnost smanjenja iseljavanja stanovništva. Provedba predviđenih aktivnosti imat će pozitivan utjecaj na stanovništvo uslijed povećanja broja stanovnika koji su priključeni na sustav vodoopskrbe, sustav odvodnje i obrade otpadnih voda te onih kojima je dostupna prometna i ostala infrastruktura. U skladu s tim očekuje se povećanje kvalitete života svih obuhvaćenih stanovnika. Moguće je da će provedba aktivnosti omogućiti razvoj ili revitalizaciju ruralnih, nerazvijenih i depopulacijskih područja unutar Republike Hrvatske.	građevina za obranu od poplava i navodnjavanje (iskorištavanje vodnih resursa). Glavnom ocjenom prihvatljivosti za ekološku mrežu Višegodišnjeg programa gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije za razdoblje 2013. - 2017. prepoznato je da se najveći pritisak može očekivati na područja ekološke mreže na području Posavine, Drave i Podunavlja te delte Neretve (prepoznato je 7 „žarišnih“ područja) zbog relativno velikog broja projekata te osjetljivosti tih područja na promjene hidroloških uvjeta. Prilikom planiranja sustava za obranu od poplava, posebno u dijelovima izvan izgrađenih dijelova građevinskih područja, potrebno je maksimalno primijeniti principe		

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
	grana prometa koja uz brodski (riječni ili morski) proizvodi najmanje onečišćujućih tvari u odnosu na prevezeni teret. Provedbom aktivnosti unutar ove mjere mogući su negativni utjecaji na gotovo sve sastavnice okoliša kada se radi o: • izgradnji novih građevina- kampusa, sportskih objekata kada se radi o velikim građevinama neprimjerene arhitekture (krajobraz), • izgradnji novih prometnica, • izgradnji sustava vodoopskrbe i odvodnje, kada se ne poštuje načelo objedinjavanja infrastrukturnih koridora • sustavima zaštite od poplava i navodnjavanja, u vidu dugoročne postupne promjene krajobraza zbog smanjenja krajobrazne raznolikosti, promjene		ekološki prihvatljivih sustava zaštite od poplava na način da se rijekama da prostora za prirodno plavljenje, očuva povezanost sustava vodotoka, uzme u obzir i krajobrazna vrijednost vodnih tijela, očekivano kretanje velikih voda, sigurnost metoda zaštite od poplava i dr. Potrebno je razmotriti i druge mogućnosti primjene alternativnih metoda obrane od poplava, kao što su promjene u načinu korištenju površina, korištenje prirodnih retencija za zadržavanje dijela vodnog vala te obnova poplavnih područja rijeka. Primjenom tih načela moguće je osigurati učinkovitu zaštitu od poplava, na način prihvatljiv za okoliš, a time i područja ekološke mreže. Rizik koji se može javiti		

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
	hidromorfoloških značajki vodotoka (uslijed izgradnje hidrotehničkih građevina, zahvaćanjem vodnih resursa), a time i utjecaja na bioraznolikost vodenih ekosustava • izgradnjom UPOV-a na neprimjerenim lokacijama i neodgovarajućom razinom pročišćavanja (kvaliteta zraka, bioraznolikost i dr.). Rizik za okoliš posebno postoji ako se planiranje ovih građevina i sustava ograniči na administrativne granice (posebno na granice JLS-a), umjesto da se sagledavaju realne potrebe (šireg) gravitacijskog područja (za građevine društvene namjene) i izvan administrativnog obuhvata, odnosno, umjesto da se rješavanje vodoopskrbe, odvodnje, navodnjavanja, obrane od poplava i prometnog		odnosi se na rješavanje ovih problema na razini administrativnih granica, umjesto cjelovitim sagledavanjem problematike i rješavanjem problema na regionalnoj razini.		

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
	povezivanja sagledava cjelovito, planira racionalno i uzimaju u obzir realne potrebe. Intenzitet utjecaja najviše ovisi o lociranju građevina te načinu njihove gradnje. Pravilnim planiranjem tih građevina u prostoru, uzimajući u obzir i okolišni aspekt, razvoj se može usmjeravati na održivi način. Tome pridonose postupci strateške procjene ako se dovoljno rano uključe u proces planiranja				
1.2.2. Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja	Isto kao i 1.2.1. Dodatno, ovom se mjerom predviđaju i ulaganja u riječnu infrastrukturu, što potencijalno može imati značajan negativan utjecaj, posebno na bioraznolikost vodenih ekosustava, krajobraz i promjene hidromorfoloških značajki vodnih tijela.	Isto kao 1.2.1.	Isto kao i 1.2.1. Dodatno, ovom mjerom predviđaju se i ulaganja u riječnu infrastrukturu, što potencijalno može imati značajan negativan utjecaj na područja ekološke mreže gdje su vodena staništa i vrste vezane za vodu bitne za očuvanje (ciljne vrste i staništa).	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
1.2.3. Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine	Provedbom aktivnosti unutar ove mjere pozitivni utjecaji prvenstveno se odnose na kulturnu baštinu i kulturni krajobraz. Mjera je u potpunosti usmjerena na djelatnosti koje potpomažu očuvanje, zaštitu i održivo iskorištavanje kulturne baštine i time ima naglašeno pozitivan utjecaj. Kod sanacije eksploatacijskih polja utjecaj na krajobraz može biti negativan ako se neprikladno odabere namjena tog prostora i ako se moguća izgradnja obavlja izvan konteksta lokacije i okolnog krajobraza. Površinski kopovi većinom su smješteni izvan naselja, u prirodnom okruženju. Namjena, kao npr. poslovna, može pridonijeti degradaciji krajobraza.	0	0	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
1.2.4. Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini	Provedbom aktivnosti unutar ove mjere očekuju se uglavnom pozitivni utjecaji na sastavnice okoliša. Aktivnosti vezane za veće iskorištavanje OIE-a podrazumijeva i mjere za veće / učinkovitije korištenje šumske biomase (trenutačno najvažnijeg OIE-a), što se može pozitivno odraziti na šumarsku djelatnost u vidu bolje iskoristivosti potencijala šuma u nerazvijenim područjima. Pozitivni utjecaji očituju se i u smanjenju upotrebe konvencionalnih izvora energije čime se može pridonijeti smanjenim količinama stakleničkih plinova u atmosferi koji uzrokuju klimatske promjene. Međutim, kod realizacije projekata vezanih za OIE-e mogu se očekivati i rizici posebno ako je riječ	Očekuje se pozitivan utjecaj na poboljšanje stanja nekih sastavnica okoliša koje imaju utjecaj na javno zdravlje (npr. uspostavom cjelovitog sustava gospodarenja otpadom i većim korištenjem OIE-a utječe se na povećanje kvalitete života obuhvaćenog stanovništva).	Pozitivni utjecaji mogu se očekivati aktivnostima vezanim za unaprjeđenje sustava upravljanja zaštićenim prirodnim područjima i NATURA 2000 područjima. Povezati se s aktivnostima i zaključcima za mjere 3.1.1. i 3.2.4. Negativni utjecaji mogu se očekivati kod realizacije projekata vezanih za OIE-e, posebno ako je riječ o vjetroelektranama (ptice, šišmiši – ciljne vrste područja ekološke mreže) i velikim hidroenergetskim objektima (ciljne vrste i staništa područja ekološke mreže).	Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom generalno će imati pozitivan utjecaj na okoliš s obzirom na to da će se smanjiti pritisci na okoliš povezani s neprimjerenim odlaganjem otpada.	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
	o vjetroelektranama (krajobraz, bioraznolikost - ptice, šišmiši) i velikim hidroenergetskim objektima (krajobraz, hidromorfološke značajke, bioraznolikost vodenih ekosustava i dr.). Razvoj OIE-a može imati i potencijalno negativan utjecaj na kulturnu baštinu - kulturološki kontekst područja i kulturne krajobraze. Unaprjeđenje sustava upravljanja zaštićenim područjima imat će pozitivan utjecaj na očuvanje prirodnih vrijednosti zbog kojih su područja proglašena zaštićenima, ali i na šumarsku djelatnost u onim područjima gdje su gospodarske aktivnosti dozvoljene. Aktivnosti povezati s onima u mjerama 2.2.5. Rizici su najviše povezani s necjelovitim i neracionalnim				

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
	planiranjem ovih građevina, a i intenzitet utjecaja također ovisi o lociranju građevina te načinu njihove gradnje.				
Prioritet 1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima					
1.3.1. Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja	Isto kao 1.2.1. i 1.2.2. Uz navedeno, čišćenje miniranih površina pozitivno će utjecati na šumarsku, lovnu i poljoprivrednu djelatnost predmetnih područja budući da će se razminirane površine vratiti u sustav redovitog gospodarenja šuma, omogućiti razvoj poljoprivredne proizvodnje te će se povećati lovno-produktivna površina za lovišta. Poticanje ostanka i povratka stanovništva može imati pozitivan utjecaj u smislu mobilizacije velikih količina neiskorištene drvne mase, odnosno	Očekuje se pozitivan utjecaj kroz poboljšanje dostupnost usluga i cjelokupne infrastrukture na mjestima gdje je ona bila nedostatna i neučinkovita i u kojima postoji nezadovoljavajuća struktura dostupnih usluga. To može pozitivno utjecati na ruralna i demografski ugrožena područja. Određenim se aktivnostima može povećati mogućnost seljenja mladog i obrazovanog stanovništva u navedena područja, a u svrhu njegove revitalizacije. Aktivnostima čišćenja miniranja područja povećat će se sigurniji	Isto kao 1.2.1.	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
	vraćanje u funkciju zapostavljenih privatnih šumskih površina. Kroz razradu modela privlačenja investicija u potpomognuta područja te primjenom ostalih mjera razvoja može se očekivati i razvoj poljoprivredne i šumarske proizvodnje. Zbog niske industrijalizacije te slabije razvijenosti područja u većini slučajeva riječ je o lokalitetima s očuvanim okolišem, pogodnim za razvoj različitih tipova ekološke i održive poljoprivrede.	uvjeti za život stanovnika koji žive u ugroženim područjima. Jednako tako, povećat će se iskoristivost zemljišta (poljoprivredno tlo, pašnjaci itd.) koje su trenutačno neiskoristive jer spadaju u minski sumnjiva područja.			
1.3.2. Pružanje podrške održivom otočnom razvoju	Aktivnosti su iste ili slične kao kod mjera 1.2.1. i 1.2.2. Međutim, zbog specifičnosti otočnog područja, potreban je dodatan oprez kod planiranja određenih aktivnosti. Negativni utjecaji na okoliš mogu se očekivati uslijed izgradnje prometnica, izgradnje infrastrukture zračnog	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje dostupnost usluga i cjelokupne infrastrukture na mjestima gdje je ona bila nedostatna i neučinkovita i u kojima postoji nezadovoljavajuća struktura dostupnih usluga. To može pozitivno utjecati na	Ovisno o tome kakve se aktivnosti planiraju i gdje, mogući su pozitivni i negativni utjecaji na ekološku mrežu. Najveći se rizici prepoznaju kod turističkih aktivnosti (posebno povećanje turističkih kapaciteta) ako se oni usklade s očuvanjem ciljnih vrsta i staništa EM-a. Jednako	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
	prijevoza (avioni, hidroavioni, helikopteri), pomorske infrastrukture i sl. Intenzitet utjecaja najviše ovisi o tome koliko će se takvih aktivnosti stvarno realizirati. Utjecaji su mogući na krajobraz, bioraznolikost (kopnenu i morsku), kulturnu baštinu, tlo, tak i dr. Razvojem vodnogospodarske infrastrukture i kvalitetnim zbrinjavanjem otpadnih voda na otocima mogući su i pozitivni utjecaji u vidu smanjenja opterećenja / emisija onečišćujućih tvari u lokalne krške vodonosnike i plitko priobalno more. Zbog otočne izoliranosti, niske industrijalizacije te slabije razvijenosti otoci su jedinstvena područja s očuvanim okolišem i pogodnim za razvoj različitih tipova ekološke i održive poljoprivrede.	ruralna i demografski ugrožena područja. Određenim se aktivnostima može povećati mogućnost seljenja mladog i obrazovanog stanovništva u navedena područja, a u svrhu njegove revitalizacije.	tako, zračni promet na otocima gdje su određena područja EM-a u kojima su ciljevi očuvanje ptica, može imati negativan utjecaj.		

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
1.3.3. Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja	Aktivnosti su iste ili slične kao kod mjera 1.2.1. i 1.2.2.	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje dostupnosti usluga i cjelokupne infrastrukture na mjestima gdje je ona bila nedostatna i neprimjerena i u kojima postoji nezadovoljavajuća struktura dostupnih usluga. To može pozitivno utjecati na ruralna i demografski ugrožena područja. Određenim se aktivnostima može povećati mogućnost seljenja mladog i obrazovanog stanovništva u navedena područja, a u svrhu njegove revitalizacije. S druge strane, ujednačena kvaliteta i razvijenost infrastrukture mogla bi pojačati dnevne migracije i zapošljavanje radne snage. Aktivnostima čišćenja miniranja područja povećat će se sigurniji	Isto kao 1.2.1.	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
		uvjeti za život stanovnika koji žive u ugroženim područjima. Jednako tako, povećat će se iskoristivost zemljišta (poljoprivredno tlo, pašnjaci, itd.) koje su trenutačno neiskoristive jer spadaju u minski sumnjiva područja.			
1.3.4. Unapređenje kvalitete života i razvoj urbanih područja	Očekuje se pozitivan utjecaj, prvenstveno na krajobraz, te na kulturnu baštinu zbog aktivnosti vezanih za revitalizaciju gradskih jezgri, u kojima se gotovo u pravilu nalaze graditeljska kulturna dobra. S obzirom na to da su aktivnosti usmjerene prema rješavanju pitanja potrošnje velike količine energije, zagađenosti, prometnih zagušenja, loše povezanosti s okruženjem i sl. te razvoju sustava urbane zelene infrastrukture, može se očekivati i pozitivan utjecaj na kvalitetu zraka u urbanim područjima.	Očekuje se pozitivan utjecaj na poboljšanje kvalitete života obuhvaćenih stanovnika odnosno onih koji žive u urbanim područjima.	0	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA					
1.3.5. Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima	Aktivnosti su iste ili slične kao kod mjera 1.2.1. i 1.2.2.		Isto kao 1.2.1.	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI					
Prioritet 2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini					
2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona	[Aktivnosti unutar mjere su uglavnom administrativnog karaktera te nemaju izravan utjecaj na okoliš. Međutim, bitno je istaknuti da se i kod izrada smjernica i preporuka uzimaju u obzir i okolišna pitanja i moguća ograničenja kako bi se spriječile „komplikacije“ u budućim	Očekuje se pozitivan utjecaj na poboljšanje uvjeta za otvaranje poduzeća i obrta te općenito veću usklađenost potreba i potražnje na tržištu rada. Također se može očekivati specijalizacija pojedinih područja za određene sektore djelatnosti, a koja je temeljena na vlastitim potencijalima. Uz to,	0	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI					
	fazama realizacije.]	inzistiranje na suradnji i povezanosti raznih djelatnosti (može utjecati na smanjenje sezonalne nezaposlenosti i smanjenje značajnih razlika u razvijenosti između pojedinih dijelova Republike Hrvatske).			
2.1.2. Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1., 3.1.4.)	Aktiviranje državne imovine, ukoliko ona uključuje i kulturološki važne objekte može imati pozitivan utjecaj, prvenstveno na kulturnu baštinu.	Očekuje se pozitivan utjecaj zbog poboljšanja uvjeta poslovanja i suradnje za potencijalne investitore, a dugoročno time i povećanje zaposlenosti (uz to se očekuje i učinkovitije i brže rješavanje procedura oko zemljišta koje je u vlasništvu države i dr.).	0	0	0
2.1.3. Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1.,1.2.3. i	Pozitivan utjecaj se prvenstveno odnosi na kulturno-povijesnu baštinu jer predviđa niz mjera usmjerenih na poboljšanje stanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine.	0	0	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI					
3.3.1)					
Prioritet 2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini					
2.2.1. Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija		Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje uvjeta i većih mogućnosti za uključivanje u tržište rada (mogućnost zapošljavanja)	0	0	0
2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz potporu novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim koncepcijama	Pozitivan neizravan utjecaj može se očekivati za šume, posebno u dijelu privatnog šumarstva. Postoje potencijali da osnivanja novih privatnih šumarskih tvrtki / obrta i povezivanja / udruživanja malih šumoposjednika u interesne skupine (klasterizacija), što će povoljno utjecati na razvoj šumarske djelatnosti općenito. U smislu zaštite okoliša, pozitivno će djelovati zbog mobilizaciju neiskorištenih šumskih resursa.	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje uvjeta i većih mogućnosti za uključivanje u tržište rada (mogućnost zapošljavanja).	0	0	0
2.2.3. Razvoj kolaborativne	Aktivnosti unutar ove mjere najviše se, s	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo	0	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI					
ekonomije kroz potporu udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini	okolišnog aspekta, mogu povezati s održivim gospodarenjem šumama i tla. Pozitivni utjecaji mogu se očekivati u vidu kvalitetnijeg gospodarenja privatnim šumama, prednostima primjene ekološke poljoprivrede. Pozitivan indirektan utjecaj može se očekivati na šume i šumarski sektor, posebno u smislu udruživanja subjekata u privatnom šumarskom sektoru. Ovo može dovesti do kvalitetnijeg i opsežnijeg gospodarenja privatnim šumama. Udruživanje u neki drugi oblik interesnih skupina osim udruga (npr. zadruge) bitan je iz razloga postizanja ekonomije obujma i korištenja mogućnosti koje na pojedinačnoj razini ne bi bile dostupne (npr. nabavka skupih strojeva i opreme i sl.). Svako poboljšanje	kroz poboljšanje uvjeta i većih mogućnosti za uključivanje u tržište rada, a posebice kroz razvoj zajedničkih projekta (povećana mogućnost zapošljavanja i razvoj „specifičnih“ zanimanja na konkretnom području), čime se povećava kvaliteta turističke ponude, ali i standard lokalnog stanovništva.			

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI					
	kvalitete i efikasnosti gospodarenja privatnim šumama posljedično će imati i pozitivan utjecaj na okoliš (bioraznolikost, krajobraz, vodni režim itd.). Jednako tako, pozitivan utjecaj na poljoprivredu rezultira se kroz mjeru podrške izradi marketinških strategija i organizacija plasmana specifičnih lokalnih i regionalnih proizvoda karakterističnih za pojedino područje na nacionalnoj i međunarodnoj razini te stvaranjem preduvjeta za brendiranje i *labeling* turističkih proizvoda i usluga u destinaciji s ciljem podizanja kvalitete turističke ponude. Proizvodi obuhvaćeni navedenim mjerama mogu biti i poljoprivredni te se kao izvorni brendirani proizvodi jednim dijelom plasiraju				

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI					
	na tržište u sklopu turističke ponude nekog kraja.				
2.2.4. Povećanje atraktivnosti regija kroz teritorijalno brendiranje		Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz razvoj gospodarstva na lokalnoj razini, a time i povećanje mogućnosti zapošljavanja lokalnog stanovništva. Kroz jačanje turizma u nekim destinacijama može doći do povećane potrebu za popratnim djelatnostima (npr. uslužne djelatnosti) i u okolnim područjima.	Isto kao i za Okoliš	0	0
Prioritet 2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini					
2.3.1. Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini	0	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje i olakšanje uvjeta na tržištu rada, školovanja i općenito kvalitete života. S obzirom na sadašnje stanje, gdje ne postoji dovoljna usklađenost obrazovne strukture s potrebama gospodarstva, uz provedbu aktivnosti iz mjere 2.3.1. može se očekivati veća	0	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI					
		usklađenost između potrebe i potražnje za određenim kadrovima u obrazovanju.			
2.3.2. Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage	Programima privlačenja zapošljavanja i radnika može imati određen pozitivan utjecaj na šumarstvo manje razvijenih područja (s indeksom razvijenosti I. i II.), budući da će utjecati na mobilizaciju neiskorištenih / zapretanih potencijala šumskih područja koja su trenutačno zapostavljena, osobito nakon ratnih razaranja, te čiji su ih vlasnici napustili.	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo koje bi migriralo u područje s nedostatkom radne snage, i to kroz poboljšanje i olakšanje uvjeta na tržištu rada (ako je riječ o nezaposlenima), školovanja (prekvalifikacije npr.) i općenito kvalitete života za doseljeno, ali i već postojeće stanovništvo.	0	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
Prioritet 3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)					
3.1.1. Unapređenje ciklusa upravljana javnim politikama na	0	Očekuje se neizravan pozitivan utjecaj. Uređenjem procesa planiranja i provedbe razvojnih politika i	Ova mjera nije izravno povezana s utjecajima na područja ekološke mreže, ali postoji rizik da, ako se prilikom pripreme	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
svim razinama upravljanja		strateških dokumenata, postići će se učinkovitije usmjeravanje razvoja u pojedinim regijama, što će posljedično utjecati i na povećanje kvalitete života stanovništva tog područja. Tome će pridonijeti i aktivnosti vezane na poboljšanje dostupnosti statističkih podataka i informacija jer će omogućiti lakše prepoznavanje razvojnih potreba pojedinih područja. S obzirom na postojeći sustav pripreme razvojnih dokumenata na razini administrativnih jedinica (županijskih / JSL), postoji potencijalan rizik neujednačenog razvoja susjednih jedinica i neujednačenosti u postizanju kvalitetnijeg života u njima, što će biti posebno izraženo u područjima koja prostorno čine jedinstvenu i neodvojivu cjelinu (npr.	razvojnih dokumenata ne uzmu u obzir ograničenja, ali i potencijali područja ekološke mreže, dođe do planiranja aktivnosti koje mogu dovesti do ugrožavanja ciljnih vrsta i staništa ovih područja. Kao posljedica toga može se javiti nemogućnost ili otežana realizacije pojedinih projekata planiranih razvojnim dokumentima.		

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
		otoci i dr.). (veza s mjerama: 1.1.1., 2.2.1., 2.2.3. i 2.2.5).			
3.1.2. Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima	Mjera nije izravno povezana s utjecajima na okoliš. Ipak, prepoznaju se prilike za poboljšanje stanja u privatnom šumarskom sektoru, što može, u određenoj mjeri, imati pozitivan utjecaj na razvoj šumarske djelatnosti u područjima s nižim indeksom razvijenosti (umrežavanje JLS / JRS, distinkcija regionalnih od nacionalnih projekata), pogotovo kada je riječ o privatnim šumama i oblicima udruživanja privatnih šumoposjednika radi zajedničkog nastupa na tržištu. Prilikom objedinjavanja projektnih baza različitih tijela bitnu ulogu u ovom procesu (npr. usklađivanje hodograma i jasno određivanje institucionalnih	Isto kao 3.1.1. Umrežavanjem i intenzivnom suradnjom među JLP(R)S-ima može se postići ujednačeniji razvoj regija Republike Hrvatske te ojačati kapacitet i konkurentnost regija (i županija unutar njih te je moguće ujednačiti indeks konkurentnosti na županijskoj razini). U skladu s tim, može se očekivati poboljšanje kvalitete života obuhvaćenih stanovnika.	Vidi pod Okoliš dio koji se odnosi na postupke SPUO / PUO i OPEM. Usklađivanje procesa planiranja i postupaka OPEM posebno je bitno s obzirom na to da postoji mogućnost da se tijekom provedbe postupka OPEM na projektnoj razini ustanovi potreba za dodatnim istraživanjima zbog nedostatka odgovarajućih podataka za procjenu mogućih utjecaja, što može iziskivati dodatni jedno - ili višegodišnje razdoblje. Primjerice, u Glavnoj ocjeni prihvatljivosti Višegodišnjeg programa gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije za razdoblje 2013. - 2017. godinu za ekološku mrežu navodi se: „Ukoliko je zahvat u	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
	nadležnosti) imaju postupci SPUO / PUO i OPEM koje pojedini razvojni dokumenti i projekti moraju / mogu provesti. Neuzimanje u obzir tih postupaka prilikom planiranja projekata i pripreme razvojnih dokumenata, može dovesti do kašnjenja, ali i do nemogućnosti realizacije pojedinih projekata. Posebno je bitna suradnja sa sektorom zaštite prirode i prepoznavanje potencijalnih rizika u planiranju nacionalnih i regionalnih projekata.		fazi pripreme, odnosno još mora proći postupak OPEM, napominje se kako u slučaju kada je u postupku prethodne ocjene utvrđeno da postoji potreba za izradom glavne ocjene prihvatljivosti zahvata, a ne postoje adekvatni podaci (npr. o rasprostranjenosti i brojnosti vrsta i stanišnih tipova ciljeva očuvanja ekološke mreže) za pripremu iste, treba u vremenskom i financijskom planu realizacije zahvata uzeti u obzir i potrebna istraživanja.“		
3.1.3. Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije	Potencijalno, ali u manjoj mjeri, aktivnosti unutar ove mjere mogu imati neizravan pozitivan utjecaj na kulturno-povijesnu baštinu i njezino održivo korištenje, i to zbog razvoja mehanizama upravljanja javnim dobrima koja su elementi	Isto kao 3.1.1. i 3.1.2.	0	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
	kulturno-povijesne baštine.				
3.1.4. Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja (veza mjera 1.2.1. i 2.1.2)	Nije izravno povezano s utjecajima na okoliš. Ipak, prepoznaje se da bi ova mjera mogla imati određeni, ali ne značajan, pozitivan utjecaj na šume i šumarstvo u smislu pokušaja rješavanja imovinsko-pravnih odnosa i katastarske izmjere koji su jedni od osnovnih problem koji priječe učinkovito gospodarenje šumskim resursima. Pozitivan utjecaj može se očitovati u uklanjanju prepreka učinkovitom gospodarenju prirodnim resursima, u ovom slučaju šumom i šumskim zemljištem.	Očekuje se pozitivan utjecaj. Može se očekivati poboljšanje kvalitete života stanovnika kroz učinkovitiju provedbu projekata koji na kvalitetu života utječu (od dostupnosti različitih oblika edukacije za dionike do dostupnosti određenih sadržaja koji do sad nisu bili dostupni zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa i dr.)	0	0	0
Prioritet 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije i integrativnog pristupa)					
3.2.1. Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj	Iako mjera nije izravno povezana s utjecajem na okoliš, smatra se bitnim istaknuti da se uključivanjem postupaka	Aktivnosti iz navedene mjere, uz pretpostavljeno smanjenje administrativnih barijera, ubrzat će procedure	Vidi pod Okoliš.	0	0

		OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM						
	i regionalnoj razini	SPUO / PUO / OPEM u što ranijoj fazi planiranja i pripreme razvojnih dokumenata i projekata koji proizlaze iz njih, može postići razvoj područja na okolišno prihvatljiv način s obzirom na to da se već u ranoj fazi može skrenuti pozornost na potencijalne rizike. Neizravno to može potaknuti i podizanje svijesti sudionika o okolišu i okolišnim komponentama (kulturna baština, krajobraz, klimatske promjene, bioraznolikost i dr.) što se smatra pozitivnim.	planiranja i provedbe projekata, što će se pozitivno odraziti na bržu i učinkovitiju realizaciju projekata koji pridonose razvoju pojedinih područja. Očekuje se povećan broj kvalificiranih i educiranih dionika potrebnih za provedbu razvojnih i ostalih projekata. Posljedično će to utjecati i na povećanje kvalitete života stanovništva tog područja.			
3.2.2.	Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju	Mjere usmjerene prema poboljšanju sustava reagiranja u slučaju iznenadnih događanja pozitivno će utjecati na šume i šumarstvo, budući da su razni kalamiteti i velike štete nastale iznenadnim događanjima (poplave, ledolomi,	Aktivnosti unutar ove mjere pridonijeti će poboljšanju sigurnosti i kvalitete života obuhvaćenog stanovništva.	Izvanredni događaji često uzrokuju štete u šumama, vodotocima i dr. staništima koja su bitna za očuvanje ciljnih vrsta ekološke mreže te bi programi prevencije, kao i mjere ublažavanja posljedica izvanrednih događaja, trebali u	0	U skladu s analizom sustava civilne zaštite napravljene u okviru Procjene rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku, kao

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
	snjegolomi, vjetrolomi i sl.) vrlo učestali u šumarstvu. S obzirom na to da klimatske promjene uzrokuju sve češće pojave ekstremnih vremenskih pojava, aktivnosti unutar ove mjere predstavljaju pozitivan utjecaj na ublažavanje posljedica tih pojava.		najvećoj mogućoj mjeri uzeti u obzir da se razvijaju na način da se ne ugroze područja ekološke mreže.		značajan izazov prepoznata je nedovoljna kapacitiranost sustava civilne zaštite na lokalnoj razini. Naime, u Republici Hrvatskoj djeluje velik broj općina koje ne raspolažu mogućnostima za provođenje poslova koji su im stavljeni u djelokrug rada. Predložena mjera doprinosi procesu organizacijskog jačanja sustava administriranja sustavom civilne zaštite, što predstavlja pozitivan utjecaj na sprječavanje

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
					nastajanja i upravljanje akcidentnim situacijama.
Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini					
3.3.1. Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata	Sve aktivnosti unutar ove mjere - obrazovanje i podizanje svijesti o važnosti zaštite okoliša i prirode i dr. imat će neizravan pozitivan utjecaj na očuvanje krajobraza, kulturne baštine, učinkovitije gospodarenje šumskim resursima (posebno privatnim), očuvanju kvalitete zraka, smanjenju količine otpada, ublažavanju i prilagodbi klimatskim promjenama, stanovništvo, zdravlje ljudi i dr. Jednako tako, subvencije za pripremu projektne dokumentacije olakšat će prijavu projekata za sufinanciranje iz raznih programa namijenjenih korištenju fondova EU-a, a svaki uspješan projekt	Očekuje se pozitivan utjecaj kroz stvaranje povoljnih uvjeta za potencijalne prijavitelje EU projekata te intenzivnije upoznavanje zainteresiranih kandidata s mogućnostima financiranja iz EU fondova. To može utjecati na povećanje broja prijavljenih kandidata i veći broj prijavljenih kvalitetnih projekata.	Podizanje svijesti o važnosti očuvanja područja ekološke mreže, kao i o potencijalima koje ona nudi u smislu gospodarskih koristi i usluga ekosustava imat će pozitivan utjecaj i može pridonijeti očuvanju ciljnih vrsta i staništa, ali i na usmjeravanje regionalnog razvoja na održiv način. Provedenom SWOT analizom, kao prilike u JH prepoznati su potencijali ruralnih područja za proizvodnju proizvoda visoke dodane vrijednosti, te prilike za razvoj koji se temelji na očuvanom okolišu. U KH se ističu prilike vezane za brendiranje proizvoda tradicijske poljoprivrede u Hrvatskoj koji pridonose razvoju bioraznolikosti,	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
	značі i učinkovitije gospodarenje šumskim resursima (odnosi se na projekte vezane uz šumarstvo), kulturnom baštinom i dr.		kao i za razvoj održivog turizma temeljenog na prirodnoj i kulturnoj baštini.		
3.3.2. Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja	0	0	0	0	0

Izvor: Dvokut ECRO d.o.o. i MRRFEU, 2016.

PRILOG 9. Izvještaj o provedenom javnom savjetovanju

Tijekom javne rasprave koja je bila otvorena od 4. kolovoza do 4. rujna 2016. godine, Nacrt prijedloga Strategije bio je dostupan javnosti na mrežnoj stranici Ministarstva na više mjesta, i to pod kategorijama: Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine na poveznici https://razvoj.gov.hr/strategija-regionalnog-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3388, pod kategorijom Provedba postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine putem poveznice https://razvoj.gov.hr/provedba-postupka-strateske-procjene-utjecaja-na-okolis-strategije-regionalnog-razvoja-rh-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3282 i pod kategorijom Otvorena savjetovanja na poveznici https://razvoj.gov.hr/pristup-informacijama/savjetovanje-sa-zainteresiranom-javnoscu/otvorena-savjetovanja/1834.

Strategija sa svim dodatcima bila je objavljena i na aplikaciji e-Savjetovanja te dostupna putem poveznice https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=3826.

S obzirom na to da je istodobno s izradom Strategije proveden i postupak strateške procjene o utjecaju Strategije na okoliš, Strateška studija o utjecaju Strategije na okoliš s dodatcima također je bila dostupna javnosti na mrežnoj stranici Ministarstva. Javno izlaganje oba dokumenta održano je 30. kolovoza 2016. godine.

Budući da je javna rasprava održana tijekom ljetnih mjeseci, Ministarstvo je uvažilo sve komentare i prijedloge koji su zaprimljeni i izvan roka. Na nacrt prijedloga Strategije pristiglo je 178 komentara, dok je na Stratešku studiju utjecaja Strategije na okoliš zaprimljen 41 komentar. Tablica sa svim pristiglim komentarima na Nacrt prijedloga Strategije te Stratešku studiju, uključujući i sažeti odgovor Ministarstva, objavljena je na mrežnoj stranici Ministarstva.

PRILOG 10. Pojmovnik

Agencija za regionalni razvoj – Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske osnovana je Uredbom o osnivanju Agencije za regionalni razvoj Republike Hrvatske (NN 155/08), 24. prosinca 2008. godine, kao bitni čimbenik provedbe dijela regionalne razvojne politike Republike Hrvatske iz nadležnosti Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. U rujnu 2015. godine Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o pripajanju Agencije za regionalni razvoj Republike Hrvatske Središnjoj agenciji za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije (NN 97/15).

Akcijski plan – plan koji omogućava provedbu strategije navođenjem konkretnih aktivnosti za određeni broj godina provedbe strategije.

Aktivnost – akcija koja se provodi u okviru mjere. Aktivnosti predstavljaju tekuće zadatke upravnih tijela, institucija ili organizacija.

Brdsko-planinska područja – područja određena Zakonom o brdsko-planinskim područjima (NN 12/02, 32/02, 117/03, 42/05, 90/05, 80/08, 148/13 i 147/14) kao područja čija nadmorska visina, nagib terena, orijentacija, plodnost, klimatska i druga prirodna obilježja uzrokuju nepovoljne uvjete života i rada stanovništvu koje ih naseljava.

Cilj – očekivani učinak poduzetih aktivnosti. Detaljnije razrađuje strateški cilj, pojašnjava smjer djelovanja te upućuje na sljedeću razinu strategije, odnosno na prioritet.

Dionik (eng. *Stakeholder*) – onaj koji sudjeluje, koji je u širem smislu dio nečega. Dionici (akteri, čimbenici) su svi oni na koje utječe ili bi moglo utjecati donošenje, odnosno provedba odluka i programa te koji su zainteresirani za sudjelovanje u odlučivanju i/ili provedbi tih odluka ili programa.

Indeks razvijenosti – kompozitni pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek više društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Infrastrukturni projekt – postoje različite vrste infrastrukture, primjerice prema namjeni, kao što je javna, gospodarska, tehnološka, zdravstvena, poduzetnička, komunalna, obrazovna, sportska i dr. Ona može biti od lokalnog, regionalnog ili nacionalnog značenja, ovisno o nadležnostima za provedbu i financiranje te o učincima koje korištenje infrastrukture ima na korisnike u okruženju. Lokalna komunalna infrastruktura uređena je Zakonom o komunalnoj infrastrukturi, dok su objekti i uređaji od regionalnog i nacionalnog značenja uređeni specifičnim propisima vezanim uz funkcije pojedinih objekata ili uređaja, na primjer prometna infrastruktura željeznice, ceste, zračne luke, pomorske luke i slično.

Intervencija – sredstvo kojim tijela javne vlasti utječu na ponašanje tržišta kako bi se poboljšala postojeća situacija i postigli ciljevi javne politike.

Javna politika (eng. *policy*): skup različitih aktivnosti (programa, procedura, zakona) koje se s godinama nadograđuju i množe, a usmjerene su prema jedinstvenom cilju.

Javnopravno tijelo – može biti tijelo državne uprave, drugo državno tijelo, tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravna osoba koja ima javne ovlasti.

Komunalna infrastruktura – čine ju objekti i uređaji kojima se obavljaju komunalne djelatnosti ili objekti i uređaji koji se koriste prilikom obavljanja ovih djelatnosti. Što će se u određenoj lokalnoj jedinici smatrati objektima i uređajima komunalne infrastrukture, usko je vezano uz djelatnosti koje se u njoj obavljaju kao komunalne. Tim se djelatnostima u Republici Hrvatskoj, dakle u svim jedinicama lokalne samouprave, smatraju opskrba pitkom vodom, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda, prijevoz putnika u javnom prometu, održavanje čistoće, odlaganje komunalnog otpada, održavanje javnih površina, održavanje nerazvrstanih cesta, tržnice na malo, održavanje groblja i krematorija i prijevoz pokojnika, obavljanje dimnjačarskih poslova i javna rasvjeta.[101]

Krajobraz / krajolik – određeno područje, viđeno ljudskim okom, čija je narav rezultat međusobnog djelovanja prirodnih i/ili ljudskih čimbenika, a bitna je sastavnica čovjekova okruženja, izraz raznolikosti zajedničke prirodne i kulturne baštine te temelj identiteta područja. Krajobraz se kao pojam veže uz prirodu, a krajolik uz kulturu.

Konkurentnost – skup faktora, razvojnih politika i institucija koje utječu na razinu produktivnosti.

Kulturna baština – materijalna (nepokretna i pokretna) i nematerijalna, zajedničko je bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njezina je zaštita jedan od bitnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta.

Lokalna razina – određeni poslovi spušteni na onu razinu koja je najbliža i često najprimjerenija građanima u zadovoljavanju njihovih svakodnevnih životnih interesa i potreba.

Lokalna akcijska grupa – tijelo sastavljeno od predstavnika lokalne samouprave, malih i srednjih poduzeća, neprofitnih organizacija i drugih predstavnika različitih društveno-ekonomskih kategorija, koji dogovaraju zajednički pristup s ciljem razvoja utvrđenoga zemljopisnog područja.

Lokalna razvojna agencija – pravna osoba osnovana s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja razvoja na lokalnoj razini.

Mjera – je intervencija u nekom razvojnom području i predstavlja okvir za pripremu i izradu akcijskog plana s konkretnim razvojnim aktivnostima, programima i projektima. Mjere proizlaze iz prioriteta i ciljeva te s njima tvore hijerarhijsku strukturu.

Nacionalni razvojni dokumenti – strateški dokumenti koje je donijela Vlada Republike Hrvatske, odnosno Hrvatski sabor, kojima se utvrđuju temeljni nacionalni razvojni ciljevi i drugi ključni elementi pojedinih javnih politika.

NUTS (Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku) – hijerarhijski sustav klasifikacije teritorija EU-a koji je uspostavio Statistički ured Europske unije u suradnji s nacionalnim statističkim uredima. Sustav NUTS osigurava statističku podjelu državnog teritorija koja se može, ali i ne mora, poklapati s administrativnom. Postoje tri razine klasifikacije definirane prema veličini i broju stanovnika (NUTS 1, NUTS 2 i NUTS 3).

[101] Zakonu o komunalnom gospodarstvu (NN 36/95, 70/97, 128/99, 57/00, 129/00, 59/01, 82/04, 178/04, 38/09., 79/09, 153/09, 49/11, 84/11, 90/11, 144/12, 94/13, 153/13 i 147/14)

NUTS 1 – prva razina unutar klasifikacije NUTS. U Republici Hrvatskoj NUTS 1 obuhvaća cijelu Hrvatsku.

NUTS 2 – druga razina unutar klasifikacije NUTS. Prostorne jedinice za statistiku na NUTS 2 razini trebaju imati između 800.000 i 3.000.000 stanovnika. Republika Hrvatska podijeljena je u dvije NUTS 2 regije (Kontinentalnu Hrvatsku i Jadransku Hrvatsku).

NUTS 3 – treća razina unutar klasifikacije NUTS. Prostorne jedinice za statistiku na NUTS 3 razini trebaju imati između 150.000 i 800.000 stanovnika. U Republici Hrvatskoj županije odgovaraju NUTS 3 razini.

Participacija – sudjelovanje građana u procesima odlučivanja i aktivnostima na svim područjima društvenog života te sudjelovanje zaposlenih u odlučivanju o radnim / privrednim poslovima u poduzećima i javnim ustanovama.

Partnerstvo – suradnja između različitih sudionika u razvoju (akteri iz javnog, privatnog, civilnog sektora) na postizanju zajedničkih ciljeva.

Partnersko vijeće – savjetodavno tijelo sastavljeno od predstavnika javnog, poslovnog i civilnog sektora odnosno predstavnika tijela državne uprave, jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, gospodarskih subjekata, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnoga društva koje raspravlja i daje mišljenja i prijedloge na razvojne dokumente tijekom njihove pripreme, izrade i provedbe.

Plan razvojnih programa – dokument jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sastavljen za trogodišnje razdoblje, koji sadrži ciljeve i prioritete razvoja jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave povezane s programskom i organizacijskom klasifikacijom proračuna, koji se donosi sukladno Zakonu o proračunu

Planski dokumenti politike regionalnog razvoja – Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske, županijska razvojna strategija te strategija razvoja urbanog područja.

Područja posebne državne skrbi – područja određena Zakonom o područjima posebne državne skrbi (NN 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14 i 18/15). Područja posebne državne skrbi određuju se u tri skupine, i to: prva i druga skupina prema okolnostima nastalim velikom broju osnovnih pokazatelja koji izražavaju kvalitetu poslovnog okruženja i poslovnog sektora.

Potpomognuto područje – područje Republike Hrvatske koje je na temelju indeksa razvijenosti ocijenjeno kao područje koje prema stupnju razvijenosti zaostaje za nacionalnim prosjekom i čiji je razvoj potrebno dodatno poticati

Prioritet – vrsta razvojnog cilja i po svom sadržaju objedinjuje odnosno stavlja pod zajednički nazivnik određeni broj mjera koje su tematski komplementarne te čija će provedba pridonijeti ostvarenju prioriteta.

Program – operativni razvojni dokument, konkretniji od strategije, obuhvaća niz intervencija kojim se rješavaju složenija razvojna pitanja te može sadržavati niz aktivnosti i projekata.

Projekt – vremenski je određena aktivnost s ciljem da se proizvede jedinstveni proizvod, usluga ili rezultat.

Regionalni koordinator – pravna osoba, odnosno upravno tijelo osnovano s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja za područje jedinice područne (regionalne) samouprave.

Središnja elektronička baza razvojnih projekata i Razvojnih pokazatelja - sustav koji sadržava bazu podataka razvojnih projekata od unosa podataka o projektu u fazi projektne ideje do trenutka izvršenja provedbe ili odustajanja od projekta i praćenje ostvarenja razvojnih pokazatelja projekta po njegovoj provedbi. Nadležnost nad Bazom ima Ministarstvo.

Strategija – odabir prioritetnih aktivnosti u skladu s hitnosti potreba koje trebaju biti zadovoljene, ozbiljnosti problema koji trebaju biti riješeni te u skladu s prilikama za uspješnu provedbu određenih aktivnosti. Pri definiranju strategije odabiru se i stupnjuju ciljevi te se određuje razina njihova postignuća.

Strategija razvoja urbanog područja – planski je dokument politike regionalnog razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja urbanog područja.

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske – temeljni je planski dokument politike regionalnog razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja Republike Hrvatske te način njihova postizanja, područja s razvojnim posebnostima te međusobni odnos i aktivnosti tijela državne uprave i drugih sudionika regionalnog razvoja uključenih u provedbu Strategije.

Strateški cilj – sveukupna strateška namjera strateškog plana.

Strateška procjena utjecaja na okoliš – postupak kojim se procjenjuju učinci na okoliš do kojih može doći zbog provedbe plana ili programa. Odluku o pokretanju izrade Strateške procjene utjecaja na okoliš donosi tijelo nadležno za izradu plana ili programa.

Teritorij – je izraz koji se u najširem smislu koristi za određeno područje ili prostor - najčešće dio Zemljine površine - koji se po nekim biološkim, političkim ili pravnim karakteristikama razlikuje od drugih.

Teritorijalna kohezija – ne postoji jednoznačna definicija ovog pojma, no moguće je opisati što se podrazumijeva pod tim pojmom u Europskoj uniji koja je ovaj pojam, u nedostatku prostorne razvojne dimenzije, uvela u europsku razvojnu politiku u vidu trećega kohezijskog cilja uz društvenu i gospodarsku koheziju. Ovom se politikom nastoji rješavati sljedeće: kapitalizirati prednosti svakoga državnog područja kako bi ona mogla najbolje pridonijeti održivom i ujednačenom razvoju cijelog EU-a; upravljati koncentracijama jer gradovi imaju i pozitivan i negativan utjecaj - istodobno povećavaju inovacije i produktivnost te zagađenje i socijalnu isključenost; bolje povezati državna područja jer bi ljudi trebali moći živjeti gdjegod žele, imati pristup javnim službama, učinkovitom prijevozu, pouzdanim energetskim mrežama i širokopojasnom internetu na cijelom državnom području; razviti suradnju jer se učinci klimatskih promjena i gustoće prometa ne zaustavljaju na tradicionalnim administrativnim granicama, stoga su potrebni novi oblici suradnje među zemljama i regijama; te poticati povezivanje urbanih i ruralnih područja.

Učinak (eng. *Impact*) – djelovanje razvojne aktivnosti ili intervencije u duljem roku nakon provedbe.

Upravljanje regionalnim razvojem (engl. *regional governance*) – podrazumijeva vladanje i upravljanje javnom politikom vezanom uz pitanja regionalnog razvoja, objedinjuje i traži

koordinaciju djelovanja svih razina upravljanja unutar nadležnih institucija ili tijela – političku, upravljačku i upravnu razinu - te među različitim institucijama i tijelima iste razine (horizontalno) i različitih teritorijalnih razina (vertikalno), slijedi ciklus javnih politika koji obuhvaća kreiranje javne politike na osnovi rezultata vrednovanja provedbe prijašnjih politika, analize stanja u području javne politike, analizira potrebe korisnika i procjenjuje institucionalne kapacitete, izrađuju se strateški, programski i projektni dokumenti, uređuje se sustav provedbe i praćenja provedbe te vanjskog vrednovanja tijekom planiranja, provedbe i nakon provedbe politike.

Urbane aglomeracije – u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske obuhvaća gradove i jedinice lokalne samouprave, utvrđuje ih ministar nadležan za regionalni razvoj odlukom na prijedlog grada, sjedišta urbane aglomeracije uz prethodno mišljenje svih lokalnih jedinica uključenih u pojedinu aglomeraciju i ministarstva nadležnog za prostorno uređenje. Uspostavljene su sljedeće urbane aglomeracije: Zagreb, Split, Rijeka, i Osijek.

Urbano područje – u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske obuhvaćaju urbane aglomeracije, veća i manja urbana područja za koja se izrađuju strategije urbanog razvoja.

Višerazinsko razvojno upravljanje i vladanje (engl. *multilevel governance*) – podrazumijeva vertikalne odnose između različitih dionika između nacionalne, regionalne i lokalne razine vladanja i razvojnog upravljanja.

Vizija – kreativna izjava kojom se opisuje buduća željena situacija u dugom roku koja usmjerava strateški cilj koji je konkretan i vremenski određen.

Vrednovanje (evaluacija) – prosudba učinkovitosti neke javne razvojne intervencije prema jasnim kriterijima i na temelju informacija koje su prikupljene i analizirane posebno za tu svrhu.

Županijska razvojna strategija – planski je dokument kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja jedinice područne (regionalne) samouprave.

PRILOG - Izvješće o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnošću

OBRAZAC IZVJEŠĆA O PROVEDENOM SAVJETOVANJU SA ZAINTERESIRANOM JAVNOŠĆU	
Naslov dokumenta	Izvješće o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnošću o Nacrtu prijedloga Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine
Stvaratelj dokumenta, tijelo koje provodi savjetovanje	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
Svrha dokumenta	U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14), Ministarstvo je nositelj izrade Strategije. Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske, temeljem odredbi Zakona, temeljni je planski dokument politike regionalnog razvoja kojim se detaljnije utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja te način njihova postizanja, područja s razvojnim posebnostima, kao i međusobni odnos i aktivnosti tijela državne uprave i drugih dionika regionalnog razvoja uključenih u provedbu Strategije.
Datum dokumenta	Kolovoz 2016.
Verzija dokumenta	I.
Vrsta dokumenta	Strategija
Naziv nacrta zakona, drugog propisa ili akta	Nacrt prijedloga Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine
Jedinstvena oznaka iz Plana donošenja zakona, drugih propisa i akata objavljenog na internetskim stranicama Vlade	-
Naziv tijela nadležnog za izradu nacrta	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
Koji su predstavnici zainteresirane javnosti bili uključeni u postupak izrade odnosno u rad stručne radne skupine za izradu nacrta?	Predstavnici tijela državne uprave i drugih javnih tijela, predstavnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, partnerska vijeća statističkih regija (Partnersko vijeće Kontinentalne Hrvatske i Partnersko vijeće Jadranske Hrvatske), regionalni koordinatori, predstavnici znanstvene zajednice

Je li nacrt bio objavljen na internetskim stranicama ili na drugi odgovarajući način? Ako jest, kada je nacrt objavljen, na kojoj internetskoj stranici i koliko je vremena ostavljeno za savjetovanje? Ako nije, zašto?	Da. e - Savjetovanja i na internetskoj stranici Ministarstva 4. kolovoz 2016. do 04. rujna 2016. https://esavjetovanja.gov.hr/ www.razvoj.gov.hr Minimalno mjesec dana, ali su usvojeni i komentari pristigli izvan roka predviđenog za javno savjetovanje
Koji su predstavnici zainteresirane javnosti dostavili svoja očitovanja?	Prema tablici u prilogu
ANALIZA DOSTAVLJENIH PRIMJEDBI Primjedbe koje su prihvaćene Primjedbe koje nisu prihvaćene i obrazloženje razloga za neprihvaćanje	Prema tablici u prilogu
Troškovi provedenog savjetovanja	Provedba javnog savjetovanja o nacrtu prijedloga Strategije nije rezultirala financijskim troškovima

Izvješće o provedenom savjetovanju - STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020. GODINE

Korisnik	Isječak	Komentar	Status odgovora	Odgovor
Ivan Čuljak	STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020.	Na slici br. 2. umjesto „Prostor & okoliš“, potrebno je navesti „Prostor i okoliš“, Naslov Tablice 1.: Umjesto „Lokacija SWOT radionica“, potrebno je Lokacije SWOT radionica. Iz Tablice 1. izbaciti Istočna Hrvatska – Slavonija, ili navesti samo Istočna Hrvatska ili Istočna Hrvatska – Slavonija i Baranja. Iz Karte 5. izbaciti mjerilo (0 – 200 km) ili ga staviti i na ostale karte. Iz lijevog donjeg ugla Karte 9 izbaciti „zalutalo“. Tablica 6: Umjesto „dušikov dioksida“, ispravno je „dušikov dioksid“. Umjesto „Ugljikovo monoksid“ ispravno je „Ugljikov monoksid“ Također koristiti termin ili Sumpor (IV) dioksid ili Sumporov dioksid. Ukupna plinovita živa – Hg u zagradi (Hg) Ispravno navesti kemijske formule O3 umjesto O3, SO2 umjesto SO 2 itd. Kod zraka postoje dvije „ocjene onečišćenosti“, a to su „onečišćena“ ili „nije onečišćena“, pa iz teksta treba izbaciti riječi „čista“.	Prihvaćen	Prihvaća se

		Izvori: Kod citiranja novijih podataka (2016. godina) navesti HAOP a ne više AZO. Umjesto: MGIPU, 2015. potrebno je navesti MZOIP 2015. i brojni drugi primjeri u tekstu koji se kose ili ih nema u uvodnom dijelu „Kratice i akronimi“. U objašnjenju Karte 10 pogrešno se navodi „Natura 200“. Ispravno je Natura 2000. U Tablici 9. I. Skupinu pisati s malim slovom „s“, kao što su II. i ostale skupine. Komentar: dobro je da raspolažemo novim i ažuriranim podatcima, ali bi se trebalo držati jedinstvene terminologije i ne uspoređivati „kruške“ i „jabuke“ (neki podatci za okoliš su iz 2012., 2013. godine, dok za broj novoosnovanih i ugašenih podataka raspolažemo sve do svibnja ove godine. Mnogi važni podatci nedostojnu. Npr. u Tablici 29. navode se podatci za 2012., 2013., 2014. i 2016. godinu (!?). Nedostaje Tablica 23. Dinamika izgradnje CGO (MZOIP, 2016.) (!?) Općenito terminologija, veliko i malo slovo (karta/Karta, slika/Slika)		
Hrvatska permakultura	STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020., SAŽETAK	Imamo primjedbu na rok od 30 dana za javnu raspravu, usred sezone godišnjih odmora. Za ovako važan strateški dokument od nacionalnog, pa i međunarodnog značaja takav rok za javnu raspravu smatramo prekratkim, a to	Primljeno na znanje	Obavijest o javnoj raspravi o Nacrtu Strategije objavljena je u jednim nacionalnim, troje regionalnih dnevnih novina, na mrežnoj stranici Ministarstva pod kategorijom Vijesti te su izravno obaviješteni i regionalni koordinatori, partnerska vijeća statističkih regija, Hrvatska zajednica

		razdoblje za javnu raspravu potpuno neprimjerenim. Osim toga, radi se o izuzetno opsežnom materijalu od ukupno 1.252 stranice! Stoga predlažemo da se javna rasprava ponovi u duljem trajanju te u primjerenijem razdoblju, na način da se primijene i organiziraju razni oblici participativnog sudjelovanja građana u raspravi, u suradnji s organizacijama civilnoga društva koje djeluju u području održivog razvoja i zaštite okoliša, i to nakon što bude konstituiran novi Hrvatski sabor i Vlada RH poslije ovogodišnjih parlamentarnih izbora.		županija, Udruga gradova i Udruga općina. Strateška studija, ne-tehnički sažetak Strateške studije te Nacrt prijedloga Strategije sa dodacima tijekom javne rasprave bili su dostupni javnosti na mrežnoj stranici Ministarstva pod dvije kategorije: - pod kategorijom Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine, putem poveznice https://razvoj.gov.hr/strategija-regionalnog-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3388 te - pod kategorijom Provedba postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strategija regionalnoga razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine putem poveznice https://razvoj.gov.hr/provedba-postupka-strateske-procjene-utjecaja-na-okolis-strategije-regionalnog-razvoja-rh-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3282. Uvažavajući komentar zaprimljen tijekom javne rasprave, dokumenti su postavljeni na mrežnoj stranici Ministarstva i pod kategorijom Otvorena savjetovanja te su bili dostupni na poveznici https://razvoj.gov.hr/pristup-informacijama/savjetovanje-sa-zainteresiranom-javnoscu/otvorena-savjetovanja/1834. Strategija sa svim dodacima bila je objavljena i na aplikaciji e-Savjetovanja te dostupna putem poveznice https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=3826. Što se termina tiče, imajući na umu da se radi i o razdoblju korištenja godišnjih odmora, predviđeni vremenski okvir od više od mjesec dana ostavlja prostor svim zainteresiranima da u okviru svog redovnog rada pravovremeno mogu iznijeti svoje sugestije na Nacrt Strategije. Konačno, veliki broj dionika regionalnog razvoja bio je uključen u raznim etapama izrade Strategije te je na taj način, izravnim utjecajem na njen sadržaj, i prije

				same objave o javnoj raspravi utjecao na bitne elemente teksta. Vezano uz uključivanje u partnerske konzultacije organizacija civilnoga društva koje djeluju u području održivog razvoja, odlukama Vlade RH o osnivanju Partnerskog vijeća Jadranske Hrvatske te Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske (Narodne novine, broj 18/16) kao članovi partnerskog vijeća, među ostalima, definirani su jedan predstavnik udruga koje djeluju u području zaštite okoliša ili održivog razvoja te jedan predstavnik udruga mladih. Ministarstvo je zatražilo imenovanje predstavnika predmetnih udruga preko Ureda za udruge Vlade RH, odnosno Savjeta za razvoj civilnog društva. Shodno pokrenutom postupku, u Partnersko vijeće Kontinentalne Hrvatske kao i u Partnersko vijeće Jadranske Hrvatske imenovani su članovi i zamjene članova udruga koje djeluju u području zaštite okoliša ili održivog razvoja te udruga mladih, koji su kroz rad u partnerskim vijećima statističkih regija stručno doprinijeli izradi Strategije.
HOK	SADRŽAJ, Kratice i akronimi	Hrvatska obrtnička komora: Potrebno uvrstiti kratice za Hrvatska obrtnička komora – HOK i POK-područne obrtničke komore – na regionalnoj –županijskoj razini i UO – udruženja obrtnika na lokalnoj razini	Djelomično prihvaćen	DJELOMIČNO SE PRIHVAĆA.
GRAD ZAGREB	UVOD, Metodologija izrade Strategije regionalnog razvoja RH	Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Slika 1. Proces izrade SRR RH, pobrojano pod FAZA 2 – Jadranska Hrvatska ima 7 županija...	Prihvaćen	PRIHVAĆA SE.
HOK	UVOD, Metodologija izrade Strategije regionalnog razvoja RH	Hrvatska obrtnička komora: Metodu participativnog strateškog planiranja trebalo bi dosljednije koristiti na	Primljeno na znanje	Napominjemo kako su opisi mjera dostupni u tekstu Strategije indikativni, dok će međuodnosi i aktivnosti tijela državne uprave i drugih sudionika

		način da se jasno definiraju međuodnosi i aktivnosti tijela državne uprave i drugih sudionika regionalnog razvoja uključenih u provedbu strategije jer sada nisu jasne nadležnosti pojedinih dionika niti su navedeni i jasni kriteriji za njihovo utvrđivanje prilikom provedbe, jer će tek takvo jasno određenje osigurati često spominjanje vlasništva nad procesom izrade (i provedbe) strategije. Među definicije temeljnih pojmova treba upisati i definiciju ključnih dionika upisati te kao ključne dionike treba definirati i nacionalne, regionalne i (i područne) i lokalne asocijacije poduzetnika koje temeljem pozitivnih zakona (Zakon o obrtu) zastupaju njihove interese (Hrvatska obrtnička komora, područne obrtničke komore i udruženja obrtnika) na sve tri razine. Iste asocijacije treba unijeti i poseban prilog- prije prilog 3 . Popis ključnih dionika (potrebni podaci se mogu preuzeti na www.hok.hr). Jasno imenovanje ključnih dionika sa punim nazivom institucija (Hrvatska obrtnička komora, npr. sunositelj na nacionalnoj razini, Obrtnička komora Splitsko-dalmatinske županije, Udruženje obrtnika Vis) izuzetno je važno zbog dosljedne provedbe osnovnih načela kako u samoj izradi Strategije regionalnog razvoja (primjenom metodologije participativnog strateškog planiranja ranim uključivanjem ključnih dionika) tako i u samoj provedbi kroz senzibilizaciju ključnih (i ostalih) dionika kao sunositelja razvojnih mjera i aktivnosti ove Strategije. Takvim pristupom kako u izradi Strategije tako i u njenoj provedbi posebno se		regionalnog razvoja biti detaljno razrađeni u narednom razdoblju za koje se predviđa izrada Akcijskog plana i pripadajućeg, konkretnog Financijskog okvira. Slažemo se kako se sva tijela državne uprave i institucije naznačene u Strategiji treba pravilno naznačiti, punim imenom ili kraticom navedenom u dijelu "kratice i akronimi".

		potvrđuje primjena izuzetno važnog načela partnerstva javnog privatnog, akademskog i sektora civilnog društva koje je conditio sine qua non svake uspješne strategije (2.1. Analiza ključnih dionika i opis participativnog procesa).		
Božica Horvat	UVOD, Regija u hrvatskom kontekstu	Strategiji općenito nedostaje ujednačen grafički identitet, ali ono što posebno "bode oči" su kartografski prikazi, koji su u nekim slučajevima ozbiljno iskrivljeni. Najbolji primjer toga su karte 1 i 2 koje se nalaze na istoj stranici i na kojima se doslovno vidi različit oblik hrvatskog teritorija. Istodobno, potpuno je ispušten kartografski prikaz jedinog pokazatelja za mjerenje stupnja razvijenosti koji je trenutno propisan zakonodavnim okvirom – indeksa razvijenosti. Strategija koju će usvajati Hrvatski sabor treba u svojoj konačnoj inačici imati ujednačene i ispravne kartografske prikaze s minimalnom količinom preuzimanja iz drugih izvora koji uzrokuju takvu neujednačenost i svakako treba uključivati prikaze koje se odnose na mjerenje razvijenosti trenutno dostupnim indeksima.	Prihvaćen	Strategija još mora proći grafičko uređenje i lekturu te u sklopu navedenog, ujednačavanje i popravljanje kartografskih prikaza. Kako spomenute korekcije kartografskih prikaza nisu sadržajnog već dojmovnog, vizualnog karaktera, bit će izvršene nakon provođenja javne rasprave, a prije upućivanja u proceduru donošenja Strategije.
HOK	UVOD, Regija u hrvatskom kontekstu	Hrvatska obrtnička komora: Naglašava se potreba suradnje među strukama (sudjelovanje stručne, poslovne i znanstvene zajednice ili?) te da se kod vrednovanja provjerava razina zadovoljstva krajnjih korisnika , a to su po nama gospodarstvenici i građani. Znači nužna je suradnja sa predstavnicima gospodarstvenika kroz legitimne institucije (komore) na utvrđivanju i analizi potreba i očekivanja krajnjih korisnika. Ta suradnja treba biti	Djelomično prihvaćen	Strategija nema mogućnost postizanja da se "propisima utvrdi u procesu odlučivanja tijela JLRS obvezno sudjelovanje i konzultacije sa predstavnicima gospodarstvenika okupljenim u legitimnim institucijama na nacionalnom nivou te njihovim organizacijskim i sustavnim sastavnicama na nižim razinama", ali napominjemo da već egzistiraju i funkcioniraju mehanizmi suradnje poput GSV-a, Partnerskih vijeća...

		formalizirana na svim razinama – lokalnoj , regionalnoj i nacionalnoj, na način da se propisima utvrdi u procesu odlučivanja tijela JLRS obvezno sudjelovanje i konzultacije sa predstavnicima gospodarstvenika okupljenim u legitimnim institucijama na nacionalnom nivou te njihovim organizacijskim i sustavnim sastavnicama na nižim razinama .		
Božica Horvat	UVOD, Politika regionalnog razvoja Republike Hrvatske	Od usvajanja prethodne Strategije regionalnog razvoja (2011.-2013.) došlo je do donošenja novog Zakona o regionalnom razvoju, ali i njegovih podzakonskih akata: Oni u ovom dokumentu gotovo nisu ni spomenuti, a bilo bi ih korisno ukratko proanalizirati (jer je kroz njih definirana trenutna provedba politike regionalnog razvoja u RH) te objasniti je li kroz novi zakon i podzakonske akte odgovoreno na neke probleme iz analize ili i ove dokumente treba dodatno dorađivati kako bi bolje odgovorili na izazove.	Odbijen	Značaj i utjecaj novog Zakona o regionalnom razvoju (NN 147/14) obrađen je u potpoglavlju 1.3. Politika regionalnog razvoja Republike Hrvatske dok će se o utjecaju provedbe podzakonskih akata na ublažavanje problema analize adekvatan odgovor moći dati u narednom razdoblju, kada rezultati njihove provedbe budu vidljivi.
Božica Horvat	UVOD, Potpomognuta područja i područja s razvojnim posebnostima	U dijelu dokumenta koji se bavi potpomognutim područjima, područjima s razvojnim posebnostima i urbanim područjima nisu dostupni gotovo nikakvi brojčani podaci koji bi ukazali na njihove specifičnosti odnosno odstupanja od hrvatskog prosjeka. Za Strategiju regionalnog razvoja takvi su podaci daleko važniji od prosječnih podataka na nacionalnoj razini i bilo bi ih potrebno uvrstiti i detaljnije analizirati ili ovdje ili u u poglavlju Analiza. Ako takvi podaci postoje u Analitičkoj podlozi, u ovom dokumentu bi se trebalo izravno referirati na njih (stranica, tablica, slika na kojoj se nalaze), a u određenom opsegu bi ih	Odbijen	Sažete informacije predstavljene su u strateškom dokumentu u dva poglavlja 1. i 2., a detaljniji opisi nalaze se u Analitičkoj podlozi u Dodatku 1.

		trebalo uvrstiti i u ovaj dokument. Ako tamo nisu zastupljeni odnosno nije napravljena analiza prema ovim područjima bilo bi dobro iskoristiti barem one podatke dostupne za izračun indeksa razvijenosti, kao i druge javno dostupne u statističkim publikacijama.		
GRAD ZAGREB	UVOD, Urbana područja	Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Molimo spomenuti da je Zagreb jedino urbano područje u RH koje nužno u obuhvat mora uključiti administrativne teritorije okolnih jedinica lokalne samouprave koje su u sastavu susjednih županija, a što je u svakom smislu – načinom planiranja, prostorno, površinom, stanovništvom, prometnom povezanošću, infrastrukturom i drugim, obzirom da obuhvaća i administrativne dijelove susjednih županija, u znatnoj mjeri razlikuje od bilo kojeg drugog urbanog područja.	Prihvaćen	PRIHVAĆA SE.
Božica Horvat	STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020., ANALIZA	Iako su prostorne jedinice za statistiku 2. razine (tzv. NUTS 2 regije) dio zakonodavnog okvira, stručnjaci koji se bave regionalnim razvojem poznavajući unutarnju heterogenost ovih jedinica u Republici Hrvatskoj nikako ne bi smjeli SWOT analizu temeljiti isključivo na toj prostornoj razini, bez odvajanja problematike u zapadnom i istočnom dijelu ovih regija, osobito u Kontinentalnoj Hrvatskoj. S obzirom da se županijske razvojne strategije koncentriraju na prostor pojedinačnih županija, Strategija regionalnog razvoja jedini je dokument koji ima mogućnost prepoznati zajedničke izazove i potencijale širih prostora unutar postojećih NUTS 2 regija (dobri primjeri	Odbijen	U postupku izrade Strategije održan je niz partnerskih konzultacija, sve s ciljem da posebnosti pojedinih područja, ali i njihovi zajednički interesi budu prepoznati i uvršteni u Strategiju. Tijekom izrade Strategije provedene su intenzivne partnerske konzultacije i to kroz tri kruga od kojih prvi i drugi krug u dva ciklusa, održane su radionice u okviru sjednica Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske i Partnerskog vijeća Jadranske Hrvatske, brojni intervjui (27 intervjua) s predstavnicima ministarstava i javnih poduzeća kao i tematski međuresorni radni sastanci (9 sastanaka) s dionicima regionalnoga razvoja. U okviru projekta tehničke pomoći Ministarstvu "Definiranje razvojnih prioriteta na razini statsitičkih (NUTS II) regija", stručnjaci

		su Slavonija, Lika i Gorski kotar, Dalmatinska zagora i slični prostori unutar pojedine NUTS 2 regije za koje je poznato da se suočavaju sa zajedničkim razvojnim specifičnostima). Pristupom koji se koristi ovaj dokument propuštena je prilika da se elementi SWOT analize preciznije povežu uz prostor za koji su karakteristični te da analiza posluži kao kvalitetna osnova za planiranje aktivnosti regionalnog razvoja kao i za teritorijalnu diferencijaciju pojedinih nacionalnih sektorskih aktivnosti.		Ekonomskog instituta Zagreb, za potrebe ovoga Projekta predložili su optimalni prostorni obuhvat unutar NUTS II regija za utvrđivanje razvojnih prioriteta na subregionalnoj razini (tj. između NUTS III i NUTS II). Predloženo je da se u okviru Kontinentalne Hrvatske utvrde tri i u Jadranskoj Hrvatskoj dvije prostorne cjeline. Prvi ciklus partnerskih konzultacija bile su, upravo stoga, SWOT radionice na regionalnoj i lokalnoj razini. Radionice su održane na pet lokacija i to u gradovima Krapini, Rijeci, Šibeniku, Slavonskom Brodu i Bjelovaru. Na radionici u Krapini okupljene su županije Sjeverne Hrvatske, u Rijeci su bile zastupljene Istra, Lika i Primorje, radionica u Šibeniku okupila je predstavnike županija Južne Hrvatske-Dalmacije, u Slavonskom Brodu sudjelovali su predstavnici županija Istočne Hrvatske-Slavonije i Baranje, a u Bjelovaru su okupljene županije Središnje Hrvatske. SWOT nalazi sa regionalne i lokalne razine raspravljani su potom u okviru sjednica Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske i Partnerskog vijeća Jadranske Hrvatske u cilju njihove potvrde od strane predstavnika svih razina upravljanja (lokalna, regionalna i nacionalna). Tijekom SWOT radionica s članovima Partnerskih vijeća nije bilo moguće utvrditi postojanje specifičnih problema koji bi se razmjerno mogli definirati na razini više prostornih cjelina ispod NUTS II razine.
HOK	ANALIZA, Makroekonomska kretanja Hrvatskog gospodarstva od 2006. do 2015. godine	Hrvatska obrtnička komora: Načelna primjedba na analizu stanja u gospodarstvu odnosi se na to da smatramo kako bi u ovakvom materijalu trebala biti dana detaljnija usporedba sa gospodarskim stanjem susjednih zemalja,i njihovim regijama koje granice sa Hrvatskom, s obzirom da sve naše županije osim Požeško-slavonske i	Djelomično prihvaćen	Sveobuhvatna analiza stanja razvijenosti gospodarstva na regionalnoj razini nalazi se u Dodatku 1. Dodatne analize bit će rađene tijekom provedbe Strategije i to prije svega za potrebe praćenja Akcijskog plana i konkretnih aktivnosti, programa i projekata.

		Bjelovarsko-bilogorske imaju granice sa susjednim zemljama. Na strani 36. ispod grafikona među županijama Jadranske Hrvatske izostavljena je Zadarska županija (2.2.1. Gospodarstvo – analiza). Isto tako nema prikaza gospodarskih subjekata po vrstama npr. obrt, OPG, trgovačka društva, privatna i javna i dr. , a što je izuzetno važno zbog npr, obrta kao tradicionalnog prisutnog oblika poduzetništva te novo nastalih OPG-a i dr. , a što je važno zbog specifičnosti pojedinih vrsta gospodarskih subjekata i mogućeg doprinosa gospodarskom razvoju , s jedne strane, te samozapošljavanju , demografskoj obnovi i razvijanju potpomognutih područja. Posebno pri tome ističemo obrte i OPG-ove kao posebne oblike obiteljskog poduzetništva , koje upravo zbog te karakteristike mogu doprinjeti ostvarenju više ciljeva i prioriteta koji su naprijed navedeni.		
GRAD ZAGREB	ANALIZA, Analiza stanja društvenog razvoja sa SWOT analizom	Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Sažeta analiza stanja ne obuhvaća sve sastavnice navedene u SWOT analizi, npr. obrazovanje, sport i rekreacija i dr., odnosno nedostaju ključne teze i zaključci utvrđeni provedenom analizom stanja. Teme koje se detaljno spominju u SWOT analizi kao snage, slabosti, prilike ili prijetnje trebale bi biti odgovarajuće/brojčano potkrijepljene u analizi stanja / sažetku osnovne analize, s navodom izvora podataka i odgovarajućom usporedbom temeljem koje se donosi zaključak da je nešto potrebno promijeniti, unaprijediti,	Prihvaćen	Analiza dopunjena nedostajućim dijelovima. Neki elementi zahtijevaju izradu novih analiza koje će biti predmet Akcijskog plana.

		poboljšati, i sl…		
Božica Horvat	ANALIZA, Sažetak SWOT analize društvenog razvoja	Brainstrorming s dionicima izvrstan je korak u izradi SWOT analize, ali on, kao ni općenito bottom-up pristup ne bi smio biti izgovor za neujednačenost konačne SWOT analize koja se uključuje u dokument. Prikupljene ideje trebalo je nešto kvalitetnije usporediti i obraditi te kvalitetnije sistematizirati i izdvojiti one ključne na ujednačen način. Izraženi primjeri nedovoljne obrade su činjenice da SWOT Društvo pod prijetnje za Jadransku Hrvatsku navodi "depopulaciju i starenje stanovništva" te "odljev mozgova", SWOT Prostor i okoliš pod slabosti "napuštanje sela", SWOT Gospodarstvo pod slabosti "nedostatak visokoškolskog obrazovanja u STEM područjima", a istodobno ne navodi ove elemente i za Kontinentalnu Hrvatsku iz čega se lako stječe dojam da oni nisu karakteristični i za nju. Ova se primjedba odnosi na velik broj natuknica u SWOT tablicama pa bi bilo preporučljivo sve tablice ponovo kvalitetnije pregledati i doraditi.	Primljeno na znanje	U tablici SWOT analize u području gospodarstva među prijetnjama za sve regije RH istaknuto je upravo "Odljev mladog, visokoobrazovanog stanovništva u veće urbane sredine (grad Zagreb) i inozemstvo" te je na taj način navedeni problem prepoznat na razini obje statističke regije. Kako se tekst Strategije ne bi nepotrebno opterećivao, na sličan način su identificirani i drugi problemi koji su možda slabije vidljivi u pojedinim SWOT tablicama, ali su kroz rad na radionicama jednoglasno prepoznati kao teme od prioritetnog nacionalnog značaja i kao takvi uključeni u SWOT tablice za sve regije RH.
Platforma hrvatskih županija i gradova za smanjenje rizika od katastrofa	ANALIZA, Analiza stanja razvoja prostora i okoliša sa SWOT analizom	Analiza je nepotpuna bez analize klimatskih promjena Klimatske promjene su globalni problem koji zahtijeva kombinaciju lokalnih, regionalnih, nacionalnih pa čak i međunarodnih napora. Obzirom na prirodno i gospodarsko okruženje Hrvatske i moguće učinke klimatskih promjena, Hrvatsku možemo smatrati kao zemlju vrlo ugroženu od klimatskih promjena. Prilagodba na klimatske promjene sastoji se od mjera koje odgovaraju na sadašnje i buduće	Primljeno na znanje	Klimatske promjene detaljnije su analizirane tijekom postupka strateške procjene, u skladu s postojećom relevantnom literaturom te u skladu sa zahtjevima Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za klimatske aktivnosti, održivi razvoj i zaštitu zraka, tla i mora. Strateškom studijom predložene su mjere ublažavanja mogućih utjecaja provedbe Strategije vezanih za klimatske promjene. Također, mjere smanjenja emisija stakleničkih plinova, utvrđene Planom zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do

		klimatske promjene, što se odnosi na zaštitu od negativnih utjecaja, smanjivanje mogućih šteta u budućnosti te iskorištavanje svih mogućnosti koje se mogu pojaviti zbog novih klimatskih uvjeta. Najranjiviji sektori na učinke klimatskih promjena, a to su vodnogospodarski sustavi, poljoprivreda, šumarstvo, biološka raznolikost i prirodni kopneni te morski ekosistemi, upravljanje obalom i obalnim područjem, turizam i ljudsko zdravlje. EU pokazatelji klimatskih promjena koji se prate za Republiku Hrvatsku su sljedeći: • Prosječni porast temperature zraka za 10C • Trend smanjenja razine padalina na godišnjoj razini • Trend povećanja isparavanja u odnosu na trend povećanja temperature zraka • Povećana stopa pojava ekstremnih vremenskih događaja Opasnosti kao posljedica klimatskih promjene dijele se na prirodne, tehničko-tehnološke opasnosti te opasnosti od ratnih djelovanja i turizma. Od prirodnih opasnosti to su poplave, potresi, suše, klizanje tla, požari, snježne oborine, poledica, ledena kiša, tuča, olujno ili orkansko nevrijeme. Od svih nabrojenih opasnosti potaknutih klimatskim promjenama, u Procjeni ugroženosti RH kao najveća opasnost navedene su poplave. Klimatske promjene odnosno ekstremni klimatski uvjeti imaju, odnosno imati će različite učinke na različite sektore te posebno jak negativni učinak na socio-ekonomski razvoj RH. U nastavku je naveden popis kritične infrastrukture koja		2017. godine (NN 139/2013), već se provode. Strategija niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2030. godine s pogledom na 2050. godinu, koja se planira donijeti do kraja 2016. godine, predstavljat će sveobuhvatnu ekonomsku, razvojnu i okolišnu strategiju koja će kroz inovacije, transfer naprednih tehnologija te značajne strukturne promjene u svim sektorima omogućiti poticanje rasta industrijske proizvodnje, razvoj novih djelatnosti, gospodarske konkurentnosti i stvaranje novih radnih mjesta. Istovremeno uz mjere smanjivanja emisija stakleničkih plinova ključno je pripremati ublažavanje posljedica te procjenu i smanjivanje rizika od klimatskih promjena. Stoga Ministarstvo zaštite okoliša i prirode izrađuje Strategiju prilagodbe klimatskim promjenama i njezino usvajanje se planira do kraja 2017. godine. Strategija prilagodbe klimatskim promjenama će donijeti saznanja o utjecajima na ranjive sektore te moguće mjere prilagodbe. Također će se utvrditi izvori financiranja te tko i u kojim rokovima treba provesti mjere prilagodbe.

		se nalazi direktno na udaru klimatskih promjena: • Energetski sustavi i mreže • Komunikacije i informacijska tehnologija • Financije • Zdravstvena skrb • Hrana • Sustavi obrane od poplava • Sustavi javne vodoopskrbe • Kanalizacijski sustavi i uređaji za pročišćavanje otpadnih voda • Promet • Proizvodnja, skladištenje i transport opasnih tvari • Državna i javna uprava Obzirom da se navedena kritična infrastruktura nalazi u državnom vlasništvu, vlasništvu jedinica lokalne i regionalne samouprave, pravnih osoba u državnom vlasništvu, pravnih osoba kojih su osnivači jedinice lokalne i regionalne samouprave te u privatnom vlasništvu, EU strategija prilagodbe naglašava potrebu poduzimanja mjera na regionalnoj ili lokalnoj razini, što se prvenstveno odnosi na sustave ranih upozoravanja i obavještavanja. Smatramo da je analiza nepotpuna bez analize klimatskih promjena koje u konačnici imaju i veliki utjecaj na stopu BDP-a.		
Hrvatska permakultura	ANALIZA, Analiza stanja razvoja prostora i okoliša sa SWOT analizom	U potpunosti podržavamo primjedbu koju su dali iz Platforme hrvatskih županija i gradova za smanjenje rizika od katastrofa. Ukoliko se ne planiraju široke i jasne mjere prilagodbe na klimatske promjene cijela Strategija bit će uglavnom uzaludan posao.	Primljeno na znanje	Klimatske promjene detaljnije su analizirane tijekom postupka strateške procjene, u skladu s postojećom relevantnom literaturom te u skladu sa zahtjevima Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za klimatske aktivnosti, održivi razvoj i zaštitu zraka, tla i mora. Strateškom studijom predložene su mjere ublažavanja mogućih utjecaja provedbe Strategije vezanih za

				klimatske promjene. Također, mjere smanjenja emisija stakleničkih plinova, utvrđene Planom zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine (NN 139/2013), već se provode. Strategija niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2030. godine s pogledom na 2050. godinu, koja se planira donijeti do kraja 2016. godine, predstavljat će sveobuhvatnu ekonomsku, razvojnu i okolišnu strategiju koja će kroz inovacije, transfer naprednih tehnologija te značajne strukturne promjene u svim sektorima omogućiti poticanje rasta industrijske proizvodnje, razvoj novih djelatnosti, gospodarske konkurentnosti i stvaranje novih radnih mjesta. Istovremeno uz mjere smanjivanja emisija stakleničkih plinova ključno je pripremati ublažavanje posljedica te procjenu i smanjivanje rizika od klimatskih promjena. Stoga Ministarstvo zaštite okoliša i prirode izrađuje Strategiju prilagodbe klimatskim promjenama i njezino usvajanje se planira do kraja 2017. godine. Strategija prilagodbe klimatskim promjenama će donijeti saznanja o utjecajima na ranjive sektore te moguće mjere prilagodbe. Također će se utvrditi izvori financiranja te tko i u kojim rokovima treba provesti mjere prilagodbe.
GRAD ZAGREB	ANALIZA, Analiza stanja razvoja prostora i okoliša sa SWOT analizom	Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Sažeta analiza stanja ne obuhvaća sve sastavnice navedene u SWOT analizi već je koncentrirana isključivo na aspekt okoliša, što je čini nepotpunom. Područja infrastrukture, imovinsko-pravnih odnosa i druge teme koje se detaljno spominju u SWOT analizi trebale bi biti i u sažetku osnovne analize.	Prihvaćen	Analiza dopunjena nedostajućim dijelovima. Neki elementi zahtjevaju izradu novih analiza koje će biti predmet Akcijskog plana.

		Teme koje se detaljno spominju u SWOT analizi kao snage, slabosti, prilike ili prijetnje trebale bi biti odgovarajuće/brojčano potkrijepljene u analizi stanja / sažetku osnovne analize, s navodom izvora podataka i odgovarajućom usporedbom temeljem koje se donosi zaključak da je nešto potrebno promijeniti, unaprijediti, poboljšati, i sl…		
HOK	ANALIZA, Analiza stanja razvoja prostora i okoliša sa SWOT analizom	Hrvatska obrtnička komora: Ako se kao problem za loše stanje na području regionalnog razvoja ističe važnost propitivanja očekivanja i zadovoljstva krajnjih korisnika , onda bi bilo korisno dopuniti ovu analizu sa podacima o istom.	Djelomično prihvaćen	Predloženo je sastavni dio provedbenog mehanizma i budućeg sustava praćenja koji će se postepeno izgrađivati u skladu s raspoloživim sredstvima i kapacitetima.
GRAD ZAGREB	ANALIZA, Analiza stanja razvoja gospodarstva sa SWOT analizom	Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Sažeta analiza stanja ne obuhvaća sve sastavnice navedene u SWOT analizi, npr. područje poljoprivrede, obrti, turizam i dr., odnosno nedostaju ključne teze i zaključci utvrđeni provedenom analizom stanja. Teme koje se detaljno spominju u SWOT analizi kao snage, slabosti, prilike ili prijetnje trebale bi biti odgovarajuće/brojčano potkrijepljene u analizi stanja / sažetku osnovne analize, s navodom izvora podataka i odgovarajućom usporedbom temeljem koje se donosi zaključak da je nešto potrebno promijeniti, unaprijediti, poboljšati, i sl…	Prihvaćen	Analiza dopunjena nedostajućim dijelovima. Neki elementi zahtijevaju izradu novih analiza koje će biti predmet Akcijskog plana.
HOK	ANALIZA, Poduzetništvo kao aspekt konkurentnosti	Hrvatska obrtnička komora: U ovom dijelu korisnim nalazimo predstaviti postojeći zakonodavni okvir	Djelomično prihvaćen	Sveobuhvatna analiza stanja razvijenosti gospodarstva na regionalnoj razini nalazi se u Dodatku 1. Dodatne analize bit će rađene tijekom

		koji se odnosi na europske politike o poticanju poduzetničkog duha i samozapošljavanju , o stvaranju uvjeta za bolje poslovanje MSP – a i sl. kao i pokazatelje koji se odnosi provedbu tih politika . Ponovo ističemo da nema prikaza gospodarskih subjekata po vrstama npr. obrt, OPG, trgovačka društva, privatna i javna i dr. , a što je izuzetno važno zbog npr, obrta kao tradicionalnog prisutnog oblika poduzetništva, a što je važno zbog specifičnosti pojedinih vrsta gospodarskih subjekata i mogućeg doprinosa gospodarskom razvoju , s jedne strane, te samozapošljavanju , demografskoj obnovi i razvijanju potpomognutih područja. Posebno pri tome ističemo obrte kao posebne oblike obiteljskog poduzetništva , koje upravo zbog te karakteristike mogu doprinijeti ostvarenju više ciljeva i prioriteta koji su naprijed navedeni.		provedbe Strategije i to prije svega za potrebe praćenja Akcijskog plana i konkretnih aktivnosti, programa i projekata.
HOK	ANALIZA, Aktivnost poduzetnika tijekom prvih pet mjeseci 2016. godine	Hrvatska obrtnička komora: Nisu praćene aktivnosti po vrstama poslovnih subjekata te se ne omogućava utvrđivanje osnove za razlikovanje npr. poticajnih mjera.	Djelomično prihvaćen	Sveobuhvatna analiza stanja razvijenosti gospodarstva na regionalnoj razini nalazi se u Dodatku 1. Dodatne analize bit će rađene tijekom provedbe Strategije i to prije svega za potrebe praćenja Akcijskog plana i konkretnih aktivnosti, programa i projekata.
GRAD ZAGREB	ANALIZA, Analiza stanja sustava regionalnog upravljanja sa SWOT analizom	Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Sažeta analiza stanja ne obuhvaća sve sastavnice navedene u SWOT analizi, npr. način upravljanja (razvojnim) projektima na nacionalnoj razini i nižim razinama (područnoj/regionalnoj), baze projekata (bez obzira što s SEBRP spominje u poglavlju PROVEDBA) i dr.	Prihvaćen	Analiza dopunjena nedostajućim dijelovima. Neki elementi zahtijevaju izradu novih analiza koje će biti predmet Akcijskog plana

HOK	ANALIZA, Analiza stanja sustava regionalnog upravljanja sa SWOT analizom	Hrvatska obrtnička komora: Ako se kao problem za loše stanje na području regionalnog razvoja ističe važnost propitivanja očekivanja i zadovoljstva krajnjih korisnika , onda bi bilo korisno dopuniti ovu analizu sa podacima o istom.	Djelomično prihvaćen	Predloženo je sastavni dio provedbenog mehanizma i budućeg sustava praćenja koji će se postepeno izgrađivati u skladu s raspoloživim sredstvima i kapacitetima.
HOK	ANALIZA, Upravljanje i raspolaganje nekretninama u vlasništvu lokalnih i regionalnih jedinica	Hrvatska obrtnička komora: Izuzetno je važno u rješavanje problema upravljanja nekretninama u vlasništvu JLRS uključiti i poduzetnike putem njihovih asocijacija na svim razinama kako bi se sagledale sve mogućnosti stavljanja nekretnina u funkciju koja doprinosi između ostalog gospodarskom razvoju JLRS.	Djelomično prihvaćen	Biti će uvaženo tijekom provedbe Akcijskog plana.
HOK	ANALIZA, Lokacijski pristup razvoju (engl. place-based development approach)	Hrvatska obrtnička komora: Kako je navedeno ovaj pristup zahtjeva i uključivanje širokog raspona dionika zato predlažemo formalizirati (legislativnim uređenjem) sudjelovanje predstavnika asocijacija poduzetnika na svim razinama odlučivanja u JLRS	Odbijen	Uređeno propisima vezanim uz partnerska vijeća.
HOK	STRATEGIJA, Obuhvat strategije i usklađenost s ključnim razvojnim dokumentima	Hrvatska obrtnička komora: Vezano za ovo poglavlje istaknuta je važnost usklađivanja ove Strategije između ostalog i s operativnim programima pa tako i sa 11 tematskih ciljeva predviđenih za financiranje is ESI fondova. Ovdje skrećemo pažnju na tematski cilj 11. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovita javna uprava u čemu se“kriju“ mnogi razlozi prepoznati i od Europske komisije koji su kočnica razvoju Hrvatskog gospodarstva, a posebno za obrtnike i druge male i srednje poduzetnike. U tom pravcu išle su i naše primjedbe izrečene tijekom	Odbijen	Komunikacijska strategija treba postaviti jasan okvir sa definiranim konkretnim alatima koji trebaju pridonijeti upoznavanju javnosti s mogućnostima financiranja aktivnosti, programa i projekata kako s nacionalne osnove tako i iz europskih strukturnih i investicijskih fondova te ostalih izvora financiranja. Navedeno nije istovjetno s Akcijskim planom Strategije. Izradom Akcijskog plana u okviru međusektorske suradnje utvrdit će se konkretne aktivnosti, programi i projekti (čije je strateško utemeljenje sadržano u opisima mjera u Strategiji), kao i tijela koji će biti njihovi nositelji ili sunositelji u provedbi. Sastav Vijeća za regionalni razvoj utvrđen je Zakonom o regionalnom razvoju Republike

		radionica pri čemu posebno ističemo važnost sudjelovanja predstavnika asocijacija poduzetnika u kreiranju i reformi sustava javne uprave i pravosuđa te jačanje institucionalnih kapaciteta, za što je potrebno predvidjeti posebne zajedničke projekte. S obzirom da su poduzetnici (uz građane) korisnici usluga javne uprave i pravosuđa, prihvaćajući načelo partnerstva u budućim reformama potrebno je njihovo aktivno uključivanje u iste. Ovo treba biti vidljivo kroz sve prioritete, mjere i aktivnosti, a posebno pri provedbi Strategije i to da gospodarstvenici kao jedni od ključnih dionika budu aktivno uključeni u provedbu, a što treba biti sadržano i u Komunikacijskoj Strategiji regionalnog razvoja 2020+. Isto je potrebno biti jasno vidljivo u tablici usklađenosti i Komunikacijskom akcijskom planu. Naime, komunikacijskom strategijom (Akcijskim planom) treba biti jasno predviđeno na koji način i kojim kanalima će ključni dionici i ostali sudionici u provedbi biti involvirani u provedbu Strategije. Sa ciljem ostvarenja partnerske suradnje predlažemo da se u međuresorne tematske radne skupine kao i u Vijeće za regionalni razvoj uključe i predstavnici Hrvatske obrtničke komore.		Hrvatske.
Božica Horvat	STRATEGIJA, Strateški cilj 1: Povećanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja	Iako je kombiniranje teritorijalnog i sektorskog aspekta nužno u postavljanju ciljeva regionalnog razvoja, pri odabiru strateških ciljeva i prioriteta kombiniranju se pristupilo na prilično nejasan način. Unutar cilja 1 "odjednom" se pojavljuje prioritet 1.3 koji je teritorijalnog karaktera odnosno sadrži pet mjera za pet	Primljeno na znanje	Ovom Strategijom nastoji se omogućiti postupan prijelaz sa starog načina vođenja regionalne politike prema novijem obuhvatnijem i integrativnijem načinu koji je zahtjevan prije svega zbog međusektorskog i interdisciplinarnog pristupa. Naglasak je na postupnom prijelazu, što podrazumijeva nastavak provedbe specifičnih politika razvoja potpomognutih područja i područja

		izdvojenih područja. U velikom broju slučajeva elementi navedeni pod opisom mjera unutar prioriteta 1.3. povezani su s drugim mjerama. Jedan od mnogih primjera je natuknica pod opisom mjera za pogranična područja: "Promicanje i unaprjeđenje korištenja obnovljivih izvora energije" – Znači li to da u drugim područjima nije potrebno promicati obnovljive izvore energije? Ili da postoje neki posebni oblici ili pristupi koje bi ovdje trebalo poticati, možda zbog različitog zakonodavnog okvira u različitim zemljama ili teže dostupnosti ili... (što bi onda trebalo i pisati u natuknici)? Ako je odlučeno da prioriteti budu prvenstveno sektorski, a ne teritorijalni (što bi za Strategiju regionalnog razvoja vjerojatno bilo logičnije rješenje), možda bi bolje bilo razviti posebnu tablicu/poglavlje u kojem bi se razjasnilo na koji način će se pojedinačni sektorski prioriteti primijeniti u izdvojenim područjima.		s razvojnim posebnostima koja nisu nužno i nerazvijena područja, već su razvojno specifična. Prioritet 1.3 omogućava nadležnom tijelu, da i dalje provodi te politike, ali da u velikoj mjeri krene novim putem brige o razvoju svih dijelova države i omogućavanje pristupa javnim uslugama svim građanima države, gdje god živjeli. To nužno nosi sa sobom i određene poteškoće u dizajniranju prioriteta i mjera, što je u ovom trenutku riješeno unakrsnim referencama na povezane mjere. Vezano uz teritorijalni i sektorski aspekt - mjere imaju sektorski karakter, ali zahtijevaju u provedbi interdisciplinaran pristup, a teritorijalni aspekt će se morati posebno odrediti za svaku pojedinu aktivnost, program ili projekt, jer razvojne neravnoteže uzrokovane isključivo sektorskim pristupom nije lako prostorno omeđiti.
Božica Horvat	STRATEGIJA, Strateški cilj 3: Sustavno upravljanje regionalnim razvojem	Postavljeni strateški ciljevi predstavljaju velik rizik za daljnje neprepoznavanje uloge politike regionalnog razvoja od strane javnosti i stručnjaka iz drugih sektora. U opise mjera uključen je niz elemenata koji su zapravo sektorskog karaktera i iz navedenih opisa uopće nije vidljiva uloga politike regionalnog razvoja u njima. (Samo neki od primjera su: "Podrška u aktivnom upravljanju ljudskim resursima u sustavu zdravstva", "Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa uključivanja nezaposlenih osoba, osoba niže razine obrazovanosti i kvalifikacija, socijalno marginaliziranih i isključenih, osoba s invaliditetom, starijih građana te	Odbijen	U skladu s općim ciljem politike regionalnog razvoja navedenim u Zakonu o regionalnom razvoju RH odabrane mjere imaju za cilj postići komplementarnost aktivnosti za koje je prepoznato da, iako se provode u drugim resorima imaju snažan regionalni karakter. Stoga se želi, u ravnopravnoj suradnji i uz poštovanje prema radu i djelokrugu drugih tijela središnje državne uprave, upravo mjerama regionalnog i lokalnog značaja maksimizirati njihovu realizaciju kao i njihov pozitivan utjecaj na ravnomjeran regionalni razvoj osiguravajući za njih dodatna sredstva, vodeći računa pri tome da se izbjegne dvostruko financiranje.

		useljenika u obrazovanju odraslih", "Stvaranje jedinstvenog modela komunikacije s investitorima na svim razinama države" itd.) Iz većine natuknica potpuno su ispušteni ključni izrazi koji bi ih povezali s temeljnim odrednicama politike regionalnog razvoja kao što su ublažavanje teritorijalnih/regionalnih razlika u dostupnosti pojedinih usluga/infrastrukture te uvažavanje specifičnosti pojedinih teritorija/regija. Stječe se dojam da MRRFEU želi koordinirati sektorske politike u cijelosti i nametnuti se kao nadređeno tijelo, umjesto biti suradnik koji će se pobrinuti da i sektorske politike dobiju kvalitetnu regionalnu dimenziju/dopunu usklađenu sa specifičnostima pojedinih prostora.		
GRAD ZAGREB	STRATEGIJA, Strateški cilj 3: Sustavno upravljanje regionalnim razvojem	Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Predlaže se uvrštenje regionalnih koordinatora kao sudionika u provedbi u još nekoliko mjera (npr. u 3.1.2.) s obzirom na njihovu značajnu ulogu u kreiranju i provedbi politike regionalnog razvoja.	Prihvaćen	PRIHVAĆA SE.
HOK	STRATEGIJA, Strateški cilj 3: Sustavno upravljanje regionalnim razvojem	Hrvatska obrtnička komora: • Načelna primjedba na strateški cilj 3. Sustavno upravljanje regionalnim razvojem i na predložene prioritete i mjere odnosi se na trajno aktivno i transparentno uključivanje predstavnika Hrvatske obrtničke komore kao jednog od ključnih dionika na nacionalnoj razini, područnih obrtničkih komora na županijskim razinama i udruženja obrtnika na lokalnim razinama u sustavno upravljanje regionalnim razvojem, a što sve treba biti jasno predviđeno i	Djelomično prihvaćen	HOK je uključen u mjere 3.1.2. i 3.1.3. HOK će svakako biti na odgovarajući način upoznat s provedbom i uključen u provedbu pojedinih mjera Strategije. Isto će biti naznačeno u Akcijskom planu kao provedbenom dokumentu Strategije koji će uz naznačene konkretne aktivnosti, programe i projekte koji se planiraju provoditi sadržati i informacije o njihovim nositeljima/sunositeljima.

		razrađeno u Komunikacijskog strategiji. Stoga se predlaže da se u rubrici suradnja u provedbi svih mjera iz ovog strateškog cilja navede HOK koji će kroz svoj jedinstveni komorski sustav koordinirati uključivanje svojih sastavnica na lokalnim i regionalnim razinama. Ovo posebno stoga što je nužno da HOK kao jedan od ključnih dionika, kao i svi ostali ključni dionici, budu uključeni u ovaj strateški cilj.		
Božica Horvat	STRATEGIJA, Opis mjera s pokazateljima ishoda	Između postavljenih ciljeva i prioriteta nisu postavljena dovoljna razgraničenja odnosno postoji izrazito velik broj preklapanja odnosno "veza" u opisima pojedinih mjera što dovodi u pitanje njihovu kvalitetu i logičnost. Ovakav će pristup rezultirati time da će velik broj programa/projekta/aktivnosti istodobno biti moguće povezati s nekoliko mjera što će onemogućiti kvalitetno praćenje napretka Strategije.	Prihvaćen	U tijeku je definiranje i razrada pokazatelja koji ne iziskuju dodatne studije te ih je moguće odmah primijeniti. Međutim, prijedlog stručnjaka da se za praćenje provedbe politike regionalnog razvoja razviju novi indeksi ostaje uključena u tekst Strategije te će poslužiti kao osnova razmatranja daljnjeg unapređenja raspoloživih modela indeksa.
Božica Horvat	STRATEGIJA, Opis mjera s pokazateljima ishoda	Pokazatelji ishoda za pojedine mjere predviđaju cijeli niz novih kompozitnih indeksa ili studija koje treba provesti. Financijski okvir spominje čak 17 takvih studija s ukupnim troškom od oko 6,8 milijuna kuna (+ trošak već zaposlenih djelatnika Ministarstva koji će pratiti njihovu provedbu). Iako je regionalni razvoj potrebno kontinuirano stručno pratiti, među ostalim kroz indekse, ankete i studije, također je potrebno uzeti u obzir i racionalno raspolaganje sredstvima poreznih obveznika i izbjeći troškove u onim situacijama gdje se i jednostavnim pokazateljima (npr. smanjivanje trenda depopulacije, porast dohotka po stanovniku i sl.) može dobiti osnovni uvid	Prihvaćen	U tijeku je definiranje i razrada pokazatelja koji ne iziskuju dodatne studije te ih je moguće odmah primijeniti. Međutim, prijedlog stručnjaka da se za praćenje provedbe politike regionalnog razvoja razviju novi indeksi ostaje uključena u tekst Strategije te će poslužiti kao osnova razmatranja daljnjeg unapređenja raspoloživih modela indeksa.

		u promjene stupnja razvijenosti. Razrada velikog broja indeksa ili uključivanje velikog broja pokazatelja u jedan kompozitni indeks ne predstavlja nužno i korak prema većoj kvaliteti, a svakako predstavlja korak prema težem razumijevanju politike regionalnog razvoja od strane dionika, kao i korak prema gomilanju administrativnih zadataka prikupljanja i obrade mnogobrojnih pokazatelja uz veće mogućnosti pogrešaka i kašnjenja. Ideju bi trebalo razraditi i testirati unutar nekog znanstvenog projekta s obzirom da računanje velikog broja različitih indeksa nije karakteristično ni za druge države (mnoge nemaju niti jedan), a prije znanstvenog testiranja teško je reći hoće li stvarno dati novu kvalitetnu dimenziju koja bi opravdala uključivanje u strategiju i kasniju primjenu u praksi. Dosadašnja praksa ne pokazuje da se složenim indeksima može postići puno drugačiji rezultat pa bi pravi cilj trebao ići u smjeru pripreme jednog indeksa koji na kvalitetan način obrađuje što manji broj ključnih pokazatelja odnosno ne gomila pojedinačne pokazatelje između kojih već postoji visok stupanj korelacije.		
Božica Horvat	STRATEGIJA, Opis mjera s pokazateljima ishoda	U Strategiji danoj na javno savjetovanje niti za jedan od pokazatelja ishoda nije navedena početna ni ciljana vrijednost pa javnost zapravo nije putem ovog javnog savjetovanja informirana ni o trenutnom stanju niti o onome što se želi postići. Za pokazatelje ishoda koji se namjeravaju mjeriti anketnim ispitivanjima takvo je ispitivanje trebalo provesti već tijekom izrade strateškog dokumenta kako bi se	Prihvaćen	U tijeku je definiranje i razrada pokazatelja koji ne iziskuju dodatne studije te ih je moguće odmah primijeniti. Međutim, prijedlog stručnjaka da se za praćenje provedbe politike regionalnog razvoja razviju novi indeksi ostaje uključena u tekst Strategije te će poslužiti kao osnova razmatranja daljnjeg unapređenja raspoloživih modela indeksa.

		utvrdilo je li uopće riječ o odgovarajućem pokazatelju i mjeri li razlike na regionalnoj/lokalnoj razini na odgovarajući način, osobito kad je riječ o mjerenju "zadovoljstva građana".		
GRAD ZAGREB	STRATEGIJA, Opis mjera s pokazateljima ishoda	Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Pokazatelji u mjerama – nisu dovoljno konkretni, odnosno ne spominje se početna vrijednost, ciljana vrijednost ni učestalost praćenja pojedinog pokazatelja. S obzirom da je Strategija krovni dokument i postoji obveza usklađivanja ŽRS – ova i strategija razvoja urbanih područja sa njenim ciljevima, prioritetima i mjerama, precizniji podaci / pokazatelji doprinijeli bi, između ostalog, i potrebnom usklađivanju. Kod izvora za praćenje pokazatelja ishoda nedostaju cjelovito napisani podaci (eksplicitno napisati puni naslov svih izvješća o praćenju i studija koje se navode kao izvori). Anketna ispitivanja kao izvor podataka za praćenje pojedinih mjera trebalo bi dopuniti dodatnim pokazateljima jer oni temeljeni na perceptivnom doživljaju selektiranog dijela stanovnika / dionika na kojem se anketa provodi zasigurno mogu biti nadopunjeni općim statističkim podacima koji se prate za pojedinu temu. Ako je određeni problem identificiran kao takav, u skladu sa propisanom metodologijom, predlažemo da se potkrijepi odgovarajućim brojčanim a ne opisnim podacima koje onda predlažemo koristiti i kod praćenja provedbe mjere koja rješava taj problem.	Prihvaćen	Definiranje i razrada pokazatelja (rezultata) koji će biti korišteni, uz naznake spomenutih vrijednosti i ostalim parametrima nalazit će se u Akcijskom planu koji je u izradi i biti će donesen uz samu Strategiju. Što se pokazatelja ishoda na razini mjera tiče, paralelno uz navedeni proces uredit će se i pokazatelji ishoda tako da se na primjeren i učinkovit način može pratiti provedba Strategije na svim razinama.
HOK	STRATEGIJA,	Hrvatska obrtnička komora:	Prihvaćen	Za mjeru 1.3.2., 1.3.4. NE PRIHVAĆA SE.

	Opis mjera s pokazateljima ishoda	Za mjeru 1.3.2. predlažemo: • Osigurati povlaštenu cijenu u pomorskomu prijevozu putničkih i teretnih vozila gospodarskim subjektima sa sjedištem na otocima da ne bude veća od troškova goriva i cestarina za vozila koji bi nastao da su trajektne linije ceste. Dakle, izjednačavanje troškova prijevoza na otocima i kopnu. • Osigurati povlaštenu cijenu vode otočnim gospodarskim subjektima koja treba biti svedena na prosječnu cijenu vode koja je na području matične obalne otočne županije. • Uvrstiti predstavnike otočnih obrtnika/gospodarstvenika u odgovarajuća tijela prilikom donošenja reda plovidbe i imenovanje predstavnika u Upravno vijeće Agencije za obalni linijski pomorski promet. • Omogućiti prijevoz opasnih tvari (benzin,nafta,plin...) trajektima na način da se osigura poseban skladišni prostor na trajektima za prijevoz isti. • Osigurati sufinanciranje brodara kod prijevoza turista na otoke po uzoru na sufinanciranje avionskih kompanija. Za mjeru 1.3.4. predlažemo: • podrška razvoju i održavanju obrta i MSP u uslužnim djelatnostima radi zadovoljavanja potreba stanovništva u lokalnom okruženju (obrazloženje: dostupnost usluga na maloj udaljenosti važna je za kvalitetu života, ali ponudu ugrožava mali opseg potražnje zbog malog broja ljudi i čini ih neisplativima, odnosno obrti se gase pa stanovništvo uslugu mora tražiti dalje – takve bi djelatnosti trebalo subvencionirati i stimulirati)		Prijedlozi su vrlo konkretni i mogu biti obuhvaćeni Akcijskim planom, ne i opisom mjere. Za mjeru 2.1.2., 2.1.3, 2.2.1., 2.2.2.,2.2.5.,2.3.1.,2.3.2. DJELOMIČNO SE PRIHVAĆA. Prijedlog za dopunu 2.1.2. pokriva se mjerom 3.1.4. Prijedlog za mjeru 2.2.2. bolje odgovara mjeri 2.3.1. Za mjeru 3.1.2., 3.1.3., 3.1.4.,3.2.1.,3.2.2., 3.3.1., 3.3.2., DJELOMIČNO SE PRIHVAĆA. Podrška razvoju sustava rješavanja sporova primjenom alternativnih načina, posebno medijacije uključeno u opis mjere 3.1.2. Napominjemo kako su opisi mjera dostupni u tekstu Strategije indikativni, dok će međuodnosi i aktivnosti tijela državne uprave i drugih sudionika regionalnog razvoja biti detaljno razrađeni u narednom razdoblju za koje se predviđa izrada Akcijskog plana i pripadajućeg, konkretnog Financijskog okvira.

		Za mjeru 2.1.2 predlažemo: • Definiranja mehanizma suradnje radi uspostave redovne komunikacije između DUUDI-a, JLP(R)Si asocijacija poduzetnika – Komora kao predstavnika/zakupnika imovine radi rješavanja otvorenih pitanja u međusobnim imovinsko-pravnim odnosima • Program edukacije o upravljanju državnom imovinom za sve dionike (javni, privatni, civilni sektor i asocijacije poduzetnika - Komore) – sunositelj HOK • U rubriku suradnja u provedbi: dodati HOK (Kao što je navedeno u preporuci uključeni su i tradicijski obrti.) Za mjeru 2.1.3. predlažemo: • U rubriku suradnja u provedbi: dodati HOK (HOK može organizirati programe osposobljavanja za održavanje starih gradskih jezgri te istovremeno koordinirati aktivnosti vezane za tradicijske obrte.) Za mjeru 2.2.1. predlažemo: • Predlažemo u opisu mjere: Razvoj i promocija centara kompetencija na lokalnoj i regionalnoj razini dodati riječi: u skladu s mrežom centara kompetencija • Razvoj modela suradnje i provedba mjera koje potiču koordiniran i zajednički nastup više županija i lokalnih jedinica kao i regionalnih asocijacija poduzetnika (područne komore)u privlačenju stranih ulaganja • Podrška u unapređenju suradnje JLPRS međusobno i s predstavnicima asocijacija poduzetnika (komorama) preko zajedničkih krovnih organizacija u aktivnostima vezanim uz razvoj regionalnog gospodarstva • U rubriku suradnja u provedbi: dodati		

		HOK Za mjeru 2.2.2. predlažmo: • Analiza potreba poduzetnika i analiza uvjeta za gospodarski razvoj na potpomognutim područjima u suradnji s asocijacijama poduzetnika (komorama). • Razvoj posebnog programa poticanja samozapošljavanja sukladno prihvaćenim europskim politikama kroz obrt kao tradicionalni oblik obiteljskog poduzetništva i druge oblike malog i srednjeg poduzetništva (obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo). Za mjeru 2.2.5. predlažemo: • U rubriku suradnja u provedbi: dodati HOK (S obzirom na kvalitetu i teritorijalnu organiziranost sustava te na već razvijen projekt oznaka tradicijskog obrta smatramo da je za provedbu strategije bitno da HOK surađuje na realizaciji ove mjere. Za mjeru 2.3.1. predlažemo: U opisu mjere:□□Kontinuirano osnaživanje lokalnih partnerstva za zapošljavanje (LPZ) i pružanje podrške lokalnim dionicima (obrazovne institucije, uredi HZZ-a, predstavnici privatnog, javnog, i civilnog sektora, treba dodati riječi: predstavnici komora) u prepoznavanju potreba za radnom snagom i unapređenju ljudskih potencijala . • U rubriku suradnja u provedbi: dodati HOK (HOK kao institucija ima javne ovlasti, između ostalog i u području strukovnog obrazovanja.)		

		Za mjeru 2.3.2. predlažemo: • U rubriku suradnja u provedbi: dodati HOK (S obzirom na opis Mjere, na primjer: Mjera stimuliranje zapošljavanja, priprema programa poticaja zapošljavanja i dr. smatramo potrebnim da se HOK uvrsti u institucije koje će surađivati na provedbi ove Mjere, a posebno ako se sagledaju mogućnosti koje obrt nudi za samozapošljavanje i za pokretanje prvog poduzetničkog poduhvata.) Za mjeru 3.1.2. predlažemo: • Unaprjeđenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima nužnost predviđanja efikasnog sustava rješavanja sporova primjenom alternativnih načina, posebno medijacije za koje Hrvatska ima dovoljno kadrovskih kapaciteta (educiranog kadra). Kao primjer ističemo sustave rješavanja sporova u investicijskim i sličnim projektima Svjetske banke, Europske banke za istraživanje i razvoj i Europske investicijske banke (predlažemo zajednički sastanak na temu približavanja ovakvog načina rješavanja sporova) – sunositelj na nacionalnoj razini HOK. Za mjeru 3.1.3. predlažemo: • Unaprjeđenje kvalitete javnih usluga (…) potrebno je jasno navođenje suradnje sa predstavnicima korisnika usluga (poduzetnici i građani), bez čega unaprjeđenje kvalitete javnih usluga nije moguće – sunositelj Hrvatska obrtnička komora na nacionalnoj razini. Za mjeru 3.1.4. predlažemo: • Brisati aktivnost suradnja u pripremi analize mogućnosti i razvoja modela uvođenja poreza na nekretnine (aktivnost		

		treba biti uključena u strategiju Min. Financija i Min. Pravosuđa). Za mjeru 3.2.1. predlažemo: • Međuresorno usklađivanje provedba javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini - u naziv mjere uz „međuresorno“ treba dodati i „međuinstitucionalno“. U svim aktivnostima pod ovom mjerom treba biti predviđeno aktivno uključivanje predstavnika HOK-a kao jednog od ključnih dionika – HOK sunositelj na nacionalnoj razini. Za mjeru 3.2.2. predlažemo: • Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije (…) kao 3.2.1 s napomenom da vertikalna koordinacija sa dionicima na nižim razinama (županijska i lokalna) treba biti ostvarena kroz jedinstveni komorski sustav HOK-a, koji isto omogućava na efikasan način. U vezi aktivnosti o boljem korištenju komunikacijski vještina ponovno ističemo obavezno korištenje medijacije za koju u Hrvatskoj postoje dovoljni kadrovski kapaciteti te se predlaže pod opisom mjere 'Jačanje komunikacijskih vještina' izra riječi Programe, dodati riječi 'uz korištenje poznatih alata za alternativno rješavanje sporova, a posebno medijacije za koju u Hrvatskoj postoje potrebni i stručni kapaciteti. Za mjeru 3.3.1. predlažemo: • Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata – u svezi aktivnosti edukacija i uvođenja novih alata za rješavanje sporova (medijacija) upućujemo dodatno i na pasos 2 ove točke . Za mjeru 3.3.2. predlažemo:		

		• Opća primjedba za ovu Mjeru odnosi se na trajnu suradnju na području upravljanja državnim potporama uvažavajući vrednovanje i ocjenu učinaka istih potpora od strane korisnika.		
ACT Grupa	STRATEGIJA, Opis mjera s pokazateljima ishoda	Umjesto termina socijalno poduzetništvo koristiti termin društveno poduzetništvo / društveni poduzetnici, sukladno nacionalno Strategiji razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine (usvojena na 226. sjednici Vlade RH održanoj 30. travnja 2015.)	Djelomično prihvaćen	Usuglašeno je među stručnjacima uključenim u izradu dokumenta da će se koristiti termin "socijalno poduzetništvo". Ovaj termin je sinonim terminu koji se također često koristi "društveno poduzetništvo". Kod svih aktivnosti koje će se u budućnosti odnositi na poduzetnike, posebna pažnja će biti posvećena socijalnom/društvenom poduzetništvu - kao horizontalno načelo.
ACT Grupa	STRATEGIJA, Opis mjera s pokazateljima ishoda	U svim mjerama navedenima u sklopu strateškog cilja 2 - Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti, kao korisnike i ključne dionike eksplicitno navesti društvena podueća (društvene poduzetnike/ice)	Djelomično prihvaćen	Usuglašeno je među stručnjacima uključenim u izradu dokumenta da će se koristiti termin "socijalno poduzetništvo". Ovaj termin je sinonim terminu koji se također često koristi "društveno poduzetništvo". Kod svih aktivnosti koje će se u budućnosti odnositi na poduzetnike, posebna pažnja će biti posvećena socijalnom/društvenom poduzetništvu - kao horizontalno načelo.
Božica Horvat	PROVEDBA, Nositelj strategije i provedbene strukture	Iako postoji poglavlje "Nositelj strategije i provedbene strukture", iz dokumenta je potpuno izostavljen opis aktivnosti Ministarstva i ustrojstva onog dijela koje je izravno zaduženo za regionalni razvoj i koje bi, terminologijom Strategije razvoja javne uprave trebalo obavljati i a) upravno postupanje i odlučivanje i b) stručno-kreativne poslove u području regionalnog razvoja. Praktički jedina preporuka vezana za rad Ministarstva je ona da treba zaposliti jednu osobu koja će se baviti praćenjem Strategije. S obzirom na čak 17 predviđenih studija, vjerojatno bi bilo učinkovito preporučiti i ustrojavanje	Odbijen	Ministarstvo kao nositelj izrade i praćenja provedbe Strategije svakako će pravovremeno i na odgovarajući način rasporediti svoje kapacitete kako bi se sve aktivnosti vezane uz provedbu i praćenje optimalno provodile. Unutarnje ustrojstvo Ministarstva definirano je Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva te Pravilnikom o unutarnjem redu i podložno je promjenama u skladu s potrebama posla i raspoloživim kapacitetima. Unutarnje ustrojstvo Ministarstva nije predmet ove Strategije.

		zasebne jedinice koja bi mogla preuzeti dio poslova izrade te tako smanjiti troškove. Neovisno o tome, trenutnu ulogu Ministarstva treba detaljnije objasniti te ju popratiti stručnim osvrtom odnosno preporukama za budućnost.		
HOK	PROVEDBA, Nositelj strategije i provedbene strukture	Hrvatska obrtnička komora: U Vijeće za regionalni razvoj obavezno uključiti i predstavnika Hrvatske obrtničke komore.	Primljeno na znanje	Sastav Vijeća za regionalni razvoj utvrđen je Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 147/14).
HOK	PROVEDBA, Vrednovanje tijekom provedbe i nakon provedbe	Hrvatska obrtnička komora: Kao najvažnije naglašava se vrednovanje kroz provjeru razine zadovoljstva krajnjih korisnika, a to su gospodarstvenici i građani i potreba suradnje među strukama (sudjelovanje stručne, poslovne i znanstvene zajednice ili ?). Nužna je suradnja sa predstavnicima gospodarstvenika (npr. HOK) na utvrđivanju i analizi potreba i očekivanja krajnjih korisnika u svim dijelovima provedbe ove strategije – kroz sve ciljeve i prioritete. Da bi se isto provelo, sudjelovanje je potrebno i formalizirati na svim razinama – lokalnoj , regionalnoj i nacionalnoj na način da se u situacijama gdje to jos nije uređeno, propisima utvrdi obvezno sudjelovanje i konzultacije sa predstavnicima gospodarstvenika okupljenim u legitimnim institucijama na nacionalnom nivou te sa njihovim organizacijskim i sustavnim sastavnicama na nižim razinama . (Npr. područne obrtničke komore i udruženja obrtnika)	Primljeno na znanje	Prijedlog će biti ugrađen u budući sustav praćenja i vrednovanja. Strategija nema mogućnost postizanja da se "propisima utvrdi u procesu odlučivanja tijela JLP(R)S obvezno sudjelovanje i konzultacije sa predstavnicima gospodarstvenika okupljenim u legitimnim institucijama na nacionalnom nivou te njihovim organizacijskim i sustavnim sastavnicama na nižim razinama", ali napominjemo da već egzistiraju i funkcioniraju mehanizmi suradnje poput GSV-a, Partnerskih vijeća...
Božica Horvat	STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA	Ako je ova Strategija zaista "dokument svih građana Republike Hrvatske, svih regija, županija, gradova i općina, starih,	Primljeno na znanje	Obavijest o javnoj raspravi o Nacrtu Strategije objavljena je u jednim nacionalnim, troje regionalnih dnevnih novina, na mrežnoj stranici

	RAZDOBLJE DO KRAJA 2020., ZAKLJUČAK	mladih i djece" postavlja se pitanje zašto je njezin nositelj otežao pristup nacrtu prijedloga koji je dan na javnu raspravu. Nacrt je objavljen u okviru e-savjetovanja, ali Ministarstvu je vjerojatno poznato da ovaj portal ima tek oko 5.500 korisnika. Obavijest o javnom savjetovanju objavljena je u najmanje aktivnom dijelu godine, bez prethodne najave da će savjetovanje biti u takvom terminu. Za uvid u dokumente nije iskorištena dostupna mreža regionalnih koordinatora, već je on omogućen samo u zgradi Ministarstva u Zagrebu. Obavijest o savjetovanju niti u jednom trenutku nije bila dostupna na naslovnoj mrežnoj stranici Ministarstva, već je "duboko zakopana" u podstranicama (O Ministarstvu --> Djelokrug --> Regionalni razvoj --> Razvojne strategije --> Izrada Strategije regionalnog razvoja... --> Strategija regionalnog razvoja...). Informacija također, gotovo do zadnjeg tjedna javne rasprave, nije objavljena niti u rubrici "Otvorena savjetovanja" na stranicama Ministarstva gdje bi ju bilo logično potražiti. Nije otvorena čak niti adresa elektroničke pošte za komentare, a osim najavljenog javnog predstavljanja na samo jednoj lokaciji nisu korištene druge mogućnosti informiranja šire javnosti (npr. kratak letak koji bi bio razumljiv građanima, ankete putem kojih bi dionici mogli dati strukturirano mišljenje o pojedinim elementima nacrta...).		Ministarstva pod kategorijom Vijesti te su izravno obaviješteni i regionalni koordinatori, partnerska vijeća statističkih regija, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova i Udruga općina. Strateška studija, ne-tehnički sažetak Strateške studije te Nacrt prijedloga Strategije sa dodacima tijekom javne rasprave bili su dostupni javnosti na mrežnoj stranici Ministarstva pod dvije kategorije: - pod kategorijom Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine, putem poveznice https://razvoj.gov.hr/strategija-regionalnog-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3388 te - pod kategorijom Provedba postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine putem poveznice https://razvoj.gov.hr/provedba-postupka-strateske-procjene-utjecaja-na-okolis-strategije-regionalnog-razvoja-rh-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3282. Uvažavajući komentar zaprimljen tijekom javne rasprave, dokumenti su postavljeni na mrežnoj stranici Ministarstva i pod kategorijom Otvorena savjetovanja te su bili dostupni na poveznici https://razvoj.gov.hr/pristup-informacijama/savjetovanje-sa-zainteresiranom-javnoscu/otvorena-savjetovanja/1834. Strategija sa svim dodacima bila je objavljena i na aplikaciji e-Savjetovanja te dostupna putem poveznice https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=3826. Što se termina tiče, imajući na umu da se radi i o razdoblju korištenja godišnjih odmora, predviđeni vremenski okvir od više od mjesec dana ostavlja prostor svim zainteresiranima da u okviru svog redovnog rada pravovremeno mogu iznijeti svoje sugestije na Nacrt Strategije. Konačno, veliki broj dionika regionalnog razvoja bio je uključen u

				raznim etapama izrade Strategije te je na taj način, izravnim utjecajem na njen sadržaj, i prije same objave o javnoj raspravi utjecao na bitne elemente teksta.
Hrvatska permakultura	STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020., ZAKLJUČAK	Ovdje navedeni strateški, odnosno razvojni ciljevi te prioriteti nisu usklađeni s Pariškim sporazumom kojemu je Republika Hrvatska pristupila 22.4.2016. niti su usklađeni sa Strategijom niskougljičnog razvoja RH do 2030. s pogledom do 2050. koja je u izradi.	Odbijen	Prijedlozi su predmet drugih strateških dokumenata u izradi (npr. Strategija prilagodbe klimatskim promjenama).
Hrvatska permakultura	STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020., ZAKLJUČAK	Umjesto prioriteta P1.1 (prostor i okruženje): Regionalno ujednačena KVALITETA ŽIVOTA predlažemo razradu prioriteta "Poduzete široke mjere regionalnih i lokalnih prilagodbi na klimatske promjene." Umjesto prioriteta P1.2 (infrastruktura): Razvijena lokalna i regionalna (komunalna) INFRASTRUKTURA predlažemo razradu prioriteta "Lokalizacija infrastrukture za zadovoljavanje potreba stanovnika svih područja Hrvatske za hranom i energijom." Umjesto prioriteta P1.3 (ljudi): Podržan razvoj svih PODRUČJA Hrvatske predlažemo razraditi prioritete "Podržana lokalizacija u svim područjima Hrvatske."	Odbijen	Prijedlozi su predmet drugih strateških dokumenata u izradi (npr. Strategija prilagodbe klimatskim promjenama).
GRAD ZAGREB	STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020., PRILOZI	Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Konkretno i precizno izrađeni akcijski plan trebalo bi učiniti dostupnim za pregled i komentare, prikaz primjera (koji također nisu dostupni) ne odgovara značaju i ulozi koju Strategija ima kao temeljni	Djelomično prihvaćen	Budući se Akcijski plan izrađuje u suradnji sa svim tijelima koja su u Strategiji prepoznata kao potencijalni su/nositelji mjera, nakon izrade, istima će biti dostavljen finalizirani dokument radi završne kontrole i eventualne dorade.

		planski dokument politike regionalnog razvoja. Ovaj dokument u svim poglavljima mora biti ogledni primjer i referenca za ostale strategije niže razine (županijske strategije). Nedostaje prilog Urbane aglomeracije – odabrani pokazatelji, rang prema indeksu razvijenosti (kao za veća i manja urbana područja).		
HOK	PRILOZI, PRILOG 3. Popis dionika, evidencija radionica i sastanaka	Hrvatska obrtnička komora: Naglašavamo da sadržaj ovog priloga nije naveden. Nadalje, • Među definicije temeljnih pojmova (1.2.) treba upisati i definiciju ključnih dionika upisati te kao ključne dionike treba definirati i nacionalne, regionalne i (i područne) i lokalne asocijacije poduzetnika koje temeljem pozitivnih zakona (Zakon o obrtu) zastupaju njihove interese (Hrvatska obrtnička komora, područne obrtničke komore i udruženja obrtnika) na sve tri razine. Iste asocijacije treba unijeti i u Prilog 3. Popis ključnih dionika (potrebni podaci se mogu preuzeti na www.hok.hr). • Jasno imenovanje ključnih dionika sa punim nazivom institucija (Hrvatska obrtnička komora, npr. sunositelj na nacionalnoj razini, Obrtnička komora Splitsko-dalmatinske županije, Udruženje obrtnika Vis) izuzetno je važno zbog dosljedne provedbe osnovnih načela kako u samoj izradi Strategije regionalnog razvoja (primjenom metodologije participativnog strateškog planiranja ranim uključivanjem ključnih dionika) tako i u samoj provedbi kroz senzibilizaciju ključnih (i ostalih) dionika kao sunositelja razvojnih mjera i aktivnosti ove Strategije.	Djelomično prihvaćen	Svi nositelji i sunositelji biti će točno naznačeni u Akcijskom planu.

		Takvim pristupom kako u izradi Strategije tako i u njenoj provedbi posebno se potvrđuje primjena izuzetno važnog načela partnerstva javnog privatnog, akademskog i sektora civilnog društva koje je condition sine qua non svake uspješne strategije (2.1. Analiza ključnih dionika i opis participativnog procesa).		
Božica Horvat	PRILOZI, PRILOG 6. Tablica pokazatelja	Strategija je dana na javno savjetovanje bez akcijskog plana i financijskog okvira, kao i bez ikakvih brojčanih pokazatelja što bitno smanjuje njezinu razumljivost i ograničava kvalitetu komentara koju javnost može dati. Postavlja se pitanja namjerava li se Strategija ponovo dati na javno savjetovanje nakon što se pripreme i ovi segmenti.	Djelomično prihvaćen	Budući se Akcijski plan izrađuje u suradnji sa svim tijelima koja su u Strategiji prepoznata kao potencijalni su/nositelji mjera, nakon izrade, istima će biti dostavljen finalizirani dokument radi završne kontrole i eventualne dorade.
Božica Horvat	PRILOZI, B. Usklađenost Nacrta SRR s nacionalnim razvojnim dokumentima	Prilog 7b bio bi puno pregledniji kad bi se u prve kolone unijeli drugi nacionalni strateški dokumenti, a onda isti povezali s ciljevima buduće Strategije regionalnog razvoja. Takav bi pristup sektorskim stručnjacima olakšalo snalaženje jer ne bi morali "svoju" strategiju tražiti na više mjesta u tablici, a istodobno bi se mogli ukloniti neki od stupaca (kojih ima previše pa to utječe na preglednost tablice). Strateški ciljevi ove Strategije već su sustavno navedeni i opisani ranije u dokumentu, dok nacionalni strateški dokumenti koje bi trebalo bolje povezati s regionalnim razvojem nisu tako sustavno prikazani. Također bilo bi korisno da tablica sadrži kratak komentar odnosno pojašnjenje na koji su način dokumenti povezani ili se dopunjuju, a ne samo nabraja ciljeve, prioritete i mjere dokumenata.	Odbijen	Cilj ovoga priloga bio je ukazati na usklađenost Nacrta SRR RH s drugim nacionalnim strateškim dokumentima te je i na taj način koncipirana tablica.

HOK	PRILOZI, PRILOG 12. Pojmovnik	Hrvatska obrtnička komora: Potrebno je isti dopuniti zato što nisu jasno definirani važni pojmovi kao što su ključni dionici, razvojni dionici, ključni akteri, dionici regionalnog razvoja, socijalni partneri, privatni sektor, javni sektor, stručna zajednica, poslovna i znanstvena i dr. Naime, ako se strategijom definiraju i međuodnosi i aktivnosti pojedinih dionika provedbe, dopunjeni pojmovnik je nužan za transparentnu i učinkovitu provedbu.	Odbijen	Participativni pristup i poimanje dionika definirano je u metodološkom uvodu u dokument. Popis dionika je u prilogu iz kojeg je razvidno tko je sudjelovao u izradi SRR RH.
Hrvatska permakultura	STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020., DODACI	Navedeni dokumenti nisu ovdje dostupni, niti je uvrštena poveznica koja bi zainteresirane dovela, na primjer, ovdje: https://razvoj.gov.hr/razvojne-strategije/izrada-strategije-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-2020-godine/strategija-regionalnog-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3388	Odbijen	Dokumenti su dostupni putem poveznice: https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=3826. Obavijest o javnoj raspravi o Nacrtu Strategije objavljena je u jednim nacionalnim, troje regionalnih dnevnih novina, na mrežnoj stranici Ministarstva pod kategorijom Vijesti te su izravno obaviješteni i regionalni koordinatori, partnerska vijeća statističkih regija, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova i Udruga općina. Strateška studija, ne-tehnički sažetak Strateške studije te Nacrt prijedloga Strategije sa dodacima tijekom javne rasprave bili su dostupni javnosti na mrežnoj stranici Ministarstva pod dvije kategorije: - pod kategorijom Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine, putem poveznice https://razvoj.gov.hr/strategija-regionalnog-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3388 te - pod kategorijom Provedba postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine putem poveznice https://razvoj.gov.hr/provedba-postupka-strateske-procjene-utjecaja-na-okolis-strategije-regionalnog-razvoja-rh-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3282.

				Uvažavajući komentar zaprimljen tijekom javne rasprave, dokumenti su postavljeni na mrežnoj stranici Ministarstva i pod kategorijom Otvorena savjetovanja te su bili dostupni na poveznici https://razvoj.gov.hr/pristup-informacijama/savjetovanje-sa-zainteresiranom-javnoscu/otvorena-savjetovanja/1834.
GRAD ZAGREB	STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020., DODACI	Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Poveznice na dokumente koji čine dodatke Strategiji su nedostupne, te smatramo da bi trebalo omogućiti dodatno vrijeme za pregled i komentare na ove sastavne dijelove Strategije.	Primljeno na znanje	Nacrt prijedloga Strategije sa dodacima tijekom javne rasprave bili su dostupni javnosti putem poveznice https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=3826 kao i na mrežnoj stranici Ministarstva pod dvije kategorije: pod kategorijom Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine, putem poveznice https://razvoj.gov.hr/strategija-regionalnog-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3388 te pod kategorijom Provedba postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strategija regionalnoga razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine putem poveznice https://razvoj.gov.hr/provedba-postupka-strateske-procjene-utjecaja-na-okolis-strategije-regionalnog-razvoja-rh-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3282. Uvažavajući komentar zaprimljen tijekom javne rasprave, dokumenti su postavljeni na mrežnoj stranici Ministarstva i pod kategorijom Otvorena savjetovanja te su bili dostupni na poveznici https://razvoj.gov.hr/pristup-informacijama/savjetovanje-sa-zainteresiranom-javnoscu/otvorena-savjetovanja/1834. U cilju prikupljanja što većeg i kvalitetnijeg broja sugestija svima zainteresiranima na raspolaganju je bilo dodatno vrijeme za dostavu komentara tj. zaprimani su komentari izvan roka javne rasprave.
Hrvatska permakultura	DODACI, Dodatak 2. SWOT analiza (cjelovit dokument)	Dokument nije dostupan jer se ne može preuzeti ovdje (link ne radi): https://razvoj.gov.hr/razvojne-	Primljeno na znanje	Dokument tijekom javne rasprave dostupan na sljedećem linku: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//O%20mini

		strategije/izrada-strategije-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-2020-godine/strategija-regionalnog-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3388		starstvu/Regionalni%20razvoj/razvojne%20strategije//DODATAK%202.-%20Izvjestaj%20-%20SWOT%20NUTS%20II%20-%20radionica%20PV%20KH%20i%20JH%20-%20finalno.pdf